T.C.

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

ÜSLUPBİLİMİ AÇISINDAN BEKİR SITKI ÇOBANZADE'NİN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MEHMETCAN GÖKBAYIR

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ DÖNE ARSLAN

T.C.

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜSLUPBİLİMİ AÇISINDAN BEKİR SITKI ÇOBANZADE'NİN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmetcan GÖKBAYIR

Danışman	**Dr. Öğr. Üyesi Döne ARSLAN**
Jüri Üyesi	**Prof. Dr. Orhan SÖYLEMEZ**
Jüri Üyesi	**Doç. Dr. Enver KAPAĞAN**

KASTAMONU - 2020

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Mehmetcan GÖKBAYIR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÜSLUPBİLİMİ AÇISINDAN ÇOBANZADE'NİN ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmetcan GÖKBAYIR
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Döne ARSLAN

Çok geniş bir alanı kaplayan Türkistan toprakları gerek ticaret yollarındaki konumu gerek ise barındırdığı doğal kaynaklarla bütün dünya ülkelerinin dikkatini çekmektedir. Dünyada bu denli zenginliğe sahip olan diğer coğrafyalarda olduğu gibi 16. yüzyıldan itibaren Türkistan da bu güzelliğinin cezasını çekmeye başlamıştır.[1] Bu kadar uzun bir süre boyunduruk altında yaşamaya mecbur bırakılan halk, bir diğer güne erişebilmenin umuduyla yaşamaya alışmıştı. Böyle bir coğrafyada kültürünü, dilini ve benliğini koruyabilmek çok güç olsa gerek. Çobanzade de Türkistan'ın kuzeybatı bölgesinde yer alan Kırım'da doğmuştur. Yapılan bu çalışmanın konusu Çobanzade'nin şiirlerinde kullandığı üslubdur. Diğer Türkistan aydınları gibi Çobanzade de halkına, benliğine ve diline çok önem veren bir aydındır. Yıllarca bastırılıp hor görülen, hayattaki tek gayesi taşıdığı canı korumak olan Kırım halkını bilinçlendirmek ve uyandırmak için elinden geleni yapması gerektiğini bilmiştir. Fakat dönemin ağır politikaları oldukça serttir. Böyle bir dönemde bile Çobanzade halkı için şiirler yazmıştır. Belki de Türkistan aydınları sanat için sanat yapabilme imkanına hiç sahip olamamıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi Çobanzade, dönemin durumundan dolayı bu uyarıları hem halkına ulaştırabilmiş hem de yaşayabilmiş olmalıdır. Bu, 20. yüzyıl Türkistan coğrafyasında başarması gereken iki zor şeydir. Dili kullanış şekli yani üslup çok önemlidir. Çünkü şiirlerinde devrin ideolojisine ters düşen bir kelime bile Çobanzade'nin katledilmesine yol açabilirdi. Şiirlerinde işlediği sembol ve imajların dikkatle seçtiği kelime ve kelime gruplarından ses tekrarlarına kadar özenle çalışılmış ve yazılmış olduğu açıktır. Bu çalışmanın hazırlanışında örnekleme ve belgesel kaynak derlemesi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan bu çalışma ile Çobanzade'nin fikirlerini, dil becerilerini ve Türklüğe kattığı değerleri gözler önüne sererek hem üslupbilimi alanına hem de Türk Dünyası ve Türkolojiye katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Çobanzade, Türkoloji, Üslupbilimi, Şiir.
2020, X - 690 sayfa.

[1] Ahmet Buran-Ercan Alkaya, **Çağdaş Türk Yazı Dilleri (Kuzeybatı/Kıpçak Grubu)**, Akçağ Yay., Ankara 2014, s.27.

ABSTRACT

MSc.

ANALYSIS OF ÇOBANZADE'S POEMS IN TERMS OF STYLISTICS

Mehmetcan GÖKBAYIR
Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Contemporary Turkish Dialects and Literatures

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Döne ARSLAN

The territory of Turkestan, which covers a very large area ,attracts the attention of all countries of the world, both with its position on trade routes and with its natural resources. As with any geography that has such wealth in the world, Turkestan has started to have difficult days because of its beauty since 16th century. This situation, which started with the occupation of Kazan, continued with the heavy policies of the Russians until the beginning of the 21th century. Forced to live under the yoke for so long, the public had become accustomed to living in the hope of having access to another day. It must be very difficult to maintain its culture, language and himself in such a geography. The subject of our thesis is the style used by Çobanzade in his poems. Like other Turkestan intellectuals, Çobanzade was an intellectual who gave great importance to his people and language. He knew he had to do all he could to raise awareness and awaken the people of Crimea. But the rigid policies and deterrent penalties of the period were effective and harsh enough to push people to turn on each other. Even in such a period Çobanzade wrote poems for the citizen. Perhaps the Turkestan intellectuals never had the opportunity to make art for art. As we mentioned above, due to the situation of the period Çobanzade these warnings should be able to both reach the people and Çobanzade able to live. That was two difficult things to achieve in 20th century Turkestan geography . The way he used the language, the style, was very important because a word in his poems that contradicts the ideology of the era could lead to his slaughter. It is clear that he has been diligently studied and written, from the symbols and images he has rendered in his poems, to the words and groups of words he has carefully chosen and the sound repetitions. Sampling and documentary resource compilation methods were used in the preparation of this study. This study aims to increase the studies in the field of stylistics and to show the ideas, language skills and values of Çobanzade, which has a very important place for the Turkish world and Turcology.

Key Words: Çobanzade, Turcology, Stylistics, Poem.
2020, X - 690 pages.

ÖN SÖZ

Türkistan aydınlarının Türklüğe hizmet amacıyla, zor şartlarda dahi kendi benliklerini hiçe sayarak bizlere ulaştırdıkları eserler dikkatle incelenmelidir. Yapılan bu çalışmada Çobanzade'nin edebi kişiliği, şiirlerinin üslupbilimi açısından incelenmesi ve Türk diline ne denli hakim olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlanmaktadır. Türkiye'de üslupbilimi çalışmalarına son yıllarda verilen önem ve yeni başlayan eğilimler ilerleyen zamanlarda üslupbiliminin değerinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır. Bu sebeplerden dolayı Türk dünyasında çok önemli bir yere sahip olan yazar, şair ve Türkolog Çobanzade'nin şiirleri incenlemiştir. 'Üslupbilimi Açısından Çobanzade'nin Şiirlerinin İncelenmesi' adlı tez Türkoloji sahasında bir eksikliği kapatmaya çalışmak içindir.

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve hazırlanma sürecinde yardımını esirgemeyen sevgili hocam ve danışmanım, saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Döne Arslan'a minnetimi bildirmek istiyorum.

Mehmetcan GÖKBAYIR

Kastamonu, Temmuz 2020.

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv
ABSTRACT v
ÖN SÖZ vi
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR x
GİRİŞ 1
1. BEKİR SITKI ÇOBANZADE 3
1.1. Şairin/Yazarın Adı, Lakap ve Unvanları 3
1.2. Şairin/Yazarın Hayatı ve Çalışmaları 3
1.3. Şairin/Yazarın Ailesi 9
1.4. Şairin/Yazarın İç Dünyası, Kişiliği ve Eserlerine Yansıması (Edebi Kişiliği) . 9
2. ÜSLUPBİLİMİ 11
2.1. Üslupbiliminin Doğuşu, Tanımı ve Edebiyata Yansıması 11
2.2. Türkiye'de Yapılan Üslupbilimi Çalışmaları 12
3. İNCELEME 13
1. Yalınlık, Açıklık, Sadelik, Tabiilik, Samimilik 13
2. Lirizm 18
3. Sembol ve İmaj 21
4. Ritim-Ahenk ve Unsurları 25
4.1. Tekrarlar 25
4.1.1.Ses tekrarları 25
4.1.1.1. Ünsüz Tekrarları 25
4.1.1.1.1. Benzer Ünsüz Tekrarları 25
4.1.1.1.1.1. Sedasız Ünsüzlerle 25
4.1.1.1.1.2. Sedalı Ünsüzlerle 27
4.1.1.2. Ünlü Tekrarları 28
4.1.1.2.1. a ünlüsünün tekrarları 28
4.1.1.2.2. e ünlüsünün tekrarları 29
4.1.1.2.3. ı ünlüsünün tekrarları 29
4.1.1.2.4. i ünlüsünün tekrarları 29
4.1.1.2.5. u ünlüsünün tekrarları 30
4.1.1.2.6. ü ünlüsünün tekrarları 30

4.1.1.2.7. o ünlüsünün tekrarları 30
4.1.1.2.8. ö ünlüsünün tekrarları 31
4.1.2. Ek tekrarları 31
4.1.2.1. Zaman eki tekrarları: 31
4.1.2.1.1. Şimdiki zaman eki tekrarları 31
4.1.2.1.2. Görülen geçmiş zaman eki tekrarları 72
4.1.2.1.3. Geniş zaman eki tekrarları 93
4.1.2.1.4. Gelecek zaman eki tekrarları 101
4.1.2.1.5. Duyulan geçmiş zaman eki tekrarları 103
4.1.2.2. Yönelme hâli eki tekrarları: 110
4.1.2.3. Belirtme hâli eki tekrarları 149
4.1.2.4. İyelik eki tekrarları 187
4.1.2.4.1. Birinci tekil şahıs iyelik eki tekrarları 187
4.1.2.4.2. İkinci tekil şahıs iyelik eki tekrarları 210
4.1.2.4.3. Üçüncü tekil şahıs iyelik eki tekrarları 220
4.1.2.4.4. Birinci çoğul şahıs iyelik eki tekrarları 272
4.1.2.4.5. İkinci çoğul şahıs eki tekrarları 273
4.1.2.4.6. Üçüncü çoğul şahıs iyelik eki tekrarları 274
4.1.2.5. Çokluk eki tekrarları 276
4.1.2.6. Bulunma hâli eki tekrarları 321
4.1.2.7. Tamlayan ilgi durumu eki tekrarları 351
4.1.2.8. Çıkma hâli eki tekrarları 352
4.1.2.9. Sıfat fiil tekrarları 370
4.1.2.10. Zarf fiil tekrarları 390
4.1.2.11. Soru eki tekrarları 415
4.1.2.12. Şahıs eki tekrarları 417
4.1.2.12.1. Birinci tekil şahıs eki tekrarları 417
4.1.2.12.2. İkinci tekil şahıs eki tekrarları 437
4.1.2.12.3. Üçüncü tekil şahıs eki tekrarları 441
4.1.2.12.4. Birinci çoğul şahıs eki tekrarları 497
4.1.2.12.5. İkinci çoğul şahıs eki tekrarları 502
4.1.2.12.6. Üçüncü çoğul şahıs eki tekrarları 503
4.1.2.13. Emir/istek eki tekrarları 510

4.1.2.14. Dilek/şart eki tekrarları *531*
4.1.2.15. Ek fiil tekrarları *543*
4.1.2.16. Olumsuzluk eki tekrarları *544*
4.1.2.17. Birleşik zaman tekrarları *546*
4.1.3. Kafiye ve redif *547*
4.1.4. Kelime tekrarları *663*
4.1.5. Kelime grubu tekrarları *669*
5. Edebi Sanatlar 672
5.1. Mecaz *672*
5.2. Tezat *674*
5.3. Teşhis ve İntak *677*
5.4. Teşbih *679*
5.5. İstifham *682*
5.6. Nida *682*
5.7. Diğer sanatlar *683*
SONUÇ VE ÖNERİLER 685
KAYNAKÇA 687
ÖZGEÇMİŞ 689

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
TTK	Türk Tarih Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
TKAE	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
H.G.	Hırmızy Group

GİRİŞ

20. yüzyıl ya da diğer bir adıyla 'Karanlık Yüzyıl' bütün Türk Dünyası için zor bir dönem olmuştur.16. yüzyılın ortalarından itibaren başlayan Rus politikaları Türkistan coğrafyasında emin adımlarla, hataya yer vermeden büyük bir titizlik gerçekleştirilmeye başlanmıştır. 20. yüzyıla kadar devam eden politikalar Türklerin en zor günlerini yaşamalarına sebep olmuştur. İşte bu zor günlerden dolayı ve verileceği düşünülen taviz vaatleri ile 1917 Ekim Devrimi'ne tüm Türk Dünyası inanmıştır. Daha da sistematikleşen Rus politikaları her geçen gün ağırlaşmaya başlamıştır. Ruslar ise işe bir toplumu yok etmek ve sindirebilmek için başlanılacak en doğru yer olan 'Dil'den başlamışlardır. Belli ki Konfüçyüs'e kulak vermişler. Bir gün Konfüçyüs'e sormuşlar: 'Bir ülkeyi idare etmeye çağrılsanız ilk iş olarak ne yapardınız?' Konfüçyüs cevap vermiş: 'İşe dil ile başlar, önce dili düzeltirdim. Dil düzgün olmazsa kelimeler düşünceyi düzgün anlatamaz. Düşünceler iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler iyi yapılmaz. Gereken yapılmazsa ahlak ve kültür bozulur. Ahlak ve kültür bozulursa adalet yolunu şaşırır. Adalet yanlış yola saparsa halk güçsüzlük ve şaşkınlık içine düşer. Ne yapacağını, işin nereye varacağını bilmez. Bu sebeple söylenen sözü doğru söylemeli. Hiçbir şey dil kadar mühim değildir.'[2] Ruslar bu öğüdü dinlemiş olacaklar ki politikalarının en keskin ve sert olduğu alan olarak dili seçmişlerdir. 19-20. yüzyıla kadar iki ana yazı dili koluna sahip olan Türkçe, Sovyetlerdeki dil planlamaları ile 20 yazı dili haline getirilmiştir.[3] Bu kadar ağır ve etkin politikaların uygulandığı bir coğrafyada olmalarına rağmen Türk aydınları yazmaya asla ara vermemişlerdir. İşte bu aydınlardan birisi de Kırımlı Türkolog, dilci ve kendi tabiriyle ' Men Tatar kedayman, tilimniñ kulu.'[4] (Men Tatar ozanıyım, dilimin kulu.) diyebilen şair Bekir Sıtkı Çobanzade'dir. Birçok edebi eser ve şiirlerinin yanında ömrü boyunca çalışmayı elden bırakmayan Çobanzade, Bakü Türkoloji Kurultayının da oluşturucu isimlerinden birisi olarak böyle bir dönemde birçok riski göze almıştır. Birçok Türk aydını gibi dönemin baskıcı ve ölümcül politikalarından kaçınmak ve aktarmak istediği düşünceyi açıkça ifade edemediği için şiirlerindeki

[2] Ekrem Erdem, **Bizimki Türkçe Sevdası**, İstanbul 2012, s.3.
[3] Ahmet Buran-Ercan Alkaya, **Çağdaş Türk Lehçeleri**, Ankara 2013, s.42.
[4] İsmail Otar, **Kırımlı Türk Şair ve Bilgini Bekir Sıdkı Çobanzade**, İstanbul 1999, s.144. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

üslubuna dikkat etmek zorunday kalmıştır. Bu yüzden kapalı ve sembolik şiirler yazmıştır. Toplumun sıkıntılarını dile getirmek için edebi sanatlara da başvuran Çobanzade, devrin politikalarını eleştirdiği gibi bir o kadar da kendi milletine kızmış ve onların yaptıklarını eleştirmiştir. Dönemin Türk insanının yapması ve yapmaması gereken hareket ve işleri, sembol ve imajlar ile göze batmadan işlemeye çalışmıştır. Ama dönemin Türkistan aydınlarının ulaştığı mutlak sonu o da yaşamıştır.

Aydınların kullandığı üslubun özenli ve temiz olması gerekiyordu. Bir yandan halka fikrini aktarabilmek diğer yandan da fikrini saklayabilmeliydiler. Üslup diğer bir deyişle anlatım özelliği ya da dilin kullanım tarzı, dil ile edebiyat arasında köprü görevindedir. Aydınlar, aralarındaki Rus denize rağmen bu köprü (üslup) sayesinde karşı kıyıdaki insanlarına ulaşabilmişlerdir. Yapılan bu çalışmanın temel amacı bu köprünün hangi yöntemler kullanılarak oluşturulduğudur. Çobanzade'nin halkına ulaşmak için hangi yapı taşlarını kullandığını gözler önüne serebilmek ve bunu başarırken de dile ne kadar hakim olduğunu gösterebilmektir. Çalışmada Çobanzade'nin hayatı, edebi ve kültürel çalışmaları da eklenmiştir. Çalışmanın temel kaynağı İsmail Otar'ın 'Kırımlı Türk Şair ve Bilgini Bekir Sıdkı Çobanzade' adlı eseridir. Eserde şiirlerinin farklı varyantlarına varıncaya kadar bir arada bulunması ve el yazmalarının da ekli olması bu çalışmanın yapı taşı olmasına sebep olmuştur. Eserde Çobanzade'nin defterlerinden ve farklı dergilerden derlenmiş tarihleri ve kaynakları ile birlikte toplam 85 şiir yer almaktadır. Bu şiirler üzerine çalışılmıştır. Çalışmada Prof. Dr. Nergis Biray'ın 'Ahmet Baytursınulı Şiirleri Üzerinde Dil ve Üslup İncelemesi' kitabı esas alınmıştır. Bu çalışmanın hazırlanışında örnekleme ve belgesel kaynak derlemesi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada İsmail Otar'ın "Kırımlı Şair ve Bilgini Bekir Sıdkı Çobanzade" adlı kitabında yapılan aktarım ve yine aynı kitabın sonunda bulunan orijinal metinlerin tekrar incelenmesi sonucunda yeni bir aktarım yapılarak şiirler incelenmiştir. Üslupbilimi açısından incelenen şiirlerden elde edilen bulgular inceleme kısmında belirtilip sonuç bölümünde ise maddeler halinde verilmiştir.

Çalışmada şiirlerin bölüm için gerekli mısraları alınırken diğer mısralar alınmayıp '…' ile gösterilmiştir. Çalışmanın bölümleri ise aşağıdaki gibidir:

I. Bekir Sıtkı Çobanzade

II. Üslupbilimi

III. İnceleme

IV. Sonuç

1. BEKİR SITKI ÇOBANZADE

1.1. Şairin/Yazarın Adı, Lakap ve Unvanları

Kırımlı şair Çobanzade birçok imza şekli kullanmıştır. A. Battal Taymas'ın dediğine göre Çobanzade 'Çobanzad Bekir, Çobanoğlu Bekir Bavbek, Bekir Cavbek, Kırımlı Çobanoğlu Bekir Sıdkı, Bekir Sıdkı' gibi imzalar kullandığını belirtmiştir.[5] Bunların dışında 'Bekir Vahapoviç Çobanzade' adını ve de keskin zekalılığı ve tutarlı tutumlarından dolayı 'Çelik Mantık' lakabını da kullandığı bilinmektedir.[6] Çobanzade'nin asıl ismi Bekir'dir. Sıtkı ismini Kırım'dan okumak için ayrılanların adeti olduğu için kendisi tercih etmiştir.[7] Şevki Bektöre'ye göre ise Sıtkı ismini Karasubazar Rüştiyesi'nin müdürü Yusuf Ziya Efendi vermiştir çünkü o dönemlerde peygamberler ve evliyalar gibi büyük insanların isimleri ikinci isim olarak ilave edilirmiş.[8] Aşnin'e göre Çobanzade soyadını alışı şu şekilde gerçekleşmiştir: Hayriye Mektebini bitirdiği gün sınav heyeti takdirini belirtmek için kullandıkları 'Maşalla Çobanzade-ge!, Ana sana çoban balası!' gibi tebrik cümlelerindeki 'Çobanzade' lakabını benimseyip kullanmaya başladığını ifade ediyor.[9]

1.2. Şairin/Yazarın Hayatı ve Çalışmaları

Türk dünyasında önemli bir yere sahip olan Kırımlı Türkolog ve dilbilimci Bekir Sıtkı Çobanzade ("*..asıl adı Ebubekir fakat halk arasında 'Bekir' kullanılırdı.*"[10]), 15 Mayıs 1893'te Kırım'ın kuzeyinde yer alan Tavria bölgesinin Karasubazar kasabasında dünyaya gelmiştir.[11] Çoğu araştırmacının aksine sadece Safter Nagayev (a.g.e, 1991) Çobanzade'nin 1897 yılında doğduğunu savunur. Doğum yeri hakkında da birçok araştırmacı Çobanzade'nin Karasubazar köyünde doğduğunu kabul eder. Sadece Şevket Hasanov Çobanzade'nin Karasubazar'ın Köprülü köyünde doğduğunu[12], Nagayev ise Şamrat mahallesinde doğduğunu savunur.[13] Doğum yeri ile ilgili Çobanzade 'Rastkele' şiirinde Karasubazar'da doğdunu yazmıştır. Çocukluk

---

[5] Abdullah Battal Taymas, *"Kırımlı Filolog-Şair Bekir Çobanzade'yi Tanıtma Tecrübesi"*, **TDAY Belleten 1954**, Ankara 1954.
[6] Kenan Acar**, Kırımlı Bekir Sıdkı Çobanzade**, TDK yayınları, Ankara 2001, s.37.
[7] Safter Nagayev, **Yılnamelerdeki İzler (Kırım-Tatar Edebiyatı Hakkında Etütler)**, Gafur Gulam Adına Neşriyat-Matbaa Birleşmesi, Taşkent 1991, s.87.
[8] Şevki Bektöre, *"Profesör Bekir Sıdkı Çobanzade"*, **Kırım Dergisi**, No. 11/23, Ankara, Mayıs 1961.
[9] F. Aşnin, *"Öz Tuvgan Tilimde Yıglap Ölermen"*, **Yeñi Dünya**, 21 Mayıs 1993, s.5.
[10] Otar, a.g.e, s.13.
[11] Vagıf Aslanov, *"Bekir Çobanzade"*, **Edebiyat ve İnce Sanat Mecmuası**, No.51, S.2342, Bakü, Aralık 1988.
[12] Şevket Asanov, "*Edibimizge Bağışlangan Tantanalar* (*Bekir Çoban-zade Doggan Küniniñ 100. Yıllıgına)"*, **Yeñi Dünya**, Akmescit, 1921.
[13] Nagayev, a.g.e, s.76.

dönemlerinde yaz aylarında babası ile Karabey yaylasında zenginlerin koyunlarına çobanlık yapıp, kış aylarında ise köy mektebinde okumuştur.[14] Şemizade'nin belirttiğine göre on üç yaşına kadar çobanlık yapmıştır.[15] 'Dua' adlı şiirinde çobanlık yaptığını buna da 10 yaşında başladığını 'Keleler' adlı şiirinde belirtmiştir. Eğitim hayatı Taymasın belirttiğine göre ilköğrenimini 1905[16] yılında Karasubazar'da başladıktan sonra 1906 yılında Akmescit'te açılan Rüştüye mektebinde devam etmiştir, hatta bu okulda küçük Bekir'in ruhuna fikir, milliyetçilik ve yurtseverlik tohumları atıldığı belirtilmektedir.[17] Kısa sürede bu okulu bitirmiş ve aralarında İsmail Gaspıralı'nın[18] da bulunduğu imtihan heyeti tarafından onun zekâsı takdir edilmiş ve adı tüm Karasubazar haklına yayılmıştır.[19] 1905 devriminin oluşturduğu kısa süreli ferah ortam Karasubazar'da Cemiyet-i Hayriye adında bir dernek kurulmasına olanak sağlamıştır. Bu dernek okumaya hevesli ve yetenekli çocuklardan seçtiklerini okumaları için İstanbul'a gönderiyordu. Küçük Bekir de bu sayede 1909 yılında okulunu başarı ile bitirince Nagayev (1991)'in belirttiği üzere bir arkadaşı ile beraber eğitimine yatılı olarak İstanbul'daki Galatasaray Mekteb-i Sultanisi'nde devam eder. Zorlu dönemlerden sonra eğitimine başlayan Çobanzade ve aralarında Çelebicihan, Habibullah Temircan, Odabaş gibi birçok Kırımlı öğrenci 1910 yılında 'Yaş Tatar Yazgıçları Cıyını' adlı grubu kurmuşlardır.[20] Bekir 'Çobanzade' lakabını ilk olarak burada kullanmaya başladığı bilinmektedir.[21] Burada yazdığı birçok şiirinde Nagayev'e göre Galatasaray Mekteb-i Sultanisi müdürü olan Tevfik Fikret'in etkisi vardır.[22] Çobanzade, 8(21) Aralık 1915 tarihinde Galatasaray Sultanisi'ni derece ile bitirmiş ardından memleketine dönmüştür.[23] Kırım'da bir süre durduktan sonra Odesa Yüksek Okulu'na girmiştir.[24] Bir yıl burada okuduktan sonra 1916 yılında bazı gençlerle birlikte Macaristan'a gönderilmiş[25], Acar (2001, s.40)'ın belirttiği üzere sınavla Budapeşte şehrindeki Pazmoniy Peter Tudomany Egyetem Üniversitesi'nin

---

[14] Acar, a.g.e, s.38.
[15] Eşref Şemizade, **Şiirler (Bekir Çobanzade, Abdullah Latifzade)**, Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent, 1971, s.5-40.
[16] Şemizade, a.g.e, s.7-8.
[17] TAYMAS, *a.g.m*, s.233-263.
[18] Nagayev, a.g.e, s.84.
[19] Acar, a.g.e, s.39.
[20] R.H. Hanoğlu, "*Kırım Edebiyatı. Halk Edebiyatı, Tercüman ve Zamanımıza Edebiyatı Devirleri"*, **Emel**, Sayı: 13, 1962, s.21.
[21] Anonim, *"Bekir Çobanzade'nin Türkolojiye Hizmetleri"*, **Emel**, Sayı: 123 (Mart-Nisan 1981), s.15.
[22] Acar, a.g.e, s.39.
[23] Taymas, *a.g.m.*
[24] Şemizade, a.g.e.
[25] İsmail Otar, *"Çobanzade ve Kader"*, **Emel**, Sayı: 186 (Eylül-Ekim 1991), s.11-19.

Doğu Dilleri Fakültesine girmiştir. Çobanzade Budapeşte yıllarında Prof. Nemeth'in öğrencisi olmuştur.[26] Bu yıllarda yazdığı hikaye ve şiirleri İstanbul'a göndermiş, arkadaşları yardımı ile yayınlamıştır.[27] Budapeşte'deki eğitiminden arta kalan zamanlarda sanat faaliyetleriyle de uğraşmış, hatta okuduğu üniversitenin rektörünün talebiyle üniversitede ders ve seminer vermiştir. Ve burada ilk ilmi çalışması olan Rus Tatarlarının kültür hamleleri adlı makalesini 1918 yılında Turan dergisinde yayınlamıştır.[28] 1919 yılında birincilikle yüksek eğitimini bitiren Çobanzade, 'Kıpçakların Codex Cumanicus Yazma Edebiyat Abideleri ve Türk Dillerinde Telaffuzun Temel Problemleri' başlıklı tezi ile 'Türk Filolojisi ve Felsefe İlimleri Doktoru' olmuştur.[29] Budapeşte'deki okulunu bitirdiği yaz İsviçre'de bulunan Cafer Seydahmet'in daveti ve tavsiyesi üzerine İsviçre'deki Lozan Üniversitesi'ne çağrılmıştır. 1919-20 yılları arasında bu üniversitede çalışmıştır.[30] Burada kısa süre içerisinde Çobanzade'ye doktorluk ve profesörlük rütbesi verilmiştir. Kenan Acar (2001, s.42)'ın belirttiği üzere 1920 temmuzunda ilk önce İstanbul'a oradan da Kırım'a geçmiştir. Kırım'a döndükten bir süre sonra Tutayköy Eğitim Teknik Okulu'nda Tatar Dili ve Edebiyatı dersini vermeye başlamıştır. Çobanzade Tutayköy'de öğretmenlik yapmasının yanı sıra aynı zamanda Tatar Okulları Yüksek Kurulu'nda da müdürlük yapmış ve birçok Kırımlı yazar ile edebi faaliyetlerde bulunmuştur. 'İlk Adım', 'Yeni Çolpan', 'İleri', 'Kırım Okuv İşleri', 'Maarif İşleri' gibi dergilerde 1921 yılında yayınlanan 'Tatar Okuv İşleri' ve 'Tatarlar Akkında Çarizmniñ Okuv Siyaseti' gibi yazıları yayınlanmıştır. 1922 yılında Kırım Üniversitesinde Türk Dili Kürsüsü Başkanı olarak da Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri derslerine girmiştir ve burada 4 yıl çalışmıştır.[31] 1924 yılında ise Kırım Üniversitesinin rektörlüğüne getirilmiştir.[32] Çobanzade o dönemlerde Türk Dünyasının ortak alfabe sorunu üzerine ve latin harflerine dayalı bir ortaklığın nasıl oluşturulacağını, terim ve imla ortaklığının nasıl oluşturulacağı üzerine çalışmıştır.[33] Aile hayatına bu dönemlerde atılan Çobanzade, Kırım'ın zenginlerinden birinin Dilara adındaki evli ve

[26] Otar, *a.g.m.*
[27] Acar, a.g.e, s.41.
[28] Özlem Altın, *"Bekir Sıtkı Çobanzade'nin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*" – Yüksek Lisans Tezi-, **Balıkesir**, 2018.
[29] Acar, a.g.e, s.42.
[30] Anonim, *a.g.m.*
[31] Acar, a.g.e, s.44.
[32] Aslanov, *a.g.m.*
[33] Tezcan Ergen, *'Çobanzade (1893-1938)'*, **Kırım Mecmuası**, Sayı: 2 (Ocak-Şubat-Mart 1993).

çocuklu bir kadından hoşlanmış ve kocasından ayrılmasına yol açarak[34] halkın dediklerine kulak asmayıp Azerbaycan'a yerleşip evlenmişlerdir. 1926 yılında ise bu karısından boşanıp Kazanlı dul bir şarkıcı ile evlenmiştir. İkinci eşi Rukiye 1937 yılında Çobanzade'nin tecrit edilmesine bağlı olarak operada 'Halk Düşmanının Karısı' suçlamasıyla yakalanıp hapsedilmiş, Çobanzade'nin ölümünden uzun bir süre sonra 1955 yılında serbest bırakılmıştır.[35] 1922 yılında Kırım'da giden Samed Ağamalioğlu Çobanzade ile görüşüp onu, Azerbaycan'da oluşturulacak olan Alfabe Komisyonuna rehberlik etmesi için Samet Agamalioğlu tarafından davet edilen Çobanzade Bakü'ye taşınır.[36] Buradaki komisyon üyeliği görevinin yanında Bakü Devlet Üniversitesi'nin Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Kürsüsü müdürlüğü ve profesörlüğünü de davet üzerine üstlenmiştir. Burada 1924-37 yılları arasında tutuklandığı güne kadar çalışmış, 1926 yılına kadar ise Doğu Diller Fakültesi dekanlığı yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra büyük üniversitelerin özel davetleri üzerine dersler vermeye ve ilmi çalışmalarına devam etmiştir.[37] Üniversitelerde 'Türkşinaslıkka Kiriş', 'Türki Tillerniñ Kıyaslav Grammatikası', 'Orhon ve Kadimi Uygur Abideleri', 'Türk-Tatar Diyalektologyası', 'Azerbaycan Tili ve Edebiyatını Okutuv Metodikası', Türki Halklar Edebiyatınıñ Yeñi Devri' verdiği ders ve seminerlerin birkaçıdır.[38] 1926 yılında gerçekleşen Milletler Arası Türkoloji Kongresinde etkin bir şekilde kendisini gösteren Çobanzade, 'Türk-Tatar Dillerinin Karşılıklı İlişkileri', 'Türk-Tatar Dillerinde İlmi Terminolojiyi Düzenlemenin Prensipleri' adında iki bildirisi ile kürsüde yerini almıştır. Bu bildirilerinden dolayı Rusya'dan katılan Rus Türkolog Manatov tarafından 'Milli Türk dilini oluşturma amacı gütme' ile suçlanmıştır.[39] Kongrede Latin harflerine dayalı yeni Türk yazısını şiddetle savunan Çobanzade, bu çabasının karşılığını kongre sonunda almış hatta Kırım delegesi olarak gelen Hasan Sabri Ayvazoğlu'nu da Arap alfabesine göre Latin alfabesinin Türkçe için daha uygun olacağı görüşüne ikna etmiştir.[40] Çobanzade bu kurultaydan sonra divan üyeliğine seçilmiştir.[41] Daha sonra Sovyetler Birliğinde yaşayan Türk halkları arasında yeni

[34] Nagayev, a.g.e, s.136.
[35] Acar, a.g.e, s.45.
[36] Safter Nagayev, *Türk Lehçeleri Birleşmeli, B. Çobanzade Hayatı ve Eserleri*, **Zaman Gazetesi**, Sayı: 24, Eylül 1993, Taşkent.
[37] Acar, a.g.e, s.46.
[38] Aşnin, *a.g.m.*
[39] Acar, a.g.e, s.47.
[40] Taymas, *a.g.m.*
[41] Bilal Şimşir, **Türk Yazı Devrimi**, TTK Yayını, Ankara 1992, s.121.

Latin alfabesini yerleştirmek için oluşturulan komisyona başkanlık etmiştir. 1927 Haziranında da alfabelerin birleştirilmesi üzerine düzenlediği I. Bakü Alfabe Kurultayına ilk raporunu sunmuştur. Bu raporda ortak alfabenin oluşturulup kullanılabilmesi için ortak bir edebi bir dile dayandırılması gerektiğini savunmuştur. 1928 Ocak Taşkent, 1928 Aralık Kazan, 1930 yılında Alma Ata'da gerçekleştirilen alfabe kurultaylarına da Çobanzade başkanlık yapmıştır. 1928 yılında Taşkent'teki Türk Alfabesinin resmi kabulü esnasında orada bulunmuştur. Bu sayede de orada kaldığı dönemlerde Orta Asya Üniversitesindeki profesörlere Türk Alfabesi hakkında dersler vermiştir. 1930-34 yıllarında ise Fergana Pedagoji Enstitüsü Özbek Dili ve Edebiyatı Kürsüsüne başkanlık yapmıştır.[42] 1934 yılında da Akmescit Pedagoji Enstitüsünde ders vermiştir. 1928'li yıllardan itibaren baskılara rağmen 1934 yılına kadar birçok alanda görev yapmış ve ilmi çalışmalarına devam etmiştir. 1935 yılının başlarında ise Taşkent Devlet Üniversitesine davet edilmiştir.[43] Bir gün Moskova'da ders verirken, diğer gün Kazan'da, bir başka gün ise Bakü'dedir.[44] 1931-32 yıllarından itibaren Çobanzade'nin faaliyetleri gizli polis tarafından takip edilmeye başlanmıştır.[45] Çobanzade'ye kurultayda yöneltilen ilk ağır ithamlar gelecekteki hayatından ufacık bir kesitti aslında. 1930-1932-1934 yıllarında birçok insan tarafından dergilerde yayınlanan suçlama ve sataşma yazıları yazılmıştır.[46] Bu durum yetmezmiş gibi Çobanzade'nin kendisinin yetiştirdiği öğrencisi Bagirov'da bu kervana katılanlar arasında olması üzücüdür.[47] Bu ağır suçlama ve ithamlardan sonra Moskova hükümeti tarafından Çobanzade'ye verilen unvan ve görevler tek tek geri alınmaya başlanmıştır.[48] 1930 yıllardan itibaren başlamış olan baskı politikalarının sonucu olarak hastalanan Çobanzade, 27 Ocak 1937 yılında tedavi için gittiği Kislovodsk şehrinde halk düşmanı, casus, vatan haini gibi suçlamalarla Samoyleviç ile beraber tutuklanmıştır.[49] Tutuklanmadan bir gün önce Bakü'deki kitaplarına ve notlarına el konulmuş, tutuklanmasının ertesi günü ise izinli iken işten çıkarılmış ve 12 Ekim 1937 yılında sürgün edilmiştir. Yazarın akıbeti hakkında birkaç görüş vardır; 1)Sürgüne gönderilmeden Haçmaz şehrinde kurşuna dizildiği (Safter Nagayev), 2) Sürgün

[42] Acar, a.g.e, s.49.
[43] Aslanov, *a.g.m.*
[44] Acar, a.g.e, s.50.
[45] İsmail Türkoğlu, "*ÇOBANZADE Bekir Sıtkı"*, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Ek I, İstanbul 2016.
[46] Nagayev, a.g.e, s.196-197.
[47] Acar, a.g.e, s.51.
[48] Aşnin, *a.g.m.*
[49] Nagayev, a.g.e, s.166.

yıllarında öldürüldüğü gibi (Taymas, Şemizade, T.Ergen, İ.Otar, Z.Yüksel). Ama biz bu ayrıntılara çok girmeden her Türkistan aydınının sahip olduğu mutlak ve korkunç sona ulaştığını belirtebiliriz. Kenan Acar'ın da dediği gibi; 'İster işkenceden isterse kurşunlanarak öldürülmüş, isterse sürgünde ölmüş olsun, bu genç şair ve bilginimizin katili, kısacık ömrünü kendisine hizmet etmek için harcadığı SSCB devleti olmuştur.'[50] 19 Eylül 1954 yılında Rugiya hanım tarafından Çobanzade'nin davasına tekrar bakılması talebi doğrultusunda mahkeme davayı tekrar ele alır ve Çobanzade'yi suçsuz bularak itibarı iade edilir.[51]

Bekir Sıtkı Çobanzade bu kısa ömrüne rağmen Türklüğe ve Türk Diline çok büyük hizmetler vermiştir. Tutuklanmadan önce evine yapılan baskında Çobanzade'nin özel eşyalarından ders notlarına, kitaplarına kadar ona ait olan her şey evini aramaya gelenler tarafından penceresinin altında duran bir arabaya atılıp götürülmüştür. Tutulan ilk tutanaklarda kitaplarının, notlarının olduğu belirtilmesine rağmen, daha sonra tutulan tutanaklarda sadece bir valiz dolusu çamaşırlardan söz edilmektedir.[52] Çobanzade'nin günümüze ulaşamayan nice şiir, kitap ve notları olduğu düşünülmektedir. Belirtildiği üzere Çobanzade'nin 150'den fazla çalışması, bunlara ek olarak birçok kitabı bulunmaktadır. Biz Ahmet Buran (a.g.e, 2016, s.517)'ın da dediği gibi günümüzde bilimsel değerini koruyan eserlerini listeleyeceğiz:

-Rusya Tatarları'nın Kültür Hayatının Gelişmesi Üzerine Bir Deneme (1915),
-Türk Edebiyatında Yeni Akımlar (1916)
-Kırım Tatarcası'nın Grameri Hakkında İlmi Bir Deneme (1924)
-Kumukların Dili ve Sözlü Edebiyatı Üzerine Etütler (1926)
-Nevai'nin Dili Üzerine (1926)
-Türk-Tatar Diyalektolojisi (1927)
-V. Thomsen (1927)
-Azerbaycan Türk Edebiyatının Yeni Dönemi (1930)
-Azerbaycan Türk Dilinin İlmi Grameri (1930)
-Yabancı Dil Öğretiminin Temel Metodu Meseleleri (1932)

[50] Acar, a.g.e, s. 54.
[51] Ahmet Buran, **Kurşunlanan Türkoloji**, Akçağ Yayınları, Ankara 2016, s.524.
[52] Buran, a.g.e, s.518.

-Özbek Dilinin Öğretiminin Temel Metodu (1932)

-Karaçay- Balkar Dili Üzerine Notlar (1932)

-İbni Mühenna'nın Türk Grameri (1933)

-Leyla ile Mecnun Konusunun Tarihine Doğru (1934)

-Kitab-ı Dedem Korkut'un Edebi Lengüstik Tahlili (1935)

1.3. Şairin/Yazarın Ailesi

Çobanzade'nin babasının Argın köyünde doğan, çobanlık ile hayatını idame ettiren Kurtvaap lakaplı Abdülvahap Kurtömeroğlu olduğu bilinmektedir.[53] Nagey'e göre Vaide, Şemizade'ye göre ise Zahide olduğu düşünülen Çobanzade'nin annesinin lakabı 'Hacı Abla' ya da 'Hacı Anne'dir.[54] Çobanzade'nin annesinin adının ya da lakabının tartışma konusu olması bir kenara her ne olursa olsun oğluna okuma yazma öğretecek ve etrafında saygı uyandıracak kadar kültürlü bir kadın olması dikkat çekicidir. Bunun yanında Bilal Kurtbaba Nasrullayev'in Pevat Zeti'nin yazısında geçen bir yazıda onun halk hekimi olarak köydeki insanlara yardım ettiği belirtilmektedir.[55] Son olarak da bir kız kardeşinin olduğu söylenmektedir. Nagayev'in 'Yılnamelerdeki İzler' adlı eserinde 'Kardeşinin adı Züleyha'dır.' diye bahsederken, Taymas da 'Bir tek kız kardeşi vardı ki adının Züleyha olduğunu eczacı Bekir Akcar beyden öğrendim. Bu kızcağız evlenmiştir ve öğretmenlik yapmıştır.'[56] ifadeleri ile Nagayev'i doğrulamaktadır.

1.4. Şairin/Yazarın İç Dünyası, Kişiliği ve Eserlerine Yansıması (Edebi Kişiliği)

Bekir Sıtkı Çobanzade, günümüzde Türkiye'de bulunan çok önemli alanlarda çalışmalar yapan birçok profesörün doğduğu Türk yurdu Kırım'da dünyaya gelmiş. Eğitim almaya başladığı an itibariyle Türk diline olan merakı ve gerek ilkokulunda gerekse devam eden eğitim hayatındaki hocaları sayesinde günümüzdeki Çobanzade meydana gelmiştir. İyi bir dil eğitimi aldıktan sonra iyi de bir eğitimci olan Çobanzade Türk Dünyasının bütünlüğü ve özellikle Türkçenin bütünlüğü için çalışmıştır. Dil öğreniminde ve eğitiminde dile ne kadar yatkın olduğu bildiği diller ve Türk lehçelerini edebi seviyede kullanabilmesiyle gün gibi ortadadır. Elimize ulaşabilen çalışmaların büyük bir çoğunluğu dil ve dil eğitimi üzerinedir. Kültürel ve tarihsel

[53] Acar, a.g.e, s.34.
[54] Nagayev, a.g.e, s.80-81.
[55] Acar, a.g.e, s.35.
[56] Taymas, *a.g.m.*

çalışmaları olsa da Çobanzade daha çok dilci yönüyle öne çıkmaktadır. Safter Nagayev (1991)'in eserinde belirttiği üzere Çobanzade'nin üç yüzden fazla eseri vardır. Nagayev, bulunamayan, kaybolan ya da bilinçli olarak saklanan eserleri bir araya getirildiği vakit bu sayının katlanarak artacağını da ekler. Türk dilinin birleştirilmesi amacıyla ilk Türkoloji kurultayının kurucularının arasında yer alan Çobanzade, Türklüğe ve Türklük bilimine sadece ilmi alanda eserleriyle değil, diğer birçok alanda katkı sağlamıştır. Çobanzade şiirlerinin büyük bir kısmında halkını uyarıcı bir tarzda eleştirmiştir. Bu eleştirilerin çoğunu halkının diğer Türklerin başına gelen mutlak sondan kurtulabilmesi amacıyla yapmıştır. Şiirlerinde barındırdığı dilini ve kimliğini unutmama uyarısını gerek örneklerle gerekse de efsane ve mitolojik unsurlarla belirtme yoluna gitmiştir. Vatan hasretiyle yanan bir şairin şiirlerinde elbette vatan özlemi, aile ve yurt kaygısı işlenmiştir. Fakat Çobanzade öyle titizlikle çalışmıştır ki şiirlerinde vatan ve yurt özlemi ya da daha kişisel olan aile özlemini bile yazarken alt metinde sembol, imaj ve benzetmelerle halkını uyarmaya çabalamıştır. Şiirlerinin amacı sadece halkını daha iyi günlere ulaştırmak olan Çobanzade, şiirlerinde halkın anlayabileceği şekilde, bazen yerel kelimeler kullanmıştır. Arada herhangi bir aracı istemeyen Çobanzade halkına doğrudan ulaşmak istemiştir. Karşılıklı konuşmalar gibi doğal yazılar bunun içindir. Çobanzade'nin iç dünyası ve kişiliği hakkında Nagayev Yılnamelerdeki İzler (Kırım-Tatar Edebiyatı Hakkında Etütler) adlı eserinden bazı cümleleri aşağıdadır:

Merhametli, insaniyetli. (Nagayev, a.g.e, s.123)

İlgi çekici, ikna edici, mantıklı. (Nagayev, a.g.e, s.133)

Yaşayışını bütün varlığıyla seven insandı. (Nagayev, a.g.e, s.136)

En küçük şeylerde bile, hiçbir şeyde lakayd, pervasız değildi.(…) Gayet insaniyetli. (…..) Sade, alçak gönüllü, mülayim tabiatlı, satranca düşkün(…) Geçimini temin için futbol oynadı. (Nagayev, a.g.e, s.145-148)

Hoca olarak talepkar fakat insaniyetli. (…) alçak gönüllü. (Nagayev, a.g.e, s.159-160)

2. ÜSLUPBİLİMİ

2.1. Üslupbiliminin Doğuşu, Tanımı ve Edebiyata Yansıması

Batı coğrafyasında '*retorik*', Doğu coğrafyasında '*belagat*' olarak adlandırılan üslup genel ve basit bir şekilde tanımlanacak olursa kişinin dili kullanma biçimidir. İnsanın kullandığı üslup yaşadığı coğrafya ve aldığı eğitime bağlı olarak geliştiği kadar basitleşebilir de. Günlük hayatta çoğu insan kullandığı dil biçimini içinde yaşadığı halka doğru orantılı olarak şekillendirir. Bu farkında olunmayan tamamen doğal bir oluşum sürecidir. Fakat edebi malzeme üreten aydınlar üslubu dil ile edebiyat arasında bir köprü görevinde kullanabilmektedirler. Çoğu yazar ve şair üsluplarını belirlerken sanat kaygısı taşımaktadır. Bu dünyanın hemen hemen her yerinde çok olağan ve yaygın bir durumdur. Fakat öyle bir coğrafya ve öyle bir dönem vardır ki Türk aydınlar yazdıkları bir kelimeden dolayı katledilebilmiş ya da hayatları zindana dönüştürülebilmiştir. Sanat kaygısından çok yaşam kaygısı güden, toplum için sanat düşüncesi ile yetişen Türk aydınlar, üslubu dil ile edebiyat arasında bir köprü görevinde değil de halkı ile kendisi arasında bir köprü olarak kullanmıştır ya da kullanmaya mecbur kalmıştır. Öyle ki 19. ve 20. yüzyıl Türkistan coğrafyasında hayata tutunmaya çalışan aydınlar bir yandan da yok edilmeye çalışılan halkını kurtarmayı kendilerine görev edinmişlerdir. İnsanların toplu olarak katledilebildiği bir dönemde sadece halkı için çalışan Türk aydın ve bilginleri, aslında Kızıl Tufan'ın içinde savrulan Türkistan insanını kurtarmak için defalarca tufana kafa tutmuş fakat kendisini bu kızıl tufandan koruyamamıştır. Böyle bir dönemde anavatanında olmasa dahi bu tufana giren birçok aydın yok olmuştur/edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı halkını bilinçlendirmekten vazgeçmeyen Türk bilginleri halkını uyarırken kullandıkları üslubu özenle kullanmışlardır. Halkına ulaşabilmek için ellerinde olan tek köprüyü inşa ederken taşları/kelimeleri özenle seçip yerleştirmişlerdir.

Üslup Batı dünyasında 1909 yılında Charles Bally'nin Fransız Üslupbilimi üzerine yayınladığı eserlerden sonra bu çalışmaların hız kazandığı söylenebilir.[57] Yani üslupbiliminin doğuşu 20. yüzyıla dayanmaktadır. Üslupbilimi genel hatlarıya yazarın kullandığı her malzemeyi incelemektir. Yazarın kullandığı kelime, kelime grupları, cümle düzeni, ahenk unsurları ve edebi sanatlar bu incelemenin temelini oluşturmaktadır. Üslupbilim Henry Widdowson'a göre aslında bir aracıdır. Edebiyat

[57] Çalışkan, a.g.m, s.35.

ile dil arasında köprü görevi görmektedir. Edebi eser vermek isteyen yazar kullandığı dil tarzıyla kendi üslubunu oluşturur. Bu nedenle üslupbilimi aradaki aracı rolünü alır.[58]

Üslup bilimsel olarak ele alındığında 'Herhangi bir sözlü ya da yazılı anlatımda konuşmacının veya yazarın kendine özgü farklı dil kullanımları 'üslub'u oluştururken, gerek Batı ve gerekse Doğu edebiyatlarında asırlardır retorik ve belagat ilmi bağlamında düşünülen bu 'farklı üslupların incelenmesi' de 'üslupbilim' (ve/veya 'biçembilim') olarak tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir.' Üslupbilim, konuşma veya yazma, monolog veya diyalog, resmî veya gayri resmî, bilimsel veya dinî … vs. olsun, farklı metinleri yaratma olasılığı olan dil farklılıkları ve üslupları geniş bir biçimde ele alır. '[59]

2.2. Türkiye'de Yapılan Üslupbilimi Çalışmaları

Nergis Biray, **Ahmet Baytursınulı Şiirleri Üzerinde Dil ve Üslup İncelemesi**, Bilgeoğuz Yayınları, 2011.

Hüseyin Özbay, **Çolpan'ın Şiirleri-Metin-Aktarma-İnceleme**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1994.

Ferhat Tamir, **Mağcan Cumabayef Ölenderi**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1993.

Hülya Kasapoğlu Çengel, **Abdurrahim Ötkür'ün Şiirleri I-II (İnceleme-Metin-Aktarma)**, Milli Eğitim Bakanlığı 2000.

Fatma Özkan, **Abdullah Tukay'ın Şiirleri (İnceleme-Metin-Aktarma)**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1994.

Hikmet Koraş, **Özbek Şairi Rauf Parfi**, Kömen Yayınları, Konya 2009.

Cemile Kınacı, *"Kazak Şairi Säken Seyfullin'in "Kökşetaw Poeması"nda Sovyet Devri İdeolojisinin İzleri"*, **II. Uluslar arası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu** (Dil ve Üslûp İncelemeleri) 19-21 Ekim 2011 Bildiriler Cilt- II, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2012, sayfa: 697-709.

---

[58] H.G. Widdowson (1975). *Stylistics and the Teaching of Literature* [Üslûpbilim ve Edebiyat Öğretimi], London: Longman, p. 4. *Krş.*: Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslûpbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], New Delhi: Raj Press, p. 6.

[59] Adem Çalışkan, *Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-1: İlk Belirlemeler*, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** Sayı: 34.

Osman Arıcan, *Süyünbay Eraliyev'in Seçme Şiirlerinde Kelime Dünyası*, **Bişkek: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Özbay), 2007.

Hasan Akay, **Cenap Şehabettin**, Şuley Yayınları, 2015.

Osman Arıcan, *Baydılda Sarnogoyev in Cılkıcı Bozoy Şiirindeki Tekrarlar*, I. **Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu**, 2014, s.253-266.

Osman Arıcan, *Stilistik Açıdan Zonguldak Yerel Gazeteleri*, **İnsan, Kimlik, Mekan Bağlamında Zonguldak Sempozyumu**, 2014.

Osman Arıcan, *Kırgız Şiirinin Stilistik Hususiyetleri*, **XI. Uluslararası Dil – Yazın – Deyişbilimi Sempozyumu**, 2011.

Osman Arıcan, *Stilistik ve Türleri Üzerine*, **II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu**, 2011.

Osman Arıcan, *Üslûp Bilimi Açısından Teke Yöresi Türküleri*, **I.Teke Yöresi Sempozyumu**, 2015.

Veli Savaş Yelok, *"Erkin Vahidov'un Şiirleri Üzerine Dil ve Üslup Çalışması"*, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2006.

3. İNCELEME

1. Yalınlık, Açıklık, Sadelik, Tabiilik, Samimilik

Bekir Sıtkı Çobanzade bir halk şairidir. Sanat kaygısı gütmeden yazdığı şiirlerinin tek gayesi halkını uyandırmak ve olabildiğince yaptıkları hataları düzeltmeleri için eleştirmek olmuştur. Hitap ettiği kitle halkı olduğundan şiirlerinde ve yazılarında Kırım'ın Çöl ağzı dediğimiz Türkçeyi kullanmıştır. Halka ulaşmak isteyen bir aydının sanatlı ya da süslü bir dil kullanması beklenemez. Çobanzade kendisinin ve halkının hissettiğini bildiği korkuyu dile getirirken olabildiğince basit kelimeler tercih etmiştir. Bu korkuyu dile getirdikten sonra da halkı için dörtlüğün son mısrasına bir uyarı iliştirmeyi ihmal etmemiştir:

Korkaman bir saba dügünge ketkende,

Toylarda kurulub cigitlik etkende,

Endirir bir sille, soñ küle küle

Attırır çukurga yavur 'rast kele'.. (Rast Kele)

Yaşantısını halkına adadığını bildiğimiz Çobanzade bahsettiğimiz gibi şiirlerinde ve yazılarında Kırım Türkçesi'nin Çöl ağzını kullanmıştır. Bu kullanımları desteklemek ve daha halkına yaklaşabilmek adına şiirlerinde yer yer karşılıklı konuşmalara da yer vermiştir:

-Selam!

-Aleyküm selam, hoş keldiñ gaspadin Paniç!

-Ya kalpagın baksañız, yalama-filiz!

-Bizniñ kalpak on yıllık, sanki kiyiz!

-Kaçka aldıñ, kayerden, ne istedi?

-Moşudan aldım, fiyatı yigirmi yedi.

-Tıbkı öziñdey çal kalpak men yasatdım.

Kırkka aldım, sıkışdım, onga satdım.

-Haydi Server, başıñda paralansın kardaş. (Kalpak Mahracı)

Halkını uyarmak amacıyla Çobanzade yazdığı şiirlerde bilinçli olarak basit kelimeler kullandığını kendi mısralarında da dile getirmektedir. Küçücük bir çocuğun dahi yazdığı mısraları ve uyarıları anlayacağını 'Kollar Demir, Baş Emen' adlı şiirinde belirtmektedir:

Ay karılgaç, karılgaç! Kanatınnı yahşı aç!

Cerde düşman tutar ay. Curtsuz eter Tatarday.

Curtsuz eter Tatarday..

Bu sözlerim bek açık. Okur, añnar balaçık.. (Kollar Demir Baş Emen)

Çobanzade, Kırım halkına ait, halkın içinden bir kahramanın çıktığı anlatılan epik destan Çorabatır'a da 'Yaz Akşamı Üy Aldında' adlı şiirinde yer vermiştir:

Nurayçıkman bel belge tutuşamız.

Men tilimni çıkaram, o tiş sıga..

Öbürleri susalar bizge karab,

Kartbabayçık kuvana, kolun kaga..

-Ay Bekir! diy, sagıña mukayt bol!.

Sakt bol!. Berme ayagıñ ırgaçıkga!..

Hop, hop.. Ayt!. Siyd Bekir!. Anaşay..

Canbaşka al.. Ana na na.. Tart, kaldır, at..

Ana na na.. **Çorabatır**.. Hoop.. Afferim Balay..

Halka ulaşmak amacıyla yazdığı bu basit dilin yanında zaman zaman şiirlerinde yabancı kelimelere de yer vermiştir. Fakat bu yer verişin altında yatan neden Çobanzade'nin eleştirmek için kullandığı bir yöntemdir. Günümüzde de yabancı kelimelerin Türkçemize olan istilası gözler önündedir. Aydınlar dahi bazı zamanlarda Türkçe'nin yanına yabancı kelimeleri iliştirerek konuşmaktadır. Bu durumun konuşan kişi tarafından fark edilmediği ortadadır. Çobanzade de bu durumu şiirine okurların ve özellikle de eleştirdiği aydınların gözüne sokarcasına birkaç şiirinde işlemiştir. 'Student' adlı şiirde ise en belirgin örneği mevcuttur. Okuması için şehre gönderilen köylü bir çocuğun daha sonra köyüne döndüğü zaman konuştuğu dilin ne kadar farklı olduğunu, yabancı dil konuştuğunda mertebe atladığı düşüncesine sahip olmasını, dönemin yanlış düşüncelerini ve yapılan hataları Çobanzade şiirinde işlemiştir:

Birkaç yıl soñ gimnazist şnelinde

Selim endi köyünde şay söylene:

'Vıi gaspada bilmiysiz nasıl şiy zadaç,

Naukadan añlamay imam bile,

Glagolne, imyane, peredlok kaç,

Deseñ sizde birine şaşa, küle.

Seyitbattallar, masallar başıñızda,

Puşkin'lerden, Gogol'den haberiñiz yok,

Her zaman bu perde bar karşıñızda.

Çto eto za jizin oh neday Bog!

Ades'ke ketermen, Bog pomojet

Kurtulurman erte-keç bu vozduhtan.

Bir student bolayım, soñ kel laf et,

Ne poselden tıñlarman, ne duvaryan!. (Student)

Çobanzade çoğunlukla Kırım'ın Çöl ağzı ile yazmış olsa da İstanbul Türkçesi ve Dobruca'da basılmış şiirlerinde kısmen Dobruca ağzına uyduğu görülmektedir.[60] Çobanzade şiirlerinin çoğunda halkının hatalarını yüzlerine vurarak onları bekleyen kaçınılmaz sondan kurtarmaya çalışmıştır. 'İnsan sevdiğini eleştirir.' derler. Hayatını, şiirlerini belki tüm benliğini halkına ve diline adayan bir şair her fırsatta Rus emperyalizmine karşı halkını ağır bir şekilde uyarmıştır.

Biri açkan kitabını 'lanet!' diy,
Helagü'ge, Batı Han'ga, Temir'ge,
Biri yazgan tarihini 'Barbar!' diy..
Bir vakıtlar boynun bükken emirge.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

Tınç Tatar çöllerin kurgaklık sargan,
Kan kerek, kan!.
Burada herkes koy, sığır, ya tavşan,
Haygidi bir arslan!. (Tınç Tatar Çölünde)

Halkının zaaflarını ve hatalarını defalarca dile getiren Çobanzade, bunun yanında 'Kelecek' şiirinde de olduğu gibi halkına umutlarını kaybetmemeleri gerektiğini birçok defa dile getirmiştir.

Eşitemen ayan, beyan cırların,
Aytalmayman adlarını sizlerge,
Saba, akşam daha yakın keleler,
Bir kün şeksiz körünürler közlerge.. (Kelecek)

Çobanzade amansız ve acımasız Rus zulmünden halkını kurtarmak için şiirlerinin büyük bir kısmında uyarı niteliğinde mısralara yer vermiştir.

Kırım'ga ograma,
Hal, hatır sorama,
Kurusuñ çıdamay..

[60] Otar, a.g.e, s.28.

Kart Dunay, kart Dunay... (Kart Dunay)

İlk öğreniminden sonra çoğunlukla Kırım'ın dışında vatan hasreti çeken Çobanzade bu özlemini şiirlerine yalvarırcasına işlemiştir. 1920 yılında yazdığı 'Çoyun Col İşçileri' şiirinde Sırbistan'ın Budin, Romanya'nın Maçin şehirlerindeki kardeşlerine hasret kaldığını ve oralara duygularını ulaştıramadığını yani iletişim kuramadığını şiirinde işlemiştir. Ne yazık ki bu şiirinde bahsettiği kardeşleri hakkında hayatında ya da kendi yazısında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır:

Tek men kaldım colsuz, hasret içinde..

Men Budin'de, kardaşlarım Maçin'de..

Duygularım olargaçek baralmay,

Yarim uzak, moyunçugum saralmay.. (Çoyun Col İşçileri)

Sovyet baskısında yaşayan hemen hemen her aydında bulunan Türk dünyasının birliği ve bütünlüğü umudu Çobanzade'nin ruhunda ve şiirlerinde fazlasıyla mevcuttur:

Tokayga kardaşlar, Tokayga turmay.

Bizlerge cetişir Nevai, Tokay.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

…

Bir izin beriñiz, bakırıb kiriyim,

Kırım'da, Kaşgar'da ökürüb cüriyim.. (Bir İzin Beriñiz)

…

Divin'den Kaşgar'ga cürmeli emri.. (Tokay Şarabı)

Sadece Kırım Türklerini eleştirmekle kalmamış, diğer Türk halklarını uyarmak ve eleştirmek için şiirler yazmıştır.

İstanbul, bilemen 'Tefrika!' diycek,

Arab'nıñ, Acem'niñ üstüne titriycek..

İstanbul, Türk tilin batırdı, buvdu..

Türklüknü unuttu, Türk cırın kuvdu..

İstanbul, sebebi bu sakavlıknıñ,

Bizlerni çırmagan bu ankavlıknıñ.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Bu bütünlüğün sağlanabilmesi için Gaspıralı'nın açtığı yoldan ilerleyerek tüm Türk dünyasının dilde, fikirde ve işte birlik olması gerektiğine inandığını şiirlerinde de belirtmiştir:

Kol baskanlar Kur'an'ga 'SIR'ga cetib,

'Tilde, işde birlik'ke yemin etib.. (Haber Aldım)

Sonuç olarak Çobanzade kendisinin de ifade ettiği gibi halkı için yaşamıştır ve halkı için mücadele ederek erken yaşta hayata gözlerini yummuştur. Çobanzade hayatı boyunca halkının mutlak kaderine başkaldırması gerektiğini ve dünyadaki diğer insanlar gibi özgürece yaşayabilme haklarının olduğunu defalarca dile getirmiştir.

Bizge ne bar, körecek, üyrenecek?

Közün açar, gür saçın sıypar, küler,

Soñ közyaşday canıgın töker, töker..

Kolun urub der edi: 'Tatarnıñ da

Yaşamaga, cürmege, süyünmege,

Başka halkday hakkı bar her zamanda.

O da bile tuymaga, tüşünmege,

Puşkin, Gogol.. Ruslarnıñ başı, közü.

Lakin deme bunlarday bizde çıkmaz,

O cırcılar, çıncılar aytkan sözü,

Hep o maden cırından çıkkan elmas.

Bizim köylü her zaman yahşı cırlay, (Student)

Bu mücadeleye doğru orantılı olarak kullandığı dili halkının aracısız ya da sözlük kullanmaksızın anlayabilmesi gerekmekteydi. Çobanzade de anlatmak istediklerinden ödün vermeden kelimelerin en basit şekillerini kullanarak halkına ulaşmayı amaçlamıştır.

2. Lirizm

Türk dünyasına ve özellikle Kırım'a hayatını adayan bir şairin şiirlerinde kişisel konuları işlemesini beklemek çok da doğru olmaz. Çobanzade kendi hayatını hiçe sayarak girdiği bu yolda kendi duygularını da arka plana atmıştır. Bu demek değildir ki şiirlerin tamamı duygusuzdur. Bu kadar çalışkan bir insanın elbette duygularını

anlattığı, sitemlerini belirttiği şiirleri vardır. Fakat Çobanzade'nin şiirleri denildiği zaman genellikle toplumsal konular akla gelir.

Hayatının büyük bir bölümünü Kırım'dan, vatanından uzakta geçiren Çobanzade, halkı için yazdığı şiirlerin arasına ailesine ve vatanına hasret kaldığını belirten şiirlerde iliştirmiştir.

Sıcak kete, kış kele, men kaytmayman..
Ka yerlerde ekenim hiç aytmayman..
Anayçıgım kaftanın karadan tige;
Közü caşlı her akşam, her bir gece..
On yaşında Esmaçık gece, gündüz..
Cılay, cılay, garibde kalmay hiç köz.. (Hasret)

'Anam' adlı şiirinde vatan ve aile hasretiyle hayale daldığı bir anı yazan Çobanzade, annesini düşündüğü zamanda annesinin neler yaptığını, kendisine nasıl dualar ettiğini ya da Tanrı'ya nasıl yakındığını okurlarının gözleri önünde canlandırmıştır.

Pençeremden tavlarnı seyretemen,
Tavlar aşa, yurtuma yetişemen.
Anda, endi, bilemen, köbden akşam,
Yatsı kıla, zikrete garib anam.
Secde ete, okuna, Kur'an öpe,
Kol kötere, yalvara, közyaş töke:
'Bekirim' diy, 'Arslanım, köñlüm, közüm !
Kaydalarda cüresiñ masum kozum?
Yoksam, kaysı bir kalbsiz öltürdi mi?
Yaş ömrüñü acı yel kötürdi mi? (Hasret)

'Bilmiyim' adlı şiirinde Çobanzade 'men' derken, baharın geldiğine bile sevinemeyen, gördüğü yanlışlar ve kötülükler karşısında sessiz kalmak zorunda kalan, en sonunda da yavaş yavaş ölmeyi düşleyen Tatar halkını kasteder. Dönemin zorlu şartlarında yaşama tutunmaya çalışan ya da mecburen yaşamaya zorlanan halkının durumunu bu şekilde yazıya döker.

Men cuklayım, eşitmiyim, bilmiyim..

…

Men karayım, körgenimni bilmiyim.. (Bilmiyim)

‘Keçmişdeki Suçlarımız’ isimli şiirinde iki zıt Tatar halkını ele alıyor. Bu zıtlık dönemin insanlara sunduğu mecburiyetten dolayı ortaya çıkıyor. Şiirde ‘Sen’ diye bahsedilen ve atalarının yaptıklarından dolayı suçlanan kişi fakir olan Tatar insanlarıdır..

Düşmanları: ‘Sensiñ!’ diyler, kınaylar,

‘Muna resmiñ tarihlerde körüne.

Sensiñ Cengiz arkasından cuvurgan,

Betiñ sarı, pantik murnuñ kiçkene!’. (Keçimişdeki Suçlarımız)

O zamanda diğer tüm Türkistan coğrafyasında yaşayan fakir ve güçsüz insanlara yapıldığı gibi Tatar insanı da her türlü muameleyi mecburen sineye çekmek ve hayatta kalabilmek için atalarını ve benliklerini reddetmek durumunda kalmıştır.

‘**Men** tögülmen!’ diy fakir ay zarlana,

‘Cengiz, Batı cınsımdan hiç bolmadı!

Babam, anam bir Şerige, bir Seyid,

Yakınlarım ya bir molla, ya kadı..’ (Keçmişdeki Suçlarımız)

Çobanzade, bu suçlamaların devamında gelen mısrada ise ‘Men’ diye bahsedilen, başkaldıran, geçmişini tümüyle, korkusuzca kabul eden ve savaşmaya hazır olan Tatar ya da Türkistan aydınlarını kastediyor. Türkistan aydınları gibi Çobanzade de şiirlerinde halkını korumaya, güçsüzlerin suçsuz olduğunu ve atalarının yaptığı herşeyi kendi omuzlarına alan bir karakteri aslında sadece ‘men’ anlatıyor:

Taşlañız o fakir halknı suçu cok,

Suçu bolsa caşavında ödiycek,

Menmen, Cengiz, Temiz Hannıñ torunu,

Menmen onuñ colun daim kütiycek. (Keçmişdeki Suçlarımız)

Devam eden mısrada ‘biz’ diye kastettiği korkusuzca savaşan Türkistan ya da Tatar batırlarıdır.

Yüklenemen bar suçların olarnıñ,

Bizler cakdık, Bagdad'ıñnı, Basra'ñnı,

Bizler cıkdık sarayların 'Roma'nıñ,

Bizler soyduk aksüyegiñ, karañnı!. (Keçmişdeki Suçlarımız)

Çobanzade çoğunlukla halkını taşlama yoluyla onları bilinçlendirmeye çalışmıştır. Çoğunluğu bu tarzda olan şiirlerinin yanında halkının umutlarını yeşertecek şiirlere de yer vermiştir. 'Kelecek' adlı şiirinde, güzel günlerin yakın olduğu, kurtarıcılarının yakında onların yardımına geleceği haberini bildiriyor. Bu şiirde 'siz' diye bahsedilen kişiler aslında, umutları Ekim Devrimi[61] ile yıkılmış, dayanacak gücü kalmamış, zor günler yaşayan Tatar halkıdır. O kadar ümit doludur ki Çobanzade bir gün kurtulacaklarından emindir. Şiirde de bu duygularını ön plana çıkararak halka güç vermektedir.

Eşitemen ayan, beyan cırların,

Aytalmayman adlarını **siz**lerge,

Saba, akşam daha yakın keleler,

Bir kün şeksiz körünürler közlerge.. (Kelecek)

3. Sembol ve İmaj

Çobanzade'nin yaşadığı dönem şartları doğrultusunda yazdığı, çizdiği her kelime ya da cümle onun ve ailesinin sonunu getirebilecek kadar tehlikeli olabilirdi. Böyle bir dönemde aynı Türk dünyasındaki diğer aydınlar ve şairler gibi üretken ve vatansever olan bir şairin de eli kolu bağlı şekilde durması beklenemezdi. Halkına anlatmak istediği asıl fikri kelimelerin altına titizlikle gizleyerek Çobanzade ilk olarak hayatla olan bağlarını devam ettirebilmiş, ikinci olarak da halkına demek istediğini aktarabilmiştir. 'Babama' isimli şiirin başlığına bakıldığında babasına hasret duyan bir insan tarafından yazıldığı düşünülebilir. Çobanzade de böyle olmasını istemiştir. Ancak 'Babama' isimli bu şiirde 'baba' kelimesi şiirin sadece son dörtlüğünde geçmektedir. Bir insan babasına yazdığı bir şiirde baba kelimesini ya da babasını referans edebilecek olan bir isim ya da sıfatı neden bu kadar az kullandığı

[61] **Ekim Devrimi**: 1917 yılında Lenin liderliğindeki Bolşeviklerin yönetimi ele aldıkları dönemdir. Türkler içinse zorlu bir yüzyılın başlangıcı olmuştur. Zor durumda olan Türkler'e Bolşeviklerin verdiği vaatlere inanarak o zamana kadar yaşadıkları zorlukların daha da arttığı bir dönemin arefesidir.

düşündürücüdür. Bu şiirde düşman ile cephede savaştıklarını, kendilerine uğramayan bahttan yakınmaktadır. Fakat önemli olan nokta şudur. Şiirdeki her altı mısranın içinde bir defa ‘Esmaçıknı taşlañız, Okutmaga başlañız.’ diyor şair. Kendilerinin cephede aldıkları yaraları Esma’nın okuduktan sonra saracabileceğini düşünüyorlar.

Asker bolduk, urulduk,

Cad ellerde kırıldık,

Esmaçıknı taşlañız,

Okutmaga başlañız,

Kelsin, hatır sorasın!

Sarsın kolum carasın,

Sarsın kolum carasın.. (Babama)

Düşman halkın kızlarının güzel türküler söylediğini, vatanlarını yapraklarla süsleyip güzelleştirdiğini yani gelişimine katkı sağladığını belirten Çobanzade, Esma’nın da onlar kadar güzel türkü söyleyip onların yaptıklarını yapabileceğini biliyor ve yapmalarını gerektiğini dile getiriyor. Baht ile olan mücadelelerinde de Esma’nın sayesinde düşmanlarını bir çukura atabileceklerini söylüyor. Sonuç olarak Çobanzade Esmaçık derken Tatar kızlarını hatta tüm Türk kızlarını kastediyor. Kızların okutulması gerektiğini, halkın zor anlarında kızların yardıma koşacağını, onlar sayesinde zafere, barışa ve bahta ulaşabileceklerini anlatıyor. Çobanzade burada ayrıca eğitimin önemini ön plana çıkarıyor.

Cad kızları cırlaylar,

Curdlarını sırlaylar,

Esmaçıknı taşlañız,

Okutmaga başlañız,

Bir Tatarca çıñnasın,

Dost, düşmanlar tıñnasın,

Dost, düşmanlar tıñnasın.. (Babama)

Çobanzade şiirlerinde 'Boran[62]' terimini bazen düşman, bazen de kendilerini kurtaracak olan bir varlık olarak görür. 'Boran' adlı şiirinde, meydana gelen 'Bora'nın denizleri kudurttuğunu ve beraberinde getirdiği kara (kızıl) dumanı etrafa saçmakla suçlar. Bu şiirde 'Boran' benzetmesi ile aslında Ekim Devrimi'nden sonra yaşadıkları ağır şartların sorumlusu olan Bolşevikleri tasvir etmiştir. 'Boran'dan aldığı güçle denizin insanları, hayvanları ve cansız kayaları haykırarak dövdüğünü yazan Çobanzade, dönemin Türkistan coğrafyasında yaşayan canlı ya da cansız bütün varlıkların Bolşeviklerin ve yardakçılarının zulmünden kurtulamadığını belirtmiştir. Tarihte birçok defa görülebileceği gibi kendi halkına ihanet eden insanlar Türkistan'ın en acılı günlerinde de kendilerini göstermişlerdir. Sovyetler ve daha sonra Bolşevikler ile iş birliği yapan zenginler ve köy ağaları Türkistan halkının açılan yaralarını daha da kanatmıştır. Bu şiirde de 'Boran'dan aldığı güçle halka işkence eden 'deniz' tasviri dönemin hainleri olan zengin ya da köy ağalarıdır. Şiirde geçen '…derenge kaçkan balıklar…' mısrası, bastırılıp gözü korkutulan halkın bir balık gibi çaresizce yaşadığı yerin en dibine saklandığını ifade etmiştir.

Çevirilgen kara dumanman çevre çeti,

Görüne cümle yolcuga ölüm beti..

Kuturgan deñiz, kutura, tim-tik tura;

İnsan, hayvan, kayanı ökürüb ura..

Duv..! Duv..! ete yalınıñ kayaları,

Sızgıra cam, yañgıra 'Aya Petri'.

Derenge kaçkan balıklar, korkak halklar, (Boran)

'Tınç Tatar Çölünde' adlı şiirinde ise Çobanzade, 'Boran'ı bir kurtarıcı olarak görmüştür. Tatar çöllerinin kaygı ve üzüntüden dolup taştığını belirten Çobanzade, kendilerine bir 'Boran'ın kerektiği, 'Boran' geldiği zaman kurbağaların susacağını yazmıştır.

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan keçilmiy,

Odsuz, ocaksız!..

Tınç Tatar çölüne bir boran kerek,

[62] Türkiye Türkçesi: Bora.

Bakalar susar!. (Tınç Tatar Çölünde)

Çobanzade, Dobruca'da çıkarılan 1934 yılında Emel Mecmuasında 'Yüz Altmış Yıl' adlı bir şiir yazmıştır. Şiiri kaleme aldığı yıldan 160 yıl geriye gittiğimiz zaman yani 1774 yılında Osmanlı-Rus savaşı bitmiş ve Küçük Kaynarca antlaşması imzalanarak Kırım bağımsız bir toprak olmuştur.[63] Bu antlaşmaya rağmen Ruslar 1783 yılında Kırım'ı ilhak ederek kendisine bağlamıştır. Çobanzade bu iki tarih arasında Kırım halkının yaşadıklarını bu şiirde ele almıştır. Şiirin daha ilk mısrasında doğrudan 'Yüz Altmış Yıl'ın köylere çöktüğünü, halkın boynunu büktüğünü, çocukları ağlatmaya başladığını yazmıştır. 'Yüz Altmış Yıl' zaman kavramı olmaktan çıkarak kişileştirilmiş hatta bu sürede Kırım halkına zulüm eden Rusları tasvir etmiştir. Rusların Kırım'ı ilhakından 1884 yılına kadar yani İsmail Gaspıralı'nın Tercüman gazetesini çıkarmaya başladığı yıla kadar olan bir asırlık dönem Kırım Tatar Türkleri için 'Karanlık Asır' olarak nitelendirilmiştir. Bu bir asırlık dönemde hiçbir eser yazıl(a)mamıştır. Böyle bir dönemi tasvir ederken Çobanzade yine aynı şiirde hiçbir gelinin duvağını eskitemediğini, hiçbir yiğidin atlarını koşturamadığını belirtmiştir.

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köylerge çöke;

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boynun büke..

Yüz altmış yıl, gezine yaylalarda,

Kemşiyib cılay sarı bet balalar da..

Yüz altmış yıl, karışıb toylarda yüre,

Barak bolub geceler çöllerde üre..

Hiç bir kelin duvagın eskirtalmay,

Hiç bir yigit aygırın sekirtalmay..

Avuz külse, közleri ökürüb cılay,

Kızıl bolsa yürekler, sarı çıray. (Yüz Altmış Yıl)

İslam coğrafyasında büyük bir değere ve öneme sahip olan, birçok büyük alimin bahsettiği ve değer verdiği kutsal yol arkadaşı köpek olan Kıtmır, Çobanzade'nin şiirlerinde de yer almaktadır. Burada kendisini Kıtmır'a benzeten Çobanzade,

[63] Hakan Kırımlı, **Kırım Hanlığı**, TDK (Coğrafya-Tarih), TKAE Yay., Ankara 2001, s.564.

yoldaşlık ettiği halkını uyandırmaya çalışmaktadır. Fakat ne yaparsa yapsın bunu başaramadığını dile getirmektedir.

Men Kıtmır'man havlayman. Kalkıñız deb cılayman.

Kalkıñız deb zarlayman.. (Kollar Demir Baş Emen)

4. Ritim-Ahenk ve Unsurları

Düşünceyi mısralara aktarırken kuvvetlendirmek için kullanılan en etkin yöntemlerdir.

4.1. Tekrarlar

Mısralarda başvurulan tüm tekrarlar barındırdıkları özelliklere bağlantılı olarak aktarılan düşünceleri desteklemektedir.

4.1.1.Ses tekrarları

4.1.1.1. Ünsüz Tekrarları

4.1.1.1.1. Benzer Ünsüz Tekrarları

MeN gaRibMeN, MescidiM yok kiRecek..

MihRabıNa Muñlu betiM sürecek.. (Ezan Sesi)

…

dostLaR MeNi añgaNda,

göñüLLeRi yaNgaNda,

ah tabıLsaM, saRsıLsaM,

közdeN öpseM, ayRıLsaM!.. (Ah Tabılsam)

…

Yosma kızlaR süzülsünleR aYakda,

kaRt anaYlaR kulaklaşsın heR Yakda,

Men kaRaYım, körgenimni bilmiYim.. (Bilmiyim)

…

4.1.1.1.1.1. Sedasız Ünsüzlerle

Sedasız seslerin tekrar ettiği mısralara dikkatli bakıldığı zaman çoğunlukla olumsuz konulara değinildiği görülmektedir. Bu ses tekrarlarının bulunduğu çoğu mısrada ümitsizlik, yıkım, ölüm vb. gibi konuları tek başlık altına toplandığında insanın içini karartan duyguların aktarıldığı görülmektedir.

yahşılıKKa KuyruK sallar, yamanlıKdan Kuturur. (Çubar Barak)

Korayga Külgen KöK saray,
KöK sarayda Koñur bay,
onu da Körgen bu Keday. (Onu da Körgen Bu Keday)

insanlıKnıñ sedlerin yaKsam, yıKsam!
çıKarsam garib halKımnı tar kölçiKden, (Dunay Taşa II)
…
tınç tatar çöllerin KurgaKlıK sargan,
Kan KereK, Kan!. (Tınç Tatar Çölünde)

men de Senday köpürSem, taşSam, akSam!
inSanlıknıñ Sedlerin yakSam, yıkSam!
çıkarSam garib halkımnı tar kölçikden,
keñ deryaga yetkirSem, bolSam özen!.. (Dunay Taşa II)

asKer bolduK, urulduK,
cad ellerde KırıldıK, (Babama)

Tagarçıgım Top Tolu Türlü Tılsım, (Akçam Bolsa)

SaÇa, cıya kattı celle,
ölüm, caŞav barıŞa..
aSker keÇe ÇarŞıdan,
MarŞ Çalına, cañgıra, (Bab)

biz yaŞ eKende,
TiK baŞ eKende,

baKırŞSaK, oynaŞSaK,

TarTıŞSaK, KıynaŞSaK, (Biz Yaş Ekende)

borlu Çalıb Köñüller TaŞKan vaKıT,

Çalgı SeSi ÇaTır'nı aŞKan vaKıT: (Haber Aldım)

4.1.1.1.1.2. Sedalı Ünsüzlerle

çubaR baRak, üy aldında otuRuR,

yahşılıkka kuyRuk sallaR, yamanlıkdan kutuRuR. (Çubar Barak)

çölleRde yüRgen çal koRay,

çoRayga külgen kök saRay,

çök saRayda koñuR bay, (Onu da Körgen Bu Keday)

akRın akRın kün bata, kök kaRaRa,

kızıl, kaRa bulutlar ötüb baRa. (Anam)

Cad kızLaRı CırLayLaR,

CuRdLaRını sırLayLaR,

…

askeR boLduk, uRuLduk,

cad eLLeRde kıRıLdık, (Babama)

çöllerde Yürgen çal koraY,

çoraYga külgen kök saraY,

çök saraYda koñur baY,

onu da körgen bu kedaY. (Onu da Körgen Bu Keday)

Cavun Cavsın, Caşın suksun kimerde. (Bilmiyim)

hava suvuk, kök bulut, Cavun Cava..

penCiremni aCı Cel kaga, Cuva.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

andıM MeniM atıMnı tañga sürMek!: (Tañga Dogru)

Men külseM, MasuM dostuM, (Yaş Bala, Tülber Bala)

yaD elge tüşDüm, senDen ayrılDım,

ne karanDım, ne buDandım, sarılDım,

ne sevilDim, ne sıypanDım, sayılDım. (Uzak Tavlar)

koRkutaMaN dostuMNnu, düşMaNıMNı,

koRkMay aytaM dogRuMNu, yalaNıMNı.. (Akçam Bolsa)

biRev, biRaz kaRuvlanıb köteRilse..

biRaz küneş tabıb fakiR şay keRilse..

…

keNe ozdum tuzagıñNıN sıNcırlarıN.. (Takdirge)

4.1.1.2. Ünlü Tekrarları

4.1.1.2.1. a ünlüsünün tekrarları

men de sendAy köpürsem, tAşsAm, AksAm!

insAnlıknıñ sedlerin yAksAm, yıksAm!

çıkArsAm gArib hAlkımnı tAr kölçikden,

keñ deryAgA yetkirsem, bolsAm özen!.. (Dunay Taşa II)

tAn AtkAndA tAvdAn çıgıb, (Tandu)

kutArsA kutArır yAnık kAvAlıñ!.. (Yanık Kaval)

çAy kAtındA Ak sAkAllı kArtbAbAy, (Ezan Sesi)

bAylArgA AytAyım, ne sAklAy yArın.. (Bir İzin Beriñiz)

4.1.1.2.2. e ünlüsünün tekrarları

gEnE sEndE hEr zaman şay kEcE mi? (Uzak Tavlar)

cEnnEtlErgE kEtkEnlEr bar.. (Vesselam)

pEnçErEmdEn tavlarnı sEyrEtEmEn, (Anam)

yücElErdEn barımızga sEs bErilsE.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

neE bEymEn mEn Endi, nE zalım EfEndi.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

4.1.1.2.3. ı ünlüsünün tekrarları

canIk cIrlar cIrlaysIz mI? (Uzak Tavlar)

bay halknIñ balasI mIskIlga almasIn! (Tuvdum Bir Üyde)

yaz akşamI.. kök açIk, yıIldIz ötkür.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

halkImnI tInIşsIz yIldIzIurganda, (Tuvgan Til)

tañga sürem atImnI adIm adIm.. (Tañga Dogru)

4.1.1.2.4. i ünlüsünün tekrarları

kİmse bİlmİy, kİm eken, kayda eken.. (Kimse Bilmiy)

cİgİtlİk cırları, akay sözlerİ.. (Kiçkene Sözler)

Cetmİşlİk İhtİyar hak söznü kütİy. (Kart Çerkes)

kİrİb keldİ, İçkİ- yak ‘Sarı Server’. (Kalpak Mahracı)

pencİresİ geñİş bolsun, kİrsİn ışık, (Bir Saray Kuracakman)

4.1.1.2.5. u ünlüsünün tekrarları

çUbar barak, üy aldında otUrUr,

yahşılıkka kUyrUk sallar, yamanlıkdan kUtUrUr. (Çubar Barak)

tüşkende cavUnU şUvUldap, kUyUp, (Oy Suvuk Şu Gurbet)

horlUgUnU oylab da Utanmagan, (Haber Aldım)

kaygU, kUvanç toyUmda. Calancı cok soyUmda, (Kollar Demir, Baş Emen)

korkUtaman dostUmnU, düşmanımnı, (Akçam Bolsa)

4.1.1.2.6. ü ünlüsünün tekrarları

añsın meni öz köyÜmnÜñ tÜlberi, (Bilmiyim)

ölÜmnÜñ tÜsÜday bolur tÜsleri, (Bir İzin Beriñiz)

kece tÜrlÜ tÜş köre, ÜrkÜb tura, (Anam)

‘öksÜznÜ toydurduk, fakirni kÜldÜrdÜk.. (Halim Aydamak)

öpkende közÜmnÜ sıypalap, sÜyÜp.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

4.1.1.2.7. o ünlüsünün tekrarları

kOrkutaman dOstumnu, düşmanımnı,

kOrkmay aytam dOgrumnu, yalanımnı.. (Akçam Bolsa)

cukla dOstum, kattı demiy, cad tOprakda,

öz curtuñ cOk bOlsa da şay bek uzakda. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

karşı kırda kOyçuklar tOp, tOp bOlup,

O süzüle, O Oynay hep tOylarda.. (Hasret)

cOluñdan ettiler, dOgru cOluñdan, (Zavallı Türük)

tOpuzlu şalıñnı sal yOsma Omzuña; (Kalk Esma Kardaşım!)

4.1.1.2.8. ö ünlüsünün tekrarları

seni kÖb kÖzledik, kÖzledik boşuna.. (Boşuna I)

Öz Ötmegin Özü taba, Öz işimen keçine..

…

Öz eşini Özü tabar, Özü süyer, añlaşır. (Çubar Barak)

kÖznü kÖzler Öpkende, (Ah Tabılsam)

kol kÖtere, yalvara, kÖzyaş tÖke: (Anam)

soñ kÖzyaşday canıgın tÖker, tÖker.. (Student)

4.1.2. Ek tekrarları

4.1.2.1. Zaman eki tekrarları:

4.1.2.1.1. Şimdiki zaman eki tekrarları

Akşam üstü, ezan sesi cañgır***a***

Derdlilerni Hak katına çağır***a***

Ezan sesi minareden cayıl***a***

Kökke çıg***a***, muñlu, yorgun bayıl***a.***

…

Derenlerden ‘Allah !’ sesi hoş kel***e,***

Ak mañlaylar cerge tiy***e***, yüksel***e***.

…

Ezan sesi biyaklarga kelalma***y,***

Tatlı tatlı kulağıma tiyalma***y***.

Ak sakallı koñşu mazin yaşa***y*** mı?

Gene ‘Allah !’ deb sözüne başla***y*** mı?

‘Allah !’ dese eşitkenler bol***a*** mı?

‘Tañrım kurtar !’ deb camisi tol***a*** mı?

Yoksam gene birbirini karga***y***lar?

Birbirin mi caktırmakçün cıla***y***lar? (Ezan Sesi)

…

Akrın akrın kün bat***a***, kök karar***a,***

Kızıl, kara bulutlar ötüb bar***a***.

Pençeremden tavlarnı seyret***e***men,

Tavlar aş***a***, yurtuma yetiş***e***men.

Anda, endi, bil***e***men, köbden akşam,

Yatsı kıl***a,*** zikret***e*** garib anam.

Secde et***e,*** okun***a***, Kur’an öp***e,***

Kol köter***e,*** yalvar***a***, közyaş tök***e***:

‘Bekirim’ di***y***, ‘Arslanım, köñlüm, közüm !

Kaydalarda cür***e***siñ masum kozum?

…

Kece türlü tüş kör***e***, ürküb tur***a,***

En soñ aziz körün***e***, köñlün al***a***.

Sabaları koñşunu tez çakırtıb,

Tüşün ayt***a,*** corat***a***, fal karatıb.

Akrın akrın kün bat***a,*** kök karar***a***

Türlü oylar köñlümnü sara sara.

Karañlıkda korkma***y***man; yurtka ket***e***,

Anayçıgım kocaman, öpe, öpe,

Ayagına tüş***e***men, ‘Affet!’ di***y***men;

Neçün Tañrı oñarma***y***! Men bilmi***y***men;

Köb vakıtlar tüşüme özü kel***e***,

Başım sıypa***y***, közümnü öpe, öpe.

Sarılşamız cılaşıb bahtnı karga***y***;

Tüşler, oylar Tañrısın maktay, maktay… (Anam)

…

Cad kızları cırla***y***lar,

Curdlarını sırla***y***lar,

…

Soguş***a***mız cavlarman,

Küreş***e***miz tavlarman,

…

Baht bek kavi, ceñilmi***y***,

Calvaramız, egilmi***y***, (Babama)

…

Akçam bolsa köb şiyden vaz keç***e***men;

…

Akçam bolsa yazma***y***man uzun mektub,

…

Tüsüm tülber, saçlarım canga kıy***a***..

…

Dogru aytsam hiç kimse açuvlanma***y***..

Hiç doğrumdan cürekler acılanma***y***..

…

Lampam canma***y***, akşamdan catmak kerek..

Dostlarım bar, süy***e***ler bek derenden,

Meni üstün kör***e***ler bar erenden..

Yakınlaşsam ötleri patlab ket***e***..

Körünüşüm eslerin alt üst et***e***..

Korkut***a***man dostumnu, düşmanımnı,

Korkmay ayt***a***m dogrumnu, yalanımnı..

…

Dar dünyanı cür***e***men hiç toktamay,

…

Kıbla sırtka cetiş***e*** ‘hayal’ atım..

Her mezarga bar***a***man adım, adım

Hiçbir cerde altunum tüşüb kalma***y***,

Hiçbir cerde hırsızlar akçam alma***y***..

…

Öleştir***e***m halkıma aklım, usum..

Balalarga tatlı ümüt dagıt***a***man..

Ayt***a*** derdim, közyaşın agıt***a***man.. (Akçam Bolsa)

…

Duvulda***y*** cel, toz çañgı***y***,

Toprak , ölen karış***a***..

Saç***a***, cıy***a*** kattı celle,

Ölüm, caşav barış***a***..

Asker keç***e*** çarşıdan,

Marş çalın***a***, cañgır***a***,

Herkes keyfli, men küskün,

Tarihimni andır***a***..

Añlama***y*** deb hocam küçük kitabın,

Topla***y***, ilmin ayt***a***, ayt***a***, anlat***a***..

Biñ baba kör***e***m cerde, kökde, caşavda,

Añnab keçsem onun eski bir babın. (Bab)

…

Neva'ga suklandım, gemiler yürset***e***;

Milyonman insanga yollar körset***e***..

…

Şay alıb terbiye, et***e***men fayda, (Baltık Yalısında)

…

Hava suvuk, kök bulut, cavun cav***a***..

Penciremni acı cel kag***a***, cuv***a***..

…

Cañı cılnı bekli***y***men yañgız kalıb,

…

Men bu cılnıñ işlerin aytalma***y***man,

Oylarıma layık söz tabalma***y***man.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Bir izin isti***y***men, tuydurmay barayım,

...

Baylarga aytayım, ne sakla***y*** yarın..

...

Bir izin tiliymen, bakırıb kiriyim, (Bir İzin Beriñiz)

...

Susuñuz! di***y***men; şindi men sizge!

...

Kimisi saz çal***a***, kimisi dümbelek..

...

Bir kapım ötmekçün çekiş***e*** bahar, kış;

Köp vakıt aç kal***a***, tabalma***y*** bir iş..

...

Tek baba ograş***a***.. Ücreti arış..

Balalar bu zaman birbirin kuv***a,***

...

Kimisi sıpır***a*** çöplüknü üyge,

...

Toplagan ballarnı sabak üyret***e***..

...

Et***e***ler tütme-tüt eski kasırnı.. (Biz Yaş Ekende)

...

Babamnıñ çubugu avzumnu cag***a.***

Çarıgı ken bol***a***, ayagım ketik,

Borbayım süyalma***y*** ne çılgav, etik..

...

Miniyim desem de aygırlar huylan***a,***

Kara cer, çin kökler, başçıgım aylan***a***..

...

Onuñçün köylerge aslı barma***y***man.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Koyurgan deñiz, sim siya, açuv cıy***a***..

Şarkdan esken rüzgarnı, endiden tuy***a.***

Çevirilgen kara dumanman çevre çeti,

Görün***e*** cümle yolcuga ölüm beti..

Kuturgan deñiz, kutur***a,*** tim-tik tur***a;***

İnsan, hayvan, kayanı ökürüb ur***a***..

Duv..! Duv..! et***e*** yalınıñ kayaları,

Sızgır***a*** cam, yañgır***a*** ‘Aya Petri’.

...

Kayt***a***lar üyge Seydali, Ayşe apaman..

Yıkıl***a*** deñiz, yantay***a*** esrikdayın,

Gizliden çatla***y*** kayalar urgansayın..

Aya Petri kaltıra***y***, çökermen deb,

Yalıga tüşer dalgadan çekermen deb..

Kayalar isti***y***: Her dalga serilsin kumga,

Dalgalar di***y***: Her kaya çevrilsin kumga..

Seydali ur***a*** çapasın sert kayaga,

Otur***a*** terek tırmaş***a*** her ‘Aya’ga.

Toku***y*** elbez, açacak yelken endi, (Boran)

...

Ey yüce San’at ! körülmi***y*** töbeñ,

...

Şan ! Sen de yadlarga et***e***siñ almaş,

Bizlerde tabalma***y*** konacak bir baş..

...

Sizlerni izli***y***miz körünmi***y*** bir col..

...

Silalmay keç***e***miz bir fakir caşın,

...

Keç***e***miz, öl***e***miz, öl***e***miz boşuna... (Boşuna)

...

Şan, ötüb ket***e***siñ ve başkalarınıñ mañnaylarını öb***e***siñ.

...

Aldımızda karañgıda alevsiz ölüm tura.. (Boşuna II)

...

Lampalar cımılda***y***, sönüyim et***e***,

Tuydurmay cılış***a***, bulutlar ket***e***..

...

Uzakdan eştil***e*** Macar cırları..

Sesleri mogayuk, köñülden iy***e***..

Kart Macar sözleri köñlüme tiy***e***..

...

Çañ çal***a*** akrın, papaslar okı***y***..

Binlerce cıllarnıñ munların açıp,

Kartanay calbar***a***, derdlerin saçıb.

Kıdırlez cuvukla***y***, agaçlar kok***ıy***..

Aklıma bir eski kart cırı tüş***e***..

Sozulgan, sıypagan, calbargan bir ses..

Kaygulı cırlarnı süyalma***y*** herkes,

Cüregim kaygıman caşlan***a***, pişe.

...

Hasretlik dostumsuñ.. Bugün de süy***e***men..

Karşıñda tüşün***e***, başımnı iy***e***men..

...

Al, kızıl, karalı akşamga oşa***y***..

Akşamda uyan***a***, akşamda caşa***y***..

Tek akşam cetiş***e*** cıldızga colu.. (Budapeşt Akşamı)

...

Ölmek isti***y***men,

...

Külmek isti***y***men!..

...

Ka yerden kel***e***siz?..

...

Ne haber bil***e***siz?.. (Bulutlar, Bulutlar)

...

‘Dan ! Dan !’ et***e***..

Uyan***a***man, kara***y***man,

İşçilerden sora***y***man:

‘Ne tüy***e***siz arkadaşlar burada?

Bu demirden ne tili***y***siz arada?’

-‘Col yasa***y***mız, Beyefendi, demir col,

Keçsin di***y***miz colçu rahat, köñlü bol..’

...

Nefesleri tütün bol***a*** çin kökde..

Çökiç sesin eşit***e***dir melek de..

Ana, bala, aşık, maşuk colçı halk,

Keçib ket***e***, kavuş***a***lar her bir çak!..

Bu collarga küneş ur***a***, parılda***y***,

Bu collardan bilgi cür***e***, nur katna***y***..

...

Duygularım olargaçek baralma***y***,

Yarim uzak, moyunçugum saralma***y***..

...

‘Kelecek’ge aman bir col işli***y***men..

...

Yasa colum! Meni curtda bekli***y***ler.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Oşama***y*** o şeherlerniñ şarikine, itine,

Öz ötmegin özü tab***a***, öz işimen keçin***e***..

...

Çubar barak hiç maktanmay hiç cılanmay kartay***a***,

Közi caşlı, tişi kalmay, ayakları mayşay***a***.

En soñunda ‘Geberdi!’ di***y***, bir çukurga at***a***lar,

Birkaç cıl soñ Çingeneler kemiklerin sat***a***lar... (Çubar Barak)

...

Aylan***a*** tav başın, çöllerge yürmi***y***,

Kapatkan közlerin, yerlerni körmi***y***,

Bir rüzgar çıkıb da aşagı sürmi***y***,

Tavlarda ilinib kal***a*** di***y*** duman.

...

Beti bar, közleri körünmi***y*** şarknıñ,

Derdi bar, yaşları tökülmi***y*** şarknıñ,

Tili bar, sözleri eştilmi***y*** şarknıñ,

...

Esmi***y***, tirilmez Kıtay'ı, İran'ı, (Duman)

...

Dunay taş***a***, sararıp, aguvlanıp,

...

Dalgalan***a***, köpür***e***, taş kemir***e***..

Her kün, saat yüksel***e***, ay semir***e***..

Halklar tur***a*** çetinde, tüşün***e***ler:

'Bu Dunay'ga ne boldu?' ökün***e***ler..

...

Cürgen azgın insanlar bilmi***y*** seni,

...

Bil***e***siñ bek her cerde cigit horlu,

...

Taş sedler hep çevresi taşalma***y*** da,

'Men de barman!' deb bir kün aşalma***y*** da..

...

Köñlüm coşdu, sendayın taşmak tili***y***,

Şu biñ cıllık sedlerni aşmak tili***y***.. (Dunay Taşa I)

...

Dunay taş***a***, sararıb, agulanub;

...

Dalgalan***a***, şuvulda***y***, ay köpür***e***!

Köprüni it***iy***, taşlarnı şay kemir***e***..

Halklar tur***a*** çetinde, tüşün***e***ler:

‘Bu Dunay’ga ne boldı?’ ökün***e***ler..

...

Şu menlikçi insanlar bilmi***y*** seni..

...

Açık di***y***men, göñülüm taşmak tili***y***!

Şu biñ yıllık sedlerni aşmak tili***y***! (Dunay Taşa II)

...

‘Ey çıfıt kızları bulay mı süy***e***siz?

Kelinlik duvagın süygüsüz kiy***e***siz..

Bir Tatar caşına böten mi tiy***e***siz?..’

...

Sara’nıñ toyu bar, oyna***y*** da oyna***y***..

Bakır***a***, türküli***y*** kiyev Mordokay..

...

Aygırlar kıdır***a*** toy üyü neresi..

...

Sizlerge caraşma***y*** köb şenlik, dügün!

...

Çalt di***y***men sizlerge turmam calbarıb!..’

...

Ayşeniñ, öksüznüñ dügünü bol***a***,

Kelgen cok; aşları aşanmay kal***a***..

Üyleri kaygıman tol***a***..

...

‘Balalar kartaydım köb cüralma***y***man,

Çatır’dan Or yagın hiç köralma***y***man..

Donski Kazagın bek kıralma***y***man..’

...

‘Öl***e***men, sevabım afıvga cetmi***y***..

Sara’nıñ kanı kolumdan ketmi***y***..

Köñlüm bahtıma razılık etmi***y***..’ (Halim Aydamak)

...

Kızgın sıcak.. Kan taş***a***, tamır şiş***e***..

Bir avurluk, her yakga tüş***e***, tüş***e***..

...

‘Bir kölgege bin altun..’ di***y***ler solup..

...

Körün***e*** bir köyçüknüñ kavakları..

Sanki dersiñ tüt***iy***ler yaprakları..

...

Bakırş***a***lar ‘Muna, dep, toy sırası..’

...

Baş-baş berip uzangan, oy horulda***y***..

...

Bazı baş köterip, di***y*** kartbabam:

‘Sandal bulut körünmi***y*** mi daha balam??’

Men, ‘Yok!’ di***y***men, kül***e***men kartbabayga..

...

Yuklma***y***man, kara***y***man uzaklarnı..

...

Közlerime bir talay masal ser***e***..

Yavaş, yavaş yarıl***a*** karşıki kır..

Ortasından sekir***e*** bir ak aygır..

Celkesine yapış***a***, atlan***a***man..

‘Da!’ degende cılganı aylan***a***man..

Aygır puşna***y***, terli***y***miz, ekimiz de..

Lakin bir şiy bilmi***y***miz süygümüzde..

...

Toz çañgıt***a***, ket***e***men yad ellerge;

Namlar taşlap keç***e***men her bir yerge.

Kandıhar'da han bol***a***, taç kiy***e***men;

Halkım süy***e***, men de onu bek süy***e***men..

Kayda körsem bir fakir, bay et***e***men..

Cigitlerge türbeler tikdir***e***men..

Kitaplarda adlarım betler tut***a***..

Köb yoksulnu onar***a***m, et***e***m mırza..

Menim yazgan fermanım Hind'ke ket***e***..

Menim süygen cırımnı dünya bil***e***..

Arab, Acem destanım bitiralma***y***..

Destanıma yalan şiy hiç kiralma***y***..

İskender'de soyumnu kıdır***a***lar..

...

Colçular tur***a*** yukudan, köralma***y***lar..

Kaç küngeçek kıdır***a***, tabalma***y***lar..

Sıcak ket***e***, kış kel***e***, men kaytma***y***man..

Ka yerlerde ekenim hiç aytma***y***man..

Anayçıgım kaftanın karadan tig***e***;

...

Cıla***y***, cıla***y***, garibde kalma***y*** hiç köz..

...

Kara***y***, kara***y***: Bir colcu kelmezmeken?

...

‘Agayım!’ di***y***, közçügü tol***a*** kel***e***..

Bazı yolcu karılar fal kara***y***lar;

Baklalarda, avuçta iz ara***y***lar!.

Toyga barsa anayım ‘Ah balam!’ di***y***..

...

Köb vakıtlar avur***a***, karayalma***y***..

‘Kara balam, Esma, di***y***, kelir bugay..’

Karılgaçlar ket***e***ler, tez kel***e***ler..

Birbirlerini tart***a***lar, sert çel***e***ler..

Kızlar ös***e***, toy, cıyın bolgansayın..

Kartay***a***lar, al duvak solgansayın..

Köyde yeni saraylar saldır***a***lar,

Köb saraylar ahurnı andır***a***lar..

Cañı collar açıl***a*** ormanlarda..

Eskileri yok bol***a*** buzda, karda..

Eski, yıkık collardan kene bekli***y***,

Esmaçıgım, kardaşım: ‘Hak büyük!’ di***y***..

...

Aygırımman kel***e***men okday duvlap..

Anayçıgım koç***a***man, kötere***e***men..

Ak saçını tartmaga yetker***e***men..

Esmaçıknıñ kaygusu yokday bol***a***:

O süzül***e***, o oyna***y*** hep toylarda..

...

Oynaganda şabaşlar agız***a***man,

Çıñlaganda çalgını turgız***a***man..

Kimse saçın teline kol süralma***y***..

‘Agam bar!’ di***y*** kurul***a***, bir sultanday..

Toyu bol***a***, belimde al kuşagım,

Yañı üyüne kötür***e***m adım, adım..

Men mindir***e*** faytonga, tüşür***e***men,

‘Oñ, ös, yaşa, cılama kadem!’ di***y***men..

...

Esmaçıgım, kardaşım köbden bekli***y***..

Köbden sora***y*** : ‘Agayım, kayda, nişli***y***?..’

Yüreçigi parlan***a*** tüsüm körse,

...

Anayçıgım cılan***a***, saba, akşam..

...

Tuvganlarım oyla***y***man, bol***a***m sersem..

...

Tañ atkanda tüş kör***e***, uyan***a***man..

Kaygularga, kederge boyan***a***man.. (Hasret)

...

Kuyul***a*** cavun, ak***a*** sel çöplükmen çamur,

Üyrülib, sessiz, sıncır***a*** eski ömür.

...

Okulgan endi.. Kanvertsiz ketib bar***a***.

...

Bahşışın yolla***y*** Sıvaş’ka, kart Azav’ga..

Aşadan kel***e*** birevi agımga karşı..

...

Kolın daya***y*** fenerge, öküre, kus***a***,

Bir koluna kene de şişesin kıs***a***.

Adımla***y*** selge, cıgıl***a***, aylanıb tur***a***,

Açuvlan***a***, sögünib taşlarnı ur***a***..

Cıgıl***a***, tur***a***, yanaş***a*** tar kapuga,

Türlü sögüş cavdır***a*** üy sabıga.

...

Şorbacı ber***e***, belsenib terbiyesin.

Milisler kel***e***, al***a***lar, padvalda kon***a***,

İkinci künü tazirli***y*** çort sakal molla.

Haberci yaz***a*** gazetke ballandırıb,

‘İçki-zarar’ ders ber***e***, doktur garib.

Cıyıl***a*** ballar kara***y***lar yıkılgan yerin.

...

Okumuşlar kitabdan felsefe tiz***e***,

Son bularnı yüklenib satıb gez***e***..

Gene ak***a*** eski ömür, selday yoldan,

...

Bu süalnı keç vakıt göñli duy***a***,

Birkaç şişe rakını tizib koy***a***.

Basıb iç***e*** yanıkdan: Yıkılsın cihan, (İçken)

...

Aeroplan aylan***a*** tınç avede,

...

-Kılçora Aziz kene de kum saç***a*** di***y***..

...

Olan birkaç ‘çort’ bil***e***, birkaç ‘şaytan’

Soñ her şiyge kül***e***ler!- hepsine arkan.

...

Çızmaları parılda***y***, katmerli konuç.

...

-Ka endi ne isti***y***siz? Alayım mahraç!.

...

-Buyur, di***y***, artka; oturuñ ‘aruv’ etib!

...

-Baş üstüne, di***y***, aşçı Söyün aga,

...

Hazayin kene aylan***a***, oktal***a*** içke;

-‘Eyilikmen kiy Server!’ O da iç***e***..

Kirib kel***e*** birevi akırtından,

...

Sizi kutla***y*** Tatar’nıñ medeniyeti!

...

İçseñ aşka yer kalma***y***.. Ne ince hesab!.

S Kalpakom! Di***y*** aşçı kart İvan da,

Boşat***a*** stakan rakını bir tutkanda.

Ketken sayın cıyıl***a***, köbiy***e*** halk,

Hey mübarek çal teri!.. Et***e*** balk, balk!

Çalgılar kel***e***, ur***a***lar, üfür***e***ler,

‘Hayırlı, babam!.’ İç***e***ler, tüküre***e***ler..

...

‘Haydi ballar alıñız!.’ di***y*** Böramet,

Sızgırıb, vızlab başlan***a*** bir kıyamet: (Kalpak Mahracı)

...

Küneş ket***e*** batıga, ay tuvuşka,

Yol körünmi***y***, ışık yok men bayguşka.

Küneşke, ayga yalvar***a***m ketse eger;

...

Boran keç***e***, yel kattı, sürün***e*** koray,

Adaşkan yolcu, aylan***a***, tüz yol kara***y***.. (Karañgı Gece)

...

Bulutlar ket***e***,

Tavlarga cet***e***,

...

Tıgır***a*** koray,

Şuvulda***y***, cırla***y***,

Hatırım sora***y***, hatırım sora***y***..

...

Bol***a***man bala,

...

Töşegim sal***a***, töşegim sal***a***..

Üşi***y***men anay,

Üstümnü capma***y***, (Karañgı Suvuk)

...

Türbeler çök***e***, mezarlar umra***y***,

...

Kapirler çubugun savur***a*** kökke.

Cavurnuñ bayragı sallan***a*** yüksek,

...

Esirler türküsü mırılda***y*** herkes,

...

Bir kafir balası korkut***a*** hepsin,

...

Cetmişlik ihtiyar hak söznü küt***iy***.

...

İslamga çız***a*** bir ümütlü yarın,

İslamga çız***a*** bir ümütlü yarın.. (Kart Çerkes)

...

Kaygusu köb, közünde caş mundıra***y***..

Soyun, sopun bilmi***y*** o, sayalma***y*** da..

...

Kaygu ös***e***, tölü aç; akça, aşsız.

...

Tek şırılda***y*** yakında, colçu özen.

...

Keçe vaktı birkaç caş bas***a*** üyün,

Uyandır***a*** fakirni, sög***e*** soyun..

-‘Çalsa! Di***y***men, ey köpek, muna para;

Daha (çık, çık..) ettir***e*** yüzü kara..’

...

Kolundan tutub tart***a***lar üy aldına,

Karısı cıla***y***, kızçığı ay zarlan***a***..

Her türküge bir miñlik tab***a*** bular,

Her miñ içün garibcik aşa***y*** şamar..

En soñunda kötekleb içir***e***ler..

Davuluna koş pıçak keçir***e***ler..

Fakir kel***e*** üyüne cıla***y***, cıla***y***..

Ahı tut***a*** Tatar’nı köbke ozmay..

Urus kel***e*** Tatar’ga nagaykaman:

...

Tatar bol***a*** mışıkday, ‘Gaspadin!’ di***y***;

Ayak öb***e***, Urus’dan afıv tili***y***..

Çingene çal***a*** o vakıt öz başına, (Kart Çingene)

...

Kün bat***a***, karañgı,

...

Bikildi***y***, caltıra***y***,

...

Ay kel***e*** uzaktan,

...

Bugün şay, ne cıla***y***,

...

Gemiler kozgal***a***,

Burul***a***, col al***a***.

Kırım'ga nek barma***y***, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Sırt rüzgarı duvulda***y***; köz yaş tög***e***..

Kart agaçlar şuvulda***y***; bahtnı sög***e***..

...

İşte bunday gecede yol bas***a*** cinler..

...

İç Tarhan'da toy yasa***y***, aytuvlu bir bay,

Sarayında davullar patla***y*** da patla***y***..

Toy sesin al***a***, kötür***e*** cel bek uzak:

...

-Tek rakıman kişige hıyar da bolma***y***!

...

-Aysa nege aylanıb tur***a***mız mında?

...

-Tartılıñız! di***y***men; bırak, bırak !.

-Ümmet Mamet! Pıçak tart***a***, pıçak!.

...

Kelin kork***a***, bayıl***a***, dügün tokta***y***..

Arslanlar hep cıgıl***a***, yok bol***a*** bay..

Bir talay bala mundan soñ çarpık tuv***a***; (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Ayda***y***man ölümnü kırlarda, carda;

...

Bel belge küreş***e***, oyna***y*** kaytarma..

Köñlümnü türküler bek yahşı candırma***y***,

Şu dünya zavkları aslı da kandırma***y***.

...

Altunday saçlarıñ betimni sıypa***y***,

Közleriñ közümde boranlar yasa***y***..

Süy***e***men saçlarıñ, ölümge tart***a***,

...

Sarılşıb tüş***e***miz muna mezarga,

...

Kaytarma di***y***ler sekirib cürmege.

...

Süy***e***men puñarlı, hasta közlerni,

Süy***e***men manasız, kerçek sözlerni.

Ölümge oşa***y***, ölümnü añdır***a***, (Kaytarma)

...

Biri açkan kitabını ‘lanet!’ di***y***,

...

Biri yazgan tarihini ‘Barbar!’ di***y***..

...

‘Tatar halkı, Tatar hanı!’ fısılda***y***,

...

Betin ört***e***, sesin kıs***a***, kizlen***e***..

‘Cengiz, Temir, Batı’nı men bilmi***y***men,

Men olarnı hiç körmedim..’ seslen***e***..

...

Düşmanları: ‘Sensiñ!’ di***y***ler, kına***y***lar,

‘Muna resmiñ tarihlerde körün***e***.

...

‘Men tögülmen!’ di***y*** fakir ay zarlan***a***,

...

Yüklen***e***men bar suçların olarnıñ, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Budin kırın töbesine çıg***a***man,

Öz köyümnüñ minaresi sezilmi***y***..

Cad ellerniñ topragını tıñla***y***man,

Tuvganlarnıñ ayak sesi eştilmi***y***..

...

‘Babaylardan birkaçını kördüm.’ di***y***..

...

Köñlüm cuv***a***, bol***a*** kaygum irgendiy..

...

Kumlugunda türlü köller kaz***a***man;

...

Ayta Dunay ötkenlerden, yaz***a***man..

Eşit***e***men ‘Kelecek’niñ seslerin,

Kardaşlarım atlı bir halk cuvukla***y***..

Aygırları ‘Kelecek’den kişni***y***ler..

Cigitleri daha turma***y***, uyukla***y***..

Eşit***e***men ayan, beyan cırların,

Aytalma***y***man adlarını sizlerge,

Saba, akşam daha yakın kel***e***ler,

...

Eşit***e***men kelecekniñ seslerin,

...

Külüş***e***ler kalın dülbend artından,

Külüş***e***ler, tez coytul***a*** izleri..

Bu kızlarnı men tanı***y***man bek yahşı, (Kelecek)

...

Hava açık, kök yüksek, rüzgar tay***a***..

Aydın, ayrı körün***e*** tavlar, kaya..

...

Özençikniñ suvından içalma***y***man,

Atlılarnı uzakdan seçalma***y***man..

...

Duy***a***man men, bil***e***men atlılar yolda..

...

Saçları gür, turalma***y*** hiç bir kalpak!..

...

Kel***e***ler yolda toz duman at patlatub,

...

Atları kişni***y*** tarihge, kölgelerge,

Nal yarıgı şavk ber***e*** ülkelerge..

Bugün kelir di***y*** göñül, yarın belki?

Halkda, fende köb sual olarnı bekli***y***.

...

Kayerde yigit su ber***e*** ker atına..

...

Kel***e***ler yolda.. Yırları yürekke tiy***e***,

Kalemimden bu yırlar kagıtka iy***e***.. (Keleler)

...

Kene de menday süyünmi***y***, oñma***y***..

...

Köñlüme bulardan yetiş***e*** baylık..

...

Sen maga tuvgansıñ, köster***e*** sözüñ..

Öksüzler, yoksullar, añna***y*** da duy***a***,

Büyügü, küçügü emrine uy***a***.. (Kiçkene Sözler)

...

Bala oku***y***, ‘Amin!’ di***y*** curt bahtına,

...

Kimse bilmi***y*** Tokay mı, Cengiz meken..

‘Hak!’ di***y*** Tatar balları kökke karab,

‘Curt!’ di***y*** halkım gurbetde, colun sorab,

Kimse bilmi***y***, curt kayda, hak ne eken.

Keçe, kündüz yalvar***a*** derviş, fakır,

...

Kimse bilmi***y***, kim eken, kayda eken..

Herkes aşa***y***, zavk et***e***, caşa***y***mız deb,

Hepsi bilmi***y*** maktan***a***, şulaymız deb,

...

Tatarlıkçün öl***e***miz moyun büküb,

Kimse sorma***y*** azgana közcaş töküb, (Kimse Bilmiy)

...

Caşa***y*** kalbim, özümde. Oyna***y*** her bir sözümde.

Oyna***y*** her bir sözümde.

...

Rüzgarnıñ da tili bar. O da cıla***y*** köñlü bar.

Rüzgar es***e*** duvulday. Ötken künler cuvukla***y***.

Ötken künler cuvukla***y***.

...

Cigit tuvma***y***, ana cok. Asravında fayda cok.

Dört dıvarga kapa***y***lar. Bizniñ cigit akaylar.

...

Men Kıtmır’man havla***y***man. Kalkıñız deb cıla***y***man.

Kalkıñız deb zarla***y***man.. (Kollar Demir Baş Emen)

...

Sarı cezden balkılda***y*** cüzdan, pıçak!..

Kurt Nebi Çoban koyların capka cay***a***..

Eçki, koyun, kozusun aruv say***a***..

Soñ bir üfli***y*** cürekden kavalına,

Kapik bermi***y*** bu dünya ahvalına..

Ay dürüldi***y*** şu tilsiz, ayt***a*** uçun..

Bildir***e*** bu dünyanıñ için, tışın..

‘Aylan, aylan celtirmen!’. Aylan***a*** da.

Kaygı, tasa cok bol***a,*** baylan***a*** da..

Kozuçıklar sıçra***y***lar, taşdan, kırdan,

Baraklar da cumşa***y***lar tatlı cırdan..

Tilsiz kaval dürüldi***y*** yadlar tıñla***y,***

Köp vakıtkeç köñlünde sesi çıñla***y***..

Akşam bol***a***, seren cel akrın es***e,***

Baka tıñla***y***, çekirtke sesin kes***e***..

Kaval sesi semirt***e*** koynu yahşı,

‘Ma! Ma!’ degen köñülnüñ bol***a*** aşı..

Kaval sesi atlan***a***, köyge ket***e***..

Köyden çıg***a***, tavlarga, kökge cet***e***..

...

Saba bil***e*** Tüb Çongar, mav köz Yalı. (Kurt Nebi Çoban)

...

Kene körün***e*** küznüñ solgun beti..

...

Kene duvulda***y*** celniñ o çöllü çıñları..

Çetinde Dunay’nıñ, yarınnı oyla***y,***

Oyna***y***man oylarnı Dunay’da çaykab;

Uzakda bir rüzgar, çetsiz çöl cıla***y***..

Akrın kış kel***e,*** soraycak hesab..

...

Şiirim baharsız, bil***e***men, ötmi***y,***

Bil***e***men yaz kerek deli kanıma,

Soguşmak bilmi***y*** me, kara kış kelmi***y***..

Lakin küz aş ber***e*** muñlu canıma..

Küz hasta bir tülber, demi***y***men oşa***y***...

...

Tüşün***e***, oylan***a***, öksür***e***, caşa***y***..

Bilmi***y***men, küzde men, bir şiy bekli***y***men..

Birisi beklet***e*** meni şay munda,

Küz maga bek deren bir şiyler ayt***a***,

Küzden men bir şiyler, bir şiyler tili***y***men..

...

O vakıtkeç seni tınç taşlama***y***man..

...

Küz bolganda başka aşk başlama***y***man... (Kuz)

...

Her parça nam al***a***, añdır***a*** özün..

...

Her biri ‘eski’ deb cıyıl***a*** munda,

Satıl***a***, cañır***a***, kutlan***a*** soñda..

Bakır***a*** tellalçık sakallı bir kart:

...

Sat***a***lar, al***a***lar birbiriñ eskisin,

...

Kol koldan keç***e*** şay eskir***e*** şiyler,

Bu eski şiylermen gömül***e*** kişiler..

...

Töşelib o eski kilimge keç***e***,

O eski filcandan kahvesin iç***e***..

Sarıl***a*** o atlas yorganga yahşı,

Mezadlık yasdıkga sarıg***a*** başı.. (Mezad I)

...

Çık***a*** tellal tüşüncemen, kaygıman,

Selam ber***e*** her ötkenge saygıman!..

-Ogur ol***a*** Kurtali akam!.. Bakır***a,***

Herkes biraz soraşdır***a***, çakır***a***..

...

Koldan kolga keç***e*** şiyler, üydekisin çakır***a,***

Eski kel***e*** Kurtali'ge, al***a*** Kurtiy cañır***a***..

...

Namaz kıl***a*** Hak yolunda,

Eski kazan şakırda***y***, piş***e*** kene şu botka;

Kene şu eski cezbesin sür***e*** odka!..

...

Algan şiymen toy et***e***, işin kör***e***..

Kapana eski yorgannı, eski tüş kör***e***..

Kene şu ta'birnamemen ta'birli***y*** tüşün,

Hayırga yora***y*** gelecegin, bu günün ve geçmişin.. (Mezad II)

...

Çubugun savur***a,*** afyonun cut***a***..

...

Uzakda cıla***y***, bir bala eşsiz..

...

Bütün şark kit***e*** mezarga canlı,

Bir bala tuv***a***, avuçu kanlı..

...

Biñ üynüñ her kün tavanı çök***e,***

Her keçe ölüm mezarga tök***e,***

Biñ yüklü hatun, balasın buv***a,***

Bir bala kene gizlice tuv***a***..

...

Mevtalar çüri***y***, kanları kurı***y***,

Erenniñ türbesi, baştaşı iri***y***.

Kene de birevi cetiş***e*** şarkdan..

Kene de birevi töñülmi***y*** hakdan.. (Müslüman Balası)

...

Onu da kör***e*** bu keday!..

...

Onu da kör***e*** bu keday!.. (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Bülbülü cırlasa, muñlarım art***a***..

Sescigi azgana ‘Borlu’ga tart***a***..

Tavların kara***y***man ‘Çatır’ga oşa***y***..

Közlerim caşar***a***, kalbim cumşa***y***..

Bulutlar karar***a*** akrın, akrın..

Tabta***y***man, yalıñız, tozlu colların..

...

Oyla***y***man anamnıñ o bol köz yaşların,

...

Columda külümsi***y*** Karay kızları..

...

Oşat***a*** olarnı bahtsız Esma’ga,

Karamay keç***e***men kaygıra, kaygıra..

...

Kızılnı neçün şay süy***e***men bıyıl?

...

O ‘Yeşil Ada’nı kızılga boya***y***lar..

Süy***e***men bu renkni eren rengi deb,

...

Öl***e***miz olarnı oñgarmak içün..

...

Ya ‘Curt’nı kor***ı******y*** da sür***e***miz ömür,

Ya ‘Curt’ deb can***a*** da bol***a***mız kömür.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Yarın bu halk karuv alma***y***,

Yücelerde saray salma***y***, (Öz Özüme)

...

‘Yal bermi***y***, aktar***a***,’ deb ‘üynüñ için.’

...

Şu kündür, bu kündür dogrunu aytalma***y***..

Deseñiz koluñ yazmaga bil***e***,

...

Sökmege bil***e***men yavropa ilinde,

...

Kökregim tüy***e***men, halklar egil***e***..

...

Çürük şu toprak inanıb bolma***y***,

...

Kork***a***man bir saba dügünge ketkende, (Rast Kele)

...

Adların unutma***y*** Türklük, Tatarlık..

...

İstanbul, bil***e***men ‘Tefrika!’ diycek,

...

Kerekmi***y*** bizlerge ne merkez, orta,

İstanbul menimçe her Tatar yort***a***..

...

Tuvgan til kartay***a,*** ölecek kart kız..

...

Anayı ösdir***e*** ‘Ay ninni’ çalıb,

...

Öskensoñ üyren***e***, cad cırlar, bala..

Anaynıñ cırları beşikde kal***a***..

...

Soguşlar sırası keldi de keç***e,*** (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tİliçün)

...

Kol koymakçün, cür***e***siñ haftalarman,

...

Peygamberimiz til üyrensin dep zar kıl***a,***

...

Rusça bilmek zakon dep müftü ayt***a.***

...

Biz cayavga, uymaktan başka kalma***y.***

...

-Sen ne di***y***siñ şu, özüñ Akseyit Akay?

-Men ne diyim? Di***y,*** garip Akseyit de.

O da bolsa ocaga barma***y***man di***y,***

...

Cür***e*** kün-tün kırlarda tuvar küt***e.***

...

Bunday savap kazangan köp bolma***y.***

...

‘Barma***y***man, deb, men kazak ocasına..’

Anası da: ‘Cat ellerge cibermi***y***men,

Başıcıgına şapkeler kiydirmi***y***men,

...

Selim endi köyünde şay söylen***e***:

‘Vıi gaspada bilmi***y***siz nasıl şiy zadaç,

Naukadan añlama***y*** imam bile,

...

Deseñ sizde birine şaş***a***, kül***e***.

...

Gimnazistni tamuda dolandır***a***.

...

Kana oca ne açma***y*** avuzunu?

...

Tapma***y*** köp kece uyku tar kapısın,

...

O da bil***e*** tuymaga, tüşünmege,

...

Bizim köylü her zaman yahşı cırla***y***,

...

Köp şiy oyla***y***, unut***a***.. gene oyla***y***,

...

Şindi kumga bil***e***siñ neler yazdım!

...

Açlık, hasret onuñ da betin sıypa***y***.

...

Biraz daha öskenin özü añla***y***..

...

Atkan tañnıñ tüsün men kör***e***men,

...

Onu oyla***y***, selamım ciber***e***men..

...

Köp vakıtlar tarihni aktar***a***man,

Devirlerniñ çokragın kıdır***a***man..

Her devirniñ kör***e***men kart anası,

...

Aç dostumdan köp devlet, nur bekli***y***men,

Onuñ tutkan orucu makbul di***y***men.

Ümüt et***e***, yakında onuñ adın, (Student)

...

Bilmi***y***: Kim ‘Suv Anası’..

...

Şindi cür***e*** başı boş;

...

Kara közü özlügünden iyer, di***y***;

...

Baht cıldızı kökde titrer, küyer, di***y***..

...

Bunuñ içün katında köy barınma***y***;

Suvunda da ciyiz, keten arınma***y***.. (Suv Anası)

...

Sen kurul***a***, çubuguñnu iç***e***siñ,

Cırlay, cırlay ‘yas’ urbasın piç***e***siñ.. (Takdirge)

...

Her ‘avto’ ötkende yüzüm kızar***a***,

‘Elektrik’ lampası et***e*** maskara..

‘Paravoz’ ökür***e***, mıskılla***y***, horla***y***,

‘Tramvay’ yol bermi***y***, ‘Yol ber!’ deb zorla***y***..

‘Telefon’, ‘telgraf’, ‘radyo’ söylen***e***,

Hep meni tazirli***y***, menmen eglen***e***..

Karañgı geceler.. ‘poyızd’ sızgır***a***,

Süyrekleb birevni yoldan çıkar***a***:

...

Parahod keçkende ‘mayak’dan yal***a***man,

...

Alaşa yorganıñ türküsün yırla***y***,

Dünyanı aylan***a***, yerinden turmay..

...

‘Sen,’ dedim ‘deñizni körmediñ uşa***y***.’

...

Bularnı ‘Üsküt’den eşitken bol***a*** mı? (Taldada Yatkanga)

...

Esli, bala, cıvıldaş***a***

...

Batırları bol***a***mız;

...

Karab, korub cür***e***men,

...

Karav tiyüş kör***e***men.’

...

Üynü kara, süpür.) di***y***ler;

...

Bir caş cat***a*** serilib,

...

Karıları nagış işli***y***.

...

Bir colçını kara***y***, izli***y***..

...

Bütün künde dolan***a***,

...

Aylangansoñ huylan***a***..

...

Bu üç atı kişneb başla***y***:

...

Tez kalege çıkıb kara***y***.

...

Men bek dogru, hak kör***e***men

...

Kart babaña ciber***e***men.’

...

Cigit sırrın aytmak bolma***y***..

...

Bolganını aytalma***y***man

...

Men tübüne cetalma***y***man..

...

‘Cin hanından kız al***a***man,

...

Bek yakından oşab ket***e***

...

Moynuzları ayırd et***e***.

...

Yer süpür***e***, toz köter***e***,

...

Hak! Degende kökge tiy***e***.

...

Ya ki çöpden köprü yasa***y***

Kimisiniñ bir sözünde,

Nice kaşkır, köpek caşa***y***. (Tandu)

...

Karangı gece... Yıldız yok, yer körünmi***y***;

Baykuş yırla***y*** damlarda, selbilerde..

Gece kuşu fırılda***y*** şay kimerde,

Kene sür***e***m atımnı hiç sürünmiy..

...

Ocagına Urusnuñ kişneb geç***e***..

Urusnu tab uzakdan közüm seç***e***..

Tañga sür***e***m atımnı adım adım..

...

Belki şimdi ölümde, sarpda yür***e***m,

Uruslarnıñ üstünden oklab geç***e***..

...

Men atımnı tek tañga, tañga sür***e***m.. (Tañga Dogru)

...

O akşam kerekmi***y*** yıldızlar, aylar..

...

'BizTatar tögülmüz!' di***y*** bugün dönme..

...

Seniñ bu inkarıñ korkudan kel***e***..

'Men Tatar tögülmen!' Yavropa kül***e***.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Tınç Tatar çölleri, suvları içilmi***y***

...

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan keçilmi***y***, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de şen çıg***a*** cırlarım kökge,

Bir Macar güzeli şarabım tög***e***..

...

Köpür***e***, şapır***a,*** kayna***y*** karşımda..

...

Bir Macar yosması toltır***a,*** sun***a***..

...

Çoban da şi'rine kart şarab sal***a,***

İçkenniñ tamırına cigitlik tol***a***.. (Tokay Şarabı)

...

Azbar biyaz, ay yarık, körinmi***y*** közler,

...

Şar-gur, sefa, ses-seda, işitilmi***y*** sözler,

yıkıl***a*** köy..

...

oyna***y*** bügün..

Dümpüldi***y*** davul, şakırday bakır, çoyun,

yasa***y*** dügün,

et***e*** sıyın,

yık***a*** üyün..

...

Fit!. Çık***a*** birden, yakın bir yerden şu belli tavşan.

...

Devril***e*** kazan, sön***e*** ocak, tutuş***a*** baca,

od bol***a*** kömür..

...

Üyret***e*** ömür,

azirli***y*** teneşir,

kazdır***a*** kabir!.. (Toy)

...

Çorbacı arttırma***y*** bir kapik bile!

Tileseñ, bakır***a***; calbarsañ kül***e***!

...

Koñşu da, bir yolcu keten sora***y***, di***y***,

...

Belimde al kuşak, saçagı oyna***y***!

...

Mıskılcı, şakacı begen***e*** her kim!

...

Babayman ket***e***miz camige her saba,

Mahfilde kart mazin, katına al***a***!

Oku***y***man cürekden Tañrı sözlerin;

Üstümde kör***e***men melek közlerin!

‘Amin!’ degende Tañrım kör***e***!..

Köñlümde ne tilek, tuygular cür***e***!..

Anayga kel***e***men caşlı közlermen;

Moynuna sarıl***a***, öp***e***, süy***e***men! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Bilmi***y***men Türük mü, Tatar mı adıñ..

...

İsti***y***men özüñnü her yakta körmek,

...

Tuvgan til, başkası aklıma kelmi***y***,

Bir büyük sırrımsıñ düşmanlar bilmi***y***.. (Tuvgan Til)

...

Siz de meni oyla***y***sız mı?

Canık cırlar cırla***y***sız mı?

Gizli gizli cıla***y***sız mı?

...

Gene senden caş atlılar keç***e*** mi?

Kana kana çokragıñdan iç***e*** mi?

...

Gene siz şay köklerge tiy***e***siz mi?

Bulutlardan çal kalpaklar kiy***e***siz mi?

Gene sizge tırmaşkanga kül***e***siz mi?

...

Sen yükseksiñ, Tañrı ber***e*** başda saga, (Uzak Tavlar)

...

Bir suvuk cel es***e***, karlarnı cıy***a***..

...

Colcular bekli***y***, collar hep izsiz..

Köz kör***e*** bunu, bolmaz di***y*** bahar,

...

Bil***e***men lakin, bir küneş çıksa,

...

Her künnü köñlüm di***y***: ‘Unut! Unut!’

Bil***e***men lakin kelir bir sevgi, (Ümüt)

...

Bahar, di***y***ler, bizge kel***e***..

Bülbül cırla***y***, güller kül***e***..

...

İnanma***y***man hiçbirine vesselam..

...

İnanma***y***man, hepsi alçak vesselam..

Biri süygen, közyaş tök***e***..

Biri bilgen, köb laf et***e***..

Biri batır, kötek süy***e***.. (Vesselam)

...

Men bilmiy tuvdum, bilib öl***e***men.

Tuvganda cıladım, ölgende kül***e***men.. (Yahşı Ölüm)

...

Ölmekden kork***a***man gafiller kibik,

...

Bilmi***y***men baş duvañ makbul bolur mu? (Yanık Kaval)

...

Curtçukda kalma***y*** kaygu;

...

Oñgarmak isti***y*** köñül..

Oñgarmak isti***y*** köñül,

...

Külünden saray kal***a***.

Külünden saray kal***a***, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Anam kaşka sıyırnıñ huyun ayt***a***..

-Asıl tegin savdırma***y*** garib ayvan..

...

Yañı keldi, tilini añnama***y***man..

-Asramasın bilmeli, di***y*** kartbabay..

...

Biz bu yakta babayman oynaş***a***mız;

De saatin çıgar***a***, de pıçagın..

De koluna, moynuna sarılş***a***mız..

-Ka Bekir! di***y***,köriyim cigitligiñ..

...

Şo saatte kilimden tışka çık***a***,

Nurayçıkman bel belge tutuş***a***mız.

Men tilimni çıkar***a***m, o tiş sıg***a***..

Öbürleri sus***a***lar bizge karab,

Kartbabayçık kuvan***a***, kolun kag***a***..

-Ay Bekir! di***y***, sagıña mukayt bol!.

...

Nuray garib mogay***a*** cılab başla***y***,

Babam:-‘Yok, di***y***, Siyd Bekir köz boyadı,

...

Şakılda***y***lar her biri, Nurayçık da..

Anam: -‘Kel!, di***y***, Siyd Bekir, öp Nuraynı..

...

Cuvukla***y***man Nurayga yavaş, yavaş…

Kolçugundan tut***a***man, kaldır***a***man..

...

Kartbabayga cuvur***a***, saklan***a***man..

Nurayçıknı anayım, koç***a***, süy***e***..

-Cemiş, akça berirmen, di***y***, men saga..

...

-Tek küreşmen, di***y*** babam, bolmaz cigit.

Ka karayım kaysıñız yahşı oyna***y***..

...

Karayık onuñ tilinden kaysı añna***y***.

Birazdan soñ dürüldi***y*** tilsiz kaval..

Köñlüm tol***a***, tamırım can***a***, kayna***y***..

Ayaklarım özlükten cürüb ket***e***.

Közlerimde bar nerse cırla***y***, oyna***y***..

Sekirib tur***a*** Nurayman, oynab başla***y***..

Kara cerni teb***e***miz, sekir***e***miz..

Kollar belde, başlar da ‘Hop.. Hop..’ di***y*** de,

Tizimizni yerge şay tiygiz***e***miz..

Cır yavaşla***y***, bizler de yavaşla***y***mız..

Bazı birden yüksel***e***, açuvlan***a***..

‘Sen de! Sen de!’ di***y*** bir şiy kulaklarda..

Ayaklarnı ur***a***mız, cer tozlan***a***..

Yırlar bit***e***, deñiş***e***.. Boldurma***y***mız..

-Endi ava kalmadı, di***y*** kartbabay,

...

Esmaçık da sokul***a*** aramızga..

...

-Üçer kapik, di***y*** babam, ekevine..

...

-‘İşte saga yañı adet!..’ di***y***men cılap..

Bonuñçün daa köpgeçek tartış***a***mız..

...

Yuklap kal***a***, unut***a***, barış***a***mız..

Birazdan soñ ay tuv***a*** külümsirep,

Başımızga nurların tög***e***, tög***e***..

-‘Ah Tañrım, bagışla!..’ di***y*** sert babam, (YAZ AKŞAMI, ÜY ALDINDA)

...

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köylerge çök***e***;

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boynun bük***e***..

Yüz altmış yıl, gezin***e*** yaylalarda,

Kemşiyib cıla***y*** sarı bet balalar da..

Yüz altmış yıl, karışıb toylarda yür***e***,

Barak bolub geceler çöllerde ür***e***..

Hiç bir kelin duvagın eskirtalma***y***,

Hiç bir yigit aygırın sekirtalma***y***..

Avuz külse, közleri ökürüb cıla***y***,

...

Yüz altmış yıl, bir özen Salgırman ak***a***...

Köne-suday rast kelgen yerni yak***a***.

Yüz altmış yıl, oktal***a*** canga, malga,

...

Dünya dön***e***, çatırdab ses, sedaman,

...

Yüz altmış yıl, duvulda***y*** kulaklarda,

Eşitilmi***y*** hiç bir ses, hiç bir seda.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Keçmişiñ aytmayım, közlerim iy***e***.

Tarihiñ açmayım, cüregim küy***e***..

...

Bira deb iç***e***ler zavallı kanıñ.

...

Kün bat***a***, kar cav***a*** beklegensayın..

...

Mescidler tozlan***a***, örümcek ür***e***,

Minberni körülmez kurtçuklar kemir***e***.

Bir Urum uzakda tarihiñ yaz***a***,

'Barbarlar Tarihi' adını kaz***a***..

...

Tizilşib tur***a***lar kiyikniñ çetinde. (Zavallı Türük)

...

4.1.2.1.2. Görülen geçmiş zaman eki tekrarları

…

Yoksam, kaysı bir kalbsiz öltür***di*** mi?

Yaş ömrünü acı yel kötür***di*** mi?

…

Kün körme***di***m, onma***dı***m, kadir Mevlam!

...

Öpüb, sıypab östür***dü***m ay nennimen,

Hem yıldızdan sakın***dı***m; hem közlerden… (Anam)

…

Asker bol***du***k, urul***du***k,

Cad ellerde kırıl***dı***k, (Babama)

…

Baltık yalısında dal***dı***m hayalga;

Derdleş***di***k: Ben, Neva, bir iki dalga.

Neva'ga suklan***dı***m, gemiler yürsete;

…

Batı rüzgarları sıypa***dı*** yüzümnü;

Fabrik dumanları öp***dü*** közümnü..

Neva'ga yalvar***dı***m Kırım'ga akmaga,

…

'Salgır'ga selam et !' şay de***di*** 'Neva',

'Nafile yanmasın, kurumasın bedava!.

Biñ yıllar ben de ak***dı***m, çöplerni taşıb,

…

Baltık'man ekimiz bek köb egleş***di***k,

Beyaz gecelerde az mı derdleş***di***k..

Kel***di*** kavi kollar sal***dı***lar işke;

'Ya bizge hızmat et, ya çekil enişke!'

Şay alıb terbiye, etemen fayda,

Bol***du***m bir gemiler yürsetken Neva!

Çevremde fabrikler, tezgahlar tol***du***,

Suvumdan içkenler milyonlar bol***du***.

…

Bulutdan ötken maşina uyat***dı*** meni,

Köpürüb kel***di*** karşıdan beyaz gemi.

Uzakdan kör***dü***m Kırımlı bir üstüdent,

Güler yüzmen ete edi gemide sohbet,

Kara***dı***m oga, ümütmen yaşlan***dı*** közüm,

‘Merhaba!’ de***di***m, boğazda tutul***du*** sözüm.. (Baltık Yalısında)

…

Ötken cıl da cetme***di*** oñgalıkga,

O da ket***ti*** batırıb peşmanlıkga.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Tapın***dı***k saga, tapın***dı***k boşuna..

...

Cuvur***du***k artıñdan, cuvur***du***k boşuna..

...

Caş çagda öl***dü***ñ, hey yazık bizge!..

Seni köb közle***di***k, közle***di***k boşuna..

...

Kıdır***dı***k sizlerni, kıdır***dı***k boşuna..

...

Barabar cıla***dı***k, cıla***dı***k boşuna..

...

Mazlumnuñ öcünü alalmay kal***dı***k,

Zulumnu bizler de moyunga al***dı***k..

Köpür***dü***k, bakır***dı***k, bakır***dı***k boşuna..

...

Mengülük kaygımız ceñme***di*** sırnı,

Kaygu da keçalmay şu fani sınırnı..

Cıla***dı***k, kaygır***dı***k; kaygır***dı***k boşuna..

...

Caşa***dı***k, gezin***di***k, kezin***di***k boşuna. (Boşuna I)

...

San’at, yetişilmegen san’at, daha duvagıñnı açma***dı***ñ.

Tapın***dı***k saga boşuna..

Şan, ötüb ketesiñ ve başkalarınıñ mañnaylarını öbesin.

Artıñdan cuvur***du***k boşuna..

Bilinmegen davke, hey yazık caş çagıñda öl***dü***ñ,

Seni köb, köb közle***di***k. Boşuna.

Kaydalardasız ey acayib çeçekler, Yañı kokular..

Sizni köb kıdır***dı***k boşuna..

Hiçbir bahtsızınıñ közyaşını silalma***dı***k.

Onuñman barabar cıla***dı***k. Boşuna.

Hiçbir mazlumnuñ öcünü alalma***dı***k.

Baş kaldır***dı***k, bagır***dı***k. Boşuna.

Kaygu sırrı ceñecek kadar mavi bolalma***dı***..

Biz kaygır***dı***k boşuna..

Arkamızda belgisiz, aylançık, ceñil izden başka bir şiy kalma***dı***...

Caşab cür***dü***k boşuna.. (Boşuna II)

...

Tañrım, bu kuluñ soramay carat***tı***ñ,

Üyret***ti***ñ, bildir***di***ñ, koylar karat***tı***ñ.

...

Tuvganda cıla***dı***m, ölgende küliyim.. (Dua)

...

'Bu Dunay'ga ne bol***du***?' öküneler..

...

Seni kör***dü***m bu gün de şay köpürgen,

...

Köñlüm coş***du***, sendayın taşmak tiliy,

...

'Şükür öl***dü***!' yazsalar baştaşıma..

...

Tüz yalıñda sebebsiz yuklama***dı***m..

Muñlu betim suvuñda çaykama***dı***m... (Dunay Taşa I)

...

‘Bu Dunay’ga ne bol***dı***?’ öküneler..

...

Seni kör***di***m bu günde şay köpürgen;

...

‘Şükür öl***di***!..’ yazsalar baş taşıma!..

...

Tüz yalıñda, sebebsiz yuklama***dı***m!..

Muñlı betim suvuñda çaykama***dı***m!.. (Dunay Taşa II)

...

‘Sara’nı tanı***dı*** bir şabat künü,

...

‘Çıfıtsıñ!’ deme***di***, ber***di*** köñlünü,

...

San***dı***ñ mı bizlermen oynamak ceñgil?

...

‘Balalar kartay***dı***m köb cüralmayman,

...

‘Öksüznü toydur***du***k, fakirni küldür***dü***k..

Aydamak kim eken, her kimge bildir***di***k..

Melekke günahnı yazdır***dı***k, sildir***di***k..’ (Halim Aydamak)

...

Yıllar keç***ti***, özüme bol***du*** turmuş..

Bek tez tüş***tü***m gurbetge, yad ellerge..

Yüregimni toltır***dı***m türlü çerge.. (Hasret)

...

Milletler koşusu başlan***dı*** köbden,

...

Babayda bükülgen başımnı silk***di***m,

Köñlümde tiril***di*** caş Tatar kanı.. (Kalk Esma Kardaşım!)

...

-Keçende bir tavlan***dı***k, ya Seydamet!.

...

Kirib kel***di***, içki- yak ‘Sarı Server’.

...

-Aleyküm selam, hoş kel***di***ñ gaspadin Paniç!

...

-Moşudan al***dı***m, fiyatı yigirmi yedi.

-Tıbkı öziñdey çal kalpak men yasat***dı***m.

Kırkka al***dı***m, sıkış***dı***m, onga sat***dı***m.

...

Namazdan tur***du***m azgana çıkayım de***di***m,

Sizlerni kör***dü***m yok bol***du*** içimde derdim. (Kalpak Mahracı)

...

Karañgı gece balları tuv***du*** endi,

Tañ bu sefer batıdan belgi ber***di***.

Birinci kere topraknı kör***dü*** közüm,

Kara yerni kucaklab, sagınıb öp***dü***m. (Karangı Gece)

...

Buz tozunu çañgıtıb kel***di***ler toyga:

...

Ana Tatar cengine ber***di***ler sebeb;

...

Kar üstüne cansız tüş***dü*** birkaç sap sav..

...

O mundan da cigitlik dersi al***dı***: (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

‘Tatar hanı curtumuznu cak***dı*** şay,

...

Men olarnı hiç körme***di***m..’ seslene..

...

‘Cengiz, Batı cınsımdan hiç bolma***dı***!

...

Bizler cak***dı***k, Bagdad’ıñnı, Basra’ñnı,

Bizler cık***dı***k sarayların ‘Roma’nıñ,

Bizler soy***du***k aksüyegiñ, karañnı!.

...

Cüregimde cangan ateş durul***du***..

Moynum bahtnıñ kollarında burul***du***; (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Catar e***di***m koyçuklarım cayar da,

...

Añnar e***di***m atlı cüre otarda.

...

Tuyar e***di***m bazı çeçek öskenin;

...

Tabar e***di***m başka dünya, başka ses..

Maga erte kelir e***di*** gizlice.

...

‘Babaylardan birkaçını kör***dü***m.’ diy..

...

O kızlarnı men bekle***di***m, men süy***dü***m, (Kelecek)

...

On yaşımda kiçkene çoban e***di***m,

Yayla astında çalaşım kurgan e***di***m..

...

Men bir kırga uzanır, tıñlar e***di***m,

Baraklarman, koçlarman çıñlar e***di***m.

...

Rüzgar meni yayladan şeherge at***tı***..

...

Olarnı men köb küt***di***m kün batkanda,

...

O kızlarnı men kör***di***m, köralmay süy***di***m,

Olarnı bekleb gizliden can***dı***m da küy***di***m. (Keleler)

...

Kolu demir, kalbi taş. Men eslen***di***m, o cap caş.

Men eslen***di***m, o cap caş.

...

Sizden tuv***du***m, sizdenmen. Bakçañızda ölenmen. (Kollar Demir, Baş Emen)

'Can***dı***m, küy***dü***m!' degen köñlüñ. (Öz Özüme)

...

Tuv***du***m Kırım'da, Karasubazar'da,

...

Başımnı sıkma***dı*** ebanay karıçık..

...

Men kal***dı***m bir çette şulay rast kele..

...

Hocaga ber***di***ler kurtulmak içün,

...

Paylaş***dı*** babayım, hocam Kurtpedin..

...

Azgana oku***du***m, canım tarsık***dı,***

Amme'de hoca bir tilimni sık***dı;***

Künlerce cıla***dı***m, özüme kaytalmay..

...

Bir rüzgar esdi cadlarga tüş***dü***m,

Cadlarnıñ mayıman kavrulub piş***di***m, (Rast Kele)

...

Kart Tatar tiliniñ men kop***dı***m hanı,

...

Bir kece tüş kör***dü***m bir Tatar üyünde,

Tabirin tab***dı***m bir çın Kazan köyünde..

...

Tek Tatar tilinde özüme kayt***dı***m,

Sırrımnı, köñlümnü bu tilde ayt***dı***m..

Türe***di*** tögülmen soy, sopum belli,

Bu colda ne kadar kart keday kel***di***..

...

İstanbul, Türk tilin batır***dı***, buv***du***..

Türklüknü unut***tu***, Türk cırın kuv***du***..

...

Toprakçün, taht içün soguş***du***k, tüş***dü***k,

Kara köz, zülf içün nelerge kiriş***di***k..

Tuvgan til kal***dı*** tek davkesiz, öksüz,

...

Aytma***dı***m buküngeç bir eren bekleb,

...

Soguşlar sırası kel***di*** de keçe,

Tuvma***dı*** bir menden yahşırak kence..

...

Batırlık baş kerek, başımnı silk***di***m,

Til, köñül cavına kılıcım çek***di***m: (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Beş-on kişi koyul***du*** keñgeşmege:

...

Saganakday şuvuldap tüş***tü*** akça.

Selimçikni kırlardan akel***di***ler,

Kaşka atlar dercaga cegil***di***ler..

Garib selim cabış***tı*** anasına:

...

Dep cıla***dı*** zavallı caş kelinçek,

...

İki aygır toz, duman uçup ket***ti***,

Da degende şeherge barıp cet***ti***.

Uçiteller bek yaman kuvan***dı***lar;

Malades dep közleri yaşlan***dı***lar.

...

De***di***, uçitel, körersiñ, tokta Tatar!

...

-Oh, gümüşüm ket***ti*** ay beynamazga.

...

Men sizlerge tap baştan ayt***tı***m bunu!

...

Yıllar keç***ti***, Selimni baht sakla***dı***,

Halk acı***dı***, imamnı hep yakla***dı***.

Bir kün Ades şahrinde rastkeliş***ti***k,

Tanış bol***du***k, söyleş***ti***k, pek süyüş***tü***k.

...

Şindi kumga bilesiñ neler yaz***dı***m! (Student)

...

Kaç kereler collarıma çukur kaz***dı***ñ!..

Kaç kereler mañnayıma yaslar yaz***dı***ñ!..

Kene oz***du***m tuzagıñnın sıncırların..

Tez atla***dı***m şaytanlıgıñ çukurların..

Yemin et***di***m, takdir, senmen çarpışmaga.. (Takdirge)

...

Töpege kara***dı***m, fabrik dumanı!..

...

Kara***dı***m dostuma: Çekilgen taldaga,

...

Körgenim aytkanda kolunu silte***di***,

Kül***di*** de, maga: ‘Sen hastasıñ!’ de***di***.

...

‘Sen,’ de***di***m ‘deñizni körme***di***ñ uşay.’

‘Sus!’ de***di*** ‘budala, tobanbaş, kopay!’

...

Sudaklı o akay kerçekden uç***tu*** mu?

Poyızdnı toktatkan kim eken? Seç***di*** mi? (Taldada Yatkanga)

...

Bir köyünde cıyıl***dı***k,

...

Ökünmege koyul***du***k.

...

Alayımızga unutdur***du***;

...

Alayımızını susdur***du***:

...

Bek batır bir caş bar e***di***.

...

Adı bunuñ ‘Tandu’ e***di***.

...

Kartallarday kon***du***, ket***di***.

Tandu tuv***du***, takır cerge,

...

Sert kayaga urul***du***

Köb horlan***dı***, örselen***di***

...

Moyunçugu burul***du***.

...

Tagıb atga atlan***dı***;

...

Avlanmaknı oylan***dı***.

‘Mehmed, de***di***, sizler kalıb

...

Bek mogayıb köpür***dü***ler:

...

Bulay de***di*** Tandu Biyniñ,

...

Küy***dü***, ak***dı*** közyaşları..

De***di*** Tandu: ‘Atlanıñız,

...

Atlan***dı***lar, kuşan***dı***lar;

...

Cok bol***du***lar, saklan***dı***lar.

...

Tavga konak sal***dı***lar,

...

Çevresinde yuku al***dı***lar.

...

Sızgırş***dı***lar, cırlaş***dı***lar

...

Kiyiklerge bagışla***dı***,

Köb tülber de kurban bol***du***,

Tav perisi algışla***dı***,

...

Bir togayga epren***di***ler;

...

Bir at körüb sesken***di***ler.

...

Kül***dü***, hatır sora***dı***;

...

Merdligine cora***dı***.

...

Al cavlıkman sil***di***ler,

...

‘Alyuk’ eken bil***di***ler.

...

Melegimen uzlaş***dı***;

...

Tüş***dü***, kanga bulaş***dı***.

...

Biyerçikde tüş***dü***, can***dı***.

...

Okuma***dı***, añna***dı***..

...

De***di***, kökler çıñla***dı***.

...

Yaman zalım, ötkür e***di.***

...

Keñ bir mezar kaz***dı***lar,

...

Kim ekenin yaz***dı***lar..

Tandu imam bol***du***, mevta

Namazını kıldır***dı***;

'Yasin' çık***dı***, talkın ber***di***,

Cennet yolun bildir***di***.

...

Kuşday uçub ket***di***ler..

...

Bir kalege cet***di***ler.

...

De***di*** Tandu bularnıñ,

Başlarına taşnı üy***dü***,

...

Kişi etermiz caşlay.' de***di***.

...

Akşam cat***dı***, kün kavuş***du***,

...

Kale içinde oynaş***dı***lar,

...

Kızışdır***dı***, küydür***dü***..

Cedi atasın algışlat***dı***..

Tilin, curtun süydür***dü***..

...

Soylarına kem at***dı***lar;

...

Kaf Tavını çıñlat***dı***lar..

...

Çıñla***dı*** bu perilerge..

...

Cilvelen***di*** çerilerge..

...

Birev kel***di*** omuzunda

...

Mandalarnı bükleb at***dı***,

...

Ateş ber***di*** bir ormanga.

...

Bunu tuy***du***, şay bakır***dı***:

...

Tatar'larnı kim çakır***dı***?

...

Aslı tüsün koyma***dı***lar,

...

Tabtama***dı***, soyma***dı***lar..'

...

Başın silk***di***, uyan***dı***..

Kılıçını bir silte***di***,

Her yer kanga boyan***dı***..

Periler hep ötin kus***du***,

Ay colundan adaş***dı***,

...

Birbirine karaş***dı***..

...

Kapuların ufat***dı***

...

Emegenni uçrat***dı***:

...

De***di*** Tandu tişlerini

...

Kol köterib dua et***di***

...

Atış***dı***lar, soguş***du***lar..

Küreşmege kal***dı*** soñ iş..

...

Irgakçıman belin kır***dı***

...

Cañbaşka al***dı*** ‘Ay!..’ dedirtmiy

Takır cerge sapla***dı***..

Min***di*** üstüne caz köznü,

Ölüm tüsü kapla***dı***..

...

‘Şindi, de***di***, ayt karayım

...

Sen mi bol***du***ñ? Yoksam saga

...

Közyaşların töküb ayt***dı***,

...

‘Hoş kel***di***ñiz, suçum büyük

Soralma***dı***m hal ve hatır..

...

Men urma***dı***m, hiç körme***di***m

...

Oyt!. Etme***di***m.. Kol sürme***di***m,

...

Eşit***di***m ki cin hanınıñ

...

Canaşmalı?' de***di*** Ahmed.

...

-'Aysa, de***di***, Tandu batır

...

Tepren***di***ler uzaklarga

...

Tañ atkanda cetiş***di***ler,

...

Hiç kınamay öltir***di***ler

Af et***di***ler günasını..

...

Tepren***di***ler uzaklarga..

...

De***di*** Tandu, atın sıypab.

...

Bu tilegin kabul et***di***,

...

Birkaç künde kel***di***, cet***di***..

...

Aruv etib bürün***dü***,

...

Tübünecek sürün***dü***.

...

De***di*** Tandu cin kaniyge,

...

Atga min***di*** batırlarman

...

Tüb Çongar'ga cetiş***di***ler;

...

Tañrı emri birleş***di***ler. (Tandu)

...

Cetiş***di*** Batu Han Kart Dunay boyuna..

Haberler ciber***di*** yavurlar soyuna..

'Habersiz kel***di***ler, deme soñ düşman,

...

Bekletmiy cetiş***di***, külüşüb, oynab,

...

Haçların tak***dı***lar öpüb moyunga,

Kör, topal erenler hep kel***di*** cıyınga..

...

Tatar'lar tur***du***lar çınların cırlap,

...

Bir soguş bol***du*** şay.. Ah Acem körse!.

...

On kere saldır***dı*** cavur şay gürlep,

...

Tütme tüt bol***du*** ay bayraklar kolda,

Koraylar toz bol***du***, sel ak***dı*** colda..

Ay ur***du*** cigitler narasız, sessiz..

Bir künde cıgıl***dı*** Yavropa essiz..

Yetmiş bir milletiñ boynunu eg***di***,

'Amenna!' de***di***ler, Batı Han ceñdi..

...

O akşam bir dügün yasa***dı*** Tatar,

...

Batı'man, Cengiz'men kömül***dü*** barabar.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Kene de kayır***dı***m taliniñ kolun,

Kene de çevir***di***m künlerim colun..

...

Men kel***di***m ‘kısmet’men yelkenim açıb,

...

Şarabım tile***di***m, ber***di***ler, muna: (Tokay Şarabı)

...

Oyna***dı***lar çıñlarman, ötkenlerday,

begen***di***ler..

Aylan***dı***lar cenk, akın etkenlerday,

eglen***di***ler..

...

-Ay men bilme***di***m, ay men körme***di***m..

...

Efendi, mazin, şahid men e***di***m! (Toy)

...

Tuv***du***m bir üyde, töbesi çamur;

...

Tüşün***dü***, oylan***dı***, odsuz koranta:

...

Tuv***du***m bir üyde, ocagı sönük;

...

Komşumuz Artinler, Kostalar e***di***;

Herbiri şişken bay, hep miras ye***di***!

...

Anamdan üyren***di***m, yanmasın, küymesin; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Seni men Kırım’da, Kazan’da tab***dı***m,

Cüregim kaynagan, taşganda tab***dı***m..

...

Moynuña sarıl***dı***m dertimni aytıb,

...

Barabar cırla***dı***k Hindlerde, Çinde.. (Tuvgan Til)

...

Atalarım hep bavrıñda kömül***dü***,

Güzel közler hep kölgeñde cumul***du***,

Or künlerde senden meded umul***du***,

...

Yad elge tüş***dü***m, senden ayrıl***dı***m,

Ne karan***dı***m, ne budan***dı***m, sarıl***dı***m,

Ne sevil***di***m, ne sıypandım, sayıl***dı***m. (Uzak Tavlar)

...

Men bilmiy tuv***du***m, bilib ölemen.

Tuvganda cıla***dı***m, ölgende külemen.. (Yahşı Ölüm)

...

'Öl***dü***!' demesin tuvmay ölgenler..

...

En çapkan vaktıñda şolarnı oz***du***ñ..

Yüksel***di***ñ köklerge, kamışdan yüksek!. (Yanık Kaval)

...

Gene tök***tü*** bir kopka ak sütümnü..

Yañı kel***di***, tilini añnamayman..

...

Hepimiz şay huylu e***di***k, yaş ekende..

...

Babam:-'Yok, diy, Siyd Bekir köz boya***dı***,

Irgaçıknı kaytarmay yanbaşka al***dı***..

Yañı başdan bolmasa tızımla***dı***!..’

...

-Endi ava kalma***dı,*** diy kartbabay, (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Takdirni urub birev de teşalma***dı,***

Takdirniñ üygen çöplügin eşalma***dı***..

Men batır***dı***m kalemim tab közine,

Yazdır***dı***m azad fermanıñ kene özine..

...

Takdir öl***di***, basık üyler yükselir,

...

Yüz altmış yıl ejderhasın öldür***di***m..

‘Maday til’men bunı yazıb bildir***di***m.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Cadlarnıñ koluna tüş***tü*** mü sarayıñ,

Karar***dı,*** silin***di*** mi cıldızlı ayıñ..

...

Neçün sen olarnı koşuda oz***du***ñ..

...

Coluñdan et***ti***ler, dogru coluñdan,

Tiliñni al***dı***lar karuvsuz koluñdan..

Cahilsiñ özüñnü añlayalma***dı***ñ.

Özüñnü körüb de cılayalma***dı***ñ.

Barbarsıñ: Her yerde özüñnü aşa***dı***ñ,

Cadlarga ballarıñ aşatıb caşa***dı***ñ..

...

Seniñ de bar e***di*** atadan kalgan,

...

Altı yüz cılda tek kışnı kör***dü***ñ,

Altı yüz cılda kaltırab cür***dü***ñ.. (Zavallı Türük)

4.1.2.1.3. Geniş zaman eki tekrarları

…

Gemiñiz bolsun tek Salgır da yürset***ir,***

Deñizden deñizge yollar da körset***ir***. (Baltık Yalısında)

…

Ölümnüñ tüsüday bol***ur*** tüsleri,

Buruş***ur,*** mogay***ır*** o maylı yüzleri..

...

Nurlan***ır*** şindiki karuvsuz közü,

Bir arslan kesil***ir*** yarlıgdır sözü.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Taşını yad ellerden ketirtmeØm hiç,

Cetiş***ir*** öz curtumda çıkkan kerpiç. (Bir Saray Kuracakman)

...

Aya Petri kaltıray, çök***er***men deb,

Yalıga tüşer dalgadan çek***er***men deb.. (BORAN)

...

Çubar barak, üy aldında otur***ur,***

Yahşılıkka kuyruk salla***r***, yamanlıkdan kutur***ur***.

Közçikleri pır pır eter tanış körse, dost körse,

Mışık, şari sofu bol***ur***; açuvlansa, bir ürse..

...

Çubar barak başın eg***er***, dolaş***ır,***

Öz eşini özü tab***ar***, özü süy***er***, añlaş***ır***.

Zaman bol***ur*** havlasa bütün köynü kotar***ır,***

Bogulgannı suvdan tut***ar***, çimenlikke çıgar***ır***..

Köp vakitler gene fakir oñmaslarga horlan***ır,***

‘Haram köpek!’ degen adı her kavgada kullan***ır***. (Çubar Barak)

...

Egilib bak***ar*** da süzülüb kir***er***,

Gül***er*** de, öp***er*** de, kolların ker***er***.

Hem dönmez yolundan hem de yol ber***er***,

...

Büyük deñizlerden al***ır*** çokragın,

Daim yükseklerde kur***ar*** konagın,

...

Kah suvuk buz bol***ur***, kah ateş sıcak,

Kah üfle***r*** söndür***ür***, kah yak***ar*** ocak,

...

Dumanlar oynasa, yaşınlar tuv***ar***,

Azgana cılasa, tavlarnı cuv***ar***,

Kim bilsin, ne günü, ka yerge cav***ar***,

Bir cavsa, dünyalar devir***ir*** duman... (Duman)

...

O vakıtda kör***er***siñ,eşit***ir***siñ,

Bir tınç keçe aklıña ketir***ir***siñ: (Dunay Taşa I)

...

O vakıtda kör***er***siñ, eşit***ir***siñ,

Bir tınç gece aslıña yetiş***ir***siñ: (Dunay Taşa II)

...

‘Suçunuz bir tane, biñ canga cet***er***!

Bin cannı tamuga tez alıb ket***er***!.. (Halim Aydamak)

...

‘Kara balam, Esma, diy, kel***ir*** bugay..’

...

Belki sen de cıla***r***sın kecesin aytsam.. (Hasret)

...

O devletli öz işin özü bil***ir***,

...

Kalganıñ özüm bil***er***men.. Ka sofraga!.

...

-Men içmem, tek aşa***r***man: Sarma, kebab.. (Kalpak Mahracı)

...

Yol köste***ir*** özüme tuvganım Ülker..

...

Kızıl Ülker kavuş***ur*** Çolpanına. (Karangı Gece)

...

'Mañnayga yazılgan başka da kel***ir***.'

...

On kafir ceñ***er*** bir cigit müslüman,

On kafir ceñ***er*** bir cigit müslüman..

Mevtası toltur***ur*** erenler mezarın, (Kart Çerkes)

...

Bunday gece yolcusu bek uzak ket***er***..

...

Tülki kümes colunu dayim tab***ar***..

...

-Alayını soravsız şindi ayda***r***man,

...

Tatar saga añla***r*** mı jalko malko? (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Cen***er*** mi meni soñ top, pıçak, kama..

...

Ölümnü tab***ar***man biraz tursam da, (Kaytarma)

...

Silkin***ir***men, bol***ur***man tez bir Cengiz!..

Kitalarıñ Diclelerge at***ar***man!

...

Kene ket***er*** mezarsız şay cat***ar***man! (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Bir kün şeksiz körün***ür***ler közlerge..

...

Bir kün çıg***ar*** bu cigitler meydanga, (Kelecek)

...

Kır aş***ar***lar kelecek kaplan yılda..

...

Bugün kel***ir*** diy göñül, yarın belki? (Keleler)

...

Yamanla***r***lar bir vakitkeç dostlarım,

Keçer zaman yeni ölümler unutdur***ur***,

...

Bir gül bit***er***, gene başla***r*** baharım.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Moynuña sarıl***ır***, öp***er***men közüñ, (Kiçkene Sözler)

...

Ay kartanay cetiş***ir***. Muna cennet kel de kir.

...

Cerde düşman tut***ar*** ay. Curtsuz et***er*** Tatarday.

Curtsuz et***er*** Tatarday..

Bu sözlerim bek açık. Ok***ur***, añna***r*** balaçık..

...

Buyursañız, öl***ür***men. Bir cigitçe ölümmen. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Boş tüfekke ‘şaytan işi, patla***r***!’ degen her zaman,

...

Onu düşman ortasına sür***er***men,

...

Düşmannıñ tab taht üyüne kir***er***men. (Korkak)

...

-‘Tatarga ticaret yaraş***ır*** cemaat!’

...

O keçe kene şu tüşlerni kör***er***.. (Mezad I)

...

Padişah yasat***ır*** agam ‘rast kele’..

...

Endir***ir*** bir sille, soñ küle küle

Attır***ır*** çukurga yavur ‘rast kele’.. (Rast Kele)

...

Bol***ur*** uçitel belki de anda ketse.

...

Kargı tak***ar*** deseñiz kiy***er*** şapke.

...

-Sen bil***ir***siñ kardaşım Abdıla Efendi!

...

Men ket***er***men şay bolsa içiñizden!..’

...

-Balamçıktan balaban cigit bol***ar***.

Dedi, uçitel, kör***er***siñ, tokta Tatar!

...

Ades’ke ket***er***men, Bog pomojet

Kurtul***ur***man erte-keç bu vozduhtan.

...

Ne poselden tıñla***r***man, ne duvaryan!.

...

O da bol***ur*** pek yahşı sırasında..

...

Közün aç***ar***, gür saçın sıypa***r***, kül***er,***

...

Tilimizde tapıl***ır*** bar ömrümüz,

...

Köp vakıtlar uzan***ır*** kum üstünde,

...

Cırla***r,*** oyla***r*** süygülü tilimizde, (Student)

...

Suvdan çık***ar***, saçın çöz***er***, tüşün***ür***..

Sögütlerge sırrın ayt***ar***, tögün***ür***..

Kara közü özlügünden iy***er,*** diy;

Baht cıldızı kökde titre***r***, küy***er,*** diy..

Canıgından ak bulutlar karar***ır***;

Küz kelmey caş sögütler sarar***ır***.. (Suv Anası)

...

Alaşa yorganı bol***ur*** mu ozgan?

Deñizler keç***er***men ‘Lokman ruhuman!’

...

Cümlesin basdır***ır*** fısıldı ‘felyeton’. (Taldada Yatkanga)

...

Kişi et***er***miz caşlay.’ dedi.

...

Bar dünyanı aylan***ar***.

...

Korkaklıkga tüşüb başla***r***;

...

Ne mal al***ır***, ne mal taşla***r***..

...

Al duvaklar kiydir***ir***men

...

Tüb Çongar'ga nam ber***ir***men.' (Tandu)

...

Bakalar sus***ar***!.

...

Ödlerin kus***ar***!. (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kart hüsar tüşken bol***ur*** deb yarın,

...

Köb Tatar ümütü, köpürt***ür***, turmaz.. (Tokay Şarabı)

...

Balaga, özüme Tañrım ber***ir***;

Elbette caşaycak bir col köster***ir***.

...

Karayım, belki oga sat***ar***man bir şiy!

...

Ketiyim, çobanlar meni bekle***r***ler! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Ah nasıl cür***er***men gurbet yaklarda,

...

Añlasın bir seni düşman da süy***er***,

Bir canık sözüñmen cüregi iy***er***..

...

'Öz tuvgan tilimde ayt maga!' de***r***men,

Öz tuvgan tilimde cırlab öl***er***men.. (Tuvgan Til)

...

Tez eri***r*** buzlar, ceşer***ir*** otlar,

Cay kel***ir*** elge, bülbüller kutla***r***..

Bir kece caşırın köklerden tüş***er***,

...

Bir küneş çıksa ket***er*** bu künler,

Bir bahar kel***ir***, başla***r*** dügünler..

...

Şen bol***ur*** ömrüm, cıldızım ceñi..

Bu süygü kalibke ışıgın sal***ır***,

Duygular kayna***r***, kaygum cogal***ır***.. (Ümüt)

...

Cennetke kirseler, destursuz kir***er***ler..

...

Bilmiymen baş duvañ makbul bol***ur*** mu?

Takdirmen ölmekden başıñ kutul***ur*** mu?

...

Kutarsa kutar***ır*** yanık kavalıñ!.. (Yanık Kaval)

...

Karılgaç dua et***er***,

Torgaylar türkülen***ir***;

...

‘Balaban cigit bol.’ de***r***..

‘Balaban cigit bol.’ De***r***, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Aytmasın bil, o añna***r*** her tilden de

...

-Küreş***ir***men saga men biñ bir kere..

...

-Cemiş, akça ber***ir***men, diy, men saga..

Bugün akşam ös***er***siñ Bekirden bek..

Yarın onu cıg***ar***sıñ bir tutkanda..

...

Esma yarın oynasa şabaş al***ır***.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Takdir öldi, basık üyler yüksel***ir,***

Cin, periler, cavlar, tavlar eksil***ir***.. (Yüz Altmış Yıl)

...

4.1.2.1.4. Gelecek zaman eki tekrarları

Bir Saray kur***acak***man! Han bolmasın içinde,

...

Bir Saray kur***acak***man! Han bolmasın içinde,

...

Bir saray kur***acak***man, taş bolmasın içinde, (Bir Saray Kuracakman)

...

Akırtın açıl***ır*** tasma şırt kapı,

Körün***ür*** maşanıñ halkalı sapı;

...

Ya alkalı maşaman aş***ar***sız kötek! (Biz Yaş Ekende)

...

Tokuy elbez, aç***acak*** yelken endi,

'Deñizmen kaya, çekil!.' deb tüş***ecek*** kendi.

Şarkdan esken rüzgardan kuturgan deñiz,

Her kayanıñ üstüne taşla***ycak*** iz.. (BORAN)

...

Tuyganlarım hep aytmak küç bol***acak***..

Kuvançlarım şaytanga tuyul***acak***.. (Haber Aldım)

...

Kelgencek olar men dertten toz***acak***man,

‘Tavşan yıl’da el üstünden oz***acak***man.. (Keleler)

...

İstanbul, bilemen ‘Tefrika!’ di***ycek,***

Arab’nıñ, Acem’niñ üstüne titri***ycek***..

...

Tuvgan til kartaya, öl***ecek*** kart kız.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Collarıñda menim kögsüm sed kur***acak***..

Közüm daim artıñdan şay cuvur***acak***. (Takdirge)

...

Ümütüm bek kaviy, o da fark et***ecek,***

Relslerniñ üstünden turub ket***ecek***..

...

Relslerniñ üstünden endi tur***acak*** mı?

Dostumnu taldadan tez çıkar***acak*** mı? (Taldada Yatkanga)

...

Senden hakkın tili***ycek,***

...

Cüregiñni tişli***ycek***.’

...

Bir zararıñ tokun***acak***; (Tandu)

...

Koñşuñnu bil***ecek***siñ,

Sarayıñ kör***ecek***siñ,

...

Köb kaygu çek***ecek***siñ..

Köb kaygu çek***ecek***siñ,

Külalmay ket***ecek***siñ..

...

Barımız öl***ecek***miz,

Uzakka ket***ecek***miz,

...

Barabar kül***ecek***miz..

Barabar kül***ecek***miz,

Katıñda cür***ecek***miz..

Niyetim edi yapmak,

...

Seni kim kaygır***acak***?

Seni kim kaygır***acak***?

Dogrunu kim ayt***acak***? (Yaş Bala, Tülber Bala)

4.1.2.1.5. Duyulan geçmiş zaman eki tekrarları

Babañız yayladan boldurub kel***gen***;

...

Babalar boldur***gan***, analar küskün,

Bagçalar buzla***gan***, suvuklar keskin..

...

Kimisi ocadan kaç***kan***, köşede,

Topla***gan*** ballarnı sabak üyrete..

...

Al***gan***lar avuzga gayıbnı, hazırnı, (Biz Yaş Ekende)

...

Koyur***gan*** deñiz, sim siya, açuv cıya..

Şarkdan esken rüzgarnı, endiden tuya.

Çeviril***gen*** kara dumanman çevre çeti,

Görüne cümle yolcuga ölüm beti..

Kutur***gan*** deñiz, kutura, tim-tik tura;

...

Derenge kaç***kan*** balıklar, korkak halklar,

Kimsesiz kal***gan*** yalılar, meydanlıklar. (BORAN)

...

Haber aldım, ölüler tiril***gen*** deb..

Borlu çalıb Kefe'ge kiril***gen*** deb..

Mezarlardan tur***gan***lar yeşil başlar,

...

Kol bas***kan***lar Kur'an'ga 'SIR'ga cetib,

...

Bir sürü halk uyan***gan*** suvuk tañga. (Haber Aldım)

...

Çoban akay çepkenin korayga il**gen**..

Kölgesine töşel***gen***, uzanıp kel***gen***..

Tozlu colda colçular tuvar***gan***lar;

Endi köbden atların suvar***gan***lar...

...

Baş-baş berip uzan***gan***, oy horulday.. (Hasret)

...

Okul***gan*** endi.. Kanvertsiz ketib bara.

Kim bilsin kaysı toylarda etleri piş***ken***,

Süyekler de köndeley agımga tüş***ken***..

Bütün Tatar mallesi seril***gen*** suvga, (İçken)

...

-Kurtasan akam bagçanı biñge sat***kan***..

-Men Böriyef bogazdan borçka bat***kan***..

...

Tujurka kiy***gen*** üstüne, artı yırtmaç!

...

-Anav Türkler, eşitdiñ mi, şapke kiy***gen***!.

Turgan yerde olarga ne ölet tiy***gen***?. (Kalpak Mahracı)

...

Türbeler taş bol***gan***, evliya süyek,

Türbeler taş bol***gan***, evliya süyek..

...

Ak saçın üstüne tamla***gan*** kanlar, (Kart Çerkes)

...

Carı kece lambalar köbden sön***gen***,

...

Akça tab***kan*** birkaç Tatar cigiti,

Aklın coyt***kan*** şu arada, hay gidi.. (Kart Çingene)

...

Attan tüş***ken***, uzan***gan***lar..

...

Güneş tab***kan***, canlan***gan***lar..

...

Kavgasız toy ezelden körülme***gen***;

'Kavga cigit ösdirir!.' Nogay de***gen***! (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Su bol***gan*** kanı, çürü***gen*** eti.. (Kaytarma)

...

Biri aç***kan*** kitabını 'lanet!' diy,

...

Biri yaz***gan*** tarihini 'Barbar!' diy..

...

Fakir Tatar atdan tüş***ken*** şaşır***gan***, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Köbisiniñ kumral saçın öp***ke***men..

...

İnce belin sarıb koran tep***ke***men.. (Kelecek)

...

Esi ketken hucur bir halk bar e***ken***,

...

Kaçkan, köçken cansız bir halk bar e***ken***, (Korkak)

...

Irgagına tayan***gan***, koyunu cay***gan***,

Kavalga can ber***gen*** Kurt Nebi Çoban.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Onu da kör***gen*** bu keday.

...

Cümlesin kör***gen*** bu keday!..

...

Çatır'da adaş***kan*** köp fakır,

Onu da kör***gen*** bu keday!..

...

Hepsine yet***ken*** bir ecel,

Onu da kör***gen*** bu keday!.. (Onu da Körgen Bu Keday)

...

'Diniñ içün tuvul, künüñ içün.' de***gen*** Nogay.

...

-Bizniñ cıygan zekatman bol***gan*** yosma!

...

Dünya bunday kaç kere kel***gen***, keç***ken***.

...

'Allah!' de***gen***, süymege ant et***ken***miz,

...

Özü cerde catkanın köp kör***ge***men, (Student)

...

Tuv***gan*** bir caş anadan,

...

On caşınaç horlan***gan***,

Onda üyge kapan***gan***,

Aşık bol***gan*** bir caşka,

...

Molla caşnı kuvdur***gan***;

Kızga nikah kıydır***gan***..

...

Ciber***gen*** şay bolsunga..

Kız otur***gan*** üç künçük;

Bol***gan*** şaylı kelinçik.

Soñ atıl***gan*** ‘Salgır’ga; (Suv Anası)

...

Karadım dostuma: Çekil***gen*** taldaga,

Cap***kan*** çekmençigin, yat***kan*** çalkaga..

...

O deñizlerni men özüm tök***ken***im!’

...

Poyızdnı toktatkan kim e***ken***? Seçdi mi? (Taldada Yatkanga)

...

Ad ne kerek!’ diy tur***gan***lar,

...

Arslan avlab, bars ur***gan***lar

...

Tatlı, mabet hiç kelme***gen***,

...

Bizge bir col kısmet e***ken***,

Azrailni kıdırayık,

Kayda ölüm hazirle***gen***.’

...

Kılıç kından yarım çık***kan***,

Yayı kal***gan*** kerilib..

...

Cin eliniñ kenarı e***ken***..

...

Caşın, boran puñarı e***ken***.

...

Esir***gen***ler ne ahret,

...

Caş kızına köñül ber***gen***.

...

Tartış***kan***lar, künneş***ken***ler..

Bolsa bolsa o çarp***kan***dır

...

Ak mermerden saray kur***gan***

...

Tuyaklardan taht kurul***gan***

...

Yaş periler hep cıyıl***gan***.

...

Kuyruklular kurul***gan***lar,

...

Bularda da ayrı tuv***gan***

...

Köb yararlık köster***ge***miz

...

Al kelinni köter***ge***miz.’ (Tandu)

...

Tınç Tatar çölünde ot bitme***gen***,

...

Köp vakıt bu yoldan yigit ötme***gen***,

...

Tınç Tatar çölünde köyler yapıl***gan***,

...

Yigitler, sessiz mezarga cıyıl***gan***,

...

Tınç Tatar çöllerin kurgaklık sar***gan***, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Bir hüsar sal***gan*** küpüne küpden,

Kaynat***kan*** yahşı, od ber***gen*** tübden..

Kart hüsar ket***ken*** azadlık cengine,

Atıl***gan*** düşmannıñ en kavi begine.. (Tokay Şarabı)

...

Alayı sus***kan***,

ötlerin kus***kan***,

köşege pıs***kan***!.. (Toy)

...

İçinde kül bol***gan*** nice caş ömür..

...

Ciber***gen*** tünevin balasın, sögüb!

...

Kimseniñ kısmetin kıtma***gan***, Kuday!.. (Tuvdum Bir Üyde)

...

Buzla***gan*** cerler, agaçlar siyah,

...

Boşal***gan*** çöller, tınışsız, tüssüz, (Ümüt)

...

Bekir, sen zayıfsıñ, karuvuñ kayt***kan***,

Anañ beşigiñde tılsımlar ayt***kan***; (Yanık Kaval)

...

Arasında töşel***gen*** minder, kilim,

Otur***ga***mız diz dizge bar koranta..

...

Bekir ceñ***gen***.. Oga akça ne kerek..' (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl yüklen***gen*** saçagına,

...

Yüz altmış yıl keril***gen*** yaş sazıma,

Yapış***kan*** dertler tün ve kün bogazıma..

Yüz altmış yıl tütül***gen*** telce-telce.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Zavallı Türük, bahtsız tuv***gan***,

Seniñ de cıldızıñ tıñ bermiy ur***gan***.

...

Kabe'de başkası Kur'an'nı al***gan***,

Peygamber bir deren yukuga dal***gan***.. (Zavallı Türük)

4.1.2.2. Yönelme hâli eki tekrarları:

Akşam üstü, ezan sesi cañgıra,

Derdlilerni Hak katın***a*** çağıra.

…

Kök***ke*** çıga, muñlu, yorgun bayıla.

...

Ak mañlaylar cer***ge*** tiye, yüksele.

…

Ezan sesi biyaklar***ga*** kelalmay,

Tatlı tatlı kulağım***a*** tiyalmay.

…

Gene ‘Allah !’ deb sözün***e*** başlay mı?

…

Özün taşlab garip curt***ka*** sarılgan,

…

Ezan sesi biyaklar***ga*** kelalmay,

Tatlı tatlı kulağım***a*** tiyalmay.

…

Kol köterib ak yürekmen kökler***ge***,

Başıñızını yalmay koyub sert yer***ge***,

…

Özüñüz***ge*** yahşı ölüm isteñiz!

…

Ezan sesi biyaklar***ga*** kelalmay,

Tatlı tatlı yüregim***e*** tiyalmay. (Ezan Sesi)

…

Tavlar aşa, yurtum***a*** yetişemen.

…

Karañlıkda korkmayman; yurt***ka*** kete,

…

Ayagın***a*** tüşemen, ‘Affet!’ diymen;

...

Köb vakıtlar tüşüm***e*** özü kele, (Anam)

…

Okutma***ga*** başlañız,

…

Okutma***ga*** başlañız,

…

Okutma***ga*** başlañız,

…

Okutma***ga*** başlañız,

…

Bir çukur***ga*** atayık,

Bir çukur***ga*** atayık..

…

Babam***a*** bar bunu ayt, (Babama)

…

Kamçım dört***ke*** katlanıb!..

…

Bilgi***ge*** ters ketkende, (Ah Tabılsam)

…

Tüsüm tülber, saçlarım can***ga*** kıya..

…

Her kusurum hazırman ödeme***ge*..**

Her yalan***ga*** kadirmen: ‘Hak’ deme***ge*..**

…

Akçam bolsa Kabe’***ge*** keter edim,

…

Kıbla sırt***ka*** cetişe ‘hayal’ atım..

Her mezar***ga*** baraman adım, adım

…

Öleştirem halkım***a*** aklım, usum..

Balalar***ga*** tatlı ümüt dagıtaman.. (Akçam Bolsa)

…

Baltık yalısında daldım hayal***ga*;**

Derdleşdik: Ben, Neva, bir iki dalga.

Neva’***ga*** suklandım, gemiler yürsete;

Milyonman insan***ga*** yollar körsete..

…

Neva'***ga*** yalvardım Kırım'***ga*** akma***ga,***

Sırt betden tutub da kıbla***ga*** sarkma***ga.***

'Salgır'***ga*** selam et !' şay dedi 'Neva',

…

Kurudan kuru***ga*** obalar aşıb.

…

'Ya biz***ge*** hızmat et, ya çekil eniş***ke***!'

…

Deñizden deñiz***ge*** yollar da körsetir.

…

Karadım o***ga***, ümütmen yaşlandı közüm, (Baltık Yalısında)

…

Ötken cıldan her iş***ke*** hesab alıb..

…

Ötken cıl da cetmedi oñgalık***ga,***

O da ketti batırıb peşmanlık***ga..***

…

Oylarım***a*** layık söz tabalmayman..

…

Cañı cıl cok bizler***ge,*** bizler Tatar.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Cukla, cadnıñ toy sesin***e*** baş kaldırmay,

Baharın***a***, bülbülün***e*** hiç aldırmay..

…

Yücelerden barımız***ga*** ses berilse**..**

…

Tuvuşnu tut, soñ curtuñ***a*** yüz çevirib,

Kıl namazın topragın***a*** betiñ sürüb..

…

Nafileni bek uzatmay coluñ***a*** tüş,

…

Baht yañlışın tüzeltme***ge*** turganmızdır;

Çürük cer***ge*** ‘Hak!’ deb ayak urganmızdır. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Bir izin beriñiz, yurtum***a*** kaytayım!

Yurtum***a*** kaytayım, derdimni aytayım!

...

Suvugan yürek***ge*** ateşler saçıb..

...

Saraylar için***e*** azagana karayım;

...

Baylar***ga*** aytayım, ne saklay yarın..

...

Köylü***ge*** aytayım özünüñ tilinden, (Bir İzin Beriñiz)

...

Carlı***ga*** her kapısı bolsun açık..

...

Her kabir***ge*** ‘kemik’ deb bagırayım.. (Bir Saray Kuracakman)

...

Susuñuz balalar!. der edi biz***ge,***

Susuñuz! diymen; şindi men siz***ge***!

...

Bir yartı kukla***ga*** ur tur kavga..

...

Kimisi sıpıra çöplüknü üy***ge,***

Kimisi kölgesin ilmekde çüy***ge.***

...

Alganlar avuz***ga*** gayıbnı, hazırnı, (Biz Yaş Ekende)

...

Babamnıñ sabanı bek antal ma***ga,***

...

Onuñçün köyler***ge*** aslı barmayman.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Görüne cümle yolcu***ga*** ölüm beti..

...

Deren***ge*** kaçkan balıklar, korkak halklar,

...

Kaytalar üy***ge*** Seydali, Ayşe apaman..

...

Yalı***ga*** tüşer dalgadan çekermen deb..

...

Kayalar istiy: Her dalga serilsin kum***ga,***

Dalgalar diy: Her kaya çevrilsin kum***ga***..

Seydali ura çapasın sert kaya***ga,***

Otura terek tırmaşa her ‘Aya’***ga***. (Boran)

...

Tapındık sa***ga***, tapındık boşun***a***..

...

Şan ! Sen de yadlar***ga*** etesiñ almaş,

...

Cuvurduk artıñdan, cuvurduk boşun***a***..

...

Seni köb közledik, közledik boşun***a***..

...

Kıdırdık sizlerni, kıdırdık boşun***a***..

...

Barabar cıladık, cıladık boşun***a***..

...

Zulumnu bizler de moyun***ga*** aldık..

Köpürdük, bakırdık, bakırdık boşun***a***..

...

Cıladık, kaygırdık; kaygırdık boşun***a***..

...

Bu iz***ge*** ne uçun, ne süygü sıyar;

Caşadık, gezindik, kezindik boşun***a***.

...

Keçemiz, ölemiz, ölemiz boşun***a***... (Boşuna I)

...

Tapındık sa***ga*** boşun***a***..

Şan, ötüb ketesiñ ve başkalarınıñ mañnaylarını öbesin.

Artıñdan cuvurduk boşun***a***..

...

Seni köb, köb közledik. Boşun***a***.

...

Sizni köb kıdırdık boşun***a***..

...

Onuñman barabar cıladık. Boşun***a***.

...

Baş kaldırdık, bagırdık. Boşun***a***.

...

Biz kaygırdık boşun***a***..

...

Caşab cürdük boşun***a***..

...

-Ah şan-! Ölüb ketecekmiz. Boşun***a***.. (Boşuna II)

...

Kart Macar sözleri köñlüm***e*** tiye..

...

Aklım***a*** bir eski kart cırı tüşe..

...

Al, kızıl, karalı akşam***ga*** oşay..

...

Tek akşam cetişe cıldız***ga*** colu.. (Budapeşt Akşamı)

...

Çongar'***ga***, Kıtay'***ga***,

...

Közümden yaşlarım yurtum***a*** saçılsın!..

...

Alıñız, ketiyik bek uzak yerler***ge***,

'Salgır'da ketenin agartkan dülber***ge***!..

...

Alıñız ketiyik deryalar çetin***e***,

Karayık yakından Çolpan'nıñ betin***e***!

...

Tavlar***ga*** sıypanıb derya***ga*** avganda!

...

Yollar***ga*** tüşiyik, sararıb solayık!..

...

Yayla***ga*** ketiñiz!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Bu collar***ga*** küneş ura, parılday,

...

Duygularım olar***ga***çek baralmay,

...

Curtum***a*** da munday collar açıñız!

...

‘Kelecek’***ge*** aman bir col işliymen..

Sırlarım bar, aytacagım yarim***e,***

Yasañız col menim tuvgan cerim***e***!

Duygularım Kaşgar’lar***ga*** saçayım, (Çoyun Col İşçileri)

...

Yahşılık***ka*** kuyruk sallar, yamanlıkdan kuturur.

...

Oşamay o şeherlerniñ şarikin***e,*** itin***e,***

...

Bogulgannı suvdan tutar, çimenlik***ke*** çıgarır..

Köp vakitler gene fakir oñmaslar***ga*** horlanır,

...

En soñunda ‘Geberdi!’ diy, bir çukur***ga*** atalar, (Çubar Barak)

...

Aylana tav başın, çöller***ge*** yürmiy,

...

Kim bilsin, ne günü, ka yer***ge*** cavar, (Duman)

...

Çevresinde sedler***ge*** açuvlanıp..

...

‘Bu Dunay’***ga*** ne boldu?’ öküneler..

...

Çetsiz, deren deñiz***ge*** etsem agın..

...

Soñ tartılsam, kurusam öz başım***a,***

‘Şükür öldü!’ yazsalar baştaşım***a..***

...

Bir tınç keçe aklıñ***a*** ketirirsiñ: (Dunay Taşa I)

...

Çevresinde sedler***ge*** açulanub..

...

‘Bu Dunay’***ga*** ne boldı?’ öküneler..

...

Seniñ parlak betiñde özin***e*** külgen,

...

Keñ derya***ga*** yetkirsem, bolsam özen!..

...

Son boldursam, çekilsem öz başım***a***!..

‘Şükür öldi!..’ yazsalar baş taşım***a***!..

...

Bir tınç gece aslıñ***a*** yetişirsiñ: (Dunay Taşa II)

...

Borlu çalıb Kefe’***ge*** kirilgen deb..

...

Kol baskanlar Kur’an’***ga*** ‘SIR’***ga*** cetib,

‘Tilde, işde birlik’***ke*** yemin etib..

...

Bir sürü halk uyangan suvuk tañ***ga***.

Ezan sesi şay tiyib gafil can***ga***..

...

Kavuşur tez ümütüm erenin***e***,

Yalan, kerçek dünyanıñ adenin***e***..

...

Kuvançlarım şaytan***ga*** tuyulacak..

...

Tek bir ricam bar curtnuñ her celin***e***;

Gurbet elniñ şu suvuk eceline:

...

Azrail'***ge*** 'AH!' demiy şay ketiyim.. (Haber Aldım)

...

Bir Tatar caşın***a*** böten mi tiyesiz?..'

...

Sizler***ge*** caraşmay köb şenlik, dügün!

...

'Suçunuz bir tane, biñ can***ga*** ceter!

Bin cannı tamu***ga*** tez alıb keter!..

...

Çalt diymen sizler***ge*** turmam calbarıb!..'

...

Muna şay geber! Tamu***ga*** çekil!..'

...

'Barayık öksüznüñ könlün alma***ga***,

Köterib kelinni arba***ga*** salma***ga***,

Son kaytıb bir rahat yukuga dalma***ga***..'

...

Aydamak kim eken, her kim***ge*** bildirdik..

Melek***ke*** günahnı yazdırdık, sildirdik..'

...

'Ölemen, sevabım afıv***ga*** cetmiy..

...

Köñlüm bahtım***a*** razılık etmiy..' (Halim Aydamak)

...

Bir avurluk, her yak***ga*** tüşe, tüşe..

...

‘Bir kölge***ge*** bin altun..’ diyler solup..

Çoban akay çepkenin koray***ga*** ilgen..

Kölgesin***e*** töşelgen, uzanıp kelgen..

...

Men, ‘Yok!’ diymen, külemen kartbabay***ga***..

Sandal bulut kaltecek munday cay***ga***?..

...

Közlerim***e*** bir talay masal sere..

...

Celkesin***e*** yapışa, atlanaman..

...

Toz çañgıta, ketemen yad eller***ge***;

Namlar taşlap keçemen her bir yer***ge***.

...

Cigitler***ge*** türbeler tikdiremen..

...

Menim yazgan fermanım Hind’***ke*** kete..

...

Destanım***a*** yalan şiy hiç kiralmay..

...

Toy***ga*** barsa anayım ‘Ah balam!’ diy..

...

Ak saçını tartma***ga*** yetkeremen..

...

Kimse saçın telin***e*** kol süralmay..

...

Yañı üyün***e*** kötürem adım, adım..

Men mindire fayton***ga***, tüşüremen,

...

Bek tez tüştüm gurbet***ge***, yad eller***ge***..

Yüregimni toltırdım türlü çer***ge***..

...

Kaygular***ga***, keder***ge*** boyanaman.. (Hasret)

...

Süyekler de köndeley agım***ga*** tüşken..

Bütün Tatar mallesi serilgen suv***ga***,

Bahşışın yollay Sıvaş'***ka***, kart Azav'***ga***..

Aşadan kele birevi agım***ga*** karşı..

...

Kolın dayay fener***ge***, öküre, kusa,

...

Adımlay sel***ge***, cıgıla, aylanıb tura,

...

Cıgıla, tura, yanaşa tar kapu***ga***,

Türlü sögüş cavdıra üy sabı***ga***.

...

Haberci yaza gazet***ke*** ballandırıb, (İçken)

...

Bir ırmak bolsam da sıncırsam göl***ge***,

Ya bir göl bolub da serilsem çöl***ge***..

...

Dalgadan dalga***ga*** kötürsün celler.. (İstek)

...

Topuzlu şalıñnı sal yosma omzuñ***a***;

...

Şu kıbla rüzgarı koyulsun iz***ge***!.

...

Barayık kolkol***ga*** şu korkunç toy***ga***, (KALK KARDAŞIM ESMA!)

...

-Kurtasan akam bagçanı biñ***ge*** satkan..

-Men Böriyef bogazdan borç***ka*** batkan..

...

Soñ her şiy***ge*** küleler!- hepsin***e*** arkan.

-Karasa anav keçken***ge*** ‘Marusa’ degen!

...

Tujurka kiygen üstün***e***, artı yırtmaç!

...

Kırk***ka*** aldım, sıkışdım, on***ga*** satdım.

...

-Alacak olsan, mahrac al, kalpak***ka*** uysun,

...

-Buyur, diy, art***ka***; oturuñ ‘aruv’ etib!

...

Özüñ çekil, ‘Daşa’nı koy bu iş***ke***!

-Baş üstün***e***, diy, aşçı Söyün aga,

Kalganıñ özüm bilermen.. Ka sofra***ga***!.

...

Mabetlik***ke*** ka Server! Kana bir çakçı!

...

Turgan yerde olar***ga*** ne ölet tiygen?.

-Yalvarsa bermem kalpaknı biñ şapke***ge***, (Kalpak Mahracı)

...

Küneş kete batı***ga***, ay tuvuş***ka***,

Yol körünmiy, ışık yok men bayguş***ka***.

Küneş***ke***, ay***ga*** yalvaram ketse eger;

Yol kösterir özüm***e*** tuvganım Ülker..

...

Dalgasız deñiz, uygun yel yolsuz***ga*** kerek.

...

Bulutlu gece, bu gece kel katım***a***!..

‘Buv!’ degende yegerni sal atım***a***!:.

...

Karañgı gece boran***ga*** karışsın tenim!..

...

Karañgı gece yetecek öz tañın***a,***

Kızıl Ülker kavuşur Çolpanın***a***. (Karangı Gece)

...

Kapirler çubugun savura kök***ke***.

...

‘Mañnay***ga*** yazılgan baş***ka*** da kelir.’

...

Ak saçın üstün***e*** tamlagan kanlar,

İslam***ga*** çıza bir ümütlü yarın,

İslam***ga*** çıza bir ümütlü yarın..

...

Şamilce bir ölüm izler***ge*** başla;

Sen de şay bir ölüm izler***ge*** başla!.. (Kart Çerkes)

...

Kolundan tutub tartalar üy aldın***a,***

...

Her türkü***ge*** bir miñlik taba bular,

...

Davulun***a*** koş pıçak keçireler..

Fakir kele üyün***e*** cılay, cılay..

Ahı tuta Tatar’nı köb***ke*** ozmay..

Urus kele Tatar’***ga*** nagaykaman:

...

Çingene çala o vakıt öz başın***a***,

Zalımnıñ zalım ceter, deb, tik başın***a***!’ (Kart Çingene)

...

Kırım’***ga*** nek barmay,

...

Kırım’***ga*** ograma, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Sagır kece, kattı cel kim***ge*** zarar?.

...

-Tek rakıman kişi***ge*** hıyar da bolmay!

...

-Aysa ne***ge*** aylanıb turamız mında?

...

Buz tozunu çañgıtıb keldiler toy***ga***:

Nasıl tülki kümes***ge***, kaşgır koy***ga***..

Bar, ayt kadam! Sagdıç***ka***: ‘Misafir bar.’ Deb;

...

Yalan ayak Tatar’***ga*** kel sen yüz ber..

...

Ana Tatar cengin***e*** berdiler sebeb; (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Ma***ga*** bir yahşı, çalt ölüm kerek.

...

Soguşlar ma***ga*** bir tatlı kaytarma..

...

Bel bel***ge*** küreşe, oynay kaytarma..

...

Ma***ga*** sen kereksiñ, bir de kaytarma..

...

Süyemen saçlarıñ, ölüm***ge*** tarta,

Mezar***ga*** yakınmız, çal bir kaytarma

...

Yaşavnıñ moynun***a*** hiç sarılmayık..

Sarılşıb tüşemiz muna mezar***ga***,

...

Kaytarma diyler sekirib cürme***ge***.

Bir kirsem ölümmen yalancı toylar***ga***,

Köstersem Tatar'***ga*** bir uçun kaytarma..

...

Ölüm***ge*** oşay, ölümnü añdıra,

...

Ma***ga*** ölüm kerek, bir de kaytarma.. (Kaytarma)

...

Helagü'***ge***, Batı Han'***ga***, Temir***'ge***,

...

Bir vakıtlar boynun bükken emir***ge***..

...

Mengülik***ke*** ateş bolsun her ceri..'

...

Kitablarıñ Dicleler***ge*** atarman!

...

Balañ, çagañ od***ga*** kurban ketkensoñ, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Kulagımnı cer***ge*** salıb tıñnasam,

...

Ma***ga*** erte kelir edi gizlice.

Köy***ge*** daim keçce cetken hıdırlez..

...

Budin kırın töbesin***e*** çıgaman,

...

O***ga*** barıb biraz suvun karasam,

...

Aytalmayman adlarını sizler***ge***,

...

Bir kün şeksiz körünürler közler***ge***..

...

Köbisimen aşk derdin***e*** tutulub,

...

Bir kün çıgar bu cigitler meydan***ga***,

...

O vakıtta cigitler***ge*** aytıñız! (Kelecek)

...

Men bir kır***ga*** uzanır, tıñlar edim,

...

Rüzgar meni yayladan şeher***ge*** attı..

...

Lakin çıksam yañgızlık çatırın***a***,

Kirsem yigit yaşlarnıñ sırların***a***,

...

Atları kişniy tarih***ge***, kölgeler***ge***,

Nal yarıgı şavk bere ülkeler***ge***..

...

Konşular***ga*** al-kızıl tañ atkanda..

...

Dostlar meni kömüñiz yol katın***a***!.

Kayerde yigit su bere ker atın***a***..

...

Keleler yolda.. Yırları yürek***ke*** tiye,

Kalemimden bu yırlar kagıt***ka*** iye.. (Keleler)

...

Bir akşam ber ma***ga*** degenim kibik,

...

Ketir ma***ga*** kart Temir'niñ kadesin, (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Köñlüm***e*** bulardan yetişe baylık..

...

Men Cengiz bolma***ga*** tuvganman aslı..

...

Bu tilde de ma***ga*** 'Donske! Saldat!'

Moynuñ***a*** sarılır, öpermen közüñ,

Sen ma***ga*** tuvgansıñ, köstere sözüñ..

...

Büyügü, küçügü emrin***e*** uya.. (Kiçkene Sözler)

...

Bala okuy, 'Amin!' diy curt bahtın***a***,

Bek katmagan miyçigi cav ahtın***a***.

...

'Hak!' diy Tatar balları kök***ke*** karab, (Kimse Bilmiy)

...

Her kölge***ge*** biñ can bergen, yaşatkan,

Dıvardaki her sızıknı cin, şaytan***ga*** oşatkan..

...

Boş tüfek***ke*** 'şaytan işi, patlar!' degen her zaman,

...

Cin, şaytan***ga*** yol bastırıb, kanıb yürgen tañgaçek;

...

Yedi düvel tanımagan, bar dünya***ga*** bel buvgan,

Laf***ka*** kalsa, her yigitmen, Aydamak'man dost bolgan,

...

Öz özün***e*** aga bolgan, sultan bolgan habersiz,

...

Onu düşman ortasın***a*** sürermen,

Top yerin***e*** onuñ ötün patlatıb,

Düşmannıñ tab taht üyün***e*** kirermen. (Korkak)

...

Irgagın***a*** tayangan, koyunu caygan,

Kaval***ga*** can bergen Kurt Nebi Çoban..

...

Kurt Nebi Çoban koyların cap***ka*** caya..

...

Soñ bir üfliy cürekden kavalın***a***,

Kapik bermiy bu dünya ahvalın***a***..

...

Kaval sesi atlana, köy***ge*** kete..

Köyden çıga, tavlar***ga***, kök***ge*** cete.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Baharnı dostlar***ga*** beriñiz bahşış,

Kızgın caz caşlar***ga***, süygü***ge*** keñ cer,

...

Ma***ga*** tek küznü ber, ma***ga*** küz ceter..

...

Bilemen yaz kerek deli kanım***a***,

...

Lakin küz aş bere muñlu canım***a***..

...

Küz ma***ga*** bek deren bir şiyler ayta,

...

Ma***ga*** bir çift köz kerek köb beklegen,

...

Ma***ga*** bir çift dudak tab: Öpülmegen..

Bir köñül şay her av***ga*** tutulmagan.. (Küz)

...

-‘Tatar***ga*** ticaret yaraşır cemaat!’

...

Töşelib o eski kilim***ge*** keçe,

...

Sarıla o atlas yorgan***ga*** yahşı,

Mezadlık yasdık***ga*** sarıga başı.. (Mezad I)

...

Selam bere her ötken***ge*** saygıman!..

...

Munav tesbih, siz***ge*** ömür, yetmişlik bir imamnıñ!

...

Koldan kol***ga*** keçe şiyler, üydekisin çakıra,

Eski kele Kurtali’***ge***, ala Kurtiy cañıra..

...

Kene şu eski cezbesin süre od***ka***!..

...

Hayır***ga*** yoray gelecegin, bu günün ve geçmişin.. (Mezad II)

...

Bütün şark kite mezar***ga*** canlı,

...

Her keçe ölüm mezar***ga*** töke, (Müslüman Balası)

...

Koray***ga*** külgen kök saray,

...

Azav***ga*** akkan say Salgır,

...

Kıbla***ga*** ketken köp peçel,

Hepsin***e*** yetken bir ecel, (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Turmuşu bizler***ge*** köñülsüz, cırsız..

...

Sescigi azgana 'Borlu'***ga*** tarta..

Tavların karayman 'Çatır'***ga*** oşay..

...

Oşata olarnı bahtsız Esma'***ga***,

...

O 'Yeşil Ada'nı kızıl***ga*** boyaylar..

...

Menim de kızıl***ga*** boyansın mañnayım,

...

Koparıb taksınlar kökreklerin***e***,

Curt aşkı tolar tez cüreklerin***e***..

...

Tatarnı tahtın***a*** çıgarmak içün.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Kitabıñnı cer***ge*** salmay,

...

Sen hücreñ***e*** kapanmasañ,

...

Camiler***ge*** ayak atma!

Kur’an’***ga*** hiç el uzatma!..

...

Türlü yad***ga*** ırgad bolsa, (Öz Özüme)

...

Hoca***ga*** berdiler kurtulmak içün,

...

Künlerce cıladım, özüm***e*** kaytalmay..

...

Deseñiz koluñ yazma***ga*** bile,

...

Bir rüzgar esdi cadlar***ga*** tüşdüm,

...

Sökme***ge*** bilemen yavropa ilinde,

...

Korkaman bir saba düğün***ge*** ketkende,

...

Attırır çukur***ga*** yavur ‘rast kele’.. (Rast Kele)

...

Halk***ka*** bayram, şenlikler bolgan eken,

Yad eller***ge*** oñganlık tolgan eken, (Sen Deñişme)

...

Duygular, oylarım Arab’***ga*** uzak,

Acem***ge*** gülünç bek, hoca***ga*** kazak..

Tek Tatar tilinde özüm***e*** kaytdım,

...

Tokay***ga*** kardaşlar, Tokayga turmay.

Bizler***ge*** cetişir Nevai, Tokay..

...

Arab’nıñ, Acem’niñ üstün***e*** titriycek..

...

Kerekmiy bizler***ge*** ne merkez, orta,

...

Orası biz izgü ‘ak toprak’ biz***ge***,

...

Kara köz, zülf içün neler***ge*** kirişdik..

...

Mektеb***ge***, kitab***ga***, şeher***ge*** kirsin..

...

Salagaç üstünde mezar***ga*** kelsin.

...

Kün künden elim***e*** türlü cad tolsa da

...

Til, köñül cavın***a*** kılıcım çekdim:

Soguş***ka*** dostlarım hak Tatar tiliçün!

Soguş***ka*** tuvganlar kerçekçi el içün! (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Beş-on kişi koyuldu keñgeşme***ge***:

...

Bilsin biraz kazakman söyleşme***ge***.

...

De İvan’***ga*** calbarıp, de Muşu’***ga***.

...

Mollalar***ga*** arabi farız bolganday;

...

Biz cayav***ga***, uymaktan başka kalmay.

...

O da bolsa oca***ga*** barmayman diy,

...

Da! Degende imamnıñ cavlıgın***a***,

...

Kaşka atlar derca***ga*** cegildiler..

Garib selim cabıştı anasın***a***:

‘Barmayman, deb, men kazak ocasın***a***..’

Anası da: ‘Cat eller***ge*** cibermiymen,

Başıcıgın***a*** şapkeler kiydirmiymen,

...

Da degende şeher***ge*** barıp cetti.

...

Deseñ sizde birin***e*** şaşa, küle.

...

Ades’***ke*** ketermen, Bog pomojet

...

-Oh, gümüşüm ketti ay beynamaz***ga***.

...

Men sizler***ge*** tap baştan ayttım bunu!

...

Biz***ge*** ne bar, körecek, üyrenecek?

...

Yaşama***ga***, cürme***ge***, süyünme***ge***,

...

O da bile tuyma***ga***, tüşünme***ge***,

...

Lakin o***ga*** kaytargan cigit kayda?

...

Şindi kum***ga*** bilesiñ neler yazdım!

...

‘Allah!’ degen, süyme***ge*** ant etkenmiz,

...

Töşek, yasdık, yorganın halk***ka*** berip, (Student)

...

Köñlün***e*** nur katayım.

...

Onda üy***ge*** kapangan,

Aşık bolgan bir caş***ka***,

Burma mıyık, cay kaş***ka***..

...

Kız***ga*** nikah kıydırgan..

Bir kart hacı dostun***a***;

Cibergen şay bolsun***ga***..

...

Soñ atılgan ‘Salgır’***ga***;

Bahtdan açuv alır***ga***..

...

Ay ‘Çatır’***ga*** konganda,

...

Sögütler***ge*** sırrın aytar, tögünür.. (Suv Anası)

...

Caş kızlarnı dört duvar***ga*** kapab koygan,

...

Köb anaynıñ caş başın***a*** kelib cetken..

...

Oddan başka cer***ge*** ketme.

...

Garib halknıñ bostanın***a*** cavdırmagan,

Bizniñ yak***ka*** bulutlarnı avdırmagan,

...

Kaç kereler collarım***a*** çukur kazdıñ!..

Kaç kereler mañnayım***a*** yaslar yazdıñ!..

...

Yemin etdim, takdir, senmen çarpışma***ga***..

Ölgençek kollarıñ***a*** yapışma***ga***..

...

Ah töşesem çal sakalıñ bir colum***a***!..

Keçse bir kün kalın moynuñ, ah, kolum***a***!.. (Takdirge)

...

Töpe***ge*** karadım, fabrik dumanı!..

...

Ma***ga*** tez maksad***ka*** yetişmek kerek!'

...

Betim***e*** tükürgen köpüklü dalgada.

...

Karadım dostum***a***: Çekilgen talda***ga***,

Capkan çekmençigin, yatkan çalka***ga***..

...

Küldi de, ma***ga***: 'Sen hastasıñ!' dedi.

...

Azgana kün çıgıb talda***ga*** tüşse, (Taldada Yatkanga)

...

Ökünme***ge*** koyulduk.

...

Alayımız***ga*** unutdurdu;

...

'Susuñuz ay.. Siz***ge*** men bir

...

Sizni cin***ge***, eren***ge***

...

Fayda bek köb sözlerim***e***

...

Kulagını bergen***ge***.

...

‘Atı bolgan cigitler***ge***

...

Tandu tuvdu, takır cer***ge,***

...

Sert kaya***ga*** uruldu

...

Tagıb at***ga*** atlandı;

Kökçe Tav’***ga*** barıb biraz

...

Keregin***e*** yarañız.

...

Demek onuñ keregin***e***

...

Siz***ge*** colnu, colçularnı

...

‘Tek, hatun***ga***: (Sen kal, colnu,

...

Biz***ge*** bir col kısmet eken,

...

Tav***ga*** konak saldılar,

...

Batırlar***ga*** etib şenlik..

...

Kiyikler***ge*** bagışladı,

...

Bir togay***ga*** eprendiler;

...

At katında kan***ga*** pişken

...

Caş bular***ga***, can bergende,

...

Merdligin***e*** coradı.

...

Köb***ke*** ozmay ‘Alyuk’ ecel

...

Tüşdü, kan***ga*** bulaşdı.

...

Kagıdcık***ga*** yazgan birkaç

...

Nigizin***e*** barayık:

...

Cer yüzün***e*** cav kanından

...

Kök***ge*** karab: ‘Ey ya Rabbim!’

...

Katındaki sert kaya***ga***

...

Bir kale***ge*** cetdiler.

...

‘Siz***ge*** aşaycak kişi kerek’

...

Başların***a*** taşnı üydü,

...

Soların***a*** kem atdılar;

...

Çıñladı bu perile***r******ge***..

...

Cilvelendi çerile***r******ge***..

...

Tübsüz kuyu bir kazan***ga***

...

Ateş berdi bir orman***ga***.

...

Her yer kan***ga*** boyandı..

...

Birbirin***e*** karaşdı..

...

Kayrab turgan Emegen'***ge***;

...

Kırk aziz***ge***, yedi eren***ge***.

...

Küreşme***ge*** kaldı soñ iş..

Vay başın***a*** Emegen'niñ,

...

Cañbaş***ka*** aldı 'Ay!..' dedirtmiy

Takır cer***ge*** sapladı..

Mindi üstün***e*** cav köznü,

...

Sen mi bolduñ? Yoksam sa***ga***

...

Sizniñ halkdan hiçbirin***e***

...

Caş kızın***a*** köñül bergen.

...

Cerin siz***ge*** aytayım..

...

Bulutlar***ga*** tiyib turgan

...

Tez kale***ge*** çıkıb karay.

...

-‘Bu kale***ge*** nasıl etib

...

-‘Bunu aytmak hem mırzam***a***,

Hem yurtum***a*** bir hıyanet.’

...

Belki bizden birevin***e***

...

Kart babañ***a*** ciberemen.’

...

Emegen’niñ cesedin***e***

...

Teprendiler uzaklar***ga***

...

Toz çañgıtıb, tavlar***ga*** taptab..

...

Malın, mülkün çıplaklar***ga***

...

Kaş***ka*** toru aygırlarman

Teprendiler uzaklar***ga***..

...

Korkaklık***ga*** tüşüb başlar;

...

Men tübün***e*** cetalmayman..

...

Köb***ke*** ozmay ulu Tañrım

...

Cin hanınıñ sarayın***a***,

...

Atdan tüşüb çepkenin***e***

...

Bular bizniñ kişiler***ge***

...

Hak! Degende kök***ge*** tiye.

...

Herkes bir iş tabıb han***ga***

...

Tüb Çongar'***ga*** nam berirmen.'

...

Dedi Tandu cin kaniy***ge***,

Kaniy bu***ga*** razı bolub

At***ga*** mindi batırlarman

...

Tüb Çongar'***ga*** cetişdiler; (Tandu)

...

Ocagın***a*** Urusnuñ kişneb geçe..

...

-Tañ***ga*** keter kıska, uzun er bir gece-

Men atımnı tek tañ***ga***, tañ***ga*** sürem..

...

Andım menim atımnı tañ***ga*** sürmek!:

...

Tañ***ga*** yetib ‘Çolpan’***ga*** çapçılayım!

...

Bir mezarlık yer algaçek sınırından,

Tañ***ga*** taba atımnı kamçılayım!.. (Tañga Dogru)

...

Cetişdi Batu Han Kart Dunay boyun***a***..

Haberler ciberdi yavurlar soyun***a***..

...

Haçların takdılar öpüb moyun***ga***,

Kör, topal erenler hep keldi cıyın***ga***..

...

Oşasañ bütünliy düşman***ga***, cav***ga***,

Hiç tüşkün körmesem kılıç***ka***, at***ka***.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Yigitler, sessiz mezar***ga*** cıyılgan,

...

Tınç Tatar çölün***e*** bir boran kerek, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de şen çıga cırlarım kök***ge***,

...

Bir hüsar salgan küpün***e*** küpden,

...

Kart hüsar ketken azadlık cengin***e***,

Atılgan düşmannıñ en kavi begin***e***..

...

Her Macar kalbin***e*** süygümnü saçıb..

...

Ama men hüsar***ga*** borçlu kalmam,

...

Çoban da şi'rin***e*** kart şarab sala,

İçkenniñ tamırın***a*** cigitlik tola..

...

Sunulsun soñ bir caş nesil***ge*** bular,

İçilsin 'Divin'den 'Kaşgar'***ga*** kadar.

...

Emrin***e*** her yerde uyulmak kerek..'

...

Divin'den Kaşgar'***ga*** cürmeli emri..

Divin'den Kaşgar'***ga*** cürmeli emri.. (Tokay Şarabı)

...

-Tükancı Kosta'***ga*** borcumuz bek köb;

...

Bala***ga***, özüm***e*** Tañrım berir;

...

Bay halkniñ balası mıskıl***ga*** almasın!

...

Karayım, belki o***ga*** satarman bir şiy!

...

Çoban***ga*** bu kadar caraşsın kiyim!

...

Babayman ketemiz cami***ge*** her saba,

Mahfilde kart mazin, katın***a*** ala!

...

Anay***ga*** kelemen caşlı közlermen;

Moynun***a*** sarıla, öpe, süyemen!

...

Olarda toy bolsa, yok biz***ge*** yuku;

Ölseler bar, o***ga*** takmaklar oku!

...

Peşiman tuvulman şay tuvganım***a***!

Bahtımda, ömrümde soy kuvganım***a***!

...

Kurayım medrese caş soktalar***ga***!

Kitaplar açılsın her bar***ga***, cok***ka***!

Tapsınlar, Kuran'da süygü***ge*** ayet;

Süymegen kafir, deb, üstün***e*** lanet!

...

Sagın***a***, solun***a*** selamlar berse; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Moynuñ***a*** sarıldım dertimni aytıb,

Bir güzel sözüñmen özüm***e*** kaytıb..

...

Kuşlar***ga***, kaşkır***ga*** üyretsem seni,

...

Cami***ge***, mihrab***ga***, saray***ga*** kirseñ,

Deñizler, çöllerniñ çetin***e*** erseñ..

Seniñmen düşman***ga*** yarlıglar yazsam,

...

Tuvgan til, başkası aklım***a*** kelmiy, (Tuvgan Til)

...

Kökler***ge*** tap yetken tavlar.

...

Peri***ge*** durak tavlar,

Eren***ge*** yatak tavlar.

...

Cigit***ge*** türbe tavlar.

Yad el***ge*** tüşdüm, senden ayrıldım,

...

Gene siz şay kökler***ge*** tiyesiz mi?

...

Gene siz***ge*** tırmaşkan***ga*** külesiz mi?

...

Sen yükseksiñ, Tañrı bere başda sa***ga***,

Sen de akız hiç kızganmay sabancı***ga***,

Körmesinler balaların yad bosa***ga***, (Uzak Tavlar)

...

Cay kelir el***ge***, bülbüller kutlar..

...

Bu süygü kalib***ke*** ışıgın salır, (Ümüt)

...

Bahar, diyler, biz***ge*** kele..

...

Hayvanlar kul kişiler***ge***.

...

İnanmayman hiçbirin***e*** vesselam..

...

'Ahmet hırsız, Mehmet'***ge*** bak!

...

Halk***ka*** hızmat etkenler bar..

...

Cennetler***ge*** ketkenler bar..

...

Biz***ge*** yahşı bir ölüm ber vesselam.. (Vesselam)

...

Bir ırmak bolsam da sıncırsam köl***ge***,

Ya bir göl bolub da serilsem çöl***ge***..

...

Dalgadan dalga***ga*** şıpırsın celler..

...

‘Tañrım ber ma***ga*** bir ölüm yahşı!.. (Yahşı Ölüm)

...

Bir ırmak bolub da sıncırsam kölg***e***,

Ya bir köl bolsam da serilsem çöl***ge***..

...

Kayadan kaya***ga*** şıpırsın yeller,

...

Tiymesin tenim***e*** titregen eller,

...

Cennet***ke*** kirmekçün savab işlegen,

...

Cennet***ke*** kirseler, destursuz kirerler..

...

Yükseldiñ kökler***ge***, kamışdan yüksek!. (Yanık Kaval)

...

Gene kul sa***ga*** şeksiz..

Gene kul sa***ga*** şeksiz,

...

Dogru***ga*** col körsetken,

...

Oñganlık kerek sa***ga***..

...

Kaygular miras sa***ga***,

...

Ket korkmay curt***ka*** taban..

Ket korkmay curt***ka*** taban.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Oturgamız diz diz***ge*** bar koranta..

...

Ayvan bolgaç, o***ga*** da asrav kerek..

...

De koluna, moynun***a*** sarılşamız..

...

Tutuşuñuz Nurayman bir bel bel***ge***..

...

Kaysıñız bek çıdayçak.. Boran, cel***ge***..

...

Şo saatte kilimden tış***ka*** çıka,

Nurayçıkman bel bel***ge*** tutuşamız.

...

Öbürleri susalar biz***ge*** karab,

...

-Ay Bekir! diy, sagıñ***a*** mukayt bol!.

Sakt bol!. Berme ayagıñ ırgaçık***ga***!..

...

Canbaş***ka*** al.. Ana na na.. Tart, kaldır, at..

...

Irgaçıknı kaytarmay yanbaş***ka*** aldı..

...

-Küreşirmen sa***ga*** men biñ bir kere..

Men cıgılsam bek aruv sizler***ge*** ya?

...

Yoksam sa***ga*** kazantüp bermem saba..

...

Cuvuklayman Nuray***ga*** yavaş, yavaş…

...

Kartbabay***ga*** cuvura, saklanaman..

...

-Cemiş, akça berirmen, diy, men sa***ga***..

...

Tizimizni yer***ge*** şay tiygizemiz..

...

Esmaçık da sokula aramız***ga***..

-Muna siz***ge*** on kapik..Paylaşıñız..

Toy yasañız, aş alıp, kuklañız***ga***..

-Üçer kapik, diy babam, ekevin***e***..

...

Esma yarın oynasa şabaş alır..

Bekir ceñgen.. O***ga*** akça ne kerek..'

-'İşte sa***ga*** yañı adet!..' diymen cılap..

...

Başımız***ga*** nurların töge, töge..

...

Kol köterib yıldızlı, aylı kök***ge***.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köyler***ge*** çöke;

...

Yüz altmış yıl, oktala can***ga***, mal***ga***,

Köylüçikniñ sırtında çuvalın***a***.

...

Yüz altmış yıl yüklengen saçagın***a***,

Camın***a*** puñar, kaldırım sokagın***a***..

...

Yüz altmış yıl kerilgen yaş sazım***a,***

Yapışkan dertler tün ve kün bogazım***a***..

...

Men batırdım kalemim tab közin***e,***

Yazdırdım azad fermanıñ kene özin***e***..

Şiirlerim cümlesi takdir***ge*** mıskıl!..

Takdir***ge*** isyan, takdirmen küreş tekmil!.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Cadlarnıñ kolun***a*** tüştü mü sarayıñ,

...

Cadlar***ga*** ballarıñ aşatıb caşadıñ..

Cadlarnıñ kaşın***a*** urulgan ediñ,

Cadlarnıñ tahtın***a*** kurulgan ediñ..

...

Öz tuvgan tiliñ***e*** dayanır mekensiñ?

...

Peygamber bir deren yuku***ga*** dalgan..

...

Tuvganıñ, seniñmen ölüm***ge*** ketken.

Bir menmen kolumnu kök***ke*** köterib,

'Ümüt'***ke*** ölmez deb ümütler berib. (Zavallı Türük)

4.1.2.3. Belirtme hâli eki tekrarları

…

Derdiler***ni*** Hak katına çağıra.

…

Çay katında ak sakallı kartbabay,

Titrek kolu***n*** salkın suvda uvalay.

…

Yoksam gene birbiri***ni*** kargaylar?

Birbiri***n*** mi caktırmakçün cılaylar?

…

Cıyılşıñız ezan sesi***n*** kaçırmay,

Günañız***nı*** Salgırdayın taşırmay..

Kol köterib ak yürekmen köklerge,

Başıñız***nı*** yalmay koyub sert yerge,

Hak katında yurd savlıgı***n*** tileñiz! (Ezan Sesi)

…

Pençeremden tavlar***nı*** seyretemen,

…

Yaş ömrüñ***ü*** acı yel kötürdi mi?

…

En soñ aziz körüne, köñlü***n*** ala.

…

Sabaları koñşu***nu*** tez çakırtıb,

…

Türlü oylar köñlüm***nü*** sara sara.

…

Köb vakıtlar tüşüme özü kele,

Başım sıypay, közüm***nü*** öpe, öpe.

Sarılşamız cılaşıb baht***nı*** kargay;

Tüşler, oylar Tañrısı***n*** maktay, maktay… (Anam)

…

Esmaçık***nı*** taşlañız,

…

Sarsın kolum carası***n,***

Sarsın kolum carası***n***..

…

Curdları***nı*** sırlaylar,

Esmaçık***nı*** taşlañız,

…

Esmaçık***nı*** taşlañız,

…

Esmaçık***nı*** taşlañız,

…

Cavur baht***nı*** tutayık,

…

Babama bar bu***nu*** ayt,

Karşılıg***ın*** alıb kayt,

Karşılıg***ın*** alıb kayt!.. (Babama)

…

Yigitler***ni*** çağırsam!..

…

Dostlar men***i*** añganda,

…

Köz***nü*** közler öpkende,

…

Üstü***n*** çiçek yapkanda,

…

Soñ cırı***nı*** tıñlasam!..

…

Baştaşım***nı*** silgende,

…

Soñ kahvesi***n*** içkende,

…

Kabri***n*** tokuz aylansam..

…

Ay ışıgı***n*** sergende, (Ah Tabılsam)

…

Güzel kızınñ cüregi***n*** sıypab, kütüb..

…

Unutmak***nı*** hiçbiri bilmez edi..

…

Bir nersem cok, barım***nı*** satmak kerek..

…

Men***i*** üstün köreler bar erenden..

Yakınlaşsam ötleri patlab kete..

Körünüşüm esleri***n*** alt üst ete..

Korkutaman dostum***nu***, düşmanım***nı,***

Korkmay aytam dogrum***nu***, yalanım***nı***..

…

Dar dünya***nı*** cüremen hiç toktamay,

…

Ayta derdim, közyaşı***n*** agıtaman.. (Akçam Bolsa)

…

Tarihim***ni*** andıra..

Añlamay deb hocam küçük kitabı***n***,

Toplay, ilmi***n*** ayta, ayta, anlata..

Biñ baba körem cerde, kökde, caşavda,

Añnab keçsem onun eski bir babı***n***. (Bab)

…

Biñ yıllar ben de akdım, çöpler***ni*** taşıb,

…

Bulutdan ötken maşina uyatdı men***i***, (Baltık Yalısında)

…

Men karayım, körgenim***ni*** bilmiyim..

…

Kara közü***n*** közgüm bolsun karayım,

Saçları***n***a muñlu başım sarayım,

…

Añsın men***i*** öz köyümnüñ tülberi,

…

Süysün men***i***, tek men o***nu*** bilmiyim..

Men***i*** körsün kapalsa da közleri,

Ölüm cakkan ateşi***ni*** közümde, (Bilmiyim)

…

Pencirem***ni*** acı cel kaga, cuva..

…

Men bu cılnıñ işleri***n*** aytalmayman,

…

Cañı cıl***nı*** bekliymen yañgız kalıb, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Sil közüñ***nü***, cigitlerdey, atlan, kuşan!

…

Tuvuş***nu*** tut, soñ curtuña yüz çevirib,

…

Nafile***ni*** bek uzatmay coluña tüş,

…

Baht yañlışı***n*** tüzeltmege turganmızdır;

…

O vakıt da mezarıñ***nı*** begemeseñ,

‘Degenimday olalmadım, yazık.’ deseñ,

Cür soguşlar meydanı***nı*** cayav, atlı,

Bir ölüm seç, öl bir daha tatlı tatlı. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Taşı***nı*** yad ellerden ketirtmem hiç,

...

Kesmesin kıbla celi***n*** hiçbir üynüñ,

...

Cıyayım alt üst etib catgan ceri***n***,

O eski zor cigitler kemikleri***n***..

...

Bularman balçıg***nı*** yogurayım,

...

Taptama izgü cer***ni*** endi işsiz,

Sal saray, kur devlet***in*** bolsun eşsiz.. (Bir Saray Kuracakman)

...

Bar yürek tavıman borlu***nu*** urganda..

...

Balalar bu zaman birbiri***n*** kuva,

...

Kimisi sıpıra çöplük***nü*** üyge,

Kimisi kölgesi***n*** ilmekde çüyge.

...

Toplagan ballar***nı*** sabak üyrete..

...

Alganlar avuzga gayıb***nı***, hazır***nı***,

Eteler tütme-tüt eski kasır***nı***.. (Biz Yaş Ekende)

...

Şarkdan esken rüzgar***nı***, endiden tuya.

...

İnsan, hayvan, kaya***nı*** ökürüb ura..

...

Seydali ura çapası***n*** sert kayaga,

...

Seydali! Sapla çapa***nı***, kaz yañı bag !.. (Boran)

...

Sizler***ni*** izliymiz körünmiy bir col..

Kıdırdık sizler***ni***, kıdırdık boşuna..

Silalmay keçemiz bir fakir caş***ın,***

Sıypamay bir öksüz balanıñ başı***n***..

...

Mazlumnuñ öcü***nü*** alalmay kaldık,

Zulum***nu*** bizler de moyunga aldık.. (Boşuna I)

...

San'at, yetişilmegen san'at, daha duvagıñ***nı*** açmadıñ.

...

Şan, ötüb ketesiñ ve başkalarınıñ mañnayları***nı*** öbesin.

...

Hiçbir bahtsızınıñ közyaşı***nı*** silalmadık.

...

Hiçbir mazlumnuñ öcü***nü*** alalmadık.

...

Kaygu sır***nı*** ceñecek kadar mavi bolalmadı.. (Boşuna II)

...

Binlerce cıllarnıñ munları***n*** açıp,

Kartanay calbara, derdleri***n*** saçıb.

...

Kaygulı cırlar***nı*** süyalmay herkes,

...

Karşıñda tüşüne, başım***nı*** iyemen.. (Budapeşt Akşamı)

...

Alıñız men***i*** de göñülüm açılsın,

...

‘Salgır’da keteni***n*** agartkan dülberge!..

...

Men***i*** de alıñız gürüldeb yavganda,

...

Esma’m***nı*** körseñiz,

...

Yıykañız anamnıñ yaşlı közleri***n***!.

Kolları***n*** öpüñüz, unutsun kederi***n***!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Çökiç sesi***n*** eşitedir melek de..

...

Derdlerime her kalib***ni*** açayım!

Tüy kardaşım sert demir***ni,*** ekliyber,

Yasa colum! Men***i*** curtda bekliyler.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Öz ötmegi***n*** özü taba, öz işimen keçine..

Çubar barak başı***n*** eger, dolaşır,

Öz eşi***ni*** özü tabar, özü süyer, añlaşır.

Zaman bolur havlasa bütün köy***nü*** kotarır,

Bogulgan***nı*** suvdan tutar, çimenlikke çıgarır..

...

‘Haram köpek!’ degen ad***ı*** her kavgada kullanır.

...

Birkaç cıl soñ Çingeneler kemikleri***n*** satalar... (Çubar Barak)

...

Güler de, öper de, kolları***n*** kerer.

...

Büyük deñizlerden alır çokragı***n,***

Daim yükseklerde kurar konagı***n,***

Hiç kimse bilalmaz onuñ duragı***n,***

...

Aylana tav başı***n***, çöllerge yürmiy,

Kapatkan közleri***n***, yerler***ni*** körmiy,

Bir rüzgar çıkıb da aşag***ı*** sürmiy,

...

Azgana cılasa, tavlar***nı*** cuvar, (Duman)

...

‘Bu sedler***ni*** kırk cıldır aşganı cok,

...

İnsanlık***nı*** her şiyden yüksek körgen,

...

Saba, akşam öz işi***n*** izgü bilip,

...

Közgülerde tek özü***n*** karap, külüp.

Cürgen azgın insanlar bilmiy sen***i,***

Dunayçıgım, taşkınlı, kart köñlüñ***nü***..

...

Sen***i*** kördüm bu gün de şay köpürgen,

Yüce sed***ni*** köpügüñ aşıp kirgen,

...

Şu biñ cıllık sedler***ni*** aşmak tiliy..

...

Çıksam sendiy zamannıñ taş tıynagı***n,***

...

Şu Tatar’nıñ bar seddi***n*** bir kötürsem. (Dunay Taşa I)

...

Köprü***ni*** itiy, taşlar***nı*** şay kemire..

...

Bu sedler***ni*** şay tezden aşkanı yok..

Öz istegi***n*** her şiyden izgi bilgen,

...

Dunayçıgım o taşkın, yaş göñliñ***ni***..

...

Yüce sed***ni*** köpügüñ aşıb kirgen..

...

Şu biñ yıllık sedler***ni*** aşmak tiliy!

...

İnsanlıknıñ sedleri***n*** yaksam, yıksam!

Çıkarsam garib halkım***nı*** tar kölçikden, (Dunay Taşa II)

...

Biraz evvel öz adı***n*** bilalmagan,

Horlugu***nu*** oylab da utanmagan,

...

Çalgı sesi Çatır'***nı*** aşkan vakıt: (Haber Aldım)

...

'Sara'***nı*** tanıdı bir şabat künü,

...

'Çıfıtsıñ!' demedi, berdi köñlü***nü***,

...

Bir küçük çevreñ***ni*** tüsüñ deb ciberseñ!'

...

'Al munav çevrem***ni*** çeçegi***n*** kara,

Her çeçek astında köñlüm***nü*** ara.

...

'Babam***nı*** öltirgen Halimdir mutlak!

...

Kelinlik duvagı***n*** süygüsüz kiyesiz..

...

Aydanız amansız büyügü***n***, küçügü***n***!..'

...

Bin can***nı*** tamuga tez alıb keter!..

...

'Beriñiz kelin***ni*** duvagı***n*** sarıb!..

...

'Barayık öksüznüñ könl***ün*** almaga,

Köterib kelin***ni*** arbaga salmaga,

...

'Kartanay cılama! Al şu bahşış***nı***!.

Bunuñman atlarsız, birkaç yüz kış***nı***..

Baylar da beklerler bosagañ tış***nı***..'

...

Çatır'dan Or yagı***n*** hiç köralmayman..

Donski Kazagı***n*** bek kıralmayman..'

...

'Öksüz***nü*** toydurduk, fakir***ni*** küldürdük..

...

Melekke günah***nı*** yazdırdık, sildirdik..' (Halim Aydamak)

...

Çoban akay çepkeni***n*** korayga ilgen...

...

Endi köbden atları***n*** suvarganlar..

...

Yuklmayman, karayman uzaklar***nı***..

Tav***nı***, kır***nı***, Salgır'***nı***, maşaklar***nı***..

...

'Da!' degende cılga***nı*** aylanaman..

...

Halkım süye, men de o***nu*** bek süyemen..

...

Köb yoksul***nu*** onaram, etem mırza..

...

Menim süygen cırım***nı*** dünya bile..

...

İskender'de soyum***nu*** kıdıralar..

...

Anayçıgım kaftanı***n*** karadan tige;

...

Birbirleri***ni*** tartalar, sert çeleler..

...

Köb saraylar ahur***nı*** andıralar..

...

Ak saçı***nı*** tartmaga yetkeremen..

...

Çıñlaganda çalgı***nı*** turgızaman..

...

Yüregim***ni*** toltırdım türlü çerge..

...

Belki sen de cılarsın kecesi***n*** aytsam.. (Hasret)

...

Bahşışı***n*** yollay Sıvaş'ka, kart Azav'ga..

...

Kolı***n*** dayay fenerge, öküre, kusa,

Bir koluna kene de şişesi***n*** kısa.

...

Açuvlana, sögünib taşlar***nı*** ura..

...

Tarihçiday aktarıb silsilesi***n***,

Şorbacı bere, belsenib terbiyesi***n***.

...

Cıyıla ballar karaylar yıkılgan yeri***n***.

Birer-birer tabirleb sögüşleri***n***.

...

Son bular***nı*** yüklenib satıb geze..

...

Bu süal***nı*** keç vakıt göñli duya,

Birkaç şişe rakı***nı*** tizib koya. (İçken)

...

Topuzlu şalıñ***nı*** sal yosma omzuña;

...

Babayda bükülgen başım***nı*** silkdim,

...

Cüriyik köy köyden tilsiz***ni*** çalıb, (Kalk Esma Kardaşım!)

...

-Kurtasan akam bagça***nı*** biñge satkan..

...

O devletli öz işi***n*** özü bilir,

...

-Olan vaz keç, her laf***nı*** yerinde et!.

...

-Ya kalpagı***n*** baksañız, yalama-filiz!

...

Hazirlik***ni*** koklagan hazayin yetib:

...

Özüñ çekil, ‘Daşa’***nı*** koy bu işke!

...

-Yalvarsa bermem kalpak***nı*** biñ şapkege,

...

Siz***i*** kutlay Tatar'nıñ medeniyeti!

İnsan özüñ menligi***n*** saklamalı,

Kulturası***n*** her zaman yakmalı.

...

Sizler***ni*** kördüm yok boldu içimde derdim.

...

Boşata stakan rakı***nı*** bir tutkanda.

...

Kana Server, kadeñ***i*** nagışlaçı!:.

...

'Köter kalpak perçemi***n*** kültelensin! (Kalpak Mahracı)

...

'Buv!' degende yeger***ni*** sal atıma!:.

...

'Turuñuz!' deb camlar***nı*** kakkan menim!

...

Birinci kere toprak***nı*** kördü közüm,

Kara yer***ni*** kucaklab, sagınıb öpdüm. (Karangı Gece)

...

Kapirler çubugu***n*** savura kökke.

...

Bir kafir balası korkuta hepsi***n,***

...

Cetmişlik ihtiyar hak söz***nü*** kütiy.

...

Mevtası tolturur erenler mezar***ın,***

Ak saçı***n*** üstüne tamlagan kanlar,

...

Bekir, sen Çerkes'***ni*** añlagan bolsan,

Hatunlar işidir, takmak***nı*** taşla.

Sen Giray kulusuñ, başıñ***nı*** al da, (Kart Çerkes)

...

Soyu***n***, sopu***n*** bilmiy o, sayalmay da..

...

Aklı***n*** coytkan şu arada, hay gidi..

...

Keçe vaktı birkaç caş basa üyü***n***,

Uyandıra fakir***ni***, söge soyu***n***..

...

Ahı tuta Tatar'***nı*** köbke ozmay.. (Kart Çingene)

...

Sırrım***nı*** bildirme,

Cavlar***nı*** küldürme,

...

Bizler***ni*** oylama, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Kart agaçlar şuvulday; baht***nı*** söge..

...

Toy sesi***n*** ala, kötüre cel bek uzak:

...

Tülki kümes colu***nu*** dayim tabar..

...

Cañrı Mırza sen***i*** şödeldirgen sansın.'

....

Buz tozu***nu*** çañgıtıb keldiler toyga:

...

‘Kiyev***ni*** çakır, çalgı***nı*** tez çıgar.’ Deb!...

...

-Alayı***nı*** soravsız şindi aydarman, (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Cener mi men***i*** soñ top, pıçak, kama..

...

Aydayman ölüm***nü*** kırlarda, carda;

...

Köñlüm***nü*** türküler bek yahşı candırmay,

...

Altunday saçlarıñ betim***ni*** sıypay,

...

Ciberme kolum***nu***, hiç ayrılmayık..

...

Süyemen puñarlı, hasta közler***ni,***

Süyemen manasız, kerçek sözler***ni.***

Ölümge oşay, ölüm***nü*** añdıra,

Kiçkene kalib***ni*** dagıtgan kaytarma..

Mahşerde siz men***i*** hiç kaldırmañız,

Katımda ‘sur’lar***nı*** hiç çaldırmañız.

Ölüm***nü*** tabarman biraz tursam da, (Kaytarma)

...

Biri açkan kitabı***nı*** ‘lanet!’ diy,

...

Biri yazgan tarihi***ni*** ‘Barbar!’ diy..

Bir vakıtlar boynu***n*** bükken emirge..

...

‘Tatar hanı curtumuz***nu*** cakdı şay,

...

Beti***n*** örte, sesi***n*** kısa, kizlene..

‘Cengiz, Temir, Batı’***nı*** men bilmiymen,

Men olar***nı*** hiç körmedim..’ seslene..

...

Taşlañız o fakir halk***nı*** suçu cok,

...

Menmen onuñ colu***n*** daim kütiycek.

...

Yüklenemen bar suçları***n*** olarnıñ,

Bizler cakdık, Bagdad’ıñ***nı***, Basra’ñ***nı,***

Bizler cıkdık sarayları***n*** ‘Roma’nıñ,

Bizler soyduk aksüyegiñ, karañ***nı***!.

...

Kel, bir sor. Beriyim hep hesabı***n,***

...

Kel, bir sor. Barbarlıknıñ esbabı***n***!.

...

Eziliyim, yükleniyim suçları***n***!

Büyük hannıñ, büyük halknıñ mirası***n,***

Yükleniyim babalarım günası***n,***

Şay cüriyim şu dünyanıñ ucları***n***!.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Kulagım***nı*** cerge salıb tıñnasam,

...

Bazı temiz çokraklarnıñ akışı***n,***

Tuyar edim bazı çeçek öskeni***n;***

...

Cer astında başka cel eskeni***n***..

...

Cad ellerniñ topragı***nı*** tıñlayman,

...

‘Babaylardan birkaçı***nı*** kördüm.’ diy..

...

Eşitemen ‘Kelecek’niñ sesleri***n***,

...

Eşitemen ayan, beyan cırları***n***,

Aytalmayman adları***nı*** sizlerge,

...

Eşitemen kelecekniñ sesleri***n***,

...

Bu kızlar***nı*** men tanıyman bek yahşı,

Köbisiniñ kumral saçı***n*** öpkemen..

...

İnce beli***n*** sarıb koran tepkemen..

...

Mezarım***nı*** dolansınlar atlarman..

O kızlar***nı*** men bekledim, men süydüm, (Kelecek)

...

Uzak yoldan ötken atnıñ ayak sesi***n***,

Yaş özenniñ kır astından şay ötmesi***n***,

...

Rüzgar men***i*** yayladan şeherge attı..

...

Atlılar***nı*** uzakdan seçalmayman..

...

Meşçanlarnıñ korası***n*** tez atlatub..

...

Halkda, fende köb sual olar***nı*** bekliy.

...

Olar***nı*** men köb kütdim kün batkanda,

...

O kızlar***nı*** men kördim, köralmay süydim,

Olar***nı*** bekleb gizliden candım da küydim.

Dostlar men***i*** kömüñiz yol katına!. (Keleler)

...

Çalınsın cüregim***ni*** cakkan cırlar,

...

Ketir maga kart Temir'niñ kadesi***n,***

...

Ateş alsın caş cüregim çevresi***n,***

...

Cenazem***ni*** saba bolsa cıysınlar,

...

Son columda men***i*** cañgız taşlasın..

...

Cenazem***ni***, daim çökken kabrim***ni,*** (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Kiçkene sözlerçün tahtım***nı*** sattım..

...

Bu sözmen, soñ men***i*** aylandır, aldat, (Kiçkene Sözler)

...

Bir öp men***i*** hastaman. Al, mugavçañ dudakman.

...

Ay karılgaç, karılgaç! Kanatın***nı*** yahşı aç! (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Dıvardaki her sızık***nı*** cin, şaytanga oşatkan..

...

Kapısı***nı*** çik-çik etken sarı kurtlar aşasa,

...

Soñ korazda basık üyü***n***, reca, niyaz tapkaçek;

...

Bu halk kaysı?. Bu***nu*** bar mı bilmegen?

...

Yigitligi karaldısın taş duvarı***n*** keçmegen,

...

O***nu*** düşman ortasına sürermen,

Top yerine onuñ ötü***n*** patlatıb, (Korkak)

...

Irgagına tayangan, koyu***nu*** caygan,

...

Kurt Nebi Çoban koyları***n*** capka caya..

Eçki, koyu***n***, kozusu***n*** aruv saya..

...

Bildire bu dünyanıñ içi***n***, tışı***n***..

...

Baka tıñlay, çekirtke sesi***n*** kese..

Kaval sesi semirte koy***nu*** yahşı, (Kurt Nebi Çoban)

...

Çetinde Dunay'nıñ, yarın***nı*** oylay,

Oynayman oylar***nı*** Dunay'da çaykab;

...

Bahar***nı*** dostlarga beriñiz bahşış,

...

Maga tek küz***nü*** ber, maga küz ceter..

...

O vakıtkeç sen***i*** tınç taşlamayman.. (Küz)

...

Her parça nam ala, añdıra özü***n***..

...

Satalar, alalar birbiriñ eskisi***n***,

Birbiriñ duası***n***, birbiriñ tepsisi***n***..

...

O eski filcandan kahvesi***n*** içe..

...

O keçe kene şu tüşler***ni*** körer.. (Mezad I)

...

Koldan kolga keçe şiyler, üydekisi***n*** çakıra,

...

Kene şu eski cezbesi***n*** süre odka!..

...

Algan şiymen toy ete, işi***n*** köre..

Kapana eski yorgan***nı***, eski tüş köre..

Kene şu ta'birnamemen ta'birliy tüşü***n***,

Hayırga yoray gelecegi***n***, bu günü***n*** ve geçmişi***n***.. (Mezad II)

...

Çubugu***n*** savura, afyonu***n*** cuta..

...

Biñ yüklü hatun, balası***n*** buva, (Müslüman Balası)

...

On***u*** da körgen bu keday.

...

Cümlesi***n*** körgen bu keday!..

...

Salgır'***nı*** tapkan kart Çatır,

...

On***u*** da körgen bu keday!..

...

On***u*** da körgen bu keday!..

Dünya***nı*** tutkan sert demir,

Demir***ni*** vatkan toz kömür,

...

On***u*** da köre bu keday!..

...

On***u*** da köre bu keday!.. (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Tavları***n*** karayman ‘Çatır’ga oşay..

...

Tabtayman, yalıñız, tozlu colları***n***..

Tüşkende cavun***u*** şuvuldap, kuyup,

Öpkende közüm***nü*** sıypalap, süyüp..

Oylayman anamnıñ o bol köz yaşları***n***,

Yurtumnuñ uzakda kömülgen caşları***n***..

...

Oşata olar***nı*** bahtsız Esma’ga,

...

Kızıl***nı*** neçün şay süyemen bıyıl?

...

O ‘Yeşil Ada’***nı*** kızılga boyaylar..

Süyemen bu renk***ni*** eren rengi deb,

...

Ölemiz olar***nı*** oñgarmak içün..

Tatar***nı*** tahtına çıgarmak içün..

Ya ‘Curt’***nı*** korıy da süremiz ömür, (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Kitabıñ***nı*** cerge salmay,

...

Emgeniñ cok anay sütü***n***,

Eşitkeniñ çın ögütü***n***..

...

Curt savlıg***ın*** kütalmasañ, (Öz Özüme)

...

Başım***nı*** sıkmadı ebanay karıçık..

...

'Yal bermiy, aktara,' deb 'üynüñ içi***n***.'

...

Amme'de hoca bir tilim***ni*** sıkdı;

...

Şu kündür, bu kündür dogru***nu*** aytalmay.. (Rast Kele)

...

Barsın colu***n*** şaşırsın cıldız, kün, ay..

...

Sen unutma sürünmek yek bolganı***n***!

Hak colunda cangıznıñ bek bolganı***n***!.. (Sen Deñişme)

...

Adları***n*** unutmay Türklük, Tatarlık..

...

Tabiri***n*** tabdım bir çın Kazan köyünde..

...

Başım***nı*** sıypagan, közüm***nü*** cuvgan..

...

Sırrım***nı***, köñlüm***nü*** bu tilde aytdım..

...

İstanbul, Türk tili***n*** batırdı, buvdu..

Türklük***nü*** unuttu, Türk cırı***n*** kuvdu..

...

Bizler***ni*** çırmagan bu ankavlıknıñ..

...

Kart, canık cırlarman köñlü***nü*** alıb,

...

Beşikde eştiyik birinci sesi***n,***

...

Batırlık baş kerek, başım***nı*** silkdim, (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Valla şu közüñ***nü*** ilip alır.

...

Beriyik o***nu***, üyrensin gazet, tebeş.

Mındaösse tuvarcı bolacagı***n,***

...

Neniñ içün ay.. Aytçıñız osal yagı***n***;

...

Selimçik***ni*** kırlardan akeldiler,

...

Gimnazist***ni*** tamuda dolandıra.

...

Men sizlerge tap baştan ayttım bu***nu***!

...

Kana oca ne açmay avuzu***nu***?

Savapları***n*** dagıtsın yüzlep, binlep.

...

Yıllar keçti, Selim***ni*** baht sakladı,

Halk acıdı, imam***nı*** hep yakladı.

...

Tapmay köp kece uyku tar kapısı***n***,

...

Közün açar, gür saçı***n*** sıypar, küler,

Soñ közyaşday canıgı***n*** töker, töker..

Kolu***n*** urub der edi: ‘Tatarnıñ da

...

Kara Deñiz çetleri***n*** karar edik,

...

Yahşı ölüm kişi***ni*** kişi etken,

...

Mına bizmiz fakir***ni*** öpken, süygen,

...

Töşek, yasdık, yorganı***n*** halkka berip,

Özü cerde catkanı***n*** köp körgemen,

...

Açlıkta bar lezzet***ni*** bilsek degen..

...

Açlık, hasret onuñ da beti***n*** sıypay.

...

Biraz daha öskeni***n*** özü añlay..

...

Atkan tañnıñ tüsü***n*** men köremen,

...

Köp vakıtlar tarih***ni*** aktaraman,

Devirlerniñ çokragı***n*** kıdıraman..

...

Ümüt ete, yakında onuñ adı***n***, (Student)

...

Molla caş***nı*** kuvdurgan;

...

Suvdan çıkar, saçı***n*** çözer, tüşünür..

Sögütlerge sırrı***n*** aytar, tögünür.. (Suv Anası)

...

Caş kızlar***nı*** dört duvarga kapab koygan,

Tek fakirniñ kısmeti***ni*** aşab toygan,

...

Mezarıñ***nı*** seller cıksın!..

Tuvar tuvmaz sabiyler***ni*** alıb ketken..

...

Bizniñ yakka bulutlar***nı*** avdırmagan,

...

Sensiñ kün***nü*** kırslab kaçkan..

...

Sen kurula, çubuguñ***nu*** içesiñ,

Cırlay, cırlay ‘yas’ urbası***n*** piçesiñ..

...

Kene ozdum tuzagıñnın sıncırları***n***..

Tez atladım şaytanlıgıñ çukurları***n***.. (Takdirge)

...

Hep men***i*** tazirliy, menmen eglene..

...

Süyrekleb birev***ni*** yoldan çıkara:

...

Aşıkkan poyızd***nı*** şaytib toktatkan?..

...

Capkan çekmençigi***n***, yatkan çalkaga..

Alaşa yorganıñ türküsü***n*** yırlay,

Dünya***nı*** aylana, yerinden turmay..

Körgenim aytkanda kolu***nu*** siltedi,

...

‘Sen,’ dedim ‘deñiz***ni*** körmediñ uşay.’

...

O deñizler***ni*** men özüm tökkenim!’

...

Cümlesi***n*** basdırır fısıldı ‘felyeton’.

...

Bular***nı*** ‘Üsküt’den eşitken bola mı?

...

Poyızd***nı*** toktatkan kim eken? Seçdi mi?

...

Dostum***nu*** taldadan tez çıkaracak mı? (Taldada Yatkanga)

...

Keçmişler***ni*** añıb, maktab

...

Tışardaki kattı kış***nı,***

...

Alayımız***nı*** susdurdu:

...

Közleriñiz***ni*** biraz kapab,

Siz***ni*** cinge, erenge

...

Kulagı***nı*** bergenge.

...

Kartlar o***nu*** maktar edi.

...

Bir kün Tandu oku***n***, cayı***n***

...

Avlanmak***nı*** oylandı.

...

Üynüñ işi***n*** karañız,

...

Men tavlarnıñ amalıgı***n***

...

Sizge col***nu***, colçular***nı***

...

‘Tek, hatunga: (Sen kal, col***nu***,

Üy***nü*** kara, süpür.) diyler;

...

Azrail***ni*** kıdırayık,

...

Cigitler***ni*** bir tutmakçün,

...

Da!. degende caşnıñ beti***n***

...

Sözü***n*** biz de karayık,

...

Eger menim kanım***nı*** sen

...

Senden hakkı***n*** tiliycek,

...

Cüregiñ***ni*** tişliycek.’

...

Tandu, caşnıñ bu sözleri***n***

...

Hak kitabı***n***, avuzdan şay

...

Kim ekeni***n*** yazdılar..

...

Namazı***nı*** kıldırdı;

...

Cennet yolu***n*** bildirdi.

...

Duvadansoñ cav***nı*** izleb,

...

Bir colçı***nı*** karay, izliy..

...

Başlarına taş***nı*** üydü,

...

Tandu: ‘Bu***nu*** asrab, karab,

...

Hurile***rni***, perile***rni***,

...

Cedi atası***n*** algışlatdı..

Tili***n***, curtu***n*** süydürdü..

...

Kaf Tavı***nı*** çıñlatdılar..

...

Mandala***rnı*** bükleb atdı,

...

Selbile***rni*** yonga etib,

...

Bu***nu*** tuydu, şay bakırdı:

...

Tatar’la***rnı*** kim çakırdı?

...

Aslı tüsü***n*** koymadılar,

Tek özüm***nü***, perile***r****ni*,

...

Başı***n*** silkdi, uyandı..

Kılıçı***nı*** bir siltedi,

...

Periler hep öti***n*** kusdu,

...

Kapuları***n*** ufatdı

...

Emegen***ni*** uçratdı:

...

Dedi Tandu tişleri***ni***

...

Ayagı***nı*** bassa kıyış..

...

Bar usulu***n*** bilgen batır,

Irgakçıman beli***n*** kırdı

...

Mindi üstüne cav köz***nü***,

...

Tuvganım***nı*** öltirgen,

...

Közyaşları***n*** töküb aytdı,

Ölüm tatı***n*** tuygan fakir,

...

Alyuk degen tuvganıñ***nı***

...

Tuvganıñ***nı*** mırzayım;

...

Ceri***n*** sizge aytayım..

...

Bar dünya***nı*** aylanar.

İkincisi bu col***nu*** bir

...

At iyesi bu***nu*** tuysa

...

-‘Bu***nu*** aytmak hem mırzama,

...

Sen***i*** bizler sav taşlasak,

...

Bunuñ içün sen***i*** şindi

...

Çavkeler***ni*** bekçi taşlab,

...

Kılıcları***n*** kayray, kayray..

...

Cigit sırrı***n*** aytmak bolmay..

...

Algı Emegen mırzası***nı***

...

Af etdiler günası***nı***..

Malı***n***, mülkü***n*** çıplaklarga

...

Bolganı***nı*** aytalmayman

...

Dedi Tandu, atı***n*** sıypab.

...

Kılıcım***nı*** kuda yasap.’

...

Bu tilegi***n*** kabul etdi,

...

Öz başı***nı*** sıypatmakda,

...

Han kızı***nı*** aldatmakda..

...

Al kelin***ni*** kötergemiz.’ (Tandu)

...

Kene sürem atım***nı*** hiç sürünmiy..

...

Hiç de yigit lahidleri***n*** taptamaz atım,

...

Urus***nu*** tab uzakdan közüm seçe..

Tañga sürem atım***nı*** adım adım..

...

Men atım***nı*** tek tañga, tañga sürem..

...

Arslanlarnıñ kokusu***n*** tuyub tañda,

...

Andım menim atım***nı*** tañga sürmek!:

...

Tañga taba atım***nı*** kamçılayım!.. (Tañga Dogru)

...

Atıñ***nı*** egerle, yayıñ***nı*** kuşañ!.’

...

Frank’***ı***, German’***ı,*** o mürted Macar’***ı***..

...

Haçları***n*** takdılar öpüb moyunga,

...

Din, bilgi kolıman kırayık soyu***n***..'

...

Tatar'lar turdular çınları***n*** cırlap,

Yayları***n***, atları***n*** altunman sırlap..

...

On kere kanıman yerler***ni*** kirlep...

...

Yetmiş bir milletiñ boynu***nu*** egdi,

...

Añnasañ cigitlik ne ekeni***n***..

Tanısañ Batı'***nı***, Cengiz'***ni*** yahşı,

...

Bir Batı çıgıb da kamşısı***n*** almay..

...

Bir Cengiz kopub da ayagı***n*** ursa.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Ödleri***n*** kusar!.

Tınç Tatar çölleri***n*** kurgaklık sargan, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de kayırdım taliniñ kolu***n,***

Kene de çevirdim künlerim colu***n***..

...

Her Macar kalbine süygüm***nü*** saçıb..

...

Cigitden bahşış***nı*** bedava almam.. (Tokay Şarabı)

...

yıka üyü***n***..

...

Ayt! Oyt!.. Anañ***ı***, babañ***ı***... Men arslan, kaplan!..

...

ötleri***n*** kuskan, (Toy)

...

Cibergen tünevin balası***n***, sögüb!

...

-Aytmaçı bolmaycak şiyler***ni***, anay,

Kimseniñ kısmeti***n*** kıtmagan, Kuday!..

Azgana esim***ni*** cıygansoñ tursam,

Azgana yip tapıb keryam***nı*** kursam,

...

Atlanıb bahıtnıñ saçı***n*** culkayım!

...

Hecele ‘Ammen’***ni***; oku, üyren ‘Tebbet!’,

...

Okuyman cürekden Tañrı sözleri***n***;

Üstümde köremen melek közleri***n***!

...

Anamdan üyrendim, yanması***n***, küymesi***n***;

Öz püsür balamday kaygu***nu*** süymesi***n***!

Taşlañız men***i*** siz, baylar, dülberler;

Ketiyim, çobanlar men***i*** beklerler!

Öliyim, curtum***nu*** saray etem, deb,

Anam***nı***, babam***nı*** bar, bay etem deb!

...

Ne vakıt bir fakir kolu***n*** köterse; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Sen***i*** men Kırım'da, Kazan'da tabdım,

...

Moynuña sarıldım dertim***ni*** aytıb,

...

Añlasın bir sen***i*** düşman da süyer,

...

İstiymen özüñ***nü*** her yakta körmek,

...

Kuşlarga, kaşkırga üyretsem sen***i***,

...

Karuvlu sözüñmen köñlü***n*** kazsam..

...

Azrail tilim***ni*** biñ kere torasa,

...

Köñlüm***nü*** kaygılar kemirib turganda,

Halkım***nı*** tınışsız yıldızı urganda, (Tuvgan Til)

...

Siz de men***i*** oylaysız mı?

...

Bir köşeñde hep dünya***nı*** untur edim; (Uzak Tavlar)

...

Bir suvuk cel ese, karlar***nı*** cıya..

...

Köz köre bu***nu***, bolmaz diy bahar,

...

Her kün***nü*** köñlüm diy: 'Unut! Unut!'

...

Bu süygü kalibke ışığı***n*** salır, (Ümüt)

...

Çevirsin kevdem***ni*** karuvlu seller,

...

En çapkan vaktıñda şolar***nı*** ozduñ..

...

Alçak agaç***nı*** yıldırım yakmaz.. (Yanık Kaval)

...

Ömrüñ***ü*** sende körgen..

...

Koñşuñ***nu*** bileceksiñ,

...

Bizler***ni*** hakir bulub,

...

Kabrim***ni*** tokuz aylañ!.

...

Sen***i*** kim kaygıracak?

Sen***i*** kim kaygıracak?

…

Dogru***nu*** kim aytacak? (Yaş Bala, Tülber Bala)

…

Anam kaşka sıyırnıñ huyu***n*** ayta..

...

Gene töktü bir kopka ak sütüm***nü***..

Yañı keldi, tili***ni*** añnamayman..

-Asraması***n*** bilmeli, diy kartbabay..

Aytması***n*** bil, o añnar her tilden de

...

De saati***n*** çıgara, de pıçagı***n***..

...

Bizler de bek begenib tüşüncesi***n***,

...

Men tilim***ni*** çıkaram, o tiş sıga..

...

Kartbabayçık kuvana, kolu***n*** kaga..

...

Irgaçık***nı*** kaytarmay yanbaşka aldı..

...

Anam: -‘Kel!, diy, Siyd Bekir, öp Nuray***nı***..

...

Kel, mogaytma!’ Şay etip, men anay***nı***..

...

Baş sıypap, kalpagı***n*** kiydirgensoñ..

...

Nurayçık***nı*** anayım, koça, süye..

...

Yarın o***nu*** cıgarsıñ bir tutkanda..

...

Esma balam ber munda tilsiz***ni*** sen..

...

Kara cer***ni*** tebemiz, sekiremiz..

...

Tizimiz***ni*** yerge şay tiygizemiz..

...

Ayaklar***nı*** uramız, cer tozlana..

...

Ekevi de bek çeber hakkı***n*** aytsak..

...

Dört kapik***ni*** Nurayga layık bermek.

...

Başımızga nurları***n*** töge, töge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boynu***n*** büke..

...

Hiç bir kelin duvagı***n*** eskirtalmay,

Hiç bir yigit aygırı***n*** sekirtalmay..

...

Köne-suday rast kelgen yer***ni*** yaka.

...

Takdir***ni*** urub birev de teşalmadı,

Takdirniñ üygen çöplügi***n*** eşalmadı..

...

Yüz altmış yıl ejderhası***n*** öldürdim..

'Maday til'men bu***nı*** yazıb bildirdim.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Arab***ı***, Acem***i*** yalancı dostuñ,

Neçün sen olar***nı*** koşuda ozduñ..

...

Tiliñ***ni*** aldılar karuvsuz koluñdan..

Cahilsiñ özüñ***nü*** añlayalmadıñ.

Özüñ***nü*** körüb de cılayalmadıñ.

Barbarsıñ: Her yerde özüñ***nü*** aşadıñ,

...

Altı yüz cılda tek kış***nı*** kördüñ,

...

Kabe'de başkası Kur'an'***nı*** algan,

...

'Barbarlar Tarihi' adı***nı*** kaza..

...

Bir menmen uzakda duvañ***ı*** etken,

...

Bir menmen kolum***nu*** kökke köterib, (Zavallı Türük)

4.1.2.4. İyelik eki tekrarları

4.1.2.4.1. Birinci tekil şahıs iyelik eki tekrarları
Men garibmen, mescidi***m*** yok kirecek…

….

Tatlı, tatlı kulag***ım***a tiyalmay…

…

Mihrabına muñlu bet***im*** sürecek…

…

Tatlı, tatlı kulag***ım***a tiyalmay…

…

‘Tañrı***m*** kurtar !’ deb camisi tola mı?

…

Bar mı ‘Curtu***m*** !’ deb sesçigi karılgan?

…

Tatlı, tatlı kulag***ım***a tiyalmay…

…

Tatlı, tatlı yüreg***im***e tiyalmay… (Ezan Sesi)

…

Pençere***m***den tavlarnı seyretemen,

Tavlar aşa, yurt***um***a yetişemen.

Anda, endi, bilemen, köbden akşam,

Yatsı kıla, zikrete garib ana***m***.

…

‘Bekir***im***’ diy, ‘Arslan***ım***, köñl***üm***, köz***üm*** !

Kaydalarda cüresiñ masum kozu***m***?

…

Men***im*** baş***ım***, karuv***um***, akl***ım***, fikr***im***;

Hepsi sende közçüg***üm***, Siyt Bekir***im***.

Kün körmedim, onmadım, kadir Mevla***m***!

Tek bir kazna***m***, inci***m*** bar: Garib bala***m***.

…

Türlü oylar köñl***üm***nü sara sara.

…

Anayçıg***ım*** kocaman, öpe, öpe,

…

Köb vakıtlar tüş***üm***e özü kele,

Başım sıypay, köz***üm***nü öpe, öpe. (Anam)

…

Sarsın kol***um*** carasın,

Sarsın kol***um*** carasın..

…

Baba***m***a bar bunu ayt, (Babama)

…

Kalb***im*** taşkan, akkanda,

Göñl***üm*** ümüt yakkanda,

…

Kol***um***da ak çeçekmen…

…

Düşmanlar***ım*** külgende,

Baştaş***ım***nı silgende,

Ah tabılsam atlanıb,

Kamçı***m*** dörtke katlanıb!..

…

Koñşular***ım*** köçkende,

…

Tagarçıg***ım*** sırt***ım***da!.. (Ah Tabılsam)

…

Akça***m*** bolsa köb şiyden vaz keçemen;

Calvarmakdan, duadan, kol öpmeden..

Akça***m*** bolsa yazmayman uzun mektub,

Güzel kızınıñ cüregin sıypab, kütüb..

Akça***m*** bolsa közler***im*** mavi, siyah..

Tüs***üm*** tülber, saçlar***ım*** canga kıya..

Dogru aytsam hiç kimse açuvlanmay..

Hiç dogru***m***dan cürekler acılanmay..

Her kusur***um*** hazırman ödemege..

…

Akça***m*** bolsa dostlar***ım*** ölmez edi,

Unutmaknı hiçbiri bilmez edi..

Akça***m*** bolsa Kabe'ge keter edim,

Esirler***im*** tez azad eter edim..

Bir nerse***m*** cok, bar***ım***nı satmak kerek..

Lampa***m*** canmay, akşamdan catmak kerek..

Dostlar***ım*** bar, süyeler bek derenden,

…

Körünüş***üm*** eslerin alt üst ete..

Korkutaman dost***um***nu, düşman***ım***nı,

Korkmay aytam dogru***m***nu, yalan***ım***nı..

Gayıb***ım*** cok ölsem de bir gün añsız,

Kara keçe***m*** bolsa da kızıl tañsız..

Dar dünyanı cüremen hiç toktamay,

Köñl***üm*** hoş, kaygular hiç sıktamay..

Kıbla sırtka cetişe 'hayal' at***ım***..

Her mezarga baraman adım, adım

Hiçbir cerde altun***um*** tüşüb kalmay,

Hiçbir cerde hırsızlar akça***m*** almay..

Men bir azad dervişmen col***um*** açık,

Sag kol***um***da keşkül***üm***, sırlı kaşık,

Tagarçıg***ım*** top tolu türlü tılsım,

Öleştirem halkıma akl***ım***, us***um***..

…

Baş***ım*** bir taht, köñl***üm*** kökçe saray.. (Akçam Bolsa)

…

Tarih***im***ni andıra..

Añlamay deb hoca***m*** küçük kitabın, (Bab)

…

Batı rüzgarları sıypadı yüz***üm***nü;

Fabrik dumanları öpdü köz***üm***nü..

…

Çevre***m***de fabrikler, tezgahlar toldu,

Suv***um***dan içkenler milyonlar boldu.

…

Karadım oga, ümütmen yaşlandı köz***üm***,

‘Merhaba!’ dedim, boğazda tutuldu söz***üm***.. (Baltık Yalısında)

…

Men karayım, körgen***im***ni bilmiyim..

…

Kara közün közgü***m*** bolsun karayım,

…

Saçlarına muñlu baş***ım*** sarayım,

…

Kucaklayım, tek süygen***im*** bilmiyim..

…

Añsın meni öz köy***üm***nüñ tülberi,

…

Ölüm cakkan ateşini köz***üm***de,

Bir mana cok ıñırtısız söz***üm***de, (Bilmiyim)

…

Pencire***m***ni acı cel kaga, cuva..

…

Oylar***ım***a layık söz tabalmayman..

Cañı cıl***ım*** cok men***im*** söz kıskası, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Bir izin beriñiz, yurt***um***a kaytayım!

Yurt***um***a kaytayım, derd***im***ni aytayım!

...

Batıdan keliyim kanat***ım*** açıb,

Suvugan yürekge ateşler saçıb..

Ne mırza soy***um***da, aytuvlu bir bay,

Baba***m*** bir çoban, ana***m*** Zaydabay..

...

Kırım'da, Kaşgar'da 'Curt***um***!' deb cüriyim.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Baba***m***nıñ sabanı bek antal maga,

Baba***m***nıñ çubugu avz***um***nu caga.

Çarıgı ken bola, ayag***ım*** ketik,

Borbay***ım*** süyalmay ne çılgav, etik..

...

Kara cer, çin kökler, başçıg***ım*** aylana.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Kart Macar sözleri köñl***üm***e tiye..

...

Akl***ım***a bir eski kart cırı tüşe..

...

Cüreg***im*** kaygıman caşlana, pişe.

...

Hasretlik dost***um***suñ.. Bugün de süyemen..

Karşıñda tüşüne, baş***ım***nı iyemen..

...

Köñl***üm*** ümütmen, kaygıman tolu.. (Budapeşt Akşamı)

...

Alıñız meni de göñül***üm*** açılsın,

Köz***üm***den yaşlar***ım*** yurt***um***a saçılsın!..

...

Köy***üm***den, ana***m***dan

...

Esma'***m***nı körseñiz,

...

Yıykañız ana***m***nıñ yaşlı közlerin!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Men Budin'de, kardaşlar***ım*** Maçin'de..

Duygular***ım*** olargaçek baralmay,

Yarim uzak, moyunçug***um*** saralmay..

...

Büyük işçi kardaşlar***ım*** acıñız!

Curt***um***a da munday collar açıñız!

...

Sırlar***ım*** bar, aytacagım yar***im***e,

Yasañız col men***im*** tuvgan cer***im***e!

...

Duygular***ım*** Kaşgar'larga saçayım,

Derdler***im***e her kalibni açayım!

Tüy kardaş***ım*** sert demirni, ekliyber,

Yasa col***um***! Meni curtda bekliyler.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Tañrı***m***, bu kuluñ soramay carattıñ,

...

Tañrı***m*** ber maga bir ölüm yahşı,

...

Her akşam, saba budur baş dua***m***,

Cenaze***m*** ögünde cıyılsın yurt***um***. (Dua)

...

Dunayçıg***ım***, taşkınlı, kart köñlüñnü..

...

Köñl***üm*** coşdu, sendayın taşmak tiliy,

...

Soñ tartılsam, kurusam öz baş***ım***a,

'Şükür öldü!' yazsalar baştaş***ım***a..

...

Muñlu bet***im*** suvuñda çaykamadım... (Dunay Taşa I)

...

Dunayçıg***ım*** o taşkın, yaş göñliñni..

...

Açık diymen, göñül***üm*** taşmak tiliy!

...

Çıkarsam garib halk***ım***nı tar kölçikden,

...

Son boldursam, çekilsem öz baş***ım***a!..

'Şükür öldi!..' yazsalar baş taş***ım***a!..

...

Muñlı bet***im*** suvuñda çaykamadım!.. (Dunay Taşa II)

...

Kavuşur tez ümüt***üm*** erenine,

...

Tuyganlar***ım*** hep aytmak küç bolacak..

Kuvançlar***ım*** şaytanga tuyulacak..

Etken***im*** bar, bu künler, gurbetdemen..

...

Tek bir rica***m*** bar curtnuñ her celine; (Haber Aldım)

...

'Közçüg***üm***, Halim***im***, bir tüsüñ berseñ!

...

'Al munav çevre***m***ni çeçegin kara,

Her çeçek astında köñl***üm***nü ara.

Yapragı öz***üm***men, goncası Sara..'

...

'Baba***m***nı öltirgen Halimdir mutlak!

...

'Ay bala***m*** Aydamak suçumuz ne ki?..

(Şudur!) de bildir de et başım eki!..

Kardaş***ım*** Aydamak, Tatarlar Begi!..'

...

'Ölemen, sevab***ım*** afıvga cetmiy..

Sara'nıñ kanı kol***um***dan ketmiy..

Köñl***üm*** baht***ım***a razılık etmiy..' (Halim Aydamak)

...

Bazı baş köterip, diy kartbaba***m***:

'Sandal bulut körünmiy mi daha bala***m***??'

...

Közler***im***e bir talay masal sere..

...

Halk***ım*** süye, men de onu bek süyemen..

...

Kitaplarda adlar***ım*** betler tuta..

...

Men***im*** yazgan ferman***ım*** Hind'ke kete..

Men***im*** süygen cır***ım***nı dünya bile..

Arab, Acem destan***ım*** bitiralmay..

Destan***ım***a yalan şiy hiç kiralmay..

İskender'de soy***um***nu kıdıralar..

...

Anayçıg***ım*** kaftanın karadan tige;

...

'Agay***ım***!' diy, közçügü tola kele..

...

Toyga barsa anay***ım*** 'Ah bala***m***!' diy..

...

'Kara bala***m***, Esma, diy, kelir bugay..'

...

Esmaçıg***ım***, kardaş***ım***: 'Hak büyük!' diy..

...

Aygır***ım***man kelemen okday duvlap..

Anayçıg***ım*** koçaman, köteremen..

...

'Aga***m*** bar!' diy kurula, bir sultanday..

Toyu bola, bel***im***de al kuşag***ım***,

...

Sıcak bir kün baş***ım***da kaynagan tüş,

Yıllar keçti, öz***üm***e boldu turmuş..

...

Yüreg***im***ni toltırdım türlü çerge..

Esmaçıg***ım***, kardaş***ım*** köbden bekliy..

Köbden soray : ‘Agay***ım***, kayda, nişliy?..’

Yüreçigi parlana tüs***üm*** körse,

Men***im*** süygen yer***im***de biraz cürse..

Anayçıg***ım*** cılana, saba, akşam..

...

Tuvganlar***ım*** oylayman, bolam sersem..

...

Her kün tüşken, solganda bi çeçeg***im,***

Hasretlikde baş dua***m***, baş tileg***im***: (Hasret)

...

Çevirsin kevde***m***ni karuvlı seller..

Koparsın tamır***ım*** bir korkunç boran,

...

Ya caşın suksun da siyartsın köñl***üm,***

‘Ay’ demiy söniyim, tutulsun til***im***.. (İstek)

...

Kalk Esma, kardaş***ım***, kiy sırma fesiñ,

...

Babayda bükülgen baş***ım***nı silkdim,

Köñl***üm***de tirildi caş Tatar kanı..

...

Körünsün Esma’***m***nıñ sırmalı fesi.. (Kalk Esma Kardaşım!)

...

-Kurtasan aka***m*** bagçanı biñge satkan..

...

Bugün kebab, sarma***m*** var, katıklı küfte..

...

Kalganıñ öz***üm*** bilermen.. Ka sofraga!.

...

Sizlerni kördüm yok boldu iç***im***de derdim.

...

-Ne degen***im*** añladıñ mı? Sülman yaşa!

...

‘Hayırlı, baba***m***!.’ İçeler, tüküreler.. (Kalpak Mahracı)

...

Yol kösterir öz***üm***e tuvgan***ım*** Ülker..

...

Kızıl Ülker, sırdaş***ım***, söyleşken***im***!..

Bulutlu gece, bu gece kel kat***ım***a!..

‘Buv!’ degende yegerni sal at***ım***a!:.

Karañgı gece.. Tut kol***um***, yoldaş***ım***sıñ,

Karañgı gece, bil sır***ım***, sırdaş***ım***sıñ!..

...

Karañgı gece boranga karışsın ten***im***!..

...

Birinci kere topraknı kördü köz***üm***, (Karangı Gece)

...

Hatır***ım*** soray, hatır***ım*** soray..

...

Töşeg***im*** sala, töşeg***im*** sala..

...

Üst***üm***nü capmay, (Karañgı Suvuk)

...

-‘Kardaşlar***ım***, acıñız; bike***m*** hasta,

Bala***m*** öldü; cüreg***im*** kattı casda..’ (Kart Çerkes)

...

Sırr***ım***nı bildirme,

...

Mezar***ım*** kayda eken, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

-Mırza***m***, ‘Altun top***um***’ gene?.

...

-Cılama bala***m***, ap et, ap et!.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Altunday saçlarıñ bet***im***ni sıypay,

Közleriñ köz***üm***de boranlar yasay..

...

Ciberme kol***um***nu, hiç ayrılmayık..

...

Tatarman, sap sarı halk***ım***nıñ beti,

...

Kat***ım***da ‘sur’larnı hiç çaldırmañız. (Kaytarma)

...

‘Cengiz, Batı cıns***ım***dan hiç bolmadı!

Baba***m***, ana***m*** bir Şerige, bir Seyid,

Yakınlar***ım*** ya bir molla, ya kadı..’

...

Kılıc***ım*** cok, atlar***ım*** cok, cayavman..

Cüreg***im***de cangan ateş duruldu..

Moyn***um*** bahtnıñ kollarında buruldu;

...

Yükleniyim babalar***ım*** günasın, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Catar edim koyçuklar***ım*** cayar da,

Kulag***ım***nı cerge salıb tıñnasam,

...

Bugün uzak o tuvgan***ım*** kırçıklar.

Kaç cıllardır Budin kırı durag***ım***..

...

Kurumasın tek men bitken budag***ım***.

...

Öz köy***üm***nüñ minaresi sezilmiy..

...

Köñl***üm*** cuva, bola kaygu***m*** irgendiy..

Hasretler***im***, korkular***ım*** kömmekçün,

...

Kardaşlar***ım*** atlı bir halk cuvuklay..

...

Mezar***ım***nı dolansınlar atlarman.. (Kelecek)

...

On yaş***ım***da kiçkene çoban edim,

Yayla astında çalaş***ım*** kurgan edim..

...

Kalem***im***den bu yırlar kagıtka iye.. (Keleler)

...

Bir akşam ber maga degen***im*** kibik,

...

Çalınsın cüreg***im***ni cakkan cırlar,

...

Cıltıragan lampaçıg***ım*** bir cangın bolsun..

...

Cıltıragan lampaçıg***ım*** cıgılsın.

Ateş alsın caş cüreg***im*** çevresin,

...

Cenaze***m***ni saba bolsa cıysınlar,

...

Son col***um***da meni cañgız taşlasın..

...

Yamanlarlar bir vakitkeç dostlar***ım***,

...

Cenaze***m***ni, daim çökken kabr***im***ni,

Bir gül biter, gene başlar bahar***ım***.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Kiçkene sözler, silah***ım*** menim,

Kiçkene sözler, cüreg***im***, ten***im***..

...

Köñl***üm***e bulardan yetişe baylık..

Soylar***ım***, soplar***ım*** barısı atlı..

...

Kiçkene sözler, kılıc***ım***, at***ım***..

Kiçkene sözlerçün taht***um***nı sattım..

...

Caşasam cüreg***im*** bularman tolsun,

Kabr***im***de bulardan bir satır bolsun!.. (Kiçkene Sözler)

...

Kollar demir, baş emen. Köñl***üm*** tolu ateşmen.

...

Caşay kalb***im***, öz***üm***de. Oynay her bir söz***üm***de.

Oynay her bir söz***üm***de.

...

Curd kaygusı kat***um***da. Sagda, solda, art***um***da.

...

Bu sözler***im*** bek açık. Okur, añnar balaçık..

...

Kaygu, kuvanç toy***um***da. Calancı cok soy***um***da, (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Kene köñl***üm***de hasretniñ kart muñları,

...

Pençere***m*** katında,

...

Soba***m***nıñ artında..

Şiir***im*** baharsız, bilemen, ötmiy,

Bilemen yaz kerek deli kan***ım***a,

...

Lakin küz aş bere muñlu can***ım***a.. (Küz)

...

Munav kazan, halerden ketken kuda***m***nıñ!..

...

-Ogur ola Kurtali aka***m***!.. Bakıra,

...

Toyundan burun öz***üm*** satdım; kiyevlig***im***, öz***üm***niñ!.. (Mezad II)

...

Bülbülü cırlasa, muñlar***ım*** arta..

...

Közler***im*** caşara, kalb***im*** cumşay..

...

Öpkende köz***üm***nü sıypalap, süyüp..

Oylayman ana***m***nıñ o bol köz yaşların,

Yurt***um***nuñ uzakda kömülgen caşların..

Col***um***da külümsiy Karay kızları..

...

Kızıl da curt***um***nuñ yaylası, kırı..

...

Menim de kızılga boyansın mañnay***ım***,

-Gizlice kömsünler körmesin anay***ım***- (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Her miçe***m*** tekmil, közlerim açık..

Baş***ım***nı sıkmadı ebanay karıçık..

...

'Kemigi öz***üm***nüñ, etçigi seniñ!'

Paylaşdı babay***ım***, hoca***m*** Kurtpedin..

Bugün de süyeg***im***, et***im*** yerinde,

...

Azgana okudum, can***ım*** tarsıkdı,

Amme'de hoca bir til***im***ni sıkdı;

Künlerce cıladım, öz***üm***e kaytalmay..

...

Kökreg***im*** tüyemen, halklar egile..

...

Azgana cüriyim ümüt***üm*** büyük,

...

Tutturur bir kün de kol***um***dan men***im***,

Soratmay, aratmay aytkan***Ø***, etken***im***,

...

Padişah yasatır aga***m*** 'rast kele'.. (Rast Kele)

...

Men Tatar kedayman, til***im***niñ kulu,

Til***im***de caşagan cigitler ulu..

...

Köñl***üm***de kaynagan, baş***ım***da tuvgan,

Baş***ım***nı sıypagan, köz***üm***nü cuvgan..

Duygular, oylar***ım*** Arab'ga uzak,

...

Tek Tatar tilinde öz***üm***e kaytdım,

Sırr***ım***nı, köñl***üm***nü bu tilde aytdım..

Türedi tögülmen soy, sop***um*** belli,

...

Tokaylar kardaş***ım***, bir bagçe gülü,

...

Koşun***um***, dostlar***ım*** azgana bolsa da,

Kün künden el***im***e türlü cad tolsa da

Batırlık baş kerek, baş***ım***nı silkdim,

Til, köñül cavına kılıc***ım*** çekdim:

Soguşka dostlar***ım*** hak Tatar tiliçün! (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

-Mollaka***m*** da şay dese aysa endi,

...

-Sen bilirsiñ kardaş***ım*** Abdıla Efendi!

...

-Bala***m***çıktan balaban cigit bolar.

...

-Oh, gümüş***üm*** ketti ay beynamazga.

...

'Ey! der edi, kardaş***ım***, Bavbek dost***um!***

...

Onu oylay, selam***ım*** ciberemen..

...

Aç dost***um***dan köp devlet, nur bekliymen, (Student)

...

Kaç kereler collar***ım***a çukur kazdıñ!..

Kaç kereler mañnay***ım***a yaslar yazdıñ!..

...

Collarıñda menim kögs***üm*** sed kuracak..

Köz***üm*** daim artıñdan şay cuvuracak.

Ah töşesem çal sakalıñ bir col***um***a!..

Keçse bir kün kalın moynuñ, ah, kol***um***a!.. (Takdirge)

...

Sag***ım***da demir yol, ayag***ım*** çıplak..

Sol***um***da bir deñiz, yalısı ırak..

...

Her ‘avto’ ötkende yüz***üm*** kızara,

...

‘Tez çekil yol***um***dan relslerden erek!

...

Bet***im***e tükürgen köpüklü dalgada.

...

Karadım dost***um***a: Çekilgen taldaga,

...

‘Avuz***um*** köpügü deñizdir men***im***,

O deñizlerni men öz***üm*** tökkenim!’

...

Dost***um***nuñ başı da bir parça pişse.

...

Ümüt***üm*** bek kaviy, o da fark etecek,

...

Dost***um***nu taldadan tez çıkaracak mı? (Taldada Yatkanga)

...

Fayda bek köb sözler***im***e

...

‘Men***im*** ana karındaş***ım***,

Tuvgancıg***ım*** batır Tandu..

Men***im*** cab caş cıldızçıg***ım***

...

Eger men***im*** kan***ım***nı sen

...

On barmag***ım*** on caş bolub,

...

Kökge karab: ‘Ey ya Rabb***im***!’

...

Tek öz***üm***nü, perilerni,

...

Tuvgan***ım***nı öltirgen,

...

‘Hoş keldiñiz, suç***um*** büyük

...

-‘Bunu aytmak hem mırza***m***a,

Hem yurt***um***a bir hıyanet.’

...

Kılıc***ım***nı kuda yasap.’

Köbke ozmay ulu Tañrı***m*** (Tandu)

...

Kene sürem at***ım***nı hiç sürünmiy..

...

Hiç de yigit lahidlerin taptamaz at***ım***,

...

Urusnu tab uzakdan köz***üm*** seçe..

Tañga sürem at***ım***nı adım adım..

...

Men at***ım***nı tek tañga, tañga sürem..

...

Andım men***im*** at***ım***nı tañga sürmek!:

...

Boyn***um***nuñ borcu men***im*** tirmek bilek!

...

Kamaşsın köz***üm***, kör bolsun hak nurundan

...

Tañga taba at***ım***nı kamçılayım!.. (Tañga Dogru)

...

Kene de çevirdim künler***im*** colun..

Kene de şen çıga cırlar***ım*** kökge,

Bir Macar güzeli şarab***ım*** töge..

...

Köpüre, şapıra, kaynay karşı***m***da..

...

Şarab***ım*** nasibi bir canık Tatar'nıñ..

...

Men keldim 'kısmet'men yelken***im*** açıb,

Her Macar kalbine süygü***m***nü saçıb..

Şarab***ım*** tiledim, berdiler, muna:

...

Yüz sene taşlañız şiir***im*** tursun,

Taş***ım***da car***im***niñ közyaşı kursun.. (Tokay Şarabı)

...

Azgana es***im***ni cıygansoñ tursam,

Azgana yip tapıb kerya***m***nı kursam,

Balaga, öz***üm***e Tañrı***m*** berir;

...

Aylansın, anası başından, Allah***ım***!

Közünden, saçından, kaşından, Allah***ım***!

...

Bayramda Bekir***im***, galoşsuz kalmasın!

...

Bel***im***de al kuşak, saçagı oynay!

Baş***ım***da çal kalpak, terisi bozday!

...

Üst***üm***de köremen melek közlerin!

'Amin!' degende Tañrı***m*** köre!..

Köñl***üm***de ne tilek, tuygular cüre!..

...

Peşiman tuvulman şay tuvganı***m***a!

Baht***ım***da, ömr***üm***de soy kuvgan***ım***a!

Ana***m***dan üyrendim, yanmasın, küymesin;

...

Öliyim, curt***um***nu saray etem, deb,

Ana***m***nı, baba***m***nı bar, bay etem deb! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cüreg***im*** kaynagan, taşganda tabdım..

...

Ümüd***üm***, hayal***ım*** şay tüşüb çürgende

Moynuña sarıldım dert***im***ni aytıb,

Bir güzel sözüñmen öz***üm***e kaytıb..

...

Kabr***im***de melekler sorgu sorasa,

Azrail til***im***ni biñ kere torasa,

‘Öz tuvgan til***im***de ayt maga!’ dermen,

Öz tuvgan til***im***de cırlab ölermen..

Köñl***üm***nü kaygılar kemirib turganda,

Halk***ım***nı tınışsız yıldızı urganda,

Tuvgan til, başkası akl***ım***a kelmiy,

Bir büyük sırr***ım***sıñ düşmanlar bilmiy.. (Tuvgan Til)

...

Atalar***ım*** hep bavrıñda kömüldü,

...

Tuvgan***ım***, köz***üm*** tavlar.

Toprag***ım***, öz***üm*** tavlar. (Uzak Tavlar)

...

Men***im*** de kış bar kalb***im***de bugün..

Cüreg***im*** buzlu, kaygulu, küskün..

Yarın***ım*** nursuz, kökler***im*** bulut..

Her künnü köñl***üm*** diy: ‘Unut! Unut!’

...

Şen bolur ömr***üm***, cıldız***ım*** ceñi.. (Ümüt)

...

Köñl***üm*** hasta, köz***üm*** tonuk..

...

Yaz***ım***, şi’r***im***, fikr***im*** bozuk..

...

Tañrı***m*** yaşav büyük horluk, (Vesselam)

...

Çevirsin kevde***m***ni karuvlu seller;

...

Ya caşın suksun da siyartsın köñl***üm***,

Ay demiy söniyim, tutulsun til***im***.

...

Her akşam, saba budur baş dua***m***:

‘Tañrı***m*** ber maga bir ölüm yahşı!..

Cenaze***m*** ögünde cıyılsın köy***üm***, (Yahşı Ölüm)

...

Çevirsin kevde***m***ni karuvlu seller,

...

Öliyim tavlarda asl***ım*** da kiyik..

...

Tiymesin ten***im***e titregen eller, (Yanık Kaval)

...

Kabr***im***ni tokuz aylañ!.

Algış***ım*** algandansoñ,

...

Niyet***im*** edi yapmak,

...

Men külsem, masum dost***um***, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Gene töktü bir kopka ak süt***üm***nü..

...

Men tili***m***ni çıkaram, o tiş sıga..

...

Baba***m***:-‘Yok, diy, Siyd Bekir köz boyadı,

...

Men***im*** baba***m***, kartbabay.. İşte saga..

...

Ana***m***: -‘Kel!, diy, Siyd Bekir, öp Nuraynı..

...

Nurayçıknı anay***ım***, koça, süye..

...

-Tek küreşmen, diy baba***m***, bolmaz cigit.

...

Esma bala***m*** ber munda tilsizni sen..

...

Köñl***üm*** tola, tamır***ım*** cana, kaynay..

Ayaklar***ım*** özlükten cürüb kete.

Közler***im***de bar nerse cırlay, oynay..

...

-'Ah Tañrı***m***, bagışla!..' diy sert baba***m***, (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl kerilgen yaş saz***ım***a,

Yapışkan dertler tün ve kün bogaz***ım***a..

...

Kara sevda, hayal yok kalem***im***de,

Cennet, cennem kaygısı alem***im***de..

...

Men batırdım kalem***im*** tab közine,

...

Şiirler***im*** cümlesi takdirge mıskıl!.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Keçmişiñ aytmayım, közler***im*** iye.

Tarihiñ açmayım, cüreg***im*** küye..

...

Bu künüñ karangı, men***im***kidayın,

...

Bir menmen kol***um***nu kökke köterib, (Zavallı Türük)

4.1.2.4.2. İkinci tekil şahıs iyelik eki tekrarları

…

Yaş ömr***üñ***ü acı yel kötürdi mi?

…

Bek bilesiñ, öz bala***ñ*** bolmasa da: (Anam)

…

Öz curt***uñ*** cok bolsa da şay bek uzakda.

…

Sil köz***üñ***nü, cigitlerdey, atlan, kuşan!

…

Tuvuşnu tut, soñ curt***uñ***a yüz çevirib,

Kıl namaz***ıñ*** toprag***ıñ***a bet***iñ*** sürüb..

Nafileni bek uzatmay col***uñ***a tüş,

Curtda büyük ibadet***iñ*** icra tiyüş..

…

Şifa alıb ‘ölmez ümüt’ sağ eli***ñ***den,

…

O vakıt da mezarı***ñ***nı begemeseñ, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Ey yüce San’at ! körülmiy töbe***ñ,***

Her cerde tek bar bir büyük türbe***ñ,***

...

Cuvurduk art***ıñ***dan, cuvurduk boşuna.. (Boşuna I)

...

San’at, yetişilmegen san’at, daha duvag***ıñ***nı açmadıñ.

...

Art***ıñ***dan cuvurduk boşuna..

Bilinmegen davke, hey yazık caş çag***ıñ***da öldüñ, (Boşuna II)

...

Dunayçıgım, taşkınlı, kart köñl***üñ***nü..

...

Yüce sedni köpüg***üñ*** aşıp kirgen,

...

Tüz yalı***ñ***da sebebsiz yuklamadım.. (Dunay Taşa I)

...

Seniñ parlak bet***iñ***de özine külgen,

...

Dunayçıgım o taşkın, yaş göñl***iñ***ni..

...

Yüce sedni köpüg***üñ*** aşıb kirgen..

...

Tüz yalı***ñ***da, sebebsiz yuklamadım!..

Muñlı betim suv***uñ***da çaykamadım!.. (Dunay Taşa II)

...

Anaynıñ kencesi, cüreg***iñ*** aşı..

...

'Közçügüm, Halimim, bir tüs***üñ*** berseñ!

Süygen***iñ***, saygan***ıñ*** şulay da kösterseñ!

Bir küçük çevre***ñ***ni tüs***üñ*** deb ciberseñ!'

...

Baylar da beklerler bosaga***ñ*** tışnı..' (Halim Aydamak)

...

Şarıldab akkan sel-ömür, haber***iñ*** bar mı?

Başka ömür başlaycak höner***iñ*** bar mı? (İçken)

...

Kalk Esma, kardaşım, kiy sırma fes***iñ,***

Topuzlu şal***ıñ***nı sal yosma omz***uñ***a;

Savatlı kuşag***ıñ*** caltırat yahşı,

...

Anayday közler***iñ*** turmasın caşlı,

Sil köz***üñ,*** kerye***ñ***niñ kurulmak zamanı.. (Kalk Esma Kardaşım)

...

Haygidi akça***n*** olsa da bir keyf etsen!

...

-Tıbkı öz***iñ***dey çal kalpak men yasatdım.

...

-Haydi Server, baş***ıñ***da paralansın kardaş.

...

Öz***üñ*** çekil, 'Daşa'nı koy bu işke!

...

İnsan öz***üñ*** menligin saklamalı,

...

Kana Server, kade***ñ***i nagışlaçı!:.

...

'Köter kalpak perçem***in*** kültelensin! (Kalpak Mahracı)

...

Altunday saçlar***ıñ*** betimni sıypay,

Közler***iñ*** közümde boranlar yasay..

Süyemen saçlar***ıñ***, ölümge tarta, (Kaytarma)

...

'Muna resm***iñ*** tarihlerde körüne.

...

Bet***iñ*** sarı, pantik murn***uñ*** kiçkene!'.

...

Bizler cakdık, Bagdad'***ıñ***nı, Basra'***ñ***nı,

...

Bizler soyduk aksüyeg***iñ,*** kara***ñ***nı!.

...

Kitablar***ıñ*** yalan aytsa dayim şay,

...

Kitablar***ıñ*** Diclelerge atarman!

Saraylar***ıñ*** yermen yeksan etkensoñ,

Bala***ñ***, çaga***ñ*** odga kurban ketkensoñ, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Kızıl, hasta dudaklar***ıñ*** öpiyim..

...

İnce bel***iñ*** sarıb koran tepiyim..

Kızıl, hasta dudaklar***ıñ*** öpiyim.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Moyn***uñ***a sarılır, öpermen köz***üñ,***

Sen maga tuvgansıñ, köstere söz***üñ***.. (Kiçkene Sözler)

...

Zülüfler***iñ*** kınalı. Dudaklar***ıñ*** dualı.

...

Ay karılgaç, karılgaç! Kanat***ın***nı yahşı aç! (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Darılsın şay ana***ñ*** yaz, nışanlı***ñ*** kış.. (Küz)

...

Kitab***ıñ***nı cerge salmay,

...

Yurt***uñ*** içün kaygırmasañ,

...

Baş***ıñ***, köñl***üñ*** asıl tolmaz.

...

Tuvganlar***ıñ*** süyalmasañ,

...

Emgen***iñ*** cok anay sütün,

Eşitken***iñ*** çın ögütün..

...

Sen hücre***ñ***e kapanmasañ,

...

Yalan ‘Süyem!’ degen til***iñ***,

‘Candım, küydüm!’ degen köñl***üñ***.

...

Öz fayda***ñ***dan ötalmasañ,

...

Cigitlikte ne iş***iñ*** bar? (Öz Özüme)

...

Sen deñişme, murad***ıñ*** uçun bolsa!

Ömr***üñ***de her şey***iñ*** curdçün bolsa..

...

Sen unutma mukaddes kederler***iñ***!

Cılab ösken o viran öz cerler***iñ***.. (Sen Deñişme)

...

-Aysa mına, bir yasak iş***iñ*** bolsa,

...

Valla şu köz***üñ***nü ilip alır.

...

-Sen ne diysiñ şu, öz***üñ*** Akseyit Akay? (Student)

...

Sensiñ zalım, köz***üñ*** çıksın!..

Mezar***ıñ***nı seller cıksın!..

...

Sensiñ saran, kursun kol***uñ***!

Bilmiy kal emi! Sag***ıñ***, sol***uñ***..

...

Sen kurula, çubug***uñ***nu içesiñ,

...

Kene ozdum tuzag***ıñ***nın sıncırların..

Tez atladım şaytanlıg***ıñ*** çukurların..

...

Ölgençek kollar***ıñ***a yapışmaga..

Collar***ıñ***da menim kögsüm sed kuracak..

Közüm daim art***ıñ***dan şay cuvuracak.

Ah töşesem çal sakal***ıñ*** bir columa!..

Keçse bir kün kalın moyn***uñ***, ah, koluma!.. (Takdirge)

...

'Körgen***iñ*** bir rü'ya, aytkan***ıñ*** masal,

Maksad***ıñ*** kopaymak, niyet***iñ*** osal!.. (Taldada Yatkanga)

...

Cüreg***iñ***ni tişliycek.'

...

Alyuk degen tuvgan***ıñ***nı

...

Bir zarar***ıñ*** tokunacak;

Seniñ bu soñ aytkan söz***üñ***

...

Kart baba***ñ***a ciberemen.' (Tandu)

...

At***ıñ***nı egerle, yay***ıñ***nı kuşañ!.'

...

Seniñ bu inkar***ıñ*** korkudan kele..

...

Azgana yüreg***iñ*** bolsa tek seniñ,

...

Agardı közler***iñ*** o kirli yaşı,

‘Tatarman!’ der ediñ kökreg***iñ*** tüyüp,

‘Tatarman!’ der ediñ öz til***iñ*** süyüp..

...

Kabışkan beti***ñ***de bolmasa eski,

...

Bazı bir söz***üñ***de bolmasa izi, (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Ayt! Oyt!.. Ana***ñ***nı, baba***ñ***nı... Men arslan, kaplan!.. (Toy)

...

Moyn***uñ***a sarıldım dertimni aytıb,

Bir güzel söz***üñ***men özüme kaytıb..

Cırlar***ıñ*** bolmasa, mane***ñ*** bolmasa,

‘Curd’ degen söz***üñ***men cürek tolmasa..

...

Bilmiymen Türük mü, Tatar mı ad***ıñ***..

Bek yaman tatlısıñ, Tañrıdan tad***ıñ***..

Türük de Tatar da sen***iñ*** sözler***iñ***,

İkisi iki çift muñlu közler***iñ***..

...

Bir canık söz***üñ***men cüregi iyer..

İstiymen öz***üñ***nü her yakta körmek,

Her yerde inci***ñ***den destanlar örmek..

...

Sen***iñ***men düşmanga yarlıglar yazsam,

Karuvlu söz***üñ***men köñlün kazsam.. (Tuvgan Til)

...

Kana kana çokrag***ıñ***dan içe mi?

...

Atalarım hep bavr***ıñ***da kömüldü,

Güzel közler hep kölge***ñ***de cumuldu,

...

Körmesinler balalar***ıñ*** yad bosaga,

...

Bir kaya***ñ***da tez sargayıb solur edim;

Bir köşe***ñ***de hep dünyanı untur edim; (Uzak Tavlar)

...

Bekir, sen zayıfsıñ, karuv***uñ*** kaytkan,

Ana***ñ*** beşig***iñ***de tılsımlar aytkan;

Sen bir tar köldesiñ, bakalar dost***uñ***,

En çapkan vakt***ıñ***da şolarnı ozduñ..

...

Bilmiymen baş duva***ñ*** makbul bolur mu?

Takdirmen ölmekden baş***ıñ*** kutulur mu?

Yigitlik tileg***iñ***, açuv***uñ*** ufak..

Yurt***uñ***da kaya yok, suları kurgak..

...

Yalıñız bir şey***iñ***, yigitlik mal***ıñ***:

Kutarsa kutarır yanık kaval***ıñ***!.. (Yanık Kaval)

...

Babay***ıñ***, sultan bolsa,

...

Kollar***ıñ*** çeçek colsa,

...

Kol***uñ***da caş gül solsa..

Kol***uñ***da caş gül solsa,

Keder***iñ*** tez coyulsa..

...

Ömr***üñ***ü sende körgen..

...

Bizlermiz, kol***uñ*** tutub,

...

Koñşu***ñ***nu bileceksiñ,

...

Bilgi***ñ***men, iman***ıñ***man..

...

Kat***ıñ***da cürecekmiz.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

-Ka Bekir! diy,köriyim cigitlig***iñ***..

...

-Ay Bekir! diy, sag***ıñ***a mukayt bol!.

Sakt bol!. Berme ayag***ıñ*** ırgaçıkga!..

...

Seniñ ul***uñ*** tögülmen aysan endi.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Sen***iñ*** de cıldız***ıñ*** tıñ bermiy urgan.

Keçmiş***iñ*** aytmayım, közlerim iye.

Tarih***iñ*** açmayım, cüregim küye..

Cadlarnıñ koluna tüştü mü saray***ıñ***,

Karardı, silindi mi cıldızlı ay***ıñ***..

Arabı, Acemi yalancı dost***uñ***,

...

Bir sürü düşman***ıñ***, uçun düşman***ıñ***,

Bira deb içeler zavallı kan***ıñ***.

...

Bir talay esirik, kol***uñ***da neyler..

Col***uñ***dan ettiler, dogru col***uñ***dan,

Til***iñ***ni aldılar karuvsuz kol***uñ***dan..

Cahilsiñ öz***üñ***nü añlayalmadıñ.

Öz***üñ***nü körüb de cılayalmadıñ.

Barbarsıñ: Her yerde öz***üñ***nü aşadıñ,

Cadlarga ballar***ıñ*** aşatıb caşadıñ..

...

Sen***iñ*** de bar edi atadan kalgan,

Karuvlu bir til***iñ***, vatılmaz kalkan.

...

Devlet***iñ*** sen***iñ*** zavallı Türük,

...

Öz tuvgan til***iñ***e dayanır mekensiñ?

...

Bu kün***üñ*** karangı, menimkidayın,

...

Bir Urum uzakda tarih***iñ*** yaza,

...

Bir menmen uzakda duva***ñ***nı etken,

Tuvgan***ıñ,*** sen***iñ***men ölümge ketken.

...

Bir menmen, kardaş***ıñ***, men ‘Pis Tatar!’ (Zavallı Türük)

…

4.1.2.4.3. Üçüncü tekil şahıs iyelik eki tekrarları

Akşam üst***ü*** ezan ses***i*** cañgıra,

Derdlilerni hak kat***ı***na çağıra.

Ezan ses***i*** minareden cayıla,

Kökke çığa, muñlu, yorgun bayıla.

Çay kat***ı***nda ak sakallı kartbabay,

Titrek kol***u***n salkın suvda uvalay.

Derenlerden ‘Allah !’ sesi hış kele.

…

Mihrab***ı***na muñlu betim sürecek…

Ezan ses***i*** biyaklarga kelalmay…

…

Ak sakallı koñşu mazin yaşay mı?

Gene ‘Allah!’ deb söz***ü***ne başlay mı?

…

‘Tañrım kurtar !’ deb cami***si*** tola mı?

…

Bar mı ‘Curtum !’ deb sesçig***i*** karılgan?

…

Ezan ses***i*** biyaklarga kelalmay…

…

Cıyılışıñız ezan ses***i***n kaçırmay,

…

Hak kat***ı***nda yurd savlıg***ı***n tileñiz!

…

Ezan ses***i*** biyaklarga kelalmay… (Ezan Sesi)

…

Ana köñl***ü*** ne dayın nazik bina,

…

Tüşler, oylar Tañrı***sı***n maktay, maktay… (Anam)

…

Cad kızlar***ı*** cırlaylar,

…

Karşılıg***ı***n alıb kayt,

Karşılıg***ı***n alıb kayt!.. (Babama)

…

Kalb***i*** kuvanç tolganda,

…

Soñ cır***ı***nı tıñlasam!..

…

Soñ kahve***si***n içkende,

…

Mezar***ı*** nur tolganda,

…

Kabr***i***n tokuz aylansam..

…

Ay ışığ***ı***n sergende, (Ah Tabılsam)

…

Güzel kızınıñ cüreg***i***n sıypab, kütüb..

…

Kıbla sırtka cetişe 'hayal' at***ı***m.. (Akçam Bolsa)

…

Añlamay deb hocam küçük kitab***ı***n,

Toplay, ilm***i***n ayta, ayta, anlata..

Biñ baba körem cerde, kökde, caşavda,

Añnab keçsem onun eski bir bab***ı***n. (Bab)

…

Kara köz***ii***n közgüm bolsun karayım,

Saçlar***ı***na muñlu başım sarayım,

…

Añsın meni öz köyümnüñ tülber***i***,

Meni körsün kapalsa da közler***i***,

…

Ölüm cakkan ateş***i***ni közümde, (Bilmiyim)

…

Men bu cılnıñ işler***i***n aytalmayman,

…

Cañı cılım cok menim söz kıska***sı***,

Bizim dünya muñlarnın kart dünya***sı***.

…

Bizniñ caşav kaygu***su***, tasa***sı***man,

Cüñ hırka***sı***, koturlu asa***sı***man,, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Cukla, cadnıñ toy ses***i***ne baş kaldırmay,

Bahar***ı***na, bülbül***ü***ne hiç aldırmay..

…

Bizler endi curt sevda***sı*** başımızda,

…

Baht yañlış***ı***n tüzeltmege turganmızdır;

…

Cür soguşlar meydan***ı***nı cayav, atlı, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Bir boran yasayım tınç Tatar çöl***ü***nde,

Mollanıñ, karanıñ kaygısız göñl***ü***nde..

...

Saraylar iç***i***ne azagana karayım;

...

Betleri kırmızı, moyun***u*** kalın,

...

Bir izin beriñiz, o köz***ü*** caşlı,

Cüreg***i*** suvugan, biçimsiz başlı..

Köylüge aytayım özünüñ til***i***nden,

Koparıb beriyim bilginiñ gül***ü***nden..

...

Nurlanır şindiki karuvsuz köz***ü***,

Bir arslan kesilir yarlıgdır söz***ü***.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Taş***ı***nı yad ellerden ketirtmem hiç,

...

Bek yüksek bolmasa da kök töbe***si***,

Temelli bolsun, aydınlık, her köşe***si***.

Pencire***si*** geñiş bolsun, kirsin ışık,

Carlıga her kapı***sı*** bolsun açık..

...

Kesmesin kıbla cel***i***n hiçbir üynüñ,

Bolmasın karaltı***sı*** falan biyniñ..

...

Cıyayım alt üst etib catgan cer***i***n,

O eski zor cigitler kemikler***i***n..

...

Şay etib izgüleşsin dört dıvar***ı***,

Çeşme***si***, çeçekler***i***, keñ azbar***ı***.. (Bir Saray Kuracakman)

...

Bar yürek tav***ı***man borlunu urganda..

...

Körünür maşanıñ halkalı sap***ı***; (Biz Yaş Ekende)

...

Babamnıñ saban***ı*** bek antal maga,

Babamnıñ çubug***u*** avzumnu caga.

Çarıg***ı*** ken bola, ayagım ketik,

...

Köylerniñ itler***i***, barag***ı*** yaman,

...

Meniñçün eñ yahşı kaldırım taş***ı***;

Bolayım kahveci, tek şeher caş***ı***.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Çevirilgen kara dumanman çevre çet***i***,

Görüne cümle yolcuga ölüm bet***i***..

...

Duv..! Duv..! ete yalınıñ kayalar***ı***,

...

Her kayanıñ üst***ü***ne taşlaycak iz.. (Boran)

...

Tapındık saga, tapındık boş***u***na..

...

Cuvurduk artıñdan, cuvurduk boş***u***na..

...

Seni köb közledik, közledik boş***u***na...

...

Kıdırdık sizlerni, kıdırdık boş***u***na...

...

Silalmay keçemiz bir fakir caş***ı***n,

Sıypamay bir öksüz balanıñ baş***ı***n..

Barabar cıladık, cıladık boş***u***na..

Mazlumnuñ öc***ü***nü alalmay kaldık,

...

Köpürdük, bakırdık, bakırdık boş***u***na..

...

Cıladık, kaygırdık; kaygırdık boş***u***na..

...

Caşadık, gezindik, kezindik boş***u***na..

...

Keçemiz, ölemiz, ölemiz boş***u***na... (Boşuna I)

...

Tapındık saga boş***u***na..

...

Artıñdan cuvurduk boş***u***na..

...

Seni köb, köb közledik. Boş***u***na.

...

Sizni köb kıdırdık boş***u***na..

Hiçbir bahtsızınıñ közyaşıØnı silalmadık.

Onuñman barabar cıladık. Boş***u***na..

Hiçbir mazlumnuñ öc***ü***nü alalmadık.

Baş kaldırdık, bağırdık. Boş***u***na..

...

Biz kaygırdık boş***u***na..

...

Caşab cürdük boş***u***na..

...

-Ah şan!- Ölüb ketecekmiz.. Boş***u***na..(Boşuna II)

...

Budapeşt akşam***ı***.. Bulutlu, küskün..

...

Uzakdan eştile Macar cırlar***ı***..

Sesler***i*** mogayuk, köñülden iye..

Kart Macar sözler***i*** köñlüme tiye..

Bek tanış, bek sıcak şu Budin kırlar***ı***..

...

Binlerce cıllarnıñ munlar***ı***n açıp,

Kartanay calbara, derdler***i***n saçıb.

...

Aklıma bir eski kart cır***ı*** tüşe..

...

Budapeşt akşam***ı***.. Üç cıllık tanış,

...

Budapeşt akşam***ı***.. Üç cıllık tanış..

...

Tek akşam cetişe cıldızga col***u***.. (Budapeşt Akşamı)

...

Alıñız ketiyik deryalar çet***i***ne,

Karayık yakından Çolpan'nıñ bet***i***ne!

...

Yıykañız anamnıñ yaşlı közler***i***n!.

Kollar***ı***n öpüñüz, unutsun keder***i***n!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Keçsin diymiz colçu rahat, köñl***ü*** bol..'

...

Çökiç ses***i***n eşitedir melek de..

...

Tek men kaldım colsuz, hasret iç***i***nde.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Çubar barak, üy ald***ı***nda oturur,

...

Közçikler***i*** pır pır eter tanış körse, dost körse,

...

Oşamay o şeherlerniñ şarik***i***ne, it***i***ne,

Öz ötmeg***i***n öz***ü*** taba, öz iş***i***men keçine..

Çubar barak baş***ı***n eger, dolaşır,

Öz eş***i***ni öz***ü*** tabar, öz***ü*** süyer, añlaşır.

...

Köz***i*** caşlı, tiş***i*** kalmay, ayakları mayşaya.

...

Birkaç cıl soñ Çingeneler kemikler***i***n satalar... (Çubar Barak)

...

Yüksek tavlarnıñ töbe***si*** duman,

Büyük yigitlerniñ türbe***si*** duman,

Beklenmez işlerniñ nefes***i*** duman,

Kanlı cenklerniñ arfe***si*** duman.

...

Büyük deñizlerden alır çokrag***ı***n,

Daim yükseklerde kurar konag***ı***n,

Hiç kimse bilalmaz onuñ durag***ı***n,

...

Aylana tav baş***ı***n, çöllerge yürmiy,

Kapatkan közler***i***n, yerlerni körmiy,

...

Bet***i*** bar, közler***i*** körünmiy şarknıñ,

Derd***i*** bar, yaşları tökülmiy şarknıñ,

Til***i*** bar, sözler***i*** eştilmiy şarknıñ,

Çöller***i***, göller***i***, eller***i*** duman.

Batı rüzgar***ı***, kıbla sırt bora***sı***,

Esmiy, tirilmez Kıtay'***ı***, İran'***ı***,

Yeşermez kum çöl***ü***, yürümez kervan***ı***,

Essin batı yeller***i***, tez cavsın duman. (Duman)

...

Çevre***si***nde sedlerge açuvlanıp..

...

Halklar tura çet***i***nde, tüşüneler:

...

‘Bu sedlerni kırk cıldır aşgan***ı*** cok,

Munday etib, dinsizce taşgan***ı*** cok..’

...

Saba, akşam öz iş***i***n izgü bilip,

Közgülerde tek öz***ü***n karap, külüp.

...

Taş sedler hep çevre***si*** taşalmay da,

...

Çıksam sendiy zamannıñ taş tıynag***ı***n,

...

Şu Tatar’nıñ bar sedd***i***n bir kötürsem. (Dunay Taşa I)

...

Çevre***si***nde sedlerge açulanub..

...

Halklar tura çet***i***nde, tüşüneler:

...

Altmış yıldır bundayın taşkan***ı*** yok,

Bu sedlerni şay tezden aşkan***ı*** yok..

Öz isteg***i***n her şiyden izgi bilgen,

Seniñ parlak betiñde öz***i***ne külgen,

...

İnsanlıknıñ sedler***i***n yaksam, yıksam! (Dunay Taşa II)

...

Biraz evvel öz ad***ı***n bilalmagan,

Horlug***u***nu oylab da utanmagan,

...

Ezan ses***i*** şay tiyib gafil canga..

Kavuşur tez ümütüm eren***i***ne,

Yalan, kerçek dünyanıñ aden***i***ne..

...

Tek bir ricam bar curtnuñ her cel***i***ne;

Gurbet elniñ şu suvuk ecel***i***ne:

...

Çalgı ses***i*** Çatır'nı aşkan vakıt: (Haber Aldım)

...

Halimçik, çag***ı***nda bir Tatar caş***ı***,

Cosmalar degenday bıyıg***ı***, kaş***ı***,

Anaynıñ kence***si***, cüregiñ aş***ı***..

...

'Sara'nı tanıdı bir şabat kün***ü***,

Tülber bir şebboyday çıfıtlık mün***ü***,

'Çıfıtsıñ!' demedi, berdi köñl***ü***nü,

...

'Al munav çevremni çeçeg***i***n kara,

Her çeçek ast***ı***nda köñlümnü ara.

Yaprag***ı*** özümmen, gonca***sı*** Sara..'

...

Sorañız şeherniñ bar***ısı*** tanıycak!..'

...

'Ey çıfıt kızlar***ı*** bulay mı süyesiz?

Kelinlik duvag***ı***n süygüsüz kiyesiz..

Bir Tatar caş***ı***na böten mi tiyesiz?..'

...

Sara'nıñ toy***u*** bar, oynay da oynay..

...

Aydamak at***ı***nda, cigit çevre***si***,

Bel***i***nde pıştav***ı***, es***i***nde 'çevre'***si***.

Aygırlar kıdıra toy üy***ü*** nere***si***..

...

‘Toktasın çalgılar! Cas gün***ü*** bugün!

...

Aydanız amansız büyüg***ü***n, küçüg***ü***n!..’

...

‘Beriñiz kelinni duvag***ı***n sarıb!..

...

Ayşeniñ, öksüznüñ dügün**ü** bola,

Kelgen cok; aşlar***ı*** aşanmay kala..

Üyler***i*** kaygıman tola..

...

‘Barayık öksüznüñ könl***ü***n almaga,

...

Çatır’dan Or yag***ı***n hiç köralmayman..

Donski Kazag***ı***n bek kıralmayman..’

...

Sara’nıñ kan***ı*** kolumdan ketmiy.. (Halim Aydamak)

...

Çoban akay çepken***i***n korayga ilgen..

Kölge***si***ne töşelgen, uzanıp kelgen..

...

Körüne bir köyçüknüñ kavaklar***ı***..

Sanki dersiñ tütiyler yaprakları..

...

Tek çegirtki, bakalar koranta***sı***,

Bakırşalar ‘Muna, dep, toy sıra***sı***..’

Bizniñ arba ast***ı***nda beş-on akay,

...

Orta***sı***ndan sekire bir ak aygır..

Celke***si***ne yapışa, atlanaman..

...

Anayçıgım kaftan***ı***n karadan tige;

Közü caşlı her akşam, her bir gece..

On yaş***ı***nda Esmaçık gece, gündüz..

...

‘Agayım!’ diy, közçüg***ü*** tola kele..

...

‘Muna yüzler: İç***i***nde hiç yok sendiy..’

...

Eskiler***i*** yok bola buzda, karda..

...

Ak saç***ı***nı tartmaga yetkeremen..

...

Esmaçıknıñ kaygu***su*** yokday bola:

...

Kimse saç***ı***n teline kol süralmay..

...

Toy***u*** bola, belimde al kuşagım,

Yañı üy***ü***ne kötürem adım, adım..

...

Yüreçig***i*** parlana tüsüm körse,

...

Belki sen de cılarsın kece***si***n aytsam..

...

Hiçbir kuşnuñ yavru***su*** coyulmasın..’ (Hasret)

...

Bir karuvle parça***sı***, sırlı kaşık,

Peştimal bav***ı***, moyuncak, kök nazarlık..

...

Kim bilsin kaysı toylarda etler***i*** pişken,

...

Bütün Tatar malle***si*** serilgen suvga,

Bahşış***ı***n yollay Sıvaş'ka, kart Azav'ga..

...

'Ah demesem kaltiyim?.' Tatar yaş***ı***.

Kol***ı***n dayay fenerge, öküre, kusa,

Bir kol***u***na kene de şişe***si***n kısa.

...

Tarihçiday aktarıb silsile***si***n,

Şorbacı bere, belsenib terbiye***si***n.

...

Cıyıla ballar karaylar yıkılgan yer***i***n.

...

Bu süalnı keç vakıt göñl***i*** duya, (İçken)

...

Şu kıbla rüzgar***ı*** koyulsun izge!.

...

Milletler koşu***su*** başlandı köbden,

Her halknıñ bar onda aygır***ı***, at***ı***,

Tek fakır Tatar'nıñ eşitilmiy ses***i***,

Tek bayguş Tatar'nıñ col tülber ad***ı***

...

Sil közüñ, keryeñniñ kurulmak zaman***ı***..

...

Köñlümde tirildi caş Tatar kan***ı***..

...

Kedaylar, batırlar untulgan töl***ü***..

...

Cañgırsın dört yakda caş Tatar ses***i***..

Keñ koşu cer***i***nde kalmayım cañgız,

Körünsün Esma'mnıñ sırmalı fes***i***.. (Kalk Esma Kardaşım!)

...

-Abkadirniñ ortag***ı***, Morduhay İlya.

...

O devletli öz iş***i***n özü bilir,

...

Tujurka kiygen üst***ü***ne, artı yırtmaç!

İştan***ı*** desen, kalife-kadife kumaç,

Çızmaları parılday, katmerli konuç.

...

-Ya kalpag***ı***n baksañız, yalama-filiz!

...

Dost düşmanıñ bareme kulag***ı*** duysun!

...

-Baş üst***ü***ne, diy, aşçı Söyün aga,

...

Kirib kele birev***i*** akırtından,

...

Sizi kutlay Tatar'nıñ medeniyet***i***!

İnsan özüñ menlig***i***n saklamalı,

Kultura***sı***n her zaman yakmalı.

...

Yansın düşman yüreg***i*** meltelensin!.' (Kalpak Mahracı)

...

Karañgı gece- derenlik ma'na***sı*** menim,

Karañgı gece- dogurur bala***sı*** menim!.

...

Karañgı gece yetecek öz tañ***ı***na,

Kızıl Ülker kavuşur Çolpan***ı***na.

Karañgı gece ballar***ı*** tuvdu endi, (Karangı Gece)

...

Üst***ü***nde buz, kar,

Ast***ı***nda mezar, ast***ı***nda mezar.. (Karañgı Suvuk)

...

Bir ucuz caşav derd***i***nde herkes,

Ucuz bir caşav derd***i***nde her kim.

...

Ne toprak ast***ı***nda bir er kevde***si***;

Ne toprak üst***ü***nde bir cigit ses***i***..

Kapirler çubug***u***n savura kökke.

Cavurnuñ bayrag***ı*** sallana yüksek,

Medrese, caminiñ kapı***sı*** kırık.

...

Esirler türkü***sü*** mırılday herkes,

Tek bir kart kol***u***nda bar eski kuvvet,

...

Bir kafir bala***sı*** korkuta hep***si***n,

...

Mevta***sı*** tolturur erenler mezar***ı***n,

Ak saç***ı***n üst***ü***ne tamlagan kanlar,

...

Hatunlar iş***i***dir, takmaknı taşla.

Sen Giray kul***u***suñ, başıñnı al da, (Kart Çerkes)

...

Kart Çingene, sakal***ı*** ak, Tatar’day,

Kaygu***su*** köb, köz***ü***nde caş mundıray..

Soy***u***n, sop***u***n bilmiy o, sayalmay da..

Tarih***i*** cok, baht***ı*** cok, kışda, cayda..

...

Kaygu öse, töl***ü*** aç; akça, aşsız.

...

Akça tabkan birkaç Tatar cigit***i***,

Akl***ı***n coytkan şu arada, hay gidi..

Keçe vakt***ı*** birkaç caş basa üy***ü***n,

Uyandıra fakirni, söge soy***u***n..

...

Kol***u***ndan tutub tartalar üy ald***ı***na,

Karı***sı*** cılay, kızçıg***ı*** ay zarlana..

...

Davul***u***na koş pıçak keçireler..

Fakir kele üy***ü***ne cılay, cılay..

Ah***ı*** tuta Tatar’nı köbke ozmay..

...

Çingene çala o vakıt öz baş***ı***na,

Zalımnıñ zalım ceter, deb, tik baş***ı***na!’ (Kart Çingene)

...

Kıp kızıl tav yag***ı***..

...

Taş***ı*** bol, iç***i*** keñ, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Sırt rüzgar***ı*** duvulday; köz yaş töge..

...

Bunday gece yolcu***su*** bek uzak keter..

...

Saray***ı***nda davullar patlay da patlay..

Toy ses***i***n ala, kötüre cel bek uzak:

...

Tülki kümes col***u***nu dayim tabar..

Aydamak Amet, dostlar***ı*** cab tüb***ü***nde,

...

Her bir***i*** bir ‘helal içki’ küp***ü***nde.

...

Biznin içün bay toy***u*** bek uygun da..’

...

Buz toz***u***nu çañgıtıb keldiler toyga:

...

-Munda mırza toy***u*** bar, ozdursunlar!.

...

-Alay***ı***nı soravsız şindi aydarman,

...

Ana Tatar ceng***i***ne berdiler sebeb;

Bir***i*** ‘Mırzam.’, öbür***ü*** ‘Arslanman!’ deb..

...

Tayak sopa; soñ***u***nda pıçak, pıştav,

Kar üst***ü***ne cansız tüşdü birkaç sap sav..

...

Bir köb***ü***nde savılmaz derd kozgala..

...

O mundan da cigitlik ders***i*** aldı: (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Şu dünya zavklar***ı*** aslı da kandırmay.

...

Yaşavnıñ moyn***u***na hiç sarılmayık..

...

Tatarman, sap sarı halkımnıñ bet***i,***

Su bolgan kan***ı***, çürügen et***i***..

...

Yaşav***ı*** bu kün de bir küzel kaytarma.. (Kaytarma)

...

Biri açkan kitab***ı***nı ‘lanet!’ diy,

...

Biri yazgan tarih***i***ni ‘Barbar!’ diy..

Bir vakıtlar boyn***u***n bükken emirge..

...

‘Tatar halk***ı,*** Tatar han***ı***!’ fısılday,

Kafir, mümin bütün dünya tiller***i,***

‘Tatar han***ı*** curtumuznu cakdı şay,

Mengülikke ateş bolsun her cer***i***..’

...

Bet***i***n örte, ses***i***n kısa, kizlene..

...

Düşmanlar***ı***: ‘Sensiñ!’ diyler, kınaylar,

...

Sensiñ Cengiz arka***sı***ndan cuvurgan,

...

Taşlañız o fakir halknı suç***u*** cok,

Suç***u*** bolsa caşav***ı***nda ödiycek,

Menmen, Cengiz, Temiz Hannıñ torun***u,***

Menmen onuñ col***u***n daim kütiycek.

...

Bizler cıkdık saraylar***ı***n ‘Roma’nıñ,

...

Kel, bir sor. Beriyim hep hesab***ı***n,

...

Kel, bir sor. Barbarlıknıñ esbab***ı***n!.

...

Moynum bahtnıñ kollar***ı***nda buruldu;

Bugün ölüm collar***ı***nda bir savman!.

...

Dayim kursañ közyaş***ı***ndan kök saray..

...

Eziliyim, yükleniyim suçlar***ı***n!

Büyük hannıñ, büyük halknıñ miras***ı***n,

Yükleniyim babalarım günas***ı***n,

Şay cüriyim şu dünyanıñ uclar***ı***n!.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Bazı temiz çokraklarnıñ akış***ı***n,

Tuyar edim bazı çeçek öskən***i***n;

...

Cer ast***ı***nda başka cel eskən***i***n..

...

Kültelengen yüksek otlar iç***i***nde,

...

Kaç cıllardır Budin kır***ı*** duragım..

...

Budin kır***ı***n töbe***si***ne çıgaman,

Öz köyümnüñ minare***si*** sezilmiy..

Cad ellerniñ toprag***ı***nı tıñlayman,

Tuvganlarnıñ ayak ses***i*** eştilmiy..

...

Bir Dunay bar, tanış biraz közler***i***,

‘Babaylardan birkaç***ı***nı kördüm.’ diy..

Oga barıb biraz suv***u***n karasam,

...

Kumlug***u***nda türlü köller kazaman;

Yalı***sı***nda bir töşelib otursam,

...

Eşitemen ‘Kelecek’niñ sesler***i***n,

...

Aygırlar***ı*** ‘Kelecek’den kişniyler..

Cigitler***i*** daha turmay, uyuklay..

...

Eşitemen ayan, beyan cırlar***ı***n,

Aytalmayman adlar***ı***nı sizlerge,

...

Eşitemen kelecekniñ sesler***i***n,

Yosma, nazlı, beyaz Tatar kızlar***ı***,

Külüşeler kalın dülbend art***ı***ndan,

Külüşeler, tez coytula izler***i***..

...

Köb***isi***niñ kumral saç***ı***n öpkemen..

Köb***isi***men aşk derd***i***ne tutulub,

İnce bel***i***n sarıb koran tepkemen..

...

Bunu körgen kartçıklarnıñ kalb köz***ii***, (Kelecek)

...

Yayla ast***ı***nda çalaşım kurgan edim..

...

Uzak yoldan ötken atnıñ ayak ses***i***n,

Yaş özenniñ kır ast***ı***ndan şay ötme***si***n,

...

Özençikniñ suv***ı***ndan içalmayman,

...

Lakin çıksam yañgızlık çatır***ı***na,

Kirsem yigit yaşlarnıñ sırlar***ı***na,

...

Tülbendsiz kızlar, örtecek ayıb***ı*** yok.

Kaygısız kızlar, ceyizden gayıb***ı*** yok.

...

Meşçanlarnıñ kora***sı***n tez atlatub..

...

Hep***si*** kardaş, her bir***i*** oy da egiz..

...

Nal yarıg***ı*** şavk bere ülkelerge..

...

'Tavşan yıl'da el üst***ü***nden ozacakman..

...

Dostlar meni kömüñiz yol kat***ı***na!.

Kayerde yigit su bere ker at***ı***na.. (Keleler)

...

Ketir maga kart Temir'niñ kade***si***n,

...

Ateş alsın caş cüregim çevre***si***n, (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Soylarım, soplarım bar***ısı*** atlı..

...

Men Cengiz bolmaga tuvganman asl***ı***..

...

Kiçkene sözler, mana***sı*** büyük,

Közler***i*** caşlı bek, ciger***i*** küyük..

Kart çoban sözler***i***, atay sözler***i,***

Cigitlik cırlar***ı***, akay sözler***i***..

...

Büyüg***ü***, küçüg***ü*** emr***i***ne uya..

Kart çoban sözler***i***, atay sözler***i,***

Cigitlik cırlar***ı***, akay sözler***i***.. (Kiçkene Sözler)

...

Bala okuy, ‘Amin!’ diy curt baht***ı***na,

Bek katmagan miyçig***i*** cav aht***ı***na.

...

‘Hak!’ diy Tatar ballar***ı*** kökke karab,

‘Curt!’ diy halkım gurbetde, col***u***n sorab,

...

Caşav***ı*** bir tüş meken, bir iş meken.. (Kimse Bilmiy)

...

Uzak curtnuñ derdler***i***. Bar köyler***i,*** kendler***i,***

...

Rüzgarnıñ da til***i*** bar. O da cılay köñl***ü*** bar.

...

Cigit tuvmay, ana cok. Asrav***ı***nda fayda cok.

...

Curd kaygu***sı*** katımda. Sagda, solda, artımda.

Kol***u*** demir, kalb***i*** taş. Men eslendim, o cap caş.

...

Yakın***ı***man herkesniñ. Türük, Tatar, Çerkes’niñ.

...

Kaygulu halk, büyük halk! Cigerler***i*** küyük halk! (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Sandıçıg***ı*** çırt-çırt etse, boşasa,

Kapı***sı***nı çik-çik etken sarı kurtlar aşasa,

Boş tüfekke ‘şaytan iş***i***, patlar!’ degen her zaman,

...

Caş agaçnıñ kölge***si***nde ‘Yamandır.’ deb yatmagan,

...

Soñ korazda basık üy***ü***n, reca, niyaz tapkaçek;

Es***i*** ketken hucur bir halk bar eken,

Bu halk kay***sı***?. Bunu bar mı bilmegen?

...

Yigitlig***i*** karaldı***sı***n taş duvar***ı***n keçmegen,

...

Öz öz***ü***ne aga bolgan, sultan bolgan habersiz,

...

Üyde zalım, toyda yigit, lafları şay arslanday,

...

Onu düşman orta***sı***na sürermen,

Top yer***i***ne onuñ öt***ü***n patlatıb,

Düşmannıñ tab taht üy***ü***ne kirermen. (Korkak)

...

Irgag***ı***na tayangan, koy***u***nu caygan,

...

Köşele***si*** kap kara, çılgav***ı*** ak..

...

Kurt Nebi Çoban koylar***ı***n capka caya..

Eçki, koy***u***n, kozu***su***n aruv saya..

Soñ bir üfliy cürekden kaval***ı***na,

Kapik bermiy bu dünya ahval***ı***na..

...

Bildire bu dünyanıñ iç***i***n, tış***ı***n..

...

Köp vakıtkeç köñl***ü***nde ses***i*** çıñlay..

...

Baka tıñlay, çekirtke ses***i***n kese..

Kaval ses***i*** semirte koynu yahşı,

'Ma! Ma!' degen köñülnüñ bola aş***ı***..

Kaval ses***i*** atlana, köyge kete..

...

Akşam n'aytsa çobannıñ gür kaval***ı***,

...

Bunuñçün hep Kırım'nıñ birdir cır***ı***;

Bu cırlarda gizlengen ulu sırr***ı***.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Kene körüne küznüñ solgun bet***i***..

Kene köñlümde hasretniñ kart muñlar***ı***,

Kene kapalgan, dumanlı tavlarnıñ çet***i***..

Kene duvulday celniñ o çöllü çıñlar***ı***..

Çet***i***nde Dunay'nıñ, yarınnı oylay,

...

Cay vakt***ı***, bulutday,

...

Pençerem kat***ı***nda,

...

Sobamnıñ art***ı***nda..

...

Közler***i*** dumanlı, yanag***ı*** solgun,

Köñl***ü*** kırık bek, süygü***sü*** olgun..

...

Bir***isi*** beklete meni şay munda,

...

Ne cırlarnıñ aytkan***ı*** yosma kız***lar***..

...

Üst***ü***nde şay muñlar***ı*** unutulgan. (Küz)

...

Çıfıt***ı***, Kazag***ı***, Tatar***ı*** hazır,

...

Her parça nam ala, añdıra öz***ü***n..

...

İçler***i*** sır tolu, iyeli sandıklar..

Kuş tüg***ü***, kurama, Çin atlas yasdıklar..

Her bir***i*** ‘eski’ deb cıyıla munda,

...

Satalar, alalar birbiriñ eski***si***n,

Birbiriñ dua***sı***n, birbiriñ tepsi***si***n..

...

O eski filcandan kahve***si***n içe..

...

Mezadlık yasdıkga sarıga baş***ı***.. (Mezad I)

...

Kol***u***nda kegen, kumanlar,

Omz***u***nda şallar, yorganlar,

...

Koldan kolga keçe şiyler, üydeki***si***n çakıra,

...

Eski tesbih kol***u***nda,

Namaz kıla Hak yol***u***nda,

...

Kene şu eski cezbe***s****i*n süre odka!..

...

Algan şiymen toy ete, iş***i***n köre..

...

Kene şu ta'birnamemen ta'birliy tüş***ü***n,

Hayırga yoray geleceg***i***n, bu gün***ü***n ve geçmiş***i***n.. (Mezad II)

...

Çubug***u***n savura, afyon***u***n cuta..

...

Müslüman bala***sı***, Müslüman bala***sı***..

...

Keçmiş***i*** yalan, bugün***ü*** bulut..

...

Bir bala tuva, avuç***u*** kanlı..

Müslüman bala***sı***, Müslüman bala***sı***.

Biñ üynüñ her kün tavan***ı*** çöke,

...

Biñ yüklü hatun, bala***sı***n buva,

...

Müslüman bala***sı***, Müslüman bala***sı***..

Mevtalar çüriy, kanlar***ı*** kurıy,

Erenniñ türbe***si***, baştaş***ı*** iriy.

Kene de bir***evi*** cetişe şarkdan..

Kene de bir***evi*** töñülmiy hakdan..

Bir çoban bala***sı***, Müslüman bala***sı***..

...

Cümle***si***n körgen bu keday!..

...

Hep***s****i*ne yetken bir ecel,

...

Hep***s****i*nden kavi şu ömür, (ONU KÖRGEN BU KEDAY)

...

Turmuş***u*** bizlerge köñülsüz, cırsız..

Bülbül***ü*** cırlasa, muñlarım arta..

Sescig***i*** azgana ‘Borlu’ga tarta..

Tavlar***ı***n karayman ‘Çatır’ga oşay..

...

Tüşkende cavun***u*** şuvuldap, kuyup,

...

Oylayman anamnıñ o bol köz yaşlar***ı***n,

Yurtumnuñ uzakda kömülgen caşlar***ı***n..

Columda külümsiy Karay kızlar***ı***..

Közlerde onganlık, süygü izler***i***..

...

Güller***i*** açılgan, yaapragı katmer..

Güller***i*** bek kızıl, ah nasıl kızıl!

...

Kızıl da curtumnuñ yayla***sı***, kır***ı***..

Kızıl da bu yılnıñ taşkan ‘Salgır’***ı***..

...

Süyemen bu renkni eren reng***i*** deb,

Erenler bet***i***nde curt örneg***i*** deb..

...

Bayramda seyranda Tatar kızlar***ı***,

Kün körüb oñmagan tañ cıldızları.

Koparıp taksınlar kökrekler***i***ne,

Curt aşk***ı*** tolar tez cürekler***i***ne..

...

Tatarnı taht***ı***na çıgarmak içün.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Türlü dertmen köñl***ü*** çürgen,

...

Emgeniñ cok anay süt***ü***n,

Eşitkeniñ çın ögüt***ü***n..

...

Curt savlıg***ı***n kütalmasañ,

...

Ad***ı***, san***ı*** şay coyulsa,

Kal! Şay Tañrı lanet***i***nde,

Yad ellerniñ bir çet***i***nde.. (Öz Özüme)

...

‘Yal bermiy, aktara,’ deb ‘üynüñ iç***i***n.’

‘Kemig***i*** özümnüñ, etçig***i*** seniñ!’

...

Bugün de süyegim, etim yer***i***nde,

...

Cadlarnıñ may***ı***man kavrulub pişdim,

Sökmege bilemen yavropa il***i***nde,

Yalanlar aytmasın ulema til***i***nde;

...

Bu dünya bek hucur, halklar***ı*** kiyik.. (Rast Kele)

...

Barsın yıllar aylansın bilgen***i***day,

Barsın col***u***n şaşırsın cıldız, kün, ay..

Sen aylanma, dostcugum, halk col***u***ndan!

Doğru kara, hiç ürkme sag sol***u***ndan!

...

Sen unutma sürünmek yek bolgan***ı***n!

Hak col***u***nda cangıznıñ bek bolgan***ı***n!.. (Sen Deñişme)

...

Kevdes***i*** kalın bek, tamır***ı*** deren..

Kart Tatar tiliniñ men kopdım han***ı***,

Men tuvgan bala***sı***, ölmegen can***ı***.

Men onuñ ses***i***nden uyandım endi,

...

Men Tatar kedayman, tilimniñ kul***u***,

...

Bir kece tüş kördüm bir Tatar üy***ü***nde,

Tabir***i***n tabdım bir çın Kazan köy***ü***nde..

...

Tek Tatar til***i***nde özüme kaytdım,

...

Nevai pirimdir, kedaylar baş***ı***,

Tatarca cırlagan bir Tatar caş***ı***.

Tokaylar kardaşım, bir bagçe gül***ü***,

Menimki köñl***ü***, menimki til***i***..

...

Arab'nıñ, Acem'niñ üst***ü***ne titriycek..

İstanbul, Türk til***i***n batırdı, buvdu..

Türklüknü unuttu, Türk cır***ı***n kuvdu..

İstanbul, sebeb***i*** bu sakavlıknıñ,

...

Ka yerde aytılsa Nevai til***i***,

Ka yerde duyulsa Tokay'nıñ köñl***i***,

Ora***sı*** biz izgü 'ak toprak' bizge,

...

Anay***ı*** ösdire ‘Ay ninni’ çalıb,

Kart, canık cırlarman köñl***ü***nü alıb,

...

Anaynıñ cırlar***ı*** beşikde kala..

...

Beşikde eştiyik birinci ses***i***n,

Salagaç üst***ü***nde mezarga kelsin.

...

Soguşlar sıra***sı*** keldi de keçe,

...

Til, köñül cav***ı***na kılıcım çekdim:

Soguşka dostlarım hak Tatar til***i***çün! (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

-Soñ sudyanıñ çortlar***ı*** daha yaman,

...

Akseyitniñ ulçug***u*** zirek, ateş.

...

Mında ös(„) tuvarcı bolacag***ı***n,

...

Neniñ içün ay.. Aytçıñız osal yag***ı***n;

...

Ne destanda aşk***ı*** bar, ne mevlütte.

...

Bunuñ ecr***i*** zekattan artık kat-kat.

...

Da! Degende imamnıñ cavlıg***ı***na,

...

Garib selim cabıştı ana***sı***na:

‘Barmayman, deb, men kazak oca***sı***na..’

Ana***sı*** da: ‘Cat ellerge cibermiymen,

Başıcıg***ı***na şapkeler kiydirmiymen,

...

Közler***i***nden yaş kurumay künlergeçek.

...

Birkaç yıl soñ gimnazist şnel***i***nde

Selim endi köy***ü***nde şay söylene:

...

Deseñ sizde bir***i***ne şaşa, küle.

...

Köynüñ halk***ı*** cıyılıp cami ald***ı***nda,

...

-Olan, bunuñ baba***sı*** hırsız tuvul,

...

-Ana***sı*** da pek şaylı, temiz köñül,

Zavallınıñ cılamak osal iş***i***..

...

Kana oca ne açmay avuz***u***nu?

Savapları***n*** dagıtsın yüzlep, binlep.

...

Daa caşlık bar biraz kafa***sı***nda,

...

O da bolur pek yahşı sıra***sı***nda..

...

Bir kün Ades şahr***i***nde rastkeliştik,

...

Tar pencere ald***ı***nda kögs***ü*** açık,

Okur edi, ald***ı***nda bir lampaçık.

Tapmay köp kece uyku tar kapı***sı***n,

...

Söyleşirdik sert kışnıñ tañ***ı***naçek;

...

Köz***ü***n açar, gür saç***ı***n sıypar, küler,

Soñ közyaşday canıg***ı***n töker, töker..

Kol***u***n urub der edi: ‘Tatarnıñ da

...

Başka halkday hakk***ı*** bar her zamanda.

...

Puşkin, Gogol.. Ruslarnıñ baş***ı***, köz***ü***.

...

O cırcılar, çıncılar aytkan söz***ü***,

Hep o maden cır***ı***ndan çıkkan elmas.

...

Kelgen, keçken cigitniñ güzel ad***ı***,

...

Din ögüt***ü***, babaynıñ nasihat***ı***.

Köp vakıtlar uzanır kum üst***ü***nde,

Kara Deñiz çetler***i***n karar edik,

...

Bizmiz öksüz cır***ı***man cangan, küygen.

...

Töşek, yasdık, yorgan***ı***n halkka berip,

Öz***ü*** cerde catkan***ı***n köp körgemen,

...

Yad ellerniñ bayram***ı*** başlaganda,

Açlık, hasret onuñ da bet***i***n sıypay.

Yorgun köz***ü*** külgende, yaşlanganda,

Biraz daha öskenin özü añlay..

Onuñ yorgun közünde, ak betinde,

Atkan tañnıñ tüsün men köremen,

Şindi uzak dünyanıñ bir çetinde,

...

Devirlerniñ çokragın kıdıraman..

Her devirniñ köremen kart anası,

Bunday aç bir cigitniñ tar odası.

...

Onuñ tutkan orucu makbul diymen.

Ümüt ete, yakında onuñ adın, (Student)

...

Bek köb Tatar balası,

Bilmiy: Kim ‘Suv Anası’..

...

Köñlüne nur katayım.

...

Suv Anası, bir köyde,

...

Adı deseñ Esmaçık..

...

Bir kart hacı dostuna;

...

Şindi cüre başı boş;

Yaz, kış, bahar köñlü hoş..

...

Suvdan çıkar, saçın çözer, tüşünür..

Sögütlerge sırrın aytar, tögünür..

Kara közü özlügünden iyer, diy;

Baht cıldız***ı*** kökde titrer, küyer, diy..

...

Canıg***ı***ndan ak bulutlar kararır;

...

Bunuñçündür ‘Salgır’nıñ şay kurma***sı;***

Soñ kuturub, coşub, taşıb turma***sı***..

...

Bunuñ içün kat***ı***nda köy barınmay;

Suv***u***nda da ciyiz, keten arınmay..

Bütün bunlar Esmaçıknıñ aht***ı***dır;

Oh bolsun şay!. Bizniñ halknıñ baht***ı***dır.. (Suv Anası)

...

Tek fakirniñ kısmet***i***ni aşab toygan,

...

Köb anaynıñ caş baş***ı***na kelib cetken..

...

Garib halknıñ bostan***ı***na cavdırmagan,

...

Cılav***ı***ndan taşnıñ köñl***ü*** iygen vakıt.

...

Cırlay, cırlay ‘yas’ urba***sı***n piçesiñ..

...

Kene ozdum tuzagıñnın sıncırlar***ı***n..

Tez atladım şaytanlıgıñ çukurlar***ı***n.. (Takdirge)

...

Töpege karadım, fabrik duman***ı***!..

Aşada: Maşina kıyamet-boran***ı***!..

...

Solumda bir deñiz, yalı***sı*** ırak..

...

‘Elektrik’ lampa***sı*** ete maskara..

...

-Hey! Kimsiñ ‘relsler’niñ üst***ü***nde yatkan?

...

Capkan çekmençig***i***n, yatkan çalkaga..

Alaşa yorganıñ türkü***sü***n yırlay,

Dünyanı aylana, yer***i***nden turmay..

Körgenim aytkanda kol***u***nu siltedi,

...

Alaşa yorgan***ı*** bolur mu ozgan?

Deñizler keçermen ‘Lokman ruh***u***man!’

...

‘Avuzum köpüg***ü*** deñizdir menim,

...

Cümle***si***n basdırır fısıldı ‘felyeton’.

...

Dostumnuñ baş***ı*** da bir parça pişse.

...

Ya ‘lokman ruh***u***’man dünyadan köçmese.

...

Relslerniñ üst***ü***nden turub ketecek..

...

Relslerniñ üst***ü***nden endi turacak mı? (Taldada Yatkanga)

...

Bek uzun bir kece***si***nde;

...

Bir köy***ü***nde cıyıldık,

...

Bir kartçıknıñ çevre***si***nde

...

Kulag***ı***nı bergenge.

...

Küc***ü*** ucsuz, söz***ü*** ötkür

...

At***ı*** toru, öz***ü*** sarı,

Kalpag***ı*** çal, ton***u*** maylı..

...

‘At***ı*** bolgan cigitlerge

...

Şay bolsa da ana***sı***ndan

Ad***ı*** bunuñ ‘Tandu’ edi.

...

Cılaganda ses***i*** tüzden

...

Moyunçug***u*** buruldu.

...

Kardaş***ı*** da bolgan edi.

...

Her üç***sü***nüñ köñülleri,

...

Bir kün Tandu ok***u***n, cay***ı***n

...

Üynüñ iş***i***n karañız,

...

Kereg***i***ne yarañız.

...

Biz bu halknıñ, Tañrı emr***i***,

Batırlar***ı*** bolamız;

...

Demek onuñ kereg***i***ne

...

Men tavlarnıñ amalıg***ı***n

...

Kardaşlar***ı*** bu sözlerden

...

Cigit, batır kardaşlar***ı***.

Tandu bu söz karşı***sı***nda

Küydü, akdı közyaşlar***ı***..

...

Kıska***sı*** soñ bu üç kardaş,

...

Çevre***si***nde yuku aldılar.

Keçe vakt***ı***, hiç ömr***ü***nde,

...

Tav peri***si*** algışladı,

...

At kat***ı***nda kanga pişken

...

Yay***ı*** kalgan kerilib..

...

Merdlig***i***ne coradı.

...

Da!. degende caşnıñ bet***i***n

...

Bu caş cigit tuvganlar***ı***

...

Meleg***i***men uzlaşdı;

Oñ kol***u***ndan bir kagıdcık

...

Söz***ü***n biz de karayık,

...

Nigiz***i***ne barayık:

...

Cer yüz***ü***ne cav kan***ı***ndan

...

Senden hakk***ı***n tiliycek,

...

Tandu, caşnıñ bu sözler***i***n

...

Hak kitab***ı***n, avuzdan şay

...

Kat***ı***ndaki sert kayaga

Kim eken***i***n yazdılar..

...

Namaz***ı***nı kıldırdı;

...

Cennet yol***u***n bildirdi.

...

Bir zaman soñ tav iç***i***nde

...

Kale iç***i***nde eki Emegen

...

Bir gemiday beşig***i***nde

...

Meger biyer Kar Tav***ı***nıñ,

Cin el***i***niñ kenar***ı*** eken..

...

Caşın, boran puñar***ı*** eken.

...

Kale iç***i***nde oynaşdılar,

...

Kara atlas kiyimler***i***,

Bel***i***nde al kuşag***ı***,

Tuvalmagan körpe koz***u***

Teri***s******i***nden kalpag***ı***

Caş dilberniñ degen***i***day,

Boy***u***, pos***u***, köz***ü***, kaş***ı***

...

Arslandayın Çongar caş***ı***..

...

Cedi ata***s******ı***n algışlatdı..

Til***i***n, curt***u***n süydürdü..

...

Kaf Tav***ı***nı çıñlatdılar..

...

Birev keldi omuz***u***nda

...

Kale iç***i***nde caş Emegen,

...

Aslı tüs***ü***n koymadılar,

...

Birer peri tiz***i***nde

...

Ne dünya bar köz***ü***nde.

...

Sezgek Tandu bu sözlerden,

Baş***ı***n silkdi, uyandı..

Kılıç***ı***nı bir siltedi,

...

Periler hep öt***i***n kusdu,

Ay col***u***ndan adaşdı,

...

Birbir***i***ne karaşdı..

...

Kapular***ı***n ufatdı

...

Dedi Tandu tişler***i***ni

...

Vay baş***ı***na Emegen'niñ,

Ayag***ı***nı bassa kıyış..

...

Bar usul***u***n bilgen batır,

Irgakçıman bel***i***n kırdı

...

Mindi üst***ü***ne cav köznü,

Ölüm tüs***ü*** kapladı..

...

Közyaşlar***ı***n töküb aytdı,

Ölüm tat***ı***n tuygan fakir,

...

Sizniñ halkdan hiçbir***i***ne

...

Bek aytuvlu peri***si***nden,

...

Caş kız***ı***na köñül bergen.

...

Bir Emegen mırza***sı***man

...

Cer***i***n sizge aytayım..

...

Sayı***sı*** cok maldan başka

Üç baş kaşka at***ı*** da bar:

...

İkinci***si*** bu colnu bir

...

Üçüncü***sü*** bir künde üç

...

Bu üç at***ı*** kişneb başlay:

At iye***si*** bunu tuysa

...

Emegen'niñ öz***ü*** de bek

...

Tögül hiçbir adam iş***i***..

...

Belki bizden birev***i***ne

...

Emegen'niñ cesed***i***ne

...

Cigit sırr***ı***n aytmak bolmay..

...

Algı Emegen mırza***sı***nı

...

Af etdiler güna***sı***nı..

Mal***ı***n, mülk***ü***n çıplaklarga

...

Batırnıñ köb mal***ı*** bolsa

...

Bolgan***ı***nı aytalmayman

Batırlık bir hak bergi***si***,

Men tüb***ü***ne cetalmayman..

...

‘Şindi sıra cin han***ı***nıñ.’

Dedi Tandu, at***ı***n sıypab.

‘Cin han***ı***ndan kız alaman,

...

Bu tileg***i***n kabul etdi,

Cin han***ı***nıñ saray***ı***na,

...

Atdan tüşüb çepken***i***ne

...

Üy iç***i***nde altun, inci

...

Bizniñ halkdan tek kuyrug***u***

Moynuzlar***ı*** ayırd ete.

Kimi***si***niñ saçlar***ı*** bar,

...

Boynuzlunuñ boyn***u*** bükük.

...

Avuz***u***ndan odlar saçkan

...

Kim***isi*** bir kıldan arkan,

...

Kim***isi***niñ bir söz***ü***nde,

...

Öz baş***ı***nı sıypatmakda,

...

Han kız***ı***nı aldatmakda..

...

Tañrı emr***i*** birleşdiler. (Tandu)

...

Gece kuş***u*** fırılday şay kimerde,

...

Hiç de yigit lahidler***i***n taptamaz atım,

Ocag***ı***na Urusnuñ kişneb geçe..

...

Uruslarnıñ üst***ü***nden oklab geçe..

...

Esir halknıñ össün bir al güller***i***!.

...

Arslanlarnıñ koku***su***n tuyub tañda,

Açılsın til***i***, söylensin bülbüller***i***!..

...

Boynumnuñ borc***u*** menim tirmek bilek!

...

Kamaşsın közüm, kör bolsun hak nur***u***ndan

Bir mezarlık yer algaçek sınır***ı***ndan, (Tañga Dogru)

...

Süglün cıl***ı***nıñ dördüncü ay***ı***nda,

Macarlar Eli'niñ bir kızgın cay***ı***nda..

Cetişdi Batu Han Kart Dunay boy***u***na..

Haberler ciberdi yavurlar soy***u***na..

...

‘Barbarlar, bularnıñ soguş***u*** oyun..

Din, bilgi kol***ı***man kırayık soy***u***n..’

...

On kere kan***ı***man yerlerni kirlep...

Oy Tatar ballar***ı*** bar edi cenkde..

Bularnıñ torun***u*** Cengiz’de, Lenk’de..

...

Yetmiş bir milletiñ boyn***u***nu egdi,

...

Batı Han kolunda kemig***i***, et***i***..

...

Añnasañ cigitlik ne eken***i***n..

...

Agardı közleriñ o kirli yaş***ı***,

...

Bir Batı çıgıb da kamşı***sı***n almay..

...

Bir Cengiz kopub da ayag***ı***n ursa..

Soguşdan burunda her söz***ü*** inkar,

Soguşlar bitkensoñ alay***ı*** Tatar..

...

Batırlar soyunuñ al kan***ı***, süyeg***i***..

Bazı bir sözüñde bolmasa iz***i***,

Burungu cigitler duygu***su***, ses***i***.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Tınç Tatar çöl***ü***nde ot bitmegen,

...

Yollar***ı*** kıyış!..

Tınç Tatar çöl***ü***nde köyler yapılgan,

...

Tınç Tatar çöller***i***, suvlar***ı*** içilmiy

...

Tınç Tatar çöller***i***, kaygıdan keçilmiy,

...

Tınç Tatar çöl***ü***ne bir boran kerek,

...

Tınç Tatar çöller***i***n kurgaklık sargan, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de kayırdım taliniñ kol***u***n,

Kene de çevirdim künlerim col***u***n..

...

Bir Macar güzel***i*** şarabım töge..

Kart Tokay şarab***ı***, bir altmış caş***ı***nda,

...

Bir hüsar salgan küp***ü***ne küpden,

...

Kart hüsar ketken azadlık ceng***i***ne,

Atılgan düşmannıñ en kavi beg***i***ne..

...

Şarabım nasib***i*** bir canık Tatar'nıñ..

...

Her Macar kalb***i***ne süygümnü saçıb..

...

Bir Macar yosma***sı*** toltıra, suna..

...

Çoban da şi'r***i***ne kart şarab sala,

İçkenniñ tamır***ı***na cigitlik tola..

Kart Tatar kaygu***su*** acı etse biraz,

Köb Tatar ümüt***ü***, köpürtür, turmaz..

...

Taşımda carimniñ közyaş***ı*** kursun..

...

Birkaç***ı***n şarabdan baş***ı*** da aylansa,

...

Uçunlar bab***ı***nda şulay deb yazılı:

..

Emr***i***ne her yerde uyulmak kerek..'

Kart Tokay şarab***ı***, Tatar'nıñ şiir***i***,

Divin'den Kaşgar'ga cürmeli emr***i***..

Divin'den Kaşgar'ga cürmeli emr***i***.. (Tokay Şarabı)

...

Ölgen Asan yer***i***nde, öl***ü*** Söyün,

...

yıka üy***ü***n..

...

Alay***ı*** suskan, (Toy)

...

Tuvdum bir üyde, töbe***si*** çamur;

İç***i***nde kül bolgan nice caş ömür..

...

Cibergen tünevin bala***sı***n, sögüb!

...

Kimseniñ kısmet***i***n kıtmagan, Kuday!..

...

Karasa, sabiyniñ ne güzel köz***ü***!

Bir avuç nur sanki başçıg***ı***, öz***ü***!

Tokta sen, baba***sı***, bir cigit bolayım!

Atlanıb bahıtnıñ saç***ı***n culkayım!

Közçüg***ü*** bar da, başçıg***ı*** bar;

Kalemmen sızganday kaşçıg***ı*** bar!

Aylansın, ana***sı*** baş***ı***ndan, Allahım!

Köz***ü***nden, saç***ı***ndan, kaş***ı***ndan, Allahım!

...

Bay halknıñ bala***sı*** mıskılga almasın!

...

Belimde al kuşak, saçag***ı*** oynay!

Başımda çal kalpak, ter***isi*** bozday!

...

Mahfilde kart mazin, kat***ı***na ala!

Okuyman cürekden Tañrı sözler***i***n;

Üstümde köremen melek közler***i***n!

...

Moyn***u***na sarıla, öpe, süyemen!

...

Tuvdum bir üyde, ocag***ı*** sönük;

Halkınıñ cüreg***i***, bavur***u*** küyük!

...

Herbir***i*** şişken bay, hep miras yedi!

...

Süymegen kafir, deb, üst***ü***ne lanet!

Ne vakıt bir fakir kol***u***n köterse;

Sag***ı***na, sol***u***na selamlar berse; (Tuvdum Bir Üyde)

...

İki***si*** iki çift muñlu közleriñ..

Viyana öñ***ü***nde, Kazak iç***i***nde,

...

Bir canık sözüñmen cüreg***i*** iyer..

...

Sen bolsañ öksüznüñ köñülden süygen***i***..

...

Deñizler, çöllerniñ çet***i***ne erseñ..

...

Karuvlu sözüñmen köñl***ü***n kazsam..

...

Halkımnı tınışsız yıldız***ı*** urganda,

Tuvgan til, başka***sı*** aklıma kelmiy, (Tuvgan Til)

...

Hiçbiriniñ kereg***i*** yok vesselam..

...

İnanmayman hiçbir***i***ne vesselam..

...

İnanmayman, hep***si*** alçak vesselam..

Bir***i*** süygen, közyaş töke..

Bir***i*** bilgen, köb laf ete..

Bir***i*** batır, kötek süye..

Hep***si*** eşek, hep***si*** tüye vesselam..

...

Bar***ı*** hırsız, bar***ı*** tuvar vesselam.. (Vesselam)

...

Kart bir çüm bolayım girdablar üst***ü***nde,

...

Cenazem ög***ü***nde cıyılsın köyüm,

Egilsin düşmannıñ egilmez baş***ı***,

Egilsin düşmannıñ egilmez baş***ı***!..’ (Yahşı Ölüm)

...

Bir cüke bolayım kayalar iç***i***nde,

...

Yeşillik yerlerde, selbiler tüb***ü***nde,

...

Kimin, ke kitab***ı*** anahtar ceb***i***nde..

...

Dalganıñ sazlık, sazlık tüb***ü***necek!.

...

Yurtuñda kaya yok, sular***ı*** kurgak.. (Yanık Kaval)

...

Kül***ü***nden saray kala.

Kül***ü***nden saray kala, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Yaz akşam***ı***.. Kök açık, yıldız ötkür..

Üy ald***ı***nda, sarmaşık, akşam sefa,

Ara***sı***nda töşelgen minder, kilim,

...

Anam kaşka sıyırnıñ huy***u***n ayta..

...

Yañı keldi, til***i***ni añnamayman..

-Asrama***sı***n bilmeli, diy kartbabay..

Aytma***sı***n bil, o añnar her tilden de

...

De saat***i***n çıgara, de pıçag***ı***n..

De kol***u***na, moyn***u***na sarılşamız..

...

Bizler de bek begenib tüşünce***si***n,

...

Öbürler***i*** susalar bizge karab,

Kartbabayçık kuvana, kol***u***n kaga..

...

Şakıldaylar her bir***i***, Nurayçık da..

...

Kolçug***u***ndan tutaman, kaldıraman..

Baş sıypap, kalpag***ı***n kiydirgensoñ..

...

Karayık onuñ til***i***nden kaysı añnay.

...

Ekev***i*** de bek çeber hakk***ı***n aytsak..

...

-Üçer kapik, diy babam, ekev***i***ne..

...

Her bir***i***miz en soñ***u*** bir bavurda,

...

Başımızga nurlar***ı***n töge, töge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boyn***u***n büke..

...

Hiç bir kelin duvag***ı***n eskirtalmay,

Hiç bir yigit aygır***ı***n sekirtalmay..

Avuz külse, közler***i*** ökürüb cılay,

...

Köylüçikniñ sırt***ı***nda çuval***ı***na.

...

Neçün Tatar köyler***i*** karañgı, basık?

...

Yüz altmış yıl yüklengen saçag***ı***na,

Cam***ı***na puñar, kaldırım sokag***ı***na..

...

Cennet, cennem kaygı***sı*** alemimde..

Temirniñ ok***ı***, Alimniñ koş-pıçag***ı***,

Sıngan edi Cingizniñ cez tırnag***ı***..

...

Takdirniñ üygen çöplüg***i***n eşalmadı..

Men batırdım kalemim tab köz***i***ne,

Yazdırdım azad fermanıñ kene öz***i***ne..

Şiirlerim cümle***si*** takdirge mıskıl!..

...

Yüz altmış yıl ejderha***sı***n öldürdim.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Cadlarnıñ kol***u***na tüştü mü sarayıñ,

...

Cadlarnıñ kaş***ı***na urulgan ediñ,

Cadlarnıñ taht***ı***na kurulgan ediñ..

...

Osmanlı devlet***i*** ne yalan bir söz!

...

Karaman çoban***ı***, o adsız Yörükler,

...

Kabe'de başka***sı*** Kur'an'nı algan,

...

'Barbarlar Tarih***i***' ad***ı***nı kaza..

Bir osal süyünç bar, avcılar bet***i***nde,

Tizilşib turalar kiyikniñ çet***i***nde. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.4.4. Birinci çoğul şahıs iyelik eki tekrarları

…

Bizler endi curt sevdası baş***ımız***da,

Çevre kardaş, alçak düşman karş***ımız***da.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Mengülük kaygı***mız*** ceñmedi sırnı,

...

Arkaga karasak iz***imiz*** bek dar,

...

Ald***ımız*** karañgı, cıldızsız akşam, (Boşuna I)

...

Arka***mız***da belgisiz, aylançık, ceñil izden başka bir şiy kalmadı...

...

Ald***ımız***da karañgıda alevsiz ölüm tura.. (Boşuna)

...

Aygır puşnay, terliymiz, eki***miz*** de..

Lakin bir şiy bilmiymiz süygü***müz***de.. (Hasret)

...

İstanbul, bir leke, ak mañlay***ımız***da,

İstanbul, karanlık kün, ay***ımız***da.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Peygamber***imiz*** til üyrensin dep zar kıla,

...

Til***imiz***de tapılır bar ömr***ümüz***,

...

Eski curtlar göñl***ümüz***, her sır***ımız***,

...

Cırlar, oylar süygülü til***imiz***de,

...

Mına biz***miz*** fakirni öpken, süygen,

...

Biz***miz*** öksüz cırıman cangan, küygen. (Student)

...

-Tükancı Kosta'ga borc***umuz*** bek köb;

...

Komşu***muz*** Artinler, Kostalar edi; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Tiz***imiz***ni yerge şay tiygizemiz..

...

Esmaçık da sokula ara***mız***ga..

...

Baş***ımız***ga nurların töge, töge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

…

4.1.2.4.5. İkinci çoğul şahıs eki tekrarları

…

Güna***ñız***nı Salgırdayın taşırmay…

…

Baş***ıñız***nı yalmay koyub sert yerge, (Ezan Sesi)

...

Baba***ñız*** yayladan boldurub kelgen;

...

Ya susuñ, baba***ñız*** tınçlamak kerek! (Biz Yaş Ekende)

...

Sizden tuvdum, sizdenmen. Bakça***ñız***da ölenmen.

Bakça***ñız***da ölenmen.. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Men ketermen şay bolsa iç***iñiz***den!..'

...

Seyitbattallar, masallar baş***ıñız***da,

Puşkin'lerden, Gogol'den haber***iñiz*** yok,

Her zaman bu perde bar karş***ıñız***da. (Student)

…

4.1.2.4.6. Üçüncü çoğul şahıs iyelik eki tekrarları
Curd***ları***nı sırlaylar, (Babama)

…

Dostlar meni añganda,

Göñül***leri*** yanganda, (Ah Tabılsam)

…

Yakınlaşsam öt***leri*** patlab kete..

Körünüşüm es***leri***n alt üst ete..

…

Batı rüzgar***ları*** sıypadı yüzümnü;

Fabrik duman***ları*** öpdü közümnü.. (Baltık Yalısında)

…

Bet***leri*** kırmızı, moyunu kalın,

Baylarga aytayım, ne saklay yarın..

Ölümnüñ tüsüday bolur tüs***leri***,

Buruşur, mogayır o maylı yüz***leri***.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Ayak***ları*** yarı çıplak suvukda,

Üst***leri***nde yarı cırtık bir urba..

Nefes***leri*** tütün bola çin kökde.. (Çoyun Col İşçileri)

...

At***ları***nda yeger yok, atlar oynak!..

Saç***ları*** gür, turalmay hiç bir kalpak!..

...

İç***leri***nde yok talgan boldırganlar..

...

Köz***leri*** od, yürekler saglam, temiz,

...

At***ları*** kişniy tarihge, kölgelerge,

...

Keleler yolda.. Yır***ları*** yürekke tiye, (Keleler)

...

Cigitler, olarnıñ söz***leri*** yarlıg,

Ad***ları***n unutmay Türklük, Tatarlık.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Baba***ları*** Sagır Tav'da,

...

Her üçsünüñ köñül***leri,***

...

Karı***ları*** nagış işliy.

Ekeviniñ köz***leri*** de

...

Baş***ları***na taşnı üydü,

...

Bala***ları*** yuklay edi.

...

Fes***leri***nde cıldızlar..

...

Soy***ları***na kem atdılar;

...

Cinler de öz til***leri***men

...

Kılıc***ları***n kayray, kayray..

...

Eksik tögül iç***leri***nde akıllı da (Tandu)

...

Yavurlar, din***leri*** Tatar'dan ayrı:

...

Haç***ları***n takdılar öpüb moyunga,

...

Tatar'lar turdular çın***ları***n cırlap,

Yay***ları***n, at***ları***n altunman sırlap.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Balala***rı*** zeyrek!.

...

Ödler***i***n kusar!. (Tınç Tatar Çölünde)

4.1.2.5. Çokluk eki tekrarları

…

Derdli***ler***ni Hak katına çagıra.

…

Deren***ler***den 'Allah !' sesi hoş kele,

Ak mañlay***lar*** cerge tiye, yüksele.

…

Ezan sesi biyak***lar***ga kelalmay…

…

Allah dese eşitken***ler*** bola mı?

…

Ezan sesi biyak***lar***ga kelalmay…

…

Hep cami***ler*** şay kapanmay bir gece,

Kart mazin***ler*** ölmez burun kizlice..

…

Kol köterib ak yürekmen kök***ler***ge,

…

Ezan sesi biyak***lar***ga kelalmay… (Ezan Sesi)

…

Kızıl, kara bulut***lar*** ötüb bara.

Pençeremden tav***lar***nı seyretemen,

Tav***lar*** aşa, yurtuma yetişemen.

…

Kayda***lar***da cüresiñ masum kozum?

…

Hem yıldızdan sakındım; hem köz***ler***den…

…

Saba***lar***ı koñşunu tez çakırtıb,

…

Türlü oy***lar*** köñlümnü sara sara.

…

Köb vakıt***lar*** tüşüme özü kele,

Başım sıypay, közümnü öpe, öpe.

Sarılşamız cılaşıb bahtnı kargay;

Tüş***ler***, oy***lar*** Tañrısın maktay, maktay… (Anam)

…

Cad el***ler***de kırıldık,

…

Cad kız***lar***ı cırlaylar,

Curd***lar***ını sırlaylar,

…

Dost, düşman***lar*** tıñnasın,

Dost, düşman***lar*** tıñnasın..

…

Soguşamız cav***lar***man,

Küreşemiz tav***lar***man (Babama)

…

Yigit***ler***ni çağırsam!..

…

Bal***lar*** ‘Amin!’ degende,

…

Dost***lar*** meni añganda,

…

Kız***lar*** koran tepkende,

Köznü köz***ler*** öpkende,

…

Düşman***lar***ım külgende,

…

Koñşu***lar***ım köçkende,

…

Tav***lar*** kölge kergende, (Ah Tabılsam)

…

Akçam bolsa köz***ler***im mavi, siyah..

Tüsüm tülber, saç***lar***ım canga kıya..

…

Akçam bolsa dost***lar***ım ölmez edi,

…

Esir***ler***im tez azad eter edim..

…

Dost***lar***ım bar, süyeler bek derenden,

…

Köñlüm hoş, kaygu***lar*** hiç sıktamay..

…

Hiçbir cerde hırsız***lar*** akçam almay..

…

Bala***lar***ga tatlı ümüt dagıtaman.. (Akçam Bolsa)

…

Neva'ga suklandım, gemi***ler*** yürsete;

Milyonman insanga yol***lar*** körsete..

…

Biñ yıl***lar*** ben de akdım, çöplerni taşıb,

…

Boldum bir gemi***ler*** yürsetken Neva!

Çevremde fabrik***ler***, tezgah***lar*** toldu,

Suvumdan içken***ler*** milyon***lar*** boldu.

Deñizden deñizge yol***lar*** da körsetir. (Baltık Yalısında)

…

Yosma kız**lar** süzülsünler ayakda,

Kart anay***lar*** kulaklaşsın her yakda,

…

Saç***lar***ına muñlu başım sarayım,

…

Meni körsün kapalsa da köz***ler***i, (Bilmiyim)

…

Men bu cılnıñ iş***ler***in aytalmayman,

Oy***lar***ıma layık söz tabalmayman..

…

Bizniñ dünya muñ***lar***nın kart dünyası.

…

Cañı cıl cok biz***ler***ge, bizler Tatar.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Bir kün kelib bu duman***lar*** köterilse,

Yüce***ler***den barımızga ses berilse..

…

Ferişte***ler*** yakın***lar***dan tıñlaganda..

Sil közüñnü, cigit***ler***dey, atlan, kuşan!

Cıldız***lar***dan anla endi, bek yakın tañ.

…

Viran köy***ler***, basık üy***ler*** temelinden,

…

Biz***ler*** endi curt sevdası başımızda,

…

Cür soguş***lar*** meydanını cayav, atlı, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Suvugan yürekge ateş***ler*** saçıb..

...

Say***lar*** içine azagana karayım;

...

Bay***lar***ga aytayım, ne saklay yarın.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Taşını yad el***ler***den ketirtmem hiç,

...

O eski zor cigitler kemik***ler***in.. (Bir Saray Kuracakman)

...

Susuñuz bala***lar***!. der edi bizge,

...

Bu künde üyde bala***lar*** şartmek,

...

Baba***lar*** boldurgan, ana***lar*** küskün,

Bagça***lar*** buzlagan, suvuk***lar*** keskin..

...

Bala***lar*** bu zaman birbirin kuva,

...

Toplagan bal***lar***nı sabak üyrete.. (Biz Yaş Ekende)

...

Miniyim desem de aygır***lar*** huylana,

Kara cer, çin kök***ler***, başçıgım aylana..

Köy***ler***niñ itleri, baragı yaman,

Onuñçün köy***ler***ge aslı barmayman.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Duv..! Duv..! ete yalınıñ kaya***lar***ı,

...

Derenge kaçkan balık***lar***, korkak halk***lar***,

Kimsesiz kalgan yalı***lar***, meydanlık***lar***.

...

Kaya***lar*** istiy: Her dalga serilsin kumga,

Dalga***lar*** diy: Her kaya çevrilsin kumga..

...

Kaya***lar*** kum olgancek otursun sag !.. (Boran)

...

Şan ! Sen de yad***lar***ga etesiñ almaş,

Biz***ler***de tabalmay konacak bir baş..

...

Ka cañı çeçek***ler***, tiymegen hiç kol?

Siz***ler***ni izliymiz körünmiy bir col..

Kıdırdık siz***ler***ni, kıdırdık boşuna.. (Boşuna I)

...

Şan, ötüb ketesiñ ve başka***lar***ınıñ mañnaylarını öbesiñ.

...

Kayda***lar***dasız ey acayib çeçek***ler***, Yañı koku***lar***.. (Boşuna II)

...

Lampa***lar*** cımılday, sönüyim ete,

Tuydurmay cılışa, bulut***lar*** kete..

...

Uzakdan eştile Macar cır***lar***ı..

Ses***ler***i mogayuk, köñülden iye..

Kart Macar söz***ler***i köñlüme tiye..

Bek tanış, bek sıcak şu Budin kır***lar***ı..

...

Çañ çala akrın, papas***lar*** okıy..

Bin***ler***ce cıl***lar***nıñ mun***lar***ın açıp,

Kartanay calbara, derd***ler***in saçıb.

Kıdırlez cuvuklay, agaç***lar*** kokıy..

...

Kaygulı cır***lar***nı süyalmay herkes, (Budapeşt Akşamı)

...

Bulut***lar***, bulut***lar***!..

Ketici bulut***lar***,

Çongar'ga, Kıtay'ga,

Yetici bulut***lar***!

...

Közümden yaş***lar***ım yurtuma saçılsın!..

Bulut***lar***, bulut***lar***!

Burçaklı bulut***lar***!

Al, yeşil, sarılı,

Kuşaklı bulut***lar***!

Alıñız, ketiyik bek uzak yer***ler***ge,

...

Bulut***lar***, bulut***lar***!..

...

Ölgensoñ kök***ler***de,

...

Alıñız ketiyik derya***lar*** çetine,

...

Bulut***lar***, bulut***lar***!.

Kamışlık göl***ler***de,

Yıldız***lar*** titregen,

O uçsuz çöl***ler***de,

...

Tav***lar***ga sıypanıb deryaga avganda!

Bulut***lar***, bulut***lar***!.

...

Yol***lar***ga tüşiyik, sararıb solayık!..

Bulut***lar***, bulut***lar***!.

...

Selam***lar*** etiñiz!..

Yıykañız anamnıñ yaşlı köz***ler***in!.

Kol***lar***ın öpüñüz, unutsun kederin!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

İşçi***ler***den sorayman:

'Ne tüyesiz arkadaş***lar*** burada?

...

Bu col***lar***ga küneş ura, parılday,

Bu col***lar***dan bilgi cüre, nur katnay..

...

Men Budin'de, kardaş***lar***ım Maçin'de..

Duygu***lar***ım olargaçek baralmay,

...

Büyük işçi kardaş***lar***ım acıñız!

Curtuma da munday col***lar*** açıñız!

...

Sır***lar***ım bar, aytacagım yarime,

Yasañız col menim tuvgan cerime!

Duygu***lar***ım Kaşgar'***lar***ga saçayım,

Derd***ler***ime her kalibni açayım! (Çoyun Col İşçileri)

...

Közçik***ler***i pır pır eter tanış körse, dost körse,

...

Oşamay o şeher***ler***niñ şarikine, itine,

...

Köp vakit***ler*** gene fakir oñmas***lar***ga horlanır,

...

Birkaç cıl soñ Çingene***ler*** kemik***ler***in satalar... (Çubar Barak)

...

Yüksek tav***lar***nıñ töbesi duman,

Büyük yigit***ler***niñ türbesi duman,

Beklenmez iş***ler***niñ nefesi duman,

Kanlı cenk***ler***niñ arfesi duman.

...

Güler de, öper de, kol***lar***ın kerer.

...

Büyük deñiz***ler***den alır çokragın,

Daim yüksek***ler***de kurar konagın,

...

Aylana tav başın, çöl***ler***ge yürmiy,

Kapatkan köz***ler***in, yer***ler***ni körmiy,

...

Tav***lar***da ilinib kala diy duman.

Beti bar, köz***ler***i körünmiy şarknıñ,

Derdi bar, yaş***lar***ı tökülmiy şarknıñ,

Tili bar, söz***ler***i eştilmiy şarknıñ,

Çöl***ler***i, göl***ler***i, el***ler***i duman.

....

Essin batı yel***ler***i, tez cavsın duman.

Duman***lar*** oynasa, yaşın***lar*** tuvar,

Azgana cılasa, tav***lar***nı cuvar,

...

Bir cavsa, dünya***lar*** devirir duman... (Duman)

...

Çevresinde sed***ler***ge açuvlanıp..

...

Halk***lar*** tura çetinde, tüşüneler:

...

‘Bu sed***ler***ni kırk cıldır aşganı cok,

...

İnsanlıkman her biri sed***ler*** örgen,

...

Közgü***ler***de tek özün karap, külüp.

Cürgen azgın insan***lar*** bilmiy seni,

...

Sırt, kıblada düşman***lar*** barlı zorlu.

Taş sed***ler*** hep çevresi taşalmay da,

...

Şu biñ cıllık sed***ler***ni aşmak tiliy..

...

Cañı ot***lar***, çeçek***ler*** çıksa cerden,

Bir cañı halk cetişse bu cer***ler***den.. (Dunay Taşa I)

...

Çevresinde sed***ler***ge açulanub..

...

Köprüni itiy, taş***lar***nı şay kemire..

Halk***lar*** tura çetinde, tüşüneler:

...

Bu sed***ler***ni şay tezden aşkanı yok..

...

Şu menlikçi insan***lar*** bilmiy seni..

...

Şu biñ yıllık sed***ler***ni aşmak tiliy!

...

İnsanlıknıñ sed***ler***in yaksam, yıksam!

...

Yañı ot***lar***, çeçek***ler***össe yerden, (Dunay Taşa II)

...

Haber aldım, ölü***ler*** tirilgen deb..

...

Mezar***lar***dan turganlar yeşil baş***lar***,

Oñmay, ösmiy sürüngen garib caş***lar***..

...

Tuygan***lar***ım hep aytmak küç bolacak..

Kuvanç***lar***ım şaytanga tuyulacak..

Etkenim bar, bu kün***ler***, gurbetdemen..

...

Borlu çalıb köñül***ler*** taşkan vakıt, (Haber Aldım)

...

Cosma***lar*** degenday bıyıgı, kaşı,

...

‘Ey çıfıt kız***lar***ı bulay mı süyesiz?

...

Aygır***lar*** kıdıra toy üyü neresi..

...

‘Toktasın çalgı***lar***! Cas günü bugün!

Siz***ler***ge caraşmay köb şenlik, dügün!

...

Kardaşım Aydamak, Tatar***lar*** Begi!..’

...

Sandıñ mı biz***ler***men oynamak ceñgil?

...

Kelgen cok; aş***lar***ı aşanmay kala..

Üy***ler***i kaygıman tola..

...

Bay***lar*** da beklerler bosagañ tışnı..’

...

‘Bala***lar*** kartaydım köb cüralmayman, (Halim Aydamak)

...

Karşı kırda koyçuk***lar*** top, top bolup,

...

Tozlu colda colçu***lar*** tuvarganlar;

...

Körüne bir köyçüknüñ kavak***lar***ı..

Sanki dersiñ tütiyler yaprak***lar***ı..

...

Tek çegirtki, baka***lar*** korantası,

...

Yuklmayman, karayman uzak***lar***nı..

Tavnı, kırnı, Salgır’nı, maşak***lar***nı..

...

Çevredeki kırçık***lar***, suvsuz dere;

Köz***ler***ime bir talay masal sere..

...

Toz çañgıta, ketemen yad el***ler***ge;

Nam***lar*** taşlap keçemen her bir yerge.

...

Cigit***ler***ge türbe***ler*** tikdiremen..

Kitap***lar***da ad***lar***ım bet***ler*** tuta..

...

Delil***ler***men, mantıkman köb hoca***lar***..

...

Colçu***lar*** tura yukudan, köralmaylar..

...

Ka yer***ler***de ekenim hiç aytmayman..

...

Sokak***lar***da bala***lar*** col bermese;

...

Bazı yolcu karı***lar*** fal karaylar;

Bakla***lar***da, avuçta iz araylar!.

...

‘Muna yüz***ler***: İçinde hiç yok sendiy..’

Köb vakıt***lar*** avura, karayalmay..

...

Karılgaç***lar*** keteler, tez keleler..

Birbir***ler***ini tartalar, sert çeleler..

Kız***lar*** öse, toy, cıyın bolgansayın..

...

Köyde yeni saray***lar*** saldıralar,

Köb saray***lar*** ahurnı andıralar..

Cañı col***lar*** açıla orman***lar***da..

Eski***ler***i yok bola buzda, karda..

Eski, yıkık col***lar***dan kene bekliy,

...

O süzüle, o oynay hep toy***lar***da..

Oynaganda şabaş***lar*** agızaman,

...

Yıl***lar*** keçti, özüme boldu turmuş..

Bek tez tüştüm gurbetge, yad el***ler***ge..

...

Yad el***ler***de bir güzel ses eşitsem..

Tuvgan***lar***ım oylayman, bolam sersem..

...

Kaygu***lar***ga, kederge boyanaman.. (Hasret)

...

Beklengen kagıd, kim bilir, kün***ler***men hafta.

...

Kim bilsin kaysı toy***lar***da et***ler***i pişken,

Süyek***ler*** de köndeley agımga tüşken..

...

Milis***ler*** kele, alalar, padvalda kona,

...

Cıyıla bal***lar*** karaylar yıkılgan yerin.

...

Okumuş***lar*** kitabdan felsefe tize,

Son bu***lar***nı yüklenib satıb geze.. (İçken)

...

Haygidi tav***lar***, çalargan tav***lar***!

Yeşergen, siyargan, sarargan tav***lar***!

...

Kart bir çüm bolayım girdab***lar*** üstünde,

Çevirsin kevdemni karuvlı sel***ler***..

...

Dalgadan dalgaga kötürsün cel***ler***.. (İstek)

...

Millet***ler*** koşusu başlandı köbden,

...

Anayday köz***ler***iñ turmasın caşlı,

...

Mırza***lar*** çürügen, giray***lar*** ölü..

Köstersin Tatar'nı ende caş çoban***lar,***

Keday***lar***, batır***lar*** untulgan tölü.. (Kalk Esma Kardaşım)

...

Ka bakayım ne diycek biziñki***ler***?.

...

Bizdiy daha köb edi derdleşken***ler,***

...

Çızma***lar***ı parılday, katmerli konuç.

...

-Anav Türk***ler***, eşitdiñ mi, şapke kiygen!.

Turgan yerde o***lar***ga ne ölet tiygen?.

...

Kana içeyik! Kade***ler*** etmesin öpke!

...

Siz***ler***ni kördüm yok boldu içimde derdim.

...

Çalgı***lar*** kele, uralar, üfüreler,

...

‘Haydi bal***lar*** alıñız!.’ diy Böramet, (Kalpak Mahracı)

...

‘Turuñuz!’ deb cam***lar***nı kakkan menim!

...

Karañgı gece bal***lar***ı tuvdu endi.. (Karangı Gece)

...

Mezar***lar*** cuvuk, mezar***lar*** cuvuk..

Bulut***lar*** kete,

Tav***lar***ga cete,

...

Kırçık***lar***, tav***lar***, (Karañgı Suvuk)

...

Türbe***ler*** çöke, mezar***lar*** umray,

...

Kapir***ler*** çubugun savura kökke.

...

Türbe***ler*** taş bolgan, evliya süyek,

Türbe***ler*** taş bolgan, evliya süyek..

...

Mevtası tolturur eren***ler*** mezarın,

...

Hatun***lar*** işidir, takmaknı taşla. (Kart Çerkes)

...

Carı kece lamba***lar*** köbden söngen,

...

-‘Kardaş***lar***ım, acıñız; bikem hasta,

...

-‘Çal! Degende cigit***ler***, çal! Ey köpek;

...

Her türküge bir miñlik taba bu***lar***, (Kart Çingene)

...

Cok dost***lar***, cok canay..

...

Gemi***ler*** kozgala,

...

Biz***ler***ni oylama, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Tav***lar*** çıplak, cer katkak, hay gidi yaz..

...

Kart agaç***lar*** şuvulday; bahtnı söge..

...

İşte bunday gecede yol basa cin***ler***..

...

Sarayında davul***lar*** patlay da patlay..

...

Aydamak Amet, dost***lar***ı cab tübünde,

...

Arslan***lar*** hep cıgıla, yok bola bay.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Soguş***lar*** maga bir tatlı kaytarma..

Bir nice cıl***lar***dır tozlu col***lar***da,

Aydayman ölümnü kır***lar***da, carda;

...

Köñlümnü türkü***ler*** bek yahşı candırmay,

Şu dünya zavk***lar***ı aslı da kandırmay.

...

Altunday saç***lar***ıñ betimni sıypay,

Köz***ler***iñ közümde boran***lar*** yasay..

Süyemen saç***lar***ıñ, ölümge tarta,

...

Üyrensin şu caş***lar*** yahşı kaytarma..

Kol***lar***da bir kesek sulupsuz davke,

Bir kirsem ölümmen yalancı toy***lar***ga,

...

Süyemen puñarlı, hasta köz***ler***ni,

Süyemen manasız, kerçek söz***ler***ni.

...

Katımda ‘sur’***lar***nı hiç çaldırmañız. (Kaytarma)

...

Bir vakıt***lar*** boynun bükken emirge..

...

Kafir, mümin bütün dünya til***ler***i,

...

Men o***lar***nı hiç körmedim..’ seslene..

Düşman***lar***ı: ‘Sensiñ!’ diyler, kınaylar,

‘Muna resmiñ tarih***ler***de körüne.

...

Yakın***lar***ım ya bir molla, ya kadı..’

...

Yüklenemen bar suçların o***lar***nıñ,

Biz***ler*** cakdık, Bagdad’ıñnı, Basra’ñnı,

Biz***ler*** cıkdık saray***lar***ın ‘Roma’nıñ,

Biz***ler*** soyduk aksüyegiñ, karañnı!.

...

Kılıcım cok, at***lar***ım cok, cayavman..

...

Moynum bahtnıñ kol***lar***ında buruldu;

Bugün ölüm col***lar***ında bir savman!.

...

Kitab***lar***ıñ yalan aytsa dayim şay,

...

Kitab***lar***ıñ Diclelerge atarman!

Saray***lar***ıñ yermen yeksan etkensoñ,

...

Eziliyim, yükleniyim suç***lar***ın!

Yükleniyim baba***lar***ım günasın, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Balalıkda, kelinçikli kır***lar***da,

Catar edim koyçuk***lar***ım cayar da,

...

Bazı temiz çokrak***lar***nıñ akışın,

...

Hava durgun bolsa, ya ki, çöl***ler***de,

...

Kültelengen yüksek ot***lar*** içinde,

...

Bugün uzak o tuvganım kırçık***lar***.

...

Kaç cıl***lar***dır Budin kırı duragım..

...

Cad el***ler***niñ topragını tıñlayman,

Tuvgan***lar***nıñ ayak sesi eştilmiy..

...

Bir Dunay bar, tanış biraz köz***ler***i,

‘Babay***lar***dan birkaçını kördüm.’ diy..

...

Hasret***ler***im, korku***lar***ım kömmekçün,

Kumlugunda türlü köl***ler*** kazaman;

...

Ayta Dunay ötken***ler***den, yazaman..

...

Eşitemen ‘Kelecek’niñ ses***ler***in,

Kardaş***lar***ım atlı bir halk cuvuklay..

Aygır***lar***ı ‘Kelecek’den kişniyler..

Cigit***ler***i daha turmay, uyuklay..

...

Eşitemen ayan, beyan cır***lar***ın,

Aytalmayman ad***lar***ını siz***ler***ge,

...

Bir kün şeksiz körünürler köz***ler***ge..

...

Eşitemen kelecekniñ ses***ler***in,

Yosma, nazlı, beyaz Tatar kız***lar***ı,

...

Külüşeler, tez coytula iz***ler***i..

Bu kız***lar***nı men tanıyman bek yahşı,

...

Bir kün çıgar bu cigit***ler*** meydanga,

Bu kız***lar***man kol kol tutub, eş bolub,

Bunu körgen kartçık***lar***nıñ kalb közü,

...

O vakıtta cigit***ler***ge aytıñız!

Mezarımnı dolansınlar at***lar***man..

O kız***lar***nı men bekledim, men süydüm, (Kelecek)

...

Aydın, ayrı körüne tav***lar***, kaya..

...

Barak***lar***man, koç***lar***man çıñlar edim.

...

Atlı***lar***nı uzakdan seçalmayman..

...

Duyaman men, bilemen atlı***lar*** yolda..

...

Atlarında yeger yok, at***lar*** oynak!..

...

Tülbendsiz kız***lar***, örtecek ayıbı yok.

Kaygısız kız***lar***, ceyizden gayıbı yok.

...

Meşçan***lar***nıñ korasın tez atlatub..

Közleri od, yürek***ler*** saglam, temiz,

...

Atları kişniy tarihge, kölge***ler***ge,

Nal yarıgı şavk bere ülke***ler***ge..

...

Halkda, fende köb sual o***lar***nı bekliy.

...

O***lar***nı men köb kütdim kün batkanda,

Konşu***lar***ga al-kızıl tañ atkanda..

O kız***lar***nı men kördim, köralmay süydim,

O***lar***nı bekleb gizliden candım da küydim.

Dost***lar*** meni kömüñiz yol katına!.

...

Aytıñız yaş***lar*** yetişse toktasın teran,

...

Keleler yolda.. Yır***lar***ı yürekke tiye,

Kalemimden bu yır***lar*** kagıtka iye.. (Keleler)

...

Kızıl, hasta dudak***lar***ıñ öpiyim..

...

Kızıl, hasta dudak***lar***ıñ öpiyim..

...

Yamanlarlar bir vakitkeç dost***lar***ım,

Keçer zaman yeni ölüm***ler*** unutdurur, (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Kiçkene söz***ler***, silahım menim,

Kiçkene söz***ler***, cüregim, tenim..

O***lar***sız peygamber bir tilsiz deli,

O***lar***sız cok nebiy, ne eren, veli

...

Menimki hak söz***ler***, biñ***ler***ce caylık,

Köñlüme bu***lar***dan yetişe baylık..

Soy***lar***ım, sop***lar***ım barısı atlı..

...

Kiçkene söz***ler***, kılıcım, atım..

Kiçkene söz***ler***çün tahtımnı sattım..

Kiçkene söz***ler***, manası büyük,

Köz***ler***i caşlı bek, cigeri küyük..

Kart çoban söz***ler***i, atay söz***ler***i,

Cigitlik cır***lar***ı, akay söz***ler***i..

...

Öksüz***ler***, yoksul***lar***, añnay da duya,

...

Kart çoban söz***ler***i, atay söz***ler***i,

Cigitlik cır***lar***ı, akay söz***ler***i..

Caşasam cüregim bu***lar***man tolsun,

Kabrimde bu***lar***dan bir satır bolsun!.. (Kiçkene Sözler)

...

'Hak!' diy Tatar bal***lar***ı kökke karab,

...

Bu caşçık***lar*** cigit mi, koyçuk mu eken.. (Kimse Bilmiy)

...

Kol***lar*** demir, baş emen. Köñlüm tolu ateşmen.

...

Uzak curtnuñ derd***ler***i. Bar köy***ler***i, kend***ler***i,

...

Taşla kız***lar*** oynasın. Hasret caş***lar*** çıñnasın.

Hasret caş***lar*** çıñnasın.

...

Rüzgar ese duvulday. Ötken kün***ler*** cuvuklay.

Ötken kün***ler*** cuvuklay.

Zülüf***ler***iñ kınalı. Dudak***lar***ıñ dualı.

...

Dört dıvarga kapaylar. Bizniñ cigit akay***lar***.

Bizniñ cigit akay***lar***..

Şu cuklagan herif***ler***. Sessiz Eshabı Kehif'***ler***.

...

Bu söz***ler***im bek açık. Okur, añnar balaçık..

...

Kaygulu halk, büyük halk! Ciger***ler***i küyük halk! (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Kapısını çik-çik etken sarı kurt***lar*** aşasa,

...

Üyde zalım, toyda yigit, laf***lar***ı şay arslanday, (Korkak)

...

Kozuçık***lar*** sıçraylar, taşdan, kırdan,

Barak***lar*** da cumşaylar tatlı cırdan..

Tilsiz kaval dürüldiy yad***lar*** tıñlay,

...

Köyden çıga, tav***lar***ga, kökge cete.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Kene köñlümde hasretniñ kart muñ***lar***ı,

Kene kapalgan, dumanlı tav***lar***nıñ çeti..

Kene duvulday celniñ o çöllü çıñ***lar***ı..

...

Oynayman oy***lar***nı Dunay'da çaykab;

...

Baharnı dost***lar***ga beriñiz bahşış,

Kızgın caz caş***lar***ga, süygüge keñ cer,

Düşman***lar*** beklesin, o***lar***nıñ sert kış..

...

Kök***ler***den baksam;

...

Köz***ler***i dumanlı, yanagı solgun,

...

Ne tañ-küneş, tolgun ay, ne cıldız***lar***..

...

Ne cır***lar***nıñ aytkanı yosma kız***lar***..

...

Üstünde şay muñ***lar***ı unutulgan. (Küz)

...

Köstekli saat***ler***, kuşak***lar*** kolda,

...

Raf***lar***da tozlangan kalaylı kazan***lar***,

Bir otuz senelik kulpsuz filcan***lar***..

Sandıkda kartaygan kıska***lar***, atlas***lar***..

Duvak***lar***, tarak***lar***, yalancı elmas***lar***..

İç***ler***i sır tolu, iyeli sandık***lar***..

Kuş tügü, kurama, Çin atlas yasdık***lar***..

...

Kol koldan keçe şay eskire şiy***ler***,

Bu eski şiy***ler***men gömüle kişi***ler***..

...

O keçe kene şu tüş***ler***ni körer..

Kene şu falname, eski tabir***ler***.. (Mezad I)

...

Kolunda legen, kuman***lar***,

Omzunda şal***lar***, yorgan***lar***,

...

Taze mal***lar*** alıb, toplab kalıñız!

Parıl-parıl parıldagan, farfur çini filcan***lar***!..

Yipek gölmek, hesab yüzbez, atlay, şaliy kaftan***lar***!

...

Az kullangan yeñi mal***lar***, tüşünmesin alsın herkes!..

...

Muna mevlüd, ta'birname, mamediye, müsfyançün ırım***lar***,

Karınca duva, kulunç sohta, ayle etne tılsım***lar***!..

...

Koldan kolga keçe şiy***ler***, üydekisin çakıra, (Mezad II)

...

Keçe***ler*** sırlı, günahlı, essiz,

...

Mevta***lar*** çüriy, kan***lar***ı kurıy, (Müslüman Balası)

...

Turmuşu biz***ler***ge köñülsüz, cırsız..

Bülbülü cırlasa, muñ***lar***ım arta..

...

Tav***lar***ın karayman ‘Çatır’ga oşay..

Köz***ler***im caşara, kalbim cumşay..

Bulut***lar*** karara akrın, akrın..

Tabtayman, yalıñız, tozlu col***lar***ın..

...

Oylayman anamnıñ o bol köz yaş***lar***ın,

Yurtumnuñ uzakda kömülgen caş***lar***ın..

Columda külümsiy Karay kız***lar***ı..

Köz***ler***de onganlık, süygü iz***ler***i..

Oşata o***lar***nı bahtsız Esma’ga,

...

Gül***ler***i açılgan, yapragı katmer..

Gül***ler***i bek kızıl, ah nasıl kızıl!

...

Kızıl da ‘curt’ degen yüksek mañlay***lar***!

...

Eren***ler*** betinde curt örnegi deb..

...

Bayramda seyranda Tatar kız***lar***ı,

Kün körüb oñmagan tañ cıldız***lar***ı.

Koparıb taksınlar kökrek***ler***ine,

Curt aşkı tolar tez cürek***ler***ine..

Ölemiz o***lar***nı oñgarmak içün.. (OY SUVUK ŞU GURBET)

...

Kece***ler***men yuku almay,

...

Tuvgan***lar***ıñ süyalmasañ,

O***lar*** içün küyalmasañ,

...

Yad el***ler***de toy bolganda,

Ak çadır***lar*** kurulganda,

...

Cami***ler***ge ayak atma!

...

Yüce***ler***de saray salmay,

...

Yad el***ler***niñ bir çetinde.. (Öz Özüme)

...

Her miçem tekmil, köz***ler***im açık..

...

Tuvalmay öle edi bala***lar***, öle..

...

Kün***ler***ce cıladım, özüme kaytalmay..

...

Bir rüzgar esdi cad***lar***ga tüşdüm,

Cad***lar***nıñ mayıman kavrulub pişdim,

...

Yalan***lar*** aytmasın ulema tilinde;

Kökregim tüyemen, halk***lar*** egile..

...

Bu dünya bek hucur, halk***lar***ı kiyik..

...

Toy***lar***da kurulub cigitlik etkende, (Rast Kele)

...

Barsın yıl***lar*** aylansın bilgeniday,

...

Halkka bayram, şenlik***ler*** bolgan eken,

Yad el***ler***ge oñganlık tolgan eken,

Sen unutma mukaddes keder***ler***iñ!

Cılab ösken o viran öz cer***ler***iñ.. (Sen Deñişme)

...

Tilimde caşagan cigit***ler*** ulu..

Cigit***ler***, o***lar***nıñ sözleri yarlıg,

...

Duygu***lar***, oy***lar***ım Arab'ga uzak,

...

Nevai pirimdir, keday***lar*** başı,

...

Tokay***lar*** kardaşım, bir bagçe gülü,

...

Tokayga kardaş***lar***, Tokayga turmay.

Biz***ler***ge cetişir Nevai, Tokay..

...

Biz***ler***ni çırmagan bu ankavlıknıñ..

...

Kerekmiy biz***ler***ge ne merkez, orta,

...

Kara köz, zülf içün ne***ler***ge kirişdik..

...

Öskensoñ üyrene, cad cır***lar***, bala..

Anaynıñ cır***lar***ı beşikde kala..

Bu cır***lar***, tilegim, beşikden tursun,

...

Soguş***lar*** sırası keldi de keçe,

...

Soguşka dost***lar***ım hak Tatar tiliçün!

Soguşka tuvgan***lar*** kerçekçi el içün! (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Kol koymakçün, cüresiñ hafta***lar***man,

...

-Soñ sudyanıñ çort***lar***ı daha yaman,

Mına akay***lar*** şay bolsa bir çare bar!

...

Molla***lar***ga arabi farız bolganday;

...

Cüre kün-tün kır***lar***da tuvar küte.

...

Selimçikni kır***lar***dan akeldiler,

Kaşka at***lar*** dercaga cegildiler..

...

Anası da: ‘Cat el***ler***ge cibermiymen,

Başıcıgına şapke***ler*** kiydirmiymen,

...

Köz***ler***inden yaş kurumay kün***ler***geçek.

...

Uçitel***ler*** bek yaman kuvandılar;

...

Seyitbattal***lar***, masal***lar*** başıñızda,

Puşkin’***ler***den, Gogol’den haberiñiz yok,

...

Men siz***ler***ge tap baştan ayttım bunu!

Bu para***lar***, ümüt***ler*** nafle dep.

...

Savap***lar***ın dagıtsın yüzlep, binlep.

...

Yıl***lar*** keçti, Selimni baht sakladı,

...

Puşkin, Gogol.. Rus***lar***nıñ başı, közü.

Lakin deme bun***lar***day bizde çıkmaz,

O cırcı***lar***, çıncı***lar*** aytkan sözü,

...

Eski curt***lar*** göñlümüz, her sırımız,

...

Köp vakıt***lar*** uzanır kum üstünde,

Kara Deñiz çet***ler***in karar edik,

...

Hayal***lar***dan saray***lar*** kurar edik.

...

Yad el***ler***niñ bayramı başlaganda,

...

Köp vakıt***lar*** tarihni aktaraman,

Devir***ler***niñ çokragın kıdıraman..

...

Hep fakir***ler*** tırışsın, tez bolsun bay, (Student)

...

Canıgından ak bulut***lar*** kararır;

Küz kelmey caş sögüt***ler*** sararır..

...

Bütün bun***lar*** Esmaçıknıñ ahtıdır; (Suv Anası)

...

Caş kız***lar***nı dört duvarga kapab koygan,

...

Mezarıñnı sel***ler*** cıksın!..

Tuvar tuvmaz sabiy***ler***ni alıb ketken..

...

Bizniñ yakka bulut***lar***nı avdırmagan,

...

‘Takdir bulay!.’ deb anay***lar*** küygen vakıt..

...

Kaç kere***ler*** col***lar***ıma çukur kazdıñ!..

Kaç kere***ler*** mañnayıma yas***lar*** yazdıñ!..

Kene ozdum tuzagıñnın sıncır***lar***ın..

Tez atladım şaytanlıgıñ çukur***lar***ın..

...

Ölgençek kol***lar***ıña yapışmaga..

Col***lar***ıñda menim kögsüm sed kuracak.. (Takdirge)

...

Karañgı gece***ler***.. ‘poyızd’ sızgıra,

...

-Hey! Kimsiñ ‘rels***ler***’niñ üstünde yatkan?

...

Deñiz***ler*** keçermen ‘Lokman ruhuman!’

...

O deñiz***ler***ni men özüm tökkenim!’

...

Rels***ler***niñ üstünden turub ketecek..

...

Bu***lar***nı ‘Üsküt’den eşitken bola mı?

...

Rels***ler***niñ üstünden endi turacak mı? (Taldada Yatkanga)

...

Keçmiş***ler***ni añıb, maktab

...

Köz***ler***iñizni biraz kapab,

...

Fayda bek köb söz***ler***ime

...

Erte, erte zaman***lar***da

Uçkan kuş***lar***, akkan su***lar***,

...

Kartlar onu maktar edi.

...

‘Atı bolgan cigit***ler***ge

...

Bu cigit***ler*** mezarsız şay,

Kartal***lar***day kondu, ketdi.

...

Hey gidi hey, kaç kere***ler***,

...

Ha bala***lar***, unutmayık,

...

Kardaşlıkda bu***lar*** kibik

...

Colçılarnıñ, konak***lar***nıñ

...

Batır***lar***ı bolamız;

...

Men tav***lar***nıñ amalıgın

...

Sizge colnu, colçu***lar***nı

...

Kardaşları bu söz***ler***den

...

Biz bir ana bal***lar***ımız,

...

Cigit, batır kardaş***lar***ı.

...

Küydü, akdı közyaş***lar***ı..

...

Cigit***ler***ni bir tutmakçün,

...

Batır***lar***nıñ dostlukları,

...

Da!. degende uzak***lar***da

...

Batır***lar***ga etib şenlik..

...

Kiyik***ler***ge bagışladı,

...

Caş bu***lar***ga, can bergende,

...

Bu caş cigit tuvgan***lar***ı

...

Kan***lar*** tögüb almasañ

...

Kara tav***lar*** salmasañ

...

Tandu, caşnıñ bu söz***ler***in

...

Dedi, kök***ler*** çıñladı.

...

Dedi Tandu bu***lar***nıñ,

...

Ak kanadlı caş kız***lar***,

...

Feslerinde cıldız***lar***..

...

Huri***ler***ni, peri***ler***ni,

...

Peri***ler***niñ kanadlangan

...

Koran tebib, çıñ***lar*** aytıb

...

Çıñladı bu peri***ler***ge..

Cin***ler*** de öz tillerimen

Cilvelendi çeri***ler***ge..

Bu batır***lar*** peri***ler***men

...

Manda***lar***nı bükleb atdı,

...

Selbi***ler***ni yonga etib,

...

Tatar'***lar***nı kim çakırdı?

...

Bu***lar*** munda Emegen’niñ

...

Tek özümnü, peri***ler***ni,

...

Bu vakıtda caş batır***lar***,

...

Sezgek Tandu bu söz***ler***den,

...

Peri***ler*** hep ötin kusdu,

...

Mezardaki kart batır***lar***,

...

Kapu***lar***ın ufatdı

...

Dedi Tandu tiş***ler***ini

...

Közyaş***lar***ın töküb aytdı,

...

Bulut***lar***ga tiyib turgan

...

Seni biz***ler*** sav taşlasak,

...

Çavke***ler***ni bekçi taşlab,

Teprendiler uzak***lar***ga

...

Toz çañgıtıb, tav***lar***ga taptab..

...

Malın, mülkün çıplak***lar***ga

...

Kaşka toru aygır***lar***man

Teprendiler uzak***lar***ga..

...

Bu***lar***nıñ men kalay batır

...

Tuyak***lar***dan taht kurulgan

Kadı, imam, ulu bay***lar***

Yaş peri***ler*** hep cıyılgan.

...

Bular bizniñ kişi***ler***ge

...

Kuyruklu***lar*** kurulganlar,

...

Bu***lar***da da ayrı tuvgan

...

Avuzundan od***lar*** saçkan

...

Al duvak***lar*** kiydirirmen

Kırk küngeçek toy***lar*** yasap,

...

Atga mindi batır***lar***man (Tandu)

...

Baykuş yırlay dam***lar***da, selbi***ler***de..

...

Hiç de yigit lahid***ler***in taptamaz atım,

...

Urus***lar***nıñ üstünden oklab geçe..

...

Esir halknıñ össün bir al gül***ler***i!.

Şimdigeçek tavşan***lar*** yürgen tavda,

Arslan***lar***nıñ kokusun tuyub tañda,

Açılsın tili, söylensin bülbül***ler***i!..

...

Urus***lar***man hiç bitmez kan dava da.. (Tañga Dogru)

...

Macar***lar*** Eli'niñ bir kızgın cayında..

...

Haber***ler*** ciberdi yavur***lar*** soyuna..

...

Yavur***lar***, dinleri Tatar'dan ayrı:

...

Col***lar***da tusnak***lar***, elçi***ler*** kaynab..

...

Kör, topal eren***ler*** hep keldi cıyınga..

'Barbar***lar,*** bu***lar***nıñ soguşu oyun..

...

Tatar'***lar*** turdular çınların cırlap,

...

Firdevsi bu***lar***dan bir destan örse!

...

On kere kanıman yerl***er***ni kirlep...

Oy Tatar bal***lar***ı bar edi cenkde..

Bu***lar***nıñ torunu Cengiz'de, Lenk'de..

Tütme tüt boldu ay bayrak***lar*** kolda,

Koray***lar*** toz boldu, sel akdı colda..

Ay urdu cigit***ler*** narasız, sessiz..

...

O akşam kerekmiy yıldız***lar,*** ay***lar***..

Çın Tatar bu***lar***dır, kaytarma bilgen,

...

Agardı köz***ler***iñ o kirli yaşı,

...

Soguş***lar*** bitkensoñ alayı Tatar..

...

Batır***lar*** soyunuñ al kanı, süyegi..

...

Burungu cigit***ler*** duygusu, sesi.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Yol***lar***ı kıyış!..

Tınç Tatar çölünde köyl***er*** yapılgan,

İnsan***lar*** ürkek,

Yigit***ler***, sessiz mezarga cıyılgan,

...

Tınç Tatar çöl***ler***i, suv***lar***ı içilmiy

...

Tınç Tatar çöl***ler***i, kaygıdan keçilmiy,

...

Baka***lar*** susar!.

Baykuş***lar***, añsızdan tuvsa bir erkek,

...

Tınç Tatar çöl***ler***in kurgaklık sargan, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de çevirdim kün***ler***im colun..

Kene de şen çıga cır***lar***ım kökge,

...

Sunulsun soñ bir caş nesilge bu***lar***,

...

Hatır***lar***, kade***ler*** kırsa, huylansa..

...

Uçun***lar*** babında şulay deb yazılı: (Tokay Şarabı)

...

Oynadılar çıñ***lar***man, ötken***ler***day,

...

Aylandılar cenk, akın etken***ler***day,

...

Azbar biyaz, ay yarık, körinmiy köz***ler***,

...

Şar-gur, sefa, ses-seda, işitilmiy söz***ler***, (Toy)

...

-Aytmaçı bolmaycak şiy***ler***ni, anay,

...

Okuyman cürekden Tañrı söz***ler***in;

Üstümde köremen melek köz***ler***in!

...

Köñlümde ne tilek, tuygu***lar*** cüre!..

Anayga kelemen caşlı köz***ler***men;

...

Ölü***ler*** süyünüb, külüb uynasın!.'

...

Komşumuz Artin***ler***, Kosta***lar*** edi;

...

Taşlañız meni siz, bay***lar***, dülber***ler***;

Ketiyim, çoban***lar*** meni beklerler!

...

Kurayım medrese caş sokta***lar***ga!

Kitap***lar*** açılsın her barga, cokka!

...

Sagına, soluna selam***lar*** berse; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cır***lar***ıñ bolmasa, maneñ bolmasa,

...

Ah nasıl cürermen gurbet yak***lar***da,

Tanışsız, bilişsiz yad sokak***lar***da?

...

Türük de Tatar da seniñ söz***ler***iñ,

İkisi iki çift muñlu köz***ler***iñ..

...

Barabar cırladık Hind***ler***de, Çinde..

...

Her yerde inciñden destan***lar*** örmek..

Kuş***lar***ga, kaşkırga üyretsem seni,

...

Deñiz***ler***, çöl***ler***niñ çetine erseñ..

Seniñmen düşmanga yarlıg***lar*** yazsam,

...

Kabrimde melek***ler*** sorgu sorasa,

...

Köñlümnü kaygı***lar*** kemirib turganda,

...

Bir büyük sırrımsıñ düşman***lar*** bilmiy.. (Tuvgan Til)

...

Canık cır***lar*** cırlaysız mı?

...

Kök***ler***ge tap yetken tav***lar***.

Cılagan, zikretken tav***lar***.

Gene senden caş atlı***lar*** keçe mi?

...

Perige durak tav***lar***,

Erenge yatak tav***lar***.

Ata***lar***ım hep bavrıñda kömüldü,

Güzel köz***ler*** hep kölgeñde cumuldu,

Or kün***ler***de senden meded umuldu,

Al, yeşil kubbe tav***lar***,

Cigitge türbe tav***lar***.

...

Tuvganım, közüm tav***lar***.

Topragım, özüm tav***lar***.

Gene siz şay kök***ler***ge tiyesiz mi?

Bulut***lar***dan çal kalpak***lar*** kiyesiz mi?

...

Her şiyden büyük tav***lar***,

Cigeri küyük tav***lar***..

...

Körmesinler bala***lar***ıñ yad bosaga,

Ak, yeşil, kara tav***lar***;

Ak, kızıl para tav***lar***. (Uzak Tavlar)

...

Buzlagan cer***ler***, agaç***lar*** siyah,

Bir suvuk cel ese, kar***lar***nı cıya..

Boşalgan çöl***ler***, tınışsız, tüssüz,

Colcu***lar*** bekliy, col***lar*** hep izsiz..

...

Ceşermez cer***ler***, irilmez bu kar..

...

Kök***ler***de caşın, bulut***lar*** suksa..

Tez erir buz***lar***, ceşerir ot***lar***,

Cay kelir elge, bülbül***ler*** kutlar..

Bir kece caşırın kök***ler***den tüşer,

...

Bir küneş çıksa keter bu kün***ler***,

Bir bahar kelir, başlar dügün***ler***..

...

Yarınım nursuz, kök***ler***im bulut..

...

Duygu***lar*** kaynar, kaygum cogalır.. (Ümüt)

...

Bülbül cırlay, gül***ler*** küle..

Hayvan***lar*** kul kişi***ler***ge.

...

Halkka hızmat etken***ler*** bar..

Halknı itday yedken***ler*** bar..

Cennet***ler***ge ketkenl***er*** bar..

...

Ne bu***lar***dan tuvgan biz***ler***.. (Vesselam)

...

Hay gidi tav***lar***, çalargan tav***lar***!

Yeşergen, siyargan, sarargan tav***lar***!

...

Kart bir çüm bolayım girdab***lar*** üstünde,

Çevirsin kevdemni karuvlu sel***ler***;

...

Dalgadan dalgaga şıpırsın cel***ler***.. (Yahşı Ölüm)

...

Bir cüke bolayım kaya***lar*** içinde,

Çevirsin kevdemni karuvlu sel***ler***,

Kayadan kayaga şıpırsın yel***ler***,

...

Kiçkene savab***lar***, kiçkene emgek***ler***,

Kiçkene günah***lar*** yazmasın melek***ler***..

Ölmekden korkaman gafil***ler*** kibik,

...

Tiymesin tenime titregen el***ler***,

‘Öldü!’ demesin tuvmay ölgen***ler***..

‘Kirli!’ deb yuvmañız, ölgen***ler*** temizdir,

Ölgen***ler*** kaygısız, korgusuz tegizdir..

Yeşillik yer***ler***de, selbi***ler*** tübünde,

...

Her vakıt tırmaşkan, terlegen er***ler***,

...

Sen bir tar köldesiñ, baka***lar*** dostuñ,

En çapkan vaktıñda şo***lar***nı ozduñ..

Yükseldiñ kök***ler***ge, kamışdan yüksek!.

...

Yurtuñda kaya yok, su***lar***ı kurgak..

Kiçkene tav***lar***dan vulkan***lar*** çıkmaz, (Yanık Kaval)

...

Torgay***lar*** türkülenir;

...

Kartbabay, kelinçik***ler***..

...

Kol***lar***ıñ çeçek colsa,

...

Biz***ler***miz, hep sen kibik,

...

Biz***ler***miz, koluñ tutub,

...

Biz***ler***ni hakir bulub,

...

Kaygu***lar*** miras saga,

Bu***lar***dan cır***lar*** yasa..

Cır***lar***man köñül cagıb,

...

Söz***ler***den bir oyuncak, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Öbür***ler***i susalar bizge karab,

...

Men cıgılsam bek aruv siz***ler***ge ya?

...

Ayak***ları***m özlükten cürüb kete.

Köz***ler***imde bar nerse cırlay, oynay..

...

Kol***lar*** belde, baş***lar*** da 'Hop.. Hop..' diy de,

...

Cır yavaşlay, biz***ler*** de yavaşlaymız..

...

'Sen de! Sen de!' diy bir şiy kulak***lar***da..

Ayak***lar***nı uramız, cer tozlana..

...

Başımızga nur***lar***ın töge, töge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köy***ler***ge çöke;

...

Yüz altmış yıl, gezine yayla***lar***da,

Kemşiyib cılay sarı bet bala***lar*** da..

Yüz altmış yıl, karışıb toy***lar***da yüre,

Barak bolub gece***ler*** çöl***ler***de üre..

...

Avuz külse, köz***ler***i ökürüb cılay,

Kızıl bolsa yürek***ler***, sarı çıray.

...

Yüz altmış yıl, duvulday kulak***lar***da,

Eşitilmiy hiç bir ses, hiç bir seda..

Neçün Tatar köy***ler***i karañgı, basık?

Şeher***ler***de malle***ler*** çürük, sasık?

...

Yapışkan dert***ler*** tün ve kün bogazıma..

...

Cin, peri***ler***, tılsım***lar***, ayle etne..

...

Şiir***ler***im cümlesi takdirge mıskıl!..

...

Takdir öldi, basık üy***ler*** yükselir,

Cin, peri***ler***, cav***lar***, tav***lar*** eksilir.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Keçmişiñ aytmayım, köz***ler***im iye.

...

Cad***lar***nıñ koluna tüştü mü sarayıñ,

...

Neçün sen o***lar***nı koşuda ozduñ..

...

Paşa***lar***, aga***lar***, o hanım bey***ler***,

...

Cad***lar***ga bal***lar***ıñ aşatıb caşadıñ..

Cad***lar***nıñ kaşına urulgan ediñ,

Cad***lar***nıñ tahtına kurulgan ediñ..

...

Karaman çobanı, o adsız Yörük***ler***,

Oñmagan kişi***ler***, kerçekçi Türk***ler***..

...

Mescid***ler*** tozlana, örümcek üre,

Minberni körülmez kurtçuk***lar*** kemire.

...

'Barbar***lar*** Tarihi' adını kaza..

...

'Ümüt'ke ölmez deb ümüt***ler*** berib. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.6. Bulunma hâli eki tekrarları

…

Çay katın***da*** ak sakallı kartbabay,

Titrek kolun salkın suv***da*** uvalay.

…

Hak katın***da*** yurd savlıgın tileñiz ! (Ezan Sesi)

…

Kaydalar***da*** cüresiñ masum kozum?

…

Hepsi sen***de*** közçügüm, Siyt Bekirim.

…

Karañlık***da*** korkmayman; yurtka kete, (Anam)

…

Cad eller***de*** kırıldık,

…

Bizniñ yak***da*** ceñgil kış.. (Babama)

…

Öksüz***de*** toy bolganda,

…

Kolum***da*** ak çeçekmen…

…

Ah tabılsam sıra***da***,

Yar beklesem kora***da***..

…

Ah tabılsam ‘Caylav’ ***da***;

Fındık, ceviz saylav***da***!

…

Ah tabılsam curtum***da***;

Tagarçıgım sırtım***da***!.. (Ah Tabılsam)

…

Hiçbir cer***de*** altunum tüşüb kalmay,

Hiçbir cer***de*** hırsızlar akçam almay..

…

Sag kolum***da*** keşkülüm, sırlı kaşık, (Akçam Bolsa)

…

Biñ baba körem cer***de***, kök***de***, caşav***da***, (Bab)

…

Baltık yalısın***da*** daldım hayalga;

…

Beyaz geceler***de*** az mı derdleşdik..

…

Çevrem***de*** fabrikler, tezgahlar toldu,

…

Güler yüzmen ete edi gemi***de*** sohbet,

...

‘Merhaba!’ dedim, bogaz***da*** tutuldu sözüm.. (Baltık Yalısında)

…

Bahar kelsin, çeçek açsın her cer***de***,

Cavun cavsın, caşın suksun kimer***de***.

…

Yosma kızlar süzülsünler ayak***da***,

Kart anaylar kulaklaşsın her yak***da***,

…

Ölüm cakkan ateşini közüm***de***,

Bir mana cok ıñırtısız sözüm***de***, (Bilmiyim)

…

Cukla dostum, kattı demiy, cad toprak***da***,

Öz curtuñ cok bolsa da şay bek uzak***da***.

…

Curt***da*** büyük ibadetiñ icra tiyüş..

…

Bizler endi curt sevdası başımız***da***,

Çevre kardaş, alçak düşman karşımız***da***.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Ne mırza soyum***da***, aytuvlu bir bay,

...

Kırım’***da***, Kaşgar’***da*** ökürüb cüriyim..

...

Bir boran yasayım tınç Tatar çölün***de***,

Mollanıñ, karanıñ kaygısız göñlün***de***..

...

Kırım'***da***, Kaşgar'***da*** 'Curtum!' deb cüriyim.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Bir Saray kuracakman! Han bolmasın için***de,***

Kul, ırgad, açlık. Horluk. Kan bolmasın için***de..***

...

Cetişir öz curtum***da*** çıkkan kerpiç.

...

Bir Saray kuracakman! Han bolmasın için***de,***

Kul, ırgad, açlık. Horluk. Kan bolmasın için***de..***

...

Bir saray kuracakman, taş bolmasın için***de,***

Hep kemik, hep can bolsun, caş solmasın için***de,***

Aç bolmasın için***de..*** (Bir Saray Kuracakman)

...

Bu kün***de*** üy***de*** balalar şartmek,

...

Cümle alem fayton***da*** mamur ve saruş,

...

Kimisi ocadan kaçkan, köşe***de,*** (Biz Yaş Ekende)

...

Bizler***de*** tabalmay konacak bir baş..

...

Caş çag***da*** öldüñ, hey yazık bizge!.. (Boşuna I)

...

Bilinmegen davke, hey yazık caş çagıñ***da*** öldüñ,

...

Arkamız***da*** belgisiz, aylançık, ceñil izden başka bir şiy kalmadı...

...

Aldımız***da***, karañgı***da*** alevsiz ölüm tura.. (Boşuna II)

...

Kene de hasret***te*** karardı bukün..

...

Karşıñ***da*** tüşüne, başımnı iyemen..

...

Akşam***da*** uyana, akşam***da*** caşay.. (Budapeşt Akşamı)

...

Ölgensoñ kökler***de,***

...

Kamışlık göller***de,***

...

O uçsuz çöller***de,*** (Bulutlar, Bulutlar)

...

Ayakları yarı çıplak suvuk***da,***

...

Nefesleri tütün bola çin kök***de..***

...

Tek men kaldım colsuz, hasret için***de..***

Men Budin'***de***, kardaşlarım Maçin'***de..***

...

Yasa colum! Meni curt***da*** bekliyler.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Çubar barak, üy aldın***da*** oturur,

...

'Haram köpek!' degen adı her kavga***da*** kullanır.

...

En soñun***da*** 'Geberdi!' diy, bir çukurga atalar, (Çubar Barak)

...

Daim yüksekler***de*** kurar konagın,

...

Tavlar***da*** ilinib kala diy duman. (Duman)

...

Çevresin***de*** sedlerge açuvlanıp..

...

Halklar tura çetin***de***, tüşüneler:

...

Közgüler***de*** tek özün karap, külüp.

...

Bilesiñ bek her cer***de*** cigit horlu,

Sırt, kıbla***da*** düşmanlar barlı zorlu.

...

O vakıt***da*** körersiñ,eşitirsiñ,

...

Tüz yalıñ***da*** sebebsiz yuklamadım..

Muñlu betim suvuñ***da*** çaykamadım... (Dunay Taşa I)

...

Çevresin***de*** sedlerge açulanub..

...

Halklar tura çetin***de***, tüşüneler:

...

Seniñ parlak betiñ***de*** özine külgen,

...

Seni kördim bu gün***de*** şay köpürgen;

...

Menden kalgan toprak***da*** bir caş akay,

...

O vakıt***da*** körersiñ, eşitirsiñ,

...

Tüz yalıñ***da***, sebebsiz yuklamadım!..

Muñlı betim suvuñ***da*** çaykamadım!.. (Dunay Taşa II)

...

'Til***de***, iş***de*** birlik'ke yemin etib..

...

Etkenim bar, bu künler, gurbet***de***men..

Üy***de*** toy bar, öksüzday, bir çet***de***men.. (Haber Aldım)

...

Halimçik, çagın***da*** bir Tatar caşı,

...

Her çeçek astın***da*** köñlümnü ara.

...

Aydamak atın***da***, cigit çevresi,

Belin***de*** pıştavı, esin***de*** 'çevre'si. (Halim Aydamak)

...

Karşı kır***da*** koyçuklar top, top bolup,

...

Tozlu col***da*** colçular tuvarganlar;

...

Sarı çöl***de*** tizilgen bogday çeren,

...

Bizniñ arba astın***da*** beş-on akay,

...

Çevre***de***ki kırçıklar, suvsuz dere;

...

Lakin bir şiy bilmiymiz süygümüz***de***..

...

Kandıhar'***da*** han bola, taç kiyemen;

...

Kay***da*** körsem bir fakir, bay etemen..

...

Kitaplar***da*** adlarım betler tuta..

...

İskender'***de*** soyumnu kıdıralar..

...

Ka yerler***de*** ekenim hiç aytmayman..

...

On yaşın***da*** Esmaçık gece, gündüz..

Cılay, cılay, garib***de*** kalmay hiç köz..

...

Sokaklar***da*** balalar col bermese;

...

Baklalar***da***, avuç***ta*** iz araylar!.

...

'Muna yüzler: İçin***de*** hiç yok sendiy..'

...

Köy***de*** yeni saraylar saldıralar,

...

Cañı collar açıla ormanlar***da***..

Eskileri yok bola buz***da***, kar***da***..

...

O süzüle, o oynay hep toylar***da***..

...

Toyu bola, belim***de*** al kuşagım,

...

Sıcak bir kün başım***da*** kaynagan tüş,

...

Köbden soray : 'Agayım, kay***da***, nişliy?..'

...

Menim süygen yerim***de*** biraz cürse..

...

Yad eller***de*** bir güzel ses eşitsem..

...

Hasretlik***de*** baş duam, baş tilegim: (Hasret)

...

Kim bilsin kaysı toylar***da*** etleri pişken,

...

Milisler kele, alalar, padval***da*** kona, (İçken)

...

Her halknıñ bar on***da*** aygırı, atı,

...

Babay***da*** bükülgen başımnı silkdim,

Köñlüm***de*** tirildi caş Tatar kanı..

...

Keñ koşu cerin***de*** kalmayım cañgız, (KALK ESMA KARDEŞİM)

...

Aeroplan aylana tınç ave***de***,

Otura edik cıyılşıb biz kave***de***.

...

-Bu karşı***da*** kurulgan herif kim ya?

...

-Keçen***de*** bir tavlandık, ya Seydamet!.

-Olan vaz keç, her lafnı yerin***de*** et!.

...

-Haydi Server, başıñ***da*** paralansın kardaş.

...

Turgan yer***de*** olarga ne ölet tiygen?.

...

Sizlerni kördüm yok boldu içim***de*** derdim. (Kalpak Mahracı)

...

Üstün***de*** buz, kar,

Astın***da*** mezar, astın***da*** mezar.. (Karañgı Suvuk)

...

Bir ucuz caşav derdin***de*** herkes,

Ucuz bir caşav derdin***de*** her kim.

...

Ne toprak astın***da*** bir er kevdesi;

Ne toprak üstün***de*** bir cigit sesi..

...

Tek bir kart kolun***da*** bar eski kuvvet,

...

Çerkes***de*** lakin bar eski bir iman, (Kart Çerkes)

...

Kaygusu köb, közün***de*** caş mundıray..

...

Tarihi cok, bahtı cok, kış***da***, cay***da***..

...

Tek şırılday yakın***da***, colçu özen.

...

Aklın coytkan şu ara***da***, hay gidi..

...

Balam öldü; cüregim kattı cas***da***..' (Kart Çingene)

...

İşte bunday gece***de*** yol basa cinler..

...

İç Tarhan'***da*** toy yasay, aytuvlu bir bay,

Sarayın***da*** davullar patlay da patlay..

...

Aydamak Amet, dostları cab tübün***de***,

...

Her biri bir ‘helal içki’ küpün***de***.

...

-‘İç Amet! Cüregiñ***de*** bar cigitlik uyansın.

...

-Aysa nege aylanıb turamız mın***da***?

...

-Mun***da*** mırza toyu bar, ozdursunlar!.

...

Tayak sopa; soñun***da*** pıçak, pıştav,

...

Bir köbün***de*** savılmaz derd kozgala.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Düşman***da***, caşav, köb caşav tilek,

...

Bir nice cıllardır tozlu collar***da***,

Aydayman ölümnü kırlar***da***, car***da***;

...

Közleriñ közüm***de*** boranlar yasay..

...

Kollar***da*** bir kesek sulupsuz davke,

...

Bir cürek ölmiycek hiçbir zaman***da***,

...

Mahşer***de*** siz meni hiç kaldırmañız,

Katım***da*** ‘sur’larnı hiç çaldırmañız. (Kaytarma)

...

‘Muna resmiñ tarihler***de*** körüne.

...

Suçu bolsa caşavın***da*** ödiycek,

...

Cüregim***de*** cangan ateş duruldu..

Moynum bahtnıñ kolların***da*** buruldu;

Bugün ölüm colların***da*** bir savman!. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Balalık***da***, kelinçikli kırlar***da,***

...

Añnar edim atlı cüre otar***da.***

...

Hava durgun bolsa, ya ki, çöller***de,***

Cer astın***da*** başka cel eskenin..

Kültelengen yüksek otlar için***de,***

...

Kumlugun***da*** türlü köller kazaman;

Yalısın***da*** bir töşelib otursam, (Kelecek)

...

On yaşım***da*** kiçkene çoban edim,

Yayla astın***da*** çalaşım kurgan edim..

...

Duyaman men, bilemen atlılar yol***da***..

Kır aşarlar kelecek kaplan yıl***da***..

Atların***da*** yeger yok, atlar oynak!..

...

İçlerin***de*** yok talgan boldırganlar..

...

Keleler yol***da*** toz duman at patlatub,

...

Halk***da***, fen***de*** köb sual olarnı bekliy.

...

‘Tavşan yıl’***da*** el üstünden ozacakman..

...

Kayer***de*** yigit su bere ker atına..

...

Mezarım***da*** saf baylab tepsünler koran!..

Keleler yol***da***.. Yırları yürekke tiye, (Keleler)

...

Düşman***da*** akça köb, mal, mülk nomay,

...

Bu til***de*** de maga ‘Donske! Saldat!’

...

Kabrim***de*** bulardan bir satır bolsun!.. (Kiçkene Sözler)

...

‘Curt!’ diy halkım gurbet***de***, colun sorab,

Kimse bilmiy, curt kay***da***, hak ne eken. (Kimse Bilmiy)

...

Caşay kalbim, özüm***de***. Oynay her bir sözüm***de***.

Oynay her bir sözüm***de***.

...

Cigit tuvmay, ana cok. Asravın***da*** fayda cok.

...

Curd kaygusı katım***da***. Sag***da***, sol***da***, artım***da***.

...

Cer***de*** düşman tutar ay. Curtsuz eter Tatarday.

...

Sizden tuvdum, sizdenmen. Bakçañız***da*** ölenmen.

Bakçañız***da*** ölenmen..

Kaygu, kuvanç toyum***da***. Calancı cok soyumda, (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Dıvar***da***ki her sızıknı cin, şaytanga oşatkan..

...

Caş agaçnıñ kölgesin***de*** 'Yamandır.' deb yatmagan,

...

Soñ koraz***da*** basık üyün, reca, niyaz tapkaçek;

...

Saranlık***da,*** men-menlik***de*** sınır, ölçü bilmegen.

...

Üy***de*** zalım, toy***da*** yigit, lafları şay arslanday,

...

Bu halk kay***da***, bunu bar mı bilmegen?.. (Korkak)

...

Kene köñlüm***de*** hasretniñ kart muñları,

...

Çetin***de*** Dunay'nıñ, yarınnı oylay,

Oynayman oylarnı Dunay'***da*** çaykab;

Uzak***da*** bir rüzgar, çetsiz çöl cılay..

...

Kış***da*** şay buzlasam,

Bahar***da*** aksam,

...

Tek küz***de*** tabılsam,

Pençerem katın***da,***

Tek küz***de*** oylansam,

Sobamnıñ artın***da***..

...

Bilmiymen, küz***de*** men, bir şiy bekliymen..

Birisi beklete meni şay mun***da,***

...

Üstün***de*** şay muñları unutulgan. (Küz)

...

Kiçkene çarşı***da*** tellal bar bugün,

...

Köstekli saatler, kuşaklar kol***da,***

...

Raflar***da*** tozlangan kalaylı kazanlar,

...

Sandık***da*** kartaygan kıskalar, atlaslar..

...

Her biri ‘eski’ deb cıyıla mun***da,***

Satıla, cañıra, kutlana soñ***da***.. (Mezad I)

...

Kolun***da*** legen, kumanlar,

Omzun***da*** şallar, yorganlar,

...

Eski tesbih kolun***da,***

Namaz kıla Hak yolun***da,*** (Mezad II)

...

Bütün şark sarhoş, dernek***de,*** toy***da,*** (Müslüman Balası)

...

Çöller***de*** yürgen çal koray,

...

Kök saray***da*** koñur bay,

...

Kırım’***da*** bolgan kırk yigit,

Bagdad’***da*** bolgan beş yigit,

Kazan’***da*** bolgan kaç yigit,

...

Çatır’***da*** adaşkan köp fakır,

...

‘Üsküt’***de*** bilgi saçkan yaş, (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Yurtumnuñ uzak***da*** kömülgen caşların..

Colum***da*** külümsiy Karay kızları..

Közler***de*** onganlık, süygü izleri..

...

Erenler betin***de*** curt örnegi deb..

...

Bayram***da*** seyran***da*** Tatar kızları, (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Basık üy***de*** ömür sürgen,

...

Yad eller***de*** toy bolganda,

...

Derd, kaygu***da***, yoksulluk***ta***,

Daim künsüz, şay kulluk***da***,

...

Cigitlik***te*** ne işiñ bar?

...

En zararlı bir zaman***da***,

Baş omuz***da*** sallanganda,

...

Yüceler***de*** saray salmay,

...

Kal! Şay Tañrı lanetin***de***,

Yad ellerniñ bir çetin***de***.. (Öz Özüme)

...

Tuvdum Kırım'***da***, Karasubazar'***da***,

Cılanday ceşil bir calancı bahar***da***..

...

Men kaldım bir çet***te*** şulay rast kele..

...

Bugün de süyegim, etim yerin***de***,

...

Amme'***de*** hoca bir tilimni sıkdı;

...

Sökmege bilemen yavropa ilin***de***,

Yalanlar aytmasın ulema tilin***de***;

...

Kezdirib kollar***da*** mahale, mahale..

...

Çeçek cok bu cer***de*** turalgan solmay..

...

Toylar***da*** kurulub cigitlik etkende, (Rast Kele)

...

Ömrüñ***de*** her şeyiñ curdçün bolsa..

...

Hak colun***da*** cangıznıñ bek bolganın!.. (Sen Deñişme)

...

Batı***da***, tuvuş***da*** unutulgan köbden,

...

Tilim***de*** caşagan cigitler ulu..

...

Bir kece tüş kördüm bir Tatar üyün***de,***

Tabirin tabdım bir çın Kazan köyün***de***..

Köñlüm***de*** kaynagan, başım***da*** tuvgan,

...

Tek Tatar tilin***de*** özüme kaytdım,

Sırrımnı, köñlümnü bu til***de*** aytdım..

...

Bu col***da*** ne kadar kart keday keldi..

...

İstanbul, bir leke, ak mañlayımız***da,***

İstanbul, karanlık kün, ayımız***da***..

...

Ka yer***de*** aytılsa Nevai tili,

Ka yer***de*** duyulsa Tokay'nıñ köñli,

...

Üyer***de*** öliyik türkülü, küle..

...

Anaynıñ cırları beşik***de*** kala..

...

Beşik***de*** eştiyik birinci sesin,

Salagaç üstün***de*** mezarga kelsin. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Köy***de*** bir kün cami***de*** namazdan soñ,

...

Mın***da***össe tuvarcı bolacagın,

Bolur uçitel belki de an***da*** ketse.

...

Ne destan***da*** aşkı bar, ne mevlüt***te***.

Cüre kün-tün kırlar***da*** tuvar küte.

...

Birkaç yıl soñ gimnazist şnelin***de***

Selim endi köyün***de*** şay söylene:

...

Deseñ siz***de*** birine şaşa, küle.

Seyitbattallar, masallar başıñız***da,***

...

Her zaman bu perde bar karşıñız***da.***

...

Köynüñ halkı cıyılıp cami aldın***da,***

Gimnazistni tamu***da*** dolandıra.

...

Daa caşlık bar biraz kafasın***da,***

...

O da bolur pek yahşı sırasın***da..***

...

Bir kün Ades şahrin***de*** rastkeliştik,

...

O vakıt***ta*** padval***da*** yaşay edi.

...

Tar pencere aldın***da*** kögsü açık,

Okur edi, aldın***da*** bir lampaçık.

...

Bunday küçük oda***da*** o ne yapsın?

...

Başka halkday hakkı bar her zaman***da.***

...

Lakin deme bunlarday biz***de*** çıkmaz,

...

Lakin oga kaytargan cigit kay***da***?

...

Tilimiz***de*** tapılır bar ömrümüz,

...

Köp vakıtlar uzanır kum üstün***de***,

...

Cırlar, oylar süygülü tilimiz***de***,

...

Özü cer***de*** catkanın köp körgemen,

Gene odur ayaz***da*** gögüs kerip,

Açlık***ta*** bar lezzetni bilsek degen..

...

Onuñ yorgun közün***de***, ak betin***de***,

...

Şindi uzak dünyanıñ bir çetin***de***,

...

Ümüt ete, yakın***da*** onuñ adın, (Student)

...

Suv Anası, bir köy***de***,

Uzak tögül: ‘Beş Üy’***de***,

...

On***da*** üyge kapangan,

...

Baht cıldızı kök***de*** titrer, küyer, diy..

...

Bunuñ içün katın***da*** köy barınmay;

Suvun***da*** da ciyiz, keten arınmay.. (Suv Anası)

...

Aşa***da***: Maşina kıyamet-boranı!..

Sagım***da*** demir yol, ayagım çıplak..

Solum***da*** bir deñiz, yalısı ırak..

...

-Hey! Kimsiñ ‘relsler’niñ üstün***de*** yatkan? (Taldada Yatkanga)

...

Bek uzun bir kecesin***de***;

...

Bir köyün***de*** cıyıldık,

...

Bir kartçıknıñ çevresin***de***

...

Tışar***da***ki kattı kışnı,

...

Kart babayçık bir karav***da***

...

Erte, erte zamanlar***da***

...

Babaları Sagır Tav’***da***,

...

Kardaşlık***da*** bular kibik

...

Her dakka***da*** faydamız.

...

Cañgızlık***da*** batırlık bar,

Hep birlik***te*** süygü, saygı;

...

Tandu bu söz karşısın***da***

...

Kay***da*** ölüm hazirlegen.’

...

Da!. degende uzaklar***da***

...

Çevresin***de*** yuku aldılar.

Keçe vaktı, hiç ömrün***de,***

...

Bu togay***da*** kişneb turgan

...

At katın***da*** kanga pişken

...

Tandu baş***da***, bunu caşnıñ,

...

Biyerçik***de*** tüşdü, candı.

...

Batır Tandu, okuv***da*** da

...

Katın***da***ki sert kayaga

...

Bir zaman soñ tav için***de***

...

Kale için***de*** eki Emegen

...

Bir gemiday beşigin***de***

...

Kale için***de*** oynaşdılar,

Feslerin***de*** cıldızlar..

...

Belin***de*** al kuşagı,

...

Birev keldi omuzun***da***

...

Bular mun***da*** Emegen’niñ

...

Bu vakıt***da*** caş batırlar,

Birer peri tizin***de***

...

Ne dünya bar közün***de***.

...

Mezar***da***ki kart batırlar,

...

Tüb Çongar’nıñ küreşme***de***,

...

Safi tuncdan bir kale***de***

...

Birinci at bir üç kün***de***

...

Bütün kün***de*** dolana,

Üçüncüsü bir kün***de*** üç

...

Ok atmak***da*** kamil kişi,

...

Birkaç kün***de*** keldi, cetdi..

...

Üy için***de*** altun, inci

...

Kimisin***de*** bir sakal bar

...

Bular***da*** da ayrı tuvgan

...

Eksik tögül içlerin***de*** akıllı da

...

Kimisiniñ bir sözün***de,***

...

Bu bir yak***da*** Tandu batır,

...

Biz de toy***da*** sagdıç bolub, (Tandu)

...

Baykuş yırlay damlar***da,*** selbiler***de***..

Gece kuşu fırılday şay kimer***de,***

...

Belki şimdi ölüm***de,*** sarp***da*** yürem,

...

Şimdigeçek tavşanlar yürgen tav***da,***

Arslanlarnıñ kokusun tuyub tañ***da,*** (Tañga Dogru)

...

Süglün cılınıñ dördüncü ayın***da,***

Macarlar Eli'niñ bir kızgın cayın***da***..

...

Collar***da*** tusnaklar, elçiler kaynab..

...

Oy Tatar balları bar edi cenk***de***..

Bularnıñ torunu Cengiz'***de***, Lenk'***de***..

Tütme tüt boldu ay bayraklar kol***da,***

Koraylar toz boldu, sel akdı col***da***..

...

Bir kün***de*** cıgıldı Yavropa essiz..

...

Batı Han kolun***da*** kemigi, eti..

...

Sen Tatar tögülsüñ soguş***da*** bolmay,

...

Soguşdan burun***da*** her sözü inkar,

...

Kabışkan betin***de*** bolmasa eski,

...

Bazı bir sözüñ***de*** bolmasa izi, (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Tınç Tatar çölün***de*** ot bitmegen,

...

Tınç Tatar çölün***de*** köyler yapılgan,

...

Bura***da*** herkes koy, sıgır, ya tavşan, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kart Tokay şarabı, bir altmış caşın***da,***

Köpüre, şapıra, kaynay karşım***da***..

...

Taşım***da*** carimniñ közyaşı kursun..

...

Uçunlar babın***da*** şulay deb yazılı:

...

Emrine her yer***de*** uyulmak kerek..’ (Tokay Şarabı)

...

Ölgen Asan yerin***de***, ölü Söyün,

...

-Akay***da*** özür, (Toy)

...

Tuvdum bir üy***de***, töbesi çamur;

İçin***de*** kül bolgan nice caş ömür..

...

Bayram***da*** Bekirim, galoşsuz kalmasın!

...

Belim***de*** al kuşak, saçagı oynay!

Başım***da*** çal kalpak, terisi bozday!

...

Mahfil***de*** kart mazin, katına ala!

...

Üstüm***de*** köremen melek közlerin!

...

Köñlüm***de*** ne tilek, tuygular cüre!..

...

Tuvdum bir üy***de***, ocagı sönük;

...

Olar***da*** toy bolsa, yok bizge yuku;

...

Unutmam yad el***de*** garib bolsam da!

...

Bahtım***da***, ömrüm***de*** soy kuvganıma!

...

Tapsınlar, Kuran'***da*** süygüge ayet;

...

Bundan soñ cami***de*** bolmasın duva, (Tuvdum Bir Üyde)

...

Seni men Kırım'***da***, Kazan'***da*** tabdım,

...

Cad el***de*** mogayıb, açınıb cürgende,

...

Ah nasıl cürermen gurbet yaklar***da,***

Tanışsız, bilişsiz yad sokaklar***da***?

...

İstiymen özüñnü her yak***ta*** körmek,

Her yer***de*** inciñden destanlar örmek..

...

Kabrim***de*** melekler sorgu sorasa,

...

'Öz tuvgan tilim***de*** ayt maga!' dermen,

Öz tuvgan tilim***de*** cırlab ölermen.. (Tuvgan Til)

...

Gene sen***de*** her zaman şay kece mi?

...

Atalarım hep bavrıñ***da*** kömüldü,

Güzel közler hep kölgeñ***de*** cumuldu,

Or künler***de*** senden meded umuldu,

...

Sen yükseksiñ, Tañrı bere baş***da*** saga,

...

Bir kayañ***da*** tez sargayıb solur edim;

Bir köşeñ***de*** hep dünyanı untur edim; (Uzak Tavlar)

...

Köklerd***e*** caşın, bulutlar suksa..

...

Menim de kış bar kalbim***de*** bugün.. (Ümüt)

...

Kart bir çüm bolayım girdablar üstün***de***,

...

Cenazem ögün***de*** cıyılsın köyüm, (Yahşı Ölüm)

...

Bir cüke bolayım kayalar için***de***,

...

Öliyim tavlar***da*** aslım da kiyik..

...

Yeşillik yerler***de***, selbiler tübün***de***,

...

Kimin, ke kitabı anahtar cebin***de***..

...

Yaşavçün tilenib tüz yol***da*** yürmegen,

...

Anañ beşigiñ***de*** tılsımlar aytkan;

...

En çapkan vaktıñ***da*** şolarnı ozduñ..

...

Yurtuñ***da*** kaya yok, suları kurgak.. (Yanık Kaval)

...

Tarih***de*** Temir, Cengiz..

...

Curtçuk***da*** kalmay kaygu;

Koluñ***da*** caş gül solsa..

Koluñ***da*** caş gül solsa,

...

Bu yurt***da*** ömür sürgen..

Bu yurt***da*** ömür sürgen..

Ömrüñü sen***de*** körgen..

...

Sarp cer***de*** sav cürsetken.

Sarp cer***de*** sav cürsetken,

...

Bayram***da*** hep cıyılşıp,

...

Katıñ***da*** cürecekmiz.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Üy aldın***da***, sarmaşık, akşam sefa,

Arasın***da*** töşelgen minder, kilim,

...

Biz bu yak***ta*** babayman oynaşamız;

...

Şo saat***te*** kilimden tışka çıka,

...

Esma balam ber mun***da*** tilsizni sen..

...

Közlerim***de*** bar nerse cırlay, oynay..

...

Kollar bel***de***, başlar da 'Hop.. Hop..' diy de,

...

Keliñiz mun***da***!.. Siyt Bekir, sen de Nuray..

...

Her birimiz en soñu bir bavur***da***, (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl, gezine yaylalar***da***,

...

Yüz altmış yıl, karışıb toylar***da*** yüre,

Barak bolub geceler çöller***de*** üre..

...

Köylüçikniñ sırtın***da*** çuvalına.

...

Koñşu***da*** toy, çalgıman, çaganaman..

Yüz altmış yıl, duvulday kulaklar***da***,

...

Şeherler***de*** malleler çürük, sasık?

...

Kara sevda, hayal yok kalemim***de***,

Cennet, cennem kaygısı alemim***de***.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Neçün sen olarnı koşu***da*** ozduñ..

...

Bir talay esirik, koluñ***da*** neyler..

...

Barbarsıñ: Her yer***de*** özüñnü aşadıñ,

...

Altı yüz cıl***da*** tek kışnı kördüñ,

Altı yüz cıl***da*** kaltırab cürdüñ..

...

Kabe'***de*** başkası Kur'an'nı algan,

...

Bir Urum uzak***da*** tarihiñ yaza,

...

Bir osal süyünç bar, avcılar betin***de***,

Tizilşib turalar kiyikniñ çetin***de***.

Bir menmen uzak***da*** duvañnı etken, (Zavallı Türük)

…

4.1.2.7. Tamlayan ilgi durumu eki tekrarları

…

Molla***nıñ,*** kara***nıñ*** kaygısız göñlünde..

…

Köylüge aytayım özü***nüñ*** tilinden,

Koparıb beriyim bilgi***niñ*** gülünden.. (Bir İzin Beriñiz)

…

Köyler***niñ*** itleri, baragı yaman,

O***nuñ***çün köylerge aslı barmayman..

Men***iñ***çün eñ yahşı kaldırım taşı; (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

…

Yüksek tavlar***nıñ*** töbesi duman,

Büyük yigitler***niñ*** türbesi duman,

Beklenmez işler***niñ*** nefesi duman,

Kanlı cenkler***niñ*** arfesi duman. (Duman)

…

Beti bar, közleri körünmiy şark***nıñ,***

Derdi bar, yaşları tökülmiy şark***nıñ,***

Tili bar, sözleri eştilmiy şark***nıñ,*** (Duman)

…

Cavur***nuñ*** bayragı sallana yüksek,

Medrese, cami***niñ*** kapısı kırık. (Kart Çerkes)

…

Akşam n'aytsa çoban***nıñ*** gür kavalı,

Saba bile Tüb Çongar, mav köz Yalı.

Bu***nuñ***çün hep Kırım'***nıñ*** birdir cırı; (Kurt Nebi Çoban)

…

Kene körüne küz***nüñ*** solgun beti..

Kene köñlümde hasret***niñ*** kart muñları,

Kene kapalgan, dumanlı tavlar***nıñ*** çeti..

Kene duvulday cel***niñ*** o çöllü çıñları.. (Küz)

…

Devirler***niñ*** çokragın kıdıraman..

Her devir***niñ*** köremen kart anası,

Bunday aç bir cigit***niñ*** tar odası. (Student)

…

Yaş***nıñ,*** kart***nıñ,*** selbi***niñ*** boynun büke..

…

Temir***niñ*** okı, Alim***niñ*** koş-pıçagı,

Sıngan edi Cingiz***niñ*** cez tırnagı..

Takdirni urub birev de teşalmadı,

Takdir***niñ*** üygen çöplügin eşalmadı.. (Yüz Altmış Yıl)

…

Cadlar***nıñ*** kaşına urulgan ediñ,

Cadlar***nıñ*** tahtına kurulgan ediñ.. (Zavallı Türük)

…

Tek bir kere biz***niñ*** yak***nıñ*** (Tandu)

…

4.1.2.8. Çıkma hâli eki tekrarları

…

Ezan sesi minare***den*** cayıla..

…

Derenler***den*** ‘Allah !’ sesi hoş kele, (Ezan Sesi)

…

Pençerem***den*** tavlarnı seyretemen,

...

Anda, endi, bilemen, köb***den*** akşam,

…

Hem yıldız***dan*** sakındım; hem közler***den***… (Anam)

…

Calvarmak***dan,*** dua***dan***, kol öpme***den***..

…

Hiç dogrum***dan*** cürekler acılanmay..

…

Lampam canmay, akşam***dan*** catmak kerek..

Dostlarım bar, süyeler bek deren***den,***

Meni üstün köreler bar eren***den***.. (Akçam Bolsa)

…

Sırt bet***den*** tutub da kıblaga sarkmaga.

…

Kuru***dan*** kuruga obalar aşıb.

…

Suvum***dan*** içkenler milyonlar boldu.

...

Deñiz***den*** deñizge yollar da körsetir.

Bulut***dan*** ötken maşina uyatdı meni,

Köpürüb keldi karşı**dan** beyaz gemi.

Uzak***dan*** kördüm Kırımlı bir üstüdent, (Baltık Yalısında)

…

Yüceler***den*** barımızga ses berilse..

…

Ferişteler yakınlar***dan*** tıñlaganda..

…

Cıldızlar***dan*** anla endi, bek yakın tañ.

…

Viran köyler, basık üyler temelin***den,***

Şifa alıb ‘ölmez ümüt’ sağ eliñ***den,*** (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Batı***dan*** keliyim kanatım açıb,

...

Köylüge aytayım özünüñ tilin***den***,

Koparıb beriyim bilginiñ gülün***den***.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Sahan***dan*** dümbelek, kaşık***dan*** çokmar,

Kuman***dan*** kılarnet, tarak***dan*** gitar;

...

Babañız yayla***dan*** boldurub kelgen;

...

Kimisi oca***dan*** kaçkan, köşede, (Biz Yaş Ekende)

...

Şark***dan*** esken rüzgarnı, endiden tuya.

...

Bagça***dan***, bag***dan*** çapaman, söz şakaman,

...

Gizli***den*** çatlay kayalar urgansayın..

...

Yalıga tüşer dalga***dan*** çekermen deb..

...

Şark***dan*** esken rüzgar***dan*** kuturgan deñiz, (Boran)

...

Artıñ***dan*** cuvurduk boşuna..

...

Arkamızda belgisiz, aylançık, ceñil iz***den*** başka bir şiy kalmadı... (Boşuna)

...

Uzak***dan*** eştile Macar cırları..

Sesleri mogayuk, köñül***den*** iye.. (Budapeşt Akşamı)

...

Közüm***den*** yaşlarım yurtuma saçılsın!..

...

Karayık yakın***dan*** Çolpan'nıñ betine!

...

Ka yer***den*** kelesiz?..

Köyüm***den***, anam***dan***

Ne haber bilesiz?.. (Bulutlar, Bulutlar)

...

İşçiler***den*** sorayman:

...

Bu demir***den*** ne tiliysiz arada?'

...

Bu collar***dan*** bilgi cüre, nur katnay.. (ÇOYUN COL İŞÇİLERİ)

...

Hem dönmez yolun***dan*** hem de yol berer,

...

Büyük deñizler***den*** alır çokragın, (Duman)

...

İnsanlıknı her şiy***den*** yüksek körgen,

...

Men***den*** kalgan kumlukda son bir akay,

...

Bir Havva'man cañı***dan*** kursa saray..

Cañı otlar, çeçekler çıksa cer***den***,

Bir cañı halk cetişse bu cerler***den***.. (Dunay Taşa I)

...

Bu sedlerni şay tez***den*** aşkanı yok..

Öz istegin her şiy***den*** izgi bilgen,

...

Çıkarsam garib halkımnı tar kölçik***den,***

...

Men***den*** kalgan toprakda bir caş akay,

...

Yañı otlar, çeçekler össe yer***den,***

Bir yañı halk törese, haygidi, bir***den***!.. (Dunay Taşa II)

...

Mezarlar***dan*** turganlar yeşil başlar,

...

Men de mın***dan*** azgana eşitiyim, (Haber Aldım)

...

Yalancı bir halksız şeytan***dan*** beter!..'

...

Çatır'***dan*** Or yagın hiç köralmayman..

...

Sara'nıñ kanı kolum***dan*** ketmiy.. (Halim Aydamak)

...

Endi köb***den*** atların suvarganlar..

...

Dayanalmay canacak bu alev***den***..

...

Ortasın***dan*** sekire bir ak aygır..

...

Colçular tura yuku***dan***, köralmaylar..

...

Anayçıgım kaftanın kara***dan*** tige;

...

Kün batkanda her vakıt Kül Töbe***den,***

...

Esmaçıgım, kardaşım köb***den*** bekliy..

Köb***den*** soray : ‘Agayım, kayda, nişliy?..’

...

‘Hiçbir çeçek çöp***den*** ayrılmasın.. (Hasret)

...

Aşa***dan*** kele birevi agımga karşı..

...

Okumuşlar kitab***dan*** felsefe tize,

...

Gene aka eski ömür, selday yol***dan***,

...

Basıb içe yanık***dan***: Yıkılsın cihan, (İçken)

...

Milletler koşusu başlandı köb***den***,

...

Cüriyik köy köy***den*** tilsizni çalıb, (Kalk Esma Kardaşım)

...

-Men Böriyef bogaz***dan*** borçka batkan..

...

-Kaçka aldıñ, kayer***den***, ne istedi?

...

-Moşu***dan*** aldım, fiyatı yigirmi yedi.

...

Anav suv***dan*** ber kana, bir-eki şişe!

...

Kirib kele birevi akırtın***dan***,

...

Namaz***dan*** turdum azgana çıkayım dedim, (Kalpak Mahracı)

...

Carı kece lambalar köb***den*** söngen,

...

Ayak öbe, Urus'***dan*** afıv tiliy.. (Kart Çingene)

...

Ay kele uzak***tan***,

Kırım'***dan*** Kıpçak'***dan***, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

At***tan*** tüşken, uzanganlar..

...

Bir talay bala mun***dan*** soñ çarpık tuva;

...

Biraz***dan*** soñ cetişken gorodovoy,

...

O mun***dan*** da cigitlik dersi aldı:

...

Kavgasız toy ezel***den*** körülmegen;

...

Fakir Tatar at***dan*** tüşken şaşırgan,

...

Sensiñ Cengiz arkasın***dan*** cuvurgan, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Ayta Dunay ötkenler***den***, yazaman..

...

Aygırları 'Kelecek'***den*** kişniyler..

...

Külüşeler kalın dülbend artın***dan***,

...

Kirsiz, tozsuz bir çokrak***dan*** caş tolub. (Kelecek)

...

Uzak yol***dan*** ötken atnıñ ayak sesin,

Yaş özenniñ kır astın***dan*** şay ötmesin,

...

Rüzgar meni yayla***dan*** şeherge attı..

Özençikniñ suvın***dan*** içalmayman,

Atlılarnı uzak***dan*** seçalmayman..

...

Kaygısız kızlar, ceyiz***den*** gayıbı yok.

...

Kelgencek olar men dert***ten*** tozacakman,

'Tavşan yıl'da el üstün***den*** ozacakman..

...

Olarnı bekleb gizli***den*** candım da küydim.

...

Kalemim***den*** bu yırlar kagıtka iye.. (Keleler)

...

Köñlüme bular***dan*** yetişe baylık..

...

Kabrimde bular***dan*** bir satır bolsun!.. (Kiçkene Sözler)

...

Siz***den*** tuvdum, siz***den***men. Bakçañızda ölenmen. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Sarı cez***den*** balkılday cüzdan, pıçak!..

...

Soñ bir üfliy cürek***den*** kavalına,

...

Kozuçıklar sıçraylar, taş***dan***, kır***dan***,

Baraklar da cumşaylar tatlı cır***dan***..

...

Köy***den*** çıga, tavlarga, kökge cete.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Kökler***den*** baksam;

...

Küz***den*** men bir şiyler, bir şiyler tiliymen..

...

O vakıtkeç, küz, men***den*** cok kurtuluş, (Küz)

...

Kol kol***dan*** keçe şay eskire şiyler,

...

O eski filcan***dan*** kahvesin içe.. (Mezad I)

...

Alçak üy***den*** enkiyib,

...

Munav kazan, haler***den*** ketken kudamnıñ!..

Şaliy kaftan, atlas yorgan ‘ince’***den*** ölgen Gülsümniñ!

Toyun***dan*** burun özüm satdım; kiyevligim, özümniñ!..

...

Kol***dan*** kolga keçe şiyler, üydekisin çakıra,

...

Kene şu kart tellal***dan***,

Meyit mal***dan*** (Mezad II)

...

Kene de birevi cetişe şark***dan***..

Kene de birevi töñülmiy hak***dan***.. (Müslüman Balası)

...

‘Mekke’***den*** esken kıbla yel,

...

Hepsin***den*** kavi şu ömür,

...

‘Temirci’***den*** uçkan yaş.

‘Kerç’***den*** yelken açkan yaş, (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Sen***den*** yahşı sohta bolmaz.

...

Öz faydañ***dan*** ötalmasañ,

...

Birkaç kün***den*** vaz keçmeseñ, (Öz Özüme)

...

Sen aylanma, dostcugum, halk colun***dan***!

Doğru kara, hiç ürkme sag solun***dan***! (Sen Deñişme)

...

Batıda, tuvuşda unutulgan köb***den***,

...

Men onuñ sesin***den*** uyandım endi,

...

Bu cırlar, tilegim, beşik***den*** tursun,

...

Tañrı***dan*** Nevai, Cengizler tileb.

...

Tuvmadı bir men***den*** yahşırak kence..

...

Kün kün***den*** elime türlü cad tolsa da (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Köyde bir kün camide namaz***dan*** soñ,

...

Biz cayavga, uymak***tan*** başka kalmay.

...

-Ne de kopsa köñül***den*** ey cemaat!

...

Bunuñ ecri zekat***tan*** artık kat-kat.

...

Selimçikni kırlar***dan*** akeldiler,

...

Men ketermen şay bolsa içiñiz***den***!..'

...

Közlerin***den*** yaş kurumay künlergeçek.

...

-Balamçık***tan*** balaban cigit bolar.

...

Nauka***dan*** añlamay imam bile,

...

Puşkin'ler***den***, Gogol'***den*** haberiñiz yok,

...

Kurtulurman erte-keç bu vozduh***tan***.

...

Men sizlerge tap baş***tan*** ayttım bunu!

...

Hep o maden cırın***dan*** çıkkan elmas.

...

Hayallar***dan*** saraylar kurar edik.

...

Azrail***den*** korkmagan bahtlı bek.

...

Açlık, ölüm, süygümen her şiy***den*** bek.

...

Aç dostum***dan*** köp devlet, nur bekliymen, (Student)

...

Tuvgan bir caş ana***dan***,

Bir de köse Molla***dan***..

...

Baht***dan*** açuv alırga..

...

Suv***dan*** çıkar, saçın çözer, tüşünür..

...

Kara közü özlügün***den*** iyer, diy;

...

Canıgın***dan*** ak bulutlar kararır; (Suv Anası)

...

Od***dan*** başka cerge ketme.

...

Cılavın***dan*** taşnıñ köñlü iygen vakıt.

...

Közüm daim artıñ***dan*** şay cuvuracak. (Takdirge)

...

Süyrekleb brevni yol***dan*** çıkara:

...

‘Tez çekil yolum***dan*** relsler***den*** erek!

...

Parahod keçkende ‘mayak’***dan*** yalaman,

...

Dünyanı aylana, yerin***den*** turmay..

...

Ya ‘lokman ruhu’man dünya***dan*** köçmese.

...

Relslerniñ üstün***den*** turub ketecek..

...

Bularnı ‘Üsküt’***den*** eşitken bola mı?

Sudaklı o akay kerçek***den*** uçtu mu?

...

Relslerniñ üstün***den*** endi turacak mı?

Dostumnu talda***dan*** tez çıkaracak mı? (Taldada Yatkanga)

...

Şay bolsa da anasın***dan***

...

Cılaganda sesi tüz***den***

...

Kardaşları bu sözler***den***

...

Tan atkanda tav***dan*** çıgıb,

...

Kılıç kın***dan*** yarım çıkkan,

...

Oñ kolun***dan*** bir kagıdcık

...

Cer yüzüne cav kanın***dan***

...

Sen***den*** hakkın tiliycek,

...

Hak kitabın, avuz***dan*** şay

...

Terisin***den*** kalpagı

...

Sezgek Tandu bu sözler***den,***

...

Ay colun***dan*** adaşdı,

...

Taş kaleniñ kara tunç***dan***

...

Cin, peri***den***, cav***dan***, tav***dan***

...

Sizniñ halk***dan*** hiçbirine

...

Bek aytuvlu perisin***den***,

...

Bu kız içün alayımız***dan***

...

Safi tunc***dan*** bir kalede

Ak mermer***den*** saray kurgan

Sayısı cok mal***dan*** başka

...

Belki biz***den*** birevine

...

Kalay etib, kaysı col***dan***,

...

Batır kişi at***dan*** başka,

...

‘Cin hanın***dan*** kız alaman,

...

At***dan*** tüşüb çepkenine

...

Tuyaklar***dan*** taht kurulgan

...

Bek yakın***dan*** oşab kete

Bizniñ halk***dan*** tek kuyrugu

...

Avuzun***dan*** odlar saçkan

...

Kimisi bir kıl***dan*** arkan,

Ya ki çöp***den*** köprü yasay (Tandu)

...

Urusnu tab uzak***dan*** közüm seçe..

...

Uruslarnıñ üstün***den*** oklab geçe..

...

Kamaşsın közüm, kör bolsun hak nurun***dan***

Bir mezarlık yer algaçek sınırın***dan***, (Tañga Dogru)

...

Yavurlar, dinleri Tatar'***dan*** ayrı:

...

Tatar'***dan*** körmegen bir yahşı sopa..

...

Firdevsi bular***dan*** bir destan örse!

...

Seniñ bu inkarıñ korku***dan*** kele..

...

Soguş***dan*** burunda her sözü inkar, ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Köp vakıt bu yol***dan*** yigit ötmegen,

...

Tınç Tatar çölleri, kaygı***dan*** keçilmiy,

...

Baykuşlar, añsız***dan*** tuvsa bir erkek, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Bir hüsar salgan küpüne küpd***en***,

Kaynatkan yahşı, od bergen tüb***den***..

...

İçilsin 'Divin'***den*** 'Kaşgar'ga kadar.

Birkaçın şarab***dan*** başı da aylansa,

...

Bu günah tögüldür ezel***den*** berli,

...

Divin'***den*** Kaşgar'ga cürmeli emri..

Divin'***den*** Kaşgar'ga cürmeli emri.. (Tokay Şarabı)

...

Fit!. Çıka bir***den***, yakın bir yer***den*** şu belli tavşan. (Toy)

...

Aylansın, anası başın***dan***, Allahım!

Közün***den***, saçın***dan***, kaşın***dan***, Allahım!

...

Okuyman cürek***den*** Tañrı sözlerin;

...

Anam***dan*** üyrendim, yanmasın, küymesin;

...

Bun***dan*** soñ camide bolmasın duva,

Fakirge bolacak duva***dan*** başka!.. (Tuvdum Bir Üyde)

...

Bek yaman tatlısıñ, Tañrı***dan*** tadıñ..

...

Her yerde inciñ***den*** destanlar örmek..

...

Sen bolsañ öksüznüñ köñül***den*** süygeni.. (Tuvgan Til)

...

Gene sen***den*** caş atlılar keçe mi?

Kana kana çokragıñ***dan*** içe mi?

...

Or künlerde sen***den*** meded umuldu,

...

Yad elge tüşdüm, sen***den*** ayrıldım,

...

Bulutlar***dan*** çal kalpaklar kiyesiz mi?

...

Her şiy***den*** büyük tavlar, (Uzak Tavlar)

...

Koparsın tamır***dan*** bir korkunç boran,

Dalga***dan*** dalgaga şıpırsın celler.. (Yahşı Ölüm)

...

Kaya***dan*** kayaga şıpırsın yeller,

...

Ölmek***den*** korkaman gafiller kibik,

...

Yaşav***dan*** korkmagan, ölüm***den*** ürkmegen,

...

Yükseldiñ köklerge, kamış***dan*** yüksek!.

...

Takdirmen ölmek***den*** başıñ kutulur mu?

...

Kiçkene tavlar***dan*** vulkanlar çıkmaz, (Yanık Kaval)

...

Bular***dan*** cırlar yasa..

...

Külün***den*** saray kala.

Külün***den*** saray kala,

...

Sözler***den*** bir oyuncak, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Aytmasın bil, o añnar her til***den*** de

...

Şo saatte kilim***den*** tışka çıka,

...

Yañı baş***dan*** bolmasa tızımladı!..'

...

Kolçugun***dan*** tutaman, kaldıraman..

...

Bugün akşam ösersiñ Bekir***den*** bek..

...

Karayık onuñ tilin***den*** kaysı añnay.

Biraz***dan*** soñ dürüldiy tilsiz kaval..

...

Ayaklarım özlük***ten*** cürüb kete.

...

Bazı bir***den*** yüksele, açuvlana..

...

Biraz***dan*** soñ ay tuva külümsirep, (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Coluñ***dan*** ettiler, dogru coluñ***dan***,

Tiliñni aldılar karuvsuz koluñ***dan***..

...

Seniñ de bar edi ata***dan*** kalgan, (Zavallı Türük)

...

4.1.2.9. Sıfat fiil tekrarları

…

Men garibmen, mescidim yok kir***ecek***…

Mihrabına muñlu betim sür***ecek***..

…

‘Allah !’ dese eşit***ken***ler bola mı?

…

Özün taşlab garib curtka sarıl***gan***,

Bar mı ‘Curtum !’ deb sesçigi karıl***gan***?

…

Curd kemir***gen*** birkaç mel’un kurt içün? (Ezan Sesi)

…

Boldum bir gemiler yürset***ken*** Neva!

Çevremde fabrikler, tezgahlar toldu,

Suvumdan iç***ken***ler milyonlar boldu. (Baltık Yalısında)

…

Men karayım, kör***gen***imni bilmiyim..

…

Kucaklayım, tek süy***gen***im bilmiyim.. (Bilmiyim)

…

Öt***ken*** cıldan her işke hesab alıb..

Öt***ken*** cıl da cetmedi oñgalıkga, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Cetişir öz curtumda çık***kan*** kerpiç.

...

Cıyayım alt üst etib cat***gan*** cerin, (Bir Saray Kuracakman)

...

Şarkdan es***ken*** rüzgarnı, endiden tuya.

...

Yalıga tüş***er*** dalgadan çekermen deb..

...

Şarkdan es***ken*** rüzgardan kutur***gan*** deñiz, (Boran)

...

Sozul***gan***, sıypa***gan***, calbar***gan*** bir ses.. (Budapeşt Akşamı)

...

Ket***ici*** bulutlar,

...

Yet***ici*** bulutlar!

...

‘Salgır’da ketenin agart***kan*** dülberge!..

...

Yıldızlar titre***gen***,

O uçsuz çöllerde, (Bulutlar, Bulutlar)

...

Bogul***gan***nı suvdan tutar, çimenlikke çıgarır..

...

‘Haram köpek!’ de***gen*** adı her kavgada kullanır. (Çubar Barak)

...

‘Bu sedlerni kırk cıldır aş***gan***ı cok,

Munday etib, dinsizce taş***gan***ı cok..’

İnsanlıknı her şiyden yüksek kör***gen***,

İnsanlıkman her biri sedler ör***gen***,

...

Cür***gen*** azgın insanlar bilmiy seni,

...

Seni kördüm bu gün de şay köpür***gen***,

...

Menden kal***gan*** kumlukda son bir akay, (Dunay Taşa I)

...

Altmış yıldır bundayın taş***kan***ı yok,

Bu sedlerni şay tezden aş***kan***ı yok..

Öz istegin her şiyden izgi bil***gen***,

Seniñ parlak betiñde özine kül***gen***,

...

Seni kördim bu günde şay köpür***gen***;

...

Menden kal***gan*** toprakda bir caş akay, (Dunay Taşa II)

...

Oñmay, ösmiy sürün***gen*** garib caşlar..

...

Biraz evvel öz adın bilalma***gan***,

Horlugunu oylab da utanma***gan***,

...

Tuy***gan***larım hep aytmak küç bolacak..

...

Et***ken***im bar, bu künler, gurbetdemen..

...

Borlu çalıb köñüller taş***kan*** vakıt,

Çalgı sesi Çatır'nı aş***kan*** vakıt: (Haber Aldım)

...

Süy***gen***iñ, say***gan***ıñ şulay da kösterseñ!

...

'Babamnı öltir***gen*** Halimdir mutlak!

...

Haygidi Halim, süyül***mez*** Halim!..

...

Haygidi Halim, iyil***mez*** Halim!..

...

Haygidi Halim, unut***maz*** Halim!..

...

Haygidi Halim kılın***gan*** Halim!..

...

Haygidi Halim can kıy***gan*** Halim!..

...

Kel***gen*** cok; aşları aşanmay kala..

...

Haygidi Halim, acı***gan*** Halim!..

...

Haygidi Halim, Tuv***gan***ım Halim!..

...

Aydamak kim e***ken***, her kimge bildirdik..

...

Haygidi Halim, oñma***gan*** Halim! (Halim Aydamak)

...

Sarı çölde tizil***gen*** bogday çeren,

...

Menim yaz***gan*** fermanım Hind'ke kete..

Menim süy***gen*** cırımnı dünya bile..

...

Ka yerlerde e***ken***im hiç aytmayman..

...

Sıcak bir kün başımda kayna***gan*** tüş,

...

Menim süy***gen*** yerimde biraz cürse..

...

Tuv***gan***larım oylayman, bolam sersem.. (Hasret)

...

Beklen***gen*** kagıd, kim bilir, künlermen hafta.

...

Cıyıla ballar karaylar yıkıl***gan*** yerin.

...

Oku***muş***lar kitabdan felsefe tize,

...

Şarıldab ak***kan*** sel-ömür, haberiñ bar mı? (İçken)

...

Haygidi tavlar, çalar***gan*** tavlar!

Yeşer***gen***, siyar***gan***, sarar***gan*** tavlar! (İstek)

...

Babayda bükül***gen*** başımnı silkdim,

...

Kedaylar, batırlar untul***gan*** tölü.. (Kalk Esma Kardaşım)

...

-Bu karşıda kurul***gan*** herif kim ya?

...

-Karasa anav keç***ken***ge ‘Marusa’ de***gen***!

...

Bizdiy daha köb edi derdleş***ken***ler,

...

Hazirlikni kokla***gan*** hazayin yetib:

...

Kal***gan***ıñ özüm bilermen.. Ka sofraga!.

...

Tur***gan*** yerde olarga ne ölet tiygen?.

...

İçki iç***mez***, suv keç***mez*** sohta Sülman..

...

-Ne de***gen***im añladıñ mı? Sülman yaşa!

...

Ket***ken*** sayın cıyıla, köbiye halk, (Kalpak Mahracı)

...

Yol kösterir özüme tuv***gan***ım Ülker..

...

Adaş***kan*** yolcu, aylana, tüz yol karay..

...

Kızıl Ülker, sırdaşım, söyleş***ken***im!..

...

Karañgı gece kişne***gen*** aygır menim,

Karañgı gece agla***gan*** 'Salgır' menim!.

Karañgı gece kurul***gan*** pılan menim,

Karañgı gece sızgır***gan*** yılan menim!

...

'Turuñuz!' deb camlarnı kak***kan*** menim! (Karangı Gece)

...

'Mañnayga yazıl***gan*** başka da kelir.'

...

Bekir, sen Çerkes'ni añla***gan*** bolsan,

...

Şamilce bir ölüm izle***r***ge başla;

Sen de şay bir ölüm izle***r***ge başla!.. (Kart Çerkes)

...

Cañrı Mırza seni şödeldir***gen*** sansın.'

...

Birazdan soñ cetiş***ken*** gorodovoy, (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Bir vakıtlar boynun bük***ken*** emirge..

...

Sensiñ Cengiz arkasından cuvur***gan***,

...

Cüregimde can***gan*** ateş duruldu.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Tuyar edim bazı çeçek ös***ken***in;

...

Cer astında başka cel es***ken***in..

Kültelen***gen*** yüksek otlar içinde,

...

Köyge daim keçce cet***ken*** hıdırlez..

Bugün uzak o tuv***gan***ım kırçıklar.

...

Men kırıl***gan***, bir sol***acak*** çeçekmen..

Kurumasın tek men bit***ken*** budagım.

...

Tuv***gan***larnıñ ayak sesi eştilmiy..

...

Ayta Dunay öt***ken***lerden, yazaman..

Eşitemen ‘Kel***ecek***’niñ seslerin,

...

Aygırları ‘Kel***ecek***’den kişniyler..

...

Bunu kör***gen*** kartçıklarnıñ kalb közü, (Kelecek)

...

Uzak yoldan öt***ken*** atnıñ ayak sesin,

...

Kır aşarlar kel***ecek*** kaplan yılda..

...

İçlerinde yok tal***gan*** boldır***gan***lar..

...

Tülbendsiz kızlar, ört***ecek*** ayıbı yok. (Keleler)

...

Bir akşam ber maga de***gen***im kibik,

...

Çalınsın cüregimni cak***kan*** cırlar,

...

Cıltıra***gan*** lampaçıgım bir cangın bolsun..

...

Cıltıra***gan*** lampaçıgım cıgılsın.

...

Cenazemni, daim çök***ken*** kabrimni, (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Bek katma***gan*** miyçigi cav ahtına.

Kimse bilmiy Tokay mı, Cengiz me***ken***..

...

Kimse bilmiy, curt kayda, hak ne e***ken***.

...

Kimse bilmiy, kim e***ken***, kayda e***ken***..

...

Caşavı bir tüş me***ken***, bir iş me***ken***..

...

Bu caşçıklar cigit mi, koyçuk mu e***ken***.. (Kimse Bilmiy)

...

Bir col tabsam cür***ecek***. Bir koranta kir***ecek***..

Bir koranta kir***ecek***.

...

Rüzgar ese duvulday. Öt***ken*** künler cuvuklay.

Öt***ken*** künler cuvuklay.

...

Şu cukla***gan*** herifler. Sessiz Eshabı Kehif'ler. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Her kölgege biñ can ber***gen***, yaşat***kan***,

Dıvardaki her sızıknı cin, şaytanga oşat***kan***..

...

Kapısını çik-çik et***ken*** sarı kurtlar aşasa,

Boş tüfekke 'şaytan işi, patlar!' de***gen*** her zaman,

'Pat! Pat!.' Etse korkub ol***gan*** toz, duman,

Caş agaçnıñ kölgesinde 'Yamandır.' deb yatma***gan***,

Mort agaçtan zikir, mevlut tıñna***gan***,

Cin, şaytanga yol bastırıb, kanıb yür***gen*** tañgaçek;

...

Esi ket***ken*** hucur bir halk bar eken,

Bu halk kaysı?. Bunu bar mı bilme***gen***?

Yedi düvel tanıma***gan***, bar dünyaga bel buv***gan***,

Lafka kalsa, her yigitmen, Aydamak'man dost bol***gan***,

Yigitligi karaldısın taş duvarın keçme***gen***,

Saranlıkda, men-menlikde sınır, ölçü bilme***gen***.

Öz özüne aga bol***gan***, sultan bol***gan*** habersiz,

Yañgız kalsa yedi derya keç***ken*** atsız, yegersiz,

...

Kaç***kan***, köç***ken*** cansız bir halk bar eken,

Bu halk kayda, bunu bar mı bilme***gen***?.. (Korkak)

...

Kavalga can ber***gen*** Kurt Nebi Çoban..

...

‘Ma! Ma!’ de***gen*** köñülnüñ bola aşı..

...

Bu cırlarda gizlen***gen*** ulu sırrı.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Maga bir çift köz kerek köb bekle***gen***,

Üstünde şay muñları unutul***gan***.

Maga bir çift dudak tab: Öpülme***gen***..

Bir köñül şay her avga tutulma***gan***.. (Küz)

...

Marama, şerbenti, kiyil***gen*** urba,

...

Raflarda tozlan***gan*** kalaylı kazanlar,

...

Sandıkda kartay***gan*** kıskalar, atlaslar.. (Mezad I)

...

Selam bere her öt***ken***ge saygıman!..

...

Parıl-parıl parılda***gan***, farfur çini filcanlar!..

...

Az kullan***gan*** yeñi mallar, tüşünmesin alsın herkes!..

...

Munav kazan, halerden ket***ken*** kudamnıñ!..

Şaliy kaftan, atlas yorgan ‘ince’den öl***gen*** Gülsümniñ!

...

Al***gan*** şiymen toy ete, işin köre.. (Mezad II)

...

Çöllerde yür***gen*** çal koray,

Korayga kül***gen*** kök saray,

...

Kırım’da bol***gan*** kırk yigit,

Bagdad’da bol***gan*** beş yigit,

Kazan’da bol***gan*** kaç yigit,

...

Azavga ak***kan*** say Salgır,

Salgır’nı tap***kan*** kart Çatır,

...

‘Mekke’den esk***en*** kıbla yel,

Kıblaga ket***ken*** köp peçel,

...

Dünyanı tut***kan*** sert demir,

Demirni vat***kan*** toz kömür,

...

‘Üsküt’de bilgi saç***kan*** yaş,

‘Temirci’den uç***kan*** yaş.

‘Kerç’den yelken aç***kan*** yaş, (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Yurtumnuñ uzakda kömül***gen*** caşların..

...

Közlerde oñ***gan***lık, süygü izleri..

...

Kızıl da bu yılnıñ taş***kan*** ‘Salgır’ı..

Kızıl da ‘curt’ de***gen*** yüksek mañlaylar!

...

Kün körüb oñma***gan*** tañ cıldızları. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Basık üyde ömür sür***gen,***

Türlü dertmen köñlü çür***gen,***

Tuv***gan***larıñ süyalmasañ,

...

Em***gen***iñ cok anay sütün,

Eşit***ken***iñ çın ögütün..

...

Yalan ‘Süyem!’ de***gen*** tiliñ,

‘Candım, küydüm!’ de***gen*** köñlüñ. (Öz Özüme)

...

Soratmay, aratmay ayt***kan***, et***ken***im,

...

Çeçek cok bu cerde tural***gan*** solmay.. (Rast Kele)

...

Cılab ös***ken*** o viran öz cerleriñ..

...

Sın***gan***day bir cıllı çadır içün,

Sen unutma sürünmek yek bol***gan***ın!

Hak colunda cangıznıñ bek bol***gan***ın!.. (Sen Deñişme)

...

Men tuv***gan*** balası, ölme***gen*** canı.

...

Tilimde caşa***gan*** cigitler ulu..

...

Köñlümde kayna***gan***, başımda tuv***gan,***

Başımnı sıypa***gan***, közümnü cuv***gan***..

...

Tatarca cırla***gan*** bir Tatar caşı.

...

Bizlerni çırma***gan*** bu ankavlıknıñ..

...

Soguşka tuv***gan***lar kerçekçi el içün! (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Bunday savap kazan***gan*** köp bolmay.

...

İç***ken*** bolsam barim canmaz edim!

-Bizniñ cıy***gan*** zekatman bolgan yosma!

...

Bizge ne bar, kör***ecek***, üyren***ecek***?

...

O cırcılar, çıncılar ayt***kan*** sözü,

Hep o maden cırından çık***kan*** elmas.

...

Lakin oga kaytar***gan*** cigit kayda?

...

Kel***gen***, keç***ken*** cigitniñ güzel adı,

...

Kel***gen***, keç***ken*** cigitniñ güzel adı,

...

Mına bizmiz fakirni öp***ken***, süy***gen***,

...

Bizmiz öksüz cırıman can***gan***, küy***gen***.

...

Özü cerde cat***kan***ın köp körgemen,

...

Açlıkta bar lezzetni bilsek de***gen***..

...

Biraz daha ös***ken***in özü añlay..

...

At***kan*** tañnıñ tüsün men köremen,

...

Onuñ tut***kan*** orucu makbul diymen. (Student)

...

Caş kızlarnı dört duvarga kapab koy***gan***,

Tek fakirniñ kısmetini aşab toy***gan***,

...

Tuvar tuvmaz sabiylerni alıb ket***ken***..

Köb anaynıñ caş başına kelib cet***ken***..

...

Garib halknıñ bostanına cavdırma***gan***,

Bizniñ yakka bulutlarnı avdırma***gan***,

...

Sensiñ künnü kırslab kaç***kan***..

Türlü burçak, caşın saç***kan***!

...

‘Takdir bulay!.’ deb anaylar küy***gen*** vakıt..

Cılavından taşnıñ köñlü iy***gen*** vakıt. (Takdirge)

...

Ne yelken toku***ycak*** bir arşın iplik!..

Ne relske koy***acak*** bir parça çelik!..

...

-Hey! Kimsiñ ‘relsler’niñ üstünde yat***kan***?

Aşık***kan*** poyızdnı şaytib toktat***kan***?..

...

Betime tükür***gen*** köpüklü dalgada.

...

Kör***gen***im aytkanda kolunu siltedi,

...

‘Kör***gen***iñ bir rü’ya, ayt***kan***ıñ masal,

...

Bularnı ‘Üsküt’den eşit***ken*** bola mı?

...

Poyızdnı toktat***kan*** kim eken? Seçdi mi? (Taldada Yatkanga)

...

Kulagını ber***gen***ge.

...

Uç***kan*** kuşlar, ak***kan*** sular,

...

‘Atı bol***gan*** cigitlerge

...

Ahmed de***gen***, Mehmed de***gen***

Eki tuv***gan***, eki batır

...

Od körme***gen*** türlü kiyik

...

Bu togayda kişneb tur***gan***

...

At katında kanga piş***ken***

...

Bu caş cigit tuv***gan***ları

‘Alyuk’ e***ken*** bildiler.

...

Kagıdcıkga yaz***gan*** birkaç

...

Tuv***gan***cıgım batır Tandu..

...

Kim e***ken***in yazdılar..

...

Tuvalma***gan*** körpe kozu

...

Caş dilberniñ de***gen***iday,

...

Perilerniñ kanadlan***gan***

...

Tavday bolub tur***gan*** üç kör

...

Tartınma***gan*** batırman..’

...

Kayrab tur***gan*** Emegen’ge;

...

Bar usulun bil***gen*** batır,

...

Tuv***gan***ımnı öltir***gen***,

...

Ölüm tatın tuy***gan*** fakir,

...

Alyuk de***gen*** tuv***gan***ıñnı

...

Tuv***gan***ıñnı mırzayım;

Muna şindi onuñ tur***gan***

...

Bu Emegen kar cavdır***gan***,

Bulutlarga tiyib tur***gan***

...

Seniñ bu soñ ayt***kan*** sözüñ

...

Bol***gan***ını aytalmayman

...

Fal kara***gan***, kitab aç***gan***,

Avuzundan odlar saç***kan*** (Tandu)

...

Çın Tatar bulardır, kaytarma bil***gen***,

Tatarca cırla***gan***, ölümge kül***gen***..

Bar Tatar tek bugün caşa***gan*** bolsa,

Bugünçün tuv***gan*** da aşa***gan*** bolsa..

...

'Tatarman!' deseñ de tabılmaz inan***gan***..

...

Añnasañ cigitlik ne e***ken***in..

...

Kabış***kan*** betiñde bolmasa eski, ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Kart hüsar tüş***ken*** bolur deb yarın,

...

'Köb kör***gen*** kart şarab sayılmak kerek, (Tokay Şarabı)

...

Oynadılar çıñlarman, öt***ken***lerday,

...

Aylandılar cenk, akın et***ken***lerday,

...

Öl***gen*** Asan yerinde, ölü Söyün, (Toy)

...

Kel***gen*** de kış endi, ökürüb 'Buv!' deb;

Bar***acak*** bir yer yok, 'Bir yutum suv!..' deb;

-Aytmaçı bolma***ycak*** şiylerni, anay,

...

Elbette caşa***ycak*** bir col kösterir.

...

Kalemmen sız***gan***day kaşçıgı bar!

...

Herbiri şiş***ken*** bay, hep miras yedi!

...

Peşiman tuvulman şay tuv***gan***ıma!

Bahtımda, ömrümde soy kuv***gan***ıma!

...

Süyme***gen*** kafir, deb, üstüne lanet!

...

Fakirge bol***acak*** duvadan başka!.. (Tuvdum Bir Üyde)

...

'Curd' de***gen*** sözüñmen cürek tolmasa..

...

Sen bolsañ öksüznüñ köñülden süy***gen***i..

...

'Öz tuv***gan*** tilimde ayt maga!' dermen,

Öz tuv***gan*** tilimde cırlab ölermen.. (Tuvgan Til)

...

Köklerge tap yet***ken*** tavlar.

Cıla***gan***, zikret***ken*** tavlar.

...

Tuv***gan***ım, közüm tavlar.

...

Gene sizge tırmaş***kan***ga külesiz mi?

...

Oñgar***gan***, oñ***gan*** tavlar,

Kayna***gan***, ton***gan*** tavlar. (Uzak Tavlar)

...

Biri süy***gen***, közyaş töke..

Biri bil***gen***, köb laf ete..

...

Halkka hızmat et***ken***ler bar..

Halknı itday yed***ken***ler bar..

Cennetlerge ket***ken***ler bar..

...

Ne bulardan tuv***gan*** bizler.. (Vesselam)

...

Hay gidi tavlar, çalar***gan*** tavlar!

Yeşer***gen***, siyar***gan***, sarar***gan*** tavlar!

...

Egilsin düşmannıñ egil***mez*** başı,

Egilsin düşmannıñ egil***mez*** başı!..' (Yahşı Ölüm)

...

Tiymesin tenime titre***gen*** eller,

'Öldü!' demesin tuvmay öl***gen***ler..

'Kirli!' deb yuvmañız, öl***gen***ler temizdir,

Öl***gen***ler kaygısız, korgusuz tegizdir..

...

Kömülsün bir daha yaşamak tile***gen***!

Cennetke kirmekçün savab işle***gen***,

...

Yaşavdan korkma***gan***, ölümden ürkme***gen***,

Yaşavçün tilenib tüz yolda yürme***gen***,

Her vakıt tırmaş***kan***, terle***gen*** erler, (Yanık Kaval)

...

Zayıfsañ kuvvet ber***gen***,

Fakirseñ kanat ber***gen***,

...

Bu yurtda ömür sür***gen***..

Bu yurtda ömür sür***gen***..

Ömrüñü sende kör***gen***..

Sakavsañ til üyret***ken***..

Dogruga col körsetken,

...

Sarp cerde sav cürset***ken***.

Sarp cerde sav cürset***ken***,

Yahşıga alıb ket***ken***..

...

Oñ***gan***lık kerek saga.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Köne-suday rast kel***gen*** yerni yaka.

...

Takdirniñ üy***gen*** çöplügin eşalmadı.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Seniñ de bar edi atadan kal***gan***,

Karuvlu bir tiliñ, vatıl***maz*** kalkan.

...

Öz tuv***gan*** tiliñe dayanır mekensiñ?

...

Oñma***gan*** kişiler, kerçekçi Türkler..

...

Minberni körül***mez*** kurtçuklar kemire.

...

Bir menmen uzakda duvañnı et***ken***,

Tuv***gan***ıñ, seniñmen ölümge ket***ken***. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.10. Zarf fiil tekrarları

…

Gene ‘Allah !’ de***b*** sözüne başlay mı?

…

‘Tañrım kurtar !’ de***b*** camisi tola mı?

…

Özün taşla***b*** garib curtka sarılgan,

Bar mı ‘Curtum !’ de***b*** sesçigi karılgan?

‘Hak !’ de***gende*** ne duyasız curd içün?

…

Hep camiler şay kapan***may*** bir gece,

Kart mazinler öl***mez*** burun kizlice..

Cıyılışıñız ezan sesin kaçır***may***,

Günañızını Salgırdayın taşır***may***…

Kol köter***ib*** ak yürekmen köklerge,

Başıñızını yal***may*** koy***ub*** sert yerge, (Ezan Sesi)

…

Kızıl, kara bulutlar öt***üb*** bara.

…

Öp***üb***, sıypa***b*** östürdüm ay nennimen,

…

Kece türlü tüş köre, ürk***üb*** tura,

En soñ aziz körüne, köñlün ala.

Sabaları koñşunu tez çakırt***ıb***,

Tüşün ayta, corata, fal karat***ıb***.

…

Türlü oylar köñlümnü sar***a*** sar***a***.

…

Anayçıgım kocaman, öp***e***, öp***e,***

…

Başım sıypay, közümnü öp***e***, öp***e.***

Sarılşamız cılaşıb bahtnı kargay;

Tüşler, oylar Tañrısın makta***y,*** makta***y***… (Anam)

…

İmdad bol***ub*** cetişsin,

…

Karşılıgın al***ıb*** kayt,

Karşılıgın al***ıb*** kayt!.. (Babama)

…

Öksüzde toy bol***ganda,***

Kalbi kuvanç tol***ganda,***

…

Kalbim taş***kan,*** ak***kanda,***

Göñlüm ümüt yak***kanda,***

…

Köñül ap ak e***kende,***

Ballar ‘Amin!’ de***gende,***

…

Dostlar meni añ***ganda,***

Göñülleri yan***ganda,***

…

Kızlar koran tep***kende,***

Köznü közler öp***kende,***

…

Yigit ölüm tap***kanda,***

Üstün çiçek yap***kanda,***

…

Düşmanlarım kül***gende***,

Baştaşımnı sil***gende***,

Ah tabılsam atlan***ıb***,

Kamçım dörtke katlan***ıb***!..

…

Bahar cet***ib*** kel***gende***,

Tav yeşer***gen***, kül***gende***,

…

Molla inkar et***kende***,

Bilgige ters ket***kende***,

…

Koñşularım köç***kende***,

Soñ kahvesin iç***kende***,

Ah tabılsam, ‘Otur!’ de***b***;

‘Öz yurtuñday yokdur!’ de***b***!

…

Cigit aziz bol***ganda***,

Mezarı nur tol***ganda***,

…

Tavlar kölge ker***gende***,

Ay ışıgın ser***gende***, (Ah Tabılsam)

…

Güzel kızınıñ cüregin sıypa***b***, küt***üb***..

…

Yakınlaşsam ötleri patla***b*** kete..

…

Kork***may*** aytam dogrumnu, yalanımnı..

…

Dar dünyanı cüremen hiç tokta***may***, (Akçam Bolsa)

…

Añlamay de***b*** hocam küçük kitabın,

…

Añna***b*** keçsem onun eski bir babın. (Bab)

…

Sırt betden tut***ub*** da kıblaga sarkmaga.

…

Biñ yıllar ben de akdım, çöplerni taş***ıb***,

Kurudan kuruga obalar aş***ıb***.

…

Şay al***ıb*** terbiye, etemen fayda,

…

Köpür***üb*** keldi karşıdan beyaz gemi. (Baltık Yalısında)

…

Cañı cılnı bekliymen yañgız kal***ıb***,

Ötken cıldan her işke hesab al***ıb***..

…

O da ketti batır***ıb*** peşmanlıkga.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Cukla dostum, kattı de***miy***, cad toprakda,

Öz curtuñ cok bolsa da şay bek uzakda.

Cukla, cadnıñ toy sesine baş kaldır***may***,

Baharına, bülbülüne hiç aldır***may***..

…

Bir kün kel***ib*** bu dumanlar köterilse,

…

Sen de uyan ‘Allah, Allah!’ çıñla***ganda***,

Ferişteler yakınlardan tıñla***ganda***..

…

Tuvuşnu tut, soñ curtuña yüz çevir***ib,***

Kıl namazıñ, topragıña betiñ sür***üb***..

…

Şifa al***ıb*** ‘ölmez ümüt’ sağ eliñden,

…

Çürük cerge ‘Hak!’ de***b*** ayak urganmızdır. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Batıdan keliyim kanatım aç***ıb,***

Suvugan yürekge ateşler saç***ıb***..

...

Bir izin beriñiz, bakır***ıb*** kiriyim,

Kırım’da, Kaşgar’da ökür***üb*** cüriyim..

...

Bir izin istiymen, tuydur***may*** barayım,

...

Kopar***ıb*** beriyim bilginiñ gülünden..

...

Bir izin tiliymen, bakır***ıb*** kiriyim,

Kırım’da, Kaşgar’da ‘Curtum!’ de***b*** cüriyim.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Cıyayım alt üst et***ib*** catgan cerin,

...

Her kabirge ‘kemik’ de***b*** bagırayım..

...

Şay et***ib*** izgüleşsin dört dıvarı, (Bir Saray Kuracakman)

...

Biz yaş e***kende,***

Tik baş e***kende,***

...

Tesirli bir kansert uydur***ub*** tur***ganda***,

Bar yürek tavıman borlunu ur***ganda***..

...

Babañız yayladan boldur***ub*** kelgen; (Biz Yaş Ekende)

...

İnsan, hayvan, kayanı ökür***üb*** ura..

...

Aya Petri kaltıray, çökermen de***b***,

Yalıga tüşer dalgadan çekermen de***b***.. (Boran)

...

Silal***may*** keçemiz bir fakir caşın,

Sıypa***may*** bir öksüz balanıñ başın..

...

Mazlumnuñ öcünü alal***may*** kaldık, (Boşuna I)

...

Şan, öt***üb*** ketesiñ ve başkalarınıñ mañnaylarını öbesin.

...

Caşa***b*** cürdük boşuna..

...

-Ah şan-! Öl***üb*** ketecekmiz. Boşuna.. (Boşuna II)

...

Binlerce cıllarnıñ munların aç***ıp***,

Kartanay calbara, derdlerin saç***ıb***. (Budapeşt Akşamı)

...

Meni de alıñız gürülde***b*** yavganda,

Taylarga sıypan***ıb*** deryaga avganda!

...

Yollarga tüşiyik, sarar***ıb*** solayık!..

...

Meni de alıñız gürüldeb yav***ganda***,

Taylarga sıypanıb deryaga av***ganda***! (BULUTLAR)

...

Çubar barak hiç maktan***may*** hiç cılan***may*** kartaya, (Çubar Barak)

...

Tuv***ganda*** cıladım, öl***gende*** küliyim.. (Dua)

...

Egil***ib*** bakar da süzül***üb*** kirer,

...

Bir rüzgar çık***ıb*** da aşagı sürmiy,

Tavlarda ilin***ib*** kala diy duman. (Duman)

...

Dunay taşa, sarar***ıp***, aguvlan***ıp***,

Çevresinde sedlerge açuvlan***ıp***..

...

Munday et***ib***, dinsizce taşganı cok..'

...

Saba, akşam öz işin izgü bil***ip***,

Közgülerde tek özün kara***p***, kül***üp***.

...

'Men de barman!' de***b*** bir kün aşalmay da..

...

Yüce sedni köpügüñ aş***ıp*** kirgen, (Dunay Taşa I)

...

Dunay taşa, sarar***ıb***, agulan***ub***;

Çevresinde sedlerge açulan***ub***..

...

Yüce sedni köpügüñ aş***ıb*** kirgen.. (Dunay Taşa II)

...

Haber aldım, ölüler tirilgen de***b***..

Borlu çalıb Kefe'ge kirilgen de***b***..

...

Oñ***may***, ös***miy*** sürüngen garib caşlar..

Kol baskanlar Kur'an'ga 'SIR'ga cet***ib***,

'Tilde, işde birlik'ke yemin et***ib***..

...

Horlugunu oyla***b*** da utanmagan,

...

Ezan sesi şay tiy***ib*** gafil canga..

...

Borlu çal***ıb*** köñüller taşkan vakıt,

...

Azrail'ge 'AH!' de***miy*** şay ketiyim.. (Haber Aldım)

...

Bir küçük çevreñni tüsüñ de***b*** ciberseñ!'

...

Bin cannı tamuga tez al***ıb*** keter!..

...

'Beriñiz kelinni duvagın sar***ıb***!..

...

Çalt diymen sizlerge turmam calbar***ıb***!..'

...

Köter**ib** kelinni arbaga salmaga,

Son kayt***ıb*** bir rahat yukuga dalmaga..' (Halim Aydamak)

...

Karşı kırda koyçuklar top, top bol***up***,

'Bir kölgege bin altun..' diyler sol***up***..

...

Kölgesine töşelgen, uzan***ıp*** kelgen..

...

Bakırşalar ‘Muna, de***p***, toy sırası..’

...

Baş-baş ber***ip*** uzangan, oy horulday..

Bazı baş köter***ip***, diy kartbabam:

...

‘Da!’ de***gende*** cılganı aylanaman..

...

Namlar taşla***p*** keçemen her bir yerge.

...

Kün bat***kanda*** her vakıt Kül Töbeden,

...

Bir kün herkes yat***kanda*** şay horulda***p***,

Aygırımman kelemen okday duvla***p***..

...

Oyna***ganda*** şabaşlar agızaman,

Çıñla***ganda*** çalgını turgızaman..

...

Tañ at***kanda*** tüş köre, uyanaman..

...

Her kün tüş***ken***, sol***ganda*** bi çeçegim,

...

Üyrül***ib***, sessiz, sıncıra eski ömür.

...

Okulgan endi.. Kanvertsiz ket***ib*** bara.

...

Adımlay selge, cıgıla, aylan***ıb*** tura,

Açuvlana, sögün***ib*** taşlarnı ura..

...

Tarihçiday aktar***ıb*** silsilesin,

Şorbacı bere, belsen***ib*** terbiyesin.

...

Haberci yaza gazetke ballandır***ıb***,

...

Birer-birer tabirle***b*** sögüşlerin.

...

Son bularnı yüklen***ib*** satıb geze..

...

Birkaç şişe rakını tiz***ib*** koya.

Bas***ıb*** içe yanıkdan: Yıkılsın cihan,

...

Şarılda***b*** akkan sel-ömür, haberiñ bar mı? (İçken)

...

Otura edik cıyılş***ıb*** biz kavede.

...

-Aysa iç***ib*** yürsün mi sendiy, mendiy?.

...

Kir***ib*** keldi, içki- yak ‘Sarı Server’.

...

Hazirlikni koklagan hazayin yet***ib***:

-Buyur, diy, artka; oturuñ ‘aruv’ et***ib***!

...

-Biraz da salat yaparsıñ, tök***üb*** sirke.

...

Kir***ib*** kele birevi akırtından, (Kalpak Mahracı)

...

‘Turuñuz!’ de***b*** camlarnı kakkan menim!

...

Kara yerni kucakla***b***, sagın***ıb*** öpdüm. (Karangı Gece)

...

Kolundan tut***ub*** tartalar üy aldına,

...

En soñunda kötekle***b*** içireler..

...

Zalımnıñ zalım ceter, de***b***, tik başına!’ (Kart Çingene)

...

Tilesen ‘Anay!’ de***b*** bakır, eren çakır..

...

-Aysa nege aylan***ıb*** turamız mında?

...

Buz tozunu çañgıt***ıb*** keldiler toyga:

...

Bar, ayt kadam! Sagdıçka: ‘Misafir bar.’ De***b***;

‘Kiyevni çakır, çalgını tez çıgar.’ De***b***!...

...

Biri ‘Mırzam.’, öbürü ‘Arslanman!’ de***b***.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Kulagımnı cerge sal***ıb*** tıñnasam,

...

Oga bar***ıb*** biraz suvun karasam,

...

Yalısında bir töşel***ib*** otursam,

...

Köbisimen aşk derdine tutul***ub***,

İnce belin sar***ıb*** koran tepkemen..

...

Bu kızlarman kol kol tut***ub***, eş bol***ub***,

...

Kirsiz, tozsuz bir çokrakdan caş tol***ub***. (Kelecek)

...

Keleler yolda toz duman at patlat***ub***,

Meşçanlarnıñ korasın tez atlat***ub***..

...

Olarnı men köb kütdim kün bat***kanda***,

Konşularga al-kızıl tañ at***kanda***..

...

Olarnı bekle***b*** gizliden candım da küydim.

...

Mezarımda saf bayla***b*** tepsünler koran!.. (Keleler)

...

‘Hak!’ diy Tatar balları kökke kara***b***,

‘Curt!’ diy halkım gurbetde, colun sora***b***,

...

Körünsün de***b*** azgan cömerd Hızır..

...

Herkes aşay, zavk ete, caşaymız de***b***,

Hepsi bilmiy maktana, şulaymız de***b***,

...

Tatarlıkçün ölemiz moyun bük***üb***,

Kimse sormay azgana közcaş tök***üb***, (Kimse Bilmiy)

...

‘Pat! Pat!.’ Etse kork***ub*** olgan toz, duman,

Caş agaçnıñ kölgesinde ‘Yamandır.’ de***b*** yatmagan,

...

Cin, şaytanga yol bastır***ıb***, kan***ıb*** yürgen tañgaçek;

...

Men baş bolsam, bir gün kel***ib*** yekilsem,

...

Top yerine onuñ ötün patlat***ıb***, (Korkak)

...

Her biri ‘eski’ de***b*** cıyıla munda,

...

Töşel***ib*** o eski kilimge keçe, (Mezad I)

...

Alçak üyden enkiy***ib***,

Yipek, yıbrışım kiy***ib***,

...

Taze mallar al***ıb***, topla***b*** kalıñız! (Mezad II)

...

Tüş***kende*** cavunu şuvulda***p***, kuy***up***,

Öp***kende*** közümnü sıypala***p***, süy***üp***..

...

Süyemen bu renkni eren rengi de***b***,

Erenler betinde curt örnegi de***b***..

...

Kün kör***üb*** oñmagan tañ cıldızları.

Kopar***ıb*** taksınlar kökreklerine,

...

Ya ‘Curt’ de***b*** cana da bolamız kömür.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Kecelermen yuku al***may***,

Kitabıñnı cerge sal***may***,

...

Yad ellerde toy bol***ganda***,

Ak çadırlar kurul***ganda***,

...

Baş omuzda sallan***ganda***,

...

Yarın bu halk karuv al***may***,

Yücelerde saray sal***may***, (Öz Özüme)

...

Tuval***may*** öle edi balalar, öle..

...

'Yal bermiy, aktara,' de***b*** 'üynüñ için.'

...

Künlerce cıladım, özüme kaytal***may***..

...

Cadlarnıñ mayıman kavrul***ub*** pişdim,

...

Sorat***may***, arat***may*** aytkan, etkenim,

Kezdir***ib*** kollarda mahale, mahale..

...

Çürük şu toprak inan***ıb*** bolmay,

...

Çeçek cok bu cerde turalgan sol***may***..

Korkaman bir saba dügünge ket***kende***,

Toylarda kurul***ub*** cigitlik et***kende***, (Rast Kele)

...

Anayı östire 'Ay ninni' çal***ıb***,

Kart, canık cırlarman köñlünü al***ıb***,

...

Tuv***ganda*** balaman oysuz, fikirsiz,

Öl***gende*** Tatarman bolalmam cırsız..

Aytmadım bukünge̊ç bir eren bekle***b,***

Tañrıdan Nevai, Cengizler tile***b***. (SOGUŞKA DOSTLAR HAK TATAR TİLİÇÜN)

...

De İvan'ga calbar***ıp***, de Muşu'ga.

...

Peygamberimiz til üyrensin de***p*** zar kıla,

Mollalarga arabi farız bol***ganday***;

Rusça bilmek zakon de***p*** müftü ayta.

...

Mına cavluk, taşlañız hiç oylan***may***,

...

Da! De***gende*** imamnıñ cavlıgına,

Saganakday şuvulda***p*** tüştü akça.

...

De***p*** cıladı zavallı caş kelinçek,

Közlerinden yaş kuru***may*** künlergeçek.

...

Da de***gende*** şeherge bar***ıp*** cetti.

...

Malades de***p*** közleri yaşlandılar.

...

Köynüñ halkı cıyıl***ıp*** cami aldında,

...

Bu paralar, ümütler nafle de***p***.

...

Savapların dagıtsın yüzle***p***, binle***p***.

...

Kolun ur***ub*** der edi: 'Tatarnıñ da

...

Töşek, yasdık, yorganın halkka ber***ip***,

...

Yad ellerniñ bayramı başla***ganda***,

...

Yorgun közü kül***gende***, yaşlan***ganda,*** (Student)

...

Ay ‘Çatır’ga kon***ganda***,

Suv tirmenler tın***ganda***..

...

Soñ kutur***ub***, coş***ub***, taş***ıb*** turması.. (Suv Anası)

...

Caş kızlarnı dört duvarga kapa***b*** koygan,

Tek fakirniñ kısmetini aşa***b*** toygan,

...

Tuvar tuvmaz sabiylerni al***ıb*** ketken..

Köb anaynıñ caş başına kel***ib*** cetken..

...

Birev, biraz karuvlan***ıb*** köterilse..

Biraz küneş tab***ıb*** fakir şay kerilse..

Sensiñ künnü kırsla***b*** kaçkan..

...

‘Takdir bulay!.’ de***b*** anaylar küygen vakıt.. (Takdirge)

...

Her ‘avto’ öt***kende*** yüzüm kızara,

...

‘Tramvay’ yol bermiy, ‘Yol ber!’ de***b*** zorlay..

...

Süyrekle***b*** brevni yoldan çıkara:

...

Parahod keç***kende*** ‘mayak’dan yalaman,

...

Azgana kün çıg***ıb*** taldaga tüşse,

...

Ogaçek ‘tramvay’ bas***ıb*** keçmese,

...

Relslerniñ üstünden tur***ub*** ketecek.. (Taldada Yatkanga)

...

Keçmişlerni añ***ıb***, makta***b***

...

Közleriñizni biraz kapa***b***,

...

Al***ıb*** ket***ib***, tañış et***ib***,

Kene al***ıb*** kaytayım.

...

Arslan avla***b***, bars urganlar

...

Ayak bas***ıb***, baş sal***ıb***

Cıla***ganda*** sesi tüzden

...

Caş e***kende*** tek kal***ıb***,

...

Tag***ıb*** atga atlandı;

Kökçe Tav’ga bar***ıb*** biraz

...

‘Mehmed, dedi, sizler kal***ıb***

...

Kara***b***, koru***b*** cüremen,

...

Bek mogay***ıb*** köpürdüler:

...

Da!. de***gende*** uzaklarda

...

Baraket***ib*** o gece bir

...

Bir cangınday ateş cag***ıp***,

...

Batırlarga et***ib*** şenlik..

...

Tandu, bir ok ‘Hoş bulduk!’ de***b***,

...

Tan at***kanda*** tavdan çıg***ıb***,

...

Bu togayda kişne***b*** turgan

Bir at kör***üb*** seskendiler.

...

Bir caş cata seril***ib***,

...

Yayı kalgan keril***ib***..

Caş bularga, can ber***gende***,

...

Da!. de***gende*** caşnıñ betin

...

Köbke oz***may*** ‘Alyuk’ ecel

...

Kanlar tög***üb*** almasañ

...

On barmagım on caş bol***ub***,

...

Kökge kara***b***: ‘Ey ya Rabbim!’

...

Suvday ag***ıb*** okur edi.

...

Duvadansoñ cavnı izle***b***,

Kuşday uç***ub*** ketdiler..

...

Tandu: ‘Bunu asra***b***, kara***b***,

...

Koran teb***ib***, çıñlar ayt***ıb***

...

Tandu batır bek tüşür***üb***,

...

Bal, may bol***ub*** otur***ganda***

...

Mandalarnı bükle***b*** atdı,

...

Selbilerni yonga et***ib***,

...

Tavday bol***ub*** turgan üç kör

...

Kayra***b*** turgan Emegen’ge;

Kol köter***ib*** dua etdi

...

Cañbaşka aldı ‘Ay!..’ dedirt***miy***

...

Közyaşların tök***üb*** aytdı,

...

Bulutlarga tiy***ib*** turgan

...

Bu üç atı kişne***b*** başlay:

...

Tez kalege çık***ıb*** karay.

...

-‘Bu kalege nasıl et***ib***

...

Çavkelerni bekçi taşla***b,***

...

Toz çañgıt***ıb,*** tavlarga tapta***b***..

Tañ at***kanda*** cetişdiler,

...

Kalay et***ib***, kaysı coldan,

...

Hiç kına***may*** öltirdiler

...

Öleşdir***ib*** bitirgensoñ

...

Dedi Tandu, atın sıypa***b***.

...

Kılıcımnı kuda yasa***p***.’

Köbke oz***may*** ulu Tañrım

...

Atdan tüş***üb*** çepkenine

Aruv et***ib*** büründü,

...

Bek yakından oşa***b*** kete

...

Hak! De***gende*** kökge tiye.

...

Herkes bir iş tab***ıb*** hanga

...

‘Kök töbeli saray sal***ıb***

...

Kırk küngeçek toylar yasa***p***,

...

Kaniy buga razı bol***ub***

...

Bazı cıla***b***, bazı kül***üb***..

...

Biz de toyda sagdıç bol***ub***,

...

Nice peri süzüldür***üb*** (Tandu)

...

Ocagına Urusnuñ kişne***b*** geçe..

...

Uruslarnıñ üstünden okla***b*** geçe..

...

Arslanlarnıñ kokusun tuy***ub*** tañda,

...

Tañga yet***ib*** ‘Çolpan’ga çapçılayım! (Tañga Dogru)

...

Beklet***miy*** cetişdi, külüş***üb***, oyna***b***,

Collarda tusnaklar, elçiler kayna***b***..

Haçların takdılar öp***üb*** moyunga,

...

Tatar'lar turdular çınların cırla***p***,

Yayların, atların altunman sırla***p***..

...

On kere saldırdı cavur şay gürle***p***,

On kere kanıman yerlerni kirle***p***...

...

'Tatarman!' der ediñ kökregiñ tüy***üp***,

'Tatarman!' der ediñ öz tiliñ süy***üp***..

Sen Tatar tögülsüñ soguşda bol***may***,

Bir Batı çıg***ıb*** da kamşısın al***may***..

...

Bir Cengiz kop***ub*** da ayagın ursa.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Kart hüsar tüşken bolur de***b*** yarın,

...

Men keldim 'kısmet'men yelkenim aç***ıb***,

Her Macar kalbine süygümnü saç***ıb***.. (Tokay Şarabı)

...

Cibergen tünevin balasın, sög***üb***!

...

Kelgen de kış endi, ökür***üb*** 'Buv!' de***b***;

Baracak bir yer yok, 'Bir yutum suv!..' de***b***;

...

Azgana yip tap***ıb*** keryamnı kursam,

...

Atlan***ıb*** bahıtnıñ saçın culkayım!

...

Ölüler süyün***üb***, kül***üb*** uynasın!.'

...

Biñ türlü kayguman sarar***ıb*** solsam da!

...

Öliyim, curtumnu saray etem, de***b***,

Anamnı, babamnı bar, bay etem de***b***! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cüregim kayna***gan***, taş***ganda*** tabdım..

Cad elde mogay***ıb***, açın***ıb*** cür***gende***,

Ümüdüm, hayalım şay tüş***üb*** çür***gende***

Moynuña sarıldım dertimni ayt***ıb***,

Bir güzel sözüñmen özüme kayt***ıb***..

...

Öz tuv***gan*** tilimde cırla***b*** ölermen..

Köñlümnü kaygılar kemir***ib*** turg***anda***,

Halkımnı tınışsız yıldızı ur***ganda***,

Tuv***gan*** til, başkası aklıma kelmiy, (Tuvgan Til)

...

Ya bir göl bol***ub*** da serilsem çölge..

...

Ay de***miy*** söniyim, tutulsun tilim.

...

Men bil***miy*** tuvdum, bil***ib*** ölemen.

Tuv***ganda*** cıladım, öl***gende*** külemen.. (Yahşı Ölüm)

...

Bir ırmak bol***ub*** da sıncırsam kölge,

...

‘Kirli!’ de***b*** yuvmañız, ölgenler temizdir, (Yanık Kaval)

...

Bizlermiz, koluñ tut***ub***,

...

Yahşıga al***ıb*** ketken..

...

Bizlerni hakir bul***ub***,

...

Külal***may*** keteceksiñ..

...

Cırlarman köñül cag***ıb***,

...

Ket kork***may*** curtka taban..

Ket kork***may*** curtka taban..

...

Bayramda hep cıyılş***ıp***, (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Hepimiz şay huylu edik, yaş e***kende***..

Anay kartman sıyırçün tartış***kanda***,

...

Bizler de bek begen***ib*** tüşüncesin,

...

Öbürleri susalar bizge kara***b***,

...

Nuray garib mogaya cıla***b*** başlay,

...

Kel, mogaytma!' Şay et***ip***, men anaynı..

...

Baş sıypa***p***, kalpagın kiydirgensoñ..

...

Yarın onu cıgarsıñ bir tut***kanda***..

...

Ayaklarım özlükten cür***üb*** kete.

...

Sekir***ib*** tura Nurayman, oyna***b*** başlay..

...

-‘İşte saga yañı adet!..’ diymen cıla***p***..

...

Yukla***p*** kala, unuta, barışamız..

Birazdan soñ ay tuva külümsire***p***,

...

Kol köter***ib*** yıldızlı, aylı kökge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Kemşiy***ib*** cılay sarı bet balalar da..

Yüz altmış yıl, karış***ıb*** toylarda yüre,

Barak bol***ub*** geceler çöllerde üre..

...

Avuz külse, közleri ökür***üb*** cılay,

...

Dünya döne, çatırda***b*** ses, sedaman,

...

Takdirni ur***ub*** birev de teşalmadı,

...

‘Maday til’men bunı yaz***ıb*** bildirdim.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Seniñ de cıldızıñ tıñ ber***miy*** urgan.

...

Bira de***b*** içeler zavallı kanıñ.

...

Özüñnü kör***üb*** de cılayalmadıñ.

...

Cadlarga ballarıñ aşat***ıb*** caşadıñ..

...

Altı yüz cılda kaltıra***b*** cürdüñ..

...

Turar mekenler kurtuluş kör***üp***,

Türükçe ayt***ıb***, Türkçe ökür***üb***.

...

Tizilş***ib*** turalar kiyikniñ çetinde.

...

Bir menmen kolumnu kökke köter***ib***,

‘Ümüt’ke ölmez de***b*** ümütler ber***ib***. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.11. Soru eki tekrarları

…

Ak sakallı koñşu mazin yaşay ***mı?***

Gene ‘Allah !’ deb sözüne başlay ***mı?***

‘Allah !’ dese eşitkenler bola ***mı?***

‘Tañrım kurtar!’ deb camisi tola ***mı?***

...

Birbirin ***mi*** caktırmakçün cılaylar?

Özün taşlab garib curtka sarılgan,

Bar ***mı*** ‘Curtum!’ deb sesçigi karılgan? (Ezan Sesi)

…

Kaydalarda cüresiñ masum kozum?

Yoksam, kaysı bir kalbsiz öltürdi ***mi***?

Yaş ömrüñü acı yel kötürdi ***mi***? (Anam)

…

‘Ey çıfıt kızları bulay ***mı*** süyesiz?

...

Bir Tatar caşına böten ***mi*** tiyesiz?..’

...

Sensiñ ***mi*** Sara, agulu sünbül!

Sandıñ ***mı*** bizlermen oynamak ceñgil? (Halim Aydamak)

...

Şarıldab akkan sel-ömür, haberiñ bar ***mı***?

Başka ömür başlaycak höneriñ bar ***mı***? (İçken)

...

-Aysa içib yürsün ***mi*** sendiy, mendiy?.

...

-Ne degenim añladıñ ***mı***? Sülman yaşa! (Kalpak Mahracı)

...

Kimse bilmiy Tokay ***mı***, Cengiz ***m***eken..

...

Caşavı bir tüş ***m***eken, bir iş ***m***eken..

...

Bu caşçıklar cigit ***mi***, koyçuk ***mu*** eken.. (Kimse Bilmiy)

...

Bu halk kaysı?. Bunu bar ***mı*** bilmegen?

...

Bu halk kayda, bunu bar ***mı*** bilmegen?.. (Korkak)

...

Alaşa yorganı bolur ***mu*** ozgan?

...

Aytıñız: Bu şiyler uydurma, rü’ya ***mı***?

Bularnı ‘Üsküt’den eşitken bola ***mı***?

Sudaklı o akay kerçekden uçtu ***mu***?

Poyızdnı toktatkan kim eken? Seçdi ***mi***?

Relslerniñ üstünden endi turacak ***mı***?

Dostumnu taldadan tez çıkaracak ***mı***? (Taldada Yatkanga)

...

Bilmiymen Türük ***mü***, Tatar ***mı*** adıñ.. (Tuvgan Til)

...

Siz de meni oylaysız ***mı***?

Canık cırlar cırlaysız ***mı***?

Gizli gizli cılaysız ***mı***?

...

Gene senden caş atlılar keçe ***mi***?

Kana kana çokragıñdan içe ***mi***?

Gene sende her zaman şay kece ***mi***?

...

Gene siz şay köklerge tiyesiz ***mi***?

Bulutlardan çal kalpaklar kiyesiz ***mi***?

Gene sizge tırmaşkanga külesiz ***mi***? (Uzak Tavlar)

...

Bilmiymen baş duvañ makbul bolur ***mu***?

Takdirmen ölmekden başıñ kutulur ***mu***? (Yanık Kaval)

...

Karardı, silindi ***mi*** cıldızlı ayıñ..

...

Bir künçük kelir de uyanır ***m***ekensiñ?

Öz tuvgan tiliñe dayanır ***m***ekensiñ?

...

Turar ***m***ekenler kurtuluş körüp, (Zavallı Türük)

4.1.2.12. Şahıs eki tekrarları

4.1.2.12.1. Birinci tekil şahıs eki tekrarları

…

Pençeremden tavlarnı seyrete***men***,

Tavlar aşa, yurtuma yetişe***men***.

Anda, endi, bile***men***, köbden akşam,

…

Kün körmedi***m***, onmadı***m***, kadir Mevlam!

...

Öpüb, sıypab östürdü***m*** ay nennimen,

Hem yıldızdan sakındı***m***; hem közlerden…

…

Karañlıkda korkmay***man***; yurtka kete,

Anayçıgım koça***man***, öpe, öpe,

Ayagına tüşe***men***, ‘Affet!’ diy***men***;

Neçün Tañrı oñarmay! Men bilmiy***men***; (Anam)

…

Ah tabılsa***m***, yırlasa***m***;

Soñ oylansa***m***, cılasa***m***!.

…

Ah tabılsa***m***, bakırsa***m***;

Yigitlerni çağırsa***m***!..

…

Ah tabılsa***m*** tilekmen!..

…

Ah tabılsa***m***, sarsılsa***m***,

Közden öpse***m***, ayrılsa***m***!..

…

Ah tabılsa***m*** sırada,

Yar beklese***m*** korada..

…

Ah tabılsa***m***, çıñlasa***m***,

Soñ cırını tıñlasa***m***!..

…

Ah tabılsa***m*** atlanıb,

…

Ah tabılsa***m*** ‘Caylav’ da;

…

Ah tabılsa***m*** bir külse***m***;

Zeherdayın tögülse***m***!

…

Ah tabılsa***m***, ‘Otur!’ deb;

…

Ah tabılsa***m***, oylansa***m***..

Kabrin tokuz aylansa***m***..

…

Ah tabılsa***m*** curtumda; (Ah Tabılsam)

…

Akçam bolsa köb şiyden vaz keçe***men***;

…

Akçam bolsa yazmay***man*** uzun mektub,

…

…

Akçam bolsa Kabe’ge keter edi***m***,

Esirlerim tez azad eter edi***m***..

…

Yakınlaşsa***m*** ötleri patlab kete..

…

Korkuta***man*** dostumnu, düşmanımnı,

Korkmay ayt***am*** dogrumnu, yalanımnı..

Gayıbım cok ölse***m*** de bir gün añsız,

…

Dar dünyanı cüre***men*** hiç toktamay,

…

Her mezarga bara***man*** adım, adım

…

Öleştire***m*** halkıma aklım, usum..

Balalarga tatlı ümüt dagıta***man***..

Ayta derdim, közyaşın agıta***man***.. (Akçam Bolsa)

…

Biñ baba köre***m*** cerde, kökde, caşavda,

Añnab keçse***m*** onun eski bir babın. (Bab)

…

Baltık yalısında daldı***m*** hayalga;

…

Neva'ga suklandı***m***, gemiler yürsete;

…

Neva'ga yalvardı***m*** Kırım'ga akmaga,

…

Biñ yıllar ben de akdı***m***, çöplerni taşıb,

…

Şay alıb terbiye, ete***men*** fayda,

Boldu***m*** bir gemiler yürsetken Neva!

…

Uzakdan kördü***m*** Kırımlı bir üstüdent,

...

Karadı***m*** oga, ümütmen yaşlandı közüm,

'Merhaba!' dedi***m***, boğazda tutuldu sözüm.. (Baltık Yalısında)

…

Cañı cılnı bekliy***men*** yañgız kalıb,

…

Men bu cılnıñ işlerin aytalmay***man***,

Oylarıma layık söz tabalmay***man***.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Bir Saray kuracak***man***! Han bolmasın içinde,

...

Taşını yad ellerden ketirtme***m*** hiç,

...

Bir saray kuracak***man***, han bolmasın içinde,

...

Bir saray kuracak***man***, taş bolmasın içinde, (Bir Saray Kuracakman)

...

Miniyim dese***m*** de aygırlar huylana,

...

Onuñçün köylerge aslı barmay***man***.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Aya Petri kaltıray, çöker***men*** deb,

Yalıga tüşer dalgadan çeker***men*** deb.. (Boran)

...

Hasretlik dostumsuñ.. Bugün de süye***men***..

Karşıñda tüşüne, başımnı iye***men***.. (Budapeşt Akşamı)

...

Ölmek istiy***men***,

...

Külmek istiy***men***!.. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Uyana***man***, karay***man***,

İşçilerden soray***man***:

...

Tek men kaldı***m*** colsuz, hasret içinde..

...

‘Kelecek’ge aman bir col işliy***men***.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Men bilmiy tuvdu***m***, bilip öliyim,

Tuvganda cıladı***m***, ölgende küliyim.. (Dua)

...

Seni kördü***m*** bu gün de şay köpürgen,

...

Çıksa***m*** sendiy zamannıñ taş tıynagın,

Çetsiz, deren deñizge etse***m*** agın..

Men de senday bulansa***m***, bir köpürse***m,***

Şu Tatar’nıñ bar seddin bir kötürse***m***.

Soñ tartılsa***m,*** kurusa***m*** öz başıma,

...

Tüz yalıñda sebebsiz yuklamadı***m***..

Muñlu betim suvuñda çaykamadı***m***... (Dunay Taşa I)

...

Seni kördi***m*** bu günde şay köpürgen;

...

Açık diy***men***, göñülüm taşmak tiliy!

...

Men de senday köpürse***m***, taşsa***m,*** aksa***m***!

İnsanlıknıñ sedlerin yaksa***m***, yıksa***m***!

Çıkarsa***m*** garib halkımnı tar kölçikden,

Keñ deryaga yetkirse***m,*** bolsa***m*** özen!..

Son boldursa***m***, çekilse***m*** öz başıma!..

...

Tüz yalıñda, sebebsiz yuklamadı***m***!..

Muñlı betim suvuñda çaykamadı***m***!.. (Dunay Taşa II)

...

‘Balalar kartaydım köb cüralmay***man,***

Çatır’dan Or yagın hiç köralmay***man***..

Donski Kazagın bek kıralmay***man***..’ (Halim Aydamak)

...

Men, ‘Yok!’ diy***men***, küle***men*** kartbabayga..

...

Yuklmay***man,*** karay***man*** uzaklarnı..

...

Celkesine yapışa, atlana***man***..

‘Da!’ degende cılganı aylana***man***..

...

Toz çañgıta, kete***men*** yad ellerge;

Namlar taşlap keçe***men*** her bir yerge.

Kandıhar’da han bola, taç kiye***men***;

Halkım süye, men de onu bek süye***men***..

Kayda körse***m*** bir fakir, bay ete***men***..

Cigitlerge türbeler tikdire***men***..

...

Köb yoksulnu onara***m,*** et***em*** mırza..

...

Sıcak kete, kış kele, men kaytmay***man***..

Ka yerlerde eken***im*** hiç aytmay***man***..

...

Aygırımman kele***men*** okday duvlap..

Anayçıgım koça***man***, kötere***men***..

Ak saçını tartmaga yetkere***men***..

...

Oynaganda şabaşlar agıza***man,***

Çıñlaganda çalgını turgıza***man***..

...

Yañı üyüne kötüre***m*** adım, adım..

Men mindire faytonga, tüşüre***men***,

‘Oñ, ös, yaşa, cılama kadem!’ diy***men***..

...

Bek tez tüştü***m*** gurbetge, yad ellerge..

Yüregimni toltırdı***m*** türlü çerge..

...

Belki sen de cılarsın kecesin aytsa***m***..

Yad ellerde bir güzel ses eşitse***m***..

Tuvganlarım oylay***man***, bola***m*** sersem..

Tañ atkanda tüş köre, uyana***man***..

Kaygularga, kederge boyana***man***.. (Hasret)

...

Bir ırmak bolsa***m*** da sıncırsa***m*** gölge,

Ya bir göl bolub da serilse***m*** çölge.. (İstek)

...

-Moşudan aldı***m***, fiyatı yigirmi yedi.

-Tıbkı öziñdey çal kalpak men yasatdı***m***.

Kırkka aldı**m**, sıkışdı***m***, onga satdı***m***.

...

Kalganıñ özüm biler***men***.. Ka sofraga!.

...

-Yalvarsa berme***m*** kalpaknı biñ şapkege,

...

Namazdan turdu***m*** azgana çıkayım dedi***m***,

Sizlerni kördü***m*** yok boldu içimde derdim. (Kalpak Mahracı)

...

Küneşke, ayga yalvar***am*** ketse eger;

...

Kara yerni kucaklab, sagınıb öpdü***m***. (Karangı Gece)

...

Bola***man*** bala,

...

Üşiy***men*** anay, (Karañgı Suvuk)

...

-Alayını soravsız şindi aydar***man***,

...

-Tartılıñız! diy***men***; bırak, bırak !. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Ayday***man*** ölümnü kırlarda, carda;

...

Süye***men*** saçlarıñ, ölümge tarta,

...

Bir kirse***m*** ölümmen yalancı toylarga,

Köstersе***m*** Tatar'ga bir uçun kaytarma..

...

Süye***men*** puñarlı, hasta közlerni,

Süye***men*** manasız, kerçek sözlerni.

...

Ölümnü tabar***man*** biraz tursa***m*** da, (Kaytarma)

...

'Cengiz, Temir, Batı'nı men bilmiy***men***,

Men olarnı hiç körmedi***m..***' seslene..

...

Yüklene***men*** bar suçların olarnıñ,

...

Silkinir***men***, bolur***man*** tez bir Cengiz!..

Kitablarıñ Diclelerge atar***man***!

...

Kene keter***Ø*** mezarsız şay catar***man***! (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Catar edi***m*** koyçuklarım cayar da,

Añnar edi***m*** atlı cüre otarda.

Kulagımnı cerge salıb tıñnasa***m***,

...

Tuyar edi***m*** bazı çeçek öskenin;

...

Tabar edi***m*** başka dünya, başka ses..

...

Budin kırın töbesine çıga***man***,

...

Cad ellerniñ topragını tıñlay***man***,

...

‘Babaylardan birkaçını kördü***m***.’ diy..

Oga barıb biraz suvun karasa***m***,

...

Kumlugunda türlü köller kaza***man***;

Yalısında bir töşelib otursa***m***,

Ayta Dunay ötkenlerden, yaza***man***..

Eşite***men*** ‘Kelecek’niñ seslerin,

...

Eşite***men*** ayan, beyan cırların,

Aytalmay***man*** adlarını sizlerge,

...

Eşite***men*** kelecekniñ seslerin,

...

Bu kızlarnı men tanıy***man*** bek yahşı,

Köbisiniñ kumral saçın öpke***men***..

Köbisimen aşk derdine tutulub,

İnce belin sarıb koran tepke***men***..

...

O kızlarnı men bekledi***m***, men süydü***m,***

Dolansınlar, belki biraz turar***man***.. (Kelecek)

...

On yaşımda kiçkene çoban edi***m,***

Yayla astında çalaşım kurgan edi***m***..

...

Men bir kırga uzanırØ, tıñlar edi***m,***

Baraklarman, koçlarman çıñlar edi***m***.

...

Özençikniñ suvından içalmay***man,***

Atlılarnı uzakdan seçalmay***man***..

Lakin çıksa***m*** yağızlık çatırına,

Kirse***m*** yigit yaşlarnıñ sırlarına,

Duya***man*** men, bile***men*** atlılar yolda..

...

Kelgencek olar men dertten tozacak***man,***

‘Tavşan yıl’da el üstünden ozacak***man***..

Olarnı men köb kütdi***m*** kün batkanda,

...

O kızlarnı men kördi***m***, köralmay süydi***m,***

Olarnı bekleb gizliden candım da küydi***m***. (Keleler)

...

Kiçkene sözlerçün tahtımnı sattı***m***..

...

Moynuña sarılır***Ø,*** öper***men*** közüñ,

...

Caşasa***m*** cüregim bularman tolsun, (Kiçkene Sözler)

...

Bir col tabsa***m*** cürecek. Bir koranta kirecek..

...

Men Kıtmır'man havlay***man***. Kalkıñız deb cılay***man***.

Kalkıñız deb zarlay***man***..

...

Kolu demir, kalbi taş. Men eslendi***m***, o cap caş.

Men eslendi***m***, o cap caş.

...

Sizden tuvdu***m***, sizdenmen. Bakçañızda ölenmen.

...

Buyursañız, ölür***men***. Bir cigitçe ölümmen. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Men baş bolsa***m***, bir gün kelib yekilse***m,***

Onu düşman ortasına sürer***men,***

...

Düşmannıñ tab taht üyüne kirer***men***. (Korkak)

...

Oynay***man*** oylarnı Dunay'da çaykab;

...

Kışda şay buzlasa***m,***

Baharda aksa***m,***

...

Köklerden baksa***m;***

Tek küzde tabılsa***m,***

...

Tek küzde oylansa***m,***

...

Şiirim baharsız, bile***men***, ötmiy,

Bile***men*** yaz kerek deli kanıma,

...

Küz hasta bir tülber, demiy***men*** oşay...

...

Bilmiy***men***, küzde men, bir şiy bekliy***men***..

...

Küzden men bir şiyler, bir şiyler tiliy***men***..

...

O vakıtkeç seni tınç taşlamay***man***..

...

Küz bolganda başka aşk başlamay***man***... (Küz)

...

Tavların karay***man*** ‘Çatır’ga oşay..

...

Tabtay***man***, yalıñız, tozlu colların..

...

Oylay***man*** anamnıñ o bol köz yaşların,

...

Karamay keçe***men*** kaygıra, kaygıra..

...

Kızılnı neçün şay süye***men*** bıyıl?

...

Süye***men*** bu renkni eren rengi deb, (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Yalan ‘Süye***m***!’ degen tiliñ,

‘Candı***m***, küydü***m***!’ degen köñlüñ. (Öz Özüme)

...

Tuvdu***m*** Kırım’da, Karasubazar’da,

...

Men kaldı***m*** bir çette şulay rast kele..

...

Azgana okudu***m***, canım tarsıkdı,

...

Künlerce cıladı***m***, özüme kaytalmay..

...

Bir rüzgar esdi cadlarga tüşdü***m***,

Cadlarnıñ mayıman kavrulub pişdi***m***,

Sökmege bil***e***men yavropa ilinde,

...

Kökregim tüy***e***men, halklar egile..

...

Korka***man*** bir saba dügünge ketkende, (Rast Kele)

...

Kart Tatar tiliniñ men kopdı***m*** hanı,

...

Men onuñ sesinden uyandı***m*** endi,

...

Bir kece tüş kördü***m*** bir Tatar üyünde,

Tabirin tabdı***m*** bir çın Kazan köyünde..

...

Tek Tatar tilinde özüme kaytdı***m***,

Sırrımnı, köñlümnü bu tilde aytdı***m***..

...

İstanbul, bile***men*** ‘Tefrika!’ diycek,

...

Aytmadı***m*** buküngeç bir eren bekleb,

...

Batırlık baş kerek, başımnı silkdi***m***,

Til, köñül cavına kılıcım çekdi***m***: (SOGUŞKA DOSTLAR HAK TATAR TİLİÇÜN)

...

O da bolsa ocaga barmay***man*** diy,

...

‘Barmay***man***, deb, men kazak ocasına..’

Anası da: ‘Cat ellerge cibermiy***men***,

Başıcıgına şapkeler kiydirmiy***men***,

Men keter***men*** şay bolsa içiñizden!..’

...

Ades’ke keter***men***, Bog pomojet

Kurtulur***man*** erte-keç bu vozduhtan.

...

Ne poselden tıñlar***man***, ne duvaryan!.

...

Men sizlerge tap baştan ayttı***m*** bunu!

...

Özü cerde catkanın köp körge***men***,

...

Atkan tañnıñ tüsün men köre***men***,

...

Onu oylayØ, selamım cibere***men***..

...

Köp vakıtlar tarihni aktara***man***,

Devirlerniñ çokragın kıdıra***man***..

Her devirniñ köre***men*** kart anası,

...

Aç dostumdan köp devlet, nur bekliy***men***,

Onuñ tutkan orucu makbul diy***men***. (Student)

...

Kene ozdu***m*** tuzagıñnın sıncırların..

Tez atladı***m*** şaytanlıgıñ çukurların..

Yemin etdi***m***, takdir, senmen çarpışmaga..

...

Ah töşese***m*** çal sakalıñ bir columa!..(Takdirge)

...

Töpege karadı***m***, fabrik dumanı!..

...

Parahod keçkende ‘mayak’dan yala***man***,

...

Karadı***m*** dostuma: Çekilgen taldaga,

...

Deñizler keçer***men*** ‘Lokman ruhuman!’

‘Sen,’ dedi***m*** ‘deñizni körmediñ uşay.’

...

O deñizlerni men özüm tökken***im***!’ (Taldada Yatkanga)

...

Karab, korub cüre***men***,

...

Karav tiyüş köre***men***.’

...

Soralmadı***m*** hal ve hatır..

...

Men urmadı***m***, hiç körmedi***m***

...

Oyt!. Etmedi***m***.. Kol sürmedi***m***,

....

Eşitdi***m*** ki cin hanınıñ

...

Men bek dogru, hak köre***men***

...

Kart babaña cibere***men***.'

...

Bolganını aytalmay***man***

...

Men tübüne cetalmay***man***..

...

'Cin hanından kız ala***man***,

...

Al duvaklar kiydirir***men***

...

Tüb Çongar'ga nam berir***men***.' (Tandu)

...

Kene sür***em*** atımnı hiç sürünmiy..

...

Tañga sür***em*** atımnı adım adım..

...

Belki şimdi ölümde, sarpda yür***em***,

...

Men atımnı tek tañga, tañga sür***em***.. (Tañga Dogru)

...

Kene de kayırdı***m*** taliniñ kolun,

Kene de çevirdi***m*** künlerim colun..

...

Men keldi***m*** ‘kısmet’men yelkenim açıb,

...

Şarabım tiledi***m,*** berdiler, muna: (Tokay Şarabı)

...

-Ay men bilmedi***m***, ay men körmedi***m***..

...

Efendi, mazin, şahid men edi***m***! (Toy)

...

Tuvdu***m*** bir üyde, töbesi çamur;

...

Azgana esimni cıygansoñ tursa***m,***

Azgana yip tapıb keryamnı kursa***m,***

...

Karayım, belki oga satar***man*** bir şiy!

...

Okuy***man*** cürekden Tañrı sözlerin;

Üstümde köre***men*** melek közlerin!

...

Anayga kele***men*** caşlı közlermen;

Moynuna sarılaØ, öpeØ, süye***men***!

...

Tuvdu***m*** bir üyde, ocagı sönük;

...

Unutmam yad elde garib bolsa***m*** da!

Biñ türlü kayguman sararıb solsa***m*** da!

...

Anamdan üyrendi***m***, yanmasın, küymesin; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Seni men Kırım’da, Kazan’da tabdı***m,***

Cüregim kaynagan, taşganda tabdı***m***..

...

Moynuña sarıldı***m*** dertimni aytıb,

...

Ah nasıl cürer***men*** gurbet yaklarda,

...

Bilmiy***men*** Türük mü, Tatar mı adıñ..

...

İstiy***men*** özüñnü her yakta körmek,

...

Kuşlarga, kaşkırga üyretse***m*** seni,

...

Seniñmen düşmanga yarlıglar yazsa***m***,

Karuvlu sözüñmen köñlün kazsa***m***..

...

‘Öz tuvgan tilimde ayt maga!’ der***men***,

Öz tuvgan tilimde cırlab öler***men***.. (Tuvgan Til)

...

Yad elge tüşdü***m***, senden ayrıldı***m***,

Ne karandı***m***, ne budandım, sarıldı***m***,

Ne sevildi***m***, ne sıypandı***m***, sayıldı***m***.

...

Seni körse***m*** kart Aydamak bolur edim, (Uzak Tavlar)

...

Bile***men*** lakin, bir küneş çıksa,

...

Bile***men*** lakin kelir bir sevgi, (Ümüt)

...

İnanmay***man*** hiçbirine vesselam..

...

İnanmay***man***, hepsi alçak vesselam.. (Vesselam)

...

Bir ırmak bolsa***m*** da sıncırsa***m*** kölge,

Ya bir göl bolub da serilse***m*** çölge..

...

Men bilmiy tuvdu***m***, bilib öle***men***.

Tuvganda cıladı***m***, ölgende küle***men***.. (Yahşı Ölüm)

...

Bir ırmak bolub da sıncırsa***m*** kölge,

Ya bir köl bolsa***m*** da serilse***m*** çölge..

...

Ölmekden korka***man*** gafiller kibik,

...

Bilmiy***men*** baş duvañ makbul bolur mu? (Yanık Kaval)

...

Yañı keldi, tilini añnamay***man***..

...

Men tilimni çıkar***am***, o tiş sıga..

...

-Küreşir***men*** saga men biñ bir kere..

Men cıgılsa***m*** bek aruv sizlerge ya?

...

Yoksa***m*** saga kazantüp berme***m*** saba..

...

Cuvuklay***man*** Nurayga yavaş, yavaş…

Kolçugundan tuta***man***, kaldıra***man***..

...

Kartbabayga cuvuraØ, saklana***man***..

...

-Cemiş, akça berir***men***, diy, men saga..

...

-‘İşte saga yañı adet!..’ diy***men*** cılap.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Men batırdı***m*** kalemim tab közine,

Yazdırdı***m*** azad fermanıñ kene özine..

...

Yüz altmış yıl ejderhasın öldürdi***m***..

‘Maday til’men bunı yazıb bildirdi***m***.. (Yüz Altmış Yıl)

…

4.1.2.12.2. İkinci tekil şahıs eki tekrarları

…

O vakıt da mezarıñnı begemese***ñ***,

‘Degenimday olalmadım, yazık.’ dese***ñ***, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Şan ! Sen de yadlarga ete***siñ*** almaş,

...

Caş çagda öldü***ñ***, hey yazık bizge!.. (Boşuna I)

...

San’at, yetişilmegen san’at, daha duvagıñnı açmadı***ñ***.

...

Şan, ötüb kete***siñ*** ve başkalarınıñ mañnaylarını öbe***siñ***.

...

Bilinmegen davke, hey yazık caş çagıñda öldü***ñ***, (Boşuna II)

...

Tañrım, bu kuluñ soramay carattı***ñ***,

Üyretti***ñ***, bildirdi***ñ***, koylar karattı***ñ***. (Dua)

...

Bile***siñ*** bek her cerde cigit horlu,

...

O vakıtda körer***siñ***,eşitir***siñ***,

Bir tınç keçe aklıña ketirir***siñ***: (Dunay Taşa I)

...

O vakıtda körer***siñ***, eşitir***siñ***,

Bir tınç gece aslıña yetişir***siñ***: (Dunay Taşa II)

...

'Çıfıt***sıñ***!' demedi, berdi köñlünü,

...

'Közçügüm, Halimim, bir tüsüñ berse***ñ***!

Süygeniñ, sayganıñ şulay da köstersе***ñ***!

Bir küçük çevreñni tüsüñ deb ciberse***ñ***!'

...

Sen***siñ*** mi Sara, agulu sünbül!

Sandı***ñ*** mı bizlermen oynamak ceñgil? (Halim Aydamak)

...

Haygidi akçan olsa da bir keyf etse***n***!

...

İştanı dese***n***, kalife-kadife kumaç,

...

-Aleyküm selam, hoş keldi***ñ*** gaspadin Paniç!

...

-Kaçka aldı***ñ***, kayerden, ne istedi?

...

-Alacak olsa***n***, mahrac al, kalpakka uysun,

...

-Biraz da salat yapar***sıñ***, töküb sirke.

...

-Anav Türkler, eşitdi***ñ*** mi, şapke kiygen!.

...

-Ne degenim añladı***ñ*** mı? Sülman yaşa!

...

İçse***ñ*** aşka yer kalmay.. Ne ince hesab!. (Kalpak Mahracı)

...

Düşmanları: ‘Sen***siñ***!’ diyler, kınaylar,

Sen***siñ*** Cengiz arkasından cuvurgan, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Tüşünmeseñ, kıdırmasa***ñ***,

Yurtuñ içün kaygırmasa***ñ***,

...

Tuvganlarıñ süyalmasa***ñ***,

Olar içün küyalmasa***ñ***,

...

Sen hücreñe kapanmasa***ñ***,

Ökünmese***ñ***, cılanmasa***ñ***,

...

Öz faydañdan ötalmasa***ñ***,

Curt savlıgın kütalmasa***ñ***,

...

‘Tatarman!’ deb and içmese***ñ***,

Birkaç künden vaz keçmese***ñ***, (Öz Özüme)

...

Kol koymakçün, cüre***siñ*** haftalarman,

...

-Sen bilir***siñ*** kardaşım Abdıla Efendi!

-Sen ne diy***siñ*** şu, özüñ Akseyit Akay?

...

Dedi, uçitel, körer***siñ,*** tokta Tatar!

...

De***señ*** sizde birine şaşa, küle.

...

Şindi kumga bile***siñ*** neler yazdım! (Student)

...

Sen kurula, çubuguñnu içe***siñ***,

Cırlay, cırlay ‘yas’ urbasın piçe***siñ***..

Kaç kereler collarıma çukur kazdı***ñ***!..

Kaç kereler mañnayıma yaslar yazdı***ñ***!.. (Takdirge)

...

Kanlar tögüb almasa***ñ***

...

Kara tavlar salmasa***ñ***

...

Ne tilese***ñ*** hazırman,

...

Sen mi boldu***ñ***? Yoksam saga (Tandu)

...

‘Tatarman!’ dese***ñ*** de tabılmaz inangan..

...

Añnasa***ñ*** cigitlik ne ekenin..

...

Oşasa***ñ*** bütünliy düşmanga, cavga, (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Tilese***ñ***, bakıra; calbarsa***ñ*** küle! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Sen bolsa***ñ*** öksüznüñ köñülden süygeni..

Camige, mihrabga, sarayga kirse***ñ***,

Deñizler, çöllerniñ çetine erse***ñ***.. (Tuvgan Til)

...

En çapkan vaktıñda şolarnı ozdu***ñ***..

Yükseldi***ñ*** köklerge, kamışdan yüksek!. (Yanık Kaval)

...

Sakavsa***ñ*** til üyretken..

...

Koñşuñnu bilecek***siñ***,

Sarayıñ körecek***siñ***,

...

Köb kaygu çekecek***siñ***..

Köb kaygu çekecek***siñ***,

Külalmay ketecek***siñ***.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Bugün akşam öser***siñ*** Bekirden bek..

Yarın onu cıgar***sıñ*** bir tutkanda.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Neçün sen olarnı koşuda ozdu***ñ***..

...

Cahilsiñ özüñnü añlayalmadı***ñ***.

Özüñnü körüb de cılayalmadı***ñ***.

Barbarsıñ: Her yerde özüñnü aşadı***ñ***,

Cadlarga ballarıñ aşatıb caşadı***ñ***..

...

Altı yüz cılda tek kışnı kördü***ñ***,

Altı yüz cılda kaltırab cürdü***ñ***.. (Zavallı Türük)

...

4.1.2.12.3. Üçüncü tekil şahıs eki tekrarları

Akşam üstü, ezan sesi cañgıraØ,

Derdlilerni Hak katına çagıraØ.

Ezan sesi minareden cayılaØ.

Kökke çıgaØ, muñlu, yorgun bayılaØ.

Çay katında ak sakallı kartbabay,

Titrek kolun salkın suvda uvalayØ..

Derenlerden ‘Allah !’ sesi hoş keleØ,

Ak mañlaylar cerge tiyeØ, yükseleØ..

…

Ezan sesi biyaklarga kelalmayØ..

Tatlı, tatlı kulagıma tiyalmayØ..

Ak sakallı koñşu mazin yaşayØ mı?

Gene ‘Allah !’ deb sözüne başlayØ mı?

‘Allah !’ dese eşitkenler bolaØ mı?

‘Tañrım kurtar!’ deb camisi tolaØ mı?

…

Ezan sesi biyaklarga kelalmayØ..

Tatlı, tatlı kulagıma tiyalmayØ..

…

Ezan sesi biyaklarga kelalmayØ..

Tatlı, tatlı kulagıma tiyalmayØ.. (Ezan Sesi)

…

Akrın akrın kün bataØ, kök kararaØ,

Kızıl, kara bulutlar ötüb baraØ.

…

Yatsı kılaØ, zikreteØ garib anam.

Secde eteØ, okunaØ, Kur’an öpeØ,

Kol kötereØ, yalvaraØ, közyaş tökeØ:

‘Bekirim’ diyØ, ‘Arslanım, köñlüm, közüm !

Kaydalarda cüresiñ masum kozum?

Yoksam, kaysı bir kalbsiz öltürdiØ mi?

Yaş ömrüñü acı yel kötürdiØ mi?

…

Kece türlü tüş köreØ, ürküb turaØ,

En soñ aziz körüneØ, köñlün alaØ.

Sabaları koñşunu tez çakırtıb,

Tüşün aytaØ, corataØ, fal karatıb.

Akrın akrın kün bataØ, kök kararaØ

Türlü oylar köñlümnü saraØ saraØ.

Karañlıkda korkmayman; yurtka keteØ,

…

Neçün Tañrı oñarmayØ! Men bilmiymen;

Köb vakıtlar tüşüme özü keleØ,

Başım sıypayØ, közümnü öpeØ, öpeØ. (Anam)

…

Baht bek kavi, ceñilmiyØ,

Calvaramız, egilmiyØ, (Babama)

…

Tüsüm tülber, saçlarım canga kıyaØ..

…

Dogru aytsam hiç kimse açuvlanmayØ..

Hiç dogrumdan cürekler acılanmayØ..

…

Akçam bolsaØ dostlarım ölmez ediØ,

Unutmaknı hiçbiri bilmez ediØ..

…

Lampam canmayØ, akşamdan catmak kerek..

…

Yakınlaşsam ötleri patlab keteØ..

Körünüşüm eslerin alt üst eteØ..

…

Kara keçem bolsaØ da kızıl tañsız..

…

Köñlüm hoş, kaygular hiç sıktamayØ..

Kıbla sırtka cetişeØ ‘hayal’ atım..

...

Hiçbir cerde altunum tüşüb kalmayØ,

Hiçbir cerde hırsızlar akçam almayØ.. (Akçam Bolsa)

…

DuvuldayØ cel, toz çañgıyØ,

Toprak , ölen karışaØ..

SaçaØ, cıyaØ kattı cel,

Ölüm, caşav barışaØ..

Asker keçeØ çarşıdan,

Marş çalınaØ, cañgıraØ,

Herkes keyfli, men küskün,

Tarihimni andıraØ..

AñlamayØ deb hocam küçük kitabın,

ToplayØ, ilmin aytaØ, aytaØ, anlataØ.. (Bab)

…

Neva’ga suklandım, gemiler yürseteØ;

Milyonman insanga yollar körseteØ..

Batı rüzgarları sıypadıØ yüzümnü;

Fabrik dumanları öpdüØ közümnü..

…

‘Salgır’ga selam et !’ şay dediØ ‘Neva’,

…

KeldiØ kavi kollar saldılar işke;

…

Çevremde fabrikler, tezgahlar tolduØ,

Suvumdan içkenler milyonlar bolduØ.

Gemiñiz bolsun tek Salgır da yürsetirØ,

Deñizden deñizge yollar da körsetirØ.

Bulutdan ötken maşina uyatdıØ meni,

Köpürüb keldiØ karşıdan beyaz gemi.

…

Güler yüzmen ete ediØ gemide sohbet,

Karadım oga, ümütmen yaşlandıØ közüm,

‘Merhaba!’ dedim, boğazda tutulduØ sözüm.. (Baltık Yalısında)

…

Hava suvuk, kök bulut, cavun cavaØ..

Penciremni acı cel kagaØ, cuvaØ..

…

Ötken cıl da cetmediØ oñgalıkga,

O da kettiØ batırıb peşmanlıkga.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

…

Öz curtuñ, bolsaØ da şay bek uzakda.

…

Bir kün kelib bu dumanlar köterilseØ,

Yücelerden barımızga ses berilseØ.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

CetişirØ öz curtumda çıkkan kerpiç.

...

Bek yüksek bolmasaØ da kök töbesi, (Bir Saray Kuracakman)

...

Akırtın açılırØ tasma şırt kapı,

KörünürØ maşanıñ halkalı sapı;

Susuñuz balalar!. der ediØ bizge,

...

Babañız yayladan boldurub kelgenØ;

...

Kimisi saz çalaØ, kimisi dümbelek..

Babalar boldurganØ, analar küskün,

Bagçalar buzlaganØ, suvuklar keskin..

Bir kapım ötmekçiün çekişeØ bahar, kış;

Köp vakıt aç kalaØ, tabalmayØ bir iş..

...

Tek baba ograşaØ.. Ücreti arış..

...

Balalar bu zaman birbirin kuvaØ,

Bir yartı kuklaga ur tur kavga..

Kimisi sıpıraØ çöplüknü üyge,

Kimisi kölgesin ilmekdeØ çüyge.

Kimisi ocadan kaçkanØ, köşede,

ToplaganØ ballarnı sabak üyreteØ.. (Biz Yaş Ekende)

...

Babamnıñ çubugu avzumnu cagaØ.

Çarıgı ken bolaØ, ayagım ketik,

Borbayım süyalmayØ ne çılgav, etik..

...

Miniyim desem de aygırlar huylanaØ,

Kara cer, çin kökler, başçıgım aylanaØ.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

KoyurganØ deñiz, sim siya, açuv cıyaØ..

Şarkdan esken rüzgarnı, endiden tuyaØ.

ÇevirilgenØ kara dumanman çevre çeti,

GörüneØ cümle yolcuga ölüm beti..

KuturganØ deñiz, kuturaØ, tim-tik turaØ;

İnsan, hayvan, kayanı ökürüb uraØ..

Duv..! Duv..! eteØ yalınıñ kayaları,

SızgıraØ cam, yañgıraØ ‘Aya Petri’.

Derenge kaçkanØ balıklar, korkak halklar,

Kimsesiz kalganØ yalılar, meydanlıklar.

...

YıkılaØ deñiz, yantayaØ esrikdayın,

Gizliden çatlayØ kayalar urgansayın..

Aya Petri kaltırayØ, çökermen deb,

...

Kayalar istiyØ: Her dalga serilsin kumga,

Dalgalar diyØ: Her kaya çevrilsin kumga..

Seydali uraØ çapasın sert kayaga,

OturaØ, terek tırmaşaØ her ‘Aya’ga.

TokuyØ elbez, açacakØ yelken endi,

‘Deñizmen kaya, çekil!.’ deb tüşecekØ kendi.

Şarkdan esken rüzgardan kuturgan deñiz,

Her kayanıñ üstüne taşlaycakØ iz.. (Boran)

...

Ey yüce San’at ! körülmiyØ töbeñ,

...

Bizlerde tabalmayØ konacak bir baş..

...

Ka cañı çeçekler, tiymegenØ hiç kol?

Sizlerni izliymiz körünmiyØ bir col..

...

Mengülük kaygımız ceñmediØ sırnı,

Kaygu da keçalmayØ şu fani sınırnı..

...

Bu izge ne uçun, ne süygü sıyarØ; (Boşuna I)

...

Kaygu sırnı ceñecek kadar mavi bolalmadıØ..

...

Arkamızda belgisiz, aylançık, ceñil izden başka bir şiy kalmadıØ...

Aldımızda karañgıda alevsiz ölüm turaØ.. (Boşuna II)

...

Lampalar cımıldayØ, sönüyim eteØ,

Tuydurmay cılışaØ, bulutlar keteØ..

Kene de hasrette karardıØ bukün..

...

Uzakdan eştileØ Macar cırları..

Sesleri mogayuk, köñülden iyeØ..

Kart Macar sözleri köñlüme tiyeØ..

...

Çañ çalaØ akrın, papaslar okıyØ..

Binlerce cıllarnıñ munların açıp,

Kartanay calbaraØ, derdlerin saçıb.

Kıdırlez cuvuklayØ, agaçlar kokıyØ..

...

Aklıma bir eski kart cırı tüşeØ..

Sozulgan, sıypagan, calbargan bir ses..

Kaygulı cırlarnı süyalmayØ herkes,

Cüregim kaygıman caşlanaØ, pişeØ.

...

Al, kızıl, karalı akşamga oşayØ..

Akşamda uyanaØ, akşamda caşayØ..

Tek akşam cetişeØ cıldızga colu.. (Budapeşt Akşamı)

...

‘Dan ! Dan !’ eteØ..

...

Nefesleri tütün bolaØ çin kökde..

Çökiç sesin eşiteØdir melek de..

Ana, bala, aşık, maşuk colçı halk,

Keçib keteØ, kavuşaØlar her bir çak!..

Bu collarga küneş uraØ, parıldayØ,

Bu collardan bilgi cüreØ, nur katnayØ..

...

Duygularım olargaçek baralmayØ,

Yarim uzak, moyunçugum saralmayØ.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Çubar barak, üy aldında otururØ,

Yahşılıkka kuyruk sallarØ, yamanlıkdan kutururØ.

Közçikleri pır pır eterØ tanış körseØ, dost körseØ,

Mışık, şari sofu bolurØ; açuvlansaØ, bir ürseØ..

OşamayØ o şeherlerniñ şarikine, itine,

Öz ötmegin özü tabaØ, öz işimen keçineØ..

Çubar barak başın egerØ, dolaşırØ,

Öz eşini özü tabarØ, özü süyerØ, añlaşırØ.

Zaman bolurØ havlasaØ bütün köynü kotarırØ,

Bogulgannı suvdan tutarØ, çimenlikke çıgarırØ..

Köp vakitler gene fakir oñmaslarga horlanırØ,

‘Haram köpek!’ degen adı her kavgada kullanırØ.

Çubar barak hiç maktanmay hiç cılanmay kartayaØ,

Közi caşlı, tişi kalmayØ, ayakları mayşayaØ.

En soñunda ‘GeberdiØ!’ diyØ, bir çukurga atalar, (Çubar Barak)

...

Egilib bakarØ da süzülüb kirerØ,

GülerØ de, öperØ de, kolların kererØ.

Hem dönmez yolundan hem de yol bererØ,

...

Büyük deñizlerden alırØ çokragın,

Daim yükseklerde kurarØ konagın,

...

TileseØ cavundur, tileseØ burçak,

Kah suvuk buz bolurØ, kah ateş sıcak,

Kah üflerØ söndürürØ, kah yakarØ ocak,

...

AylanaØ tav başın, çöllerge yürmiyØ,

KapatkanØ közlerin, yerlerni körmiyØ,

Bir rüzgar çıkıb da aşagı sürmiyØ,

Tavlarda ilinib kalaØ diyØ duman.

Beti bar, közleri körünmiyØ şarknıñ,

Derdi bar, yaşları tökülmiyØ şarknıñ,

Tili bar, sözleri eştilmiyØ şarknıñ,

...

EsmiyØ, tirilmez Kıtay’ı, İran’ı,

...

Dumanlar oynasaØ, yaşınlar tuvarØ,

Azgana cılasaØ, tavlarnı cuvarØ,

Kim bilsin, ne günü, ka yerge cavarØ,

Bir cavsaØ, dünyalar devirirØ duman... (Duman)

...

Dunay taşaØ, sararıp, aguvlanıp,

..

DalgalanaØ, köpüreØ, taş kemireØ..

Her kün, saat yükseleØ, ay semireØ..

Halklar turaØ çetinde, tüşüneler:

‘Bu Dunay’ga ne bolduØ?’ öküneler..

...

İnsanlıknı her şiyden yüksek körgenØ,

İnsanlıkman her biri sedler örgenØ,

...

Cürgen azgın insanlar bilmiyØ seni,

...

Taş sedler hep çevresi taşalmayØ da,

‘Men de barman!’ deb bir kün aşalmayØ da..

...

Yüce sedni köpügüñ aşıp kirgenØ,

Köñlüm coşdu, sendayın taşmak tiliyØ,

Şu biñ cıllık sedlerni aşmak tiliyØ..

...

‘Şükür öldüØ!’ yazsalar baştaşıma..

...

Bir Havva’man cañıdan kursaØ saray..

Cañı otlar, çeçekler çıksaØ cerden,

Bir cañı halk cetişseØ bu cerlerden.. (Dunay Taşa I)

...

Dunay taşaØ, sararıb, agulanub;

...

DalgalanaØ, şuvuldayØ, ay köpüreØ!

Köprüni itiyØ, taşlarnı şay kemireØ..

Halklar turaØ çetinde, tüşüneler:

‘Bu Dunay’ga ne boldıØ?’ öküneler..

...

Şu menlikçi insanlar bilmiyØ seni..

...

Yüce sedni köpügüñ aşıb kirgenØ..

...

Yañı otlar, çeçekler össeØ yerden,

Bir yañı halk töreseØ, haygidi, birden!.. (Dunay Taşa II)

...

Haber aldım, ölüler tirilgenØ deb..

Borlu çalıb Kefe’ge kirilgenØ deb..

...

Bir sürü halk uyanganØ suvuk tañga.

...

KavuşurØ tez ümütüm erenine,

...

Tuyganlarım hep aytmak küç bolacakØ..

Kuvançlarım şaytanga tuyulacakØ.. (Haber Aldım)

...

‘Sara’nı tanıdıØ bir şabat künü,

...

‘Çıfıtsıñ!’ demediØ, berdiØ köñlünü,

...

‘Babamnı öltirgenØ Halimdir mutlak!

...

Sorañız şeherniñ barısı tanıycakØ!..’

...

CıyılganØ bezirgan, satıcı, keday..

Sara’nıñ toyu bar, oynayØ da oynayØ..

BakıraØ, türküliyØ kiyev Mordokay..

...

Aygırlar kıdıraØ toy üyü neresi..

...

Sizlerge caraşmayØ köb şenlik, dügün!

...

‘Suçunuz bir tane, biñ canga ceterØ!

Bin cannı tamuga tez alıb keterØ!..

...

Ayşeniñ, öksüznüñ dügünü bolaØ,

Kelgen cok; aşları aşanmay kalaØ..

Üyleri kaygıman tolaØ..

...

‘Ölemen, sevabım afıvga cetmiyØ..

Sara’nıñ kanı kolumdan ketmiyØ..

Köñlüm bahtıma razılık etmiyØ..’ (Halim Aydamak)

...

Kızgın sıcak.. Kan taşaØ, tamır şişeØ..

Bir avurluk, her yakga tüşeØ, tüşeØ..

...

Çoban akay çepkenin korayga ilgenØ..

Kölgesine töşelgen, uzanıp kelgenØ..

...

Dayanalmay canacakØ bu alevden..

KörüneØ bir köyçüknüñ kavakları..

...

Baş-baş berip uzanganØ, oy horuldayØ..

Bazı baş köterip, diyØ kartbabam:

‘Sandal bulut körünmiyØ mi daha balam??’

...

Közlerime bir talay masal sereØ..

Yavaş, yavaş yarılaØ karşıki kır..

Ortasından sekireØ bir ak aygır..

...

Aygır puşnayØ, terliymiz, ekimiz de..

...

Halkım süyeØ, men de onu bek süyemen..

...

Kitaplarda adlarım betler tutaØ..

...

Menim yazgan fermanım Hind’ke keteØ..

Menim süygen cırımnı dünya bileØ..

Arab, Acem destanım bitiralmayØ..

Destanıma yalan şiy hiç kiralmayØ..

...

Sıcak keteØ, kış keleØ, men kaytmayman..

...

Anayçıgım kaftanın karadan tigeØ;

...

CılayØ, cılayØ, garibde kalmayØ hiç köz..

...

KarayØ, karayØ: Bir colcu kelmezmeken?

Sokaklarda balalar col bermeseØ;

‘Agayım!’ diyØ, közçügü tolaØ keleØ..

...

Toyga barsaØ anayım ‘Ah balam!’ diyØ..

...

Köb vakıtlar avuraØ, karayalmayØ..

‘Kara balam, Esma, diyØ, kelirØ bugay..’

...

Cañı collar açılaØ ormanlarda..

Eskileri yok bolaØ buzda, karda..

Eski, yıkık collardan kene bekliyØ,

Esmaçıgım, kardaşım: ‘Hak büyük!’ diyØ..

...

Esmaçıknıñ kaygusu yokday bolaØ:

O süzüleØ, o oynayØ hep toylarda..

...

Kimse saçın teline kol süralmayØ..

‘Agam bar!’ diyØ kurulaØ, bir sultanday..

Toyu bolaØ, belimde al kuşagım,

...

Yıllar keçtiØ, özüme bolduØ turmuş..

...

Esmaçıgım, kardaşım köbden bekliyØ..

Köbden sorayØ : ‘Agayım, kayda, nişliyØ?..’

Yüreçigi parlanaØ tüsüm körseØ,

Menim süygen yerimde biraz cürseØ..

Anayçıgım cılanaØ, saba, akşam.. (Hasret)

...

KuyulaØ cavun, akaØ sel çöplükmen çamur,

Üyrülib, sessiz, sıncıraØ eski ömür.

...

Beklengen kagıd, kim bilirØ, künlermen hafta.
OkulganØ endi.. Kanvertsiz ketib baraØ.
Kim bilsin kaysı toylarda etleri pişkenØ,
Süyekler de köndeley agımga tüşkenØ..
Bütün Tatar mallesi serilgenØ suvga,
Bahşışın yollayØ Sıvaş'ka, kart Azav'ga..
Aşadan keleØ birevi agımga karşı..
...
Kolın dayayØ fenerge, öküreØ, kusaØ,
Bir koluna kene de şişesin kısaØ.
AdımlayØ selge, cıgılaØ, aylanıb turaØ,
AçuvlanaØ, sögünib taşlarnı uraØ..
CıgılaØ, turaØ, yanaşaØ tar kapuga,
Türlü sögüş cavdıraØ üy sabıga.
...
Şorbacı bereØ, belsenib terbiyesin.
Milisler keleØ, alalar, padvalda konaØ,
İkinci künü tazirliyØ çort sakal molla.
Haberci yazaØ gazetke ballandırıb,
'İçki-zarar' ders bereØ, doktur garib.
CıyılaØ ballar karaylar yıkılgan yerin.
...
Okumuşlar kitabdan felsefe tizeØ,
Son bularnı yüklenib satıb gezeØ..
Gene akaØ eski ömür, selday yoldan,
...
Bu süalnı keç vakıt göñli duyaØ,
Birkaç şişe rakını tizib koyaØ.
Basıb içeØ yanıkdan: Yıkılsın cihan,

...

Başka ömür başlaycakØ höneriñ bar mı? (İçken)

...

Milletler koşusu başlandıØ köbden,

...

Tek fakır Tatar'nıñ eşitilmiyØ sesi,

...

Köñlümde tirildiØ caş Tatar kanı..

...

Mırzalar çürügenØ, giraylar ölüØ.. (Kalk Esma Kardaşım)

...

Aeroplan aylanaØ tınç avede,

...

-Kurtasan akam bagçanı biñge satkanØ..

-Men Böriyef bogazdan borçka batkanØ..

...

-Kılçora Aziz kene de kum saçaØ diyØ..

...

O devletli öz işin özü bilirØ,

Ka bakayım ne diycekØ biziñkiler?.

...

-KarasaØ anav keçkenge 'Marusa' degen!

Haygidi akçan olsaØ da bir keyf etsen!

...

Bizdiy daha köb ediØ derdleşkenler,

Kirib keldiØ, içki- yak 'Sarı Server'.

Tujurka kiygenØ üstüne, artı yırtmaç!

...

Çızmaları parıldayØ, katmerli konuç.

...

-Kaçka aldıñ, kayerden, ne istediØ?

...

-Buyur, diyØ, artka; oturuñ ‘aruv’ etib!

...

-Baş üstüne, diyØ, aşçı Söyün aga,

...

-Anav Türkler, eşitdiñ mi, şapke kiygenØ!.

Turgan yerde olarga ne ölet tiygenØ?.

-YalvarsaØ bermem kalpaknı biñ şapkege,

...

Hazayin kene aylanaØ, oktalaØ içke;

-‘Eyilikmen kiy Server!’ O da içeØ..

Kirib keleØ birevi akırtından,

...

Sizi kutlayØ Tatar’nıñ medeniyeti!

...

İçseñ aşka yer kalmayØ.. Ne ince hesab!.

S Kalpakom! DiyØ aşçı kart İvan da,

BoşataØ stakan rakını bir tutkanda.

Ketken sayın cıyılaØ, köbiyeØ halk,

Hey mübarek çal teri!.. EteØ balk, balk!

Çalgılar keleØ, uralar, üfüreler,

...

‘Haydi ballar alıñız!.’ diyØ Böramet,

Sızgırıb, vızlab başlanaØ bir kıyamet: (Kalpak Mahracı)

...

Küneş keteØ batıga, ay tuvuşka,

Yol körünmiyØ, ışık yok men bayguşka.

...

Yol kösterirØ özüme tuvganım Ülker..

Boran keçeØ, yel kattı, sürüneØ koray,

...

Kızıl Ülker kavuşurØ Çolpanına.

Karañgı gece balları tuvduØ endi,

Tañ bu sefer batıdan belgi berdiØ.

Birinci kere topraknı kördüØ közüm, (Karangı Gece)

...

Bulutlar keteØ,

Tavlarga ceteØ,

...

TıgıraØ koray,

ŞuvuldayØ, cırlayØ,

Hatırım sorayØ, hatırım sorayØ..

...

BolsaØ bir cıldız,

...

Töşegim salaØ, töşegim salaØ..

...

Üstümnü capmayØ, (Karañgı Suvuk)

...

Türbeler çökeØ, mezarlar umrayØ,

...

Kapirler çubugun savuraØ kökke.

Cavurnuñ bayragı sallanaØ yüksek,

...

Türbeler taş bolganØ, evliya süyek,

Türbeler taş bolganØ, evliya süyek..

‘Mañnayga yazılgan başka da kelirØ.’

Esirler türküsü mırıldayØ herkes,

...

Bir kafir balası korkutaØ hepsin,

...

Cetmişlik ihtiyar hak söznü kütiyØ.

On kafir ceñerØ bir cigit müslüman,

On kafir ceñerØ bir cigit müslüman..

...

Kart Çerkes öldüØ. Şamilce ölüm.

Mevtası toltururØ erenler mezarın,

Ak saçın üstüne tamlaganØ kanlar,

İslamga çızaØ bir ümütlü yarın,

İslamga çızaØ bir ümütlü yarın..

...

Soyun, sopun bilmiyØ o, sayalmayØ da..

...

Kaygu öseØ, tölü aç; akça, aşsız.

Carı kece lambalar köbden söngenØ,

Tek şırıldayØ yakında, colçu özen.

Akça tabkanØ birkaç Tatar cigiti,

Aklın coytkanØ şu arada, hay gidi..

...

Keçe vaktı birkaç caş basaØ üyün,

UyandıraØ fakirni, sögeØ soyun..

...

Daha (çık, çık..) ettireØ yüzü kara..’

...

Balam öldüØ; cüregim kattı casda..’

...

Karısı cılayØ, kızçığı ay zarlanaØ..

Her türküge bir miñlik tabaØ bular,

Her miñ içün garibcik aşayØ şamar..

...

Fakir keleØ üyüne cılayØ, cılayØ..

Ahı tutaØ Tatar'nı köbke ozmay..

Urus keleØ Tatar'ga nagaykaman:

...

Tatar bolaØ mışıkday, 'Gaspadin!' diyØ;

Ayak öbeØ, Urus'dan afıv tiliyØ..

Çingene çalaØ o vakıt öz başına,

Zalımnıñ zalım ceterØ, deb, tik başına!' (Kart Çingene)

...

Kün bataØ, karañgı,

...

BikildiyØ, caltırayØ,

...

Ay keleØ uzaktan,

...

Bugün şay, ne cılayØ,

...

Mezarım kayda ekenØ,

...

Gemiler kozgalaØ,

BurulaØ, col alaØ.

Kırım'ga nek barmayØ, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

Sırt rüzgarı duvuldayØ; köz yaş tögeØ..

Kart agaçlar şuvuldayØ; bahtnı sögeØ..

...

İşte bunday gecede yol basaØ cinler..

Bunday gece yolcusu bek uzak keterØ..

...

İç Tarhan'da toy yasayØ, aytuvlu bir bay,

Sarayında davullar patlayØ da patlayØ..

Toy sesin alaØ, kötüreØ cel bek uzak:

-Ay kim ay!.. Çalt bol, çalt! Şemma oynaycakØ!

...

Tülki kümes colunu dayim tabarØ..

...

Attan tüşken, uzanganlar..

...

-Tek rakıman kişige hıyar da bolmayØ!

...

-Ümmet Mamet! Pıçak tartaØ, pıçak!.

...

Kar üstüne cansız tüşdüØ birkaç sap sav..

Kelin korkaØ, bayılaØ, dügün toktayØ..

Arslanlar hep cıgılaØ, yok bolaØ bay..

Bir talay bala mundan soñ çarpık tuvaØ;

...

O mundan da cigitlik dersi aldıØ:

Kavgasız toy ezelden körülmegenØ;

'Kavga cigit ösdirir!.' Nogay degenØ! (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

CenerØ mi meni soñ top, pıçak, kama..

...

Bel belge küreşeØ, oynayØ kaytarma..

...

Köñlümnü türküler bek yahşı candırmayØ,

Şu dünya zavkları aslı da kandırmayØ.

...

Altunday saçlarıñ betimni sıypayØ,

Közleriñ közümde boranlar yasayØ..

Süyemen saçlarıñ, ölümge tartaØ,

...

Su bolganØ kanı, çürügenØ eti..

Bir cürek ölmiycekØ hiçbir zamanda,

...

Ölümge oşayØ, ölümnü añdıraØ, (Kaytarma)

...

Biri açkanØ kitabını ‘lanet!’ diyØ,

...

Biri yazganØ tarihini ‘Barbar!’ diyØ..

...

‘Tatar halkı, Tatar hanı!’ fısıldayØ,

...

‘Tatar hanı curtumuznu cakdıØ şay,

...

Fakir Tatar atdan tüşkenØ şaşırganØ,

Betin örteØ, sesin kısaØ, kizleneØ..

...

Men olarnı hiç körmedim..’ seslenеØ

...

‘Muna resmiñ tarihlerde körüneØ.

...

‘Men tögülmen!’ diyØ fakir ay zarlanaØ,

‘Cengiz, Batı cınsımdan hiç bolmadıØ!

...

Suçu bolsaØ caşavında ödiycekØ,

...

Cüregimde cangan ateş durulduØ..

Moynum bahtnıñ kollarında burulduØ;

...

Kitablarıñ yalan aytsaØ dayim şay, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Catar edim koyçuklarım cayarØ da,

...

Añnar edim atlı cüreØ otarda.

...

Hava durgun bolsaØ, ya ki, çöllerde,

...

Maga erte kelir ediØ gizlice.

...

Öz köyümnüñ minaresi sezilmiyØ..

...

Tuvganlarnıñ ayak sesi eştilmiyØ..

...

‘Babaylardan birkaçını kördüm.’ diyØ..

...

Köñlüm cuvaØ, bolaØ kaygum irgendiy..

...

Kardaşlarım atlı bir halk cuvuklayØ..

...

Cigitleri daha turmayØ, uyuklayØ..

...

Külüşeler, tez coytulaØ izleri..

...

Bir kün çıgarØ bu cigitler meydanga, (Kelecek)

...

Hava açık, kök yüksek, rüzgar tayaØ..

Aydın, ayrı körüneØ tavlar, kaya..

...

Rüzgar meni yayladan şeherge attıØ..

...

Saçları gür, turalmayØ hiç bir kalpak!..

...

Atları kişniyØ tarihge, kölgelerge,

Nal yarıgı şavk bereØ ülkelerge..

Bugün kelirØ diyØ göñül, yarın belki?

Halkda, fende köb sual olarnı bekliyØ.

...

Kayerde yigit su bereØ ker atına..

Aytıñız yaşlar yetişseØ toktasın teran,

...

Keleler yolda.. Yırları yürekke tiyeØ,

Kalemimden bu yırlar kagıtka iyeØ.. (Keleler)

...

Cenazemni saba bolsaØ cıysınlar,

...

Hiç kelmesin bek darılsaØ kart imam,

...

Keçer zaman yeni ölümler unutdururØ,

...

Bir gül biterØ, gene başlarØ baharım.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Kene de menday süyünmiyØ, oñmayØ..

...

Köñlüme bulardan yetişeØ baylık..

...

Sen maga tuvgansıñ, köstereØ sözüñ..

Öksüzler, yoksullar, añnayØ da duyaØ,

Büyügü, küçügü emrine uyaØ.. (Kiçkene Sözler)

...

Bala okuyØ, ‘Amin!’ diyØ curt bahtına,

...

Kimse bilmiyØ Tokay mı, Cengiz meken..

‘Hak!’ diyØ Tatar balları kökke karab,

‘Curt!’ diyØ halkım gurbetde, colun sorab,

Kimse bilmiyØ, curt kayda, hak ne eken.

Keçe, kündüz yalvaraØ derviş, fakır,

...

Kimse bilmiyØ, kim eken, kayda eken..

Herkes aşayØ, zavk eteØ, caşaymız deb,

Hepsi bilmiyØ maktanaØ, şulaymız deb,

...

Kimse sormayØ azgana közcaş töküb, (Kimse Bilmiy)

...

CaşayØ kalbim, özümde. OynayØ her bir sözümde.

OynayØ her bir sözümde.

Ay kartanay cetişirØ. Muna cennet kel de kir.

...

Rüzgarnıñ da tili bar. O da cılayØ köñlü bar.

Rüzgar eseØ duvulday. Ötken künler cuvuklayØ.

Ötken künler cuvuklayØ.

...

Cigit tuvmayØ, ana cok. Asravında fayda cok.

...

Cerde düşman tutarØ ay. Curtsuz eterØ Tatarday.

Curtsuz eterØ Tatarday..

Bu sözlerim bek açık. OkurØ, añnarØ balaçık.. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Sandıçıgı çırt-çırt etseØ, boşasaØ,

Kapısını çik-çik etken sarı kurtlar aşasaØ,

Boş tüfekke ‘şaytan işi, patlarØ!’ degen her zaman,

‘Pat! Pat!.’ EtseØ korkub olgan toz, duman,

...

Esi ketken hucur bir halk bar ekenØ,

...

Lafka kalsaØ, her yigitmen, Aydamak’man dost bolgan,

...

Yañgız kalsaØ yedi derya keçken atsız, yegersiz,

...

Kaçkan, köçken cansız bir halk bar ekenØ, (Korkak)

...

Irgagına tayanganØ, koyunu cayganØ,

...

Sarı cezden balkıldayØ cüzdan, pıçak!..

Kurt Nebi Çoban koyların capka cayaØ..

Eçki, koyun, kozusun aruv sayaØ..

Soñ bir üfliyØ cürekden kavalına,

Kapik bermiyØ bu dünya ahvalına..

Ay dürüldiyØ şu tilsiz, aytaØ uçun..

BildireØ bu dünyanıñ için, tışın..

‘Aylan, aylan celtirmen!’. AylanaØ da.

Kaygı, tasa cok bolaØ, baylanaØ da..

...

Tilsiz kaval dürüldiyØ yadlar tıñlayØ,

Köp vakıtkeç köñlünde sesi çıñlayØ..

Akşam bolaØ, seren cel akrın eseØ,

Baka tıñlayØ, çekirtke sesin keseØ..

Kaval sesi semirteØ koynu yahşı,

‘Ma! Ma!’ degen köñülnüñ bolaØ aşı..

Kaval sesi atlanaØ, köyge keteØ..

Köyden çıgaØ, tavlarga, kökge ceteØ..

...

Saba bileØ Tüb Çongar, mav köz Yalı. (Kurt Nebi Çoban)

...

Kene körüneØ küznüñ solgun beti..

...

Kene kapalganØ, dumanlı tavlarnıñ çeti..

Kene duvuldayØ celniñ o çöllü çıñları..

...

Çetinde Dunay’nıñ, yarınnı oylayØ,

...

Uzakda bir rüzgar, çetsiz çöl cılayØ..

Akrın kış keleØ, soraycakØ hesab..

...

Maga tek küznü ber, maga küz ceterØ..

...

Şiirim baharsız, bilemen, ötmiyØ,

...

Soguşmak bilmiyØ me, kara kış kelmiyØ..

Lakin küz aş bereØ muñlu canıma..

Küz hasta bir tülber, demiymen oşayØ...

...

TüşüneØ, oylanaØ, öksüreØ, caşayØ..

...

Birisi bekleteØ meni şay munda,

Küz maga bek deren bir şiyler aytaØ, (Küz)

...

Her parça nam alaØ, añdıraØ özün..

...

Her biri ‘eski’ deb cıyılaØ munda,

SatılaØ, cañıraØ, kutlanaØ soñda..

BakıraØ tellalçık sakallı bir kart:

-‘Tatarga ticaret yaraşırØ cemaat!’

...

Kol koldan keçeØ şay eskireØ şiyler,

Bu eski şiylermen gömüleØ kişiler..

Töşelib o eski kilimge keçeØ,

O eski filcandan kahvesin içeØ..

SarılaØ o atlas yorganga yahşı,

Mezadlık yasdıkga sarıgaØ başı..

O keçe kene şu tüşlerni körerØ.. (Mezad I)

...

ÇıkaØ tellal tüşüncemen, kaygıman,

Selam bereØ her ötkenge saygıman!..

-Ogur ola Kurtali akam!.. BakıraØ,

Herkes biraz soraşdıraØ, çakıraØ..

...

Koldan kolga keçeØ şiyler, üydekisin çakıraØ,

Eski kele Kurtali'ge, alaØ Kurtiy cañıraØ..

...

Namaz kılaØ Hak yolunda,

Eski kazan şakırdayØ, pişeØ kene şu botka;

Kene şu eski cezbesin süreØ odka!..

...

Algan şiymen toy eteØ, işin köreØ..

KapanaØ eski yorgannı, eski tüş köreØ..

Kene şu ta'birnamemen ta'birliyØ tüşün,

Hayırga yorayØ gelecegin, bu günün ve geçmişin.. (Mezad II)

...

Çubugun savuraØ, afyonun cutaØ..

...

Uzakda cılayØ, bir bala eşsiz..

...

Bütün şark kiteØ mezarga canlı,

Bir bala tuvaØ, avuçu kanlı..

...

Biñ üynüñ her kün tavanı çökeØ,

Her keçe ölüm mezarga tökeØ,

Biñ yüklü hatun, balasın buvaØ,

Bir bala kene gizlice tuvaØ..

...

Mevtalar çüriyØ, kanları kurıyØ,

Erenniñ türbesi, baştaşı iriyØ.

Kene de birevi cetişeØ şarkdan..

Kene de birevi töñülmiyØ hakdan.. (Müslüman Balası)

...

Onu da körgenØ bu keday.

...

Cümlesin körgenØ bu keday!..

...

Çatır'da adaşkanØ köp fakır,

Onu da körgenØ bu keday!..

...

Hepsine yetkenØ bir ecel,

Onu da körgenØ bu keday!..

...

Onu da köreØ bu keday!..

...

Onu da köreØ bu keday!.. (Onu da Körgen Bu Keday)

...

Bülbülü cırlasaØ, muñlarım artaØ..

Sescigi azgana 'Borlu'ga tartaØ..

Tavların karayman 'Çatır'ga oşayØ..

Közlerim caşaraØ, kalbim cumşayØ..

Bulutlar kararaØ akrın, akrın..

...

Columda külümsiyØ Karay kızları..

...

OşataØ olarnı bahtsız Esma'ga,

...

Gülleri açılganØ, yapragı katmer..

...

Curt aşkı tolarØ tez cüreklerine..

...

Ya ‘Curt’nı koryØ da süremiz ömür,

Ya ‘Curt’ deb canaØ da bolamız kömür.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Derdsiz bolaØ mı cigit Tatar?

...

Türlü yadga ırgad bolsaØ,

Adı, sanı şay coyulsaØ, (Öz Özüme)

...

Başımnı sıkmadıØ ebanay karıçık..

Tuvalmay öle edi balalar, öleØ..

...

‘Yal bermiyØ, aktaraØ,’ deb ‘üynüñ için.’

...

PaylaşdıØ babayım, hocam Kurtpedin..

...

Azgana okudum, canım tarsıkdıØ,

Amme’de hoca bir tilimni sıkdıØ;

...

Şu kündür, bu kündür dogrunu aytalmayØ..

Deseñiz koluñ yazmaga bileØ,

...

Kökregim tüyemen, halklar egileØ..

...

Padişah yasatırØ agam ‘rast kele’..

Çürük şu toprak inanıb bolmayØ,

...

EndirirØ bir sille, soñ küle küle

AttırırØ çukurga yavur ‘rast kele’.. (Rast Kele)

...

Sen deñişme, muradıñ uçun bolsaØ!

Ömrüñde her şeyiñ curdçün bolsaØ.. (Sen Deñişme)

...

Batıda, tuvuşda unutulganØ köbden,

...

Adların unutmayØ Türklük, Tatarlık..

...

TürediØ tögülmen soy, sopum belli,

Bu colda ne kadar kart keday keldiØ..

...

Bizlerge cetişirØ Nevai, Tokay..

İstanbul, bilemen ‘Tefrika!’ diycekØ,

Arab’nıñ, Acem’niñ üstüne titriycekØ..

İstanbul, Türk tilin batırdıØ, buvduØ..

Türklüknü unuttuØ, Türk cırın kuvduØ..

...

KerekmiyØ bizlerge ne merkez, orta,

İstanbul menimçe her Tatar yortaØ..

...

Ka yerde aytılsaØ Nevai tili,

Ka yerde duyulsaØ Tokay’nıñ köñli,

...

Tuvgan til kaldıØ tek davkesiz, öksüz,

Tuvgan til kartayaØ, ölecekØ kart kız..

Anayı ösdireØ ‘Ay ninni’ çalıb,

...

Öskensoñ üyreneØ, cad cırlar, bala..

Anaynıñ cırları beşikde kalaØ..

...

Soguşlar sırası keldiØ de keçeØ,

TuvmadıØ bir menden yahşırak kence..

Koşunum, dostlarım azgana bolsaØ da,

Kün künden elime türlü cad tolsaØ da (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Beş-on kişi koyulduØ keñgeşmege:

...

-Aysa mına, bir yasak işiñ bolsaØ,

...

Mına akaylar şay bolsaØ bir çare bar!

...

Valla şu közüñnü ilip alırØ.

...

Mında össeØ tuvarcı bolacagın,

BolurØ uçitel belki de anda ketseØ.

...

‘Diniñ içün tuvul, künüñ içün.’ degenØ Nogay.

Peygamberimiz til üyrensin dep zar kılaØ,

...

Rusça bilmek zakon dep müftü aytaØ.

-Mollakam da şay deseØ aysa endi,

Biz cayavga, uymaktan başka kalmayØ.

...

O da bolsaØ ocaga barmayman diyØ,

...

CüreØ kün-tün kırlarda tuvar küteØ.

-Ne de kopsaØ köñülden ey cemaat!

...

Bunday savap kazangan köp bolmayØ.

...

Saganakday şuvuldap tüştüØ akça.

...

Men ketermen şay bolsaØ içiñizden!..’

Dep cıladıØ zavallı caş kelinçek,

...

İki aygır toz, duman uçup kettiØ,

Da degende şeherge barıp cettiØ.

...

-Balamçıktan balaban cigit bolarØ.

DediØ, uçitel, körersiñ, tokta Tatar!

...

Selim endi köyünde şay söyleneØ:

...

Naukadan añlamayØ imam bile,

...

Deseñ sizde birine şaşaØ, küleØ.

...

Gimnazistni tamuda dolandıraØ.

...

-Oh, gümüşüm kettiØ ay beynamazga.

...

-Bizniñ cıygan zekatman bolganØ yosma!

-Köpek bolsaØ bir kemik atmaz edim!

...

Kana oca ne açmayØ avuzunu?

...

O da bolurØ pek yahşı sırasında..

...

Yıllar keçtiØ, Selimni baht sakladıØ,

Halk acıdıØ, imamnı hep yakladıØ.

...

TapsaØ kiye, harcete, aşay edi.

...

TapmayØ köp kece uyku tar kapısın,

...

Közün açarØ, gür saçın sıyparØ, külerØ,

...

Bizim köylü her zaman yahşı cırlayØ,

...

Köp şiy oylayØ, unutaØ.. gene oylayØ,

...

Tilimizde tapılırØ bar ömrümüz,

...

Köp vakıtlar uzanırØ kum üstünde,

...

Dünya bunday kaç kere kelgenØ, keçkenØ.

...

Açlık, hasret onuñ da betin sıypayØ.

...

Biraz daha öskenin özü añlayØ..

...

Ümüt eteØ, yakında onuñ adın, (Student)

...

BilmiyØ: Kim ‘Suv Anası’..

...

TuvganØ bir caş anadan,

...

On caşınaç horlanganØ,

Onda üyge kapanganØ,

Aşık bolganØ bir caşka,

...

Molla caşnı kuvdurganØ;

Kızga nikah kıydırganØ..

...

CibergenØ şay bolsunga..

...

Kız oturganØ üç künçük;

BolganØ şaylı kelinçik.

Soñ atılganØ ‘Salgır’ga;

...

Şindi cüreØ başı boş;

...

Suvdan çıkarØ, saçın çözerØ, tüşünürØ..

Sögütlerge sırrın aytarØ, tögünürØ..

Kara közü özlügünden iyerØ, diyØ;

Baht cıldızı kökde titrerØ, küyerØ, diyØ..

Canıgından ak bulutlar kararırØ;

Küz kelmey caş sögütler sararırØ..

...

Bunuñ içün katında köy barınmayØ;

Suvunda da ciyiz, keten arınmayØ.. (Suv Anası)

...

Birev, biraz karuvlanıb köterilseØ..

Biraz küneş tabıb fakir şay kerilseØ..

...

Collarıñda menim kögsüm sed kuracakØ..

Közüm daim artıñdan şay cuvuracakØ.

...

KeçseØ bir kün kalın moynuñ, ah, koluma!.. (Takdirge)

...

Her ‘avto’ ötkende yüzüm kızaraØ,

‘Elektrik’ lampası eteØ maskara..

‘Paravoz’ öküreØ, mıskıllayØ, horlayØ,

‘Tramvay’ yol bermiyØ, ‘Yol ber!’ deb zorlayØ..

‘Telefon’, ‘telgraf’, ‘radyo’ söyleneØ,

Hep meni tazirliyØ, menmen egleneØ..

Karañgı geceler.. ‘poyızd’ sızgıraØ,

Süyrekleb brevni yoldan çıkaraØ:

...

Karadım dostuma: ÇekilgenØ taldaga,

CapkanØ çekmençigin, yatkanØ çalkaga..

Alaşa yorganıñ türküsün yırlayØ,

Dünyanı aylanaØ, yerinden turmay..

Körgenim aytkanda kolunu siltediØ,

Küldi de, maga: ‘Sen hastasıñ!’ dediØ.

Alaşa yorganı bolurØ mu ozgan?

...

‘Sen,’ dedim ‘deñizni körmediñ uşayØ.’

‘Sus!’ dediØ ‘budala, tobanbaş, kopay!’

...

Cümlesin basdırırØ fısıldı ‘felyeton’.

...

Azgana kün çıgıb taldaga tüşseØ,

Dostumnuñ başı da bir parça pişseØ.

Ogaçek ‘tramvay’ basıb keçmeseØ,

Ya ‘lokman ruhu’man dünyadan köçmeseØ.

Ümütüm bek kaviy, o da fark etecekØ,

Relslerniñ üstünden turub ketecekØ..

...

Bularnı ‘Üsküt’den eşitken bolaØ mı?

Sudaklı o akay kerçekden uçtuØ mu?

Poyızdnı toktatkan kim eken? SeçdiØ mi?

Relslerniñ üstünden endi turacakØ mı?

Dostumnu taldadan tez çıkaracakØ mı? (Taldada Yatkanga)

...

Alayımızga unutdurduØ;

Esli, bala, cıvıldaşaØ

BakırşaØ edik bek mabet

...

Alayımızni susdurduØ:

...

Ad ne kerek!’ diyØ turganlar,

...

Adı bunuñ ‘Tandu’ ediØ.

...

Kartallarday konduØ, ketdiØ.

Tandu tuvduØ, takır cerge,

...

Sert kayaga urulduØ

Köb horlandıØ, örselendiØ

...

Moyunçugu buruldуØ.

...

Tatlı, mabet hiç kelmegenØ,

...

Tagıb atga atlandıØ;

...

Avlanmaknı oylandıØ.

‘Mehmed, dediØ, sizler kalıb

...

Bulay dediØ Tandu Biyniñ,

...

KüydüØ, akdıØ közyaşları..

DediØ Tandu: ‘Atlanıñız,

Bizge bir col kısmet ekenØ,

...

Kayda ölüm hazirlegenØ.’

...

Kiyiklerge bagışladıØ,

Köb tülber de kurban bolduØ,

Tav perisi algışladıØ,

...

Bir caş cataØ serilib,

Kılıç kından yarım çıkkanØ,

Yayı kalganØ kerilib..

...

KüldüØ, hatır soradıØ;

...

Merdligine coradıØ.

...

Melegimen uzlaşdıØ;

...

TüşdüØ, kanga bulaşdıØ.

...

Biyerçikde tüşdüØ, candıØ.

...

Senden hakkın tiliycekØ,

...

Cüregiñni tişliycekØ.’

...

OkumadıØ, añnadıØ..

...

DediØ, kökler çıñladıØ.

...

Yaman zalım, ötkür ediØ.

...

Tandu imam bolduØ, mevta

Namazını kıldırdıØ;

‘Yasin’ çıkdıØ, talkın berdiØ,

Cennet yolun bildirdiØ.

...

Karıları nagış işliyØ.

...

Bir colçını karayØ, izliyØ..

...

DediØ Tandu bularnıñ,

Başlarına taşnı üydüØ,

...

Kişi etermiz caşlay.’ dediØ.

...

Cin eliniñ kenarı ekenØ..

...

Caşın, boran puñarı ekenØ.

Akşam catdıØ, kün kavuşduØ,

...

KızışdırdıØ, küydürdüØ..

Cedi atasın algışlatdıØ..

Tilin, curtun süydürdüØ..

...

ÇıñladıØ bu perilerge..

...

CilvelendiØ çerilerge..

...

Birev keldiØ omuzunda

...

Mandalarnı bükleb atdıØ,

...

Ateş berdiØ bir ormanga.

...

Bunu tuyduØ, şay bakırdıØ:

...

Tatar'larnı kim çakırdıØ?

...

Başın silkdiØ, uyandıØ..

Kılıçını bir siltediØ,

Her yer kanga boyandıØ..

Periler hep ötin kusduØ,

Ay colundan adaşdıØ,

...

Birbirine karaşdıØ..

...

Kapuların ufatdıØ

...

Emegenni uçratdıØ:

...

DediØ Tandu tişlerini

...

Kol köterib dua etdiØ

...

Küreşmege kaldıØ soñ iş..

...

Ayagını bassaØ kıyış..

...

Irgakçıman belin kırdıØ

...

Cañbaşka aldıØ ‘Ay!..’ dedirtmiy

Takır cerge sapladıØ..

MindiØ üstüne cav köznü,

Ölüm tüsü kapladıØ..

...

‘Şindi, dediØ, ayt karayım

...

Közyaşların töküb aytdıØ,

...

Caş kızına köñül bergenØ.

...

BolsaØ bolsaØ o çarpkanØdır

...

Ak mermerden saray kurganØ

...

Bar dünyanı aylanarØ.

...

Bütün künde dolanaØ,

...

Aylangansoñ huylanaØ..

...

Yad bir kişi yakınlaşsaØ

Bu üç atı kişneb başlayØ:

At iyesi bunu tuysaØ

Tez kalege çıkıb karayØ.

...

Canaşmalı?' dediØ Ahmed.

...

-'Aysa, dediØ, Tandu batır

...

Bir zararıñ tokunacakØ;

...

Cigit sırrın aytmak bolmayØ..

...

Batırnıñ köb malı bolsaØ

Korkaklıkga tüşüb başlarØ;

...

Ne mal alırØ, ne mal taşlarØ..

...

DediØ Tandu, atın sıypab.

...

Bu tilegin kabul etdiØ,

...

Birkaç künde keldiØ, cetdiØ..

...

Aruv etib büründüØ,

...

Tübünecek süründüØ.

...

Tuyaklardan taht kurulganØ

...

Yaş periler hep cıyılganØ.

...

Bek yakından oşab keteØ

...

Moynuzları ayırd eteØ.

...

Yer süpüreØ, toz kötereØ,

...

Hak! Degende kökge tiyeØ.

...

Bularda da ayrı tuvganØ

...

Ya ki çöpden köprü yasayØ

...

Nice kaşkır, köpek caşayØ.

...

DediØ Tandu cin kaniyge,

...

Atga mindiØ batırlarman (Tandu)

...

Karangı gece... Yıldız yok, yer körünmiyØ;

Baykuş yırlayØ damlarda, selbilerde..

Gece kuşu fırıldayØ şay kimerde,

...

Ocagına Urusnuñ kişneb geçeØ..

Urusnu tab uzakdan közüm seçeØ..

...

Uruslarnıñ üstünden oklab geçeØ..

-Tañga keterØ kıska, uzun er bir gece- (Tañga Dogru)

...

CetişdiØ Batu Han Kart Dunay boyuna..

Haberler ciberdiØ yavurlar soyuna..

...

Bekletmiy cetişdiØ, külüşüb, oynab,

...

Kör, topal erenler hep keldiØ cıyınga..

...

Tatar'dan körmegenØ bir yahşı sopa..

...

Bir soguş bolduØ şay.. Ah Acem körseØ!.

Firdevsi bulardan bir destan örseØ!

On kere saldırdıØ cavur şay gürlep,

...

Tütme tüt bolduØ ay bayraklar kolda,

Koraylar toz bolduØ, sel akdıØ colda..

Ay urduØ cigitler narasız, sessiz..

Bir künde cıgıldıØ Yavropa essiz..

Yetmiş bir milletiñ boynunu egdiØ,

'Amenna!' dediler, Batı Han ceñdiØ..

...

O akşam bir dügün yasadıØ Tatar,

O akşam kerekmiyØ yıldızlar, aylar..

...

Bar Tatar tek bugün caşagan bolsaØ,

Bugünçün tuvgan da aşagan bolsaØ..

‘Biz Tatar tögülmüz!’ diyØ bugün dönme..

...

Seniñ bu inkarıñ korkudan keleØ..

‘Men Tatar tögülmen!’ Yavropa küleØ..

Azgana yüregiñ bolsaØ tek seniñ,

...

Tatarsıñ toy bolsaØ, tac, taht kursaØ,

Bir Cengiz kopub da ayagın ursaØ..

...

Kabışkan betiñde bolmasaØ eski,

...

Bazı bir sözüñde bolmasaØ izi,

...

Batı’man, Cengiz’men kömüldüØ barabar.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Tınç Tatar çölünde ot bitmegenØ,

...

Köp vakıt bu yoldan yigit ötmegenØ,

...

Tınç Tatar çölünde köyler yapılganØ,

...

Yigitler, sessiz mezarga cıyılganØ,

...

Tınç Tatar çölleri, suvları içilmiyØ

...

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan keçilmiyØ,

...

Bakalar susarØ!.

...

Ödlerin kusarØ!.

Tınç Tatar çöllerin kurgalık sarganØ, (Tınç Tatar Çölünde)

...

Kene de şen çıgaØ cırlarım kökge,

Bir Macar güzeli şarabım tögeØ..

...

KöpüreØ, şapıraØ, kaynayØ karşımda..

Bir hüsar salganØ küpüne küpden,

KaynatkanØ yahşı, od bergenØ tübden..

Kart hüsar ketkenØ azadlık cengine,

AtılganØ düşmannıñ en kavi begine..

Kart hüsar tüşkenØ bolur deb yarın,

...

Bir Macar yosması toltıraØ, sunaØ..

...

Çoban da şi'rine kart şarab salaØ,

İçkenniñ tamırına cigitlik tolaØ..

Kart Tatar kaygusu acı etseØ biraz,

Köb Tatar ümütü, köpürtürØ, turmaz..

...

Birkaçın şarabdan başı da aylansaØ,

Hatırlar, kadeler kırsaØ, huylansaØ.. (Tokay Şarabı)

...

Azbar biyaz, ay yarık, körinmiyØ közler,

...

Şar-gur, sefa, ses-seda, işitilmiyØ sözler,

yıkılaØ köy..

...

oynayØ bügün..

DümpüldiyØ davul, şakırdayØ bakır, çoyun,

yasayØ dügün,

eteØ sıyın,

yıkaØ üyün..

...

Fit!. ÇıkaØ birden, yakın bir yerden şu belli tavşan.

Alayı suskanØ,

ötlerin kuskanØ,

köşege pıskanØ!..

...

-Şeriat bilirØ!.

DevrileØ kazan, söneØ ocak, tutuşaØ baca,

od bolaØ kömür..

...

ÜyreteØ ömür,

azirliyØ teneşir,

kazdıraØ kabir!.. (Toy)

...

İçinde kül bolganØ nice caş ömür..

TüşündüØ, oylandıØ, odsuz koranta:

ÖlseØ de şay bela, ölmiy kalsaØ da!

...

CibergenØ tünevin balasın, sögüb!

Çorbacı arttırmayØ bir kapik bile!

Tileseñ, bakıraØ; calbarsañ küleØ!

...

Kimseniñ kısmetin kıtmaganØ, Kuday!..

...

Balaga, özüme Tañrım berirØ;

Elbette caşaycak bir col kösterirØ.

KarasaØ, sabiyniñ ne güzel közü!

...

Koñşu da, bir yolcu keten sorayØ, diyØ,

...

Belimde al kuşak, saçagı oynayØ!

...

Mıskılcı, şakacı begeneØ her kim!

...

Mahfilde kart mazin, katına alaØ!

...

'Amin!' degende Tañrım köreØ!..

Köñlümde ne tilek, tuygular cüreØ!..

...

Komşumuz Artinler, Kostalar ediØ;

Herbiri şişken bay, hep miras yediØ!

Olarda toy bolsaØ, yok bizge yuku;

...

Ne vakıt bir fakir kolun köterseØ;

Sagına, soluna selamlar berseØ; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cırlarıñ bolmasaØ, maneñ bolmasaØ,

'Curd' degen sözüñmen cürek tolmasaØ..

...

Añlasın bir seni düşman da süyerØ,

Bir canık sözüñmen cüregi iyerØ..

...

Kabrimde melekler sorgu sorasaØ,

Azrail tilimni biñ kere torasaØ,

...

Tuvgan til, başkası aklıma kelmiyØ,

Bir büyük sırrımsıñ düşmanlar bilmiyØ.. (Tuvgan Til)

...

Gene senden caş atlılar keçeØ mi?

Kana kana çokragıñdan içeØ mi?

...

Atalarım hep bavrıñda kömüldüØ,

Güzel közler hep kölgeñde cumulduØ,

Or künlerde senden meded umulduØ,

...

Sen yükseksiñ, Tañrı bereØ başda saga, (Uzak Tavlar)

...

BuzlaganØ cerler, agaçlar siyah,

Bir suvuk cel eseØ, karlarnı cıyaØ..

BoşalganØ çöller, tınışsız, tüssüz,

Colcular bekliyØ, collar hep izsiz..

Köz köreØ bunu, bolmaz diyØ bahar,

...

Bilemen lakin, bir küneş çıksaØ,

Köklerde caşın, bulutlar suksaØ..

Tez erirØ buzlar, ceşerirØ otlar,

Cay kelirØ elge, bülbüller kutlarØ..

Bir kece caşırın köklerden tüşerØ,

...

Bir küneş çıksaØ keterØ bu künler,

Bir bahar kelirØ, başlarØ dügünler..

...

Her künnü köñlüm diyØ: ‘Unut! Unut!’

Bilemen lakin kelirØ bir sevgi,

Şen bolurØ ömrüm, cıldızım ceñi..

Bu süygü kalibke ışıgın salırØ,

Duygular kaynarØ, kaygum cogalırØ.. (Ümüt)

...

Bahar, diyler, bizge keleØ..

Bülbül cırlayØ, güller küleØ..

...

Biri süygen, közyaş tökeØ..

Biri bilgen, köb laf eteØ..

Biri batır, kötek süyeØ.. (Vesselam)

...

‘ÖldüØ!’ demesin tuvmay ölgenler..

...

Bekir, sen zayıfsıñ, karuvuñ kaytkanØ,

Anañ beşigiñde tılsımlar aytkanØ;

...

Bilmiymen baş duvañ makbul bolurØ mu?

Takdirmen ölmekden başıñ kutulurØ mu?

...

KurtarsaØ kutarırØ yanık kavalıñ!.. (Yanık Kaval)

...

Karılgaç dua eterØ,

Torgaylar türkülenirØ;

…

‘Balaban cigit bol.’ derØ..

‘Balaban cigit bol.’ DerØ,

…

Yaz bolsaØ, bahça tolsaØ..

Kollarıñ çeçek colsaO,

Curtçukda kalmayØ kaygu;

Koluñda caş gül solsaØ..

Koluñda caş gül solsaØ,

Kederiñ tez coyulsaØ..

...

Oñgarmak istiyØ köñül..

Oñgarmak istiyØ köñül,

...

Külünden saray kalaØ.

Külünden saray kalaØ,

...

Niyetim ediØ yapmak,

...

Seni kim kaygıracakØ?

Seni kim kaygıracakØ?

Dogrunu kim aytacakØ? (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Arasında töşelgenØ minder, kilim,

...

Anam kaşka sıyırnıñ huyun aytaØ..

-Asıl tegin savdırmayØ garib ayvan..

Gene töktüØ bir kopka ak sütümnü..

Yañı keldiØ, tilini añnamayman..

-Asramasın bilmeli, diyØ kartbabay..

Aytmasın bil, o añnarØ her tilden de

...

De saatin çıgaraØ, de pıçagın..

...

-Ka Bekir! diyØ,köriyim cigitligiñ..

...

Men tilimni çıkaram, o tiş sıgaØ..

...

Kartbabayçık kuvanaØ, kolun kagaØ..

-Ay Bekir! diyØ, sagıña mukayt bol!.

...

Nuray garib mogaya cılab başlayØ,

Babam:-‘Yok, diy, Siyd Bekir köz boyadıØ,

Irgaçıknı kaytarmay yanbaşka aldıØ..

Yañı başdan bolmasaØ tızımladıØ!..’

...

Anam: -‘Kel!, diyØ, Siyd Bekir, öp Nuraynı..

...

Nurayçıknı anayım, koçaØ, süyeØ..

-Cemiş, akça berirmen, diyØ, men saga..

...

-Tek küreşmen, diyØ babam, bolmaz cigit.

Ka karayım kaysıñız yahşı oynayØ..

...

Karayık onuñ tilinden kaysı añnayØ.

Birazdan soñ dürüldiyØ tilsiz kaval..

Köñlüm tolaØ, tamırım canaØ, kaynayØ..

Ayaklarım özlükten cürüb keteØ.

Közlerimde bar nerse cırlayØ, oynayØ..

Sekirib turaØ Nurayman, oynab başlayØ..

...

Kollar belde, başlar da ‘Hop.. Hop..’ diyØ de,

...

Cır yavaşlayØ, bizler de yavaşlaymız..

Bazı birden yükseleØ, açuvlanaØ..

‘Sen de! Sen de!’ diyØ bir şiy kulaklarda..

Ayaklarnı uramız, cer tozlanaØ..

Yırlar biteO, deñişeØ.. Boldurmaymız..

-Endi ava kalmadıØ, diyØ kartbabay,

...

Esmaçık da sokulaØ aramızga..

...

-Üçer kapik, diyØ babam, ekevine..

...

Esma yarın oynasaØ şabaş alırØ..

Bekir ceñgenØ.. Oga akça ne kerek..’

...

Birazdan soñ ay tuvaØ külümsirep,

Başımızga nurların tögeØ, tögeØ..

-‘Ah Tañrım, bagışla!..’ diyØ sert babam, (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köylerge çökeØ;

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boynun bükeØ..

Yüz altmış yıl, gezineØ yaylalarda,

Kemşiyib cılayØ sarı bet balalar da..

Yüz altmış yıl, karışıb toylarda yüreØ,

Barak bolub geceler çöllerde üreØ..

Hiç bir kelin duvagın eskirtalmayØ,

Hiç bir yigit aygırın sekirtalmayØ..

Avuz külseØ, közleri ökürüb cılayØ,

Kızıl bolsaØ yürekler, sarı çıray.

Yüz altmış yıl, bir özen Salgırman akaØ...

Köne-suday rast kelgen yerni yakaØ.

Yüz altmış yıl, oktalaØ canga, malga,

...

Dünya döneØ, çatırdab ses, sedaman,

...

Yüz altmış yıl, duvuldayØ kulaklarda,

EşitilmiyØ hiç bir ses, hiç bir seda..

...

Yüz altmış yıl yüklengenØ saçagına,

...

Yüz altmış yıl kerilgenØ yaş sazıma,

YapışkanØ dertler tün ve kün bogazıma..

Yüz altmış yıl tütülgenØ telce-telce..

...

Takdirni urub birev de teşalmadıØ,

Takdirniñ üygen çöplügin eşalmadıØ..

...

Takdir öldiØ, basık üyler yükselirØ,

Cin, periler, cavlar, tavlar eksilirØ.. (Yüz Altmış Yıl)

...

Zavallı Türük, bahtsız tuvganØ,

Seniñ de cıldızıñ tıñ bermiy urganØ.

Keçmişiñ aytmayım, közlerim iyeØ.

Tarihiñ açmayım, cüregim küyeØ..

Cadlarnıñ koluna tüştüØ mü sarayıñ,

KarardıØ, silindiØ mi cıldızlı ayıñ..

...

Bir talay esirik, koluñda neylerØ..

...

Bir künçük kelirØ de uyanır mekensiñ?

...

Kün bata, kar cavaØ beklegensayın..

Kabe'de başkası Kur'an'nı alganØ,

Peygamber bir deren yukuga dalganØ..

Mescidler tozlanaØ, örümcek üreØ,

Minberni körülmez kurtçuklar kemireØ.

Bir Urum uzakda tarihiñ yazaØ,

'Barbarlar Tarihi' adını kaza.. (Zavallı Türük)

4.1.2.12.4. Birinci çoğul şahıs eki tekrarları

…

Asker boldu***k***, uruldu***k***,

Cad ellerde kırıldı***k***,

…

Soguşa***mız*** cavlarman,

Küreşe***miz*** tavlarman,

…

Calvara***mız***, egilmiy, (Babama)

…

Derdleşdi***k***: Ben, Neva, bir iki dalga.

…

Baltık'man ekimiz bek köb egleşdi***k***,

Beyaz gecelerde az mı derdleşdi***k***.. (Baltık Yalısında)

…

Bakırşsa***k***, oynaşsa***k***,

Tartışsa***k***, kıynaşsa***k***, (Biz Yaş Ekende)

...

Tapındı***k*** saga, tapındı***k*** boşuna..

...

Cuvurdu***k*** artıñdan, cuvurdu***k*** boşuna..

...

Seni köb közledi***k***, közledi***k*** boşuna..

...

Sizlerni izliy***miz*** körünmiy bir col..

Kıdırdı***k*** sizlerni, kıdırdı***k*** boşuna..

...

Silalmay keçe***miz*** bir fakir caşın,

Sıypamay bir öksüz balanıñ başın..

Barabar cıladı***k***, cıladı***k*** boşuna..

...

Mazlumnuñ öcünü alalmay kaldı***k***,

Zulumnu bizler de moyunga aldı***k***..

Köpürdü***k***, bakırdı***k***, bakırdı***k*** boşuna..

...

Cıladı***k***, kaygırdı***k***; kaygırdı***k*** boşuna..

...

Arkaga karasa***k*** izimiz bek dar,

Bu izge ne uçun, ne süygü sıyar;

Caşadı***k***, gezindi***k***, kezindi***k*** boşuna.

...

Keçe***miz***, öle***miz***, öle***miz*** boşuna... (Boşuna I)

...

Tapındı***k*** saga boşuna..

...

Artıñdan cuvurdu***k*** boşuna..

...

Seni köb, köb közledi***k***. Boşuna.

...

Sizni köb kıdırdı***k*** boşuna..

...

Hiçbir bahtsızınıñ közyaşını silalmadı***k***.

Onuñman barabar cıladı***k***. Boşuna.

Hiçbir mazlumnuñ öcünü alalmadı***k***.

Baş kaldırdı***k***, bagırdı***k***. Boşuna.

Kaygu sırnı ceñecek kadar mavi bolalmadı..

Biz kaygırdı***k*** boşuna..

...

Caşab cürdü***k*** boşuna..

...

-Ah şan-! Ölüb ketecek***miz***. Boşuna.. (Boşuna II)

...

-'Col yasay***mız***, Beyefendi, demir col,

Keçsin diy***miz*** colçu rahat, köñlü bol..' (Çoyun Col İşçileri)

...

'Öksüznü toydurdu***k***, fakirni küldürdü***k***..

Aydamak kim eken, her kimge bildirdi***k***..

Melekke günahnı yazdırdı***k***, sildirdi***k***..' (Halim Aydamak)

...

Aygır puşnay, terliy***miz***, ekimiz de..

Lakin bir şiy bilmiy***miz*** süygümüzde.. (Hasret)

...

Otura edi***k*** cıyılşıb biz kavede.

...

-Keçende bir tavlandı***k***, ya Seydamet!. (Kalpak Mahracı)

...

Mezarga yakın***mız***, çal bir kaytarma

...

Sarılşıb tüşe***miz*** muna mezarga, (Kaytarma)

...

Bizler cakdı***k***, Bagdad'ıñnı, Basra'ñnı,

Bizler cıkdı***k*** sarayların 'Roma'nıñ,

Bizler soydu***k*** aksüyegiñ, karañnı!. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Herkes aşay, zavk ete, caşay***mız*** deb,

Hepsi bilmiy maktana, şulay***mız*** deb, (Kimse Bilmiy)

...

Öle***miz*** olarnı oñgarmak içün..

...

Ya 'Curt'nı korıy da süre***miz*** ömür,

Ya 'Curt' deb cana da bola***mız*** kömür.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Toprakçün, taht içün soguşdu***k***, tüşdü***k***,

Kara köz, zülf içün nelerge kirişdi***k***..

...

Bir kün Ades şahrinde rastkelişti***k***,

Tanış bolduk, söyleştik, pek süyüştü***k***.

...

Söyleşirdi***k*** sert kışnıñ tañınaçek;

...

'Allah!' degenØ, süymege ant etken***miz***,

...

Açlıkta bar lezzetni bilse***k*** degen.. (Student)

...

Bir köyünde cıyıldı***k***,

...

Ökünmege koyuldu***k***.

...

Batırları bola***mız***;

...

Tandu, bir ok ‘Hoş buldu***k***!’ deb,

...

Kişi eter***miz*** caşlay.’ dedi.

...

Seni bizler sav taşlasa***k***,

...

Köb yararlık köstergе***miz***

...

Al kelinni kötergе***miz***.’ (Tandu)

...

Barımız ölecek***miz***,

Uzakka ketecek***miz***,

...

Barabar külecek***miz***..

Barabar külecek***miz***,

Katıñda cürecek***miz***.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Oturga***mız*** diz dizge bar koranta..

...

Hepimiz şay huylu edi***k***, yaş ekende..

...

Biz bu yakta babayman oynaşa***mız***;

...

De koluna, moynuna sarılşa***mız***..

...

Şo saatte kilimden tışka çıkaØ,

Nurayçıkman bel belge tutuşa***mız***.

...

Kara cerni tebemiz, sekire***miz***..

...

Tizimizni yerge şay tiygize***miz***..

Cır yavaşlay, bizler de yavaşlay***mız***..

...

Ayaklarnı ura***mız,*** cer tozlana..

Yırlar bite, deñişe.. Boldurmay***mız***..

...

Ekevi de bek çeber hakkın aytsa***k***..

...

Bonuñçün daa köpgeçek tartışa***mız***..

...

Yuklap kalaØ, unutaØ, barışa***mız..*** (Yaz Akşamı Üy Aldında)

…

4.1.2.12.5. İkinci çoğul şahıs eki tekrarları

…

Ka yerden kele***siz***?..

Ne haber bile***siz***?..

...

Esma'mnı körse***ñiz,*** (Bulutlar, Bulutlar)

...

'Ne tüye***siz*** arkadaşlar burada?

Bu demirden ne tiliy***siz*** arada?’ (Çoyun Col İşçileri)

...

‘Ey çıfıt kızları bulay mı süye**siz**?

Kelinlik duvagın süygüsüz kiye***siz***..

Bir Tatar caşına böten mi tiye***siz***?..’

...

Bunuñman atlar***sız***, birkaç yüz kışnı.. (Halim Aydamak)

...

Siz de meni oylay***sız*** mı?

Canık cırlar cırlay***sız*** mı?

Gizli gizli cılay***sız*** mı?

...

Gene siz şay köklerge tiye***siz*** mi?

Bulutlardan çal kalpaklar kiye***siz*** mi?

Gene sizge tırmaşkanga küle***siz*** mi? (Uzak Tavlar)

...

4.1.2.12.6. Üçüncü çoğul şahıs eki tekrarları

…

Yoksam gene birbirini kargay***lar***?

Birbirin mi caktırmakçün cılay***lar***? (Ezan Sesi)

…

Cad kızları cırlay***lar***,

Curdlarını sırlay***lar***, (Babama)

…

Dostlarım bar, süye***ler*** bek derenden,

Meni üstün köre***ler*** bar erenden.. (Akçam Bolsa)

…

Algan***lar*** avuzga gayıbnı, hazırnı,

Ete***ler*** tütme-tüt eski kasırnı.. (Biz Yaş Ekende)

...

En soñunda ‘Geberdi!’ diy, bir çukurga ata***lar***,

Birkaç cıl soñ Çingeneler kemiklerin sata***lar***... (Çubar Barak)

...

Halklar tura çetinde, tüşüne***ler***:

‘Bu Dunay’ga ne boldu?’ öküne***ler***..

...

‘Şükür öldü!’ yazsa***lar*** baştaşıma..(Dunay Taşa I)

...

Halklar tura çetinde, tüşüne***ler***:

‘Bu Dunay’ga ne boldı?’ öküne***ler***..

...

‘Şükür öldi!..’ yazsa***lar*** baş taşıma!.. (Dunay Taşa II)

...

Mezarlardan turgan***lar*** yeşil başlar,

...

Kol baskan***lar*** Kur’an’ga ‘SIR’ga cetib, (Haber Aldım)

..

‘Bir kölgege bin altun..’ diy***ler*** solup..

...

Tozlu colda colçular tuvargan***lar***;

Endi köbden atların suvargan***lar***..

...

Sanki dersiñ tütiy***ler*** yaprakları..

...

Bakırşa***lar*** ‘Muna, dep, toy sırası..’

...

İskender’de soyumnu kıdıra***lar***..

...

Colçular tura yukudan, köralmay***lar***..

Kaç küngeçek kıdıra, tabalmay***lar***..

...

Bazı yolcu karılar fal karay***lar***;

Baklalarda, avuçta iz aray***lar***!.

...

Karılgaçlar kete***ler***, tez kele***ler***..

Birbirlerini tarta***lar***, sert çele***ler***..

...

Kartaya***lar***, al duvak solgansayın..

Köyde yeni saraylar saldıra***lar***,

Köb saraylar ahurnı andıra***lar***.. (Hasret)

...

Milisler kele, ala***lar***, padvalda kona,

...

Cıyıla ballar karay***lar*** yıkılgan yerin. (İçken)

...

Soñ her şiyge küle***ler***!- hepsine arkan.

...

Çalgılar kele, ura***lar***, üfüre***ler***,

‘Hayırlı, babam!.’ İçe***ler***, tüküre***ler***.. (Kalpak Mahracı)

...

Kolundan tutub tarta***lar*** üy aldına,

...

En soñunda kötekleb içire***ler***..

Davuluna koş pıçak keçire***ler***.. (Kart Çingene)

...

Attan tüşken, uzangan***lar***..

...

Güneş tabkan, canlangan***lar***..

...

Buz tozunu çañgıtıb keldi***ler*** toyga:

...

Ana Tatar cengine berdi***ler*** sebeb; (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Düşmanları: ‘Sensiñ!’ diy***ler***, kınay***lar***, (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Aygırları ‘Kelecek’den kişniy***ler***..

...

Saba, akşam daha yakın kele***ler***,

Bir kün şeksiz körünür***ler*** közlerge..

...

Külüşe***ler*** kalın dülbend artından,

Külüşe***ler***, tez coytula izleri.. (Kelecek)

...

Kır aşar***lar*** kelecek kaplan yılda..

...

Sarışın, esmer kızlarman saf kurgan***lar***,

...

Kele***ler*** yolda toz duman at patlatub,

...

Kele***ler*** yolda.. Yırları yürekke tiye, (Keleler)

...

Kozuçıklar sıçray***lar***, taşdan, kırdan,

Baraklar da cumşay***lar*** tatlı cırdan.. (Kurt Nebi Çoban)

...

Sata***lar***, ala***lar*** birbiriñ eskisin, (Mezad I)

...

Selimçikni kırlardan akeldi***ler***,

Kaşka atlar dercaga cegildi***ler***..

...

Uçiteller bek yaman kuvandı***lar***;

Malades dep közleri yaşlandı***lar***. (Student)

...

Ad ne kerek!' diy turgan***lar***,

...

Arslan avlab, bars urgan***lar***

...

Bek mogayıb köpürdü***ler***:

...

Üynü kara, süpür.) diy***ler***;

...

Atlandı***lar***, kuşandı***lar***;

...

Cok boldu***lar***, saklandı***lar***.

...

Tavga konak saldı***lar***,

...

Çevresinde yuku aldı***lar***.

...

Sızgırşdı***lar***, cırlaşdılar

...

Bir togayga eprendi***ler***;

...

Bir at körüb seskendi***ler***.

...

Al cavlıkman sildi***ler***,

...

‘Alyuk’ eken bildi***ler***.

...

Keñ bir mezar kazdı***lar***,

...

Kim ekenin yazdı***lar***..

...

Kuşday uçub ketdi***ler***..

...

Bir kalege cetdi***ler***.

...

Kale içinde oynaşdı***lar***,

...

Soylarına kem atdı***lar***;

...

Kaf Tavını çıñlatdı***lar***..

...

Aslı tüsün koymadı***lar***,

...

TabtamadıØ, soymadı***lar***..’

...

Esirgen***ler*** ne ahret,

...

Atışdı***lar***, soguşdu***lar***..

...

Tartışkan***lar***, künneşken***ler***..

...

Teprendi***ler*** uzaklarga

...

Tañ atkanda cetişdi***ler***,

...

Hiç kınamay öltirdi***ler***

Af etdi***ler*** günasını..

...

Teprendi***ler*** uzaklarga..

...

Kuyruklular kurulgan***lar***,

...

Tüb Çongar'ga cetişdi***ler***;

...

Tañrı emri birleşdi***ler***. (Tandu)

...

'Habersiz keldiler, deme soñ düşman,

...

Haçların takdı***lar*** öpüb moyunga,

...

Tatar'lar turdu***lar*** çınların cırlap,

...

'Amenna!' dedi***ler***, Batı Han ceñdi.. ('Tatar Tögülmen!' Degenlerge)

...

Oynadı***lar*** çıñlarman, ötkenlerday,

begendi***ler***..

Aylandı***lar*** cenk, akın etkenlerday,

eglendi***ler***..

...

Ölse***ler*** bar, oga takmaklar oku!

...

Ketiyim, çobanlar meni bekler***ler***! (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cennetke kirse***ler***, destursuz kirer***ler***.. (Yanık Kaval)

...

Öbürleri susa***lar*** bizge karab,

...

Şakılday***lar*** her biri, Nurayçık da.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Bira deb içe***ler*** zavallı kanıñ.

...

Coluñdan etti***ler***, dogru coluñdan,

Tiliñni aldı***lar*** karuvsuz koluñdan..

...

Tizilşib tura***lar*** kiyikniñ çetinde. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.13. Emir/istek eki tekrarları

…

Hak katında yurd savlıgın tile***ñiz***!

Özüñüzge yahşı ölüm iste***ñiz***! (Ezan Sesi)

…

Esmaçıknı taşla***ñız***,

Okutmaga başla***ñız***,

Kel***sin***, hatır sora***sın***!

Sar***sın*** kolum carasın,

Sar***sın*** kolum carasın..

…

Esmaçıknı taşla***ñız***,

Okutmaga başla***ñız***,

Bir Tatarca çıñna***sın***,

Dost, düşmanlar tıñna***sın***,

Dost, düşmanlar tıñna***sın***..

…

Esmaçıknı taşla***ñız***,

Okutmaga başla***ñız***,

İmdad bolub cetiş***sin***,

Bahtman o da çekiş***sin***,

Bahtman o da çekiş***sin***..

…

Esmaçıknı taşla***ñız***,

Okutmaga başla***ñız***,

Cavur bahtnı tut***ayık***,

Bir çukurga at***ayık***,

Bir çukurga at***ayık***..

…

Babama barØ bunu aytØ,

Karşılıgın alıb kaytØ,

Karşılıgın alıb kaytØ!.. (Babama)

…

‘Salgır’ga selam etØ !’ şay dedi ‘Neva’,

…

‘Nafile yanma***sın***, kuruma***sın*** bedava!.

…

Keldi kavi kollar saldılar işke;

‘Ya bizge hızmat etØ, ya çekilØ enişke!’ (Baltık Yalısında)

…

Bahar kel***sin***, çeçek aç***sın*** her cerde,

Cavun cav***sın***, caşın suk***sun*** kimerde.

Men cukla***yım***, eşitmi***yim***, bilmi***yim***..

…

Yosma kızlar süzül***sünler*** ayakda,

Kart anaylar kulaklaş***sın*** her yakda,

Men kara***yım***, körgenimni bilmi***yim***..

…

Kara közün közgüm bol***sun*** kara***yım***,

Saçlarına muñlu başım sara***yım***,

Kucakla***yım***, tek süygenim bilmi***yim***..

…

Añ***sın*** meni öz köyümnüñ tülberi,

Meni kör***sün*** kapalsa da közleri,

Süy***sün*** meni, tek men onu bilmi***yim***..

…

Akrın, akrın öli***yim*** de bilmi***yim***.. (Bilmiyim)

…

Baht yañlışın tüzeltmege turgan***mız***dır;

Çürük cerge ‘Hak!’ deb ayak urgan***mız***dır. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

CuklaØ dostum, kattı demiy, cad toprakda,

Öz curtuñ cok bolsa da şay bek uzakda.

CuklaØ, cadnıñ toy sesine baş kaldırmay,

…

Sen de uyanØ ‘Allah, Allah!’ çıñlaganda,

Ferişteler yakınlardan tıñlaganda..

SilØ közüñnü, cigitlerdey, atlañØ, kuşañØ!

Cıldızlardan anlaØ endi, bek yakın tañ.

Tuvuşnu tutØ, soñ curtuña yüz çevirib,

KılØ namazıñ, topragıña betiñ sürüb..

Nafileni bek uzatmay coluña tüşØ,

…

CürØ soguşlar meydanını cayav, atlı,

Bir ölüm seçØ, ölØ bir daha tatlı tatlı. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Bir izin beriñiz, yurtuma kayt***ayım***!

Yurtuma kayt***ayım***, derdimni ayt***ayım***!

Batıdan kel***iyim*** kanatım açıb,

...

Bir izin beriñiz, bakırıb kir***iyim***,

Kırım'da, Kaşgar'da ökürüb cür***iyim***..

Bir boran yasa***yım*** tınç Tatar çölünde,

...

Bir izin istiymen, tuydurmay bar***ayım***,

Saraylar içine azagana kara***yım***;

Betleri kırmızı, moyunu kalın,

Baylarga ayt***ayım***, ne saklay yarın..

...

Köylüge ayt***ayım*** özünüñ tilinden,

Koparıb ber***iyim*** bilginiñ gülünden..

...

Bir izin tiliymen, bakırıb kir***iyim***,

Kırım'da, Kaşgar'da 'Curtum!' deb cür***iyim***.. (Bir İzin Beriñiz)

...

Temelli bol***sun***, aydınlık, her köşesi.

...

Penciresi geñiş bol***sun***, kir***sin*** ışık,

Carlıga her kapısı bol***sun*** açık..

Kesme***sin*** kıbla celin hiçbir üynüñ,

Bolma***sın*** karaltısı falan biyniñ..

Bir saray kuracakman, han bolma***sın*** içinde,

Kul, ırgad, açlık, horluk, kan bolma***sın*** içinde..

Cıy***ayım*** alt üst etib catgan cerin,

O eski zor cigitler kemiklerin**..**

Bularman balçıgnı yogur***ayım*,**

Her kabirge ‘kemik’ deb bagır***ayım*..**

Şay etib izgüleş***sin*** dört dıvarı,

Çeşmesi, çeçekleri, keñ azbarı..

TaptamaØ izgü cerni endi işsiz,

SalØ saray, kurØ devletin bol***sun*** eşsiz..

Bir saray kuracakman, taş bolma***sın*** içinde,

Hep kemik, hep can bol***sun***, caş solma***sın*** içinde,

Aç bolma***sın*** içinde.. (Bir Saray Kuracakman)

...

Sus***uñuz*** balalar!. der edi bizge,

Sus***uñuz***! diymen; şindi men sizge!

...

Tez ketirØ elbez, tez !.. Kuman, legen!..

...

Bir yartı kuklaga urØ turØ kavga..

...

Ya sus***uñ***, babañız tınçlamak kerek! (Biz Yaş Ekende)

...

Min***iyim*** desem de aygırlar huylana,

...

Bol***ayım*** kahveci, tek şeher caşı.. (Bolayım Kahveci, Tek Şeher Caşı)

...

Kayalar istiy: Her dalga seril***sin*** kumga,

Dalgalar diy: Her kaya çevril***sin*** kumga..

...

‘Deñizmen kaya, çekilØ!.’ deb tüşecek kendi.

...

Seydali! SaplaØ çapanı, kazØ yañı bag !..

Kayalar kum olgancek otursunØ sag !.. (Boran)

...

Al***ıñız*** meni de göñülüm açıl***sın***,

Közümden yaşlarım yurtuma saçıl***sın***!..

...

Al***ıñız***, ket***iyik*** bek uzak yerlerge,

...

Al***ıñız*** ket***iyik*** deryalar çetine,

Kara***yık*** yakından Çolpan’nıñ betine!

...

Meni de al***ıñız*** gürüldeb yavganda,

...

Ayt***ıñız***, barabar tuydurmay cı**la***yık*!.

Yollarga tüş***iyik***, sararıb so**l*****a***yık*!..

...

Yaylaga ket***iñiz***!.

...

Selamlar et***iñiz***!..

Yıyka***ñız*** anamnıñ yaşlı közlerin!.

Kolların öp***üñüz***, unut***sun*** kederin!. (Bulutlar, Bulutlar)

...

Büyük işçi kardaşlarım acı***ñız***!

Curtuma da munday collar aç***ıñız***!

...

Yasa***ñız*** col menim tuvgan cerime!

Duygularım Kaşgar’larga saç***ayım***,

Derdlerime her kalibni aç***ayım***!

TüyØ kardaşım sert demirni, ekliyber,

YasaØ colum! Meni curtda bekliyler.. (Çoyun Col İşçileri)

...

Men bilmiy tuvdum, bilip öl***iyim***,

Tuvganda cıladım, ölgende kül***iyim***..

...

Tañrım berØ maga bir ölüm yahşı,

Egil***sin*** düşmannıñ o magrur başı.

Her akşam, saba budur baş duam,

Cenazem ögünde cıyıl***sın*** yurtum. (Dua)

...

Es***sin*** batı yelleri, tez cav***sın*** duman. (Duman)

...

Men de mından azgana eşit***iyim***,

Azrail'ge 'AH!' demiy şay ket***iyim***.. (Haber Aldım)

...

'Al munav çevremni çeçegin karaØ,

Her çeçek astında köñlümnü araØ.

...

Sora***ñız*** şeherniñ barısı tanıycak!..'

...

'Tokta***sın*** çalgılar! Cas günü bugün!

...

Ayda***nız*** amansız büyügün, küçügün!..'

...

(Şudur!) de bildirØ de etØ başım eki!..

...

'Ber***iñiz*** kelinni duvagın sarıb!..

Korkma***ñız*** bek aşık tögüldir garib..

...

Muna şay geberØ! Tamuga çekilØ!..’

...

‘Bar***ayık*** öksüznüñ könlün almaga,

...

‘Kartanay cılamaØ! Al şu bahşışnı!. (Halim Aydamak)

...

‘OñØ, ösØ, yaşaØ, cılamaØ kadem!’ diymen..

...

‘Hiçbir çeçek çöpden ayrılma***sın***..

Hiçbir kuşnuñ yavrusu coyulma***sın***..’ (Hasret)

...

Kart bir çüm bol***ayım*** girdablar üstünde,

Çevir***sin*** kevdemni karuvlı seller..

Kopar***sın*** tamırım bir korkunç boran,

Dalgadan dalgaga kötür***sün*** celler..

Ya caşın suk***sun*** da siyart***sın*** köñlüm,

‘Ay’ demiy sön***iyim***, tutul***sun*** tilim.. (İstek)

...

KalkØ Esma, kardaşım, kiyØ sırma fesiñ,

Topuzlu şalıñnı salØ yosma omzuña;

Savatlı kuşagıñ caltıratØ yahşı,

Şu kıbla rüzgarı koyul***sun*** izge!.

...

Anayday közleriñ turma***sın*** caşlı,

SilØ közüñ, keryeñniñ kurulmak zamanı..

...

Bar***ayık*** kolkolga şu korkunç toyga,

...

KöstersinØ Tatar'nı ende caş çobanlar,

...

Cür***iyik*** köy köyden tilsizni çalıb,

Cañgır***sın*** dört yakda caş Tatar sesi..

Keñ koşu cerinde kalma***yım*** cañgız,

Körün***sün*** Esma'mnıñ sırmalı fesi.. (Kalk Esma Kardaşım)

...

-Aysa içib yür***sün*** mi sendiy, mendiy?.

...

-Olan vaz keçØ, her lafnı yerinde etØ!.

...

-Haydi Server, başıñda paralan***sın*** kardaş.

-Ka endi ne istiysiz? Al***ayım*** mahraç!.

...

-Alacak olsan, mahrac alØ, kalpakka uy***sun***,

Dost düşmanıñ bareme kulagı duy***sun***!

...

-BuyurØ, diy, artka; otur***uñ*** 'aruv' etib!

...

Anav suvdan berØ kana, bir-eki şişe!

Özüñ çekilØ, 'Daşa'nı koyØ bu işke!

...

Kana içeyik! Kadeler etme***sin*** öpke!

...

-'Eyilikmen kiyØ Server!' O da içe..

...

-Hayırlı ol***sun*** bilader Server Efendi,

...

Namazdan turdum azgana çık***ayım*** dedim,

...

-Buyur***uñ*** Sülman efendi, buyurØ, aşaØ!

-Ne degenim añladıñ mı? Sülman yaşaØ!

...

'Köter kalpak perçemin kültelen***sin***!

Yansın düşman yüregi meltelen***sin***!.'

...

Bulutlu gece, bu gece kelØ katıma!..

'Buv!' degende yegerni salØ atıma!:.

Karañgı gece.. TutØ kolum, yoldaşımsıñ,

Karañgı gece, bilØ sırım, sırdaşımsıñ!.. (Karangı Gece)

...

Hatunlar işidir, takmaknı taşlaØ.

Sen Giray kulusuñ, başıñnı alØ da,

Şamilce bir ölüm izlerge başlaØ;

Sen de şay bir ölüm izlerge başlaØ!..

...

-'Çal***sa***! Diymen, ey köpek, muna para;

-'ÇalØ! Degende cigitler, çalØ! Ey köpek;

...

'Davay nalog, berØ saldat, Tatar hayvan!.' (Kart Çingene)

...

Sırrımnı bildirmeØ,

Cavlarnı küldürmeØ,

...

Kırım'ga ogramaØ,

Hal, hatır soramaØ,

...

Sakın sen cılamaØ,

Bizlerni oylamaØ, (Kart Dunay, Kart Dunay)

...

-Ay kim ay!.. Çalt bolØ, çalt! Şemma oynaycak!

...

-CılamaØ balam, ap etØ, ap etØ!..

...

-‘İçØ Amet! Cüregiñde bar cigitlik uyan***sın***.

Cañrı Mırza seni şödeldirgen san***sın***.’

...

BarØ, aytØ kadam! Sagdıçka: ‘Misafir bar.’ Deb;

‘Kiyevni çakırØ, çalgını tez çıgarØ.’ Deb!...

...

-Munda mırza toyu bar, ozdur***sunlar***!.

Yalan ayak Tatar’ga kelØ sen yüz berØ..

...

-Tartıl***ıñız***! diymen; bırakØ, bırakØ !. (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

ÇalØ ölüm, öpØ ölüm, oynaØ, toktamaØ..

...

CibermeØ kolumnu, hiç ayrılma***yık***..

Yaşavnıñ moynuna hiç sarılma***yık***..

...

Üyren***sin*** şu caşlar yahşı kaytarma..

...

Mahşerde siz meni hiç kaldırma***ñız,***

Katımda ‘sur’larnı hiç çaldırma***ñız.*** (Kaytarma)

...

Taşla***ñız*** o fakir halknı suçu cok,

...

KelØ, bir sorØ. Ber***iyim*** hep hesabın,

KelØ, bir sorØ. Barbarlıknıñ esbabın!.

...

Ey Yavropa, ey ulema bil***iñiz***!

...

Ezil***iyim***, yükleni***yim*** suçların!

...

Yükleni***yim*** babalarım günasın,

Şay cür***iyim*** şu dünyanıñ ucların!.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Mezarımnı dolan***sınlar*** atlarman..

...

Dolan***sınlar,*** belki biraz turarman.. (Kelecek)

...

Dostlar meni köm***üñiz*** yol katına!.

...

Ayt***ıñız*** yaşlar yetişse toktasın teran, (Keleler)

...

Bir akşam berØ maga degenim kibik,

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

Kızıl, hasta dudaklarıñ öp***iyim***..

Esir***iyim***, bar dünyadan keç***iyim***..

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

...

Çalın***sın*** cüregimni cakkan cırlar,

İnce beliñ sarıb koran tep***iyim***..

Kızıl, hasta dudaklarıñ öp***iyim***..

Cıltıragan lampaçıgım bir cangın bol***sun***..

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

...

KetirØ maga kart Temir'niñ kadesin,

...

Cıltıragan lampaçıgım cıgıl***sın***.

Ateş al***sın*** caş cüregim çevresin,

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

...

Küneş tuv***sun***, kene bazar başla***sın,***

Hiç kelme***sin*** bek darılsa kart imam,

Son columda meni cañgız taşla***sın***..

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

...

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Bu sözmen, soñ meni aylandırØ, aldatØ,

...

Caşasam cüregim bularman tol***sun,***

Kabrimde bulardan bir satır bol***sun***!.. (Kiçkene Sözler)

...

Ay kartanay cetişir. Muna cennet kelØ de kirØ.

Taşla kızlar oyna***sın***. Hasret caşlar çıñna***sın***.

Hasret caşlar çıñna***sın***.

...

Bir öpØ meni hastaman. AlØ, mugavçañ dudakman.

AlØ, mugavçañ dudakman..

...

Men Kıtmır'man havlayman. Kalk***ıñız*** deb cılayman.

Kalk***ıñız*** deb zarlayman..

...

Ay karılgaç, karılgaç! Kanatınnı yahşı açØ! (Kollar Demir, Baş Emen)

...

‘AylanØ, aylanØ celtirmen!’. Aylana da. (Kurt Nebi Çoban)

...

Maga tek küznü berØ, maga küz ceter..

...

Maga bir çift dudak tabØ: Öpülmegen.. (Küz)

...

Al***ayık***, sat***ayık*** cılın***sın*** bazar,

AytØ bir şiy Men Abid, ka öksürØ Gaffar!.. (Mezad I)

...

-Al***ıñız*** ey ! Ümmet Mamet al***ıñız***!..

Taze mallar alıb, toplab kal***ıñız***!

...

Az kullangan yeñi mallar, tüşünme***sin*** al***sın*** herkes!.. (Mezad II)

...

Menim de kızılga boyan***sın*** mañnayım,

-Gizlice köm***sünler*** körme***sin*** anayım-

...

Koparıb tak***sınlar*** kökreklerine, (Oy Suvuk Şu Gurbet)

...

Camilerge ayak atmaØ!

Kur’an’ga hiç el uzatmaØ!..

...

KalØ! Şay Tañrı lanetinde, (Öz Özüme)

...

Men kaldım bir çette şulay rast kel***e***..

...

Ayrılmaz körünse, inan rast kel***e***..

...

Kur'an öbiyim; bu da rast kel***e***..

...

Balaban kişimen; muna rast kel***e***..

...

Padişah yasatır agam 'rast kel***e***'..

...

Attırır çukurga yavur 'rast kel***e***'.. (Rast Kele)

...

Sen deñişmeØ, muradıñ uçun bolsa!

...

Bar***sın*** yıllar aylan***sın*** bilgeniday,

Bar***sın*** colun şaşır***sın*** cıldız, kün, ay..

Sen aylanmaØ, dostcugum, halk colundan!

Doğru karaØ, hiç ürkmeØ sag solundan!

...

Sen unutmaØ mukaddes kederleriñ!

...

Sen unutmaØ sürünmek yek bolganın! (Sen Deñişme)

...

Üyerde öl***iyik*** türkülü, küle..

...

Bu cırlar, tilegim, beşikden tur***sun,***

Mektebge, kitabga, şeherge kir***sin***..

Beşikde eşt***iyik*** birinci sesin,

Salagaç üstünde mezarga kel***sin***. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

Bizniñ halk da biraz ay.. til oku***sun,***

Bil***sin*** biraz kazakman söyleşmege.

...

Ber***iyik*** onu, üyren***sin*** gazet, tebeş.

...

Neniñ içün ay.. Aytçı***ñız*** osal yagın;

...

Peygamberimiz til üyren***sin*** dep zar kıla,

...

Mına cavluk, taşla***ñız*** hiç oylanmay,

...

Bir student bolayım, soñ kelØ laf etØ,

...

Savapların dagıt***sın*** yüzlep, binlep.

Ey cemaat tokta***ñız***, Bilgi uçsuz!..

...

Tek oku***sun***, cürme***sin*** işsiz, güçsüz,

...

Bunday küçük odada o ne yap***sın***?

...

Hep fakirler tırış***sın***, tez bol***sun*** bay,

Aç student kalma***sın*** türbesiz şay.. (Student)

...

Toktañız, men ayt***ayım***..

Köñlüne nur kat***ayım***. (Suv Anası)

...

Sensiñ zalım, közüñ çık***sın***!..

Mezarıñnı seller cık***sın***!..

...

Sensiñ oñmaz; oñmaØ, bitmeØ!

Oddan başka cerge ketmeØ.

...

Sensiñ saran, kur***sun*** koluñ!

Bilmiy kalØ emi! Sagıñ, soluñ.. (Takdirge)

...

‘Tramvay’ yol bermiy, ‘Yol berØ!’ deb zorlay..

...

‘Tez çekilØ yolumdan relslerden erek!

...

‘SusØ!’ dedi ‘budala, tobanbaş, kopay!’ (Taldada Yatkanga)

...

‘Sus***uñuz*** ay.. Sizge men bir

Dızman masal ayt***ayım***,

...

Kene alıb kayt***ayım***.

...

Üynüñ işin kara***ñız***,

...

Keregine yara***ñız***.

...

‘Tek, hatunga: (Sen kalØ, colnu,

Üynü karaØ, süpürØ.) diyler;

...

Dedi Tandu: ‘Atlan***ıñız***,

...

Azrailni kıdır***ayık***,

...

Sözün biz de kara***yık***,

...

Nigizine bar***ayık***:

...

‘Şindi, dedi, ayt kara***yım*** (Tandu)

...

Esir halknıñ ös***sün*** bir al gülleri!.

...

Açıl***sın*** tili, söylen***sin*** bülbülleri!..

...

Tañga yetib ‘Çolpan’ga çapçıl***ayım***!

Kamaş***sın*** közüm, kör bol***sun*** hak nurundan

...

Tañga taba atımnı kamçıla***yım***!.. (Tañga Dogru)

...

‘Habersiz keldiler, demeØ soñ düşman,

Atıñnı egerleØ, yayıñnı kuşañØ!.’ (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Yüz sene taşlañız şiirim tur***sun,***

Taşımda carimniñ közyaşı kur***sun***..

Sunul***sun*** soñ bir caş nesilge bular,

İçil***sin*** ‘Divin’den ‘Kaşgar’ga kadar. (Tokay Şarabı)

...

-AytmaçıØ bolmaycak şiylerni, anay,

...

ToktaØ sen, babası, bir cigit bol***ayım***!

Atlanıb bahıtnıñ saçın culka***yım***!

...

Aylan***sın***, anası başından, Allahım!

...

Bayramda Bekirim, galoşsuz kalma***sın***!

Bay halknıñ balası mıskılga alma***sın***!

...

Kara***yım***, belki oga satarman bir şiy!

Sen otur cılamaØ, okuØ, duva etØ!

HeceleØ ‘Ammen’ni; okuØ, üyrenØ ‘Tebbet!’,

...

‘Ka endi abdes alØ, okuØ bir Yasin!

Ölüler süyünüb, külüb uyna***sın***!.’

...

Ölseler barØ, oga takmaklar okuØ!

...

Taşla***ñız*** meni siz, baylar, dülberler;

Ket***iyim***, çobanlar meni beklerler!

Öl***iyim,*** curtumnu saray et***em,*** deb,

Anamnı, babamnı bar, bay et***em*** deb!

Kur***ayım*** medrese caş soktalarga!

Kitaplar açıl***sın*** her barga, cokka!

...

Bundan soñ camide bolma***sın*** duva, (Tuvdum Bir Üyde)

...

Her künnü köñlüm diy: ‘UnutØ! UnutØ!’ (Ümüt)

...

Kart bir çüm bol***ayım*** girdablar üstünde,

Çevir***sin*** kevdemni karuvlu seller;

...

Kopar***sın*** tamırdan bir korkunç boran,

Dalgadan dalgaga şıpır***sın*** celler..

...

Ya caşın suk***sun*** da siyart***sın*** köñlüm,

Ay demiy sön***iyim***, tutul***sun*** tilim.

...

Cenazem ögünde cıyıl***sın*** köyüm,

Egil***sin*** düşmannıñ egilmez başı,

Egil***sin*** düşmannıñ egilmez başı!..’ (Yahşı Ölüm)

...

Bir cüke bol***ayım*** kayalar içinde,

Çevir***sin*** kevdemni karuvlu seller,

Kayadan kayaga şıpır***sın*** yeller,

Yıldırım işle***sin*** yaş fidan ekende..

...

Kiçkene günahlar yazma***sın*** melekler..

...

Öl***iyim*** tavlarda aslım da kiyik..

Bir ölü bol***ayım*** mezarsız, taşsız,

...

Tiyme***sin*** tenime titregen eller,

‘Öldü!’ deme***sin*** tuvmay ölgenler..

...

Kömül***sün*** bir daha yaşamak tilegen! (Yanık Kaval)

...

‘Balaban cigit bolØ.’ der..

‘Balaban cigit bolØ.’ Der,

...

Bulardan cırlar yasaØ..

...

Yigit bolØ, kuşañ, atla***ñ***!.

Kabrimni tokuz ayla***ñ***!.

...

KetØ korkmay curtka taban..

KetØ korkmay curtka taban.. (Yaş Bala, Tülber Bala)

...

Aytmasın bilØ, o añnar her tilden de

...

-Ka Bekir! diy,kör***iyim*** cigitligiñ..

Tutuş***uñuz*** Nurayman bir bel belge..

Kaysıñız bek karaman.. Belli bol***sun***;

...

-Ay Bekir! diy, sagıña mukayt bolØ!.

Sakt bolØ!. BermeØ ayagıñ ırgaçıkga!..

...

Canbaşka alØ.. Ana na na.. TartØ, kaldırØ, atØ..

...

Anam: -'KelØ!, diy, Siyd Bekir, öpØ Nuraynı..

...

KelØ, mogaytmaØ!' Şay etip, men anaynı..

...

Ka kara***yım*** kaysıñız yahşı oynay..

...

Kel***iñiz*** munda!.. Siyt Bekir, sen de Nuray..

...

-Muna sizge on kapik..Paylaş***ıñız***..

Toy yasa***ñız***, aş alıp, kuklañızga.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Keçmişiñ aytma***yım***, közlerim iye.

Tarihiñ açma***yım***, cüregim küye.. (Zavallı Türük)

…

4.1.2.14. Dilek/şart eki tekrarları

…

Ah tabıl***sa***m, yırla***sa***m;

Soñ oylan***sa***m, cıla***sa***m!.

…

Ah tabıl***sa***m, bakır***sa***m;

Yigitlerni çağır***sa***m!..

…

Ah tabıl***sa***m tilekmen!..

…

Ah tabıl***sa***m, sarsıl***sa***m,

Közden öp***se***m, ayrıl***sa***m!..

…

Ah tabıl***sa***m sırada,

Yar bekle***se***m korada..

…

Ah tabıl***sa***m, çıñla***sa***m

Soñ cırını tıñla***sa***m!..

…

Ah tabıl***sa***m atlanıb,

…

Ah tabıl***sa***m ‘Caylav’ da;

…

Ah tabıl***sa***m bir kül***se***m;

Zeherdayın tögül***se***m!

…

Ah tabıl***sa***m, ‘Otur!’ deb;

…

Ah tabıl***sa***m, oylan***sa***m..

Kabrin tokuz aylan***sa***m..

…

Ah tabıl***sa***m curtumda; (Ah Tabılsam)

…

Akçam bol***sa*** köb şiyden vaz keçemen;

Calvarmakdan, duadan, kol öpmeden..

Akçam bol***sa*** yazmayman uzun mektub,

Güzel kıznıñ cüregin sıypab, kütüb..

Akçam bol***sa*** közlerim mavi, siyah..

Tüsüm tülber, saçlarım canga kıya..

Dogru ayt***sa***m hiç kimse açuvlanmay..

…

Akçam bol***sa*** dostlarım ölmez edi,

Unutmaknı hiçbiri bilmez edi..

Akçam bol***sa*** Kabe'ge keter edim,

…

Yakınlaş***sa***m ötleri patlab kete..

…

Gayıbım cok öl***se***m de bir gün añsız,

Kara keçem bol***sa*** da kızıl tañsız.. (Akçam Bolsa)

…

Öz curtuñ cok bol***sa*** da şay bek uzakda.

…

Bir kün kelib bu dumanlar köteril***se***,

Yücelerden barımızga ses beril***se***..

…

O vakıt da mezarıñnı begeme***se***ñ,

'Degenimday olalmadım, yazık.' de***se***ñ, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

…

Bakırş***sa***k, oynaş***sa***k,

Tartış***sa***k, kıynaş***sa***k, (Biz Yaş Ekende)

...

Közçikleri pır pır eter tanış kör***se***, dost kör***se***,

Mışık, şari sofu bolur; açuvlan***sa***, bir ür***se***.. (Çubar Barak)

...

Tile***se*** cavundur, tile***se*** burçak,

...

Dumanlar oyna***sa***, yaşınlar tuvar,

Azgana cıla***sa***, tavlarnı cuvar,

...

Bir cav***sa***, dünyalar devirir duman... (Duman)

...

Çık***sa***m sendiy zamannıñ taş tıynagın,

Çetsiz, deren deñizge et***se***m agın..

Men de senday bulan***sa***m, bir köpür***se***m,

Şu Tatar'nıñ bar seddin bir kötür***se***m.

Soñ tartıl***sa***m, kuru***sa***m öz başıma,

'Şükür öldü!' yaz***sa***lar baştaşıma..

...

Bir Havva'man cañıdan kur***sa*** saray..

Cañı otlar, çeçekler çık***sa*** cerden,

Bir cañı halk cetiş***se*** bu cerlerden.. (Dunay Taşa I)

...

Men de senday köpür***se***m, taş***sa***m, ak***sa***m!

İnsanlıknıñ sedlerin yak***sa***m, yık***sa***m!

Çıkar***sa***m garib halkımnı tar kölçikden,

Keñ deryaga yetkir***se***m, bol***sa***m özen!..

Son boldur***sa***m, çekil***se***m öz başıma!..

‘Şükür öldi!..’ yaz***sa***lar baş taşıma!..

...

Son bir yañı ‘Havva’man kur***sa*** saray!..

Yañı otlar, çeçekler ös***se*** yerden,

Bir yañı halk töre***se***, haygidi, birden!.. (Dunay Taşa II)

...

‘Közçügüm, Halimim, bir tüsüñ ber***se***ñ!

Süygeniñ, sayganıñ şulay da köster***se***ñ!

Bir küçük çevreñni tüsüñ deb ciber***se***ñ!’ (Halim Aydamak)

...

Sokaklarda balalar col berme***se***;

...

Toyga bar***sa*** anayım ‘Ah balam!’ diy..

...

Yüreçigi parlana tüsüm kör***se***,

Menim süygen yerimde biraz cür***se***..

...

Belki sen de cılarsın kecesin ayt***sa***m..

Yad ellerde bir güzel ses eşit***se***m.. (Hasret)

...

Bir ırmak bol***sa***m da sıncır***sa***m gölge,

Ya bir göl bolub da seril***se***m çölge.. (İstek)

...

-Kara***sa*** anav keçkenge ‘Marusa’ degen!

Haygidi akçan ol***sa*** da bir keyf et***se***n!

...

İştanı de***se***n, kalife-kadife kumaç,

...

-Ya kalpagın bak***sa***ñız, yalama-filiz!

...

-Alacak ol***sa***n, mahrac al, kalpakka uysun,

...

-Yalvar***sa*** bermem kalpaknı biñ şapkege,

...

İç***se***ñ aşka yer kalmay.. Ne ince hesab!. (Kalpak Mahracı)

...

Tile***se***n ‘Anay!’ deb bakır, eren çakır..

...

-Ay***sa*** nege aylanıb turamız mında? (Kavgasız Toy Körülmegen)

...

Bir kir***se***m ölümmen yalancı toylarga,

Köster***se***m Tatar’ga bir uçun kaytarma..

...

Ölümnü tabarman biraz tur***sa***m da, (Kaytarma)

...

Suçu bol***sa*** caşavında ödiycek,

...

Kitablarıñ yalan ayt***sa*** dayim şay,

Dayim kur***sa***ñ közyaşından kök saray.. (Keçmişdeki Suçlarımız)

...

Kulagımnı cerge salıb tıñna***sa***m,

...

Hava durgun bol***sa***, ya ki, çöllerde,

...

Oga barıb biraz suvun kara***sa***m,

...

Yalısında bir töşelib otur***sa***m, (Kelecek)

...

Lakin çık***sa***m yañgızlık çatırına,

Kir***se***m yigit yaşlarnıñ sırlarına, (Keleler)

...

Cenazemni saba bol***sa*** cıysınlar,

...

Hiç kelmesin bek darıl***sa*** kart imam, (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

...

Bir col tab***sa***m cürecek. Bir koranta kirecek..

...

Buyur***sa***ñız, ölürmen. Bir cigitçe ölümmen. (Kollar Demir, Baş Emen)

...

Sandıçığı çırt-çırt et***se***, boşa***sa***,

Kapısını çik-çik etken sarı kurtlar aşa***sa***,

...

'Pat! Pat!.' Et***se*** korkub olgan toz, duman,

...

Lafka kal***sa***, her yigitmen, Aydamak'man dost bolgan,

...

Yañgız kal***sa*** yedi derya keçken atsız, yegersiz,

...

Men baş bol***sa***m, bir gün kelib yekil***se***m, (Korkak)

...

Kışda şay buzla***sa***m,

Baharda ak***sa***m,

...

Köklerden bak***sa***m;

Tek küzde tabıl***sa***m,

...

Tek küzde oylan***sa***m, (Küz)

...

Tüşünmeseñ, kıdırma***sa***ñ,

Yurtuñ içün kaygırma***sa***ñ,

...

Tuvganlarıñ süyalma***sa***ñ,

Olar içün küyalma***sa***ñ,

...

Sen hücreñe kapanma***sa***ñ,

Ökünme***se***ñ, cılanma***sa***ñ,

...

Öz faydañdan ötalma***sa***ñ,

Curt savlıgın kütalma***sa***ñ,

...

‘Tatarman!’ deb and içme***se***ñ,

Birkaç künden vaz keçme***se***ñ,

...

Türlü yadga ırgad bolsaØ,

Adı, sanı şay coyulsaØ, (Öz Özüme)

...

Ayrılmaz körün***se,*** inan rast kele..

...

De***se***ñiz koluñ yazmaga bile, (Rast Kele)

...

Sen deñişme, muradıñ uçun bol***sa***!

Ömrüñde her şeyiñ curdçün bol***sa***.. (Sen Deñişme)

...

Ka yerde aytıl***sa*** Nevai tili,

Ka yerde duyul***sa*** Tokay’nıñ köñli,

...

Koşunum, dostlarım azgana bol***sa*** da,

Kün künden elime türlü cad tol***sa*** da (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

...

-Aysa mına, bir yasak işiñ bol***sa***,

...

Mına akaylar şay bol***sa*** bir çare bar!

...

Mında öss***e*** tuvarcı bolacagın,

Bolur uçitel belki de anda ket***se***.

...

Kargı takar de***se***ñiz kiyer şapke.

...

-Mollakam da şay de***se*** aysa endi,

...

O da bol***sa*** ocaga barmayman diy,

...

Men ketermen şay bol***sa*** içiñizden!..'

...

De***se***ñ sizde birine şaşa, küle.

...

İçken bol***sa***m barim canmaz edim!

...

-Köpek bol***sa*** bir kemik atmaz edim!

...

Tap***sa*** kiye, harcete, aşay edi.

...

Açlıkta bar lezzetni bil***se***k degen.. (Student)

...

Birev, biraz karuvlanıb köteril***se***..

Biraz küneş tabıb fakir şay keril***se***..

...

Ah töşe***se***m çal sakalıñ bir columa!..

Keç***se*** bir kün kalın moynuñ, ah, koluma!.. (Takdirge)

...

Azgana kün çıgıb taldaga tüş***se***,

Dostumnuñ başı da bir parça piş***se***.

Ogaçek ‘tramvay’ basıb keçme***se***,

Ya ‘lokman ruhu’man dünyadan köçme***se***. (Taldada Yatkanga)

...

Şay bolsaØ da anasından

...

Kanlar tögüb almas*a*ñ

...

Kara tavlar salma***sa***ñ

...

Ne tile***se***ñ hazırman,

...

Ayagını bas***sa*** kıyış..

...

Sen mi bolduñ? Yok***sa***m saga

...

Bol***sa*** bol***sa*** o çarpkandır

...

Yad bir kişi yakınlaş***sa***

...

At iyesi bunu tuy***sa***

...

Seni bizler sav taşla***sa***k,

...

Batırnıñ köb malı bol***sa***. (Tandu)

...

Bir soguş boldu şay.. Ah Acem kör***se***!.

Firdevsi bulardan bir destan ör***se***!

...

Bar Tatar tek bugün caşagan bol***sa***,

Bugünçün tuvgan da aşagan bol***sa***..

...

‘Tatarman!’ de***se***ñ de tabılmaz inangan..

...

Azgana yüregiñ bol***sa*** tek seniñ,

Añna***sa***ñ cigitlik ne ekenin..

Tanı***sa***ñ Batı’nı, Cengiz’ni yahşı,

...

Tatarsıñ toy bol***sa***, tac, taht kur***sa***,

Bir Cengiz kopub da ayagın ur***sa***..

...

Kabışkan betiñde bolma***sa*** eski,

...

Bazı bir sözüñde bolma***sa*** izi,

...

Oşa***sa***ñ bütünliy düşmanga, cavga,

Hiç tüşkün körme***se***m kılıçka, atka.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

...

Kart Tatar kaygusu acı etseØ biraz,

...

Birkaçın şarabdan başı da aylansaØ,

Hatırlar, kadeler kırsaØ, huylansaØ.. (Tokay Şarabı)

...

Tile***se***ñ, bakıra; calbar***sa***ñ küle!

...

Azgana esimni cıygansoñ tur***sa***m,

Azgana yip tapıb keryamnı kur***sa***m,

...

Kara***sa***, sabiyniñ ne güzel közü!

...

Olarda toy bol***sa***, yok bizge yuku;

Öl***se***ler bar, oga takmaklar oku!

Unutmam yad elde garib bol***sa***m da!

Biñ türlü kayguman sararıb sol***sa***m da!

...

Ne vakıt bir fakir kolun köter***se***;

Sagına, soluna selamlar ber***se***; (Tuvdum Bir Üyde)

...

Cırlarıñ bolma***sa***, maneñ bolma***sa***,

'Curd' degen sözüñmen cürek tolma***sa***..

...

Kuşlarga, kaşkırga üyret***se***m seni,

Sen bol***sa***ñ öksüznüñ köñülden süygeni..

Camige, mihrabga, sarayga kir***se***ñ,

Deñizler, çöllerniñ çetine er***se***ñ..

Seniñmen düşmanga yarlıglar yaz***sa***m,

Karuvlu sözüñmen köñlün kaz***sa***m..

Kabrimde melekler sorgu sora***sa***,

Azrail tilimni biñ kere tora***sa***, (Tuvgan Til)

...

Bilemen lakin, bir küneş çıks***a***,

Köklerde caşın, bulutlar suk***sa***..

...

Bir küneş çık***sa*** keter bu künler, (Ümüt)

...

Bir ırmak bol***sa***m da sıncır***sa***m kölge,

Ya bir göl bolub da seril***se***m çölge.. (Yahşı Ölüm)

...

Bir ırmak bolub da sıncır***sa***m kölge,

Ya bir köl bol***sa***m da seril***se***m çölge..

...

Cennetke kir***se***ler, destursuz kirerler..

...

Kutar***sa*** kutarır yanık kavalıñ!.. (Yanık Kaval)

...

Yaz bol***sa***, bahça tol***sa***..

Kollarıñ çeçek col***sa***,

...

Koluñda caş gül sol***sa***..

Koluñda caş gül sol***sa***,

Kederiñ tez coyul***sa***..

Zayıf***sa***ñ kuvvet bergen,

Fakir***se***ñ kanat bergen,

...

Sakav***sa***ñ til üyretken..

...

Men kül***se***m, masum dostum, (Yaş Bala, Tülber Bala)

…

Yañı başdan bolma***sa*** tızımladı!..’

...

Men cıgıl**sa**m bek aruv sizlerge ya?

...

Yok***sa***m saga kazantüp bermem saba..

...

Ekevi de bek çeber hakkın ayt***sa***k..

...

Esma yarın oyna***sa*** şabaş alır.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

...

Avuz kül***se***, közleri ökürüb cılay,

Kızıl bol***sa*** yürekler, sarı çıray. (Yüz Altmış Yıl)

...

4.1.2.15. Ek fiil tekrarları

…

Azad***dır,*** keyfli***dir,*** karuvlu duman. (Duman)

…

Etkenim bar, bu künler, gurbetde***men***..

Üyde toy bar, öksüzday, bir çetde***men***.. (Haber Aldım)

…

Düşmanları: ‘Sen***siñ***!’ diyler, kınaylar,

‘Muna resmiñ tarihlerde körüne.

Sen***siñ*** Cengiz arkasından cuvurgan,

…

Men***men***, Cengiz, Temiz Hannıñ torunu,

Men***men*** onuñ colun daim kütiycek. (Keçmişdeki Suçlarımız)

…

Ne bey***men*** men endi, ne zalım efendi..

Men Tatar keday***man***, tilimniñ kulu, (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

…

Tuvganda bala***man*** oysuz, fikirsiz,

Ölgende Tatar***man*** bolalmam cırsız.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

…

Ne tileseñ hazır***man***,

Cin, periden, cavdan, tavdan

Tartınmagan batır***man***..’ (Tandu)

…

‘Tatar***man***!’ der ediñ kökregiñ tüyüp,

‘Tatar***man***!’ der ediñ öz tiliñ süyüp..

…

Sen Tatar tögül***süñ*** soguşda bolmay,

Bir Batı çıgıb da kamşısın almay..

Tatar***sıñ*** toy bolsa, tac, taht kursa, (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

…

Bütün bunlar Esmaçıknıñ ahtı***dır***;

Oh bolsun şay!. Bizniñ halknıñ bahtı***dır***.. (Suv Anası)

…

Bir men***men*** cılaycak yaz, kış, bahar..

Bir men***men***, kardaşıñ, men ‘Pis Tatar!’ (Zavallı Türük)

…

4.1.2.16. Olumsuzluk eki tekrarları

…

Ezan sesi biyaklarga kelal***ma***y..

Tatlı, tatlı kulagıma tiyal***ma***y.. (Ezan Sesi)

…

Bir Saray kuracakman! Han bol***ma***sın içinde,

Kul, ırgad, açlık. Horluk. Kan bol***ma***sın içinde..

Taşını yad ellerden ketirt***me***m hiç, (Bir Saray Kuracakman)

…

Tüz yalıñda sebebsiz yukla***ma***dım..

Muñlu betim suvuñda çayka***ma***dım... (Dunay Taşa I)

…

‘Ölemen, sevabım afıvga cet***mi***y..

Sara’nıñ kanı kolumdan ket***mi***y..

Köñlüm bahtıma razılık et***mi***y..’ (Halim Aydamak)

…

Sen hücreñe kapan***ma***sañ,

Ökün***me***señ, cılan***ma***sañ, (Öz Özüme)

…

-Ay men bil***me***dim, ay men kör***me***dim.. (Toy)

…

Tuvgan til, başkası aklıma kel***mi***y,

Bir büyük sırrımsıñ düşmanlar bil***mi***y.. (Tuvgan Til)

…

‘Balalar kartaydım köb cüral***ma***yman,

Çatır’dan Or yagın hiç köral***ma***yman..

Donski Kazagın bek kıral***ma***yman..’ (Halim Aydamak)

…

Ciberme kolumnu, hiç ayrıl***ma***yık..

Yaşavnıñ moynuna hiç sarıl***ma***yık.. (Kaytarma)

…

Yaşavdan kork***ma***gan, ölümden ürk***me***gen,

Yaşavçün tilenib tüz yolda yür***me***gen, (Yanık Kaval)

…

Takdirni urub birev de teşal***ma***dı,

Takdirniñ üygen çöplügin eşal***ma***dı.. (Yüz Altmış Yıl)

…

Ama men hüsarga borçlu kal***ma***m,

Cigitden bahşışnı bedava al***ma***m.. (Tokay Şarabı)

…

Tınç Tatar çölleri, suvları içil***mi***y

Uçsuz, bucaksız!.

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan keçil***mi***y, (Tınç Tatar Çölünde)

…

4.1.2.17. Birleşik zaman tekrarları

…

Akçam bolsa Kabe'ge ket***er edi***m,

Esirlerim tez azad et***er edi***m..

…

Cat***ar edi***m koyçuklarım cayar da,

Kulagımnı cerge salıb tıñnasam,

Añna***r*** e***di***m atlı cüre otarda.

Bazı temiz çokraklarnıñ akışın,

Tuy***ar edi***m bazı çeçek öskenin; (Kelecek)

…

Men bir kırga uzanır, tıñla***r edi***m,

Baraklarman, koçlarman çıñla***r edi***m. (Keleler)

…

İçken bolsam barim can***maz edi***m!

-Bizniñ cıygan zekatman bolgan yosma!

-Köpek bolsa bir kemik at***maz edi***m! (Student)

…

O vakıtta padvalda yaşa***y edi***.

Tapsa kiye, harcete, aşa***y edi***. (Student)

…

Seni körsem kart Aydamak bol***ur edi***m,

Bir kayañda tez sargayıb sol***ur edi***m;

Bir köşeñde hep dünyanı unt***ur edi***m; (Uzak Tavlar)

…

Cadlarnıñ kaşına urul***gan edi***ñ,

Cadlarnıñ tahtına kurul***gan edi***ñ..

…

Bir künçük kelir de uyan***ır*** m***eken***siñ?

Öz tuvgan tiliñe dayan***ır*** m***eken***siñ? (Zavallı Türük)

…

4.1.3. Kafiye ve redif

EZAN SESİ

Akşam üstü, ezan sesi cañ**gır***a,*

Derdlilerni Hak katına ça**gır***a*.

Ezan sesi minareden c**ayıl***a*.

Kökke çıga, muñlu, yorgun b**ayıl***a*.

Çay katında ak sakallı kartbab**ay**,

Titrek kolun salkın suvda uval**ay**..

Derenlerden ‘Allah !’ sesi hoş k**el***e,*

Ak mañlaylar cerge tiye, yüks**el***e*..

Ezan sesi biyaklarga kel*almay*..

Tatlı, tatlı kulagıma tiy*almay*..

Ak sakallı koñşu mazin yaş**ay** *mı*?

Gene ‘Allah !’ deb sözüne başl**ay** *mı*?

‘Allah !’ dese eşitkenler b**ol***a mı*?

‘Tañrım kurtar!’ deb camisi t**ol***a mı*?

Yoksam gene birbirini karg**a***ylar*?

Birbirin mi caktırmakçün cıl**a***ylar*?

Özün taşlab garib curtka s**arıl***gan,*

Bar mı ‘Curtum!’ deb sesçigi k**arıl***gan*?

‘Hak !’ degende ne duyasız curd *içün*?

Curd kemirgen birkaç mel’un kurt *içün*?

Ezan sesi biyaklarga kel*almay*..

Tatlı, tatlı kulagıma tiy*almay*..

Hep camiler şay kapanmay bir ge**ce**,

Kart mazinler ölmez burun kizli**ce**..

Cıyılşıñız ezan sesin kaç*ırmay*,

Günañızını Salgırdayın taş*ırmay*..

Kol köterib ak yürekmen kökl**er***ge*,

Başıñızını yalmay koyub sert y**er***ge*,

Hak katında yurd savlıgın til**e***ñiz*!

Özüñüzge yahşı ölüm ist**e***ñiz*!

ANAM

Akrın akrın kün bata, kök kar**ar***a*,

Kızıl, kara bulutlar ötüb b**ar***a*.

Pençeremden tavlarnı seyret*emen*,

Tavlar aşa, yurtuma yetiş*emen*.

Anda, endi, bilemen, köbden akş**am**,

Yatsı kıla, zikrete garib an**am**.

Secde ete, okuna, Kur’an öp*e*,

Kol kötere, yalvara, közyaş tök*e*:

‘Bekirim’ diy, ‘Arslanım, köñlüm, közü*m* !

Kaydalarda cüresiñ masum kozu*m*?

Yoksam, kaysı bir kalbsiz öl**tür***di mi*?

Yaş ömrüñü acı yel kö**tür***di mi*?

Menim başım, karuvum, aklım, fik**r***im*;

Hepsi sende közçügüm, Siyt Beki**r***im*.

Kün körmedim, onmadım, kadir Mev**la***m*!

Tek bir kaznam, incim bar: Garib ba**la***m*.

Öpüb, sıypab östürdüm ay nennim**en**,

Hem yıldızdan sakındım; hem közlerd**en**…

Ana köñlü ne dayın nazik bin**a**,

Bek bilesiñ, öz balañ bolmasa d**a**:

Kece türlü tüş köre, ürküb tur*a*,

En soñ aziz körüne, köñlün al*a*.

Sabaları koñşunu tez çakır*tıb*,

Tüşün ayta, corata, fal kara*tıb*.

Akrın akrın kün bata, kök kar**ara**

Türlü oylar köñlümnü sara s**ara**.

Karañlıkda korkmayman; yurtka ket**e**,

Anayçıgım koçaman, öpe, öp**e**,

Ayagına tüşemen, ‘Affet!’ d**i***ymen*;

Neçün Tañrı oñarmay! Men bilm**i***ymen*;

Köb vakıtlar tüşüme özü kel**e**,

Başım sıypay, közümnü öpe, öp**e**.

Sarılşamız cılaşıb bahtnı karg**a***y*;

Tüşler, oylar Tañrısın maktay, makt**a***y*…

BABAMA

Asker bolduk, urulduk,

Cad ellerde kırıldık,

Esmaçıknı t**aşla***ñız*,

Okutmaga b**aşla***ñız*,

Kelsin, hatır so**rasın**!

Sarsın kolum ca**rasın**,

Sarsın kolum ca**rasın**..

Cad kızları c**ırla***ylar*,

Curdlarını s**ırla***ylar*,

Esmaçıknı t**aşla***ñız*,

Okutmaga b**aşla***ñız*,

Bir Tatarca **çıñna***sın*,

Dost, düşmanlar t**ıñna***sın*,

Dost, düşmanlar t**ıñna***sın*..

Soguşamız c**av***larman*,

Küreşemiz t**av***larman*,

Esmaçıknı t**aşla***ñız*,

Okutmaga b**aşla***ñız*,

İmdad bolub cet**iş***sin*,

Bahtman o da çek**iş***sin*,

Bahtman o da çek**iş***sin*.

Baht bek kavi, ceñ**il***miy*,

Calvaramız, eg**il***miy*,

Esmaçıknı t**aşla***ñız*,

Okutmaga b**aşla***ñız*,

Cavur bahtnı tu**t***ayık*,

Bir çukurga a**t***ayık*,

Bir çukurga a**t***ayık*..

Ebabil kuş, tuvgan ku**ş**!

Bizniñ yakda ceñgil kı**ş**..

Babama bar bunu **ayt**,

Karşılıgın alıb k**ayt**,

Karşılıgın alıb k**ayt**!..

AH TABILSAM

Öksüzde toy b**ol***ganda,*

Kalbi kuvanç t**ol***ganda,*

Ah tabılsam, yır**la***sam*;

Soñ oylansam, cı**la***sam*!.

Kalbim taşkan, **ak***kanda,*

Göñlüm ümüt y**ak***kanda,*

Ah tabılsam, bak**ır***sam*;

Yigitlerni çağ**ır***sam*!..

Köñül ap ak ek**ende**,

Ballar ‘Amin!’ deg**ende**,

Ah tabılsam til**ek***men*!..

Kolumda ak çeç**ek***men*…

Dostlar meni añ*ganda,*

Göñülleri yan*ganda,*

Ah tabılsam, sars**ıl***sam,*

Közden öpsem, ayr**ıl***sam*!..

Kızlar koran te**p***kende,*

Köznü közler ö**p***kende,*

Ah tabılsam sı**ra***da,*

Yar beklesem ko**ra***da*..

Yigit ölüm t**ap***kanda,*

Üstün çiçek y**ap***kanda,*

Ah tabılsam, ç**ıñla***sam,*

Soñ cırını t**ıñla***sam*!..

Düşmanlarım kü**l***gende,*

Baştaşımnı si**l***gende,*

Ah tabılsam **atlan***ıb*,

Kamçım dörtke k**atlan***ıb*!..

Bahar cetib ke**l***gende*,

Tav yeşergen, kü**l***gende*,

Ah tabılsam ‘C**aylav**’ *da*;

Fındık, ceviz s**aylav***da*!

Molla inkar **et***kende*,

Bilgige ters k**et***kende*,

Ah tabılsam bir k**ül***sem*;

Zeherdayın tög**ül***sem*!

Koñşularım kö**ç***kende*,

Soñ kahvesin i**ç***kende*,

Ah tabılsam, ‘Ot**ur**!’ *deb*;

‘Öz yurtuñday yokd**ur**!’ *deb*!

Cigit aziz b**ol***ganda*,

Mezarı nur t**ol***ganda*,

Ah tabılsam, o**ylan***sam*..

Kabrin tokuz a**ylan***sam*..

Tavlar kölge k**er***gende*,

Ay ışığın s**er***gende*,

Ah tabılsam curtu*mda*;

Tagarçığım sırtı*mda*!..

AKÇAM BOLSA

Akçam bolsa köb şiyden vaz keçem**en**;

Calvarmakdan, duadan, kol öpmed**en**..

Akçam bolsa yazmayman uzun mektu**b**,

Güzel kızniñ cüregin sıypab, kütü**b**..

Akçam bolsa közlerim mavi, siyah..

Tüsüm tülber, saçlarım canga kıya..

Dogru aytsam hiç kimse açuv**lan***may*..

Hiç dogrumdan cürekler acı**lan***may*..

Her kusurum hazırman ö**de***mege*..

Her yalanga kadirmen: ‘Hak’ **de***mege*..

Akçam bolsa dostlarım ö**l***mez edi,*

Unutmaknı hiçbiri bi**l***mez edi*..

Akçam bolsa Kabe’ge k**et***er edim,*

Esirlerim tez azad **et**er *edim*..

Bir nersem cok, barımnı s**at***mak kerek*..

Lampam canmay, akşamdan c**at***mak kerek*..

Dostlarım bar, süyeler bek d**eren***den,*

Meni üstün köreler bar **eren***den*..

Yakınlaşsam ötleri patlab k**et***e*..

Körünüşüm eslerin alt üst **et***e*..

Korkutaman dostumnu, düşm**an***ımnı,*

Korkmay aytam dogrumnu, yal**an***ımnı*..

Gayıbım cok ölsem de bir gün **añ***sız,*

Kara keçem bolsa da kızıl t**añ***sız*..

Dar dünyanı cüremen hiç to**kta***may,*

Köñlüm hoş, kaygular hiç sı**kta***may*..

Kıbla sırtka cetişe ‘hayal’ at**ım**..

Her mezarga baraman adım, ad**ım**

Hiçbir cerde altunum tüşüb k**al***may,*

Hiçbir cerde hırsızlar akçam **al***may*..

Men bir azad dervişmen colum aç**ık,**

Sag kolumda keşkülüm, sırlı kaş**ık,**

Tagarçıgım top tolu türlü tılsı**m,**

Öleştirem halkıma aklım, usu**m**..

Balalarga tatlı ümüt d**agıt***aman*..

Ayta derdim, közyaşın **agıt***aman*..

Men akçasız dervişmen, bilsin her b**ay**,

Başım bir taht, köñlüm kökçe sar**ay**..

BAB

Duvulday cel, toz çañgıy,

Toprak , ölen k**arış***a*..

Saça, cıya kattı celle,

Ölüm, caşav b**arış***a*..

Asker keçe çarşıda**n**,

Marş çalına, cañg**ır***a*,

Herkes keyfli, men küsk**ün**,

Tarihimni and**ır***a*..

Añlamay deb hocam küçük kit**ab***ın*,

Toplay, ilmin ayta, ayta, anlat**a**..

Biñ baba körem cerde, kökde, caşavd**a**,

Añnab keçsem onun eski bir b**ab***ın*.

BALTIK YALISINDA

Baltık yalısında daldım hay**alga**;

Derdleşdik: Ben, Neva, bir iki d**alga**.

Neva'ga suklandım, gemiler yü**rset***e*;

Milyonman insanga yollar kö**rset***e*..

Batı rüzgarları sıypadı yü**z***ümnü*;

Fabrik dumanları öpdü kö**z***ümnü*..

Neva'ga yalvardım Kırım'ga a**k***maga*,

Sırt betden tutub da kıblaga sar**k***maga*.

'Salgır'ga selam et !' şay dedi 'Ne**va**',

‘Nafile yanmasın, kurumasın beda**va**!.
Biñ yıllar ben de akdım, çöplerni t**aş***ıb*,
Kurudan kuruga obalar **aş***ıb*.
Baltık’man ekimiz bek köb eg**leş***dik*,
Beyaz gecelerde az mı derd**leş***dik*..
Keldi kavi kollar saldılar **iş***ke*;
‘Ya bizge hızmat et, ya çekil en**iş***ke*!’
Şay alıb terbiye, etemen fayd**a**,
Boldum bir gemiler yürsetken Nev**a**!
Çevremde fabrikler, tezgahlar t**ol***du*,
Suvumdan içkenler milyonlar b**ol***du*.
Gemiñiz bolsun tek Salgır da yü**rset***ir*,
Deñizden deñizge yollar da kö**rset***ir*.
Bulutdan ötken maşina uyatdı men**i**,
Köpürüb keldi karşıdan beyaz gem**i**.
Uzakdan kördüm Kırımlı bir üstüden**t**,
Güler yüzmen ete edi gemide sohbe**t**,
Karadım oga, ümütmen yaşlandı k**öz***üm*,
‘Merhaba!’ dedim, boğazda tutuldu s**öz***üm*..

BİLMİYİM

Bahar kelsin, çeçek açsın her c**er***de*,
Cavun cavsın, caşın suksun kim**er***de*.
Men cuklayım, eşitmiyim, bilmiyim..
Yosma kızlar süzülsünler a**yak***da*,
Kart anaylar kulaklaşsın her **yak***da*,
Men karayım, körgenimni bilmiyim..
Kara közün közgüm bolsun k**ara***yım*,
Saçlarına muñlu başım s**ara***yım*,

Kucaklayım, tek süygenim bilmiyim..

Añsın meni öz köyümnüñ tülb**er***i,*

Meni körsün kapalsa da közl**er***i,*

Süysün meni, tek men onu bilmiyim..

Ölüm cakkan ateşini k**öz***ümde,*

Bir mana cok ıñırtısız s**öz***ümde,*

Akrın, akrın öliyim de bilmiyim..

BİN DOKUZ YÜZ ON DOKUZ

Hava suvuk, kök bulut, cavun ca**v***a*..

Penciremni acı cel kaga, cu**v***a*..

Cañı cılnı bekliymen yañgız k**al***ıb,*

Ötken cıldan her işke hesab **al***ıb*..

Ötken cıl da cetmedi oñga*lıkga,*

O da ketti batırıb peşman*lıkga*..

Men bu cılnıñ işlerin ayt*almayman,*

Oylarıma layık söz tab*almayman*..

Cañı cılım cok menim söz kısk**a***sı,*

Bizniñ dünya muñlarnın kart dünya*sı*.

Bizniñ caşav kaygusu, t**asa***sıman,*

Cüñ hırkası, koturlu **asa***sıman,,*

Bir uzun cıl, soñ künü suvuk mez**ar**..

Cañı cıl cok bizlerge, bizler Tat**ar**..

BİR ESİRNİÑ BAŞ TAŞINA

Cukla dostum, kattı demiy, cad topr**ak***da,*

Öz curtuñ cok bolsa da şay bek uz**ak***da*.

Cukla, cadnıñ toy sesine baş k**aldır***may,*

Baharına, bülbülüne hiç **aldır***may*..

Bir kün kelib bu dumanlar köt**er***ilse*,

Yücelerden barımızga ses b**er***ilse*..

Sen de uyan ‘Allah, Allah!’ **çıñla***ganda*,

Ferişteler yakınlardan t**ıñla***ganda*..

Sil közüññnü, cigitlerdey, atlañ, kuş**añ**!

Cıldızlardan anla endi, bek yakın t**añ**.

Tuvuşnu tut, soñ curtuña yüz çevir**i****b**,

Kıl namazıñ, topragıña betiñ sürü**b**..

Nafileni bek uzatmay coluña t**üş**,

Curtda büyük ibadetiñ icra tiy**üş**..

Viran köyler, basık üyler temelin*den*,

Şifa alıb ‘ölmez ümüt’ sağ eliñ*den*,

Bizler endi curt sevdası ba**şı***mızda*,

Çevre kardaş, alçak düşman kar**şı***mızda*..

Baht yañlışın tüzeltmege t**ur***ganmızdır*;

Çürük cerge ‘Hak!’ deb ayak **ur**g*anmızdır*.

O vakıt da mezarıññı begem**e***señ*,

‘Degenimday olalmadım, yazık.’ d**e***señ*,

Cür soguşlar meydanını cayav, **at***lı*,

Bir ölüm seç, öl bir daha tatlı t**at***lı*.

BİR İZİN BERİÑİZ

Bir izin beriñiz, yurtuma k**ayt***ayım*!

Yurtuma kaytayım, derdimni **ayt***ayım*!

Batıdan keliyim kanatım **aç***ıb*,

Suvugan yürekge ateşler s**aç***ıb*..

Ne mırza soyumda, aytuvlu bir **bay**,

Babam bir çoban, anam Zayda**bay**..

Bir izin beriñiz, bakırıb ki**r***iyim,*

Kırım’da, Kaşgar’da ökürüb cü**r***iyim*..

Bir boran yasayım tınç Tatar çö**l***ünde,*

Mollanıñ, karanıñ kaygısız göñ**l***ünde*..

Bir izin istiymen, tuydurmay b**ar***ayım,*

Saraylar içine azagana k**ar***ayım*;

Betleri kırmızı, moyunu kal**ın,**

Baylarga aytayım, ne saklay yar**ın**..

Ölümnüñ tüsüday bolur tüs*leri,*

Buruşur, mogayır o maylı yüz*leri*..

Bir izin beriñiz, o közü c**aş***lı,*

Cüregi suvugan, biçimsiz b**aş***lı*..

Köylüge aytayım özünüñ til*inden,*

Koparıb beriyim bilginiñ gülü*nden*..

Nurlanır şindiki karuvsuz k**öz***ü,*

Bir arslan kesilir yarlıgdır s**öz***ü*..

Bir izin tiliymen, bakırıb ki**r***iyim,*

Kırım’da, Kaşgar’da ‘Curtum!’ deb cü**r***iyim*..

BİR SARAY KURACAKMAN

Bir Saray kuracakman! H**an** *bolmasın içinde,*

Kul, ırgad, açlık. Horluk. K**an** *bolmasın içinde*..

Taşını yad ellerden ketirtmem h**iç,**

Cetişir öz curtumda çıkkan kerp**iç**.

Bek yüksek bolmasa da kök töb**e***si,*

Temelli bolsun, aydınlık, her köş**e***si*.

Penciresi geñiş bolsun, kirsin ış**ık,**

Carlıga her kapısı bolsun aç**ık**..

Kesmesin kıbla celin hiçbir üynü**ñ,**

Bolmasın karaltısı falan biyni**ñ**..

Bir saray kuracakman, h**an** *bolmasın içinde*,

Kul, ırgad, açlık, horluk, k**an** *bolmasın içinde*..

Cıyayım alt üst etib catgan c**er***in*,

O eski zor cigitler kemikl**er***in*..

Bularman balçıgnı yogu**r***ayım*,

Her kabirge ‘kemik’ deb bagı**r***ayım*..

Şay etib izgüleşsin dört dıv**ar***ı*,

Çeşmesi, çeçekleri, keñ azb**ar***ı*..

Taptama izgü cerni endi i**ş***siz*,

Sal saray, kur devletin bolsun e**ş***siz*..

Bir saray kuracakman, taş b**ol***masın içinde*,

Hep kemik, hep can bolsun, caş s**ol***masın içinde*,

Aç b**ol***masın içinde*..

BİZ YAŞ EKENDE

Biz y**aş** *ekende*,

Tik b**aş** *ekende*,

Bakırşsak, o**yna***şsak*,

Tartışsak, kı**yna***şsak*,

Sahandan dümbelek, kaşıkdan çokm**ar**,

Kumandan kılarnet, tarakdan git**ar**;

Tesirli bir kansert uydurub t**ur***ganda*,

Bar yürek tavıman borlunu **ur***ganda*..

Akırtın açılır tasma şırt k**apı**,

Körünür maşanıñ halkalı s**apı**;

Susuñuz balalar!. der edi b**iz***ge*,

Susuñuz! diymen; şindi men s**iz***ge*!

Babañız yayladan boldurub kel**gen**;

Tez ketir elbez, tez !.. Kuman, le**gen**!..

Bu künde üyde balalar şartm**ek**,

Kimisi saz çala, kimisi dümbel**ek**..

Babalar boldurgan, analar küskü**n**,

Bagçalar buzlagan, suvuklar keski**n**..

Bir kapım ötmekçün çekişe bahar, kı**ş**;

Köp vakıt aç kala, tabalmay bir i**ş**..

Cümle alem faytonda mamur ve saru**ş**,

Tek baba ograşa.. Ücreti arı**ş**..

Balalar bu zaman birbirin kuv**a**,

Bir yartı kuklaga ur tur kavg**a**..

Kimisi sıpıra çöplüknü **üy***ge*,

Kimisi kölgesin ilmekde ç**üy***ge*.

Kimisi ocadan kaçkan, köşed**e**,

Toplagan ballarnı sabak üyret**e**..

Alganlar avuzga gayıbnı, haz**ır***nı*,

Eteler tütme-tüt eski kas**ır***nı*..

Ya susuñ, babañız tınçlamak ker**ek**!

Ya alkalı maşaman aşarsız köt**ek**!

BOLAYIM KAHVECİ, TEK ŞEHER ÇASI

Babamnıñ sabanı bek antal m**a***ga*,

Babamnıñ çubugu avzumnu c**a***ga*.

Çarıgı ken bola, ayagım k**etik**,

Borbayım süyalmay ne çılgav, **etik**..

Ne kakaç bar üyde, ne sarık bu**rma**..

Mülkün mü bularsız oynamak kayta**rma**?

Miniyim desem de aygırlar hu**ylan***a*,

Kara cer, çin kökler, başçıgım **aylan***a*..

Köylerniñ itleri, baragı ya**man**,

Onuñçün köylerge aslı barmay**man**..

Meniñçün eñ yahşı kaldırım t**aş***ı*;

Bolayım kahveci, tek şeher c**aş***ı*..

BORAN

Koyurgan deñiz, sim siya, açuv cı**y***a*..

Şarkdan esken rüzgarnı, endiden tu**y***a*.

Çevirilgen kara dumanman çevre ç**et***i*,

Görüne cümle yolcuga ölüm b**et***i*..

Kuturgan deñiz, kutura, tim-tik t**ur***a*;

İnsan, hayvan, kayanı ökürüb **ur***a*..

Duv..! Duv..! ete yalınıñ kayaları,

Sızgıra cam, yañgıra ‘Aya Petri’.

Derenge kaçkan balıklar, korkak hal**k***lar*,

Kimsesiz kalgan yalılar, meydanlı**k***lar*.

Bagçadan, bagdan çapaman, söz şak**a***man*,

Kaytalar üyge Seydali, Ayşe ap**a***man*..

Yıkıla deñiz, yantaya esrikd**ayın**,

Gizliden çatlay kayalar urgans**ayın**..

Aya Petri kaltıray, çö**k***ermen deb*,

Yalıga tüşer dalgadan çe**k***ermen deb*..

Kayalar istiy: Her dalga se**r***ilsin kumga*,

Dalgalar diy: Her kaya çevr**i***lsin kumga*..

Seydali ura çapasın sert k**aya***ga*,

Otura terek tırmaşa her ‘**Aya**’*ga*.

Tokuy elbez, açacak yelken **endi**,

‘Deñizmen kaya, çekil!.’ deb tüşecek k**endi**.

Şarkdan esken rüzgardan kuturgan deñ**iz**,

Her kayanıñ üstüne taşlaycak **iz**..

Seydali! Sapla çapanı, kaz yañı b**ag** !..

Kayalar kum olgancek otursun s**ag** !..

BOŞUNA I

Ey yüce San'at ! körülmiy töb**eñ**,

Her cerde tek bar bir büyük türb**eñ**,

Tapındık saga, tapındık boşuna..

Şan ! Sen de yadlarga etesiñ alm**aş**,

Bizlerde tabalmay konacak bir b**aş**..

Cuvurduk artıñdan, cuvurduk boşuna..

Bilinmez süyüklü! Süyüklü davk**e**!..

Caş çagda öldüñ, hey yazık bizg**e**!..

Seni köb közledik, közledik boşuna..

Ka cañı çeçekler, tiymegen hiç k**ol**?

Sizlerni izliymiz körünmiy bir c**ol**..

Kıdırdık sizlerni, kıdırdık boşuna..

Silalmay keçemiz bir fakir c**aş***ın*,

Sıypamay bir öksüz balanıñ b**aş***ın*..

Barabar cıladık, cıladık boşuna..

Mazlumnuñ öcünü alalmay k**al***dık*,

Zulumnu bizler de moyunga **al***dık*..

Köpürdük, bakırdık, bakırdık boşuna..

Mengülük kaygımız ceñmedi s**ır***nı*,

Kaygu da keçalmay şu fani sın**ır***nı*..

Cıladık, kaygırdık; kaygırdık boşuna..

Arkaga karasak izimiz bek d**ar**,

Bu izge ne uçun, ne süygü sıy**ar**;

Caşadık, gezindik, kezindik boşuna.

Aldımız karañgı, cıldızsız akşam,

Alevsiz, süygüsüz bir ölüm – ah şan!

Keçemiz, ölemiz, ölemiz boşuna...

BOŞUNA II

San’at, yetişilmegen san’at, daha duvagıñnı açmadı**ñ**.

Tapındık saga *boşuna*..

Şan, ötüb ketesiñ ve başkalarınıñ mañnaylarını öbesi**ñ**.

Artıñdan cuvurduk *boşuna*..

Bilinmegen davke, hey yazık caş çagıñda öldüñ,

Seni köb, köb közledi*k. Boşuna.*

Kaydalardasız ey acayib çeçekler, Yañı kokular..

Sizni köb kıdırdı*k boşuna*..

Hiçbir bahtsızınıñ közyaşını si**l***almadık.*

Onuñman barabar cıla*dık. Boşuna*.

Hiçbir mazlumnuñ öcünü a**l***almadık.*

Baş kaldırdık, bagır*dık. Boşuna*.

Kaygu sırnı ceñecek kadar mavi bol**al***madı*..

Biz kaygırdı*k boşuna*..

Arkamızda belgisiz, aylançık, ceñil izden başka bir şiy k**al***madı*...

Caşab cürdü*k boşuna.*.

Aldımızda karañgıda alevsiz ölüm tur**a**..

-Ah şan-! Ölüb ketecekmiz. Boşun**a**..

BUDAPEŞT AKŞAMI

Budapeşt akşamı.. Bulutlu, küs**kün**..

Lampalar cımılday, sönüyim **et***e,*

Tuydurmay cılışa, bulutlar k**et***e*..

Kene de hasrette karardı bu**kün**..

Uzakdan eştile Macar c**ır***ları*..

Sesleri mogayuk, köñülden **iy***e*..

Kart Macar sözleri köñlüme t**iy***e*..

Bek tanış, bek sıcak şu Budin k**ır***ları*..

Çañ çala akrın, papaslar **okı***y*..

Binlerce cıllarnıñ munların açıp,??*

Kartanay calbara, derdlerin saçıb.??*

Kıdırlez cuvuklay, agaçlar k**okı***y*..

Aklıma bir eski kart cırı tüş*e*..

Sozulgan, sıypagan, calbargan bir s**es**..

Kaygulı cırlarnı süyalmay herk**es**,

Cüregim kaygıman caşlana, pi**ş***e*.

Budapeşt akşamı.. Üç cıllık tanış,

Hasretlik dostumsuñ.. Bugün de sü**y***emen*..

Karşıñda tüşüne, başımnı i**y***emen*..

Budapeşt akşamı.. Üç cıllık tanış..

Köñlüm ümütmen, kaygıman t**olu**..

Al, kızıl, karalı akşamga o**şa***y*..

Akşamda uyana, akşamda ca**şa***y*..

Tek akşam cetişe cıldızga c**olu**..

BULUTLAR, BULUTLAR

Bulutlar, *bulutlar*!..

Ketici *bulutlar*,

Çongar'ga, Kıtay'ga,

Yetici *bulutlar*!

Alıñız meni de göñülüm **aç***ılsın*,

Közümden yaşlarım yurtuma s**aç***ılsın*!..

Bulutlar, *bulutlar*!

Burçaklı *bulutlar*!

Al, yeşil, sarılı,

Kuşaklı *bulutlar*!

Alıñız, ketiyik bek uzak yerl**er***ge*,

‘Salgır’da ketenin agartkan dülb**er***ge*!..

Bulutlar, bulutlar!..

Öl*mek istiymen*,

Ölgensoñ köklerde,

Kül*mek istiymen*!..

Alıñız ketiyik deryalar ç**et***ine*,

Karayık yakından Çolpan’nıñ b**et***ine*!

Bulutlar, bulutlar!.

Kamışlık g**öl***lerde*,

Yıldızlar titregen,

O uçsuz ç**öl***lerde*,

Meni de alıñız gürüldeb y**av***ganda*,

Tavlarga sıypanıb deryaga **av***ganda*!

Bulutlar, bulutlar!.

Ka yerden ke**l***esiz*?..

Köyümden, anamdan

Ne haber bi**l***esiz*?..

Aytıñız, barabar tuydurmay cı**la***yık*!.

Yollarga tüşiyik, sararıb so**la***yık*!..

Bulutlar, bulutlar!.

Yaylaga k**et***iñiz*!.

Esma’mnı körseñiz,

Selamlar **et***iñiz*!..

Yıykañız anamnıñ yaşlı közl**er***in*!.

Kolların öpüñüz, unutsun ked**er***in*!.

ÇOYUN ÇOL İŞÇİLERİ

Saba er**te**,

‘Dan ! Dan !’ e**te**..

Uyanaman, ka**ra***yman*,

İşçilerden so**ra***yman*:

‘Ne tüyesiz arkadaşlar bu**ra***da*?

Bu demirden ne tiliysiz a**ra***da*?’

-‘Col yasaymız, Beyefendi, demir c**ol**,

Keçsin diymiz colçu rahat, köñlü b**ol**..’

Ayakları yarı çıplak suvukd**a**,

Üstlerinde yarı cırtık bir urb**a**..

Nefesleri tütün bola çin kö**kde**..

Çökiç sesin eşitedir mele**k de**..

Ana, bala, aşık, maşuk colçı hal**k**,

Keçib kete, kavuşalar her bir ça**k**!..

Bu collarga küneş ura, parıld**a***y*,

Bu collardan bilgi cüre, nur katn**a***y*..

Tek men kaldım colsuz, hasret i**çin***de*..

Men Budin’de, kardaşlarım Ma**çin**’*de*..

Duygularım olargaçek b**ar***almay*,

Yarim uzak, moyunçugum s**ar***almay*..

Büyük işçi kardaşlarım ac**ı***ñız*!

Curtuma da munday collar aç**ı***ñız*!

Men de sizday bir nersesiz işçi*men*..

‘Kelecek’ge aman bir col işliy*men*..

Sırlarım bar, aytacagım ya**r***ime*,

Yasañız col menim tuvgan ce**r***ime*!
Duygularım Kaşgar'larga s**aç***ayım*,
Derdlerime her kalibni **aç***ayım*!
Tüy kardaşım sert demirni, ekliyb**er**,
Yasa colum! Meni curtda bekliyl**er**..

ÇUBAR BARAK

Çubar barak, üy aldında o**tur***ur*,
Yahşılıkka kuyruk sallar, yamanlıkdan ku**tur***ur*.
Közçikleri pır pır eter tanış körse, dost kö**r***se*,
Mışık, şari sofu bolur; açuvlansa, bir ü**r***se*..
Oşamay o şeherlerniñ şarikine, it**ine**,
Öz ötmegin özü taba, öz işimen keç**ine**..
Çubar barak başın eger, do**la***şır*,
Öz eşini özü tabar, özü süyer, añ**la***şır*.
Zaman bolur havlasa bütün köynü kot**ar***ır*,
Bogulgannı suvdan tutar, çimenlikke çıg**ar***ır*..
Köp vakitler gene fakir oñmaslarga hor**lan***ır*,
'Haram köpek!' degen adı her kavgada kul**lan***ır*.
Çubar barak hiç maktanmay hiç cılanmay kart**ay***a*,
Közi caşlı, tişi kalmay, ayakları mayş**ay***a*.
En soñunda 'Geberdi!' diy, bir çukurga **at***alar*,
Birkaç cıl soñ Çingeneler kemiklerin s**at***alar*...

DUA

Tañrım, bu kuluñ soramay c**arat***tıñ*,
Üyrettiñ, bildirdiñ, koylar k**arat***tıñ*.

Men bilmiy tuvdum, bilip öl*iyim,*

Tuvganda cıladım, ölgende kül*iyim*..

Tañrım ber maga bir ölüm yah**şı**,

Egilsin düşmannıñ o magrur ba**şı**.

Her akşam, saba budur baş dua*m,*

Cenazem ögünde cıyılsın yurtu*m*.

DUMAN

Yüksek tavlarnıñ tö**be***si duman,*

Büyük yigitlerniñ tür**be***si duman,*

Beklenmez işlerniñ ne**fes***i duman,*

Kanlı cenklerniñ ar**fes***i duman*.

Egilib bakar da süzülüb ki**r***er,*

Güler de, öper de, kolların ke**r***er*.

Hem dönmez yolundan hem de yol be**r***er,*

Akıllı, okumuş cigitdir duman.

Büyük deñizlerden alır çokr**ag***ın,*

Daim yükseklerde kurar kon**ag***ın,*

Hiç kimse bilalmaz onuñ dur**ag***ın,*

Azaddır, keyflidir, karuvlu duman.

Tilese cavundur, tilese burç**ak**,

Kah suvuk buz bolur, kah ateş sıc**ak**,

Kah üfler söndürür, kah yakar oc**ak**,

Bilinmez, añlanmaz baladır duman.

Aylana tav başın, çöllerge yü**r***miy,*

Kapatkan közlerin, yerlerni kö**r***miy,*

Bir rüzgar çıkıb da aşagı sü**r***miy,*

Tavlarda ilinib kala diy duman.

Beti bar, közleri körün*miy şarknıñ,*

Derdi bar, yaşları tökül*miy şarknıñ,*

Tili bar, sözleri eştil*miy şarknıñ,*

Çölleri, gölleri, elleri duman.

Batı rüzgarı, kıbla sırt boras*ı,*

Esmiy, tirilmez Kıtay'ı, İran'*ı,*

Yeşermez kum çölü, yürümez kervan*ı,*

Essin batı yelleri, tez cavsın duman.

Dumanlar oynasa, yaşınlar tu**v***ar,*

Azgana cılasa, tavlarnı cu**v***ar,*

Kim bilsin, ne günü, ka yerge ca**v***ar,*

Bir cavsa, dünyalar devirir duman...

DUNAY TAŞA I

Dunay taşa, sararıp, ag**uv***lanıp,*

Çevresinde sedlerge aç**uv***lanıp*..

Dalgalana, köpüre, taş k**emir***e*..

Her kün, saat yüksele, ay s**emir***e*..

Halklar tura çetinde, tüş**ün***eler*:

'Bu Dunay'ga ne boldu?' ök**ün***eler*..

'Bu sedlerni kırk cıldır **aş***ganı cok,*

Munday etib, dinsizce t**aş***ganı cok*..'

İnsanlıknı her şiyden yüksek k**ör***gen,*

İnsanlıkman her biri sedler **ör***gen,*

Saba, akşam öz işin izgü bili*p,*

Közgülerde tek özün karap, külü*p*.

Cürgen azgın insanlar bilmiy seni,

Dunayçıgım, taşkınlı, kart köñlüñnü..

Bilesiñ bek her cerde cigit h**orlu**,

Sırt, kıblada düşmanlar barlı z**orlu**.

Taş sedler hep çevresi t**aş***almay da,*

‘Men de barman!’ deb bir kün **aş***almay da*..

Seni kördüm bu gün de şay köpü**r***gen,*

Yüce sedni köpügüñ aşıp ki**r***gen,*

Köñlüm coşdu, sendayın t**aş***mak tiliy,*

Şu biñ cıllık sedlerni **aş***mak tiliy*..

Çıksam sendiy zamannıñ taş tıyn**agın**,

Çetsiz, deren deñizge etsem **agın**..

Men de senday bulansam, bir köp**ür***sem*,

Şu Tatar’nıñ bar seddin bir köt**ür***sem*.

Soñ tartılsam, kurusam öz b**aş***ıma*,

‘Şükür öldü!’ yazsalar başt**aş***ıma*..

Menden kalgan kumlukda son bir ak**ay**,

Bir Havva’man cañıdan kursa sar**ay**..

Cañı otlar, çeçekler çıksa c**er***den,*

Bir cañı halk cetişse bu cerl**er***den*..

O vakıtda körersiñ,eşit*irsiñ*,

Bir tınç keçe aklıña ketir*irsiñ*:

Tüz yalıñda sebebsiz yukl**a***madım*..

Muñlu betim suvuñda çayk**a***madım*...

DUNAY TAŞA II

Dunay taşa, sararıb, ag**u***lanub*;

Çevresinde sedlerge aç**u***lanub*..

Dalgalana, şuvulday, ay köpü**r***e*!

Köprüni itiy, taşlarnı şay kemi**r***e*..

Halklar tura çetinde, tüş**ün***eler*:

‘Bu Dunay’ga ne boldı?’ ök**ün***eler*..

Altmış yıldır bundayın t**aş***kanı yok,*

Bu sedlerni şay tezden **aş***kanı yok*..

Öz istegin her şiyden izgi bi**l***gen,*

Seniñ parlak betiñde özine kü**l***gen,*

Şu menlikçi insanlar bilmiy se**ni**..

Dunayçıgım o taşkın, yaş göñliñ**ni**..

Seni kördim bu günde şay köpü**rgen**;

Yüce sedni köpügüñ aşıb ki**rgen**..

Açık diymen, göñülüm t**aş***mak tiliy*!

Şu biñ yıllık sedlerni **aş***mak tiliy*!

Men de senday köpürsem, taşsam, a**k***sam*!

İnsanlıknıñ sedlerin yaksam, yı**k***sam*!

Çıkarsam garib halkımnı tar kölçikd**en**,

Keñ deryaga yetkirsem, bolsam öz**en**!..

Son boldursam, çekilsem öz b**aş***ıma*!..

‘Şükür öldi!..’ yazsalar baş t**aş***ıma*!..

Menden kalgan toprakda bir caş ak**ay**,

Son bir yañı ‘Havva’man kursa sar**ay**!..

Yañı otlar, çeçekler ös(„e ye**r***den,*

Bir yañı halk törese, haygidi, bi**r***den*!..

O vakıtda körersiñ, eşit*irsiñ,*

Bir tınç gece aslıña yetiş*irsiñ*:

Tüz yalıñda, sebebsiz yukl**a***madım*!..

Muñlı betim suvuñda çayk**a***madım*!..

HABER ALDIM

Haber aldım, ölüler t**iril***gen deb*..

Borlu çalıb Kefe’ge k**iril***gen deb*..

Mezarlardan turganlar yeşil b**aş***lar,*

Oñmay, ösmiy sürüngen garib c**aş***lar*..

Kol baskanlar Kur'an'ga 'SIR'ga c**et***ib,*

'Tilde, işde birlik'ke yemin **et***ib*..

Biraz evvel öz adın bilal*magan,*

Horlugunu oylab da utan*magan,*

Bir sürü halk uyangan suvuk tañ*ga*.

Ezan sesi şay tiyib gafil can*ga*..

Kavuşur tez ümütüm er**en***ine,*

Yalan, kerçek dünyanıñ ad**en***ine*..

Tuyganlarım hep aytmak küç bo**l***acak*..

Kuvançlarım şaytanga tuyu**l***acak*..

Etkenim bar, bu künler, gurb**et***demen*..

Üyde toy bar, öksüzday, bir **çet***demen*..

Tek bir ricam bar curtnuñ her **cel***ine;*

Gurbet elniñ şu suvuk e**cel***ine*:

Borlu çalıb köñüller t**aş***kan vakıt,*

Çalgı sesi Çatır'nı **aş***kan vakıt*:

Men de mından azgana eşi**t***iyim,*

Azrail'ge 'AH!' demiy şay ke**t***iyim*..

HALİM AYDAMAK

Halimçik, çagında bir Tatar c**aş***ı,*

Cosmalar degenday bıyıgı, k**aş***ı,*

Anaynıñ kencesi, cüregiñ **aş***ı*..

Haygidi Halim, köz tiyer Halim!..

'Sara'nı tanıdı bir şabat k**ünü**,

Tülber bir şebboyday çıfıtlık m**ünü**,

'Çıfıtsıñ!' demedi, berdi köñl**ünü**,

Haygidi Halim abaytsız Halim!

‘Közçügüm, Halimim, bir tüsüñ b**er***señ*!

Süygeniñ, sayganıñ şulay da köst**er***señ*!

Bir küçük çevreñni tüsüñ deb cib**er***señ*!’

Haygidi Halim bahıtlı Halim!..

‘Al munav çevremni çeçegin k**ara**,

Her çeçek astında köñlümnü **ara**.

Yapragı özümmen, goncası S**ara**..’

Haygidi Halim tatlı söz Halim!..

‘Babamnı öltirgen Halimdir mutl**ak**!

Onuñdur bu çevre, onuñ bu pıç**ak**!..

Sorañız şeherniñ barısı tanıyc**ak**!..’

Haygidi Halim, cıldızsız Halim!..

‘Ey çıfıt kızları bulay mı sü**y***esiz*?

Kelinlik duvagın süygüsüz ki**y***esiz*..

Bir Tatar caşına böten mi ti**y***esiz*?..’

Haygidi Halim, açuvlu Halim!

Cıyılgan bezirgan, satıcı, ked**ay**..

Sara’nıñ toyu bar, oynay da oyn**ay**..

Bakıra, türküliy kiyev Mordok**ay**..

Haygidi Halim, Aydamak Halim!..

Aydamak atında, cigit çev**re***si*,

Belinde pıştavı, esinde ‘çev**re**’*si*.

Aygırlar kıdıra toy üyü ne**re***si*..

Haygidi Halim kanlı köz Halim!..

‘Toktasın çalgılar! Cas günü bu**gün**!

Sizlerge caraşmay köb şenlik, dü**gün**!

Aydanız amansız büyügün, küçü**gün**!..’

Haygidi Halim, süyülmez Halim!..

‘Ay balam Aydamak suçumuz ne k**i**?..

(Şudur!) de bildir de et başım ek**i**!..

Kardaşım Aydamak, Tatarlar Beg**i**!..’

Haygidi Halim, iyilmez Halim!..

‘Suçunuz bir tane, biñ canga c**eter**!

Bin cannı tamuga tez alıb k**eter**!..

Yalancı bir halksız şeytandan b**eter**!..’

Haygidi Halim, unutmaz Halim!..

‘Beriñiz kelinni duvagın sarı**b**!..

Korkmañız bek aşık tögüldir gari**b**..

Çalt diymen sizlerge turmam calbarı**b**!..’

Haygidi Halim kılıngan Halim!..

Sensiñ mi Sara, agulu sünbü**l**!

Sandıñ mı bizlermen oynamak ceñgi**l**?

Muna şay geber! Tamuga çeki**l**!..’

Haygidi Halim can kıygan Halim!..

Ayşeniñ, öksüznüñ dügünü bo**l***a,*

Kelgen cok; aşları aşanmay ka**l***a*..

Üyleri kaygıman to**l***a*..

Haygidi Halim, acıgan Halim!..

‘Barayık öksüznüñ könlün **al***maga,*

Köterib kelinni arbaga s**al***maga,*

Son kaytıb bir rahat yukuga d**al***maga*..’

Haygidi Halim, Tuvganım Halim!..

‘Kartanay cılama! Al şu bahş**ış***ını*!.

Bunuñman atlarsız, birkaç yüz k**ış***ını*..

Baylar da beklerler bosagañ t**ış***ını*..’

Haygidi Halim bek cumard Halim!..

‘Balalar kartaydım köb cü**r***almayman,*

Çatır’dan Or yagın hiç kö**r***almayman*..

Donski Kazagın bek kı**r***almayman*..’

Haygidi Halim, cetmişlik Halim!..

‘Öksüznü toydurduk, fakirni küldürdü**k**..

Aydamak kim eken, her kimge bildirdi**k**..

Melekke günahnı yazdırdık, sildirdi**k**..’

Haygidi Halim, karaman Halim!..

‘Ölemen, sevabım afıvga c**et***miy*..

Sara’nıñ kanı kolumdan k**et***miy*..

Köñlüm bahtıma razılık **et***miy*..’

Haygidi Halim, oñmagan Halim!

HASRET

Kızgın sıcak.. Kan taşa, tamır şi**şe**..

Bir avurluk, her yakga tüşe, tü**şe**..

Karşı kırda koyçuklar top, top b**ol***up*,

‘Bir kölgege bin altun..’ diyler s**ol***up*..

Çoban akay çepkenin korayga i**l***gen*..

Kölgesine töşelgen, uzanıp ke**l***gen*..

Tozlu colda colçular t**uvar***ganlar*;

Endi köbden atların s**uva**r*ganlar*..

Sarı çölde tizilgen bogday çer**en**,

Dayanalmay canacak bu alevd**en**..

Körüne bir köyçüknüñ kav**ak***ları*..

Sanki dersiñ tütiyler yapr**ak***ları*..

Tek çegirtki, bakalar korant**a***sı*,

Bakırşalar ‘Muna, dep, toy sır**a***sı*..’

Bizniñ arba astında beş-on ak**ay**,

Baş-baş berip uzangan, oy horuld**ay**..

Bazı baş köterip, diy kartbab**a***m*:

‘Sandal bulut körünmiy mi daha bal**a***m*??’

Men, ‘Yok!’ diymen, külemen kartbab**ay***ga*..

Sandal bulut kaltecek munday c**ay***ga*?..

Yuklmayman, karayman uz**ak***larnı*..

Tavnı, kırnı, Salgır’nı, maş**ak***larnı*..

Çevredeki kırçıklar, suvsuz d**ere**;

Közlerime bir talay masal s**ere**..

Yavaş, yavaş yarıla karşıki k**ır**..

Ortasından sekire bir ak ayg**ır**..

Celkesine yapışa, at**lan***aman*..

‘Da!’ degende cılganı ay**lan***aman*..

Aygır puşnay, terliymiz, ekimi**z de**..

Lakin bir şiy bilmiymiz süygümü**zde**..

Toz çañgıta, ketemen yad ell**er***ge*;

Namlar taşlap keçemen her bir y**er***ge*.

Kandıhar’da han bola, taç ki**y***emen*;

Halkım süye, men de onu bek sü**y***emen*..

Kayda körsem bir fakir, bay et*emen*..

Cigitlerge türbeler tikdir*emen*..

Kitaplarda adlarım betler tut**a**..

Köb yoksulnu onaram, etem mırz**a**..

Menim yazgan fermanım Hind’ke ket*e*..

Menim süygen cırımnı dünya bil*e*..

Arab, Acem destanım bit**ir***almay*..

Destanıma yalan şiy hiç k**ir***almay*..

İskender’de soyumnu kıdır**alar**..

Delillermen, mantıkman köb hoc**alar**..

Colçular tura yukudan, kör*almaylar*..

Kaç küngeçek kıdıra, tab*almaylar*..

Sıcak kete, kış kele, men k**ayt***mayman*..

Ka yerlerde ekenim hiç **ayt***mayman*..

Anayçıgım kaftanın karadan tig**e**;

Közü caşlı her akşam, her bir gec**e**..

On yaşında Esmaçık gece, gündü**z**..

Cılay, cılay, garibde kalmay hiç kö**z**..

Kün batkanda her vakıt Kül Töbed**en**,

Karay, karay: Bir colcu kelmezmek**en**?

Sokaklarda balalar col bermes**e**;

‘Agayım!’ diy, közçügü tola kel**e**..

Bazı yolcu karılar fal k**ara***ylar*;

Baklalarda, avuçta iz **ara***ylar*!.

Toyga barsa anayım ‘Ah balam!’ **diy**..

‘Muna yüzler: İçinde hiç yok sen**diy**..’

Köb vakıtlar avura, karayalm**ay**..

‘Kara balam, Esma, diy, kelir bug**ay**..’

Karılgaçlar keteler, tez k**el***eler*..

Birbirlerini tartalar, sert ç**el***eler*..

Kızlar öse, toy, cıyın b**ol***gansayın*..

Kartayalar, al duvak s**ol***gansayın*..

Köyde yeni saraylar sal**dır***alar*,

Köb saraylar ahurnı an**dır***alar*..

Cañı collar açıla ormanl**ar***da*..

Eskileri yok bola buzda, k**ar***da*..

Eski, yıkık collardan kene bekl**i***y*,

Esmaçıgım, kardaşım: ‘Hak büyük!’ d**i***y*..

Bir kün herkes yatkanda şay horuld**a***p*,

Aygırımman kelemen okday duvl**a***p*..

Anayçıgım koçaman, köt**er***emen*..

Ak saçını tartmaga yetk**er***emen*..

Esmaçıknıñ kaygusu yokday bol**a**:

O süzüle, o oynay hep toylard**a**..

Oynaganda şabaşlar a**gız***aman*,

Çıñlaganda çalgını tur**gız***aman*..

Kimse saçın teline kol süralm**ay**..

‘Agam bar!’ diy kurula, bir sultand**ay**..

Toyu bola, belimde al kuşag**ım**,

Yañı üyüne kötürem adım, ad**ım**..

Men mindire faytonga, tüşüre*men*,

‘Oñ, ös, yaşa, cılama kadem!’ diy*men*..

Sıcak bir kün başımda kaynagan tü**ş**,

Yıllar keçti, özüme boldu turmu**ş**..

Bek tez tüştüm gurbetge, yad ell**er***ge*..

Yüregimni toltırdım türlü ç**er***ge*..

Esmaçıgım, kardaşım köbden bekl**i***y*..

Köbden soray : ‘Agayım, kayda, nişl**i***y*?..’

Yüreçigi parlana tüsüm kö**r***se*,

Menim süygen yerimde biraz cü**r***se*..

Anayçıgım cılana, saba, akş**am**..

Belki sen de cılarsın kecesin ayts**am**..

Yad ellerde bir güzel ses eşit**sem**..

Tuvganlarım oylayman, bolam ser**sem**..

Tañ atkanda tüş köre, u**yan***aman*..

Kaygularga, kederge bo**yan***aman*..

Her kün tüşken, solganda bi çeçe**g***im*,

Hasretlikde baş duam, baş tile**g***im*:

‘Hiçbir çeçek çöpden ayrı**l***masın*..

Hiçbir kuşnuñ yavrusu coyu**l***masın*..’

İÇKEN

Kuyula cavun, aka sel çöplükmen çamu**r**,

Üyrülib, sessiz, sıncıra eski ömü**r**.

Bir karuvle parçası, sırlı kaş**ık**,

Peştimal bavı, moyuncak, kök nazarl**ık**..

Beklengen kagıd, kim bilir, künlermen haft**a**.

Okulgan endi.. Kanvertsiz ketib bar**a**.

Kim bilsin kaysı toylarda etleri pi**ş***ken*,

Süyekler de köndeley agımga tü**ş***ken*..

Bütün Tatar mallesi serilgen su**v***ga*,

Bahşışın yollay Sıvaş’ka, kart Aza**v**’*ga*..

Aşadan kele birevi agımga kar**şı**..

‘Ah demesem kaltiyim?.’ Tatar ya**şı**.

Kolın dayay fenerge, öküre, ku**sa**,

Bir koluna kene de şişesin kı**sa**.

Adımlay selge, cıgıla, aylanıb t**ur***a*,

Açuvlana, sögünib taşlarnı **ur***a*..

Cıgıla, tura, yanaşa tar kapu*ga*,

Türlü sögüş cavdıra üy sabı*ga*.

Tarihçiday aktarıb silsil**e***sin*,

Şorbacı bere, belsenib terbiy**e***sin*.

Milisler kele, alalar, padvalda kon**a**,

İkinci künü tazirliy çort sakal moll**a**.

Haberci yaza gazetke ballandırı*b*,

‘İçki-zarar’ ders bere, doktur gari*b*.

Cıyıla ballar karaylar yıkılgan ye**r***in*.

Birer-birer tabirleb sögüşle**r***in*.

Okumuşlar kitabdan felsefe ti**z***e*,

Son bularnı yüklenib satıb ge**z***e*..

Gene aka eski ömür, selday yold**an**,

‘Ah demesem kaltiyim?’ süalım**an**..

Bu süalnı keç vakıt göñli du**y***a*,

Birkaç şişe rakını tizib ko**y***a*.

Basıb içe yanıkdan: Yıkılsın cih**an**,

Haberci doktur, feylosof, sohta Sülm**an**..

Şarıldab akkan sel-ömür, hab**er***iñ bar mı*?

Başka ömür başlaycak hön**er***iñ bar mı*?

İSTEK

Haygidi tavlar, çal***ar****gan tavlar*!

Yeşergen, siyargan, sar**ar***gan tavlar*!

Bir ırmak bolsam da sıncırsam g**öl***ge*,

Ya bir göl bolub da serilsem ç**öl***ge*..

Kart bir çüm bolayım girdablar üstünde,

Çevirsin kevdemni karuvlı s**el***ler*..

Koparsın tamırım bir korkunç boran,

Dalgadan dalgaga kötürsün c**el***ler*..

Ya caşın suksun da siyartsın köñlü*m*,

‘Ay’ demiy söniyim, tutulsun tili*m*..

KALK ESMA KARDAŞIM!

Kalk Esma, kardaşım, kiy sırma fesiñ,

Topuzlu şalıññı sal yosma omzuña;

Savatlı kuşagıñ caltırat yahşı,

Şu kıbla rüzgarı koyulsun izge!.

Milletler koşusu başlandı köbden,

Her halknıñ bar onda aygırı, at**ı,**

Tek fakır Tatar'nıñ eşitilmiy sesi,

Tek bayguş Tatar'nıñ col tülber ad**ı**

Anayday közleriñ turmasın caşl**ı,**

Sil közüñ, keryeñniñ kurulmak zaman**ı**..

Babayda bükülgen başımnı silkdim,

Köñlümde tirildi caş Tatar kan**ı**..

Barayık kolkolga şu korkunç toyga,

Mırzalar çürügen, giraylar **ölü**..

Köstersin Tatar'nı ende caş çobanlar,

Kedaylar, batırlar untulgan t**ölü**..

Cüriyik köy köyden tilsizni çalıb,

Cañgırsın dört yakda caş Tatar s**es***i*..

Keñ koşu cerinde kalmayım cañgız,

Körünsün Esma'mnıñ sırmalı f**es***i*..

KALPAK MAHRACI

Aeroplan aylana tınç **ave***de*,

Otura edik cıyılşıb biz k**ave***de*.

-Kurtasan akam bagçanı biñge s**at***kan*..

-Men Böriyef bogazdan borçka b**at***kan*..

-Bu karşıda kurulgan herif kim **ya**?

-Abkadirniñ ortagı, Morduhay İl**ya**.

-Kılçora Aziz kene de kum saça **diy**..

-Aysa içib yürsün mi sendiy, men**diy**?.

O devletli öz işin özü bili**r**,

Ka bakayım ne diycek biziñkile**r**?.

Olan birkaç ‘çort’ bile, birkaç ‘şayt**an**’

Soñ her şiyge küleler!- hepsine ark**an**.

-Karasa anav keçkenge ‘Marusa’ deg**en**!

Haygidi akçan olsa da bir keyf ets**en**!

-Keçende bir tavlandık, ya Seydam**et**!.

-Olan vaz keç, her lafnı yerinde **et**!.

Bizdiy daha köb edi derdleşkenl**er**,

Kirib keldi, içki- yak ‘Sarı Serv**er**’.

Tujurka kiygen üstüne, artı yırt**maç**!

İştanı desen, kalife-kadife ku**maç**,

Çızmaları parılday, katmerli konu**ç**.

-Selam!

-Aleyküm selam, hoş keldiñ gaspadin Pani**ç**!

-Ya kalpagın baksañız, yalama-fil**iz**!

-Bizniñ kalpak on yıllık, sanki kiy**iz**!

-Kaçka aldıñ, kayerden, ne ist**e***di*?

-Moşudan aldım, fiyatı yigirmi y**e***di*.

-Tıbkı öziñdey çal kalpak men ya**sat***dım*.

Kırkka aldım, sıkışdım, onga **sat***dım*.

-Haydi Server, başıñda paralansın kardaş.

-Ka endi ne istiysiz? Alayım mahraç!.

-Alacak olsan, mahrac al, kalpakka **uy***sun*,

Dost düşmanıñ bareme kulagı d**uy***sun*!

Hazirlikni koklagan hazayin y**et***ib*:

-Buyur, diy, artka; oturuñ ‘aruv’ **et***ib*!

Bugün kebab, sarmam var, katıklı küft**e**..

-Biraz da salat yaparsıñ, tökübsirk**e**.

Anav suvdan ber kana, bir-eki şiş**e**!

Özüñ çekil, ‘Daşa’nı koy bu işk**e**!

-Baş üstüne, diy, aşçı Söyün **aga**,

Kalganıñ özüm bilermen.. Ka sofr**aga**!.

-Daşa, tıy Server znay?.. Neznay?.. Yahş**ı**,

Mabetlikke ka Server! Kana bir çakç**ı**!

-Anav Türkler, eşitdiñ mi, şapke k**iy***gen*!.

Turgan yerde olarga ne ölet t**iy***gen*?.

-Yalvarsa bermem kalpaknı biñ şapkeg**e**,

Kana içeyik! Kadeler etmesin öpk**e**!

Hazayin kene aylana, oktala içk**e**;

-‘Eyilikmen kiy Server!’ O da iç**e**..

Kirib kele birevi akırtınd**an**,

İçki içmez, suv keçmez sohta Sülm**an**..

-Hayırlı olsun bilader Server Efend**i**,

Sizi kutlay Tatar’nıñ medeniyet**i**!

İnsan özüñ menligin sakla*malı*,

Kulturasın her zaman yak*malı*.

Namazdan turdum azgana çıkayım de**dim**,

Sizlerni kördüm yok boldu içimde der**dim**.

-Buyuruñ Sülman efendi, buyur, **aşa**!

-Ne degenim añladıñ mı? Sülman y**aşa**!

-Men içmem, tek aşarman: Sarma, keb**ab**..

İçseñ aşka yer kalmay.. Ne ince hes**ab**!.

S Kalpakom! Diy aşçı kart İv**an da**,

Boşata stakan rakını bir tutk**anda**.

Ketken sayın cıyıla, köbiye h**alk**,

Hey mübarek çal teri!.. Ete balk, b**alk**!

Çalgılar kele, uralar, üf**ür***eler*,

‘Hayırlı, babam!.’ İçeler, tük**ür***eler*..

-Ka Böramet, bir ava b**agış***laçı*!.

Kana Server, kadeñi n**agış***laçı*!:.

‘Haydi ballar alıñız!.’ diy Bör**amet**,

Sızgırıb, vızlab başlana bir kıy**amet**:

‘Köter kalpak perçemin kü**ltele***nsin*!

Yansın düşman yüregi me**ltele***nsin*!.’

KARANGI GECE

Küneş kete batıga, ay tuv**uş***ka,*

Yol körünmiy, ışık yok men bayg**uş***ka*.

Küneşke, ayga yalvaram ketse eg**er**;

Yol kösterir özüme tuvganım Ülk**er**..

Boran keçe, yel kattı, sürüne ko**ray**,

Adaşkan yolcu, aylana, tüz yol ka**ray**..

Yarık gece, taptav yol, fenerli t**erek**,

Dalgasız deñiz, uygun yel yolsuzga k**erek**.

Kündüz onuñ, tañ seniñ, gece m**en***im*!..

Kızıl Ülker, sırdaşım, söyleşk**en***im*!..

Bulutlu gece, bu gece kel k**at***ıma*!..

‘Buv!’ degende yegerni sal **at***ıma*!:.

Karañgı gece.. Tut kolum, yol*daşımsıñ,*

Karañgı gece, bil sırım, sır*daşımsıñ*!..

Karañgı gece- derenlik ma’n**a***sı menim,*

Karañgı gece- dogurur bal**a***sı menim*!.

Karañgı gece kişnegen ay**gır** *menim,*

Karañgı gece aglagan ‘Sal**gır**’ *menim*!.

Karañgı gece kurulgan p**ılan** *menim,*

Karañgı gece sızgırgan y**ılan** *menim*!

Karañgı gece boranga karışsın t**en***im*!..

‘Turuñuz!’ deb camlarnı kakkan m**en***im*!

Karañgı gece yetecek öz tañ*ına*,

Kızıl Ülker kavuşur Çolpan*ına*.

Karañgı gece balları tuvdu en**di**,

Tañ bu sefer batıdan belgi ber**di**.

Birinci kere topraknı kördü köz**üm**,

Kara yerni kucaklab, sagınıb öpd**üm**.

KARAÑGI SUVUK

Karañgı, s**uvuk**..

Ateş cok, nur co**k**..

Mezarlar cuvuk, mezarlar c**uvuk**..

Bulutlar k**et***e*,

Tavlarga c**et**e,

Bir sessiz keçe, bir sessiz keç**e**..

Tıgıra k**oray**,

Şuvulday, cırl**ay**,

Hatırım soray, hatırım s**oray**..

Kırçıklar, tavl**ar**,

Üstünde buz, k**ar**,

Astında mezar, astında mez**ar**..

Bolsa bir cıld**ız**,

Süygülü bir k**ız**,

Fatma, Sündüs; Fatma, Sündüs..

Bolaman b**ala**,

Kaygulu an**a**,

Töşegim sala, töşegim s**ala**..

Üşiymen an**ay**,

Üstümnü capm**ay**,

Men öksüz malay, men öksüz mal**ay**..

KART ÇERKES

Bir ucuz caşav derdinde herkes,

Ucuz bir caşav derdinde her kim.

Türbeler çöke, mezarlar umray,

Ne toprak astında bir er kevd**esi**;

Ne toprak üstünde bir cigit s**esi**..

Kapirler çubugun savura kökke.

Cavurnuñ bayragı sallana yükse**k**,

Medrese, caminiñ kapısı kırı**k.**

Türbeler taş bolgan, evliya süyek,

Türbeler taş bolgan, evliya süyek..

‘Mañnayga yazılgan başka da kelir.’

Esirler türküsü mırılday h**erkes**,

Tek bir kart kolunda bar eski kuvvet,

Cetmişlik, Şamildiy karaman Çerkes.

Cetmişlik, Şamildiy karaman Çerkes..

Bir kafir balası korkuta hepsi**n**,

Çerkesde lakin bar eski bir ima**n**,

Cetmişlik ihtiyar hak söznü kütiy.

On kafir ceñer bir cigit müslüman,

On kafir ceñer bir cigit müslüman..

Kart Çerkes öldü. Şamilce ölüm.

Mevtası tolturur erenler mez**arın**,

Ak saçın üstüne tamlagan kanlar,

İslamga çıza bir ümütlü yarın,

İslamga çıza bir ümütlü yarın..

Bekir, sen Çerkes’ni añlagan bolsan,

Hatunlar işidir, takmaknı t**aşla.**

Sen Giray kulusuñ, başıñnı al da,

Şamilce bir ölüm izlerge başla;

Sen de şay bir ölüm izlerge başla!..

KART ÇİNGENE

Kart Çingene, sakalı ak, Tatar'd**ay**,

Kaygusu köb, közünde caş mundır**ay**..

Soyun, sopun bilmiy o, sayalm**ay da**..

Tarihi cok, bahtı cok, kışda, c**ayda**..

Kaygu eski, kaygu caş, kaygu c**aş***sız*..

Kaygu öse, tölü aç; akça, **aş***sız*.

Carı kece lambalar köbden söng**en**,

Tek şırılday yakında, colçu öz**en**.

Akça tabkan birkaç Tatar cigit**i**,

Aklın coytkan şu arada, hay gid**i**..

Keçe vaktı birkaç caş basa üyü*n*,

Uyandıra fakirni, söge soyu*n*..

-'Çalsa! Diymen, ey köpek, muna p**ara**;

Daha (çık, çık..) ettire yüzü k**ara**..'

-'Kardaşlarım, acıñız; bikem hast**a**,

Balam öldü; cüregim kattı casd**a**..'

-'Çal! Degende cigitler, çal! Ey köp**ek**;

Sendiy carıñ bolgansoñ mal ne ker**ek**?.'

Kolundan tutub tartalar üy aldı**na**,

Karısı cılay, kızçıgı ay zarla**na**..

Her türküge bir miñlik taba bul**ar**,

Her miñ içün garibcik aşay şam**ar**..

En soñunda kötekleb i**çir***eler*..

Davuluna koş pıçak ke**çir***eler*..

Fakir kele üyüne cılay, cıl**ay**..

Ahı tuta Tatar'nı köbke ozm**ay**..

Urus kele Tatar'ga nagaykam**an**:

'Davay nalog, ber saldat, Tatar hayv**an**!.'

Tatar bola mışıkday, 'Gaspadin!' d**i***y*;

Ayak öbe, Urus'dan afıv til**i***y*..

Çingene çala o vakıt öz *başına*,

Zalımnıñ zalım ceter, deb, tik *başına*!'

KART DUNAY, KART DUNAY

Kün bata, karañ**gı**,

Kıp kızıl tav ya**gı**..

Bikildiy, caltır**ay**,

Kart Dunay, kart Dun**ay**!.

Kök bulut cıldız co**k**..

Üy sıcak, kalb suvu**k**..

Cok dostlar, cok can**ay**..

Kart Dunay, kart Dun**ay**!.

Sırrımnı bildi**r***me*,

Cavlarnı küldü**r***me*,

Tatarman, Cengizd**ay**!

Kart Dunay, kart Dun**ay**!.

Ay kele uzakt**an**,

Kırım'dan Kıpçak'd**an**,

Bugün şay, ne cıl**ay**,

Kart Dunay, kart Dun**ay**?.

Taşı bol, içi **keñ**,

Mezarım kayda e**ken**,

Azgana catsam **ay**,

Kart Dunay, kart Dun**ay**..

Gemiler kozg**al***a*,

Burula, col **al***a*.

Kırım'ga nek barm**ay**,

Kart Dunay, kart Dun**ay**?..

Kırım'ga og**ra***ma*,

Hal, hatır so**ra***ma*,

Kurusuñ çıdam**ay**..

Kart Dunay, kart Dun**ay**...

Sakın sen cı**la***ma*,

Bizlerni oy**la***ma*,

Ümüt deren, kaygı s**ay**..

Kart Dunay, kart Dun**ay**..

KAVGASIZ TOY KÖRÜLMEGEN

Kök bulutsuz, ay beyaz, oy da a**yaz**!..

Tavlar çıplak, cer katkak, hay gidi **yaz**..

Sırt rüzgarı duvulday; köz yaş t**öge**..

Kart agaçlar şuvulday; bahtnı s**öge**..

Ayak şaşkın, köz sokur, kulak sag**ır**.

Tilesen 'Anay!' deb bakır, eren çak**ır**..

İşte bunday gecede yol basa cinl**er**..

Bunday gece yolcusu bek uzak ket**er**..

İç Tarhan'da toy yasay, aytuvlu bir b**ay**,

Sarayında davullar patlay da patl**ay**..

Toy sesin ala, kötüre cel bek uz**ak**:

-Ay kim ay!.. Çalt bol, çalt! Şemma oynayc**ak**!

-Olan köpek.....!

-Mırzam, 'Altun topum' gene?.

-Hey! ‘Daroga davay!’ cin**apet**!

-Cılama balam, ap et, **ap et**!..

Sagır kece, kattı cel kimge zar**ar**?.

Tülki kümes colunu dayim tab**ar**..

Aydamak Amet, dostları cab tüb*ünde*,

Attan tüşken, uz**an***ganlar*..

Her biri bir ‘helal içki’ küp*ünde*.

Güneş tabkan, canl**an***ganlar*..

-‘İç Amet! Cüregiñde bar cigitlik uy**an***sın*.

Cañrı Mırza seni şödeldirgen s**an***sın*.’

-Tek rakıman kişige hıyar da bo**lmay**!

Rakı- ötmek, kız, çalgı- ana ba**l**, **may**!.

-Aysa nege aylanıb turamız mı**nda**?

Biznin içün bay toyu bek uygu**n da**..’

Buz tozunu çañgıtıb keldiler t**oy***ga*:

Nasıl tülki kümesge, kaşgır k**oy***ga*..

Bar, ayt kadam! Sagdıçka: ‘Misafir b**ar**.’ *Deb*;

‘Kiyevni çakır, çalgını tez çıg**ar**.’ *Deb*!...

-Munda mırza toyu bar, ozdursunla**r**!.

Yalan ayak Tatar’ga kel sen yüz be**r**..

-Alayını soravsız şindi ayd**ar***man*,

Oy da zor ay añlaşmak bu Tat**ar**’*man*..

Ana Tatar cengine berdiler seb**eb**;

Biri ‘Mırzam.’, öbürü ‘Arslanman!’ d**eb**..

-Tartılıñız! diymen; bırak, bır**ak** !.

-Ümmet Mamet! Pıçak tarta, pıç**ak**!.

Tayak sopa; soñunda pıçak, pışt**av**,

Kar üstüne cansız tüşdü birkaç sap s**av**..

Kelin korka, bayıla, dügün tokt**ay**..

Arslanlar hep cıgıla, yok bola b**ay**..

Bir talay bala mundan soñ çarpık tuv*a*;

Bir köbünde savılmaz derd kozgal*a*..

Birazdan soñ cetişken gorodov**oy**,

-‘Oy Tatarin, jalko!.’ Diy, ‘Oy, oy, **oy**!’

Tatar saga añlar mı jalko malko?

O mundan da cigitlik dersi aldı:

Kavgasız toy ezelden körülm**e***gen*;

‘Kavga cigit ösdirir!.’ Nogay d**e***gen*!

KAYTARMA

Düşmanda, caşav, köb caşav til**ek**,

Maga bir yahşı, çalt ölüm ker**ek**.

Cener mi meni soñ top, pıçak, ka**ma**..

Soguşlar maga bir tatlı kaytar**ma**..

Bir nice cıllardır tozlu coll**ar***da*,

Aydayman ölümnü kırlarda, c**ar***da*;

Ölüm öz kadem, hem ana, bab**a**..

Bel belge küreşe, oynay kaytarm**a**..

Köñlümnü türküler bek yahşı c**an***dırmay*,

Şu dünya zavkları aslı da k**an***dırmay*.

Çal ölüm, öp ölüm, oyna, tokta**ma**..

Maga sen kereksiñ, bir de kaytar**ma**..

Altunday saçlarıñ betimni sıyp**a***y*,

Közleriñ közümde boranlar yas**a***y*..

Süyemen saçlarıñ, ölümge tart**a**,

Mezarga yakınmız, çal bir kaytarm**a**

Ciberme kolumnu, hiç ay**rıl***mayık*..

Yaşavnıñ moynuna hiç sa**rıl***mayık*..
Sarılşıb tüşemiz muna mezarg**a**,
Üyrensin şu caşlar yahşı kaytarm**a**..
Kollarda bir kesek sulupsuz davk**e**,
Kaytarma diyler sekirib cürmeg**e**.
Bir kirsem ölümmen yalancı toylarg**a**,
Köstersem Tatar'ga bir uçun kaytarm**a**..
Tatarman, sap sarı halkımnıñ b**et***i*,
Su bolgan kanı, çürügen **et***i*..
Bir cürek ölmiycek hiçbir zamand**a**,
Yaşavı bu kün de bir küzel kaytarm**a**..
Süyemen puñarlı, hasta k**öz***lerni*,
Süyemen manasız, kerçek s**öz***lerni*.
Ölümge oşay, ölümnü añdır**a**,
Kiçkene kalibni dagıtgan kaytarm**a**..
Mahşerde siz meni hiç k**al***dırmañız*,
Katımda 'sur'larnı hiç ç**al***dırmañız*.
Ölümnü tabarman biraz tursam d**a**,
Maga ölüm kerek, bir de kaytarm**a**..

KEÇMİŞDEKİ SUÇLARIMIZ

Biri açkan kitabını 'lanet!' *diy*,
Helagü'ge, Batı Han'ga, T**emir**'*ge*,
Biri yazgan tarihini 'Barbar!' *diy*..
Bir vakıtlar boynun bükken **emir***ge*..
'Tatar halkı, Tatar hanı!' fısıld**ay**,
Kafir, mümin bütün dünya till**er***i*,
'Tatar hanı curtumuznu cakdı ş**ay**,
Mengülikke ateş bolsun her c**er***i*..'

Fakir Tatar atdan tüşken şaşırgan,

Betin örte, sesin kısa, kiz**len***e*..

‘Cengiz, Temir, Batı’nı men bilmiymen,

Men olarnı hiç körmedim..’ ses**len***e*..

Düşmanları: ‘Sensiñ!’ diyler, kınaylar,

‘Muna resmiñ tarihlerde körü**n***e*.

Sensiñ Cengiz arkasından cuvurgan,

Betiñ sarı, pantik murnuñ kiçke**n***e*!’.

‘Men tögülmen!’ diy fakir ay zarlana,

‘Cengiz, Batı cınsımdan hiç bolm**adı**!

Babam, anam bir Şerige, bir Seyid,

Yakınlarım ya bir molla, ya k**adı**..’

Taşlañız o fakir halknı suçu cok,

Suçu bolsa caşavında ödi*ycek*,

Menmen, Cengiz, Temiz Hannıñ torunu,

Menmen onuñ colun daim küti*ycek*.

Yüklenemen bar suçların olar*nıñ*,

Bizler cakdık, Bagdad’ıñnı, Bas**ra**’*ñnı*,

Bizler cıkdık sarayların ‘Roma’*nıñ*,

Bizler soyduk aksüyegiñ, ka**ra***ñnı*!.

Kel, bir sor. Beriyim hep hes**ab***ın*,

Dalmaçya’nıñ, Macar’lıknıñ, K**azak**’*nıñ*,

Hindiya’nıñ, Akdeniz’niñ, **Azak**’*nıñ*,

Kel, bir sor. Barbarlıknıñ esb**ab***ın*!.

Kılıcım cok, atlarım cok, cay**av***man*..

Cüregimde cangan ateş d**ur***uldu*..

Moynum bahtnıñ kollarında b**ur***uldu*;

Bugün ölüm collarında bir s**av***man*!.

Ey Yavropa, ey ulema biliñ**iz**!

Kitablarıñ yalan aytsa dayim ş**ay**,

Dayim kursañ közyaşından kök sar**ay**..

Silkinirmen, bolurman tez bir Ceng**iz**!..

Kitablarıñ Diclelerge **at***arman*!

Saraylarıñ yermen yeksan **et***kensoñ*,

Balañ, çagañ odga kurban k**et***kensoñ*,

Kene keter mezarsız şay c**at***arman*!

Eziliyim, yükleniyim suç*ların*!

Büyük hannıñ, büyük halknıñ mir**asın**,

Yükleniyim babalarım gün**asın**,

Şay cüriyim şu dünyanıñ uc*ların*!..

KELECEK

Balalıkda, kelinçikli kırl**arda**,

Catar edim koyçuklarım cay**ar da**,

Kulagımnı cerge salıb tıñnasam,

Añnar edim atlı cüre ot**arda**.

Bazı temiz çokraklarnıñ akışın,

Tuyar edim bazı çeçek ö**s***kenin*;

Hava durgun bolsa, ya ki, çöllerde,

Cer astında başka cel e**s***kenin*..

Kültelengen yüksek otlar içind**e**,

Tabar edim başka dünya, başka ses..

Maga erte kelir edi gizlic**e**.

Köyge daim keçce cetken hıdırlez..

Bugün uzak o tuvganım kırçıklar.

Kaç cıllardır Budin kırı dur**ag***ım*..

Men kırılgan, bir solacak çeçekmen..

Kurumasın tek men bitken bud**ag***ım*.

Budin kırın töbesine çıga*man,*

Öz köyümnüñ minaresi se*zilmiy*..

Cad ellerniñ topragını tıñlay*man,*

Tuvganlarnıñ ayak sesi eşt*ilmiy*..

Bir Dunay bar, tanış biraz közleri,

‘Babaylardan birkaçını kördüm.’ **diy**..

Oga barıb biraz suvun karasam,

Köñlüm cuva, bola kaygum irgen**diy**..

Hasretlerim, korkularım kömmekçün,

Kumlugunda türlü köller k**az***aman*;

Yalısında bir töşelib otursam,

Ayta Dunay ötkenlerden, y**az***aman*..

Eşitemen ‘Kelecek’niñ seslerin,

Kardaşlarım atlı bir halk cuv**ukla**y..

Aygırları ‘Kelecek’den kişniyler..

Cigitleri daha turmay, uy**ukla***y*..

Eşitemen ayan, beyan cırların,

Aytalmayman adlarını si**z***lerge,*

Saba, akşam daha yakın keleler,

Bir kün şeksiz körünürler kö**z***lerge*..

Eşitemen kelecekniñ sesleri**n**,

Yosma, nazlı, beyaz Tatar kızları,

Külüşeler kalın dülbend artında**n**,

Külüşeler, tez coytula izleri..

Bu kızlarnı men tanıyman bek yahşı,

Köbisiniñ kumral saçın ö**p***kemen*..

Köbisimen aşk derdine tutulub,

İnce belin sarıb koran te**p***kemen*..

Bir kün çıgar bu cigitler meydanga,

Bu kızlarman kol kol tutub, eş b**ol***ub,*

Bunu körgen kartçıklarnıñ kalb közü,

Kirsiz, tozsuz bir çokrakdan caş t**ol***ub*.

O vakıtta cigitlerge aytıñız!

Mezarımnı dolansınlar atl**arman**..

O kızlarnı men bekledim, men süydüm,

Dolansınlar, belki biraz tur**arman**..

KELELER

On yaşımda kiçkene çob**an** *edim,*

Yayla astında çalaşım kurg**an** *edim*..

Hava açık, kök yüksek, rüzgar t**aya**..

Aydın, ayrı körüne tavlar, k**aya**..

Uzak yoldan ötken atnıñ ayak s**esi***n,*

Yaş özenniñ kır astından şay ötm**esi***n,*

Men bir kırga uzanır, t**ıñla***r edim,*

Baraklarman, koçlarman **çıñla***r edim*.

Bu gün endi kök bulut, rüzgar k**attı,**

Rüzgar meni yayladan şeherge **attı**..

Özençikniñ suvından i**ç***almayman,*

Atlılarnı uzakdan se**ç***almayman*..

Lakin çıksam yañgızlık çatı**r***ına,*

Kirsem yigit yaşlarnıñ sırla**r***ına,*

Duyaman men, bilemen atlılar yo**l***da*..

Kır aşarlar kelecek kaplan yı**l***da*..

Atlarında yeger yok, atlar oyn**ak**!..

Saçları gür, turalmay hiç bir kalp**ak**!..

Sarışın, esmer kızlarman saf ku**r***ganlar,*

İçlerinde yok talgan boldı**r***ganlar*..

Tülbendsiz kızlar, örtecek **ayıb***ı yok.*

Kaygısız kızlar, ceyizden g**ayıb***ı yok.*

Keleler yolda toz duman at p**atla***tub,*

Meşçanlarnıñ korasın tez **atla***tub*..

Közleri od, yürekler saglam, tem**iz,**

Hepsi kardaş, her biri oy da eg**iz**..

Atları kişniy tarihge, kölg**e***lerge,*

Nal yarıgı şavk bere ülk**e***lerge*..

Bugün kelir diy göñül, yarın belki?

Halkda, fende köb sual olarnı bekliy.

Kelgencek olar men dertten t**oz***acakman,*

'Tavşan yıl'da el üstünden **oz***acakman*..

Olarnı men köb kütdim kün b**at***kanda,*

Konşularga al-kızıl tañ **at***kanda*..

O kızlarnı men kördim, köralmay s**üy***dim,*

Olarnı bekleb gizliden candım da k**üy***dim.*

Dostlar meni kömüñiz yol k**at***ına*!.

Kayerde yigit su bere ker **at***ına*..

Aytıñız yaşlar yetişse toktasın te**ran**,

Mezarımda saf baylab tepsünler ko**ran**!..

Keleler yolda.. Yırları yürekke t**iy***e,*

Kalemimden bu yırlar kagıtka **iy***e*..

KIZIL ŞARAB, ESKİ ŞARAB İÇİYİM

Bir akşam ber maga degenim kibik,

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

Kızıl, hasta dudaklarıñ öp*iyim*..

Esiriyim, bar dünyadan keç*iyim*..

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

Çalınsın cüregimni cakkan cırlar,

İnce beliñ sarıb koran tep***iyim***..

Kızıl, hasta dudaklarıñ öp***iyim***..

Cıltıragan lampaçıgım bir cangın bolsun..

Kızıl şarab, eski şarab iç***iyim***..

Ketir maga kart Temir'niñ kad**e***sin,*

Bir akşamçün dünya cakmak kerek mi?

Cıltıragan lampaçıgım cıgılsın.

Ateş alsın caş cüregim çevr**e***sin,*

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

Cenazemni saba bolsa cıysınlar,

Küneş tuvsun, kene bazar b**aş***lasın,*

Hiç kelmesin bek darılsa kart imam,

Son columda meni cañgız t**aş***lasın*..

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

Yamanlarlar bir vakitkeç dostl**ar***ım,*

Keçer zaman yeni ölümler unutdurur,

Cenazemni, daim çökken kabrimni,

Bir gül biter, gene başlar bah**ar***ım*..

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

KİÇKENE SÖZLER

Kiçkene sözler, silahım m**en***im,*

Kiçkene sözler, cüregim, t**en***im*..

Olarsız peygamber bir tilsiz d**eli**,

Olarsız cok nebiy, ne eren, v**eli**

Düşmanda akça köb, mal, mülk no**may**,

Kene de menday süyünmiy, oñ**may**..

Menimki hak sözler, biñlerce c**ay***lık*,

Köñlüme bulardan yetişe b**ay***lık*..

Soylarım, soplarım barısı at**lı**..

Men Cengiz bolmaga tuvganman as**lı**..

Kiçkene sözler, kılıcım, a**tım**..

Kiçkene sözlerçün tahtımnı sat**tım**..

Kiçkene sözler, manası b**üyük**,

Közleri caşlı bek, cigeri k**üyük**..

Kart çoban sözleri, at**ay** *sözleri*,

Cigitlik cırları, ak**ay** *sözleri*..

Bu sözmen, soñ meni aylandır**, aldat**,

Bu tilde de maga ‘Donske! S**aldat**!’

Moynuña sarılır, öpermen k**öz***üñ*,

Sen maga tuvgansıñ, köstere s**öz***üñ*..

Öksüzler, yoksullar, añnay da d**uy***a*,

Büyügü, küçügü emrine **uy***a*..

Kart çoban sözleri, at**ay** *sözleri*,

Cigitlik cırları, ak**ay** *sözleri*..

Caşasam cüregim bularman t**ol***sun*,

Kabrimde bulardan bir satır b**ol***sun*!..

KİMSE BİLMİY

Bala okuy, ‘Amin!’ diy curt b**aht***ına*,

Bek katmagan miyçigi cav **aht***ına*.

Kimse bilmiy Tokay mı, Cengiz m*eken*..

‘Hak!’ diy Tatar balları kökke ka**ra***b,*

‘Curt!’ diy halkım gurbetde, colun so**ra***b,*

Kimse bilmiy, curt kayda, hak ne *eken*.

Keçe, kündüz yalvara derviş, fak**ır**,

Körünsün deb azgan cömerd Hız**ır**..

Kimse bilmiy, kim eken, kayda *eken*..

Herkes aşay, zavk ete, caş**ay***mız deb*,

Hepsi bilmiy maktana, şul**ay***mız deb*,

Caşavı bir tüş meken, bir iş m*eken*..

Tatarlıkçün ölemiz moyun bü**k***üb*,

Kimse sormay azgana közcaş tö**k***üb*,

Bu caşçıklar cigit mi, koyçuk mu *eken*..

KOLLAR DEMİR, BAŞ EMEN

Kollar demir, baş emen. Köñlüm tolu ateşmen.

Bir col tabsam cürecek. *Bir koranta kirecek*..

Bir koranta kirecek.

Uzak curtnuñ derdleri. Bar köyleri, kendleri,

Caşay kalbim, özümde. *Oynay her bir sözümde.*

Oynay her bir sözümde.

Ay kartanay cetişir. Muna cennet kel de kir.

Taşla kızlar oynasın. *Hasret caşlar çıñnasın.*

Hasret caşlar çıñnasın.

Rüzgarnıñ da tili bar. O da cılay köñlü bar.

Rüzgar ese duvulday. *Ötken künler cuvuklay.*

Ötken künler cuvuklay.

Zülüfleriñ kınalı. Dudaklarıñ dualı.

Bir öp meni hastaman. *Al, mugavçañ dudakman.*

Al, mugavçañ dudakman..

Cigit tuvmay, ana cok. Asravında fayda cok.

Dört dıvarga kapaylar. *Bizniñ cigit akaylar.*

Bizniñ cigit akaylar..

Şu cuklagan herifler. Sessiz Eshabı Kehif'ler.

Men Kıtmır'man havlayman. Kalkıñız deb cı**la***yman***.**

Kalkıñız deb zar**la***yman***..**

Curd kaygusı katımda. Sagda, solda, artımda.

Kolu demir, kalbi taş. *Men eslendim, o cap caş.*

Men eslendim, o cap caş.

Ay karılgaç, karılgaç! Kanatınnı yahşı aç!

Cerde düşman tutar ay. *Curtsuz eter Tatarday.*

Curtsuz eter Tatarday..

Bu sözlerim bek açık. Okur, añnar balaçık..

Yakınıman herkesniñ. *Türük, Tatar, Çerkes'niñ.*

Türük, Tatar, Çerkes'niñ.

Kaygulu halk, büyük halk! Cigerleri küyük halk!

Sizden tuvdum, sizdenmen. *Bakçañızda ölenmen.*

Bakçañızda ölenmen..

Kaygu, kuvanç toyumda. Calancı cok soyumda,

Buyursañız, ölürmen. *Bir cigitçe ölümmen.*

Bir cigitçe ölümmen..

KORKAK

Her kölgege biñ can bergen, ya**şa***tkan,*

Dıvardaki her sızıknı cin, şaytanga o**şa***tkan*..

Sandıçığı çırt-çırt etse, bo**şa***sa,*

Kapısını çik-çik etken sarı kurtlar a**şa***sa,*

Boş tüfekke ‘şaytan işi, patlar!’ degen her za**man**,

‘Pat! Pat!.’ Etse korkub olgan toz, du**man**,

Caş agaçnıñ kölgesinde ‘Yamandır.’ deb yatm**a***gan,*

Mort agaçtan zikir, mevlut tıñn**a***gan,*

Cin, şaytanga yol bastırıb, kanıb yürgen tañ**g***açek*;

Soñ korazda basık üyün, reca, niyaz tap**k***açek*;

Esi ketken hucur bir halk bar ek**en**,

Bu halk kaysı?. Bunu bar mı bilmeg**en**?

Yedi düvel tanımagan, bar dünyaga bel buv*gan,*

Lafka kalsa, her yigitmen, Aydamak’man dost bol*gan,*

Yigitligi karaldısın taş duvarın keç*megen,*

Saranlıkda, men-menlikde sınır, ölçü bil*megen*.

Öz özüne aga bolgan, sultan bolgan hab**er***siz,*

Yañgız kalsa yedi derya keçken atsız, yeg**er***siz,*

Üyde zalım, toyda yigit, lafları şay arslanday,

Kaçkan, köçken cansız bir halk bar ek**en**,

Bu halk kayda, bunu bar mı bilmeg**en**?..

Men baş bolsam, bir gün kelib yekilsem,

Onu düşman ortasına sü**r***ermen,*

Top yerine onuñ ötün patlatıb,

Düşmannıñ tab taht üyüne ki**r***ermen*.

KURT NEBİ ÇOBAN

Irgagına tayangan, koyunu cayg**an**,

Kavalga can bergen Kurt Nebi Çob**an**..

Köselesi kap kara, çılgavı **ak**..

Sarı cezden balkılday cüzdan, pıç**ak**!..

Kurt Nebi Çoban koyların capka c**ay***a*..

Eçki, koyun, kozusun aruv s**ay***a*..

Soñ bir üfliy cürekden ka**val***ına*,

Kapik bermiy bu dünya ah**val***ına*..

Ay dürüldiy şu tilsiz, ayta uçu**n**..

Bildire bu dünyanıñ için, tışı**n**..

'Aylan, aylan celtirmen!'. **Aylan***a da*.

Kaygı, tasa cok bola, b**aylan***a da*..

Kozuçıklar sıçraylar, taşdan, k**ır***dan*,

Baraklar da cumşaylar tatlı c**ır***dan*..

Tilsiz kaval dürüldiy yadlar t**ıñla***y*,

Köp vakıtkeç köñlünde sesi ç**ıñla***y*..

Akşam bola, seren cel akrın **es***e*,

Baka tıñlay, çekirtke sesin k**es***e*..

Kaval sesi semirte koynu yah**şı**,

'Ma! Ma!' degen köñülnüñ bola a**şı**..

Kaval sesi atlana, köyge k**et***e*..

Köyden çıga, tavlarga, kökge c**et***e*..

Akşam n'aytsa çobannıñ gür kav**alı**,

Saba bile Tüb Çongar, mav köz Y**alı**.

Bunuñçün hep Kırım'nıñ birdir c**ır***ı*;

Bu cırlarda gizlengen ulu sır**r***ı*..

KÜZ

Kene körüne küznüñ solgun b**et***i*..

Kene köñlümde hasretniñ kart mu**ñ***ları*,

Kene kapalgan, dumanlı tavlarnıñ ç**et***i*..

Kene duvulday celniñ o çöllü çı**ñ***ları*..

Çetinde Dunay'nıñ, yarınnı oy**la***y*,

Oynayman oylarnı Dunay'da çayk**ab**;

Uzakda bir rüzgar, çetsiz çöl cı**la***y*..

Akrın kış kele, soraycak hes**ab**..

Baharnı dostlarga beriñiz bahş**ış**,

Kızgın caz caşlarga, süygüge keñ c**er**,

Düşmanlar beklesin, olarnıñ sert k**ış**..

Maga tek küznü ber, maga küz cet**er**..

Kışda şay buzlas*am*,

Baharda aks*am*,

Cay vaktı, bulutday,

Köklerden baks*am*;

Tek küzde tabıls*am*,

Pençerem ka**t***ında*,

Tek küzde oylans*am*,

Sobamnıñ ar**t***ında*..

Şiirim baharsız, bilemen, öt*miy*,

Bilemen yaz kerek deli k**an***ıma*,

Soguşmak bilmiy me, kara kış kel*miy*..

Lakin küz aş bere muñlu c**an***ıma*..

Küz hasta bir tülber, demiymen o**şa***y*...

Közleri dumanlı, yanagı s**ol***gun*,

Köñlü kırık bek, süygüsü **ol***gun*..

Tüşüne, oylana, öksüre, ca**şa***y*..

Bilmiymen, küzde men, bir şiy bek**l***iymen*..

Birisi beklete meni şay mund**a**,

Küz maga bek deren bir şiyler ayt**a**,

Küzden men bir şiyler, bir şiyler ti**l***iymen*..

Bahar tögül, caz tögül, meyva tög**ül**..

Ne tañ-küneş, tolgun ay, ne cıld**ız***lar*..

Ne ak sünbül, allı gül, deli köñ**ül**,

Ne cırlarnıñ aytkanı yosma k**ız***lar*..

Maga bir çift köz kerek köb bekle*gen*,

Üstünde şay muñları unutul*gan*.

Maga bir çift dudak tab: Öpülme*gen*..

Bir köñül şay her avga tutulma*gan*..

O vakıtkeç, küz, menden cok kurtulu**ş**,

O vakıtkeç seni tınç t**aşla***mayman*..

Darılsın şay anañ yaz, nışanlıñ kı**ş**..

Küz bolganda başka aşk b**aşla***mayman*...

MEZAD I

Çıfıtı, Kazagı, Tatarı hazı**r**,

Davulcu Çingene, Tuvarcı Kadi**r**..

Kiçkene çarşıda tellal bar bug**ün**,

Marama, şerbenti, kiyilgen urb**a**,

Köstekli saatler, kuşaklar kold**a**,

Her parça nam ala, añdıra öz**ün**..

Raflarda tozlangan kalaylı kaz**an***lar*,

Bir otuz senelik kulpsuz filc**an***lar*..

Sandıkda kartaygan kıskalar, atl**as***lar*..

Duvaklar, taraklar, yalancı elm**as***lar*..

İçleri sır tolu, iyeli san**dık***lar*..

Kuş tügü, kurama, Çin atlas yas**dık***lar*..

Her biri ‘eski’ deb cıyıla mun*da,*

Satıla, cañıra, kutlana soñ*da*..

Bakıra tellalçık sakallı bir kar**t**:

-‘Tatarga ticaret yaraşır cemaa**t**!’

Alayık, satayık cılınsın baz**ar**,

Ayt bir şiy Men Abid, ka öksür Gaff**ar**!..

Satalar, alalar birbiriñ esk**i***sin*,

Birbiriñ duasın, birbiriñ teps**i***sin*..

Kol koldan keçe şay eskire şiy*ler*,

Bu eski şiylermen gömüle kişi*ler*..

Töşelib o eski kilimge ke**çe**,

O eski filcandan kahvesin i**çe**..

Sarıla o atlas yorganga yah**şı**,

Mezadlık yasdıkga sarıga ba**şı**..

O keçe kene şu tüşlerni kö**rer**..

Kene şu falname, eski tabirl**er**..

MEZAD II

Alçak üyden en**kiy***ib*,

Yipek, yıbrışım **kiy***ib*,

Kolunda legen, kum**an***lar*,

Omzunda şallar, yorg**an***lar*,

Çıka tellal tüşüncemen, k**aygı***man*,

Selam bere her ötkenge s**aygı***man*!..

-Ogur ola Kurtali akam!.. B**akır***a*,

Herkes biraz soraşdıra, ç**akır***a*..

-Alıñız ey ! Ümmet Mamet **al***ıñız*!..

Taze mallar alıb, toplab k**al***ıñız*!

Parıl-parıl parıldagan, farfur çini filc**an***lar*!..

Yipek gölmek, hesab yüzbez, atlay, şaliy kaft**an***lar*!

Kalaylı kazan, savatlı sini, sadefli kürsi, altun f**es**,

Az kullangan yeñi mallar, tüşünmesin alsın herk**es**!..

Munav tesbih, sizge ömür, yetmişlik bir im**am***nıñ*!

Munav kazan, halerden ketken kud**am***nıñ*!..

Şaliy kaftan, atlas yorgan ‘ince’den ölgen Güls**üm***niñ*!

Toyundan burun özüm satdım; kiyevligim, öz**üm***niñ*!..

Muna kaşık sof**ra***lık*!..

Muna sahan, bir sı**ra***lık*!..

Muna poşu, muna elbez,

Muna yüzbez, muna fes!..

Muna mevlüd, ta’birname, mamediye, müsfyançün ı**ım***lar*,

Karınca duva, kulunç sohta, ayle etne tıls**ım***lar*!..

Koldan kolga keçe şiyler, üydekisin çak**ır***a*,

Eski kele Kurtali’ge, ala Kurtiy cañ**ır***a*..

Eski tesbih k**ol***unda*,

Namaz kıla Hak y**ol***unda*,

Eski kazan şakırday, pişe kene şu bot*ka*;

Kene şu eski cezbesin süre od*ka*!..

Kene şu kart tell**al***dan*,

Meyit m**al***dan*

Algan şiymen toy ete, işin *köre*..

Kapana eski yorgannı, eski tüş *köre*..

Kene şu ta’birnamemen ta’birliy tüşü*n*,

Hayırga yoray gelecegin, bu günün ve geçmişi*n*..

MÜSLÜMAN BALASI, MÜSLÜMAN BALASI

Bütün şark sarhoş, dernekde, toyd**a**,

Çubugun savura, afyonun cut**a**..

Keçeler sırlı, günahlı, ess*iz*,

Uzakda cılay, bir bala eş*siz*..

Müslüman balası, Müslüman balası..

Keçmişi yalan, bugünü bul**ut**..

Kelecek: Şansız bir tahta tab**ut**..

Bütün şark kite mezarga c**an***lı*,

Bir bala tuva, avuçu k**an***lı*..

Müslüman balası, Müslüman balası.

Biñ üynüñ her kün tavanı ç**ök***e*,

Her keçe ölüm mezarga t**ök***e*,

Biñ yüklü hatun, balasın b**uv***a*,

Bir bala kene gizlice t**uv***a*..

Müslüman balası, Müslüman balası..

Mevtalar çüriy, kanları kurı*y*,

Erenniñ türbesi, baştaşı iri*y*.

Kene de birevi cetişe şar**k***dan*..

Kene de birevi töñülmiy ha**k***dan*..

Bir çoban balası, Müslüman balası..

ONU DA KÖRGEN BU KEDAY

Çöllerde yürgen çal ko**ray**,

Korayga külgen kök sa**ray**,

Kök sarayda koñur b**ay**,

Onu da körgen bu ked**ay**.

Kırım'da bolgan kırk *yigit*,

Bagdad'da bolgan beş *yigit*,

Kazan'da bolgan kaç *yigit*,

Cümlesin körgen bu keday!..

Azavga akkan say Salg**ır**,

Salgır'nı tapkan kart Çat**ır**,

Çatır'da adaşkan köp fak**ır**,

Onu da körgen bu keday!..

'Mekke'den esken kıbla y**el**,

Kıblaga ketken köp peç**el**,

Hepsine yetken bir ec**el**,

Onu da körgen bu keday!..

Dünyanı tutkan sert demir,

Demirni vatkan toz k**ömür**,

Hepsinden kavi şu **ömür**,

Onu da köre bu keday!..

'Üsküt'de bilgi sa**ç***kan yaş,*

'Temirci'den u**ç***kan yaş.*

'Kerç'den yelken a**ç***kan yaş,*

Onu da köre bu keday!..

OY SUVUK ŞU GURBET

Oy suvuk şu gurbet!. Ateşsiz, nursu**z,**

Turmuşu bizlerge köñülsüz, cırsı**z**..

Bülbülü cırlasa, muñlarım **art***a*..

Sescigi azgana 'Borlu'ga t**art***a*..

Tavların karayman 'Çatır'ga o**şa***y*..

Közlerim caşara, kalbim cum**şa***y*..

Bulutlar karara akrın, ak**rın**..

Tabtayman, yalıñız, tozlu colla**rın**..

Tüşkende cavunu şuvuldap, kuyu*p,*

Öpkende közümnü sıypalap, süyü*p*..

Oylayman anamnıñ o bol köz y**aş***ların*,

Yurtumnuñ uzakda kömülgen c**aş***ların*..

Columda külümsiy Karay kızları..

Közlerde oñganlık, süygü izleri..

Oşata olarnı bahtsız Esma'g**a**,

Karamay keçemen kaygıra, kaygır**a**..

Melevşe, karanfil, sarmaşık her y**er**,

Gülleri açılgan, yapragı katm**er**..

Gülleri bek kızıl, ah nasıl kız**ıl**!

Kızılnı neçün şay süyemen bıy**ıl**?

Kızıl da curtumnuñ yaylası, k**ır***ı*..

Kızıl da bu yılnıñ taşkan 'Salg**ır**'*ı*..

Kızıl da 'curt' degen yüksek mañl**aylar**!

O 'Yeşil Ada'nı kızılga boy**aylar**..

Süyemen bu renkni eren ren**g***i deb*,

Erenler betinde curt örne**g***i deb*..

Menim de kızılga boyansın mañ**nay***ım*,

-Gizlice kömsünler körmesin a**nay***ım*-

Bayramda seyranda Tatar k**ız***ları*,

Kün körüb oñmagan tañ cıld**ız***ları*.

Koparıb taksınlar kök**rek***lerine*,

Curt aşkı tolar tez cü**rek***lerine*..

Ölemiz olarnı oñg**ar***mak için*..

Tatarnı tahtına çıg**ar***mak için*..

Ya 'Curt'nı korıy da süremiz **ömür**,

Ya 'Curt' deb cana da bolamız k**ömür**..

ÖZ ÖZÜME

Kecelermen yuku **al***may*,

Kitabıñnı cerge s**al***may*,

Tüşünmeseñ, kıd**ır***masañ*,

Yurtuñ içün kayg**ır***masañ*,

Senden yahşı sohta b**ol***maz*.

Başıñ, köñlüñ asıl t**ol***maz*.

Basık üyde ömür s**ür***gen*,

Türlü dertmen köñlü ç**ür***gen*,

Tuvganlarıñ s**üy***almasañ*,

Olar içün k**üy***almasañ*,

Emgeniñ cok anay s**üt***ün*,

Eşitkeniñ çın ög**üt***ün*..

Yad ellerde toy bo**l***ganda*,

Ak çadırlar kuru**l***ganda*,

Sen hücreñe kap**an***masañ*,

Ökünmeseñ, cıl**an***masañ*,

Yalan ‘Süyem!’ degen tili*ñ*,

‘Candım, küydüm!’ degen köñlü*ñ*.

Derd, kayguda, yoksullukt**a**,

Daim künsüz, şay kullukd**a**,

Öz faydañdan ö**t***almasañ*,

Curt savlıgın kü**t***almasañ*,

Cigitlikte ne işiñ b**ar**?

Derdsiz bola mı cigit Tat**ar**?

En zararlı bir zam**anda**,

Baş omuzda sallang**anda**,

‘Tatarman!’ deb and i**ç***meseñ*,

Birkaç künden vaz ke**ç***meseñ*,

Camilerge ayak **at***ma*!

Kur’an’ga hiç el uz**at***ma*!..

Yarın bu halk karuv **al***may,*

Yücelerde saray s**al***may,*

Türlü yadga ırgad bo**l**s*a,*

Adı, sanı şay coyu**l**s*a,*

Kal! Şay Tañrı lan**et***inde,*

Yad ellerniñ bir **çet***inde*..

RAST KELE

Tuvdum Kırım’da, Karasubaz**ar**’*da,*

Cılanday ceşil bir calancı bah**ar***da*..

Her miçem tekmil, közlerim a**çık**..

Başımnı sıkmadı ebanay karı**çık**..

Tuvalmay öle edi balalar, ö**l***e*..

Men kaldım bir çette şulay rast ke**l***e*..

Hocaga berdiler kurtulmak içü**n,**

‘Yal bermiy, aktara,’ deb ‘üynüñ içi**n**.’

‘Kemigi özümnüñ, etçigi seniñ!’

Paylaşdı babayım, hocam Kurtpedin..

Bugün de süyegim, etim yerind**e,**

Ayrılmaz körünse, inan rast kel**e**..

Azgana okudum, canım tar**sık***dı,*

Amme’de hoca bir tilimni **sık***dı;*

Künlerce cıladım, özüme k**aytalmay**..

Şu kündür, bu kündür dogrunu **aytalmay**..

Deseñiz koluñ yazmaga bi**l***e,*

Kur’an öbiyim; bu da rast ke**l***e*..

Bir rüzgar esdi cadlarga tüşdü*m,*

Cadlarnıñ mayıman kavrulub pişdi*m,*

Sökmege bilemen yavropa **il***inde*,

Yalanlar aytmasın ulema t**il***inde*;

Kökregim tüyemen, halklar egi**l***e*..

Balaban kişimen; muna rast ke**l***e*..

Azgana cüriyim ümütüm büyü**k**,

Bu dünya bek hucur, halkları kiyi**k**..

Tutturur bir kün de kolumdan m**enim**,

Soratmay, aratmay aytkan, etk**enim**,

Kezdirib kollarda mahale, maha**le**..

Padişah yasatır agam ‘rast ke**le**’..

Çürük şu toprak inanıb b**olmay**,

Çeçek cok bu cerde turalgan s**olmay**..

Korkaman bir saba dügünge k**et***kende*,

Toylarda kurulub cigitlik **et***kende*,

Endirir bir sille, soñ küle kü**l**e

Attırır çukurga yavur ‘rast ke**l***e*’..

SEN DEÑİŞME

Sen deñişme, muradıñ uçu**n** *bolsa*!

Ömrüñde her şeyiñ curdçü**n** *bolsa*..

Barsın yıllar aylansın bilgenid**ay**,

Barsın colun şaşırsın cıldız, kün, **ay**..

Sen aylanma, dostcugum, halk c**ol***undan*!

Doğru kara, hiç ürkme sag s**ol***undan*!

Halkka bayram, şenlikler b**ol***gan eken*,

Yad ellerge oñganlık t**ol***gan eken*,

Sen unutma mukaddes ked**er***leriñ*!

Cılab ösken o viran öz c**er***leriñ*..

Kördüñ herkes deñişken hat**ır** *içün*,

Sınganday bir cıllı çad**ır** *için,*

Sen unutma sürünmek y**ek** *bolganın*!

Hak colunda cangıznıñ b**ek** *bolganın*!..

SOGUŞKA DOSLARIM HAK TATAR TİLİÇÜN

Batıda, tuvuşda unutulgan köbd**en,**

Kevdesi kalın bek, tamırın der**en**..

Kart Tatar tiliniñ men kopdım h**an***ı,*

Men tuvgan balası, ölmegen c**an***ı*.

Men onuñ sesinden uyandım **endi**,

Ne beymen men endi, ne zalım ef**endi**..

Men Tatar kedayman, tilimniñ k**ulu**,

Tilimde caşagan cigitler **ulu**..

Cigitler, olarnıñ sözleri yarlıg,

Adların unutmay Türklük, Tatarlık..

Bir kece tüş kördüm bir Tatar ü**y***ünde*,

Tabirin tabdım bir çın Kazan kö**y***ünde*..

Köñlümde kaynagan, başımda t**uv***gan*,

Başımnı sıypagan, közümnü c**uv***gan*..

Duygular, oylarım Arab'ga u**zak**,

Acemge gülünç bek, hocaga ka**zak**..

Tek Tatar tilinde özüme k**ayt***dım*,

Sırrımnı, köñlümnü bu tilde **ayt***dım*..

Türedi tögülmen soy, sopum bell**i**,

Bu colda ne kadar kart keday keld**i**..

Nevai pirimdir, kedaylar b**aş***ı*,

Tatarca cırlagan bir Tatar c**aş***ı*.

Tokaylar kardaşım, bir bagçe gülü,

Menimki köñlü, menimki tili..

Tokayga kardaşlar, Tokayga turm**ay**.

Bizlerge cetişir Nevai, Tok**ay**..

İstanbul, bilemen ‘Tefrika!’ d**i***ycek,*

Arab’nıñ, Acem’niñ üstüne titr**i***ycek*..

İstanbul, Türk tilin batırdı, b**uv***du*..

Türklüknü unuttu, Türk cırın k**uv***du*..

İstanbul, sebebi bu sa**kav***lıknıñ,*

Bizlerni çırmagan bu an**kav***lıknıñ*..

İstanbul, bir leke, ak mañl**ay***ımızda*,

İstanbul, karanlık kün, **ay***ımızda*..

Kerekmiy bizlerge ne merkez, **orta**,

İstanbul menimçe her Tatar y**orta**..

Ka yerde aytılsa Nevai ti**l***i*,

Ka yerde duyulsa Tokay’nıñ köñ**l***i*,

Orası biz izgü ‘ak toprak’ bizg**e**,

Üyerde öliyim türkülü, kül**e**..

Toprakçün, taht içün soguşduk, tüşdü**k**,

Kara köz, zülf içün nelerge kirişdi**k**..

Tuvgan til kaldı tek davkesiz, öksü**z**,

Tuvgan til kartaya, ölecek kart kı**z**..

Anayıösdire ‘Ay ninni’ ç**al***ıb*,

Kart, canık cırlarman köñlünü **al***ıb*,

Öskensoñ üyrene, cad cırlar, b**ala**..

Anaynıñ cırları beşikde k**ala**..

Bu cırlar, tilegim, beşikden tursu**n**,

Mektebge, kitabga, şeherge kirs*in*..

Beşikde eştiyik birinci se**si**n,

Salagaç üstünde mezarga kels*in*.

Tuvganda balaman oysuz, fikirsi**z**,
Ölgende Tatarman bolalmam cırsı**z**..
Aytmadım bukünge**ç** bir eren bek**le**b,
Tañrıdan Nevai, Cengizler ti**le***b*.
Soguşlar sırası keldi de keç**e**,
Tuvmadı bir menden yahşırak kenc**e**..
Koşunum, dostlarım azgana b**ol***sa da*,
Kün künden elime türlü cad t**ol***sa da*
Batırlık baş kerek, başımnı sil**k***dim*,
Til, köñül cavına kılıcım çe**k***dim*:
Soguşka dostlarım hak Tatar ti**l***içün*!
Soguşka tuvganlar kerçekçi e**l** *içün*!

STUDENT

Köyde bir kün camide namazdan soñ,
Beş-on kişi koyuldu keñg**eş***mege*:
Bizniñ halk da biraz ay.. til okusun,
Bilsin biraz kazakman söyl**eş***mege*.
-Aysa mına, bir yasak işiñ bols**a**,
Kol koymakçün, cüresiñ haftalar**man**,
De İvan'ga calbarıp, de Muşu'g**a**.
-Soñ sudyanıñ çortları daha ya**man**,
Mına akaylar şay bolsa bir çare ba**r**!
Akseyitniñ ulçugu zirek, at**eş**.
Valla şu közüññnü ilip alı**r**.
Beriyik onu, üyrensin gazet, teb**eş**.
Mında ös(„) tuvarcı bolac**ag***ın*,
Bolur uçitel belki de anda kets**e**.
Neniñ içün ay.. Aytçıñız osal y**ag***ın*;

Kargı takar deseñiz kiyer şapk**e**.
‘Diniñ içün tuvul, künüñ içün.’ degen Nog**ay**.
Peygamberimiz til üyrensin dep zar kıl*a*,
Mollalarga arabi farız bolgand**ay**;
Rusça bilmek zakon dep müftü ayt*a*.
-Mollakam da şay dese aysa **endi**,
Biz cayavga, uymaktan başka kalm**ay**.
-Sen bilirsiñ kardaşım Abdıla Ef**endi**!
-Sen ne diysiñ şu, özüñ Akseyit Ak**ay**?
-Men ne diyim? Diy, garip Akseyit d**e**.
O da bolsa ocaga barmayman diy,
Ne destanda aşkı bar, ne mevlütt**e**.
Cüre kün-tün kırlarda tuvar küte.
-Ne de kopsa köñülden ey cema**at**!
Mına cavluk, taşlañız hiç oylan*may*,
Bunuñ ecri zekattan artık kat-k**at**.
Bunday savap kazangan köp bol*may*.
Da! Degende imamnıñ cavlıgın**a**,
Saganakday şuvuldap tüştü akç**a**.
Selimçikni kırlardan ake**l***diler*,
Kaşka atlar dercaga cegi**l***diler*..
Garib selim cabıştı an**a***sına*:
‘Barmayman, deb, men kazak oc**a***sına*..’
Anası da: ‘Cat ellerge cibe**r***miymen*,
Başıcıgına şapkeler kaydi**r***miymen*,
Men ketermen şay bolsa içiñizden!..’
Dep cıladı zavallı caş kelin**çek**,
Közlerinden yaş kurumay künlerge**çek**.
İki aygır toz, duman uçup k**et***ti*,

Da degende şeherge barıp c**et***ti*.

Uçiteller bek yaman kuv**an***dılar*;

Malades dep közleri yaşl**an***dılar*.

-Balamçıktan balaban cigit bol**ar**.

Dedi, uçitel, körersiñ, tokta Tat**ar**!

Birkaç yıl soñ gimnazist şnelind**e**

Selim endi köyünde şay söylen**e**:

'Vıi gaspada bilmiysiz nasıl şiy zad**aç**,

Naukadan añlamay imam bi**l***e*,

Glagolne, imyane, peredlok k**aç**,

Deseñ sizde birine şaşa, kü**l***e*.

Seyitbattallar, masallar ba**şı***ñızda*,

Puşkin'lerden, Gogol'den haberiñiz yok,

Her zaman bu perde bar kar**şı***ñızda*.

Çto eto za jizin oh neday Bog!

Ades'ke ketermen, Bog pomoj**et**

Kurtulurman erte-keç bu vozduht**an**.

Bir student bolayım, soñ kel laf **et**,

Ne poselden tıñlarman, ne duvary**an**!.

Köynüñ halkı cıyılıp cami aldınd**a**,

Gimnazistni tamuda dolandır**a**.

-Olan, bunuñ babası hırsız tuvu**l**,

İçki içmez, aldatmaz, yahşı k**işi**.

-Anası da pek şaylı, temiz köñü**l**,

Zavallınıñ cılamak osal **işi**..

-Oh, gümüşüm ketti ay beynamazg**a**.

İçken bolsam barim can*maz edim*!

-Bizniñ cıygan zekatman bolgan yosm**a**!

-Köpek bolsa bir kemik at*maz edim*!

Men sizlerge tap baştan ayttım b**u***nu*!

Bu paralar, ümütler nafle d**ep**.

Kana oca ne açmay avuz**u***nu*?

Savapların dagıtsın yüzlep, binl**ep**.

Ey cemaat toktañız, Bilgi uçsu**z**!..

Daa caşlık bar biraz kaf**a***sında*,

Tek okusun, cürmesin işsiz, güçsü**z**,

O da bolur pek yahşı sır**a***sında*..

Yıllar keçti, Selimni baht s**akla***dı*,

Halk acıdı, imamnı hep y**akla***dı*.

Bir kün Ades şahrinde rastkeliştik,

Tanış bolduk, söyleştik, pek süyüştü**k**.

O vakıtta padvalda y**aşa***y edi*.

Tapsa kiye, harcete, **aşa***y edi*.

Tar pencere aldında kögsü **açık**,

Okur edi, aldında bir lamp**açık**.

Tapmay köp kece uyku tar kapı**sın**,

Bunday küçük odada o ne yap**sın**?

Söyleşirdik sert kışnıñ tañınaç**ek**;

Bizge ne bar, körecek, üyrenec**ek**?

Közün açar, gür saçın sıypar, küle*r*,

Soñ közyaşday canıgın töker, töke*r*..

Kolun urub der edi: ‘Tatarnıñ **da**

Yaşamaga, cürmege, süy**ün***mege*,

Başka halkday hakkı bar her zaman**da**.

O da bile tuymaga, tüş**ün***mege*,

Puşkin, Gogol.. Ruslarnıñ başı, k**öz***ü*.

Lakin deme bunlarday bizde çıkmaz,

O cırcılar, çıncılar aytkan s**öz***ü*,

Hep o maden cırından çıkkan elmas.
Bizim köylü her zaman yahşı cır**la***y*,
Lakin oga kaytargan cigit k**ayda**?
Köp şiy oylay, unuta.. gene oy**la***y*,
Müşterisiz bar mı ayt asıl f**ayda**?
Tilimizde tapılır bar ömrümü**z**,
Kelgen, keçken cigitniñ güzel ad*ı*,
Eski curtlar göñlümüz, her sırımı**z**,
Din ögütü, babaynıñ nasihat*ı*.
Köp vakıtlar uzanır kum üstün*de*,
Kara Deñiz çetlerin ka**r***ar edik*,
Cırlar, oylar süygülü tilimiz*de*,
Hayallardan saraylar ku**r***ar edik*.
'Ey! der edi, kardaşım, Bavbek dostu**m**!
Şindi kumga bilesiñ neler yazdı**m**!
Dünya bunday kaç kere kelgen, keç*ken*.
Azrailden korkmagan bahtlı *bek*.
Yahşı ölüm kişini kişi et*ken*,
Açlık, ölüm, süygümen her şiyden *bek*.
Mına bizmiz fakirni öpken, s**üy***gen*,
'Allah!' degen, süymege ant etkenmiz,
Bizmiz öksüz cırıman cangan, k**üy***gen*.
Töşek, yasdık, yorganın halkka b**er***ip*,
Özü cerde catkanın köp körgem**en**,
Gene odur ayazda gögüs k**er***ip*,
Açlıkta bar lezzetni bilsek deg**en**..
Yad ellerniñ bayramı başla*ganda*,
Açlık, hasret onuñ da betin sıyp**a***y*.
Yorgun közü külgende, yaşlan*ganda*,

Biraz daha öskenin özü añl**a***y*..

Onuñ yorgun közünde, ak b**et***inde*,

Atkan tañnıñ tüsün men kö**r***emen*,

Şindi uzak dünyanıñ bir ç**et***inde*,

Onu oylay, selamım cibe**r***emen*..

Köp vakıtlar tarihni aktа**r***aman*,

Devirlerniñ çokragın kıdı**r***aman*..

Her devirniñ köremen kart an**a***sı*,

Bunday aç bir cigitniñ tar od**a***sı*.

Aç dostumdan köp devlet, nur bekl**i***ymen*,

Onuñ tutkan orucu makbul d**i***ymen*.

Ümüt ete, yakında onuñ **adın**,

Üyrenecek, caş, bala, erkek, k**adın**.

Hep fakirler tırışsın, tez bolsun b**ay**,

Aç student kalmasın türbesiz ş**ay**..

SUV ANASI

Bek köb Tatar bal**a***sı*,

Bilmiy: Kim ‘Suv An**a***sı*’..

Toktañız, men ay**t***ayım*..

Köñlüne nur ka**t***ayım*.

Suv Anası, bir kö**y***de*,

Uzak tögül: ‘Beş Ü**y**’*de*,

Tuvgan bir caş an**a***dan*,

Bir de köse Moll**a***dan*..

Kumral saçlı, app**açık**;

Adı deseñ Esm**açık**..

On caşınaç horl**an***gan*,

Onda üyge kap**an***gan*,

Aşık bolgan bir c**aş***ka*,

Burma mıyık, cay k**aş***ka*..

Molla caşnı kuvdu**r***gan*;

Kızga nikah kıydı**r***gan*..

Bir kart hacı dostun**a**;

Cibergen şay bolsung**a**..

Kız oturgan üç künçü**k**;

Bolgan şaylı kelinçi**k**.

Soñ atılgan ‘Salg**ır**’*ga*;

Bahtdan açuv al**ır***ga*..

Şindi cüre başı b**oş**;

Yaz, kış, bahar köñlü h**oş**..

Ay ‘Çatır’ga ko**n***ganda*,

Suv tirmenler tı**n***ganda*..

Suvdan çıkar, saçın çözer, tüş**ün***ür*..

Sögütlerge sırrın aytar, tög**ün***ür*..

Kara közü özlügünden i**y***er, diy*;

Baht cıldızı kökde titrer, kü**y***er, diy*..

Canıgından ak bulutlar k**arar***ır*;

Küz kelmeden caş sögütler s**arar***ır*..

Bunuñçündür ‘Salgır’nıñ şay k**ur***ması*;

Soñ kuturub, coşub, taşıb t**ur***ması*..

Bunuñ içün katında köy b**arın***may*;

Suvunda da ciyiz, keten **arın***may*..

Bütün bunlar Esmaçıknıñ **aht***ıdır*;

Oh bolsun şay!. Bizniñ halknıñ b**aht***ıdır*..

TAKDİRGE

Caş kızlarnı dört duvarga kapab k**oy***gan,*

Tek fakirniñ kısmetini aşab t**oy***gan,*

Sensiñ zalım, közüñ **çık***sın*!..

Mezarıññı seller c**ık***sın*!..

Tuvar tuvmaz sabiylerni alıb k**et***ken*..

Köb anaynıñ caş başına kelib c**et***ken*..

Sensiñ oñmaz; oñma, bi**t***me*!

Oddan başka cerge ke**t***me*.

Garib halknıñ bostanına c**avdır***magan,*

Bizniñ yakka bulutlarnı **avdır***magan,*

Sensiñ saran, kursun k**ol***uñ*!

Bilmiy kal emi! Sagıñ, s**ol***uñ*..

Birev, biraz karuvlanıb köt**er***ilse*..

Biraz küneş tabıb fakir şay k**er***ilse*..

Sensiñ künnü kırslab k**aç***kan*..

Türlü burçak, caşın s**aç***kan*!

‘Takdir bulay!.’ deb anaylar kü**y***gen vakıt*..

Cılavından taşnıñ köñlü i**y***gen vakıt*.

Sen kurula, çubuguñnu **iç***esiñ,*

Cırlay, cırlay ‘yas’ urbasın p**iç***esiñ*..

Kaç kereler collarıma çukur k**az***dıñ*!..

Kaç kereler mañnayıma yaslar y**az***dıñ*!..

Kene ozdum tuzagıñnın sıncı**r***ların*..

Tez atladım şaytanlıgıñ çuku**r***ların*..

Yemin etdim, takdir, senmen çar**pış***maga*..

Ölgençek kollarıña ya**pış***maga*..

Collarıñda menim kögsüm sed k**ur***acak*..

Közüm daim artıñdan şay cuv**ur***acak*.

Ah töşesem çal sakalıñ bir c**ol***uma*!..

Keçse bir kün kalın moynuñ, ah, k**ol***uma*!..

TALDADA YATKANGA

Töpege karadım, fabrik dum**an***ı*!..

Aşada: Maşina kıyamet-bor**an***ı*!..

Sagımda demir yol, ayagım çıpl**ak**..

Solumda bir deñiz, yalısı ır**ak**..

Ne yelken tokuycak bir arşın ip**lik**!..

Ne relske koyacak bir parça çe**lik**!..

Her ‘avto’ ötkende yüzüm kız**ara**,

‘Elektrik’ lampası ete mask**ara**..

‘Paravoz’ öküre, mıskıllay, h**or***lay*,

‘Tramvay’ yol bermiy, ‘Yol ber!’ deb z**or***lay*..

‘Telefon’, ‘telgraf’, ‘radyo’ söy**len***e*,

Hep meni tazirliy, menmen eg**len***e*..

Karañgı geceler.. ‘poyızd’ sızgı**r***a*,

Süyrekleb brevni yoldan çıka**r***a*:

-Hey! Kimsiñ ‘relsler’niñ üstünde y**at***kan*?

Aşıkkan poyızdnı şaytib tokt**at***kan*?..

‘Tez çekil yolumdan relslerden **erek**!

Maga tez maksadka yetişmek k**erek**!’

Parahod keçkende ‘mayak’dan yalaman,

Betime tükürgen köpüklü dalgada.

Karadım dostuma: Çekilgen tald**a***ga*,

Capkan çekmençigin, yatkan çalk**a***ga*..

Alaşa yorganıñ türküsün yırl**a***y*,

Dünyanı aylana, yerinden turm**a***y*..

Körgenim aytkanda kolunu silt**e***di*,

Küldi de, maga: ‘Sen hastasıñ!’ d**e***di*.

Alaşa yorganı bolur mu ozg**an**?

Deñizler keçermen ‘Lokman ruhum**an**!’

‘Sen,’ dedim ‘deñizni körmediñ uş**ay**.’

‘Sus!’ dedi ‘budala, tobanbaş, kop**ay**!’

‘Avuzum köpügü deñizdir m**enim**,

O deñizlerni men özüm tökk**enim**!’

‘Körgeniñ bir rü’ya, aytkanıñ ma**sal**,

Maksadıñ kopaymak, niyetiñ o**sal**!..

‘Vortuldak’ avto ne, geveze ‘telef**on**’?

Cümlesin basdırır fısıldı ‘felyet**on**’.

Azgana kün çıgıb taldaga tü**şse**,

Dostumnuñ başı da bir parça pi**şse**.

Ogaçek ‘tramvay’ basıb ke**çmese**,

Ya ‘lokman ruhu’man dünyadan kö**çmese**.

Ümütüm bek kaviy, o da fark **et***ecek*,

Relslerniñ üstünden turub k**et***ecek*..

Aytıñız: Bu şiyler uydurma, rü’y**a** *mı*?

Bularnı ‘Üsküt’den eşitken bol**a** *mı*?

Sudaklı o akay kerçekden uçtu mu?

Poyızdnı toktatkan kim eken? Seçdi mi?

Relslerniñ üstünden endi tu**r***acak mı*?

Dostumnu taldadan tez çıka**r***acak mı*?

TANDU

Kara kışnıñ bek karang**ı**,

Bek uzun bir kec**e***sinde*;

Tüb Çongar’nıñ baysız, biysiz

Bir köyünde cıyıldı**k**,

Ak sakallı, nur çıraylı

Bir kartçıknıñ çevr**e***sinde*
Keçmişlerni añıb, maktab
Ökünmege koyuldu**k.**
Issı soba, südlü kave,
Türlü cemiş, maylı **et,**
Tışardaki kattı kışnı,
Alayımızga unut*durdu*;
Esli, bala, cıvıldaş**a**
Bakırşa edik bek mab**et**
Kart babayçık bir karavd**a**
Alayımızını sus*durdu*:
'Susuñuz ay.. Sizge men bir
Dızman masal **ayt***ayım*,
Közleriñizni biraz kapa*b*,
Sizni cinge, erenge
Alıb ketib, tañış eti*b*,
Kene alıb k**ayt***ayım*.
Fayda bek köb sözlerim**e**
Kulagını bergeng**e.**
Erte, erte zamanlarda
Bek batır bir caş b**ar** *edi*.
Kücü ucsuz, sözü ötkü**r**
Bek bilgili, bek de şayl**ı.**
Uçkan kuşlar, akkan sula**r,**
Kartlar onu makt**ar** *edi*.
Atı toru, özü sar**ı,**
Kalpagı çal, tonu mayl**ı**..

'Atı bolgan cigitlerge

Ad ne kerek!’ diy t**ur***ganlar*,
Şay bolsa da anasında**n**
Adı bunuñ ‘Tandu’ e*di*.
Babaları Sagır Tav’da,
Arslan avlab, bars **ur***ganlar*
Bu cigitler mezarsız şay,
Kartallarday kondu, ket*di*.
Tandu tuvdu, takır cerge,
Ayak basıb, baş s**al***ıb*
Cılaganda sesi tüzde**n**
Sert kayaga **ur***uldu*
Köb horlandı, örselen*di*
Caş ekende tek k**al***ıb*,
Hey gidi hey, kaç kereler,
Moyunçugu b**ur***uldu*.
Ha balalar, unutmayı**k**,
Ahmed degen, Mehmed d**egen**
Eki tuvgan, eki batır
Kardaşı da b**ol***gan edi*.
Kardaşlıkda bular kibi**k**
Tatlı, mabet hiç kelm**egen**,
Her üçsünüñ köñülleri,
Çın süygümen t**ol***gan edi*.
Bir kün Tandu okun, cayın
Tagıb atga at*landı*;
Kökçe Tav’ga barıb biraz
Avlanmaknı oy*landı*.
‘Mehmed, dedi, sizler kalıb
Üynüñ işin k**ara***ñız*,

Colçılarnıñ, konaklarnıñ
Keregine y**ara***ñız*.
Biz bu halknıñ, Tañrı emri,
Batırları bol**amız**;
Demek onuñ keregine
Her dakkada fayd**amız**.
Men tavlarnıñ amalıg**ın**
Karab, korub cüreme**n**,
Sizge colnu, colçularnı
Karav tiyüş köreme**n**.'
Kardaşları bu sözlerden
Bek mogayıb köpürdü*ler*:
'Tek, hatunga: (Sen kal, colnu,
Üynü kara, süpür.) diy*ler*;
Cañgızlıkda batırlık bar,
Hep birlikte süygü, s**aygı**;
Biz bir ana ballarımız,
Bir de ölüm, bir de k**aygı**.'
Bulay dedi Tandu Biyniñ,
Cigit, batır kard**aş***ları*.
Tandu bu söz karşısında
Küydü, akdı közy**aş***ları*..
Dedi Tandu: 'Atlanıñız,
Bizge bir col kısmet e*k***en**,
Azrailni kıdırayık,
Kayda ölüm hazirleg**en**.'
Cigitlerni bir tutmakçün,
Bek köb süygü ke**rek***dir*.
Batırlarnıñ dostlukları,

Birlikleri siy**rek***dir*.

Kıskası soñ bu üç kardaş,

Atlandılar, kuş**an***dılar*;

Da!. degende uzaklarda

Cok boldular, sakl**an***dılar*.

Baraketib o gece bir

Tavga konak sal*dılar*,

Bir cangınday ateş cagıp,

Çevresinde yuku al*dılar*.

Keçe vaktı, hiç ömründe,

Od körmegen türlü kiy**ik**

Sızgırşdılar, cırlaş*dılar*

Batırlarga etib şenl**ik**..

Tandu, bir ok ‘Hoş bulduk!’ de*b*,

Kiyiklerge ba**gışla***dı*,

Köb tülber de kurban boldu,

Tav perisi al**gışla***dı*,

Tan atkanda tavdan çıgı*b*,

Bir togayga epr**en***diler*;

Bu togayda kişneb turgan

Bir at körüb sesk**en***diler*.

At katında kanga pişken

Bir caş cata s**er***ilib*,

Kılıç kından yarım çıkkan,

Yayı kalgan k**er***ilib*..

Caş bularga, can bergende,

Küldü, hatır s**ora***dı*;

Tandu başda, bunu caşnıñ,

Merdligine c**ora***dı*.

Da!. degende caşnıñ betin
Al cavlıkman s**il***diler,*
Bu caş cigit tuvganları
‘Alyuk’ eken b**il***diler*.
Köbke ozmay ‘Alyuk’ ecel
Melegimen uz**laş***dı*;
Oñ kolundan bir kagıdcık
Tüşdü, kanga bu**laş***dı*.
Kagıdcıkga yazgan birkaç
Sözün biz de k**ara***yık,*
Bu ölümnüñ, karsanbanıñ
Nigizine b**ara***yık*:
‘Menim ana karındaş**ım,**
Tuvgancıgım batır Tandu..
Menim cab caş cıldızçıg**ım**
Biyerçikde tüşdü, candı.
Eger menim kanımnı se**n**
Kanlar tögüb **al***masañ*
Cer yüzüne cav kanında**n**
Kara tavlar s**al***masañ*
On barmagım on caş bolub,
Senden hakkın ti**l***iycek,*
Namussuzluk, mezargaçek
Cüregiñni tiş**l***iycek*.’
Tandu, caşnıñ bu sözlerin
Okumadı, añn**a***dı*..
Kökge karab: ‘Ey ya Rabbim!’
Dedi, kökler çıñl**a***dı*.
Batır Tandu, okuvda da

Yaman zalım, ötkü**r** *edi*.
Hak kitabın, avuzdan şay
Suvday agıb oku**r** *edi*.
Amed, mehmed Alyuk içün
Keñ bir mezar k**az***dılar*,
Katındaki sert kayag**a**
Kim ekenin y**az***dılar*..
Tandu imam boldu, mevt**a**
Namazını kıldırdı;
'Yasin' çıkdı, talkın be**r***di*,
Cennet yolun bildi**r***di*.
Duvadansoñ cavnı izleb,
Kuşday uçub k**et***diler*..
Bir zaman soñ tav için**de**
Bir kalege c**et***diler*.
Kale içinde eki Emegen
Karıları nagış iş**li***y*.
Ekeviniñ közleri **de**
Bir colçını karay, iz**li***y*..
'Sizge aşaycak kişi kerek'
Dedi Tandu bul**ar***nıñ*,
Başlarına taşnı üydü,
Yüz arşınlık dıv**ar***nıñ*..
Bir gemiday beşiginde
Balaları yuklay **e***di*.
Tandu: 'Bunu asrab, karab,
Kişi etermiz caşlay.' d**e***di*.
Meger biyer Kar Tavınıñ,
Cin eliniñ ken**ar***ı eken*..

Cavun, cıldız, cel, sazagan,

Caşın, boran puñ**ar***ı eken*.

Akşam catdı, kün kavuşdu,

Ak kanadlı caş kız**lar**,

Kale içinde oynaşdı**lar**,

Feslerinde cıldız**lar**..

Kara atlas kiyimleri,

Belinde al kuş**ag***ı*,

Tuvalmagan körpe kozu

Terisinden kalp**ag***ı*

Caş dilberniñ degeniday,

Boyu, posu, közü, k**aş***ı*

Burma mıyık, burma kekel,

Arslandayın Çongar c**aş***ı*..

Hurlierni, perilerni,

Kızışdırdı, k**üy***dürdü*..

Cedi atasın algışlatdı..

Tilin, curtun s**üy***dürdü*..

Perilerniñ kanadlangan

Soylarına kem **at***dılar*;

Koran tebib, çıñlar aytıb

Kaf Tavını çıñl**at***dılar*..

Tandu batır bek tüşürüb,

Çıñladı bu p**eri***lerge*..

Cinler de öz tiller*imen*

Cilvelendi ç**eri***lerge*..

Bu batırlar periler*men*

Bal, may bolub oturga**nda**

Birev keldi omuzu**nda**

Doksan selbi, tokuz ma**nda**.
Mandalarnı bükleb atd**ı**,
Tübsüz kuyu bir kaz**an***ga*
Selbilerni yonga etib,
Ateş berdi bir orm**an***ga*.
Kale içinde caş Emegen,
Bunu tuydu, şay b**akır***dı*:
‘Ay kart obur, bu yagmac**ı**
Tatar’larnı kim ç**akır***dı*?
Bular munda Emegen’niñ
Aslı tüsün k**oy***madılar*,
Tek özümnü, perilerni,
Tabtamadı, s**oy***madılar*..’
Bu vakıtda caş batırlar,
Birer peri tizi**n***de*
Esirgenler ne ahret,
Ne dünya bar közü**n***de*.
Sezgek Tandu bu sözlerden,
Başın silkdi, u**yan***dı*..
Kılıçını bir siltedi,
Her yer kanga bo**yan***dı*..
Periler hep ötin kusdu,
Ay colundan ad**aş***dı*,
Mezardaki kart batırlar,
Birbirine kar**aş***dı*..
Taş kaleniñ kara tunç*dan*
Kapuların uf**at***dı*
Tavday bolub turgan üç kör
Emegenni uçr**at***dı*:

‘Atış, tutuş, soguş, küreş..

Ne tileseñ haz**ır***man*,

Cin, periden, cavdan, tav*dan*

Tartınmagan bat**ır***man*..’

Dedi Tandu tişlerin**i**

Kayrab turgan Emeg**en**’*ge*;

Kol köterib dua etd**i**

Kırk azizge, yedi er**en***ge*.

Atışdılar, soguşdular..

Küreşmege kaldı soñ i**ş**..

Vay başına Emegen’niñ,

Ayagını bassa kıyı**ş**..

Tüb Çongar’nıñ küreşmede,

Bar usulun bilgen b**atır**,

Irgakçıman belin kır*dı*

Emegen’niñ çatır, **çatır**..

Cañbaşka aldı ‘Ay!..’ dedirtmiy

Takır cerge sapla*dı*..

Mindi üstüne cav köznü,

Ölüm tüsü kapla*dı*..

‘Şindi, dedi, ayt karayım

Tuvganımnı öltir**gen**,

Sen mi bolduñ? Yoksam saga

Tanış başka Eme**gen**..’

Közyaşların töküb aytdı,

Ölüm tatın tuygan faki**r**,

‘Hoş keldiñiz, suçum büyük

Soralmadım hal ve hatı**r**..

Alyuk degen tuvganıññı

Men urmadım, hiç kö**r***medim*

Sizniñ halkdan hiçbirine

Oyt!. Etmedim.. Kol sü**r***medim,*

Tek bir kere bizniñ yak*nıñ*

Bek aytuvlu perisind**en**,

Eşitdim ki cin han*ınıñ*

Caş kızına köñül berg**en**.

Bu kız içün alayımızd**an**

Batır, zengin, tülki, tülbe**r**

Bir Emegen mırzasım**an**

Tartışkanlar, künneşkenle**r**..

Bolsa bolsa o çarpkandı**r**

Tuvganıñnı mırz**ayım**;

Muna şindi onuñ turg**an**

Cerin sizge ayt**ayım**..

Bu Emegen kar cavdı**rgan**,

Bulutlarga tiyib tu**rgan**

Safi tuncdan bir kale*de*

Ak mermerden saray ku**rgan**

Sayısı cok maldan başk**a**

Üç baş kaşka atı da ba**r**:

Birinci at bir üç kün*de*

Bar dünyanı aylana**r**.

İkincisi bu colnu bi**r**

Bütün künde dolan**a**,

Üçüncüsü bir künde üç

Aylangansoñ huylan**a**..

Yad bir kişi yakınlaş*sa*

Bu üç atı kişneb başl**a***y*:

At iyesi bunu tuys*a*
Tez kalege çıkıb kar**a***y*.
Emegen'niñ özü de b**ek**
Ok atmakda kamil k**işi**,
Onuñ ile boy ölçüşm**ek**,
Tögül hiçbir adam **işi**..
-'Bu kalege nasıl etib
Canaşmalı?' dedi Ahmed.
-'Bunu aytmak hem mırzama,
Hem yurtuma bir hıyanet.'
-'Aysa, dedi, Tandu batır
Seni bizler sav taşlas**ak**,
Belki bizden birevine
Bir zararıñ tokunac**ak**;
Seniñ bu soñ aytkan sözüñ
Men bek dogru, hak kö**r***emen*
Bunuñ içün seni şindi
Kart babaña cibe**r***emen*.'
Emegen'niñ cesedine
Çavkelerni bekçi taşl**a***b*,
Teprendiler uzaklarga
Toz çañgıtıb, tavlarga tapt**a***b*..
Tañ atkanda cetişdiler,
Kılıcların kayray, kayr**ay**..
Kalay etib, kaysı coldan,
Cigit sırrın aytmak bolm**ay**..
Bek balaban, bek de körük,
Algı Emegen mırz**a***sını*
Hiç kınamay öltirdiler

Af etdiler gün**a***sını*..
Malın, mülkün çıpl**ak***larga*
Öleşdirib bitirgensoñ
Kaşka toru aygırlarman
Teprendiler uz**ak***larga*..
Batırnıñ köb malı bols**a**
Korkaklıkga tüşüb b**aş***lar*;
Batır kişi atdan başk**a**,
Ne mal alır, ne mal t**aş***lar*..
Bularnıñ men kalay batır
Bolganını ay**t***almayman*
Batırlık bir hak bergisi,
Men tübüne ce**t***almayman*..
'Şindi sıra cin hanınıñ.'
Dedi Tandu, atın sıypab.
'Cin hanından kız alaman,
Kılıcımnı kuda yasap.'
Köbke ozmay ulu Tañrım
Bu tilegin kabul **et***di*,
Cin hanınıñ sarayına,
Birkaç künde keldi, c**et***di*..
Atdan tüşüb çepkenin**e**
Aruv etib b**ür***ündü*,
Bek balaban bir pençer**e**
Tübünecek s**ür***ündü*.
Üy içinde altun, inci
Tuyaklardan taht kurul*gan*
Kadı, imam, ulu baylar
Yaş periler hep cıyıl*gan*.

Bular bizniñ kişilerg**e**
Bek yakından oşab ket**e**
Bizniñ halkdan tek kuyrugu
Moynuzları ayırd et**e**.
Kimisiniñ saçları *bar*,
Yer süpüre, toz kötere**,**
Kimisinde bir sakal *bar*
Hak! Degende kökge tiy**e**.
Kuyruklular kurulganlar,
Boynuzlunuñ boynu bük**ük**.
Bularda da ayrı tuv*gan*
Mırza-kara, büyük-küç**ük**..
Eksik tögül içlerinde akıllı d**a**
Fal karagan, kitab aç*gan*,
Avuzundan odlar saç*kan*
Nice alim, nice soht**a**..
Kimisi bir kıldan arkan,
Ya ki çöpden köprü yas**a***y*
Kimisiniñ bir sözünde,
Nice kaşkır, köpek caş**a***y*.
Herkes bir iş tabıb hang**a**
Öz başını sıypatmakd**a**,
Bu bir yakda Tandu batır,
Han kızını aldatmakd**a**..
‘Kök töbeli saray salıb
Al duvaklar kiydi**r***irmen*
Kırk küngeçek toylar yasap,
Tüb Çongar’ga nam be**r***irmen*.’
Dedi Tandu cin kaniyge,

Kaniy buga razı bolu*b*

Atga mindi batırlarman

Bazı cılab, bazı külü*b*..

Birkaç kün soñ sav, selamet,

Tüb Çongar'ga cetiş*diler*;

Davul, zurna, al duvakman

Tañrı emri birleş*diler*.

Biz de toyda sagdıç bolu*b*,

Köb yararlık kös**ter***gemiz*

Nice peri süzüldürü*b*

Al kelinni kö**ter***gemiz*.'

TAÑGA DOGRU

Karangı gece... Yıldız yok, yer kö**rünmiy**;

Baykuş yırlay damlarda, selbil**er***de*..

Gece kuşu fırılday şay kim**er***de*,

Kene sürem atımnı hiç sü**rünmiy**..

Hiç de yigit lahidlerin taptamaz at**ım**,

Ocagına Urusnuñ kişneb g**eçe**..

Urusnu tab uzakdan közüm s**eçe**..

Tañga sürem atımnı adım ad**ım**..

Belki şimdi ölümde, sarpda y**ür***em*,

Uruslarnıñ üstünden oklab geç**e**..

-Tañga keter kıska, uzun er bir gec**e**-

Men atımnı tek tañga, tañga s**ür***em*..

Esir halknıñ össün bir al g**ül***leri*!.

Şimdigeçek tavşanlar yürgen tav*da*,

Arslanlarnıñ kokusun tuyub tañ*da*,

Açılsın tili, söylensin bülb**ül***leri*!..

Andım menim atımnı tañga sürm**ek**!:

Bunuñ içün kavga da, karsamb**a da,**

Uruslarman hiç bitmez kan dav**a da**..

Boynumnuñ borcu menim tirmek bil**ek**!

Tañga yetib ‘Çolpan’ga çap**çıla***yım*!

Kamaşsın közüm, kör bolsun hak nurundan

Bir mezarlık yer algaçek sınırından,

Tañga taba atımnı kam**çıla***yım*!..

‘TATAR TÖGÜLMEN!’ DEGENLERGE

Süglün cılınıñ dördüncü **ay***ında,*

Macarlar Eli’niñ bir kızgın c**ay***ında*..

Cetişdi Batu Han Kart Dunay b**oy***una*..

Haberler ciberdi yavurlar s**oy***una*..

‘Habersiz keldiler, deme soñ düşman,

Atıñnı egerle, yayıñnı kuşañ!.’

Yavurlar, dinleri Tatar’dan ay**rı**:

Frank’ı, German’ı, o mürted Maca**r’ı**..

Bekletmiy cetişdi, külüşüb, o**yna***b,*

Collarda tusnaklar, elçiler ka**yna***b*..

Haçların takdılar öpüb moyu**n***ga,*

Kör, topal erenler hep keldi cıyı**n***ga*..

‘Barbarlar, bularnıñ soguşu **oyun**..

Din, bilgi kolıman kırayık s**oyun**..’

Diy edi Yavropa, bu yavur hop**pa**..

Tatar’dan körmegen bir yahşı so**pa**..

Tatar’lar turdular çınların c**ırla***p,*

Yayların, atların altunman s**ırla***p*..

Bir soguş boldu şay.. Ah Acem k**ör***se*!.

Firdevsi bulardan bir destan **ör***se*!

On kere saldırdı cavur şay gü**rle***p*,

On kere kanıman yerlerni ki**rle***p*...

Oy Tatar balları bar edi c**enk***de*..

Bularnıñ torunu Cengiz'de, L**enk'***de*..

Tütme tüt boldu ay bayraklar k**ol***da*,

Koraylar toz boldu, sel akdı c**ol***da*..

Ay urdu cigitler narasız, s**essiz**..

Bir künde cıgıldı Yavropa **essiz**..

Yetmiş bir milletiñ boynunu eg*di*,

'Amenna!' dediler, Batı Han ceñ*di*..

Batı Han kolunda kemigi, et**i**..

Yavropa o vakıt 'Tatar'man' diy ed**i**..

O akşam bir dügün yasadı Tat**ar**,

O akşam kerekmiy yıldızlar, ayl**ar**..

Çın Tatar bulardır, kaytarma bi**l***gen*,

Tatarca cırlagan, ölümge kü**l***gen*..

Bar Tatar tek bugün c**aşa***gan bolsa*,

Bugünçün tuvgan da **aşa***gan bolsa*..

'Biz Tatar tögülmüz!' diy bugün dönm**e**..

Elbette tögülsüñ ay bayguş köl**e**..

Sen bugün oytalık, ırgadsıñ, çob**an**!

'Tatarman!' deseñ de tabılmaz inang**an**..

Seniñ bu inkarıñ korkudan ke**l***e*..

'Men Tatar tögülmen!' Yavropa kü**l***e*..

Azgana yüregiñ bolsa tek seniñ,

Añnasañ cigitlik ne ekenin..

Tanısañ Batı'nı, Cengiz'ni yah**şı**,

Agardı közleriñ o kirli ya**şı**,

‘Tatarman!’ der ediñ kökregiñ t**üy***üp*,

‘Tatarman!’ der ediñ öz tiliñ s**üy***üp*..

Sen Tatar tögülsüñ soguşda bo**l***may*,

Bir Batı çıgıb da kamşısın a**l***may*..

Tatarsıñ toy bolsa, tac, taht k**ur***sa*,

Bir Cengiz kopub da ayagın **ur***sa*..

Soguşdan burunda her sözü ink**ar**,

Soguşlar bitkensoñ alayı Tat**ar**..

Kabışkan betiñde bolmasa esk**i**,

Batırlar soyunuñ al kanı, süyeg**i**..

Bazı bir sözüñde bolmasa iz**i**,

Burungu cigitler duygusu, ses**i**..

Oşasañ bütünliy düşmanga, cavg**a**,

Hiç tüşkün körmesem kılıçka, atk**a**..

Seniñmen der edim men de: ‘Cok Tat**ar**!’

Batı’man, Cengiz’men kömüldü barab**ar**..

TINÇ TATAR ÇÖLÜNDE

Tınç Tatar çölünde ot bi**t***megen*,

Ne makbul yemi**ş**!..

Köp vakıt bu yoldan yigit ö**t***megen*,

Yolları kıyı**ş**!..

Tınç Tatar çölünde köyler yap**ıl***gan*,

İnsanlar ürk**ek**,

Yigitler, sessiz mezarga cıy**ıl***gan*,

Balaları zeyr**ek**!.

Tınç Tatar çölleri, suvları i**ç***ilmiy*

Uçsuz, bu**cak***sız*!.

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan ke**ç***ilmiy*,

Odsuz, o**cak***sız*!..

Tınç Tatar çölüne bir boran ker**ek**,

Bakalar s**us***ar*!.

Baykuşlar, añsızdan tuvsa bir erk**ek**,

Ödlerin k**us***ar*!.

Tınç Tatar çöllerin kurgaklık sarg**an**,

Kan kerek, k**an**!.

Burada herkes koy, sıgır, ya tavş**an**,

Haygidi bir arsl**an**!.

TOKAY ŞARABI

Kene de kayırdım taliniñ k**ol***un*,

Kene de çevirdim künlerim c**ol***un*..

Kene de şen çıga cırlarım kök**ge**,

Bir Macar güzeli şarabım tö**ge**..

Kart Tokay şarabı, bir altmış caşın*da*,

Köpüre, şapıra, kaynay karşım*da*..

Bir hüsar salgan küpüne küp*den*,

Kaynatkan yahşı, od bergen tüb*den*..

Kart hüsar ketken azadlık ceng*ine*,

Atılgan düşmannıñ en kavi beg*ine*..

Kart hüsar tüşken bolur deb yarın,

Şarabım nasibi bir canık Tatar'nıñ..

Men keldim 'kısmet'men yelkenim **aç***ıb*,

Her Macar kalbine süygümnü s**açıb**..

Şarabım tiledim, berdiler, m**una**:

Bir Macar yosması toltıra, s**una**..

Ama men hüsarga borçlu k**al***mam*,

Cigitden bahşışnı bedava **al***mam*..

Çoban da şi'rine kart şarab sa**l***a,*

İçkenniñ tamırına cigitlik to**l***a*..

Kart Tatar kaygusu acı etse bir**az**,

Köb Tatar ümütü, köpürtür, turm**az**..

Yüz sene taşlañız şiirim t**ur***sun,*

Taşımda carimniñ közyaşı k**ur***sun*..

Sunulsun soñ bir caş nesilge bul**ar**,

İçilsin 'Divin'den 'Kaşgar'ga kad**ar**.

Birkaçın şarabdan başı da a**ylan***sa,*

Hatırlar, kadeler kırsa, hu**ylan***sa*..

Bu günah tögüldür ezelden berli,

Uçunlar babında şulay deb yazılı:

'Köb körgen kart şarab sayı**l***mak kerek,*

Emrine her yerde uyu**l***mak kerek*..'

Kart Tokay şarabı, Tatar'nıñ şii**r***i,*

Divin'den Kaşgar'ga cürmeli em**r***i*..

Divin'den Kaşgar'ga cürmeli em**r***i*..

TOY

Oynadılar çıñlarman, ö**t***kenlerday,*

beg**en***diler*..

Aylandılar cenk, akın e**t***kenlerday,*

egl**en***diler*..

Azbar biyaz, ay yarık, körinmiy k**öz***ler,*

etneli to**y**..

Şar-gur, sefa, ses-seda, işitilmiy s**öz***ler,*

yıkıla kö**y**..

Ölgen Asan yerinde, ölü Söyü**n**,

oynay bügü**n**..

Dümpüldiy davul, şakırday bakır, çoyu**n**,

yasay dügü**n**,

ete sıyı**n**,

yıka üyü**n**..

Ayt! Oyt!.. Anañnı, babañnı... Men arslan, kapl**an**!..

Fit!. Çıka birden, yakın bir yerden şu belli tavş**an**.

Alayı susk**an**,

ötlerin kusk**an**,

köşege pısk**an**!..

-Ay men bilmedim, ay men körm**e***dim*..

Anamda kusu**r**..

Efendi, mazin, şahid men **e***dim*!

-Akayda özü**r**,

-Apakay püsü**r**;

-Şeriat bili**r**!.

Devrile kazan, söne ocak, tutuşa ba**ca**,

od bola kömü**r**..

Ekinci nikah, üçüncü koca, kene kart o**ca**

Üyrete ömü**r**,

azirliy teneşi**r**,

kazdıra kabi**r**!..

TUVDUM BİR ÜYDE

Tuvdum bir üyde, töbesi çamu**r**;

İçinde kül bolgan nice caş ömü**r**..

Tüşündü, oylandı, odsuz koranta:

Ölse de şay bela, ölmiy kalsa d**a**!

-Tükancı Kosta'ga borcumuz bek kö**b**;

Cibergen tünevin balasın, sögü**b**!

Çorbacı arttırmay bir kapik bi**l***e*!

Tileseñ, bakıra; calbarsañ kü**l***e*!

Kelgen de kış endi, ökürüb ‘B**uv**!’ *deb*;

Baracak bir yer yok, ‘Bir yutum s**uv**!..’ *deb*;

-Aytmaçı bolmaycak şiylerni, an**ay**,

Kimseniñ kısmetin kıtmagan, Kud**ay**!..

Azgana esimni cıygansoñ t**ur***sam*,

Azgana yip tapıb keryamnı k**ur***sam*,

Balaga, özüme Tañrım b**er***ir*;

Elbette caşaycak bir col köst**er***ir*.

Karasa, sabiyniñ ne güzel k**öz***ü*!

Bir avuç nur sanki başçıgı, **öz***ü*!

Tokta sen, babası, bir cigit bol*ayım*!

Atlanıb bahıtnıñ saçın culk*ayım*!

Közçügü bar da, b**aş***çıgı bar*;

Kalemmen sızganday k**aş***çıgı bar*!

Aylansın, anası b**aş***ından, Allahım*!

Közünden, saçından, k**aş***ından, Allahım*!

Bayramda Bekirim, galoşsuz k**al***masın*!

Bay halknıñ balası mıskılga **al***masın*!

Koñşu da, bir yolcu keten soray, d**iy**,

Karayım, belki oga satarman bir ş**iy**!

Sen otur cılama, oku, duva **et**!

Hecele ‘Ammen’ni; oku, üyren ‘Tebb**et**!’,

Belimde al kuşak, saçagı oyn**ay**!

Başımda çal kalpak, terisi bozd**ay**!

Mıskılcı, şakacı begene her k**im**!

Çobanga bu kadar caraşsın kiy**im**!

Babayman ketemiz camige her sab**a**,

Mahfilde kart mazin, katına al**a**!

Okuyman cürekden Tañrı s**öz***lerin*;

Üstümde köremen melek k**öz***lerin*!

‘Amin!’ degende Tañrım kö**r***e*!..

Köñlümde ne tilek, tuygular cü**r***e*!..

Anayga kelemen caşlı közler**men**;

Moynuna sarıla, öpe, süye**men**!

‘Ka endi abdes al, oku bir Yasi**n**!

Ölüler süyünüb, külüb uynası**n**!.’

Tuvdum bir üyde, ocagı sön**ük**;

Halkınıñ cüregi, bavuru küy**ük**!

Komşumuz Artinler, Kostalar **e***di*;

Herbiri şişken bay, hep miras y**e***di*!

Olarda toy bolsa, yok bizge yu**ku**;

Ölseler bar, oga takmaklar o**ku**!

Unutmam yad elde garib b**ol***sam da*!

Biñ türlü kayguman sararıb s**ol***sam da*!

Peşiman tuvulman şay t**uv***ganıma*!

Bahtımda, ömrümde soy k**uv***ganıma*!

Anamdan üyrendim, yanmasın, k**üy***mesin*;

Öz püsür balamday kaygunu s**üy***mesin*!

Taşlañız meni siz, baylar, dülb**erler**;

Ketiyim, çobanlar meni bekl**erler**!

Öliyim, curtumnu sar**ay** *etem, deb*,

Anamnı, babamnı bar, b**ay** *etem, deb*!

Kurayım medrese caş soktalarg**a**!

Kitaplar açılsın her barga, cokk**a**!

Tapsınlar, Kuran’da süygüge ay**et**;

Süymegen kafir, deb, üstüne lan**et**!

Ne vakıt bir fakir kolun köt**er***se*;

Sagına, soluna selamlar b**er***se*;

Bundan soñ camide bolmasın duv**a**,

Fakirge bolacak duvadan başk**a**!..

TUVGAN TİL

Seni men Kırım'da, Kaz**an'da** *tabdım,*

Cüregim kaynagan, taşg**anda** *tabdım*..

Cad elde mogayıb, açınıb c**ür***gende,*

Ümüdüm, hayalım şay tüşüb ç**ür***gende*

Moynuña sarıldım dertimni **ayt***ıb,*

Bir güzel sözüñmen özüme k**ayt***ıb*..

Cırlarıñ bolmasa, maneñ b**ol***masa,*

'Curd' degen sözüñmen cürek t**ol***masa*..

Ah nasıl cürermen gurbet y**ak***larda,*

Tanışsız, bilişsiz yad sok**ak***larda*?

Bilmiymen Türük mü, Tatar mı **ad***ıñ*..

Bek yaman tatlısıñ, Tañrıdan t**ad***ıñ*..

Türük de Tatar da seniñ s**öz***leriñ,*

İkisi iki çift muñlu k**öz***leriñ*..

Viyana öñünde, Kazak i**çin***de,*

Barabar cırladık Hindlerde, Ç**in***de*..

Añlasın bir seni düşman da sü**y***er,*

Bir canık sözüñmen cüregi i**y***er*..

İstiymen özüñnü her yakta k**ör***mek,*

Her yerde inciñden destanlar **ör***mek*..

Kuşlarga, kaşkırga üyretsem s**en***i,*

Sen bolsañ öksüznüñ köñülden süyg**en***i*..

Camige, mihrabga, sarayga ki**r***señ,*

Deñizler, çöllerniñ çetine e**r***señ*..

Seniñmen düşmanga yarlıglar y**az***sam*,

Karuvlu sözüñmen köñlün k**az***sam*..

Kabrimde melekler sorgu s**ora***sa*,

Azrail tilimni biñ kere t**ora***sa*,

‘Öz tuvgan tilimde ayt maga!’ d**er***men*,

Öz tuvgan tilimde cırlab öl**er***men*..

Köñlümnü kaygılar kemirib t**ur***ganda*,

Halkımnı tınışsız yıldızı **ur***ganda*,

Tuvgan til, başkası aklıma ke**l***miy*,

Bir büyük sırrımsıñ düşmanlar bi**l***miy*..

UZAK TAVLAR

Siz de meni oy**la***ysız mı*?

Canık cırlar cır**la***ysız mı*?

Gizli gizli cı**la***ysız mı*?

Köklerge tap y**et***ken tavlar*.

Cılagan, zikr**et***ken tavlar*.

Gene senden caş atlılar keç**e** *mi*?

Kana kana çokragıñdan iç**e** *mi*?

Gene sende her zaman şay kec**e** *mi*?

Perige dur**ak** *tavlar*,

Erenge yat**ak** *tavlar*.

Atalarım hep bavrıñda kömüldü,

Güzel közler hep kölgeñde c**um***uldu*,

Or künlerde senden meded **um***uldu*,

Al, yeşil kub**be** *tavlar*,

Cigitge tür**be** *tavlar*.

Yad elge tüşdüm, senden ayr**ıl***dım*,

Ne karandım, ne budandım, sar**ıl***dım,*

Ne sevildim, ne sıypandım, say**ıl***dım*.

Tuvganım, k**öz***üm tavlar*.

Topragım, **öz***üm tavlar*.

Gene siz şay köklerge tiy*esiz mi*?

Bulutlardan çal kalpaklar kiy*esiz mi*?

Gene sizge tırmaşkanga kül*esiz mi*?

Her şiyden b**üyük** *tavlar,*

Cigeri k**üyük** *tavlar*..

Sen yükseksiñ, Tañrı bere başda sa*ga,*

Sen de akız hiç kızganmay sabancı*ga,*

Körmesinler balalarıñ yad bosa*ga,*

Ak, yeşil, k**ara** *tavlar*;

Ak, kızıl p**ara** *tavlar*.

Seni körsem kart Aydamak bol*ur edim,*

Bir kayañda tez sargayıb sol*ur edim*;

Bir köşeñde hep dünyanı unt*ur edim*;

Oñgargan, oñ*gan tavlar,*

Kaynagan, ton*gan tavlar*.

ÜMÜT

Buzlagan cerler, agaçlar siyah,

Bir suvuk cel ese, karlarnı cıya..

Boşalgan çöller, tınışsız, tüssü**z,**

Colcular bekliy, collar hep izsi**z**..

Köz köre bunu, bolmaz diy bah**ar,**

Ceşermez cerler, irilmez bu k**ar**..

Bilemen lakin, bir küneş çı**k***sa,*

Köklerde caşın, bulutlar su**k***sa*..

Tez erir buzlar, ceşerir o**tlar**,

Cay kelir elge, bülbüller ku**tlar**..

Bir kece caşırın köklerden tüş**er**,

Bir ceşil kilim, çeçekli, tülb**er**..

Bir küneş çıksa keter bu k**ün***ler*,

Bir bahar kelir, başlar düg**ün**l*er*..

Menim de kış bar kalbimde bug**ün**..

Cüregim buzlu, kaygulu, küsk**ün**..

Yarınım nursuz, köklerim bul**ut**..

Her künnü köñlüm diy: ‘Unut! Un**ut**!’

Bilemen lakin kelir bir sevg**i**,

Şen bolur ömrüm, cıldızım ceñ**i**..

Bu süygü kalibke ışıgın s**al***ır*,

Duygular kaynar, kaygum cog**al***ır*..

VESSELAM

Köñlüm hasta, közüm ton**uk**..

Yaşav suvuk, ölüm suv**uk**..

Yazım, şi’rim, fikrim boz**uk**..

Hiçbiriniñ keregi yok *vesselam*..

Bahar, diyler, bizge kel**e**..

Bülbül cırlay, güller kül**e**..

Hayvanlar kul kişilerg**e**.

İnanmayman hiçbirine *vesselam*..

‘Filan batır, tüven kork**ak**..

‘Ahmet hırsız, Mehmet’ge b**ak**!

‘Nasıl kirsiz, nasıl ap **ak**!’

İnanmayman, hepsi alçak *vesselam*..

Biri süygen, közyaş tök*e*..

Biri bilgen, köb laf et*e*..

Biri batır, kötek süy*e*..

Hepsi eşek, hepsi tüye *vesselam*..

Halkka hızmat et*kenler bar*..

Halknı itday yed*kenler bar*..

Cennetlerge ket*kenler bar*..

Barı hırsız, barı tuvar *vesselam*..

Kerçek tögül ne kök, ne c**er**..

Ne bulardan tuvgan bizl**er**..

Tañrım yaşav büyük horluk,

Bizge yahşı bir ölüm ber *vesselam*..

YAHŞI ÖLÜM

Hay gidi tavlar, çal**ar***gan tavlar*!

Yeşergen, siyargan, sar**ar***gan tavlar*!

Bir ırmak bolsam da sıncırsam k**öl***ge,*

Ya bir göl bolub da serilsem ç**öl***ge*..

Kart bir çüm bolayım girdablar üstünde,

Çevirsin kevdemni karuvlu s**el***ler;*

Koparsın tamırdan bir korkunç boran,

Dalgadan dalgaga şıpırsın c**el***ler*..

Ya caşın suksun da siyartsın köñlü*m,*

Ay demiy söniyim, tutulsun tili*m*.

Men bilmiy tuvdum, bilib ö**l***emen*.

Tuvganda cıladım, ölgende kü**l***emen*..

Her akşam, saba budur baş dua*m*:

‘Tañrım ber maga bir ölüm yah**şı**!..

Cenazem ögünde cıyılsın köyü*m,*

Egilsin düşmannıñ egilmez ba**şı**,

Egilsin düşmannıñ egilmez ba**şı**!..’

YANIK KAVAL

Bir ırmak bolub da sıncırsam k**öl***ge*,

Ya bir köl bolsam da serilsem ç**öl***ge*..

Bir cüke bolayım kayalar içi**nde**,

Çevirsin kevdemni karuvlu s**el***ler*,

Kayadan kayaga şıpırsın y**el***ler*,

Yıldırım işlesin yaş fidan eke**nde**..

Kiçkene savablar, kiçkene emg**ek***ler*,

Kiçkene günahlar yazmasın mel**ek***ler*..

Ölmekden korkaman gafiller kib**ik**,

Öliyim tavlarda aslım da kiy**ik**..

Bir ölü bolayım mezarsız, t**aş***sız*,

Kadimsiz, zikirsiz, yalancı közy**aş***sız*..

Tiymesin tenime titregen el**ler**,

‘Öldü!’ demesin tuvmay ölgen**ler**..

‘Kirli!’ deb yuvmañız, ölgenler tem**iz***dir*,

Ölgenler kaygısız, korgusuz teg**iz***dir*..

Yeşillik yerlerde, selbiler tübü**n***de*,

Kömülsün bir daha yaşamak ti**le***gen*!

Cennetke kirmekçün savab iş**le***gen*,

Kimin, ke kitabı anahtar cebi**n***de*..

Yaşavdan korkmagan, ölümden ürk*megen*,

Yaşavçün tilenib tüz yolda yür*megen*,

Her vakıt tırmaşkan, terlegen **erler**,

Cennetke kirseler, destursuz kir**erler**..

Bekir, sen zayıfsıñ, karuvuñ k**ayt***kan*,

Anañ beşigiñde tılsımlar **ayt***kan*;

Sen bir tar köldesiñ, bakalar dost**uñ**,

En çapkan vaktıñda şolarnı ozd**uñ**..

Yükseldiñ köklerge, kamışdan yüks**ek**!.

Dalganıñ sazlık, sazlık tübünec**ek**!.

Bilmiymen baş duvañ makbul bo**l***ur mu*?

Takdirmen ölmekden başıñ kutu**l***ur mu*?

Yigitlik tilegiñ, açuvuñ uf**ak**..

Yurtuñda kaya yok, suları kurg**ak**..

Kiçkene tavlardan vulkanlar çı**k***maz*,

Alçak agaçnı yıldırım ya**k***maz*..

Yalıñız bir şeyiñ, yigitlik m**al***ıñ*:

Kutarsa kutarır yanık kav**al***ıñ*!..

YAŞ BALA, TÜLBER BALA

Ak, yeşil, kızıl, her tü**s**..

Gül, sünbül, şebboy, nergi**s**..

Babayıñ, sultan bolsa,

Gene kul saga şeks**iz**..

Gene kul saga şeks**iz**,

Tarihde Temir, Ceng**iz**..

Karılgaç dua ete**r**,

Torgaylar türküleni**r**;

Her biri pak yürekmen,

‘Balaban cigit bol.’ de**r**..

‘Balaban cigit bol.’ De**r**,

Kartbabay, kelinçikle**r**..

Yaz bolsa, bahça to**l***sa*..

Kollarıñ çeçek co**l***sa*,

Curtçukda kalmay kaygu;

Koluñda caş gül so**l**s*a*..

Koluñda caş gül so**l**s*a*,

Kederiñ tez coyu**l**s*a*..

Zayıfsañ kuvvet be**r***gen*,

Fakirseñ kanat be**r***gen*,

Bizlermiz, hep sen kibik,

Bu yurtda ömür sü**r***gen*..

Bu yurtda ömür sü**r***gen*..

Ömrüñü sende kö**r***gen*..

Sakavsañ til üyr**et***ken*..

Dogruga col körs**et***ken*,

Bizlermiz, koluñ tutub,

Sarp cerde sav cürs**et***ken*.

Sarp cerde sav cürs**et***ken*,

Yahşıga alıb ket*ken*..

Birkaç gül, beş on sünbü**l**.

Til, din, yurd bek köb tögü**l**,

Oñganlık kerek saga..

Oñgarmak istiy köñü**l**..

Oñgarmak istiy köñü**l**,

İstemek ne de yeñgi**l**!.

Koñşuñnu bil*eceksiñ*,

Sarayıñ kör*eceksiñ*,

Bizlerni hakir bulub,

Köb kaygu çek*eceksiñ*..

Köb kaygu çek*eceksiñ*,

Külalmay ket*eceksiñ*..

Kaygular miras sag**a**,

Bulardan cırlar yas**a**..

Cırlarman köñül cagıb,

Külünden saray kal**a**.

Külünden saray kal**a**,

Caş bala, tülber bal**a**...

Yigit bol, kuşañ, atla**ñ**!.

Kabrimni tokuz ayla**ñ**!.

Algışım algandanso**ñ**,

Ket korkmay curtka tab**an**..

Ket korkmay curtka tab**an**..

Bilgiñmen, imanıñm**an**..

Barımız öl*ecekmiz,*

Uzakka ket*ecekmiz,*

Bayramda hep cıyılşıp,

Barabar kül*ecekmiz*..

Barabar kül*ecekmiz,*

Katıñda cür*ecekmiz*..

Niyetim edi yapm**ak**,

Sözlerden bir oyunc**ak**,

Men külsem, masum dostum,

Seni kim kaygırac**ak**?

Seni kim kaygırac**ak**?

Dogrunu kim aytac**ak**?

YAZ AKŞAMI ÜY ALDINDA

Yaz akşamı.. Kök açık, yıldız ötkür..

Üy aldında, sarmaşık, akşam sef**a**,

Arasında töşelgen minder, kilim,

Oturgamız diz dizge bar koranta..

Anam kaşka sıyırnıñ huyun ayt**a**..

-Asıl tegin savdırmay garib ayv**an**..

Gene töktü bir kopka ak sütümnü..

Yañı keldi, tilini añnamaym**an**..

-Asramasın bilmeli, diy kartbabay..

Aytmasın bil, o añnar her tild**en de**

Ayvan bolgaç, oga da asrav kerek..

Hepimiz şay huylu edik, yaş ek**ende**..

Anay kartman sıyırçün tartışkanda,

Biz bu yakta babayman oyna*şamız*;

De saatin çıgara, de pıçagın..

De koluna, moynuna sarıl*şamız*..

-Ka Bekir! diy,köriyim cigitligiñ..

Tutuşuñuz Nurayman bir bel b**el***ge*..

Kaysıñız bek karaman.. Belli bolsu**n**;

Kaysıñız bek çıdayçak.. Boran, c**el***ge*..

Bizler de bek begenib tüşüncesi**n**,

Şo saatte kilimden tışka çık**a**,

Nurayçıkman bel belge tutuşamız.

Men tilimni çıkaram, o tiş sıg**a**..

Öbürleri susalar bizge karab,

Kartbabayçık kuvana, kolun kag**a**..

-Ay Bekir! diy, sagıña mukayt bol!.

Sakt bol!. Berme ayagıñ ırgaçıkg**a**!..

Hop, hop.. Ayt!. Siyd Bekir!. Anaş**ay**..

Canbaşka al.. Ana na na.. Tart, kaldır, at..

Ana na na.. Çorabatır.. Hoop.. Afferim Bal**ay**..

Nuray garib mogaya cılab başl**ay**,

Babam:-'Yok, diy, Siyd Bekir köz boya*dı*,

Irgaçıknı kaytarmay yanbaşka al*dı*..

Yañı başdan bolmasa tızımla*dı*!..’

-Küreşirmen saga men biñ bir kere..

Men cıgılsam bek aruv sizlerge y**a**?

Seniñ uluñ tögülmen aysan endi..

Menim babam, kartbabay.. İşte sag**a**..

Şakıldaylar her biri, Nurayçık d**a**..

Anam: -‘Kel!, diy, Siyd Bekir, öp Nur**ay***nı*..

Yoksam saga kazantüp bermem sab**a**..

Kel, mogaytma!’ Şay etip, men an**ay***nı*..

Cuvuklayman Nurayga yavaş, yavaş…

Kolçugundan tutaman, kaldır*aman*..

Baş sıypap, kalpagın kiydirgensoñ..

Kartbabayga cuvura, saklan*aman*..

Nurayçıknı anayım, koça, süye..

-Cemiş, akça berirmen, diy, men sag**a**..

Bugün akşam ösersiñ Bekirden bek..

Yarın onu cıgarsıñ bir tutkand**a**..

-Tek küreşmen, diy babam, bolmaz cigit.

Ka karayım kaysıñız yahşı oyn**a***y*..

Esma balam ber munda tilsizni sen..

Karayık onuñ tilinden kaysı añn**a***y*.

Birazdan soñ dürüldiy tilsiz kaval..

Köñlüm tola, tamırım cana, kayn**a***y*..

Ayaklarım özlükten cürüb kete.

Közlerimde bar nerse cırlay, oyn**a***y*..

Sekirib tura Nurayman, oynab başl**a***y*..

Kara cerni tebemiz, sekiremi**z**..

Kollar belde, başlar da ‘Hop.. Hop..’ diy de,

Tizimizni yerge şay tiygizemi**z**..

Cır yavaşlay, bizler de yavaşlaymı**z**..

Bazı birden yüksele, açuvlan**a**..

‘Sen de! Sen de!’ diy bir şiy kulaklard**a**..

Ayaklarnı uramız, cer tozlan**a**..

Yırlar bite, deñişe.. Boldurmaymız..

-Endi ava kalmadı, diy kartbab**ay**,

Ekevi de bek çeber hakkın aytsak..

Keliñiz munda!.. Siyt Bekir, sen de Nur**ay**..

-Sen de, sen de! Altun saç, şaylı Esmam..’

Esmaçık da sokula aram**ız***ga*..

-Muna sizge on kapik..Paylaşıñız..

Toy yasañız, aş alıp, kuklañ**ız***ga*..

-Üçer kapik, diy babam, ekevine..

Dört kapikni Nurayga layık berm**ek**.

Esma yarın oynasa şabaş alır..

Bekir ceñgen.. Oga akça ne ker**ek**..’

-‘İşte saga yañı adet!..’ diymen cılap..

Bonuñçün daa köpgeçek tart**ış***amız*..

Her birimiz en soñu bir bavurda,

Yuklap kala, unuta, bar**ış***amız*..

Birazdan soñ ay tuva külümsirep,

Başımızga nurların töge, tö**ge**..

-‘Ah Tañrım, bagışla!..’ diy sert babam,

Kol köterib yıldızlı, aylı kök**ge**..

YÜZ ALTMIŞ YIL

Yüz altmış yıl!. Çatırdan köylerge çö**k***e*;

Yaşnıñ, kartnıñ, selbiniñ boynun bü**k***e*..

Yüz altmış yıl, gezine yay**lalarda**,

Kemşiyib cılay sarı bet ba**lalar da**..

Yüz altmış yıl, karışıb toylarda y**ür***e*,

Barak bolub geceler çöllerde **ür***e*..

Hiç bir kelin duvagın es**kirt***almay*,

Hiç bir yigit aygırın se**kirt***almay*..

Avuz külse, közleri ökürüb cıl**ay**,

Kızıl bolsa yürekler, sarı çır**ay**.

Yüz altmış yıl, bir özen Salgırman **ak***a*...

Köne-suday rast kelgen yerni y**ak***a*.

Yüz altmış yıl, oktala canga, malg**a**,

Köylüçikniñ sırtında çuvalın**a**.

Dünya döne, çatırdab ses, sed**a***man*,

Koñşuda toy, çalgıman, çagan**a***man*..

Yüz altmış yıl, duvulday kulaklar**da**,

Eşitilmiy hiç bir ses, hiç bir se**da**..

Neçün Tatar köyleri karañgı, b**asık**?

Şeherlerde malleler çürük, s**asık**?

Yüz altmış yıl yüklengen saç**ag***ına*,

Camına puñar, kaldırım sok**ag***ına*..

Yüz altmış yıl kerilgen yaş s**az***ıma*,

Yapışkan dertler tün ve kün bog**az***ıma*..

Yüz altmış yıl tütülgen telce-telc**e**..

Cin, periler, tılsımlar, ayle etn**e**..

Kara sevda, hayal yok k**alem***imde*,

Cennet, cennem kaygısı **alem***imde*..

Temirniñ okı, Alimniñ koş-pıç**ag***ı*,

Sıngan edi Cingizniñ cez tırn**ag***ı*..

Takdirni urub birev de t**eş***almadı*,

Takdirniñ üygen çöplügin **eş***almadı*..

Men batırdım kalemim tab k**öz***ine*,

Yazdırdım azad fermanıñ kene **öz***ine*..

Şiirlerim cümlesi takdirge mısk**ı*****l***!..

Takdirge isyan, takdirmen küreş tekmi**l***!*..

Takdir öldi, basık üyler yükse**l***ir*,

Cin, periler, cavlar, tavlar eksi**l***ir*..

Yüz altmış yıl ejderhasın öldü**r***dim*..

'Maday til'men bunı yazıb bildi**r***dim*..

ZAVALLI TÜRÜK

Zavallı Türük, bahtsız tuv*gan*,

Seniñ de cıldızıñ tıñ bermiy ur*gan*.

Keçmişiñ aytmayım, közlerim i**y***e*.

Tarihiñ açmayım, cüregim kü**y***e*..

Cadlarnıñ koluna tüştü mü sar**ay***ıñ*,

Karardı, silindi mi cıldızlı **ay***ıñ*..

Arabı, Acemi yalancı dost**uñ**,

Neçün sen olarnı koşuda ozd**uñ**..

Bir sürü düşmanıñ, uçun düşm**an***ıñ*,

Bira deb içeler zavallı k**an***ıñ*.

Paşalar, agalar, o hanım b**eyler**,

Bir talay esirik, koluñda n**eyler**..

Coluñdan ettiler, dogru c**ol***uñdan*,

Tiliñni aldılar karuvsuz k**ol***uñdan*..

Cahilsiñ özüñnü añ**la***yalmadıñ*.

Özüñnü körüb de cı**la***yalmadıñ*.

Barbarsıñ: Her yerde özüñnü **aşa***dıñ*,

Cadlarga ballarıñ aşatıb c**aşa***dıñ*..

Cadlarnıñ kaşına **urul***gan ediñ*,

Cadlarnıñ tahtına k**urul***gan ediñ*..

Seniñ de bar edi atadan kalg**an**,

Karuvlu bir tiliñ, vatılmaz kalk**an**.

Altı yüz cılda tek kışnı kö**r***düñ*,

Altı yüz cılda kaltırab cü**r***düñ*..

Osmanlı devleti ne yalan bir s**öz**!

Ne yañlış köre eken karuvsuz bir k**öz**..

Devletiñ seniñ zavallı T**ürük**,

Yüzlerce yıllar acı öks**ürük**!

Bir küngçük kelir de u**yan***ır mekensiñ*?

Öz tuvgan tiliñe da**yan***ır mekensiñ*?

Karaman çobanı, o adsız Yörü*kler*,

Oñmagan kişiler, kerçekçi Tür*kler*..

Turar mekenler kurtuluş körüp,

Türükçe aytıb, Türkçe ökürüb.

Bu künüñ karangı, menimkid**ayın**,

Kün bata, kar cava beklegens**ayın**..

Kabe'de başkası Kur'an'nı **al***gan*,

Peygamber bir deren yukuga d**al***gan*..

Mescidler tozlana, örümcek ü**r***e*,

Minberni körülmez kurtçuklar kemi**r***e*.

Bir Urum uzakda tarihiñ y**az***a*,

'Barbarlar Tarihi' adını k**az***a*..

Bir osal süyünç bar, avcılar b**et***inde*,

Tizilşib turalar kiyikniñ ç**et***inde*.

Bir menmen uzakda duvañnı **et***ken*,

Tuvganıñ, seniñmen ölümge k**et***ken*.

Bir menmen kolumnu kökke köt**er***ib,*

‘Ümüt’ke ölmez deb ümütler b**er***ib*.

Bir menmen cılaycak yaz, kış, bah**ar**..

Bir menmen, kardaşıñ, men ‘Pis Tat**ar**!’

…

4.1.4. Kelime tekrarları

Özün taşlab garib ***curt***ka sarılgan,

Bar mı ‘***Curt***um!’ deb sesçigi karılgan?

‘Hak !’ degende ne duyasız ***curd*** içün?

Curd kemirgen birkaç mel’un kurt içün? (Ezan Sesi)

Deñizden ***deñiz***ge yollar da körsetir. (Baltık Yalısında)

Añsın ***men***i öz köyümnüñ tülberi,

Meni körsün kapalsa da közleri,

Süysün ***men***i, tek ***men*** onu bilmiyim..

…

Cañı ***cıl***nı bekliymen yañgız kalıb,

Ötken ***cıl***dan her işke hesab alıb..

Ötken ***cıl*** da cetmedi oñgalıkga, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

Bir ***öl***üm seç, ***öl*** bir daha ***tatlı, tatlı***.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

Ölümnüñ ***tüs***üday bolur ***tüsl***eri, (Bir İzin Beriñiz)

Bek yüksek ***bol***masa da kök töbesi,

Temelli ***bol***sun, aydınlık, her köşesi.

Penciresi geñiş ***bol***sun, kirsin ışık,

Carlıga her kapısı ***bol***sun açık..

…

Bir saray kuracakman, taş bolmasın ***içinde,***

Hep kemik, hep can bolsun, caş solmasın ***içinde,***

Aç bolmasın ***içinde***.. (Bir Saray Kuracakman)

Kimisi saz çala, ***kimisi*** dümbelek..

…

Kimisi sıpıra çöplüknü üyge,

Kimisi kölgesin ilmekde çüyge.

Kimisi ocadan kaçkan, köşede, (Biz Yaş Ekende)

Yalıga tüşer ***dalga***dan çekermen deb..

Kayalar istiy: Her ***dalga*** serilsin ***kum***ga,

Dalgalar diy: Her kaya çevrilsin ***kum***ga..

Seydali ura çapasın sert ***kaya***ga, (Boran)

Al, kızıl, karalı ***akşam***ga oşay..

Akşamda uyana, ***akşam***da caşay..

Tek ***akşam*** cetişe cıldızga colu.. (Budapeşt Akşamı)

Bulutlar, ***bulut***lar!..

Ketici ***bulut***lar,

Çongar'ga, Kıtay'ga,

Yetici ***bulut***lar! (Bulutlar, Bulutlar)

Bir Havva'man ***cañı***dan kursa saray..

Cañı otlar, çeçekler çıksa cerden,

Bir ***cañı*** halk cetişse bu cerlerden.. (Dunay Taşa I)

Tülber bir şebboyday ***çıfıt***lık münü,

‘***Çıfıt***sıñ!’ demedi, berdi köñlünü, (Halim Aydamak)

Karañgı gece- derenlik ma’nası ***menim***,

Karañgı gece- dogurur balası ***menim***!.

Karañgı gece kişnegen aygır ***menim***,

Karañgı gece aglagan ‘Salgır’ ***menim***!.

Karañgı gece kurulgan pılan ***menim***,

Karañgı gece sızgırgan yılan ***menim***!

Karañgı gece boranga karışsın tenim!..

‘Turuñuz!’ deb camlarnı kakkan ***menim***! (Karañgı Gece)

Kaygu eski***, kaygu*** caş, ***kaygu*** caşsız..

Kaygu öse, tölü aç; akça, aşsız. (Kart Çingene)

Bizler cakdık, Bagdad’ıñnı, Basra’ñnı,

Bizler cıkdık sarayların ‘Roma’nıñ,

Bizler soyduk aksüyegiñ, karañnı!. (Keçmişdeki Suçlarımız)

Külüşeler kalın dülbend artından,

Külüşeler, tez coytula izleri..

…

Bir kün çıgar ***bu*** cigitler meydanga,

Bu kızlarman kol kol tutub, eş bolub,

Bunu körgen kartçıklarnıñ kalb közü,

…

Mezarımnı ***dolansınlar*** atlarman..

O kızlarnı men bekledim, men süydüm,

Dolansınlar, belki biraz turarman.. (Kelecek)

Atlarında yeger yok, ***at***lar oynak!.. (Keleler)

Kızıl şarab, eski şarab içiyim..

Kızıl, hasta dudaklarıñ öpiyim..

Esiriyim, bar dünyadan keçiyim..

Kızıl şarab, eski şarab içiyim.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

'Hak!' ***diy*** Tatar balları kökke karab,

'Curt!' ***diy*** halkım gurbetde, colun sorab, (Kimse Bilmiy)

Cigit tuvmay, ana cok. Asravında fayda cok.

Dört dıvarga kapaylar. Bizniñ ***cigit*** akaylar.

Bizniñ ***cigit*** akaylar..

Kaygulu ***halk***, büyük ***halk***! Cigerleri küyük ***halk***! (Kollar Demir, Baş Emen)

Kene körüne küznüñ solgun beti..

Kene köñlümde hasretniñ kart muñları,

Kene kapalgan, dumanlı tavlarnıñ çeti..

Kene duvulday celniñ o çöllü çıñları..

Şiirim baharsız, ***bil***emen, ötmiy,

Bilemen yaz kerek deli kanıma,

Soguşmak ***bil***miy me, kara kış kelmiy..

…

Bilmiymen, küzde men, ***bir*** şiy bekliymen..

Birisi beklete meni şay munda,

Küz maga bek deren ***bir*** şiyler ayta,

Küzden men ***bir*** şiyler, ***bir*** şiyler tiliymen.. (Küz)

Bahar ***tögül,*** caz ***tögül,*** meyva ***tögül***..

…

Satalar, alalar ***birbiriñ*** eskisin,

Birbiriñ duasın, ***birbiriñ*** tepsisin.. (Mezad I)

Muna kaşık sofralık!..

Muna sahan, bir sıralık!..

Muna poşu, muna elbez,

Muna yüzbez, muna fes!..

Muna mevlüd, ta'birname, mamediye, müsfyançün ırımlar, (Mezad II)

Biñ yüklü hatun, ***bala***sın buva,

Bir ***bala*** kene gizlice tuva..

Müslüman ***bala***sı, Müslüman ***bala***sı.. (Müslüman Balası)

Azavga akkan say ***Salgır,***

Salgır'nı tapkan kart ***Çatır,***

Çatır'da adaşkan köp fakır, (Onu da Körgen Bu Keday)

'Üsküt'de bilgi saçkan ***yaş,***

'Temirci'den uçkan ***yaş***.

'Kerç'den yelken açkan ***yaş,*** (Onu da Körgen Bu Keday)

İstanbul, bir leke, ak mañlayımızda,

İstanbul, karanlık kün, ayımızda..

Kerekmiy bizlerge ne merkez, orta,

İstanbul menimçe her Tatar yorta.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Kart, canık ***cır***larman köñlünü alıb,

Öskensoñ üyrene, cad ***cır***lar, bala..

Anaynıñ ***cır***ları beşikde kala.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Bir hüsar salgan ***küp***üne ***küp***den, (Tokay Şarabı)

Kezdirib kollarda ***mahale***, ***mahale***.. (Rast Kele)

Kelgen de kış endi, ökürüb 'Buv!' ***deb***;

Baracak bir yer yok, 'Bir yutum suv!..' ***deb***;

…

Aylansın, anası başından, ***Allahım***!

Közünden, saçından, kaşından, ***Allahım***! (Tuvdum Bir Üyde)

Oñgargan, ***oñ***gan tavlar,

…

Kana kana çokragıñdan içe mi? (Uzak Tavlar)

Bir kece caşırın köklerden tüşer,

Bir ceşil kilim, çeçekli, tülber..

Bir küneş çıksa keter bu künler,

Bir bahar kelir, başlar dügünler.. (Ümüt)

Men ***bil***miy tuvdum, ***bil***ib ölemen. (Yahşı Ölüm)

Bir ırmak ***bol***ub da sıncırsam kölge,

Ya bir köl ***bol***sam da serilsem çölge..

Bir cüke ***bol***ayım kayalar içinde,

Kiçkene savablar, ***kiçkene*** emgekler,

Kiçkene günahlar yazmasın melekler..

…

Cennetke ***kir***seler, destursuz ***kir***erler.. (Yanık Kaval)

-***Asra***masın bilmeli, diy kartbabay..

Aytmasın bil, o añnar her tilden de

Ayvan bolgaç, oga da ***asra***v kerek.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

Cadlarga ballarıñ aşatıb caşadıñ..

Cadlarnıñ kaşına urulgan ediñ,

Cadlarnıñ tahtına kurulgan ediñ.. (Zavallı Türük)

Yüz altmış yıl tütülgen ***telce-telce***.. (Yüz Altmış Yıl)

Bir sürü ***düşmanıñ***, uçun ***düşmanıñ***, (Zavallı Türük)

Cahilsiñ ***özüñnü*** añlayalmadıñ.

Özüñnü körüb de cılayalmadıñ.

Barbarsıñ: Her yerde ***özüñnü*** aşadıñ,

…

'***Ümüt***'ke ölmez deb ***ümüt***ler berib. (Zavallı Türük)

…

4.1.5. Kelime grubu tekrarları

Akşam üstü, ***ezan sesi*** cañgıra,

Derdlilerni Hak katına çagıra.

Ezan sesi minareden cayıla. (Ezan Sesi)

Bir izin beriñiz, ***yurtuma kaytayım***!

Yurtuma kaytayım, derdimni aytayım! (Bir İzin Beriñiz)

Olan ***birkaç*** ‘çort’ bile, ***birkaç*** ‘şaytan’

…

Karañgı gece.. Tut kolum, yoldaşımsıñ,

Karañgı gece, bil sırım, sırdaşımsıñ!..

Karañgı gece- derenlik ma’nası menim,

Karañgı gece- dogurur balası menim!.

Karañgı gece kişnegen aygır menim,

Karañgı gece aglagan ‘Salgır’ menim!.

Karañgı gece kurulgan pılan menim,

Karañgı gece sızgırgan yılan menim!

Karañgı gece boranga karışsın tenim!..

‘Turuñuz!’ deb camlarnı kakkan menim!

Karañgı gece yetecek öz tañına, (*KARAÑGI GECE)*

Bir ucuz caşav derdinde herkes,

Ucuz bir caşav derdinde her kim. (Kart Çerkes)

İşte ***bunday gece***de yol basa cinler..

Bunday gece yolcusu bek uzak keter.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

Kiçkene sözler, kılıcım, atım..

Kiçkene sözlerçün tahtımnı sattım..

Kiçkene sözler, manası büyük, (Kiçkene Sözler)

Tek küzde tabılsam,

Pençerem katında,

Tek küzde oylansam,

…

O vakıtkeç, küz, menden cok kurtuluş,

O vakıtkeç seni tınç taşlamayman.. (Küz)

O keçe ***kene şu*** tüşlerni körer..

Kene şu falname, eski tabirler.. (Mezad I)

Kene şu eski cezbesin süre odka!..

Kene şu kart tellaldan, (Mezad II)

Kene de birevi cetişe şarkdan..

Kene de birevi töñülmiy hakdan.. (Müslüman Balası)

Ya 'Curt'nı korıy da süremiz ömür,

Ya 'Curt' deb cana da bolamız kömür.. (Oy Suvuk Şu Gurbet)

Tuvgan til kaldı tek davkesiz, öksüz,

Tuvgan til kartaya, ölecek kart kız.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Kaç kereler collarıma çukur kazdıñ!..

Kaç kereler mañnayıma yaslar yazdıñ!.. (Takdirge)

On kere saldırdı cavur şay gürlep,

On kere kanıman yerlerni kirlep...

…

O akşam bir dügün yasadı Tatar,

O akşam kerekmiy yıldızlar, aylar..

…

‘Tatarman!’ der ediñ kökregiñ tüyüp,

‘Tatarman!’ der ediñ öz tiliñ süyüp.. (‘Tatar Tögülmen!’ Degenlerge)

Tınç Tatar çölleri, suvları içilmiy

Uçsuz, bucaksız!.

Tınç Tatar çölleri, kaygıdan keçilmiy,

Odsuz, ocaksız!..

Tınç Tatar çölüne bir boran kerek, (Tınç Tatar Çölünde)

Divin’den Kaşgar’ga cürmeli emri..

Divin’den Kaşgar’ga cürmeli emri.. (Tokay Şarabı)

‘***Öz tuvgan tilimde*** ayt maga!’ dermen,

Öz tuvgan tilimde cırlab ölermen.. (Tuvgan Til)

Kaysıñız bek karaman.. Belli bolsun;

Kaysıñız bek çıdayçak.. Boran, celge.. (Yaz Akşamı Üy Aldında)

Hiç bir kelin duvagın eskirtalmay,

Hiç bir yigit aygırın sekirtalmay.. (Yüz Altmış Yıl)

Altı yüz cılda tek kışnı kördüñ,

Altı yüz cılda kaltırab cürdüñ.. (Zavallı Türük)

5. Edebi Sanatlar

5.1. Mecaz

Edebi sanatların belki de en yaygın kullanımına sahip olan ‘Mecaz’a, şiirde var olan anlatım olgusunu daha da genişletmek ve geliştirmek için başvurulmaktadır.

Baht bek **kavi**, ceñilmiy,

Calvaramız, egilmiy, (Babama)

Kalbim taşkan, **akkanda**,

Gönlüm ümüt **yakkanda**, (Ah Tabılsam)

Güzel kıznıñ **cüregin sıypab**, **kütüb**.. (Akçam Bolsa)

Tuvuşnu tut, soñ curtuña **yüz çevirib**, (Bir Esirniñ Baş Taşına)

Cüregi suvugan, biçimsiz başlı..

…

Köylüge aytayım özünüñ tilinden,

Koparıb beriyim bilginiñ **gülünden**..

Nurlanır şindiki **karuvsuz közü**,

Bir **arslan** kesilir yarlıgdır sözü.. (Bir İzin Beriñiz)

Hep kemik, hep can bolsun, **caş solmasın** içinde, (Bir Saray Kuracakman)

Bagçalar buzlagan, **suvuklar keskin**..

…

Cüregim kaygıman **caşlana**, **pişe**. (Biz Yaş Ekende)

Yollarga tüşiyik, sararıb **solayık**!.. (Bulutlar, Bulutlar!)

Duygularım Kaşgar'larga **saçayım**,

Derdlerime her **kalibni açayım**! (Çoyun Col İşçileri)

Beklenmez işlerniñ **nefesi duman**, (Duman)

Haber aldım, **ölüler tirilgen** deb.. (Haber Aldım)

Üyrülib, sessiz, **sıncıra eski ömür.** (İçken)

-Men Böriyef **bogazdan borçka batkan**.. (Kalpak Mahracı)

Hava açık, kök yüksek, **rüzgar taya**.. (Keleler)

Esiriyim, bar **dünyadan keçiyim**.. (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

Kollar demir, baş emen. **Köñlüm tolu ateşmen.** (Kollar Demir, Baş Emen)

Kavalga **can bergen** Kurt Nebi Çoban.. (Kurt Nebi Çoban)

Arab'nıñ, Acem'niñ **üstüne titriycek**.. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

Mına akaylar şay bolsa bir çare bar!
Akseyitniñ ulçugu zirek, **ateş.**
Valla şu közüñnü ilip alır.
…
Garib selim **cabıştı** anasına:
'Barmayman, deb, men kazak ocasına..' (Student)

Kimse sormay azgana közcaş töküb,
Bu caşçıklar cigit mi, koyçuk mu eken.. (Kimse Bilmiy)
…

5.2. Tezat

Dönemin getirdiği yaşam koşulları doğrultusunda halkın bir gününün diğer gününü tutmadığı için halk tezatlar arasında yaşamıştır. Bir gün yaşama sevincini kazanmışken

ertesi gün yanı başlarında belki de evinin içinde ölümün soğuk yüzü ile karşılaşabilmekteydiler. Bunday dolayı Çobanzade'nin şiirleride tezatlar ile iç içedir.

Ölüm, **caşav** barışa.. (Bab)

Sırt betden tutub da **kıbla**ga sarkmaga. (Baltık Yalısında)

Çevre **kardaş**, alçak **düşman** karşımızda.. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

Cıyayım **alt üst** etib catgan cerin, (Bir Saray Kuracakman)

Tuvganda **cıla**dım, **öl**gende **kül**iyim..

…

Her **akşam**, **saba** budur baş duam, (Dua)

Kah **suvuk** buz bolur, kah ateş **sıcak**,

Kah üfler **söndürür**, kah **yakar** ocak,

…

Batı rüzgarı, **kıbla sırt** borası, (Duman)

Aydanız amansız **büyügün**, **küçügün**!..' (Halim Aydamak)

Kayda körsem bir **fakir**, **bay** etemen..

…

Sıcak **kete**, kış **kele**, men kaytmayman.. (Hasret)

Küneş kete **batı**ga, ay **tuvuş**ka, (Karangı Gece)

Ne toprak **astında** bir er kevdesi;

Ne toprak **üstünde** bir cigit sesi.. (Kart Çerkes)

Üy **sıcak**, kalb **suvuk**.. (Kart Dunay, Kart Dunay)

Düşmanda, **caşav**, köb **caşav** tilek,

Maga bir yahşı, çalt **ölüm** kerek.

…

Bir cürek **ölmiycek** hiçbir zamanda,

Yaşavı bu kün de bir küzel kaytarma.. (Kaytarma)

Kafir, **mümin** bütün dünya tilleri, (Keçmişdeki Suçlarımız)

Saba, **akşam** daha yakın keleler,

…

Bunu körgen **kartçıklarnıñ** kalb közü,

Kirsiz, tozsuz bir çokrakdan **caş** tolub. (Kelecek)

Sarışın, **esmer** kızlarman saf kurganlar, (Keleler)

Büyügü, **küçügü** emrine uya.. (Kiçkene Sözler)

Keçe, **kündüz** yalvara derviş, fakır, (Kimse Bilmiy)

Kaygu, **kuvanç** toyumda. Calancı cok soyumda, (Kollar Demir, Baş Emen)

Üyde **zalım**, toyda **yigit**, lafları şay arslanday, (Korkak)

Darılsın şay anañ **yaz,** nışanlıñ **kış**..

Küz bolganda başka aşk başlamayman... (Küz)

Kene şu ta'birnamemen ta'birliy tüşün,

Hayırga yoray **gelecegin**, bu günün ve **geçmişin**.. (Mezad II)

Keçmişi yalan, bugünü bulut..

Kelecek: Şansız bir tahta tabut.. (Müslüman Balası)

Men **tuv**gan balası, **öl**megen canı. (Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün)

5.3. Teşhis ve İntak

Çobanzade'nin şiirlerinde insan dışında birçok varlığa insani vasıflar yüklenmiştir.

Derdlilerni Hak katına çagıra.

Ezan sesi minareden cayıla.

Kökke çıga, muñlu, yorgun bayıla. (Ezan Sesi)

Ölüm, caşav barışa.. (Bab)

Baltık'man ekimiz bek köb egleşdik,

Beyaz gecelerde az mı derdleşdik.. (Baltık Yalısında)

Penciremni acı cel kaga, cuva.. (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

Görüne cümle yolcuga ölüm beti..

Kuturgan deñiz, kutura, tim-tik tura;

…

Sızgıra cam, yañgıra 'Aya Petri'.

…

Yıkıla deñiz, yantaya esrikdayın,

Gizliden çatlay kayalar urgansayın..

Aya Petri kaltıray, çökermen deb,

Yalıga tüşer dalgadan çekermen deb..

Kayalar istiy: Her dalga serilsin kumga,

Dalgalar diy: Her kaya çevrilsin kumga.. (Boran)

Budapeşt akşamı.. Bulutlu, küskün..
Lampalar cımılday, sönüyim ete, (Budapeşt Akşamı)

Öz eşini özü tabar, özü süyer, añlaşır.
…
Çubar barak hiç maktanmay hiç cılanmay kartaya, (Çubar Barak)

Egilib bakar da süzülüb kirer,
Güler de, öper de, kolların kerer.
Hem dönmez yolundan hem de yol berer,
Akıllı, okumuş cigitdir duman. (Duman)

Dunay taşa, sararıp, aguvlanıp,
Çevresinde sedlerge açuvlanıp..
Dalgalana, köpüre, taş kemire.. (Dunay Taşa I)

Kızıl Ülker, sırdaşım, söyleşkenim!.. (Karangı Gece)

Şuvulday, cırlay,
Hatırım soray, hatırım soray.. (Karañgı Suvuk)

Bugün şay, ne cılay,
Kart Dunay, kart Dunay?. (Kart Dunay, Kart Dunay)

Sırt rüzgarı duvulday; köz yaş töge..
Kart agaçlar şuvulday; bahtnı söge.. (Kavgasız Toy Körülmegen)

Ayta Dunay ötkenlerden, yazaman.. (Kelecek)

Rüzgarnıñ da tili bar. O da cılay köñlü bar. (Kollar Demir, Baş Emen)

Kaval sesi semirte koynu yahşı,
‘Ma! Ma!’ degen köñülnüñ bola aşı..
Kaval sesi atlana, köyge kete.. (Kurt Nebi Çoban)

Uzakda bir rüzgar, çetsiz çöl cılay..
Akrın kış kele, soraycak hesab..
…
Cay vaktı, bulutday,
Köklerden baksam;
…
Küz hasta bir tülber, demiymen oşay...
Közleri dumanlı, yanagı solgun,
Köñlü kırık bek, süygüsü olgun..
Tüşüne, oylana, öksüre, caşay.. (Küz)

Canıgından ak bulutlar kararır;
Küz kelmeden caş sögütler sararır..
Bunuñçündür ‘Salgır’nıñ şay kurması;
Soñ kuturub, coşub, taşıb turması.. (Suv Anası)

5.4. Teşbih

Edebi sanatların içersinde yer alan ‘benzetme’ sanatı hemen hemen tüm şiirlerde yer almaktadır. Çobanzade şiirlerinde genellikle benzetme edatı –dAy kullanımıyla yapılmıştır.

Tatar bola **mışık**day, ‘Gaspadin!’ diy;
Ayak öbe, Urus’dan afıv tiliy.. (Kart Çingene)

Tülber bir **şebboy**day çıfıtlık münü,

‘Çıfıtsıñ!’ demedi, berdi köñlünü, (Halim Aydamak)

Ölümnüñ **tüs**üday bolur tüsleri, (Bir İzin Beriñiz)

Köne-suday rast kelgen yerni yaka. (Yüz Altmış Yıl)

Halkka hızmat etkenler bar..

Halknı **it**day yedkenler bar.. (Vesselam)

Anamdan üyrendim, yanmasın, küymesin;

Öz **püsür bala**mday kaygunu süymesin! (Tuvdum Bir Üyde)

Tavday bolub turgan iç **kör**

Emegenni uçratdı:

…

Duvadansoñ cavnı izleb,

Kuşday uçub ketdiler..

…

Batır Tandu, okuvda da

Yaman zalım, ötkür edi

Hak kitabın, avuzdan şay

Suvday agıb okur edi. (Tandu)

Közün açar, gür saçın sıypar, küler,

Soñ közyaşday **canıg**ın töker, töker.. (Student)

Tuvdum Kırım’da, Karasubazar’da,

Cılanday ceşil bir calancı baharda.. (Rastkele)

Gene aka eski ömür, **sel**day yoldan,
‘Ah demesem kaltiyim?’ süalıman.. (İçken)

Bir kün herkes yatkanda şay horuldap,
Aygırımman kelemen **ok**day duvlap… (Hasret)

Cıyılşıñız ezan sesin kaçırmay,
Günañızını **Salgır**dayın taşırmay.. (Ezan Sesi)

Sil közüñnü, **cigit**lerdey, atlañ, kuşañ! (Bir Esirniñ Baş Taşına)

Yalancı bir halksız **şeytan**dan beter!..’ (Halim Aydamak)

Gene aka eski ömür, **sel**day yoldan, (İçken)

Kollar **demir**, baş **emen**. Köñlüm tolu ateşmen.
…
Ay karılgaç, karılgaç! Kanatınnı yahşı aç!
Cerde düşman tutar ay. Curtsuz eter **Tatar**day.
Curtsuz eter **Tatar**day.. (Kollar Demir, Baş Emen)

Cay vaktı, **bulut**day,
Köklerden baksam; (Küz)

Tuvdum Kırım’da, Karasubazar’da,
Cılanday ceşil bir calancı baharda.. (Rast Kele)

Da! Degende imamnıñ cavlıgına,

Saganakday şuvuldap tüştü akça. (Student)

5.5. İstifham

Sendiy carıñ bolgansoñ mal ne kerek?.' (Kart Çingene)

Bugün şay, ne cılay,

Kart Dunay, kart Dunay?. (Kart Dunay, Kart Dunay)

Sagır kece, kattı cel kimge zarar?. (Kavgasız Toy Körülmegen)

Bir akşamçün dünya cakmak kerek mi? (Kızıl Şarab, Eski Şarab İçiyim)

Bu halk kaysı?. Bunu bar mı bilmegen? (Korkak)

Soguşmak bilmiy me, kara kış kelmiy..?

Lakin küz aş bere muñlu canıma.. (Küz)

Cigitlikte ne işiñ bar?

Derdsiz bola mı cigit Tatar? (Öz Özüme)

5.6. Nida

Tatarman, Cengizday!

Kart Dunay, kart Dunay!. (Kart Dunay, Kart Dunay)

-Hey! 'Daroga davay!' cinapet! (Kavgasız Toy Körülmegen)

'Men tögülmen!' diy fakir ay zarlana,

'Cengiz, Batı cınsımdan hiç bolmadı! (Keçmişdeki Suçlarımız)

Kal! Şay Tañrı lanetinde,

Yad ellerniñ bir çetinde.. (Öz Özüme)

Sensiñ zalım, közüñ çıksın!..

Mezarıññı seller cıksın!..

…

Tuvar tuvmaz sabiylerni alıb ketken..

Köb anaynıñ caş başına kelib cetken..

Sensiñ oñmaz; oñma, bitme! (Takdirge)

5.7. Diğer sanatlar

Tenasüp:

Öleştirem halkıma **akl**ım, **us**um.. (Akçam Bolsa)

Bizniñ caşav **kaygu**su, **tasa**sıman, (Bin Dokuz Yüz On Dokuz)

Cümle alem faytonda **mamur** ve **saruş**, (Biz Yaş Ekende)

Közçikleri pır pır eter **tanış** körse, **dost** körse, (Çubar Barak)

Sizlerge caraşmay köb **şenlik**, **dügün**! (Halim Aydamak)

Bir **ırmak** bolsam da sıncırsam **gölge**, (İstek)

Kapirler çubugun savura kökke.

Cavurnuñ bayragı sallana yüksek, (Kart Çerkes)

Cok **dostlar**, cok **canay**.. (Kart Dunay, Kart Dunay)

Cener mi meni soñ top, **pıçak**, **kama**..

…

Ölümge **oşay**, ölümnü **añdıra**, (Kaytarma)

Kaygı, **tasa** cok bola, baylana da.. (Kurt Nebi Çoban)

‘**Candım**, **küydüm**!’ degen köñlüñ.

Derd, **kaygu**da, yoksullukta, (Öz Özüme)

Korkaman bir saba **düğün**ge ketkende,

Toylarda kurulub cigitlik etkende, (Rast Kele)

İştikak:

Kara **köz**ün **köz**güm bolsun karayım, (Bilmiyim)

Bir **öl**üm seç, **öl** bir daha tatlı tatlı. (Bir Esirniñ Baş Taşına)

Kuturgan deñiz, **kutur**a, tim-tik tura;

…

Bagçadan, **bag**dan çapaman, söz şakaman, (Boran)

Men **bil**miy tuvdum, **bil**ip öliyim, (Dua)

Tilese cavundur, **tile**se burçak, (Duman)

Tozlu **col**da **col**çular tuvarganlar; (Hasret)

Kart Çerkes **öl**dü. Şamilce **öl**üm. (Kart Çerkes)

Kene şu **ta’bir**namemen **ta’bir**liy tüşün,

Hayırga yoray gelecegin, bu günün ve geçmişin.. (Mezad II)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkolog, yazar, şair, bilim adamı, öğretmen ve araştırmacı Bekir Sıtkı Çobanzade, halkı için kendilerini feda etmekten çekinmeyen diğer Türkistan aydınları gibi halkının insanıdır. Ek olarak da kendi ifadeleriyle 'Men Tatar kedayman, tilimniñ kulu.' Halkının ve dilinin kulu bir aydın toplumu için ne kadar hizmet edebilirse Çobanzade de ara vermeden o kadar hizmet etmiştir. Yaşadığı yüzyılın ağır şartlarına ve kıyımlarına rağmen ilk olarak yaşamayı tercih etmemiştir. Çobanzade, ilk olarak halkını yaşatmayı tercih etmiştir. Onlara yanlışlarını eleştirel şiirlerinde göstermeye çalışmıştır. İkinci olarak ise yaşatabilmek için yaşamayı seçmiştir. Bu yolda da en büyük yardımcısı ve destekçisi onun dili ve dili kullanış tarzı yani üslubu olmuştur.

- Çobanzade halkının ve dilinin aydınlanma çağının başlarında 'Karanlık Yüzyıl'[64]ın bitiminden yaklaşık on yıl sonra doğmuştur. Dönemin önemli fikir adamlarından etkilenmiştir. Özellikle Gaspıralı'nın 'Dilde, fikirde ve işte birlik!' atılımından etkilenmiş olacak ki 'Haber Aldım' adlı şiirinde bu slogana değinmiştir.
- Tüm Türk dünyasını, Türklüğü benimseyen Çobanzade şiirlerinde sadece Kırım Türk'ünü eleştirmekle kalmayıp 'Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün' adlı şiirinde dönemin İstanbul hükümetinin izlediği politikları ve Türklüğe ters düşen uygulamalarını eleştirmiştir.
- Eğitimi doğrultusunda vatanından uzak kalan Çobanzade, eleştiri şiirlerinde dahi vatan hasretini bir köşeye iliştirmiştir. Türkiye, Macaristan, Azerbaycan gibi bulunduğu yerlerde de yazmayı ihmal etmemiştir.
- Üslupbilimi açısından incelediğimiz şiirlerinde Çobanzade çoğu nazım birimini kullanmanın yanı sıra hiciv ağırlıklı olmak üzere hikaye, destan, koçaklama ve güzelleme gibi nazım türlerini de kullanmıştır.
- 'Babama' adlı şiirinde 'Esmaçık' sembolü altında aslında Tatar kızları yatar. Dışarıdan bakıldığı zaman sıradan durmasına karşın alt metinde farkedilmeden

[64] Rusların 1783 yılında Kırım'ı ilhakından Gaspıralı'nın Tercüman Gazetesini çıkarmaya başladığı yıl aralığındaki yıllar Kırım halkı için 'Karanlık Yüzyıl'dır. Bu dönemde Kırım'da neredeyse hiçbir edebi eser yayınlanmamıştır.

işlenebilen fikir Çobanzade'nin ne kadar iyi bir dilci olduğunu bizlere anlatmaktadır.

- Yazdığı şiirlerde dilinin korunmasının yanında geçmişini, tarihini de unutmama, unutturmama gayesi bulunmaktadır. Geçmişe yönelik şiirlerinde Timur, Cengizhan, Çorabatır, Şeyh Şamil, Halim Aydamak gibi tarihte iz bırakan, unutulmaması gereken şahsiyetlere yer vermiş bunun yanı sıra bu şahsiyetlerin bazıları adına şiirler dahi yazmıştır. Kullandığı kelimelerdeki ağız farklılıklarına aldırış etmeden Türkçe'nin zenginliğini gözler önüne serercesine mısralarına işlemiştir. Aynı mısrada dahi bir kelimenin farklı varyantlarını yazmaktan çekinmemiştir.
- Mısralarında arka arkaya kullanmaktan çekinmediği 'yurt' kelimesi onun ne kadar vatansever olduğunu, kullandığı dilin basit ve sade olması sanat kaygısı gütmediğini göstermektedir.
- Günümüze ulaşan 85 şiirinin çok küçük bir kısmında kişisel konulara yer vermiştir.
- Çobanzade şiirlerine Timur, Cengizhan, Çorabatır gibi tarihi ve destansı kahramanları alarak geçmişine olan bağlılığını göstermiştir.
- Çobanzade'nin kullandığı ses tekrarları, ek tekrarları, kelime ve kelime grubu tekrarları mısraların akıcılığını sağladığı gibi anlatmak istediği duyguların halkına hem daha kolay hem de etkin bir şekilde ulaştırmasını sağlamıştır.
- Kullandığı sembol ve imajlar, fikirlerini devrin politikalarından saklayabileceği bir ev olmuştur. 'Boran' adlı şiirinde kullandığı 'bora' 'boradan aldığı güçle coşan dalgalar' ve 'bu dalgalardan zarar gören canlı cansız bütün varlıklar' aslında Türkistan coğrafyasında yaşanan sahnelerin konusunu ve oyuncu kadrosunu eksiksiz bir şekilde bizlere göstermektedir. Böyle sıkı bir yönetimin hüküm sürdüğü bir dönemde fikirlerini halkına ulaştırabilmesi Çobanzade'nin güçlü bir dilbilgisine ve hayal gücüne sahip olduğunu göstermektedir.
- Şiirlerinin tamamını hece vezni ile yazmıştır ve büyük bir bölümünde 6+5 ve 4+4+3 ölçüyü kullanmıştır.
- Şiirlerinde aruz hiç kullanmamıştır.
- Bir kelimenin çöl ve merkez ağzındaki farklı şekillerini kullanmakta çekinmemiştir.

- İsmail Gaspıralı'nın 'Dilde, fikirde, işte birlik.' sloganını 'Haber Aldım' şiirinde kullanarak Türk dünyasının bütünlüğünü Gaspıralı gibi savunmuştur.
- 'Soguşka Dostlarım Hak Tatar Tiliçün' adlı şiirin isminden de anlaşıldığı gibi dil için savaşılması gerektiğini, dilin bir toplumun özü olduğunu belirtmiştir.
- Şiirlerinin temel yapısını eleştiri oluşturmaktadır. Özellikle Kırım Türklerini ve Türk dünyasını eleştirmiştir.
- Şiirlerinde işlenen başlıca konular şöyledir: Ölüm, halkının zayıflıkları, yurt, Türk dünyası…
- Şiirlerinin yaklaşık %25'inde ölümden bahsetmiştir.
- Sedasız ünsüz tekrarlarında en çok 'k' sesini kullanmıştır.
- Sedalı ünsüz tekrarlarında en çok 'r' sesini kullanmıştır.
- Şiirlerinin %50'sinde şimdiki zaman, %3'ünde ise gelecek zaman kullanmıştır.
- Hal ekleri arasında en fazla çokluk ekini kullanmıştır. En az kullandığı ise tamlayan ilgi durumu ekidir.
- Edebi sanatlar içinde en çok tezadı ve mecazı kullanmıştır.
- Şiirlerinin yaklaşık %90'lık kısmında kafiyeye sadık kalmıştır.
- Şiirlerinde en çok kullandığı sembol ise 'Esmaçık'dır.
- En çok kullandığı kelime ise yurt ve halk kelimesidir. 55 defa yurt/curt ve 50 defa halk kelimesini kullanmıştır.

KAYNAKÇA

Acar, K. (2001). *Kırımlı Bekir Sıdkı Çobanzade*, Ankara, TDK yayınları.

Altın, Ö. (2018). *Bekir Sıtkı Çobanzade'nin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi.

Anonim, (1981). Bekir Çobanzade'nin Türkolojiye Hizmetleri, *Emel*, s.15.

Arıcan, O. (2013). Çağdaş Kırgız Şiirinin Stilistik Hususiyetleri Üzerine, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*.

Asanov, Ş. (1921). Bekir Çoban-zade Doggan Küniniñ 100. Yıllıgına - Edibimizge Bağışlangan Tantanalar, *Yeñi Dünya*.

Aslanov, V. (1988). Bekir Çobanzade, *Edebiyat ve İnce Sanat Mecmuası*.

Aşnin, F. (1993). Öz Tuvgan Tilimde Yıglap Ölermen, *Yeñi Dünya*.

Bektöre, Ş. (1961). Profesör Bekir Sıdkı Çobanzade, Ankara, *Kırım Dergisi*.

Buran A. & Alkaya E. (2014). *Çağdaş Türk Yazı Dilleri 3 (Kuzey Batı Kıpçak Grubu)* Ankara, Akçağ.

Buran A. (2016). *Kurşunlanan Türkoloji*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Çalışkan, A. (2014). Üslup ve Üslupbilim Üzerine-1: İlk Belirlemeler, *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*.

Demirez, E. (1995). Karasupazarlı Profesör, Ankara, *Emel Dergisi*.

Ergen, T. (1993). Çobanzade (1893-1938), *Kırım Mecmuası*.

Eyuboğlu, İ. Z. (1995). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*, İstanbul, Sosyal Yayınlar.

Hanoğlu, R.H. (1962). Kırım Edebiyatı. Halk Edebiyatı, Tercüman ve Zamanımıza Edebiyatı Devirleri, *Emel*.

İsmail Türkoğlu, *Çobanzade Bekir Sıtkı*, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Ek I, İstanbul 2016, s.296.

Muzafarov R. & Muzafarov N. (2018). *Kırım Tatar Türkçesi, Türkiye Türkçesi Rusça Sözlük* (Çeviren: Nariman Seyityahya(Seytyagyayev), Ankara TDK Yayınları.

Nagayev, S. (1991). *Yılnamelerdeki İzler (Kırım-Tatar Edebiyatı Hakkında Etütler)*, Taşkent, Gafur Gulam Adına Neşriyat-Matbaa Birleşmesi.

Otar, İ. (1991). Çobanzade ve Kader, *Emel*.

Otar, İ. (1999). *Kırımlı Türk Şair ve Bilgini Bekir Sıdkı Çobanzade*, İstanbul, Lebib Yalkın Yayımları, 1.Baskı.

Safter Nagayev, *Türk Lehçeleri Birleşmeli, B. Çobanzade Hayatı ve Eserleri*', Zaman Gazetesi, Eylül 1993, Taşkent.

Şemizade, E. (1971). *Şiirler (Bekir Çobanzade, Abdullah Latifzade)*, Taşkent, Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı.

Şimşir, B. (1992). *Türk Yazı Devrimi*, Ankara, TTK Yayını.

Taymas, A.B. (1954). Kırımlı Filolog-Şair Bekir Çobanzade'yi Tanıtma Tecrübesi, *TDAY Belleten*.

Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.

Yazım Kılavuzu (2006). Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.

İnternet Kaynakları

URL-1 www.qirimtatartili.blogspot.com.tr

URL-2 www.medeniye.org

URL-3 www.kirimdernegi.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehmetcan GÖKBAYIR

Doğum Yeri ve Yılı : Çankırı/1995

Medeni Hâli : Evli

Yabancı Dil : İngilizce

E-posta : gokbayir.mehmetcan@yandex.com

Eğitim Durumu

Lise : Çankırı Lisesi

Lisans : Kastamonu Üniversitesi

Mesleki Deneyim

HG Academy (Türk Dili Okutmanı) 2019-2020